ЗАТВЕРДЖЕНО:
наказом Міністерства аграрної політики та
продовольства України від 16 грудня 2016 року № 547
(зі змінами та доповненнями внесеними наказами:
Мінагрополітики від 16 серпня 2017 року № 465,
Мінекономіки від 27 жовтня 2020 № 2162-20,
Мінагрополітики від 15 грудня 2021)

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН

МЕТОДИКА
ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН ГРУПИ ДЕКОРАТИВНИХ НА ВІДМІННІСТЬ, ОДНОРІДНІСТЬ І СТАБІЛЬНІСТЬ

Зміст

	МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ НА ВОС	Стор.
1.	Авринія скельна…….	4
2.	Азалія Сімса……...	13
3.	Айстра…….	25
4.	Альбіція ленкоранська……..	36
5.	Альстремерія …….	47
6.	Антуріум…….	59
7.	Астильба…….	70
8.	Барбарис …….	82
9.	Бузок звичайний, б. перський, б. китайський, б. широколистий, б. гіацинтоквітковий …….	93
10.	Вейгела ……..	114
11.	Верес звичайний……	124
12.	Віниччя справжнє……..	134
13.	Гавортія…….....	142
14.	Гастролея (міжродові гібриди)…….	156
15.	Гвоздика…….	166
16.	Гейхера, гейхерела…….	178
17.	Гербера……	212
18.	Гіацинт східний……..	226
19.	Гладіолус……	234
20.	Гортензія…….	255
21.	Госта……	271
22.	Дельфіній гібридний ……	295
23.	Дзвоники……	305
24.	Ельшольція війчаста …….	332
25.	Ельшольція Стаунтона …….	340
26.	Еремур ……	349
27.	Еустома великоквіткова (лізіантус)…….	359
28.	Жоржина …….....	374
29.	Зайцехвіст яйцеподібний …….	400
30.	Кактус ……	410
31.	Калістефус китайський ……	422
32.	Кальцеолярія гібридна …….	443
33.	Канна ……..	451
34.	Капуста листкова (декоративна)……..	462
35.	Каріоптеріс сивий…….	471
36.	Катарантус рожевий……	482
37.	Космос (космея)…….	591
38.	Кермек ……	510
39.	Лагерстроемія індійська……	524
40.	Лілійник …….	534
41.	Лілія ……	551
42.	Ломиніс …….	567
43.	Льон великоквітковий …….....	585
44.	Магнолія ……	593
45.	Майорці стрункі …….....	604
46.	Мандевіла (диплоденія) ……...	615
47.	Мирт звичайний…….	624

48. Нарцис …… 633
49. Орхідея …….. 652
50. Павловнія…… 674
51. Пеларгонія великоквіткова……... 683
52. Пеларгонія поперечносмугаста, п. плющелиста…… 693
53. Первоцвіт весняний…….. 712
54. Персик декоративний…… 722
55. Петунія……..... 738
56. Півники …….……. 750
57. Півонія…… 760
58. Півонія деревовидна……. 772
59. Плющ звичайний……..... 797
60. Рицина звичайна (декоративна)……... 810
61. Рід хризантема……... 820
62. Рододендрон……... 855
63. Ротики садові ……. 866
64. Садовий жасмин звичайний……. 879
65. Самшит вічнозелений, с. золотистий…….. 888
66. Соняшник декоративний…….. 897
67. Таволга……..... 913
68. Троянда……... 921
69. Тюльпан…….. 948
70. Тютюн крилатий…… 962
71. Фіалка африканська……... 971
72. Фіалка триколірна ……. 985
73. Флокс волотистий ……. 994
74. Форзиція……. 1011
75. Фрезія ……. 1018
76. Хеномелес……..…… 1029
77. Целозія ……..... 1052
78. Цинерарія гібридна ……... 1064
79. Черемха звичайна…….. 1073
80. Чорнобривці …….. 1085
81. Яблуня декоративна…….. 1102
82. Мак східний……..... ... 1115
83. Паслін сизолистий……. 1132
Додаток А. Перелік групових кодів шкали RHS…… 1148

УДК 635.967.2 Код UPOV:AURIN_ SAX

Методика

проведення експертизи сортів авринії скельної (*Auriniasaxatilis* (L.) Desv.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Auriniasaxatilis* (L.) Desv.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіннядля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 100г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженимшкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіннянічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежнівегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.Обстеження проводять на рослинах другого року життя.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 120 рослин розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин,

---

Методику розроблено: А. В. Андрющенко, К. М. Кривицький, к-ти б. н., УІЕСР, 2009.

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин*. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1**Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортівдля експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту.

Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:
- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Суцвіття (щиток): за щільністю (ознака 10);
- Квітка: за типом (ознака 13);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 20);
- Рослина: тенденція до повторного цвітіння (ознака 21).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів авринії скельної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 1	низька середня висока	3 5 7	
2. PQ	Рослина: габітус MG 1	розлогий розпростертий	1 2	
3. (+) QN	Рослина: діаметр куща MS 1	малий середній великий	3 5 7	
4. QL	Стебло: опушення VG 1	слабке помірне сильне	3 5 7	
5. (+) QL	Стебло: сріблястий відтінок опушення VG 1	відсутній наявний	1 9	
6. QL	Стебло: здерев’янілість VG 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
7. QN	Листок: інтенсивність сіро-повстяного забарвлення VS, 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
8. QL	Листок розетки: положення в просторі VS 1	висхідне горизонтальне	1 2	
9. QN	Листок: розмір MS 1	малий середній великий	3 5 7	
10. (*) QL	Суцвіття(щиток): за щільністю VS, 2	нещільне помірної щільності щільне	3 5 7	
11. (*) PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 2	біле жовте жовто-коричневе фіолетове	1 2 3 4	
12. (+) QN	Квітка: довжина пелюстки MS 2	коротка середня довга	3 5 7	
13. (*) QL	Квітка: за типом VS 2	проста (моноциклічна) напівповна (біциклічна)	1 2 3	

		повна (трициклічна)		
1	**2**	**3**	**4**	**5**
14. QL	Пелюстка: виїмка на верхівці VS 2	відсутня наявна	1 9	
15. (+) QN	Плід (стручечок): за довжиною MS 4	короткий середній довгий	3 5 7	
16. QL	Плід: за формою VS 4	еліптичний обернено-яйцеподібний	1 2	
17. QL	Плід: поверхня VS 4	гладенька шерехата	1 2	
18. (+) QN	Плід: кількість насінин у гнізді стручечка MS 4	мала середня велика	3 5 7	
19. QL	Насінина: перетинчастий край VS 4	відсутній наявний	1 9	
20. (*) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 1	ранній середній пізній	3 5 7	
21. (*) QL	Рослина: тенденція до повторного цвітіння VS 5	відсутня наявна	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів авринії скельної

Коди фаз розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	початок достигання плодів
4	повна стиглість плодів
5	повторне цвітіння

Загальний вигляд квітучих рослин авринії скельної

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 15, середня – 15–25, висока – понад 25.

До 3. Рослина: діаметр куща, см.

Малий – до 30, середній – 30–40, великий – понад 40.

До 5. Стебло: сріблястий відтінок опушення.

1 9

Відсутній наявний

До 15. Плід (стручечок): за довжиною, мм.

Короткий – до 3, середній – 3–4, довгий – понад 4.

До 18. Плід: кількість насінин у гнізді стручечка, шт.

Мала – 1–2, середня – 3–4, велика – понад 4.

До 20. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – I–II декади квітня; середній – III декада квітня; пізній – травень.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 118.
2. Капустяні (Хрестоцвіті) – Авринія скельна / Навесні [Електронний ресурс]. –Режим доступу: URL: http://navesni.com.ua/article/a-2.html.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Auriniasaxatilis* (L.) Desv.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Авринія скельна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина 2-го року життя: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (10)	Суцвіття (щиток): за щільністю	нещільне помірної щільності щільне		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.3 (13)	Квітка: за типом	проста (моноциклічна) напівповна (біциклічна) повна (трициклічна)		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.4 (20)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.5 (21)	Рослина: тенденція до повторного цвітіння	відсутня наявна		1[ ] 9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослин тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV:RHODO_ SIM

Методика

проведення експертизи сортів азалії Сімса (*Rhododendron simsii*Planch.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Rhododendron simsii* Planch, які вирощують у горщечковій культурі, а також гібридів цього виду з іншими видами *Rhododendron*L.

2. Необхідний рослинний матеріал – 10 горщечкових рослин, двічі прищеплених.

*2.1*Компетентний орган рослин визначає скільки, якої якості, колий куди постачається садивний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 горщечкових рослин, двічі прищеплених.

*2.3*Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками, відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950(частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такукількість горщиків, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Експертизу здійснюють в умовах теплиці, створюючи умови для нормального розвитку рослин.

Використано документ UPOV TG/140/4 Corr., 2007.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Усі вимірювання здійснюють на 10 рослинах.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт2% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Квітка: тип (ознака 13);
- Частка віночка: кількість кольорів внутрішнього боку (за винятком міток) (ознака 16).
- Частка віночка: забарвлення середини внутрішнього боку (ознака 18) за наступними групами:

Гр. 1 – біле
Гр. 2 – світло-рожеве
Гр. 3 – помірно рожеве
Гр. 4 – темно-рожеве
Гр. 5 – оранжево-червоне
Гр. 6 – світло-червоне
Гр. 7 – помірно-червоне
Гр. 8 – пурпурове
Гр. 9 – фіолетове

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи забарвлень для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи забарвлень мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів азалії Сімса

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. PQ	Рослина: габітус	прямий	1	Kirin, Rokoko
		ширококущовий	2	Party Favour, Sayonara
		плескато-кущовий	3	Coco, Taggi
2. (+) PQ	Молодий листок: забарвлення верхнього боку VG	жовтувато-зелене	1	
		світло-зелене	2	Bertina
		зелене	3	Friedhelm Scherrer
		темно-зелене	4	Ostali, Rena
		червонувато-зелене	5	
		блакитно-зелене	6	
3. (*) QN	Повністю розвинений листок: за довжиною (включно з черешком) MS (a)	короткий	3	Ostali,Rosa Perle
		середній	5	Super Sachsenstern
		довгий	7	Aline, Poetry
4. (*) QN	Повністю розвинений листок: за шириною MS (a)	вузький	3	Barbara, Rosa Perle
		середній	5	Desta 302
		широкий	7	Coco, Luci
5. (*) (+) PQ	Повністю розвинений листок: форма VS (a)	еліптична	1	Poetry
		від еліптичної до оберненояйцеподібної	2	Classic Rouge
		оберненояйцеподібна	3	Friedhelm Scherrer
6. (*) PQ	Повністю розвинений листок: забарвлення верхнього боку VS (a)	світло-зелене	1	Kirin, St. Valentin
		помірно-зелене	2	Bertina, Rosa Perle
		темно-зелене	3	Désirée, Neapolis
		червонувато-зелене	4	
		блакитно-зелене	5	Birka, Ostalett
7. (*) PQ	Повністю розвинений листок: забарвлення нижнього боку VS, (a)	світло-зелене	1	Timo
		помірно-зелене	2	Coco,Luci
		темно-зелене	3	Ostaro
		блакитно-зелене	4	
8. (*) (+) QN	Повністю розвинений листок: опушення верхнього боку VS (a)	відсутнє або дуже слабке	1	
		помірне	3	
		сильне	5	
9. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS	мала	3	Ballerina, Tapestry
		середня	5	Friedhelm Scherrer
		велика	7	Anastasia
10. QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	Promise
		середня	5	Désirée, Friedhelm Scherrer
		довга	7	Luci

1	2	3	4	5
11. (*) QL	Чашечка VS	відсутня	1	Timeless, Violajana
		наявна	9	Anne, Friedhelm Scherrer
12. (*) QN	Квітка: діаметр MS (b)	малий	3	Neapolis, Rosa Perle
		середній	5	Friedhelm Scherrer, Sansibar
		великий	7	Knut Erwen, Spreeperle
13. (*) (+) QN	Квітка: тип віночка VS (b)	простий	1	Ostali, Polarstern
		напівповний	2	Judith, Luci
		повний	3	Ballerina, Ospo
14. (*) (+) PQ	Квітка: форма VS (b)	широколійкоподібна	1	Luci, Meggy
		відкритолійкоподібна	2	Aline, Friedhelm Scherrer
		помірно лійкоподібна	3	Maryke, Moard
		вузьколійко-дзвоникоподібна	4	Kirin
		широколійко-дзвоникоподібна	5	Prize
		помірно дзвоникоподібна	6	Direkteur van Slyken
15. QN	Квітка: аромат VS (b)	відсутній або слабкий	1	Miss Lulu
		помірний	2	Cherish, Prinses Mathilde
		сильний	3	Lara, Mistral
16. (*) QL	Частка віночка: кількість кольорів внутрішнього боку (за винятком міток) VS, (c)	один	1	
		два	2	
17. (*) PQ	Частка віночка: забарвлення краю внутрішнього боку VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
18. (*) PQ	Частка віночка: забарвлення середини внутрішнього боку VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. PQ	Частка віночка: забарвлення краю зовнішнього боку VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
20. PQ	Частка віночка: забарвлення середини зовнішнього боку VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) QN	Пелюстка: хвилястість краю VS (c)	відсутня або дуже слабка	1	Désirée, Jory
		слабка	3	Dinos, Luci
		помірна	5	Schneekönigin, Sylt
		сильна	7	Eleonore, Sister Jo
		дуже сильна	9	Meggy

1	2	3	4	5
22. (*) QN	Квітковий зів: виявлення міток VS	відсутні або дуже слабке	1	Georgentor, Charly, Janique
		слабке	3	Otto, Paul Schultz
		помірне	5	Friedhelm Scherrer, Jura
		сильне	7	Kassandra, Ostali
		дуже сильне	9	Gloria, Kolibri
23 (*) (+) PQ	Квітковий зів: тип міток VS	цяточки окремі	1	Anna Luka, Otto, Sayonara
		цяточки дотичні	2	Friedhelm Scherrer, Ostali, Prinses Mathilde
		плями, оточені цяточками	3	Rena
24. PQ	Квітковий зів: забарвлення міток VS	жовто-зелене	1	Irish Lace
		червоне	2	Miss Lulu
		коричнево-червоне	3	Anne, Royalty
		фіолетове	4	Lavender Lace
25. (*) QN	Квітковий зів: забарвлення порівняно з забарвлення середини внутрішнього боку частки віночка (за винятком міток) VS	світліше	1	Pharao, Ronja
		таке ж	2	Paradiso, Robijn
		темніше	3	Rika, Schumann
26. PQ	Пиляк: забарвлення VS	жовте	1	Mont Blanc, Reinhild
		світло-коричневе	2	
		темно-коричневе	3	Miss Lulu
		пурпурове	4	
		фіолетове	5	Mont Ventoux, Ronja
27. (*) (+) QN	Час початку цвітіння VG	дуже ранній	1	Helmut Vogel, Rena
		ранній	3	Ambrosiana, Otto
		середній	5	Friedhelm Scherrer, Spreeperle
		пізній	7	Sachsenstern, Tamira
		дуже пізній	9	van Straelen

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів азалії Сімса

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Оптимальною стадією розвитку для оцінювання ознак є час, коли половина квіток на кожній рослині повністю розкриті.

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі обстеження повністю розвиненого листка проводять на другому листку від квіткового бутону в час розкривання квіткового бутону.

(b) Усі обстеження квітки проводять на повністю розвиненій квітці з рослини, половина квіток якої повністю розвинені. Першу повністю розвинену квітку не обстежують.

(с) Усі обстеження часток віночка сортів з напівповними чи повними квітками проводять на зовнішньому вигині часток віночка.

8.2 ***Пояснення до окремих ознак***

До 2. Молодий листок: забарвлення верхнього боку.

Обстеження слід проводити на цілком сформованому листку на пагоні після останнього прищипування.

До 5. Повністю розвинений листок: форма.

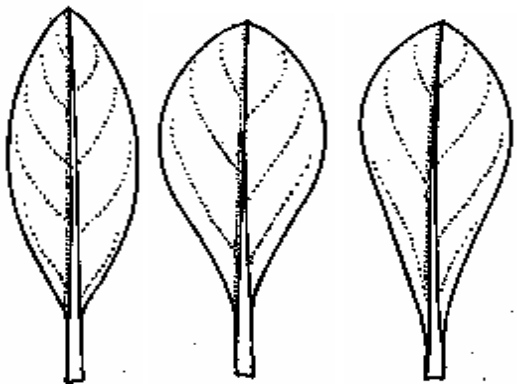

1 2 3

Еліптична від еліптичної до обернено-яйцеподібної обернено-яйцеподібної

До 13. Квітка: тип віночка.

Проста квітка має лише 5 часток віночка.

Напівповна квітка має від 6 до 10 часток віночка.

Повна квітка має понад 10 часток віночка.

До 14. Квітка: форма.

1
Широколійкоподібна

2
відкритолійкоподібна

3
помірно лійкоподібна

4
вузьколійко-дзвоникоподібна

5
широколійко-дзвоникоподібна

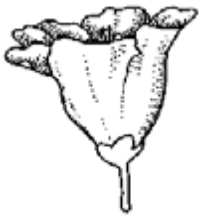

6
помірно дзвоникоподібна

До 23. Квітковий зів: тип міток.

1
Цяточки окремі

2
цяточки дотичні

3
плями, оточені цяточками

До 27. Час початку цвітіння.

Час початку цвітіння визначають, коли 50% рослин мають хоча б одну повністю розкриту квітку.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofPot Azalea (*Rhododendron simsii* Planch.) (TG/140/4 Corr., UPOV) // Geneva. 2007-03-28. – 23 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg140.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Rhododendron simsii* Planch.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Азалія Сімса**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4 Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1Вегетативне розмноження
(a) живцювання [ ]

(b)розмножування *in vitro*
(c)інше [ ]
(вкажіть метод) [ ]

(d) Інше
(зазначте деталі) [ ]

4.2.2 Насіння
[ ]

4.2.3 Інше
(зазначте деталі) [ ]

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки у Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (13)	Квітка: тип віночка	простий	Ostali, Polarstern	1 [ ]
		напівповний	Judith, Luci	2 [ ]
		повний	Ballerina, Ospo	3 [ ]
5.2 (14)	Квітка: форма	широколійкоподібна	Luci, Meggy	1 [ ]
		відкрито лійкоподібна	Aline, Friedhelm Scherrer	2 [ ]
		помірно лійкоподібна	Maryke, Moard	3 [ ]
		вузьколійко-дзвоникоподібна	Kirin	4 [ ]
		широколійко-дзвоникоподібна	Prize	5 [ ]
		помірно дзвоникоподібна	Direkteur van Slyken	6 [ ]
5.3 (16)	Частка віночка: кількість кольорів внутрішнього боку (за винятком міток)	один		1 [ ]
		два		2 [ ]
5.4 i (17)	Частка віночка: забарвлення краю внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4 ii (17)	Частка віночка: забарвлення краю внутрішнього боку	біле		1 [ ]
		світло-рожеве		2 [ ]
		рожеве		3 [ ]
		темно-рожеве		4 [ ]
		оранжево-червоне		5 [ ]
		світло-червоне		6 [ ]
		червоне		7 [ ]
		пурпурове		8 [ ]
		фіолетове		9 [ ]
		інше (вкажіть)		10 [ ]
5.5 i (18)	Частка віночка: забарвлення середини внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
5.5 ii (18)	Частка віночка: забарвлення середини внутрішнього боку	біле	1 [ ]
		світло-рожеве	2 [ ]
		рожеве	3 [ ]
		темно-рожеве	4 [ ]
		оранжево-червоне	5 [ ]
		світло-червоне	6 [ ]
		червоне	7 [ ]
		пурпурове	8 [ ]
		фіолетове	9 [ ]
		інше (вкажіть)	10 [ ]
5.6 (22)	Квітковий зів: виявлення міток	відсутні або дуже слабке	Georgentor, Charly, Janique 1 [ ]
		слабке	Otto, Paul Schultz 3 [ ]
		помірне	Friedhelm Scherrer, 5 [ ]
		сильне	Jura 7 [ ]
		дуже сильне	Kassandra, Ostali Gloria, Kolibri 9 [ ]
5.7 (23)	Квітковий зів: тип міток	цяточки окремі	Anna Luka, Otto, Sayonara 1 [ ]
		цяточки дотичні	Friedhelm Scherrer, Ostali, PrinsesMathilde 2 [ ]
		плями, оточені цяточками	Rena 3 [ ]
5.8 (27)	Час початку цвітіння	дуже ранній	Helmut Vogel, Rena 1 [ ]
		ранній	Ambrosiana, Otto 3 [ ]
		середній	Friedhelm Scherrer, Spreeperle 5 [ ]
		пізній	Sachsenstern, Tamira 7 [ ]
		дуже пізній	van Straelen 9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється відподібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962 Код UPOV:ASTER

Методика
проведення експертизи сортів айстри (*Aster* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Aster* L., які розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал –живці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 50 живців.

2.3 Рослинний матеріалмає бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двохзакладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

Укорінення: середина травня (північна півкуля). Зрошують протягом двох тижнів, кожні 10 хвилин по 10 секунд, третій тиждень – один раз на добу.

Відрощування: другий тиждень червня, в природних умовах, густота стояння рослин: 12 на 1 м^2.

Цвітіння: перше цвітіння відбувається в літній сезон, друге – після зменшення денного світла.

Зрізування: після цвітіння.

Додаткове освітлення: 16-годинний день протягом шести тижнів після зрізування.

Оскільки денне світло не постійне, обстеження забарвлення квітки проводять в приміщенні зі штучним освітленням або в середині дня у кімнаті, де відсутні прямі сонячні промені. Спектральний склад штучного денного світла має відповідати стандарту CIE для денного світла D 6500, а також бути в допустимих межах, визначених Британським стандартом 950, частина I. Ці визначення проводять, розмістивши рослину на білому фоні.

Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак. і описано в поясненні до неї.

Використано документ UPOVTG/141/3, 1992.

*3.4**План експертизи***. Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,40 × 0,20 м.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки провтсавлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***.Усі обстеження висоти рослин і початку цвітіння проводять на 10 рослинах з кожного повторення. Усі інші обстеження проводять на 10 рослинах або частинах 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак,і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Колинеможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для визначення відмінності обстежують щонайменше 40 рослин або частин 40 рослин.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 3% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються три нетипові.

*4.2.1*Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано використовувати такі ознаки:

–Листок: форма (ознака 9);

–Кошик: кількість рядківязичкових квіток (ознака 17);

–Язичкова квітка: забарвлення з верхнього боку (ознака 28).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів айстри

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони .
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 4, 4.2	низька	3	Monte Casino
		середня	5	Pearl Moon, Sunset
		висока	7	Blue Wonder, Ideal
2. (*) (+) QL	Стебло: положення гілок VG 3, 3.2	пряме	3	Ideal
		напівпряме	5	Blue Wonder
		горизонтальне	7	Pink Butterfly
3. (*) QN	Стебло: за товщиною MS 3, 3.2	тонке	3	Ideal
		середнє	5	Blue Wonder
		товсте	7	Suntop
4. (*) (+) QN	Рослина: щільність гілок MS 3, 3.2	нещільна	3	Blue Wonder, Suntop
		середньої щільності	5	Dark Pink Star
		щільна	7	Pink Moon
5. (*) QL	Стебло: опушення VG 3, 3.2	відсутнє або дуже слабке	1	Ideal
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	Solidaster
		дуже сильне	9	
6. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення міжвузлів VG 3, 3.2	відсутнє	1	Blue Wonder
		наявне	9	Suntop
7. (*) QL	Стебло: характер поширення антоціанового забарвлення міжвузлів VG, 3, 3.2	смугами	1	Dark Pink Star
		дифузно	2	Suntop
8. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення піхви листка VG 3, 3.2	відсутнє	1	Dark Pink Star
		наявне	9	Suntop
9. (*) QL	Листок: форма VG 3, 3.2	лінійна	1	Blue Wonder
		еліптична	2	Suntop
		яйцеподібна	3	Ideal
		оберненояйцеподібна	4	
10. (*) QN	Листок: за довжиною MS 3, 3.2	короткий	3	Sunset
		середній	5	Dark Pink Star
		довгий	7	
11. (*) QN	Тільки для сортів з лінійними або еліптичними листками. Листок: за шириною MS, 3, 3.2	вузький	3	Pearl Moon
		середній	5	White Moon
		широкий	7	Painted Lady

1	2	3	4	5
12. (*) QN	Тільки для сортів з овальними або обернено-яйцеподібними листками.Листок: за шириною MS, 3, 3.2	вузький	3	
		середній	5	Ideal
		широкий	7	
13. (*) QL	Листок: зубчастість VG 3, 3.2	відсутня	1	Blue Wonder
		частково по краю	2	Suntop
		цілком по краю	3	Pink Skipper
14. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG, 3, 3.2	слабка	3	Blue Wonder
		помірна	5	Dark Pink Star
		сильна	7	Monte Casino
15. (*) QL	Листок: антоціанове забарвлення VG, 3, 3.2	відсутнє	1	
		наявне	9	
16. (*) QL	Бічна гілка першого порядку: розташування кошиків VG, 4, 4.2	уздовж осі	1	Dark Pink Star
		тільки на периферійних гілках	2	Monte Casino
17. (*) (+) QN	Кошик: кількість рядків язичкових квіток MS 5, 5.2	один	1	Blue Wonder
		два	2	Dark Pink Star
		більше двох	3	Kfir
18. (*) QN	Тільки для сортів з кількістю рядків язичкових квіток один чи два. Кошик: кількість язичкових квіток MS 5, 5.2	мала	3	Dark Pink Star
		середня	5	Mother of Pearl
		велика	7	White Butterfly
19. (*) QN	Кошик: діаметр MS 5, 5.2	малий	3	Monte Casino
		середній	5	Dark Pink Star
		великий	7	White Butterfly
20. (*) QN	Язичкова квітка: за довжиною MS, 5, 5.2	коротка	3	Miyosnow Star
		середня	5	Suntop
		довга	7	Ziv
21. (*) QL	Язичкова квітка: форма VS 5, 5.2	вузькоеліптична	1	Suntop
		вузькообернено-яйцеподібна	2	Blue Wonder
22. (*) QL	Язичкова квітка: положення VG 5, 5.2	напівпряме	3	Dark Pink Star
		горизонтальне	5	Suntop
		загнуте	7	Blue Wonder
23. (*) QL	Язичкова квітка: вигин поздовжньої осі VG 5, 5.2	дуже увігнута	1	
		увігнута	3	Blue Wonder, Suntop
		пряма	5	White Butterfly
		опукла	7	White Moon
		дуже опукла	9	

1	2	3	4	5
24. (*) QL	Язичкова квітка: вигин кінчика VG 5, 5.2	увігнутий	1	
		прямий	2	Blue Wonder
		опуклий	3	Mother of Pearl
25. (*) QL	Язичкова квітка: форма поперечного перерізу VG 5, 5.2	увігнута	1	Blue Wonder
		пряма	2	Suntop
		опукла	3	Sunkid, White Moon
26. (*) QL	Язичкова квітка: форма верхівки VG 5, 5.2	гостра	1	Painted Lady
		округла	2	Suntop
27. (*) QL	Язичкова квітка: зубчастість верхівки VG 5, 5.2	відсутня	1	Blue Wonder
		наявна	9	Suntop
28. (*) PQ	Язичкова квітка: забарвлення верхнього боку (взимку) VG 5, 5.2	RHS шкала кольорів (номер посилання)		
29. (*) QN	Язичкова квітка: поширення інтенсивності забарвлення VG 5, 5.2	світліше біля основи	1	Blue Wonder
		рівномірне	2	Suntop
		світліше біля верхівки	3	
30. (*) QL	Обгортка суцвіття: форма VG 5, 5.2	циліндрична	1	Suntop
		дзвоникоподібна	2	Mother of Pearl
		глечикоподібна	3	
		лійкоподібна	4	Ziv
31. (*) QN	Обгортка суцвіття: за довжиною MS 5, 5.2	коротка	3	Blue Wonder
		середня	5	Lilac Blue Admiral
		довга	7	Suntop
32. (*) QN	Обгортка суцвіття: діаметр MS 5	малий	3	Blue Wonder
		середній	5	Painted Lady
		великий	7	Suntop, Ziv
33. (*) QN	Обгортка суцвіття: кількість пелюсток MS 5, 5.2	мала	3	Blue Wonder
		середня	5	White Butterfly
		велика	7	Suntop
34. (*) QL	Обгортка суцвіття: розташуванняпелюсток VG 5, 5.2	ущільнене	1	Lilac Blue Admiral
		вільне	2	Suntop
35. (*) QN	Обгортка суцвіття: перекриття пелюсток MG 5, 5.2	слабке	3	Dark Pink Star
		помірне	5	Ideal
		сильне	7	Mother of Pearl

1	2	3	4	5
36. (*) QN	Диск: діаметр (перед повним цвітінням дискових квіток) MS 5, 5.2	малий	3	Monte Casino
		середній	5	Suntop
		великий	7	Mother of Pearl
37. (*) PQ	Диск: забарвлення (якдля оз. 36) VG 5, 5.2	зелене	1	White Butterfly
		жовте	2	Blue Wonder
		оранжеве	3	Suntop
38. (*) QN	Трубчаста квітка: за розміром MG 5, 5.2	мала	3	Blue Wonder
		середня	5	Suntop
		велика	7	Mother of Pearl
39. (*) QL	Трубчаста квітка: форма VG 5, 5.2	циліндрична	1	Suntop
		лійкоподібна	2	Dark Pink Star
		пелюсткова	3	
40. (*) QL	Трубчаста квітка: форма верхівки пелюстки віночка VG 5, 5.2	гостра	1	Monte Casino
		округла	2	Pink Moon
41. (*) QL	Трубчаста квітка: забарвленняпелюстки віночка VG 5, 5.2	біле	1	Monte Casino
		зеленувате	2	Pearl Moon
		жовтувате	3	Suntop
		фіолетове	4	Ideal
42. (*) QL	Приймочка маточки: положення стосовно пиляка VG 5, 5.2	нижче	1	
		нарівні	2	
		вище	3	
43. (*) QN	Час початку цвітіння MG 4, 4.2	ранній	3	Ideal
		середній	5	Miyosnow Star
		пізній	7	Ziv White

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів айстри

Фази росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз росту і розвитку
Перший рік	
1	укорінення
2	розетка
3	галуження
4	початок цвітіння
5	повне цвітіння
Другий і наступні роки	
3.2	галуження
4.2	початок цвітіння
5.2	повне цвітіння

Початок цвітіння визначають як час, коли перша квітка повністю відкрита в 50% рослин.Обстеження початку цвітіння і висоти рослин мають проводитися за

природногоосвітлення.Усі обстеження листка проводять на листках основи найнижчих квітучих гілок.Усі обстеження кошиків проводять за повного цвітіння головної квітки.

До 2. Стебло: положення гілок.

Обстежують гілки першого порядку під час повного цвітіння,коли всі гілки мають хоча б один повністю відкритий кошик.

До 4. Стебло: щільність гілок.

Обстежують найнижчі квітучі гілки, що відступають від стебла на 20 см.

До 17. Віночок: кількість рядків язичкових квіток.

Кількість рядків язичкових пелюсток віночка визначають, коли язичкові квітки починають набувати забарвлення.

9. Література

1.Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofAster (*Aster*L.) (TG/141/3, UPOV) // Geneva. 1992-10-23. – 23 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg141.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом з заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Aster* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Айстра**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (9)	Листок: форма	лінійна	Blue Wonder	1 [ ]
		еліптична	Suntop	2 [ ]
		яйцеподібна	Ideal	3 [ ]
		оберненояйцеподібна		4 [ ]
5.2 (17)	Кошик: кількість рядків пелюсток	один	Blue Wonder	1 [ ]
		два	Dark Pink Star	2 [ ]
		більше двох	Kfir	3 [ ]
5.3i (28)	Язичкова квітка: забарвлення з верхнього боку (взимку)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3ii (28)	Язичкова квітка: забарвлення верхнього боку (взимку)	біле	Monte Casino	1 [ ]
		жовте	Solidaster	2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		рожеве	Sunshir	4 [ ]
		червоне		5 [ ]
		пурпурове	Purple Monarch	6 [ ]
		синє	Ideal	7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється відподібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и)**вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

#Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.977 Код UPOV:ALBIZ_ JUL

Методика

проведення експертизи сортів альбіції ленкоранської (*Albizia julibrissin* Durazz.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів альбіції ленкоранської *Albizia julibrissin* Durazz.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини дворічного віку

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли і куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість рослин дворічного віку.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками, відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять удвохзакладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст ірозвиток рослин, ідостатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 5 × 5 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на якихпротягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад,

---

Методику підготували: Дерев'янко В.М., Грабовецька О.А, к. б. н. (ДПДГ «Новокаховське» НБС-ННЦ УААН), 2007.

довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослині.* Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностітастабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняімовірності 95%. У вибірціз шести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознакиможуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано групувати сорти за такими ознаками:

– Рослина: за висотою (ознака1);

– Рослина: габітус (ознака 3);

– Квітка: за яскравістю (ознака 19);

– Час початку цвітіння (ознака 24);

– Тривалість періоду цвітіння (ознака 25).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів альбіції ленкоранської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG (a)	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
2. QN	Рослина: сила росту MS (a)	слабка середня сильна	3 5 7	
3. (*) PQ	Рослина: габітус VS (a)	кулястий розлогий кулясто-розлогий інший	1 2 3 4	
4. PQ	Рослина: забарвлення кори штамбу і скелетних гілок VS (a)	сіре сіро-зелене інше	1 2 3	
5. QL	Рослина: поверхня кори штамбу і скелетних гілок VS (a)	гладенька зморшкувата тріщинувата	1 2 3	
6. QN	Однорічний пагін: щільність розміщення сочевичок VS (a)	дуже нещільна нещільна помірна щільна дуже щільна	1 3 5 7 9	
7. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS (a)	тонкий середній товстий	3 5 7	
8. QN	Однорічний пагін: міжвузля за довжиною MG (a)	дуже короткі короткі середні довгі дуже довгі	1 3 5 7 9	
9. PQ	Однорічний пагін: забарвлення кори VS (a)	зеленувате оливково-зеленувате інше	1 2 3	
10. QL	Однорічний пагін: поверхня кори VS (a)	гладенька зморшкувата тріщинувата	1 2 3	

1	2	3	4	5
11. QN	Час розкриття вегетативних бруньок MG	ранній середній пізній	3 5 7	
12. (+) QN	Листок: за довжиною MS (b)	короткий середній довгий	3 5 7	
13. QL	Листок: наявність листочків другого порядку VG (b)	відсутні наявні	1 9	
14. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення VS (b)	слабка помірна сильна	3 5 7	
15. (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (b)	коротка середня довга	3 5 7	
16. QN	Листкова пластинка: за шириною MS (b)	вузька середня широка	3 5 7	
17. QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина MS, (b)	мале середнє велике	3 5 7	
18. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS (b)	овальна яйцеподібна	1 2	
19. (*) QL	Квітка: за яскравістю VS (c)	неяскрава яскрава	1 2	
20. (*) QN	Віночок: розмір MS (c)	малий середній великий	3 5 7	
21. (*) (+) QN	Тичинки: за довжиною MS (c)	короткі середні довгі	3 5 7	
22. (*) QN	Тичинки: інтенсивність рожевого забарвлення VS (c)	слабка помірна сильна	3 5 7	
23. QN	Квітконіжка: за довжиною VS (c)	коротка середня довга	3 5 7	

1	2	3	4	5
24. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MG	ранній середній пізній	3 5 7	
25. (*) (+) QN	Тривалість періоду цвітіння VG	мала середня велика	3 5 7	
26. (*) (+) QL	Рослина: рясність цвітіння VG (c)	обрідне помірне рясне дуже рясне	3 5 7 9	
27. (*) QL	Рослина: регулярність рясного цвітіння VG (c)	нерегулярне регулярне	1 9	
28. (+) QL	Рослина: здатність до утворення плодів VG (d)	відсутня наявна частково наявна	1 2 3	
29. QN	Рослина: кількість плодів (бобів) VG, (d)	мала середня велика	3 5 7	
30. QN	Плід: за довжиною MS (d)	короткий середній довгий	3 5 7	
31. QN	Плід: кількість насінин VG (d)	мала середня велика	3 5 7	
32. QN	Час достигання плодів MG	ранній середній пізній	3 5 7	
33. (+) QN	Насінина: розмір VS (d)	малий середній великий	3 5 7	
34. (+) PQ	Насінина: форма VS (d)	овальна видовжено-овальна	1 2	
35. PQ	Насінина: забарвлення VS (d)	коричневе коричнево-буре буре	1 2 3	
36. QL	Рослина: здатність листків до осіннього забарвлення VG (e)	відсутня наявна	1 9	
37. PQ	Рослина: осіннє забарвлення листків VG (e)	лимонне лимонно-жовте жовте	3 5 7	

1	2	3	4	5
38. (+) QN	Час листопаду VS (e)	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній	1 3 5 7 9	

8. Пояснення до Таблиці ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево/однорічний пагін: обстеження на дереві та однорічному пагоні виконують під час періоду спокою. Обстеження на однорічному пагоні проводять на його середній третині.

(b) Листок: обстеження на листку виконують влітку за повного розвитку листків на середній третині пагона.

(c) Квітка: обстеження на квітці проводять на повністю розвинених квітках за повногоцвітіння.

(d)Плід: обстеження на плоді виконують під час повної стиглості.

(e) Листок восени: обстеження листка проводять на початку та в кінці листопаду.

До 12. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 20, середній – 20–25, довгий – 25–30.

До 15. Листкова пластинка: задовжиною, мм.

Коротка – до 8, середня – 8–10, довга – понад 12.

До 18. Листкова пластинка: форма.

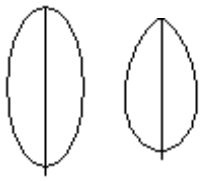

1 Овальна

2 яйцеподібна

До 21. Тичинки: за довжиною, см.

Короткі – до 2, середні – 2,1–2,5; довгі – понад 2,5.

До 24. Час початку цвітіння.

Ранній – 15–20 червня, середній – 21–25 червня, пізній – після 28 червня.

До 25. Тривалість періоду цвітіння, діб.

Мала – до 60, середня – 60–80, велика – понад 80.

До 26. Рясність цвітіння, % пагонів.

Обстеження проводять у рік активного цвітіння.

Обрідне – до 20, помірне – 20–50, рясне – 50–70, дуже рясне – понад 70.

До 28. Рослина: здатність доутворення плодів.

Відсутня – не плодоносить, наявна частково – плодоносить нерегулярно або зав'язуються поодинокі плоди, наявна – плодоносить регулярно.

До 33. Насінина: розмір, мм.

Малий – до 5, середній – 5–8, великий – понад 8.

До 34. Насінина: форма.

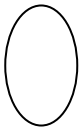

1
Овальна

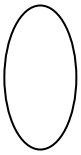

2
видовжено-овальна

До 38. Час листопаду, місяць, декада.

Дуже ранній –III декада вересня;
ранній – I декада жовтня;
середній – II–III декади жовтня;
пізній – I декада листопада;
дуже пізній –II декада листопада.

9. Література

1. КачаловА. А Деревья и кустарники / А. А. Качалов. – М.: Изд. «Лесная промышленность», 1970. – 406с.

2. Колесников А. И Декоративная дендрология / А. И. Колесников. – М.: Изд. «Лесная промышленность», 1974. – 704 с.

3. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные. Справ.пособие / под общ.ред.Кохно, Н. А. – Киев: Наукова думка, 1986. – 720 с.

4. Деревья и кустарники СССР // Под ред. С. Я. Соколова – IV т. –М.-Л.: Изд. АНСССР, 1958.– 973с.

5. Плоды и семена деревьев и кустарников, культивируемых в Украинской ССР / Под ред. д. б. н. Кохно. Н. А. – Киев: Наукова думка, 1991.– 316с.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (1) з (3)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1.Предмет Технічної анкети		
1.1Ботанічна назва	*Albizia julibrissin* Durazz.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Альбіція ленкоранська**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3.Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]
(b) розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (2) з (3)	

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька низька середня висока дуже висока		1 [ ] 3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]
5.2 (3)	Рослина: габітус	кулястий розлогий кулясто-розлогий інший		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ]
5.3 (19)	Квітка: за яскравістю	не яскрава яскрава		1 [ ] 2 [ ]
5.4 (24)	Час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.5 (25)	Тривалість періоду цвітіння	мала середня велика		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6.Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7.Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (3)	

8.Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надана повна інформація. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.96.283 Код UPOV:ALSTR

Методика

проведення експертизи сортів альстремерії (*Alstroemeria* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Alstroemeria* L. родини *Liliaceae.*

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння / рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
- для сортів, що розмножуються вегетативно – 8 рослин;
- для сортів, що розмножуються насіннням – 250 насінин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами,не пошкодженим шкідниками та відповідати умовам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двохзакладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 8 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються вегетативно, та 50 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються насінням.Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,30 м.

Використано документ UPOV TG/29/7, 2006.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 8рослин для сортів, що розмножуються вегетативно, і 50 рослин для сортів, що розмножуються насінням.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними в Описі.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 8 рослин допускається одна нетипова.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт 2% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 50 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Квітка: основне забарвлення (ознака 8).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами кандидатами необхідно висівати / висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди включаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів альстремерії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 3	низька	3	Zanspot, Koglow
		середня	5	Prealpech, Koanti
		висока	7	Teswhite, Kofuji
2. QN	Стебло: за товщиною MG 3	тонке	3	Zaprijul, Koanti
		середнє	5	Tesdoro, Tesfortun
		товсте	7	Kofuji, Tescow
3. QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий	3	Zaprijul, Zanrina
		середній	5	Stasach, Kofuji, Tessalm
		довгий	7	Teswhite, Tesdoro
4. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький	3	Teswhite, Koglow
		середній	5	Statiren, Zalsacept, Koudrey
		широкий	7	Kofuji, Tesdoro
5. (*) (+) QN	Зонтик: кількість гілочок MS 3	мала	3	Staprisis, Koglow, Zapribel
		середня	5	Statiren, Teswhite, Zalsacept
		велика	7	Tescow, Tessalm
6. (*) (+) QN	Гілочки зонтика: за довжиною MS 2	короткі	3	Staprisis, Koglow, Little Moon
		середні	5	Stamond, Zalsacept, Kofuji
		довгі	7	Stasach, Tescow, Tesamad
7. (*) (+) QN	Квітка: довжина квітконіжки MS 2	мала	3	Staprilan, Zalsamot, Prealpech
		середня	5	Stasach, Zalsacept, Tesdoro
		велика	7	Teswhite, Zaprijul
8. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення VS (a)	біле	1	Stamond, Teswhite
		світло-жовте	2	Koanti
		жовте	3	Staprilan, Tespluto
		зеленувате	4	Kofuji
		оранжеве	5	Little Moon
		оранжево-червоне	6	Zapribel
		червоне	7	Stasach, Staflam
		світло-рожеве	8	Prealpech
		рожеве	9	Staprisis, Tescow
		пурпурово-рожеве	10	
		червоно-пурпурове	11	Tesamad
		світло-пурпурове	12	Zapriko
		пурпурове	13	Zalsamot
		темно-пурпурове	14	Napoli

1	2	3	4	5
9. (*) QN	Квітка: розмір MS (a) 3	малий	3	Elegance, Tespluto
		середній	5	Stasach, Zalsamot, Koglow
		великий	7	Statiren, Tesdoro, Tescow
10. (*) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: форма пластинки MS (a)	помірноеліптична	1	Zalsanion, Zanmirac
		широкоеліптична	2	Teswhite, Zanbritta
		округла	3	Stamond, Gamanda
		помірнояйцеподібна	4	Tesdoro, Prealpech
		широкояйцеподібна	5	Statiren, Zalsacept, Koglow
11. (*) QN	Зовнішній листочок оцвітини: глибина виїмки MS (a)	мала	3	Stasach, Teswhite, Koglow
		середня	5	Tesamad, Zalsamay
		велика	7	Zaprijul, Tessalm
12. (*) (+) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення центральної зони VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
13. (*) (+) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення зони верхівки (за винятком зеленої верхівки) VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
14. (*) (+) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення латеральної зони VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
15. (*) (+) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення зониоснови VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
16. (*) QL	Зовнішній листочок оцвітини: дуже малі або малі смуги на крайовій частині латеральної зони верхнього боку пластинки VS (a)	відсутні	1	Koanti
		наявні	9	Statistrip

1	2	3	4	5
17. (*) QL	Зовнішній листочок оцвітини: великі або дуже великі смуги на верхньому боці пластинки (за винятком крайової зони) VS (a)	відсутнє	1	Zalsamot
		наявне	9	Prealpech
18. (*) QN	Зовнішній листочок оцвітини: кількість великих або дуже великих смуг на верхньому боці пластинки (за винятком крайової зони) MS (a)	мала	3	Sratistrip
		середня	5	Prealbour
		велика	7	Prealpech
19. (*) QL	Внутрішній листочок оцвітини: форма пластинки VS (a)	еліптична	1	Statiren, Teswhite, Tessalm
		оберненояйцеподібна	2	Zalsacept, Kofuji
20. (*) (+) QN	Внутрішній листочок оцвітини: розмір смугастої зони на верхньому боці (за винятком зони нігтика і верхівки пластинки)	малий	3	Fuego
		середній	5	Teswhite
		великий	7	Prealbour
21. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: основне забарвлення смугастої зони на верхньому боці (як для 20) VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
22. (*) QN	Внутрішній листочок оцвітини: кількість смуг на верхньому боці (як для 20) MS (a)	відсутні або мала	1	Staqueen, Koanti
		середня	2	Stamond, Tesdoro, Tessalm
		велика	3	Prealpech, Preallad
23. (*) QN	Найдовша смуга на верхньому боці внутрішнього листочка оцвітини: за довжиною (як для 20) MS (a)	коротка	3	Koanti
		середня	5	Koice
		довга	7	Prealbour

1	2	3	4	5
24. (*) QN	Найширша смуга на верхньому боці внутрішнього листочка оцвітини: за шириною (як для 20) MS (a)	вузька	3	Teswhite
		середня	5	Stapricamil
		широка	7	Zanfier
25. (*) QL	Внутрішній серединний листочок оцвітини: відмінність смугастого рисунку порівняно з внутрішнім латеральним листочком оцвітини VS (a)	відсутня	1	Tesdoro
		наявна	9	Stapricamil
26. (*) PQ	Тичинкова нитка: основне забарвлення VS (a)	біле	1	Teswhite, Zalsarest
		жовте	2	Tesfortun, Zanbritta
		оранжеве	3	Zanrina, Tespluto
		оранжево-червоне	4	Tessalm, Staqueen
		червоне	5	Tescow, Macondo
		рожеве	6	Stamond, Kofuji, Tampa
		червоно-пурпурове	7	Preallad, Tesbay
		світло-пурпурове	8	Koglow, Zaprijul
		пурпурове	9	Zalsamot, Tesazur
27. QL	Тичинкова нитка: малі плями VS (a)	відсутні	1	Tesdoro, Kofuji
		наявні	9	Gamanda, Staneltor
28. (*) PQ	Пиляк: забарвлення перед початком розтріскування VS (a)	жовтувате	1	Green Bell, Zanpri
		зеленувате	2	Staprinag, Koglow, Tespro
		оранжеве	3	Zaprijul, Tessalm
		пурпурувате	4	Zanrina, Stapripame
		коричнувате	5	Kofuji, Tesdoro
		сіре	6	Zapribel, Tesazur
		темно-сіре	7	
		блакитне	8	Carmelita
29. (*) (+) QL	Зав’язь: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	Tesdoro
		наявне	9	Pealpech
30. (*) (+) QN	Зав’язь: інтенсивність антоціанового забарвлення VS	слабка	3	Staprilan, Ivory, Stadicrem
		помірна	5	Tescow, Zaprijul
		сильна	7	Tesazur, Prealpech

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів альстремерії

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Усі обстеження квітки проводять на час розтріскування декількох пиляків на окремій квітці.

*8.2****Пояснення до окремих ознак***

До 5. Зонтик: кількість гілочок.

До 6. Зонтик: довжина гілочок.

До 7. Квітка: довжина квітконіжки.

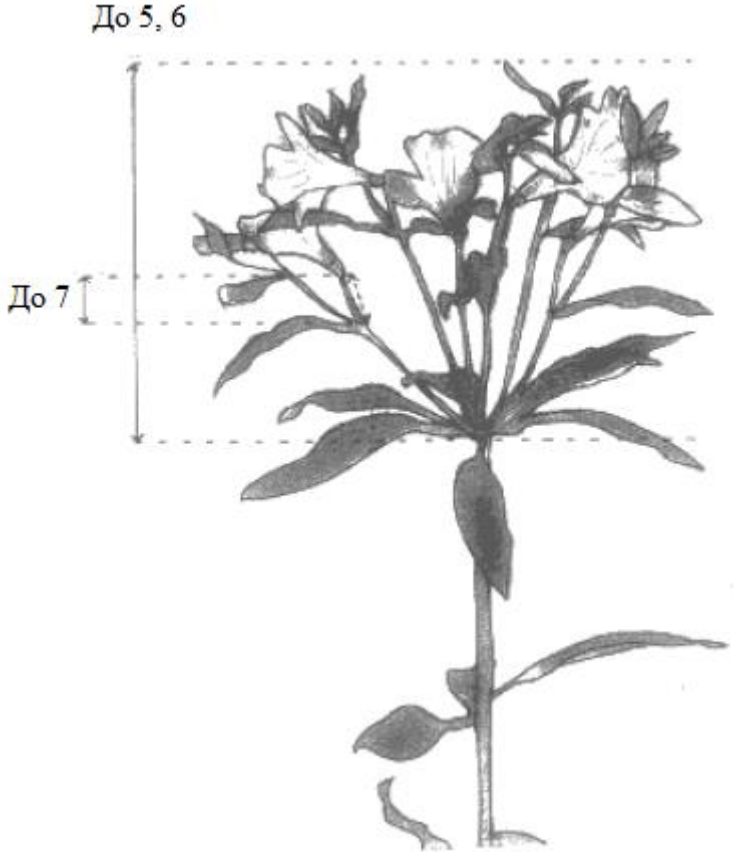

Обстеження проводять під час розкривання першої квітки на гілочці віночка.

До 12. Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення центральної зони.

До 13. Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення зони верхівки (за винятком зеленої верхівки).

До 14. Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення латеральної зони.

До 15. Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення зони основи.

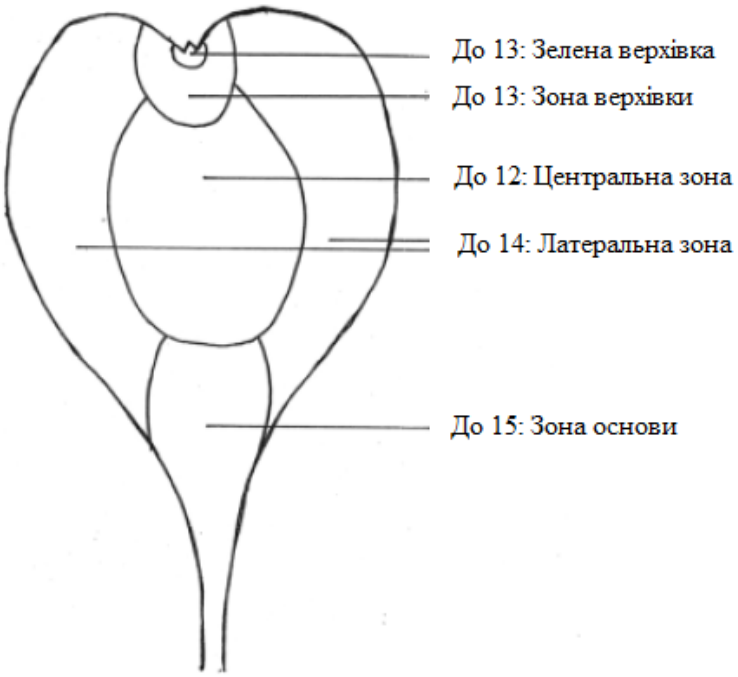

До 20. Внутрішній листочок оцвітини: розмір смугастої зони на верхньому боці (за винятком зони нігтика і верхівки пластинки).

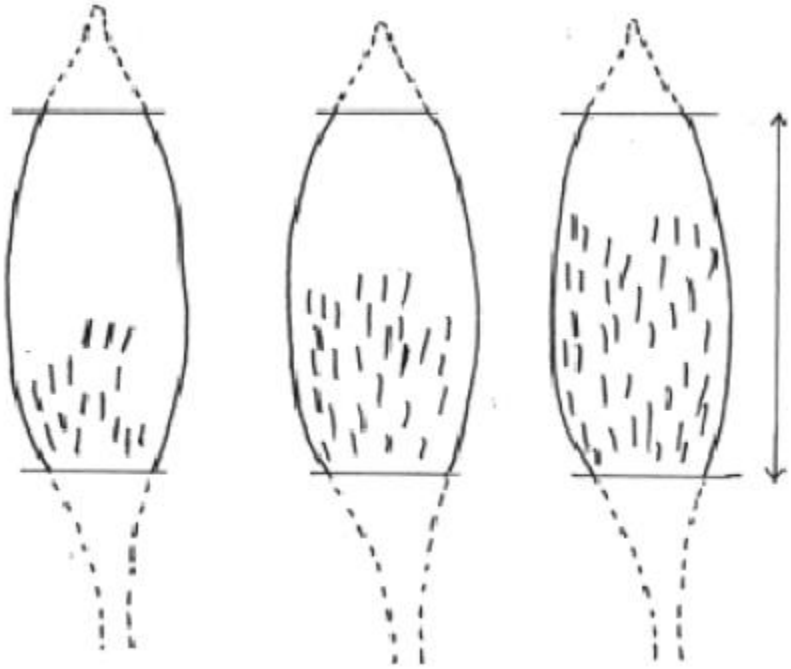

3	5	7
Малий	середній	великий

До 29. Зав'язь: антоціанове забарвлення.
До 30. Зав'язь: інтенсивність антоціанового забарвлення.

Антоціанове забарвлення обстежують на всій поверхні, враховуючи ребра.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofAlstroemeria (*Alstroemeria* L.) (TG/29/7, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 24 P. // URL:www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg029.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Alstroemeria* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Альстремерія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b)розмножения *invitro* [ ]
(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Насіння [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька	Zanspot, Koglow	3[ ]
		середня	Prealpech, Koanti	5[ ]
		висока	Teswhite, Kofuji	7[ ]
5.2 (8)	Квітка: основне забарвлення	біле	Stamond, Teswhite	1[ ]
		світло-жовте	Koanti	2[ ]
		жовте	Staprilan, Tespluto	3[ ]
		зеленувате	Kofuji	4[ ]
		оранжеве	Little Moon	5[ ]
		оранжево-червоне	Zapribel	6[ ]
		червоне	Stasach, Staflam	7[ ]
		світло-рожеве	Prealpech	8[ ]
		рожеве	Staprisis, Tescow	9[ ]
		пурпурово-рожеве		10[ ]
		червоно-пурпурове	Tesamad	11[ ]
		світло-пурпурове	Zapriko	12[ ]
		пурпурове	Zalsamot	13[ ]
		темно-пурпурове	Napoli	14[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

7.3.1 Основне використання

(a) садова рослина [ ]

(b)горщечкова рослина [ ]

(c)квіти на зріз [ ]

(d)інще [ ]

(зазначте деталі)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) іншими чинниками Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV:ANTHU

Методика

проведення експертизи сортів антуріуму (*Anthurium* Schott)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Anthurium* Schott., що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

а) сортів горщечкової культури: 10 молодих рослин із щонайменше однією квіткою або бутоном;

в) сортів на зріз квітів: 6 рослин із щонайменше однією квіткою або бутоном.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами,не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик. Бажано надати рослинний матеріал, отриманий методом *invitro*. Живці надсилають лише з дозволу компетентного органу.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати один вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двохзакладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Оскільки денне світло може бути різним, колір квітки визначають або в підходящому приміщенні за штучного денного світла, або опівдні в кімнаті, вікна якої виходять на північ. Спектральний склад штучного денного світла має відповідати стандарту CIE для денного світла D6500, і перебуватиу межах, визначених британським стандартом 950, частина 1. Колір квіток визначають на фоні білого паперу.

*3.4****План експертизи.***Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Звичайно експертизу виконують у теплиці в горщиках з

Використано документ UPOVTG/86/5Corr.,1995+2008.

добре аерованим субстратом, з достатнім шаром дренажу і добрим зволоженням, створюючи сприятливі умови для росту рослин:

Умови	Для сортів горщечкової культури	Для сортів на зріз квітів
Температура:	21ºС вдень, 19ºС вночі	22ºС вдень, 20ºС вночі
Субстрат:	пориста торфова суміш, торф волокнистий та рисові висівки	суміш з великих шматочків пінопласту
Розмір горщиків:	15 см	21 см
Кількість рослин на один горщик:	одна	одна
Підживлення:	1,2 ЕС (електропровідність) стандартного для антуріуму одночасно з поливом	1,2 ЕС (електропровідність) стандартного для антуріуму одночасно з поливом
Полив:	Об'єм води за 15 хв. тричі на тиждень	дощуванням 2 хв. тричі на день
Відносна вологість повітря:	70–90%	70–90%
Затінення:	протягом весни, літа та ранньої осені	протягом весни, літа та ранньої осені

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин (для сортів горщикової культури) або шість рослин (для сортів на зріз квітів).

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10/6 рослин або частин 10/6 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10/6 рослин або частин 10/6 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10/6 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10/6 рослин або частин 10/6 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних.

Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим серед загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 10/6 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Обгортка: розмір (ознака 17);

– Обгортка: основне забарвлення верхнього боку (ознака 24).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів антуріуму

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за розміром MG	мала	3	Hanna
		середня	5	Eva
		велика	7	Gloria
2. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	Champion
		середня	5	Eldorado
		довга	7	Merengue
3. QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	Hanna
		середня	5	Eldorado
		широка	7	Merengue
4. (*) PQ	Листкова пластинка: форма VS	вузькояйцеподібна	3	Tessa
		яйцеподібна	5	Madonna
		широкояйцеподібна	7	Champion
5. (*) QL	Листкова пластинка: часточковість VS	відсутня	1	Champion
		наявна	9	Tropical
6. QL	Листкова пластинка: відносне розміщення часток VS	увігнуте, але не дотичне	1	
		вільне	2	Lambada
		дотичне	3	Linda de Mol
		перекриваюче	4	Mia
		притиснуте	5	Merengue
7. QN	Листкова пластинка: кут віддаленої (дистальної) частини MS	гострий	1	Apollo
		приблизно прямий	2	Lambada
		тупий	3	Mia
8. (*) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS	вузькогостра	1	Ellen
		гостра	2	Champion
		широкогостра	3	Mia
		вузькозагострена	4	Hanna
		загострена	5	Linda de Mol
		широкозагострена	6	Rumba
9. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS	слабка	3	
		помірна	5	Mia
		сильна	7	Rumba
10. QL	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
11. QN	Черешок: за довжиною MS	короткий	3	Champion
		середній	5	Gloria
		довгий	7	Rumba
12. (*) QN	Квітконос: за довжиною MS	дуже короткий	1	Belinda
		короткий	3	Champion
		середній	5	Linda de Mol
		довгий	7	Gloria
		дуже довгий	9	
13. QN	Квітконос: за товщиною MS	тонкий	3	Patti Ann
		середній	5	Linda de Mol
		товстий	7	Salsa
14. QN	Квітконос: інтенсивність зеленого забарвлення в середній частині VS	слабка	3	Champion
		помірна	5	Linda de Mol
		сильна	7	Avo-Gino
15. QN	Квітконос: інтенсивність антоціанового забарвлення VS	відсутнє або дуже слабка	1	Pink Georgusis
		слабка	3	Kuipers
		помірна	5	Purple Rain
		сильна	7	Nathalie
		дуже сильна	9	Rachella
16. (*) QL	Обгортка: розташування стосовно листків VS	набагато нижче	1	
		злегка нижче	2	Lady Jane
		на одному рівні	3	
		злегка вище	4	Champion
		набагато вище	5	Eldorado
17. (*) QN	Обгортка: розмір MS	дуже малий	1	Anetta
		малий	3	Ellen
		середній	5	Fla-Exotic
		великий	7	Merengue
		дуже великий	9	
18. (*) PQ	Обгортка: форма VS	еліптична	1	Ariane, Apollo
		широкоеліптична	2	Hanna
		майже округла	3	
		яйцеподібна	4	Anetta
		широкояйцеподібна	5	Gloria
19. (*) QL	Обгортка: часточковість VS	відсутня	1	Arcs, Lady Jane
		наявна	9	Gloria
20. (*) QL	Обгортка: відносне розташування часток VS	увігнуте, але не дотичне	1	Mia
		вільне	2	Apollo
		дотичне	3	Merengue
		перекриваюче	4	
		притиснуте	5	Gloria

1	2	3	4	5
21. QN	Лише для сортів з притиснутими листками: Обгортка: за висотою притис-нутої частини часток MS	низька	3	Mia
		середня	5	Royal Orange
		висока	7	Riobamba
22. PQ	Обгортка: форма віддаленої частки VS	гостра	1	Linda de Mol
		тупа	2	
		округла	3	Mia
23. (*) PQ	Обгортка: форма кінчика VS	вузькогостра	1	Gloria
		гостра	2	Anetta
		широкогостра	3	Calypso
		вузькозагострена	4	Lambada
		загострена	5	Mia
		широкозагострена	6	Merengue
24. (*) PQ	Обгортка: основне забарвлення верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. PQ	Обгортка: основне забарвлення нижнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. QL	Обгортка: глянсуватість VS	дуже слабка	1	White Bird
		слабка	3	Anetta
		помірна	5	Gloria, Mia
		сильна	7	Royal Orange
		дуже сильна	9	Cancan
27. (*) QL	Обгортка: пухирчастість VS	дуже слабка	1	Rebecca
		слабка	3	Champion
		помірна	5	Linda de Mol
		сильна	7	Mia
		дуже сильна	9	
28. PQ	Обгортка: форма поперечного перерізу через середню зону VS	увігнута	1	Champion
		пряма	2	Gloria
		вигнута	3	Ellen
29. QN	Обгортка: кут віддаленої частини до квітконіжки MS	гострий	1	Hanna
		приблизно прямий	2	Mia
		тупий	3	Gloria
30. (+) QN	Обгортка: відстань між початком і піхвою MS	дуже мала	1	Gloria
		мала	3	Salsa
		середня	5	Rebecca
		велика	7	Isabella
		дуже велика	9	Rapsodie
31. (*) QN	Початок: за довжиною MS	дуже короткий	1	Anetta
		короткий	3	Purple Rain
		середній	5	Champion
		довгий	7	Gloria
		дуже довгий	9	

1	2	3	4	5
32. QN	Початок: за шириною посередині MS	дуже вузький	1	Belinda
		вузький	3	Pink Georgusis
		середній	5	Mia
		широкий	7	Gloria
		дуже широкий	9	Antolfa
33. QL	Початок: сплющеність VS	відсутня	1	
		наявна	9	Ellen, Hanna
34. (*) QL	Початок: за викривленням поздовжньої осі VS	дуже увігнутий	1	
		слабко увігнутий	3	
		прямий	5	Mia
		слабко вигнутий	7	Gloria
		дуже вигнутий	9	Merengue
35. (*) QL	Початок: загострення до верхівки VS	дуже слабке	1	Antco
		слабке	3	Linda de Mol
		помірне	5	Mia, Gloria
		сильне	7	Madonna
		дуже сильне	9	
36. (*) PQ	Початок: основне забарвлення базальної частини безпосередньо перед розтріскуванням пиляків VS	від білого до кремового	1	Gloria
		жовте	2	Arinos
		оранжеве	3	Hanna
		рожеве	4	Merengue
		червоне	5	Lipstick
		червоно-пурпурове	6	Patti Ann
		пурпурове	7	Purple Rain
37. (*) PQ	Початок: основне забарвлення віддаленої частини безпосередньо перед розтріскуванням пиляків VS	біле	1	
		жовте	2	Arinos
		оранжеве	3	Gloria
		червоне	4	Lipstick
		червоно-пурпурове	5	Southern Blush
		пурпурове	6	Purple Rain
		зелене	7	Calypso
		коричневе	8	Antco
38. PQ	Початок: основне забарвлення базальної частини безпосередньо після розтріскування пиляків VS	від білого до кремового	1	Atlanta
		жовте	2	Apollo
		оранжеве	3	Niky
		рожеве	4	Antamo
		червоне	5	
		червоно-пурпурове	6	Rodeo
		пурпурове	7	Anetta

1	2	3	4	5
39. PQ	Початок: основне забарвлення віддаленої частини безпосередньо після розтріскування пиляків VS	біле	1	
		жовте	2	Apollo
		оранжеве	3	Niky
		червоне	4	
		червоно-пурпурове	5	Rodeo
		пурпурове	6	Anetta
		зелене	7	
		коричневе	8	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів антуріуму

До 30:Обгортка: відстань між початком і піхвою.

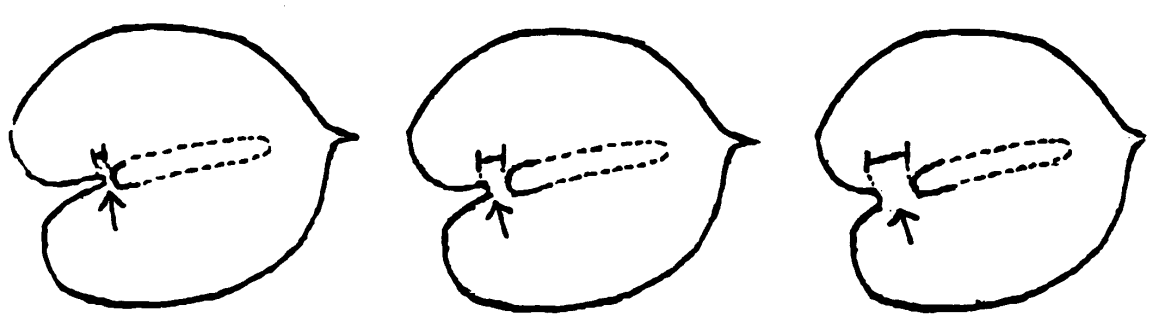

3 Мала

5 середня

7 велика

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofAnthurium (*Anthurium* Schott) (TG/86/5 Corr., UPOV) // Geneva. 1995-10-20+2008-08-15. – 25 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg086.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Anthurium* Schott	
1.2 Загальноприйнята назва	**Антуріум**	
2.Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповіднніий код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: розмір	малий	Hanna	3 [ ]
		середній	Eva	5 [ ]
		великий	Gloria	7 [ ]
5.2 (17)	Обгортка: розмір	дуже малий	Anetta	1 [ ]
		малий	Ellen	3 [ ]
		середній	Fla-Exotic	5 [ ]
		великий	Merengue	7 [ ]
		дуже великий		9 [ ]
5.3i (24)	Обгортка: основне забарвлення верхнього боку	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3ii (24)	Обгортка: основне забарвлення верхнього боку	біле оранжеве оранжево-червоне червоне червоно-пурпурове пурпурове зелене коричневе		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ] 6 [ ] 7 [ ] 8 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их)до Вашогосорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962 Код UPOV:ASTIL

Методика
проведення експертизи сортів астильби (*Astilbe* Buch.-Ham. ex. D. Don)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Astilbe* Buch.-Ham. ex. D. Don, родини *Saxifragaceae* Juss.

2. Необхідний рослинний матеріал – садивні одиниці

*2.1*Компетентний орган визначає коли, куди й якої якості постачається рослинний матеріал для експертизи сорту. Рослинний матеріал постачають у вигляді садивних одиниць (частини кореневищ) дво-, трирічного віку із трьома-п'ятьма бруньками відновлення.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 10 садивних одиниць.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

*3.1****Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місце експертизи.*** Експертизу проводять удвохзакладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи.***Експертизу виконують за умов, що забезпечують достатній розвиток рослин, і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи.*** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,30 м.

Методику підготовлено: Буйдін Ю.В., к. б. н., Нац. бот. сад ім. М.М. Гришка, 2008.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють візуально та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частини рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин рослин.

Опис кожної з ідентифікаційних ознак сорту здійснюється у визначені для неї фази розвитку рослин. Коди відповідних фаз вказано в другій колонці Таблиці ознак.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин. Усі вимірювання та оцінки, зазначені в п. *3.5*, здійснюються на 10 рослинах.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для виявлення та оцінки відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо, з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками. Для групування сортів використовують ознаки, котрі, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у сортів у межах виду. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

5.1 Сорти астильби групують за походженням:
*Astilbe×arendsii*Arends
A. astilboides (Maxim.) E. Lemoine
A. chinensis (Maxim.) Franch.
A.chinensis var. *taquetii* (Lev.)
A. × crispa (Arends) Bergmans
***A. × hybrida* hort. ex Ievinya & Lusinya**

A. × grandis Stapf ex Wils.
A. glabberima Nak.
A. japonica Morr. & Decne.
***A. × lemoinei* E. Lemoine**

A. rivularis Buch.-Ham. ex D. Don
***A.× rosea* Van Waveren & Kruyf**

A. simplicifolia Mak.
A. thunbergii (Sieb. &Zucc.) Miq.
Для групування сортів у межах груп рекомендовано такі ознаки:

- Висотаростлин (ознака 1);
- Форма суцвіття (ознака 5);
- Основне забарвлення суцвіття (ознака 9);
- Початок цвітіння (ознака 21).

5.2 Стан виявлення для ознак 16, 18, 20у Таблиці ознак позначається номером RHS шкали кольорів (RoyalHorticulturalSocietyColour Chart).

5.3 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

5.4 Усі спостереження проводять на дво–,трирічних рослинах:

– стан виявлення ознак на листках (ознаки 2–3) визначають на початку вегетації;

–забарвлення, висоту, діаметр, форму та щільність суцвіття; (ознаки 5–9) спостерігають під час повного цвітіння;

– стан виявлення ознак на квітці визначають під час повного цвітіння(ознаки 10–20).

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів астильби

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	дуже низька	1	Sprite
		низька	3	Bronzelaub
		середня	5	Deutschland
		висока	7	Amethyst
		дуже висока	9	Salland
2. PQ	Листок: забарвлення VS 1	зелене	1	Sprite
		бурувато-зелене	2	Amethyst
		зелене, краї сегментів бурі	3	Peach Blossom
		червонувато-буре	4	Gloria Purpurea, Feuer
3. QL	Листок: глянсуватість верхнього боку VS 1	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Amethyst
		помірна	5	Grete Pungel
		сильна	7	Bronzelaub
4. (*) (+) QN	Рослина:за висотою розетки листків MG 2	низька	3	Veronica Klose
		середня	5	Ceres
		висока	7	Salland
5. (*) (+) QL	Суцвіття: форма VG 2	волотеподібна	1	Amethyst
		ромбічна	2	Deutschland
		пірамідальна	3	Mont Blanc
		поникла	4	Elegans Carnea
6. (*) QN	Суцвіття: за висотою MG 2, (b)	низьке	3	Sprite
		середнє	5	Amethyst
		високе	7	Salland
7. (+) QN	Суцвіття: діаметр MG 2	дуже малий	1	Salland
		малий	3	Peach Blossom
		середній	5	Bronzelaub
		великий	7	Amethyst
		дуже великий	9	Vaidava
8. QL	Суцвіття: за щільністю VG 2	нещільне	3	Weisse Gloria
		помірне	5	Amethyst
		щільне	7	Salland
9. (*) PQ	Суцвіття: основне забарвлення VG 2, (b)	біле	1	MontBlanc
		блідо-рожеве	2	Cattleya
		темно-рожеве	3	Dusseldorf
		червоне	4	Feuer
		світло-фіолетове	5	Hyacinth
		фіолетово-рожеве	6	Gloria Purpurea
		фіолетове	7	Amethyst
10. (+) QN	Квітка: діаметр MG 2	малий	3	Feuer
		середній	5	Amethyst
		великий	7	Magenta

1	2	3	4	5
11. QL	Квітка: аромат VG 2	відсутній	1	Koning Albert
		слабкий	3	Hyacinth
		помірний	5	Weisse Gloria
		сильний	7	Opal
12. QL	Квітка: характер пелюсток VG 2	редуковані	1	Erica
		нормальні	2	Ceres
13. (+) QL	Квітка: характер тичинок VG 2	редуковані чи у формі стамінодію	1	Erica
		редуковані пиляки	2	Weisse Perle
		звичайні пиляки	3	Amethyst
14. QL	Квітка: розташування маточки відносно тичинок VG,2	нижче	3	Amethyst
		нарівні	5	Mont Blanc
		вище	7	Salland
		значно вище	9	Kvele, Rubin
15. (*) (+) PQ	Пелюстка: форма VG 2	хвиляста вигнута	1	Amethyst
		хвиляста загнута в середину	2	Salland
		ланцетна	3	Grete Pungel
		ланцетна з виїмчастою верхівкою	4	Bronzelaub
		обернено-яйцеподібна	5	Ceres
		лопатева	6	Erica
		стручкоподібна	7	Gloria Purpurea
		звужена до основи з хвилястою верхівкою	8	Feuer
		звужена до основи з вигнутою верхівкою	9	Mont Blanc
16. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення VG 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
17. (+) PQ	Чашолисток: форма VS 2	конусоподібна з зубчиками	1	Erica
		еліпсоїдна з зубчиками	2	Weisse Perle
		обернено-яйцевидна з зубчиками	3	Peach Blossom
		трикутна з зубчиками	4	Ceres, Rubin, Magenta, Saxatilis
		здутабіля основи без зубчиків	5	Betsy Cuperus
		трикутна без зубчиків	6	Liesma

1	2	3	4	5
18. (*) PQ	Чашолисток: забарвлення VS 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. PQ	Маточка: забарвлення приймочки VS 2	кремове	1	Sarma
		рожеве	2	Ceres
		червоне	3	Aetna
		фіолетове	4	Amethyst
20. (*) PQ	Маточка: забарвлення зав'язі і стовпчика VS 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) (+) QN	Початок цвітіння MG 2	дуже ранній	1	Deutschland
		ранній	3	Amethyst
		середній	5	Hyacinth, Kvele
		пізній	7	Salland
		дуже пізній	9	Pumila
22. (+) QN	Тривалість цвітіння MG 2, 3	дуже мала	1	Cattleya
		мала	3	
		середня	5	Hyacinth
		велика	7	Deutchland
		дуже велика	9	Pumila

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів астильби

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендованоробити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку
1	весняне відростання, вегетативний ріст
2	повне цвітіння (цвіте все суцвіття, за виключенням верхівки у 25% рослин)
3	кінець цвітіння (відцвітають квітки всього суцвіття у понад 25% рослин)

До 1.

Рослина: за висотою, см.

Дуже низька – до 40, низька – 40–60, середня – 61–80, висока – 81–100, дуже висока – понад 100.

До 4. Рослина: за висотою розетки листків, см.

Низька – до 30, середня – 30–45, висока – понад 45.

До 5. Суцвіття: форма.

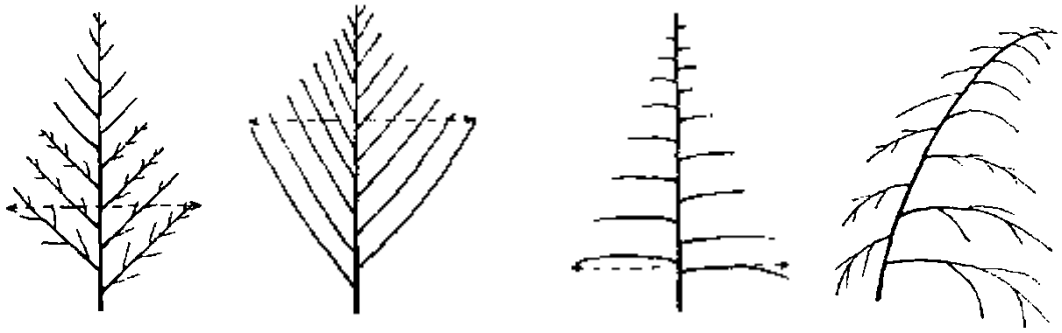

1 Волотеподібна | 2 ромбічна | 3 пірамідальна | 4 поникла

До 7. Суцвіття: діаметр, см.

Дуже малий – до 10,0; малий – 10,1–15,0; середній – 15,1–20,0; широкий – 20,1–25,0; дуже великий – понад 25,0.

До 10. Квітка: діаметр, мм.

Малий – до 4, середній – 4–6, великий – понад 6.

До 13. Квітка: характер тичинок.

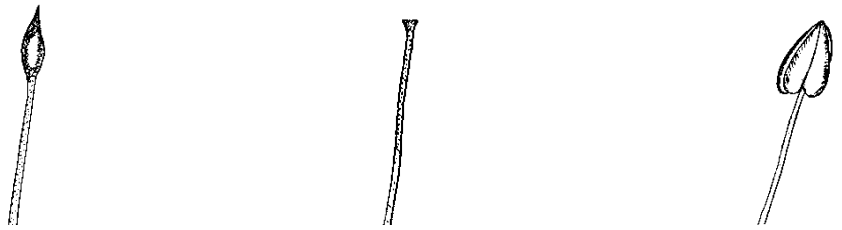

1 Редуковані чи у формі стамінодію | 2 редуковані пиляки | 3 звичайні пиляки

До 15. Пелюстка: форма.

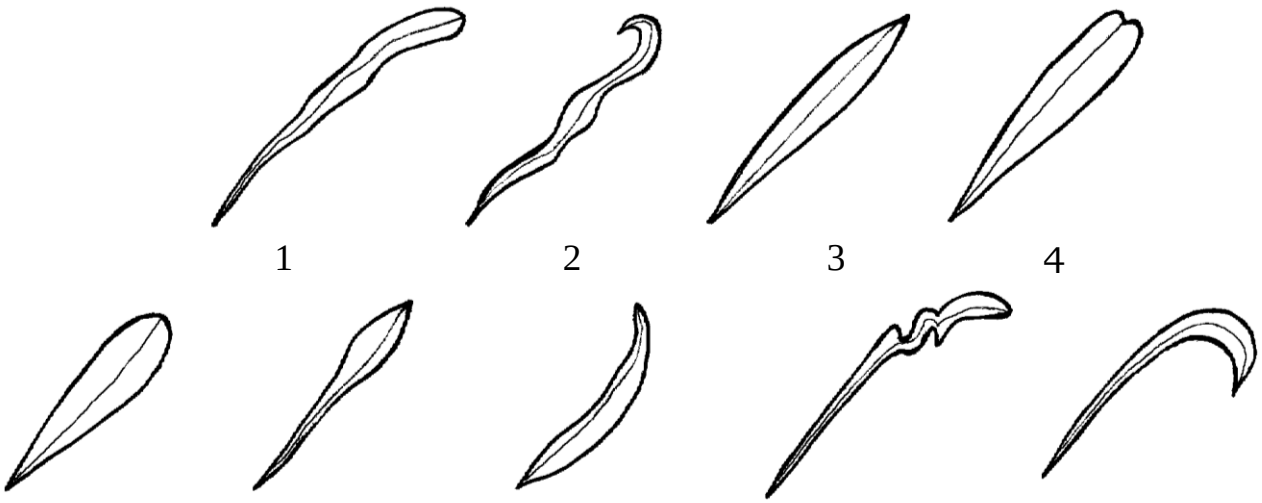

1 2 3 4

5 6 7 8 9

1 – хвиляста вигнута; 2 – хвиляста загнута в середину; 3 – ланцетна; 4 – ланцетна з виїмчастою верхівкою; 5 – оберненояйцеподібна; 6 – лопатева; 7 – стручкоподібна;

8 – звужена до основи з хвилястою верхівкою; 9 – звужена до основи з вигнутою верхівкою.

До 17. Чашолисток: форма.

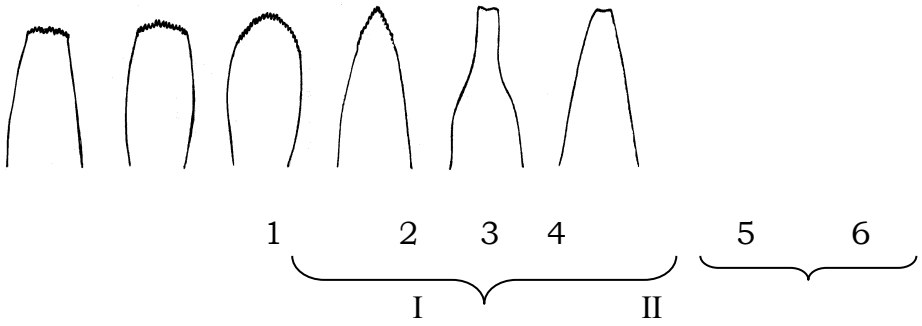

I – зубчасті на верхівці: 1 – конусоподібна; 2 – еліпсоїдна; 3 – оберненояйцеподібна;4 – трикутна.

II – без зубчиків на верхівці: 5 – здута біля основи; 6 – трикутна.

До 21. Початок цвітіння, орієнтовна дата для зони Лісостепу.

Дуже ранній – до 13.VI, ранній – 14.VI–23.VI, середній – 24.VI–03.VII, пізній – 04.VII–13.VII, дуже пізній – з 14.VII.

До 22. Тривалість цвітіння, діб.

Дуже мала – до 14, мале – 14–20, середня – 21–26, велика – 27–32, дуже велика – понад 32.

9. Література

1. Буйдін Ю. В. Морфобіологічні особливості інтродукованих сортів астильби (*Astilbe* Buch. – Ham. ex D. Don) в умовах Лісостепу України: Автореферат дис. … канд. біол. наук, 03.00.05 – ботаніка. – К.: „Науковий світ”, 2004. – 20 с.

2. Иевиня С. О., Лусиня М. А. Астильбы. Интродукция в Латвийской ССР. – Рига: Зинатне, 1975. – 120 с.

3. Карписонова Р. А. Методика фенологических наблюдений за травянистыми многолетниками в Отделе флоры ГБС АН СССР // Методика фенологических наблюдений в Ботанических садах СССР. Сб. статей. Ответ. ред. П. И. Лапин. – М., 1972. – С. 47–52.

4. Зайцев Г. Н.Фенология травянистых многолетников. –М.: Наука, 1978. – 149 с.

5. Федоров А. А., Артюшенко З. Т. Атлас по описательной морфологии высших растений. Соцветие. – Л.: Наука, 1979. – 295 с.

6. Былов В. Н. Основы сортоиспытания декоративных растений // Бюл. ГБС АН СССР. –1967. – Вып. 64. – С. 26–29.

7. Былов В. Н. Основы сортоизучения и сортооценки декоративных растений при интродукции // Бюл. ГБС АН СССР, 1971, вып. 81. – С. 69–77.

8. Былов В. Н. Основы сравнительной сортооценки декоративных растений при интродукции: Автореферат дис. … доктора биол. наук, 06.00.05 – Селекция и семеноводство. – М., 1976. – 43 с.

9. Былов В. Н. Основы сравнительной сортооценки декоративных растений // Интродукция и селекция цветочно-декоративных растений. – М.: Наука, 1978. – С. 7–32.

10. Полетико О. М. Астильбе – *Astilbe*L. (к описанию сортов) // Труды ботанического института им. В. Л. Комарова АН СССР. – Серия VI. –Вып. 6. – 1958. – С. 209–215.

11. Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин. Навчально-методичний посібник / С. М. Зиман, С. Л. Мосякін, О. В. Булах, О. М. Царенко, Л. М. Фельбаба-Клушина. – Ужгород: Медіум, 2004. – 156 с.

12. A–Z Encyclopedia of Garden Plants. Mananging Editor Jonathan Metcalf. – London: Dorling Kindersley, 1996. – 1080 p.

13. HorticulturalColorChart. – London: RoyalHorticulturalSociety, 2001. – 202 p.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом з заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1.Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Astilbe* Buch.-Ham. ex. D. Don	
1.2 Загальноприйнята назва	**Астильба**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції

(інформація стосовно схеми селекції)

Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування

(a) контрольоване схрещування [ ]

(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]

(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]

(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]

(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]

(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту

(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {2} з {3}	

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповіднніий код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька	Sprite	1[ ]
		низька	Bronzelaub	3[ ]
		середня	Deutschland	5[ ]
		висока	Amethyst	7[ ]
		дуже висока	Salland	9[ ]
5.2 (5)	Суцвіття: форма	волотеподібна	Amethyst	1[ ]
		ромбічна	Deutschland	2[ ]
		пірамідальна	Mont Blanc	3[ ]
		поникла	Elegans Carnea	4[ ]
5.3 (6)	Суцвіття: за висотою	низьке	Sprite	3[ ]
		середнє	Amethyst	5[ ]
		високе	Salland	7[ ]
5.4 (9)	Суцвіття: основне забарвлення	біле	MontBlanc	1 [ ]
		блідо-рожеве	Cattleya	2 [ ]
		темно-рожеве	Dusseldorf	3 [ ]
		червоне	Feuer	4 [ ]
		світло-фіолетове	Hyacinth	5 [ ]
		фіолетово-рожеве	Gloria Purpurea	6 [ ]
		фіолетове	Amethyst	7 [ ]
5.5 (16)	Пелюстка: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6 (18)	Чашолисток: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7 (20)	Маточка: забарвлення зав’язі і стовпчика	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.8 (21)	Початок цвітіння	дуже ранній	Deutschland	1[ ]
		ранній	Amethyst	3[ ]
		середній	Hyacinth, Kvele	5[ ]
		пізній	Salland	7[ ]
		дуже пізній	Pumila	9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}		
Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявленняознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) іншими чинниками Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.8 Код UPOV:BERBE

Методика
проведення експертизи сортів барбарису (*Berberis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду*Berberis* L., що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість саджанців дворічного віку.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості й сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два роки задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять удвох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами і літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи.***Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 2,0 м.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин

Використано документ UPOVTG/68/3, 1979.

рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання шести рослин або частин шести рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначенихшести рослин або частин шести рослин;

VG: візуальна разова оцінка шести рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначенихшести рослин або частин шести рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для експертизи на відмінність.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз шести рослин допускається одна нетипова .

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими

Рекомендовано групувати сорти за такими ознаками:

- Рослина: сила росту (ознака 2);
- Рослина: тип опадання листків (ознака 5);
- Листок: забарвлення (ознака 6);
- Плід: забарвлення (ознака 33).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів барбарису

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Плоїдність L	диплоїд	2	B. × ottawensis «Auricoma»
		тетраплоїд	4	B. buxifolia «Nana», B. × buxifolia «Pygmaea»
2. (*) QN	Рослина: сила росту MG	слабка	3	B. × buxifolia «Nana»
		середня	5	B. candidula,B. thunbergii, B. verruculosa
		сильна	7	B. × stenophylla, B. × ottawensis
3. PQ	Рослина: габітус MS 7 (a)	прямий	1	B. thunbergii « Red Pillar»
		напівпрямий	2	
		сланкий	3	B. × stenophylla
4. PQ	Молода гілка: забарвлення навесні VS 7 (a)	зелене	1	
		червоне	2	
5. (*) PQ	Рослина: тип опадання листків VS 7 (a)	листопадна	1	B. thunbergii
		напіввічнозелена	2	B. × media «Parkjuweel»
		вічнозелена	3	B. julianae
6. (*) PQ	Листок: забарвлення VS 3(b)	зелене	1	
		червоне	2	B. thunbergii«Altropurpurea»
7. QL	Листок: вторинне забарвлення VS, 3(b)	відсутнє	1	
		наявне	9	
8. QL	Листок: тип вторинного забарвлення VS 3(b)	типове	1	B. thunbergii«Rose glow»
		строкате	2	
9. QN	Листок: за довжиною MS 3(b)	дуже короткий	1	
		короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
		дуже довгий	9	
10. QN	Листок: за шириною MS 3(b)	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
11. PQ	Листок: форма VS 3(b)	вузькоеліптична	1	
		еліптична	2	
		широкоеліптична	3	
		широкообернено-яйцеподібна	4	

1	2	3	4	5
12. QL	Листок: викривлення VG 3(b)	всі листки прямі	1	B. thunbergii
		деякі листки закручені донизу	2	
		всі листки закручені донизу	3	
13. QL	Листок: хвилястість VG 3(b)	відсутня	1	
		наявна	9	B. darwinii
14. QL	Листок: розсіченість краю VG 3(b)	відсутня	1	B. thunbergii
		наявна	9	B. darwinii
15. QN	Листок: кількість розсічень MS 3(b)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
16. QN	Листок: глибина розсічень MS 3(b)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
17. QL	Листок: глянсуватість VG 3(b)	відсутня	1	
		наявна	9	
18. QN	Листок: інтенсивність глянсуватості MG 3(b)	слабка	3	B. ×ottawensis «Auricoma»
		помірна	5	B. ruscifolia
		сильна	7	B. thunbergii«Altropurpurea», B. julianae
19. PQ	Листок: забарвлення нижнього боку (взимку) VG 3(b)	біле	1	
		зеленувато-біле	2	
		світло-зелене	3	
		темно-зелене	4	
20. QL	Рослина: колючки VS 7 (a)	відсутні	1	B. insignis
		наявні	9	B. thunbergii, B. koreana
21. (+) PQ	Колючка: форма VG 7 (a)	проста	1	B. thunbergii
		трійчаста	2	B. ruscifolia, B. veitchii
22. QL	Колючка: за типом VG 7 (a)	не листяна	1	B. thunbergii
		листяна	2	B. koreana

1	2	3	4	5
23. QN	Колючка: за довжиною MS 7 (a)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
24. QL	Квіткова брунька: червоне зовнішнє забарвлення VG 7 (a)	відсутнє	1	
		наявне	9	
25. QN	Час повного цвітіння MS 5(c)	ранній	3	B. × stenophylla, B. darwinii, B. ottawensis
		середній	5	
		пізній	7	B. wilsoniae, B. × rubrostila
26. PQ	Квітка: забарвлення VS 5(c)	блідо-жовте	1	B. atrocarpa,B. thunbergii
		жовте	2	B. darwinii,B.× stenophylla
		оранжеве	3	B. linearifolia
		рожеве	4	B. × stenophylla «PinkPearl»
27. QL	Суцвіття: за типом VG 5(c)	одноквіткове	1	B. candidula
		зонтик	2	B. julianae
		китиця	3	B. × ottawensis
		волоть	4	B. × «Fireflame»
28. QN	Суцвіття: кількість квіток MS 5(c)	одна	1	B. ottawensis
		від 2 до 10	2	B. × stenophylla
		понад 10	3	«Coccinea»B. × stenophylla «Crawley Gem»
29. PQ	Пелюстка: форма верхівки VG 5(c)	округла	1	B. × stenophylla «Latifolia»
		виїмчаста	2	B. × stenophylla «Autumnalis»
30. QL	Плодоутворення в умовах ізоляції VG, 6	слабке	3	B. × stenophylla
		середнє	5	B. ottawensis
		сильне	7	
31. (+) PQ	Плід: форма VG 6	циліндрична	1	
		яйцеподібна	2	
		куляста	3	
32. PQ	Плід: форма верхівки VG, 6	гострокінцева	1	
		округла	2	
33. (*) PQ	Плід: забарвлення VG 6	рожеве	1	B. wilsoniae
		оранжево-червоне	2	B. thunbergii
		темно-червоне	3	B. × ottawensis „Auricoma”
		чорнувато-синє	4	B. julianae
34. QL	Плід: восковий наліт VG 6	відсутній	1	B. thunbergii
		наявний	9	B. × ottawensis«Auricoma», B. ×gagnepainii

1	2	3	4	5
35. QL	Плід: насіння (за вільного запилення) VG 6	відсутнє	1	B. media «Parkjuweel»
		наявне	9	B. × stenophylla
36. QN	Кількість цвітінь MS, 6	одне	1	B. thunbergii
		два	2	B. × stenophylla

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів барбарису

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Кущ /однорічний пагін: обстеження на кущі та однорічному пагоні проводять під чассезону спокою. Обстеження на однорічному пагоні проводять на середній третині.

(b) Листок: обстеження на листку проводять влітку за повного розвитку листків на середній третині пагона.

(c) Квітка: обстежують повністю розвинену квітку за повного цвітіння.

Коди фаз росту і розвитку рослин барбарису

Коди	Назви фаз розвитку
1	набубнявіння вегетативних бруньок
2	листкоутворення (початок)
3	сформовані листки
4	бутонізація
5	цвітіння (початок, повне, кінець)
6	плодоутворення
7	час зимового спокою

До 21: Колючка: форма.

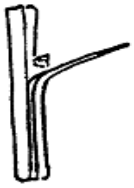

1
Проста

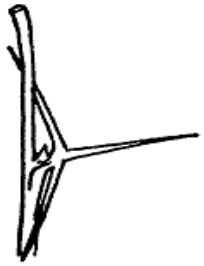

2
трійчаста

До 31: Плід: форма.

1
Циліндрична

2
яйцеподібна

3
куляста

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofBerberis (*Berberis*L.) (TG/68/3, UPOV) // Geneva. 1979-11-14. – 13 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg068.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом з заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Berberis* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Барбарис**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)
4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]

4.2.2Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: сила росту	слабка	B. × buxifolia«Nana»	3 [ ]
		середня	B. candidula, B. thunbergii, B. verruculosa	5 [ ]
		сильна	B. × stenophylla, B. ×ottawensis	7 [ ]
5.2 (5)	Рослина: тип опадання листків	листопадна	B. thunbergii	1 [ ]
		напіввічнозелена	B. × media Parkjuweel	2 [ ]
		вічнозелена	B. julianae	3 [ ]
5.3 (6)	Листок: забарвлення	зелене		1 [ ]
		червоне	B. thunbergii«Altropurpurea»	2 [ ]
5.4 (33)	Плід: забарвлення	рожеве	B. wilsoniae	1 [ ]
		оранжево-червоне	B.thunbergii	2 [ ]
		темно-червоне	B. × ottawensis «Auricoma»	3 [ ]
		чорнувато-синє	B.julianae	4 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

#Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3

Код UPOV: SYRIN_VUL
SYRIN_PER
SYRIN_CHI
SYRIN_OBL
SYRIN_HYA

Методика

проведення експертизи сортів бузку звичайного, б. перського, б. китайського, б. широколистого, б. гіацинтоквіткового (*Syringa vulgaris* L., *S. persica* L., *S. chinensis* Willd., S. *oblata* Lindley, *S. × hyacinthiflora* Rehder)на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Syringa vulgaris* L., *S. persica* L., *S. chinensis* Willd., *S.oblata* Lindley, *S. × hyacinthiflora* Rehder.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки й якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість саджанців чотирирічного віку (отримані живцюванням).

2.3 Рослинний матеріалмає бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами,не пошкодженимшкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять удвохзакладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин,і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Методику підготували: С. І. Терещенко, к. б. н., Донецький ботанічний сад НАН України;
В. К. Зикова, м. н. с., Нікітський ботанічний сад, Національний науковий центр; С. В. Васьківська, н. с. , УІЕСР, 2006.

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4**План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 1,5 м.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознак позначено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених, рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених, рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин і їхніх частинах:

MG: разове вимірювання 6 рослин або 20 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6рослин або 20 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 рослин або 20 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для експертизи на відмінність.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин нетипові не допускаються.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують по видах за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ціознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

–Рослина: за висотою (ознака 1);

–Рослина: початок цвітіння (ознака 22);

–Квітка: за типом(ознака44);

– Листок: форма (ознака 70).

*5.1*Виявлення забарвлення бутонів та пелюсток визначаються за допомогою RHS шкали кольорів. Сорти бузку групуютьза забарвленням з використанням цифрового коду:

I – біле або рожево-біле

II– фіолетове

III – блакитне

IV – лілове

V – рожеве

VI– червоно-пурпурове

VII – пурпурове

VIII – кремове

IX – жовте

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатамирекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів бузку звичайного, перського, китайського, широколистого, гіацинтоквіткового

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 9	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
2. (+) QN	Рослина: за шириною MG 12	вузька середня широка	3 5 7	
3. (*) (+) QL	Рослина: форма VG 9	компактна вузькопірамідальна широкопірамідальна ширококуляста розлога округла	1 2 3 4 5 6	
4. QN	Рослина: ступінь галуження VG 12	слабий середній сильний	3 5 7	
5. QN	Рослина: товщина дворічних пагонів VG 12	тонкі середні товсті	3 5 7	
6. QL	Рослина: антоціанове забарвлення на однорічних пагонах VG 6	відсутнє наявне	1 9	
7. QN	Рослина: інтенсивність антоціанового забарвлення на однорічних пагонах MS 6	слабка помірна сильна	3 5 7	
8. PQ	Пагін: забарвлення брунькових лусок VS 1	жовто-зелене зелене пурпурово-зелене пурпурово-коричневе	1 2 3 4	
9. QL	Листкова пластинка: антоціанове забарвлення VG 3	відсутнє наявне	1 9	
10. QL	Листкова пластинка: інтенсивність антоціанового забарвлення (як для 9) VS	слабка помірна сильна	3 5 7	

	3			
1	**2**	**3**	**4**	**5**
11. QL	Листкова пластинка: пухирчастість VG, 5	відсутня наявна	1 9	
12. QL	Листкова пластинка: ступінь зморшкуватості VS 5	слабкий помірний сильний	3 5 7	
13. (*) QL	Листкова пластинка: розчленування VS 5	відсутнє перисторозсічене трилопатеве хвилясто-лопатеве	1 2 3 4	
14. QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VS 5	відсутня наявна	1 9	
15. (*) QL	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення VG 5	слабка помірна сильна	3 5 7	
16. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 5	коротка середня довга	3 5 7	
17. QN	Листкова пластинка: за шириною MS 5	дуже вузька вузька середня широка дуже широка	1 3 5 7 9	
18. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS 5	округлояйцеподібна широкояйцеподібна яйцеподібна вузькояйцеподібна оберненояйцеподібна еліптична вузькоеліптична	1 2 3 4 5 6 7	
19. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS 5	серцеподібна ширококлиноподібна зрізана ниркоподібна кутаста округла	1 2 3 4 5 6	
20. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS, 5	гострокінцева видовженозагострена	1 2	
21. QL	Листкова пластинка: глянсуватість VS 5	відсутня або дуже слабка слабка помірна	1 3 5	

		сильна	7	
1	**2**	**3**	**4**	**5**
22. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 6	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній	1 3 5 7 9	
23. (*) QN	Рослина: товщина генеративних пагонів VS 8	тонкі середні товсті	3 5 7	
24. (*) (+) QN	Рослина: генеративні пагони за довжиною MS 8	дуже короткі короткі середні довгі дуже довгі	1 3 5 7 9	
25. (*) QL	Рослина: положення генеративних пагонів у просторі VG 7	пряме напівпряме горизонтальне поникле сильно поникле	1 3 5 7 9	
26. QL	Генеративний пагін: однорічні вегетативні пагони VG 7	відсутні наявні	1 9	
27. (+) QN	Генеративний пагін: однорічні вегетативні пагони за довжиною MS 7	короткі середні довгі	3 5 7	
28. (+) QL	Генеративний пагін: положення однорічних вегетативних пагонів відносно суцвіття VG 7	не закривають злегка прикривають закривають	3 5 7	
29. QL	Пагін: форма VG 7	пряма хвиляста	1 2	
30. PQ	Бутон: група забарвлення VS 6	біле або рожево-біле фіолетове блакитне лілове рожеве червоно-пурпурове пурпурове кремове	1 2 3 4 5 6 7 8	
31. (*) (+)	Суцвіття: кількість волотей MS 7	мала середня велика	3 5 7	

QN				
1	**2**	**3**	**4**	**5**
32. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма волоті VS 7	веретеноподібна циліндрична вузькопірамідальна пірамідальна широкопірамідальна яйцеподібна куляста	1 2 3 4 5 6 7	
33. PQ	Суцвіття: форма верхівки волоті VS 7	загострена округла	1 2	
34. (+) QN	Суцвіття: вісь нижнього розгалуження волоті за довжиною VS 7	дуже коротка коротка середня довга дуже довга	1 3 5 7 9	
35. QL	Суцвіття: положення осі нижнього розгалуження відносно центральної осі VS 7	розлоге горизонтальне поникле	3 5 7	
36. QL	Суцвіття: положення центральної осі в просторі VG 7	пряме напівпряме поникле	1 2 3	
37. (*) (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS 7	дуже коротке коротке середнє довге дуже довге	1 3 5 7 9	
38. (+) QN	Суцвіття: за шириною MS 7	вузьке середнє широке	3 5 7	
39. QL	Суцвіття: аромат VG 7	слабкий помірний сильний	3 5 7	
40. (*) (+) QL	Суцвіття: за щільністю VS 8	нещільне середньої щільності щільне дуже щільне	1 3 5 7	
41. (*) (+) QL	Суцвіття: ребристість VS 8	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	1 3 5 7 9	
42. QL	Суцвіття: антоціанове забарвлення центральної осі	відсутнє наявне	1 9	

	VS, 7			
1	**2**	**3**	**4**	**5**
43. QN	Суцвіття: інтенсивність антоціанового забарвлення центральній осі MS 7	дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	1 3 5 7 9	
44. (*) (+) QL	Квітка: за типом MS 7	неповна (проста) напівповна повна дуже повна	3 5 7 9	
45. QL	Квітка: наявність білої смуги на краю пелюстки VG 7	відсутня наявна	1 9	
46. (*) PQ	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: група забарвлення VS 7	біла або рожево-біла фіолетова блакитна лілова рожева червоно-пурпурова пурпурова кремова	1 2 3 4 5 6 7 8	
47. PQ	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: забарвлення пелюсток VS 7	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
48. PQ	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: група забарвлення внутрішнього віночка VS 7	біле або рожево-біле фіолетове блакитне лілове рожеве червоно-пурпурове пурпурове кремове жовте	1 2 3 4 5 6 7 8 9	
49. PQ	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: забарвлення пелюсток VS, 7	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
50. (*) (+) QN	Квітка: діаметр MS 8	дуже малий малий середній великий дуже великий	1 3 5 7 9	
51. (*) (+)	Віночок квітки: кількість пелюсток MS	мала середня велика	3 5 7	

QN	7			
1	**2**	**3**	**4**	**5**
52. (+) PQ	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: форма кінчика пелюстки VS, 7	загострена дзьобоподібна округла	3 5 7	
53. (+) QL	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: відгин пелюсток віночка VS 7	відсутній блюдцеподібний жолобчастий	3 5 7	
54. (+) QL	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: вигин віночка відносно трубки VS 7	не вигнутий піднесений відігнутий пропелероподібний	1 3 5 7	
55. PQ	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: форма пелюсток VS 7	видовженозагострена вузькоовальна широкоовальна округла	1 3 5 7	
56. PQ	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: форма пелюсток внутрішнього віночка VS 7	видовженозагострена вузькоовальна широкоовальна округла	1 3 5 7	
57. PQ	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: форма кінчика пелюстки внутрішнього віночка VS 8	загострена дзьобоподібна округла	3 5 7	
58. QL	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: положення пелюсток внутрішнього віночка відносно трубки VS 7	на рівні зіву злегка піднесені сильно піднесені	1 3 5	

1	2	3	4	5
59. (*) (+) QL	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: розташування віночків відносно один одного VS 7	відокремлені прилягають один до одного	1 2	
60. (*) QL	Квітка: стійкість забарвлення до вигорання VG 9	нестійке помірно стійке стійке	3 5 7	
61. (*) (+) QN	Рослина: тривалість періоду цвітіння VG 6–9	мала середня велика	3 5 7	
62. (*) (+) QL	Рослина: рясність цвітіння VG 9	поодиноке помірне від помірного до рясного від рясного до дуже рясного	3 5 7 9	
63. QL	Рослина: регулярність рясного цвітіння VG 9	нерегулярно регулярно	1 9	
64. (*) (+) QL	Рослина: здатність до утворення плодів VG 11	відсутня наявна частково наявна	3 5 7	
65. QN	Рослина: кількість плодів VG 11	мала середня велика	3 5 7	
66. PQ	Рослина: здатність листків до осіннього забарвлення VG 12	відсутня наявна	1 9	
67. PQ	Рослина:осіннє забарвлення листків VG 12	жовте кармінне	1 2	
68. (+) QN	Коробочка: за довжиною VS 11	коротка середня довга	3 5 7	
69. QL	Коробочка: інтенсивність коричневого забаврлення VS 11	слабка помірна сильна	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознаксортів бузку (звичайного, перського, китайського, широколистого, гіацинтоквіткового)

Коди фаз росту і розвитку рослин, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту і розвитку
1	набрякання бруньок
2	розпускання бруньок
3	розгортання перших листочків
4	бутонізація
5	повна залистяність
6	початок цвітіння (розкрилося 1–5 квіток в суцвітті)
7	початок повного цвітіння (розкрилося 50% квіток у суцвітті)
8	кінець повного цвітіння (розкрилося 85% квіток у суцвітті)
9	кінець цвітіння (опали або зів'яли майже всі квітки)
10	закінчення росту однорічних пагонів в довжину
11	повне достигання плодів (достигло більше 50% плодів)
12	листопад (опало 50% листків)

До 1. Рослина: за висотою, м.

Дуже низька – до 1,5; низька – 1,5–2,5; середня – 2,5–3,0; висока – 3,0–4,0; дуже висока – понад 4,0.

До 2. Рослина: за шириною, м.

Вузька – до 2,5; середня – 2,5–3,0; широка – понад 3,0.

До 3. Рослина: форма.

1
Компактна

2
вузькопірамідальна

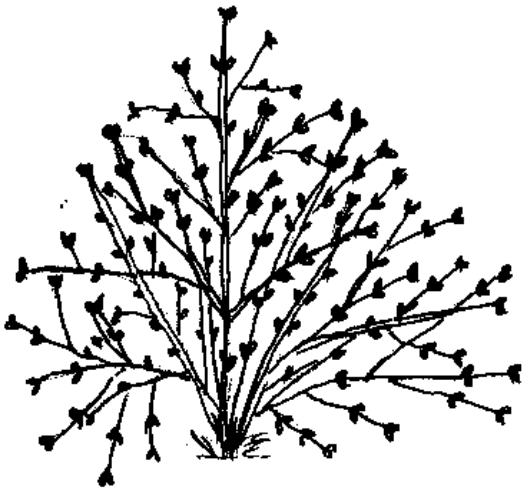

3
широкопірамідальна

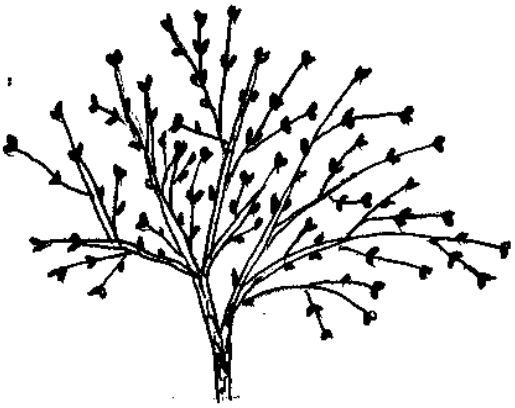

4
ширококуляста

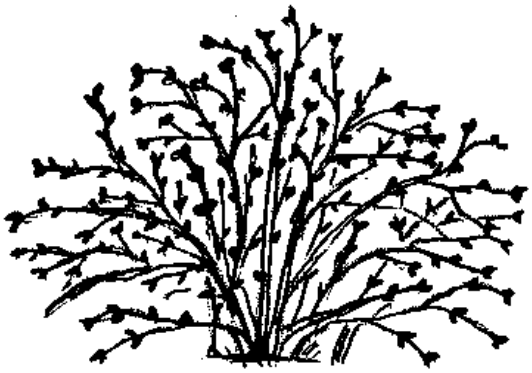

5
розлога

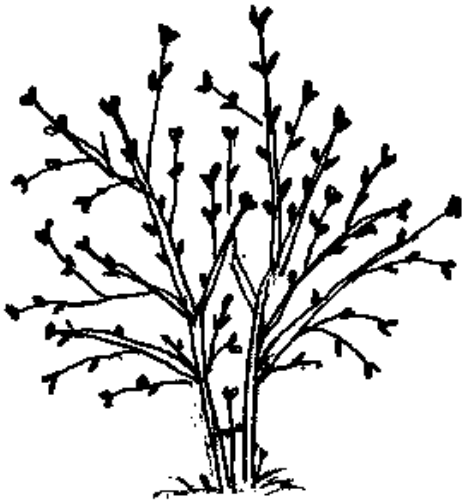

6
округла

До 16. Листкова пластинка: за довжиною, см.

Коротка – до 6, середня 6–10, довга – понад 10.

До 18. Листкова пластинка: форма.

	← найширша частина →		
	нижче середини	посередині	вище середини
широка (низьке) ← ширина (відношення довжина/ширина) → вузька (високе)	вузькояйцеподібна	вузькоеліптична	
	яйцеподібна	еліптична	оберненояйцеподібна
	широкояйцеподібна		

До 19. Листкова пластинка: форма основи.

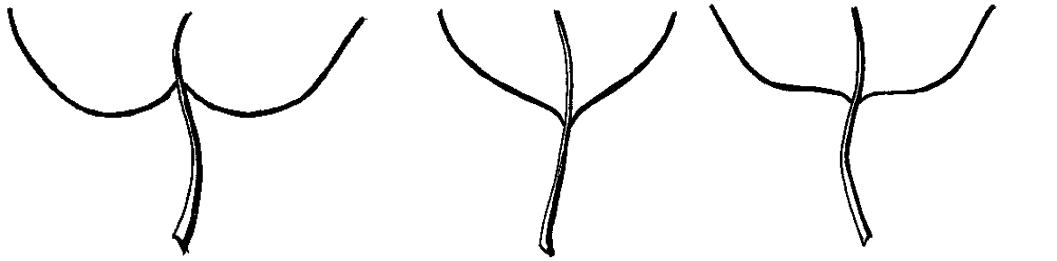

1 Серцеподібна

2 ширококлиноподібна

3 зрізана

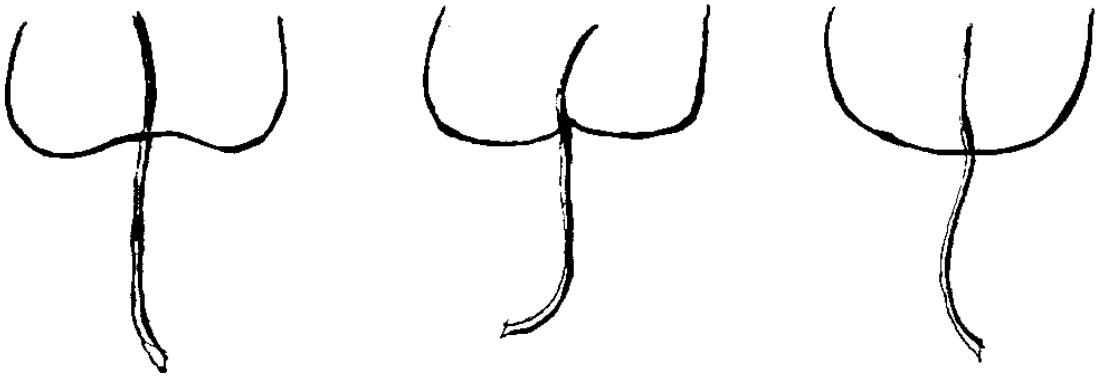

4 ниркоподібна

5 кутаста

6 округла

До 20. Листкова пластинка: форма верхівки.

1 Гостроконічна

2 видовженозагострена

До 22. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Дуже ранній – III декада квітня – I декада травня; ранній – I декада травня; середній – II декада травня; пізній – перша половина III декади травня; дуже пізній – кінець III декади травня– початок червня.

До 24. Рослина: генеративні пагони за довжиною, см.

Дуже короткі – до 8, короткі – 8–15, середні – 16–25, довгі – 26–35, дуже довгі – понад 35.

До 27. Генеративний пагін: однорічні вегетативні пагони за довжиною, см.

Короткі – до 20, середні – 20–30, довгі – понад 30.

До 28. Генеративний пагін: положення однорічних вегетативних пагонів відносно суцвіття (спостерігається в середній та верхній частині куща).

3 Не закривають

5 злегка прикривають

7 закривають

До31. Суцвіття: кількість волотей, шт.

Мала – 1 пара, середня – 2–3 пари, велика – 4 пари і більше.

До 32. Суцвіття: форма волоті.

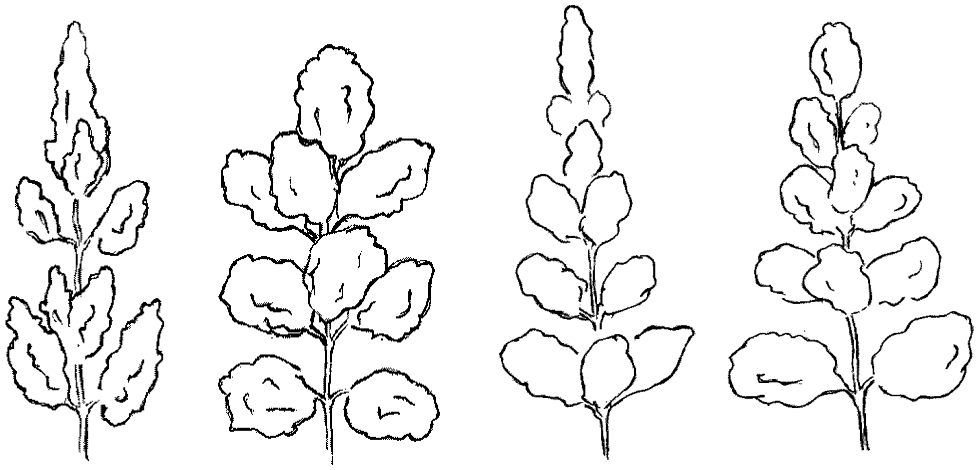

1 Веретеноподібна | 2 циліндрична | 3 вузькопірамідальна | 4 пірамідальна

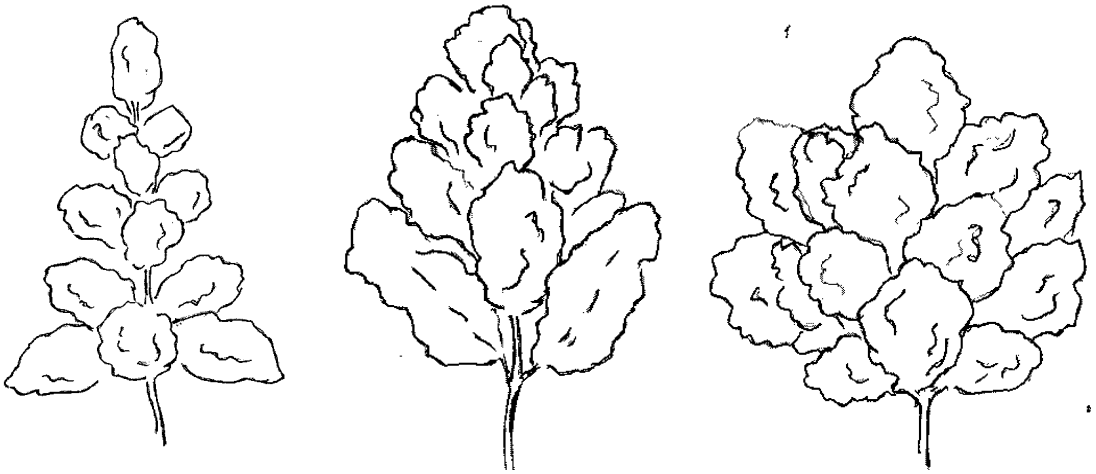

5 широкопірамідальна | 6 яйцеподібна | 7 куляста

До 34. Суцвіття: вісь нижнього розгалуження волоті за довжиною.

Дуже коротка – майже не виступає за межі ширини волоті в середній частині;
коротка – виступає за межі волоті на ½ частину від ширини волоті;
середня – виступає за межі волоті на ¼ частину від ширини волоті;
довга – виступає за межі волоті на ¾ частини від ширини волоті;
дуже довга – виступає за межі суцвіття на довжину, що дорівнює ширині суцвіття і більше.

До 37. Суцвіття: за довжиною, см.

Дуже коротке – до 12, коротке – 12–16, середнє – 16–20, довге – 20–25, дуже довге – понад 25.

До 38. Суцвіття: за шириною, см.

Ознаку визначають вимірювання суцвіття в нижній третині волоті.
Вузьке – відношення довжини до ширини > 2;
середнє – відношення довжини до ширини 1,44–1,9;
широке – відношення довжини до ширини понад 1,43.

До 40. Суцвіття: за щільністю.

1	3	5	7
Нещільне	середньої щільності	щільне	дуже щільне

До 41. Суцвіття: ребристість.

1	3	5	7	9
Відсутня або дуже слабка	слабка	помірна	сильна	дуже сильна

До 44. Квітка: за типом.

Проста – 1 віночок; напівповна – 1,5 віночки; повна – 2–3 віночки; дуже повна – понад 3 віночки.

До 50. Квтка: діаметр, см.

Дуже малий – до 1,3; малий – 1,3–1,5; середній – 1,6–2,0; великий – 2,1–2,5; дуже великий – понад 2,6.

До 51. Віночок квітки: кількість пелюсток, шт.

Мала – до 4, середня – 4, велика – понад 4.

До 52. Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками: Квітка: форма кінчика пелюстки.

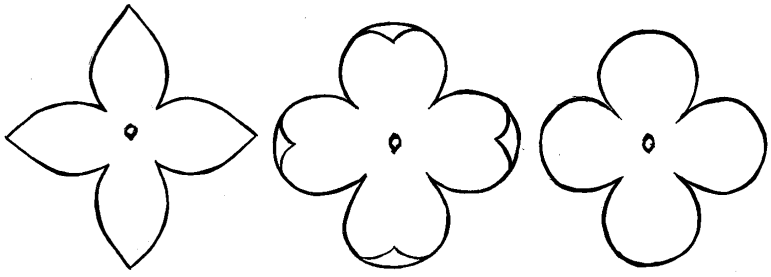

3	5	7
Загострена	дзьобоподібна	округла

До 53. Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: відгин пелюсток віночка.

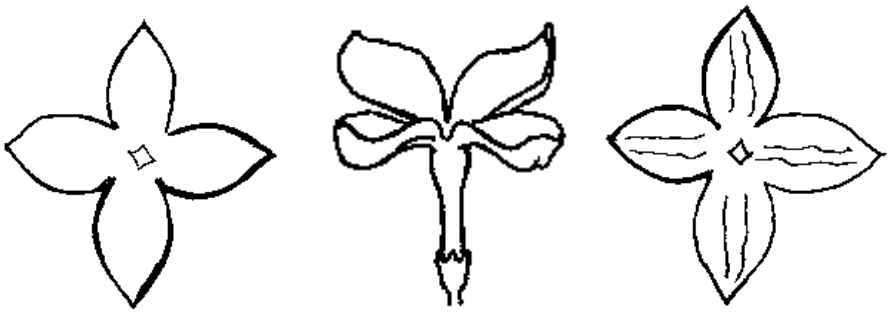

3 Відсутній

5 блюдцеподібний

7 жолобчастий

До 54. Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками:Квітка: вигин віночка відносно трубки.

1 Не вигнутий

3 піднесений

5 відігнутий

7 пропелероподібний

До 59. Квітка: розташування віночків відносно один одного (тільки для повних сортів).

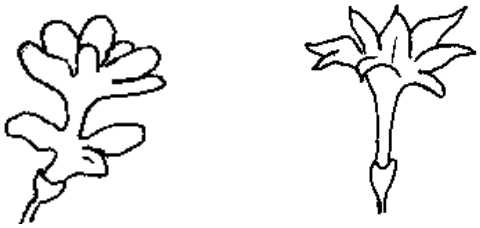

1 Відокремлені

2 прилягають один до одного

До 61. Рослина: тривалість періоду цвітіння, діб.

Мала – 11–14, середня – 15–20, велика – понад 20.

До 62. Рослина: рясність цвітіння.

Обрідне – в рік активного цвітінняцвіте менше 20% пагонів;
помірне – цвіте 20–30% пагонів;
від помірного до рясного – цвітуть 30–70% пагонів;
від рясного до дуже рясного – цвіте понад 70% пагонів.

До 64. Рослин: здатність до утворення плодів.

Відсутня – не плодоносить; наявна частково – плодоносить нерегулярно або зав'язуються поодинокі плоди; наявна – плодоносить регулярно.

До 68. Коробочка: за довжиною, см.

Коротка – до 0,7; чередня 0,7–1,0; довга – понад 1,0.

9. Література

1. Глазачова Л. М. Знайомтеся: нові сорти донецького бузку // Квіти України. – 2002. № 4. – С. 4–5

2. Зиман С. М.Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин / С. М.Зиман, С. Л. Мосякін, О. В. Булах, О. М. Царенко, Л. М. Фельбаба-Клушина. – Ужгород, 2000. – 154 с.

3. Лунева З. С. Сирень / З. С. Лунева, Н. М. Михайлов, Е. А. Судакова. – М.: Агропромиздат, 1989. – 256 с.

4. Нечитайло В. А. Ботаніка. Вищі рослини / В. А. Нечитайло, Л. Ф. Кучерява. – Київ: Фітосоціоцентр, 2000. – 319с.

5. РубцовЛ. И. Сад сирени / Л. И. Рубцов, В. Г.Жоголева, Н. А Ляпунова. –Изд-во академии наук УССР, 1961 г. – 74 с.

6. Рубцов Л. И. Виды и сорта сирени, культивируемые в СССР: каталог – справочник / Л. И. Рубцов, Н. Л.Михайлов,В. Г.Жоголева, – Киев: Наукова думка. 1980. – 128 с.

7. Терещенко С. И. Оценка декоративности видов и сортов сирени // Промышленная ботаника: состояние и перспективы развития: Тез. Докл. Междунар. Науч. Конф. Донецкий ботан. сад АН Украины – Донецк, 1994. – С. 276–277.

8. Федорова и Артюшенко „Атлас по описательной морфологи высших растений". Лист (1956 г.) Соцветие (1979г.).

9. Rogers O. M. Tentative International Register of cultivar names in the Genus Syringa L. – Durham, New Hampshire, 1976. – 72 p.

10. Fiala Fr.John L. Lilacs. The genus Syringa –Portland: Timber press, 1988. – 266 p.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1.Предмет Технічної анкети		
1.1.1 Ботанічна назва	*Syringa vulgaris* L.	[ ]
1.1.2 Загальноприйнята назва	**Бузок звичайний**	
1.2.1 Ботанічна назва	*Syringa persica* L.	[ ]
1.2.2 Загальноприйнята назва	**Бузок перський**	
1.3.1 Ботанічна назва	*Syringa chinensis* Willd.	[ ]
1.3.2 Загальноприйнята назва	**Бузок китайський**	
1.4.1 Ботанічна назва	*Syringaoblata* Lindley.	[ ]
1.4.2 Загальноприйнята назва	**Бузокширококолистий**	
1.5.1 Ботанічна назва	*Syringa* × *hyacinthiflora* Rehder.	[ ]
1.5.2 Загальноприйнята назва	**Бузокгіацинтоквітковий**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька низька середня висока дуже висока		1 [ ] 3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]
5.2 (22)	Рослина: час початку цвітіння	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній		1 [ ] 3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]
5.3 (44)	Квітка: за типом	неповна (проста) напівповна повна дуже повна		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]
5.4 (46)	Лише для сортів з неповними квітками і для зовнішнього віночка сортів з повними квітками: Квітка: група забарвлення	біле або рожево-біле фіолетове блакитне лілове рожеве червоно-пурпурове пурпурове кремове жовте		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ] 6 [ ] 7 [ ] 8 [ ] 9 [ ]
5.5 (48)	Лише для сортів з повними квітками:Квітка: група забарвлення внутрішнього віночка	біле або рожево-біле фіолетове блакитне лілове рожеве червоно-пурпурове пурпурове кремове жовте		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ] 6 [ ] 7 [ ] 8 [ ] 9 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ] (Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ] (Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3 Код UPOV:WEIGE

Методика
проведення експертизи сортів вейгели (*Weigela* Thunb.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Weigela* Thunb. родини *Caprifoliaceae*, але переважно гібридів між*Weigelacoraeensis* Thunb., *W.floribunda* (Sieb. et Zucc.) K. Koch, *W.florida* (Bunge) A.DC. та *W.hortensis* (Sieb. et Zucc.) K. Koch., що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість дворічних рослин з власним корінням.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим будь-якими хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двохзакладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,50 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Використано документ UPOV TG/148/2, 1994.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 6 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 рослин або 10 однорічних пагонів 6 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених6 рослин або 10 однорічних пагонів 6 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6 рослин або 10 однорічних пагонів 6 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 рослин або 10 однорічних пагонів 6 рослин;

L: лабораторні обстеження.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з 6 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сортигрупують за найвідмітнішимиморфологічнимиознаками для кожного сорту,використовуючиознаки, які, як відомоз практики, не варіюютьабодужеслабковаріюють у межах сорту. Ці ознакиможуть бути використаніокремоабовкомбінаціяхзіншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 3);
- Листкова пластинка: різнобарвність (ознака 11);
- Квітка: за кількістю кольорів (ознака 16);
- Квітка: основне забарвленнявнутрішнього боку (ознака 17);
- Час першого повного цвітіння (ознака 26).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів вейгели

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Плоїдність L	диплоїд	2	Eva Suprkme
		триплоїд	3	Courtalor, Courtamon, Courtared
		тетраплоїд	4	
2. QL	Рослина: сила росту VG	дуже слабка	1	Evita
		слабка	3	Eva Rathke
		середня	5	Eva Suprкme
		велика	7	Bristol Ruby, Printemps
		дуже велика	9	
3. (*) PQ	Рослина: габітус VG	прямий	3	Bristol Ruby
		розлогий	5	Descartes
		плакучий	7	Féerie, Fiesta
4. (*) PQ	Однорічний пагін: забарвлення (взимку) VS	жовтувате	1	Le Printemps
		світло-коричневе	2	
		червоно-коричневе	3	Abel Carrière
5. (*) PQ	Листкова пластинка: форма VS	яйцеподібна	1	Abel Carrière, Le Printemps
		еліптична	2	
		оберненояйцеподібна	3	
6. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
7. (*) QL	Листкова пластинка: зазубленість краю VS	мілка	3	Eva Rathke
		помірна	5	Bristol Ruby, Le Printemps
		груба	7	
8. QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	Descartes
		слабка	3	
		помірна	5	Girondin
		сильна	7	
		дуже сильна	9	Conquête, Président Duschartre
9. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення VS	жовте	1	Looymansii Aurea, Rubidor
		зелене	2	Eva Suprкme
		червонувате	3	Bristol Ruby, Florida Purpurea
10. (*) QL	Листкова пластинка: інтенсивність забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

1	2	3	4	5
11. (*) QL	Листкова пластинка: різнобарвність VS	відсутня	1	Ballet, BristolRuby
		наявна	9	Kosteriana Variegata, Siebold Variegata
12. QL	Листкова пластинка: інтенсивність різнобарвності VS	дуже слабка	1	Marginata Alba
		слабка	3	Courtamon
		помірна	5	Caricature, Vesicolor, *Weigelafloribunda*
		сильна	7	Kosteriana Variegata, Siebold
		дуже сильна	9	Variegata
13. QL	Листкова пластинка: пухирчастість VS	слабка	3	Le Printemps
		помірна	5	Beranger
		сильна	7	Abel Carriere
14. (*) QL	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VS	відсутнє або дуже слабке	1	Candida
		слабке	3	
		помірне	5	*Weigelaflorida*
		сильне	7	*Weigelahortensis*
		дуже сильне	9	
15. (+) QL	Суцвіття: тип VG	одинока квітка	1	Eva Supreme
		проста волоть	2	Bristol Ruby
		складна волоть	3	Dart's Color Dream
16. (*) QN	Квітка: за кількістю кольорів MS	однокольорова	1	
		двокольорова	2	
17. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку VS	біле	1	Snow Flack
		жовте	2	Fiana
		рожеве	3	Pink Princess
		червоне	4	Red Prince
		фіолетово-червоне	5	Courtadur,Grenadine
18. PQ	Квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку VS	біле	1	
		жовте	2	
19. (*) QN	Квітка: розмір MS	малий	3	Eva Rathke
		середній	5	Bristol Ruby
		великий	7	Féerie
20. (+) PQ	Квітка: форма VS	дзвоникоподібна	1	Bristol Ruby
		лійкоподібна	2	Suprкme
21. QL	Чашолисток: опушення VS	відсутнє або дуже слабке	1	New Port Red
		слабке	3	Bristol Ruby
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	Eva Rathke

1	2	3	4	5
22. PQ	Чашолисток: забарвлення VS	зелене	1	New Port Red
		червоне	2	Bristol Ruby
23. PQ	Віночок: форма верхівки частки (пелюстки) VS	загострена	1	Candida
		округла	2	Eva Suprкme
24. QL	Зав'язь: опушення VG	відсутнє або дуже слабке	1	Bristol Ruby, EvaSuprême
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
25. (*) QN	Маточка: довжина порівняно з трубкою віночка MS	однакової довжини	1	Bristol Ruby
		довша	2	Ballet, Eva Suprême
26. (*) QN	Час першого повного цвітіння MG	дуже ранній	1	
		ранній	3	Féerie
		середній	5	Abel Carrière
		пізній	7	Bristol Ruby
		дуже пізній	9	Descartes,*Weigelacoraeensis*
27. (*) QN	Тривалість першого цвітіння VG	мала	3	Féerie
		середня	5	Bristol Ruby, Eva Suprême
		велика	7	Le Printemps
28. (*) QN	Вторинне цвітіння MG	відсутнє	1	Féerie
		наявне	9	Eva Suprême

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів вейгели

Усі обстеження листка проводять після цвітіння.

Усі обстеження квітки проводять під час першого повного цвітіння.

До 15. Суцвіття: тип.

1

Одинока квітка

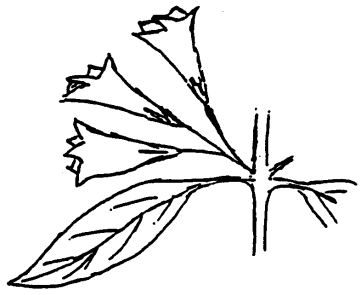

2

проста волоть

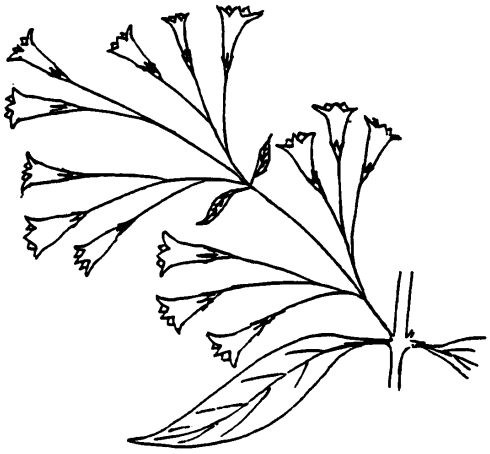

3
складна волоть

До 20. Квітка: форма.

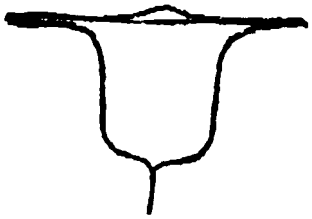

1
Дзвоникоподібна

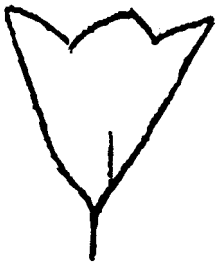

2
лійкоподібна

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofWeigela (*Weigela* Thunb.) (TG/148/2, UPOV) // Geneva. 1994-11-04. – 18 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg148.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється у зв'язку із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети

1.1 Ботанічна назва	*Weigela* Thunb.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Вейгела**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод) [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (3)	Рослина: габітус	прямий	Bristol Ruby	3 [ ]
		розлогий	Descartes	5 [ ]
		плакучий	Féerie, Fiesta	7 [ ]
5.2 (11)	Листкова пластинка: різнобарвність	відсутня	Ballet, BristolRuby	1 [ ]
		наявна	Kosteriana Variegata, Siebold Variegata	9 [ ]
5.3 (16)	Квітка: за кількістю кольорів	однокольорова		1 [ ]
		двокольорова		2 [ ]
5.4 (17)	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку	біле	Snow Flack	1 [ ]
		жовте	Fiana	2 [ ]
		рожеве	Pink Princess	3 [ ]
		червоне	Red Prince	4 [ ]
		фіолетово-червоне	Courtadur, Grenadine	5 [ ]
5.5 (26)	Час першого повного цвітіння	дуже ранній		1 [ ]
		ранній	Féerie	3 [ ]
		середній	Abel Carrière	5 [ ]
		пізній	Bristol Ruby	7 [ ]
		дуже пізній	Descartes,*Weigelacoraeensis*	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.4 Код UPOV: CALLU_ VUL

Методика

проведення експертизи сортів вересу звичайного (*Calluna vulgaris* (L.) Hull)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду*Callunavulgaris* (L.) Hull.

2. Необхідний рослинний матеріал – горщечкові рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 30 однорічних горщикових рослин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двохзакладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.

Час подання рослинного матеріалу:	Друга половина вересня.
Вирощування рослин для експертизи:	На початку жовтня у відкритому ґрунті, 50 см × 30 см.

Використано документ UPOV TG/94/6Corr., 2001+2009.

Ґрунт:	Вологий, піщаний, pH 4–5.
Добрива:	Відповідно до аналізів ґрунту.
Обрізування:	Рано навесні, перед початком відростання.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 30 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 30 рослин або частин 30 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 30 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівняймовірності 95 %. У вибірціз 30 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Квітка: відкритість бутона (ознака 13);
- Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: за типом (ознака 14);
- Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюстки на початку цвітіння (ознака 18) за такими групами:

Гр. 1: біле
2: світло-рожеве
3: темно-рожеве
4: блакитно-фіолетове
5: пурпурово-червоне
6: червоне

- Лише для сортів з невідкритими бутонами. Квітка: основне забарвлення на початкуцвітіння (ознака 20) за такими групами:

Гр. 1: біле
2: світло-рожеве
3: темно-рожеве
4: блакитно-фіолетове
5: пурпурово-червоне
6: червоне

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів вересу звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VS	прямий	1	Amethyst
		вузькокущистий	2	Long White
		ширококущистий	3	Marleen
		повзучий	4	Heidezwerg
2. QL	Рослина: за щільністю VS	нещільна (відкрита)	3	Peter Sparkes
		середньої щільності	5	Marleen
		щільна	7	Darkness
3. QN	Рослина: за висотою MG	низька	3	J.H. Hamilton
		середня	5	Marleen
		висока	7	Long White
4. (*) QN	Верхівка пагона: антоціанове забарвлення (протягом зими) VS	відсутнє або дуже слабке	1	Melanie
		слабке	3	Dark Beauty
		помірне	5	Radnor
		сильне	7	Marlies
		дуже сильне	9	Alexandra
5. (*) PQ	Верхівка пагона: забарвлення нового приросту (пагін завдовжки 3 см) VS	жовте	1	Lambstails
		жовто-зелене	2	
		світло-зелене	3	Melanie
		помірно-зелене	4	Roswitha
		темно-зелене	5	
		сіро-зелене	6	Alportii
		блакитно-зелене	7	
		коричнево-зелене	8	Marlies
		червоно-зелене	9	
		коричнево-червоне	10	
		темно-червоне	11	
		пурпурово-червоне	12	
6. (*) QN	Верхівка пагона: антоціанове забарвлення (у середині літа) VS	відсутнє або дуже слабке	1	Josephine
		слабке	3	Elsie Purnell
		помірне	5	Allegro
		сильне	7	Marleen
		дуже сильне	9	Monja
7. (*) PQ	Пагін: забарвлення з-під сонячного боку (як для оз. 6) VS	оранжеве	1	
		жовто-оранжеве	2	
		жовте	3	Sandy
		жовто-зелене	4	Melanie
		світло-зелене	5	Long White
		помірно-зелене	6	
		темно-зелене	7	

1	2	3	4	5
		сіро-зелене	8	Amethyst
		сіро-червоне	9	Marleen
		червоне	10	
8. (*) PQ	Листок: забарвлення VS	жовте	1	Lambstails
		жовто-зелене	2	Adrie
		світло-зелене	3	Melanie
		помірно-зелене	4	Marleen
		темно-зелене	5	Monja
		сіро-зелене	6	Nico
		блакитно-зелене	7	
		коричнево-зелене	8	
		червоно-зелене	9	
		коричнево-червоне	10	
		темно-червоне	11	
		пурпурово-червоне	12	
9. (*) QN	Квітковий пагін: за довжиною протягом сезонного росту MS	короткий	3	Darkness
		середній	5	Marleen
		довгий	7	Amethyst
10. (*) PQ	Квітковий пагін: забарвлення VS	жовте	1	
		жовто-зелене	2	Melanie
		світло-зелене	3	Long White
		світло-червоне	4	Alportii
		червоне	5	Marlies
11. (*) PQ	Квітковий пагін: забарвлення верхівки на початку цвітіння VS	жовте	1	
		жовто-зелене	2	
		світло-зелене	3	
		помірно-зелене	4	
		темно-зелене	5	
		червоно-зелене	6	
12. (*) QN	Суцвіття: за щільністю квіток VS	нещільне	3	Visser’s Fancy
		середньої щільності	5	Marleen
		щільне	7	Dark Beauty
13. (*) QL	Квітка: відкритість бутона VS	відсутня	1	Marleen
		наявна	9	Long White
14. (*) QL	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: за типом VS	проста	1	Long White
		повна	2	Annemarie
15. (*) QN	Квітка: розмір MS	малий	3	Lydia
		середній	5	Dark Beauty, Roswitha
		великий	7	Kinlochruel

1	2	3	4	5
16. QN	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: довжина чашечки відносно довжини віночка MS	менша	1	Red Pimpernel
		однакової довжини	2	Arabella
		довша	3	Allegro
17. (*) (+) PQ	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку чашолистка VS	RHS шкала кольорів(вказати номер посилання)		
18. (*) PQ	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюстки на початку цвітіння VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) PQ	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюстки наприкінці цвітіння VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
20. (*) PQ	Лише для сортів з невідкритими бутонами. Квітка: основне забарвлення на початку цвітіння VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) PQ	Лише для сортів з невідкритими бутонамм. Квітка: основне забарвлення наприкінці цвітіння VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
22. (*) QN	Час початку цвітіння MS	дуже ранній	1	Tib
		ранній	3	Carmen
		середній	5	Annemarie
		пізній	7	Romina
		дуже пізній	9	Perestrojka

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів вересу

Усі обстеження рослини, квіткових пагонів і листка проводять перед початком цвітіння.

Якщо не вказано інше, усі обстеження на квітках слід виконувати з початком цвітіння 1/3 квіток на 50% рослин. Обстеження квіток наприкінці цвітіння проводять, коли щонайменше 10 квіток на 10% рослин набувають коричневого забарвлення.

До 1. Рослина: габітус.

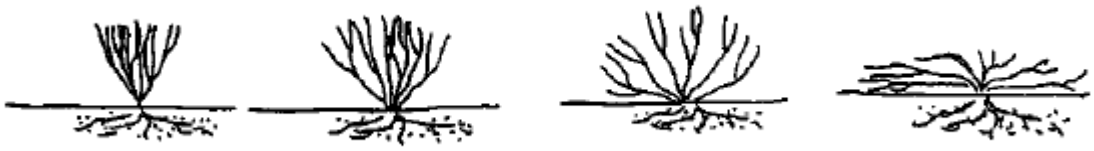

1	2	3	5
Прямий	вузькокущистий	ширококущистий	повзучий

До 17.Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку чашолистка.

квітковий бутон

чашолисток

чашолисток

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofLing, Scots Heather (*Calluna vulgaris* (L.) Hull) (TG/94/6 Corr., UPOV) // Geneva. 2001-04-04+2009-02-27. – 31 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg094.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Calluna vulgaris* (L.) Hull	
1.2 Загальноприйнята назва	**Верес звичайний**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: габітус	прямий	Amethyst	1 [ ]
		вузькокущистий	Long White	2 [ ]
		ширококущистий	Marleen	3 [ ]
		повзучий	Heidezwerg	4 [ ]
5.2 (13)	Квітка: відкритість бутона	відсутня	Marleen	1 [ ]
		наявна	Long White	9 [ ]
5.3 (14)	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: за типом	проста	Long White	1 [ ]
		повна	Annemarie	2 [ ]
5.4i (18)	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюстки на початку цвітіння	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4ii (18)	Лише для сортів з відкритими бутонами. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюстки на початку цвітіння	біле	Long White	1 [ ]
		світло-рожеве	Peter Sparkes	2 [ ]
		темно-рожеве	Annemarie	3 [ ]
		блакитно-фіолетове	Tipp	4 [ ]
		пурпурово-червоне	Dark Beauty	5 [ ]
		червоне	Kir Royal	6 [ ]
5.5i (20)	Лише для сортів з невідкритими бутонами. Квітка: основнезабарвлення на початку цвітіння	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5ii (20)	Лише для сортів з невідкритими бутонами. Квітка: основнезабарвлення на початку цвітіння	біле	Melanie	1 [ ]
		світло-рожеве	Anette	2 [ ]
		темно-рожеве	Plantarium	3 [ ]
		блакитно-фіолетове	Marleen	4 [ ]
		пурпурово-червоне	Aphrodite	5 [ ]
		червоне	Marlies, Larissa	6 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}		
Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9.Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.975 Код UPOV:BASSI_ SCO

Методика
проведення експертизи сортів виду віниччя справжнього *Bassia scoparia* (L.) A. J. Scott) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду*Bassia scoparia* (L.) A. J. Scott(syn. *Kochiascoparia* (L.) Schrad.).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 50 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних та сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,60 × 0,40 м

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

Методику розроблено: А. В. Андрющенко, К. М. Кривицький, к-ти б. н., УІЕСР, 2009.

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертзі піялгає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не

варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: габітус (ознака 2);
- Листок: забарвлення восени (ознака 9);
- Листок: опушення (ознака 10);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 12);
- Квітка: стать (ознака 13).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів віниччя справжнього

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
2. (*) PQ	Рослина: габітус VG 2	колоноподібний кулястий	1 2	
3. (+) QN	Рослина: кут відхилення пагонів MS 1	малий середній великий	3 5 7	
4. QL	Рослина: опушення MS 1	відсутнє наявне	1 9	
5. QL	Стебло: волоски на верхівці MS 2	відсутні наявні	1 9	
6. PQ	Листок: форма MS 1	ланцетна ланцетно-лінійна голчаста	1 2 3	
7. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
8. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення влітку VG 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
9. (*) PQ	Листок: забарвлення восени VG 2	рожеве червоне пурпурове	1 2 3	
10. (*) QL	Листок: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
11. QL	Суцвіття: тип VS, 2	колосоподібне волотисте	1 2	
12. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній середній пізній	3 5 7	
13. (*) (+) QL	Квітка: стать VS 2	жіноча чоловіча двостатева	1 2 3	

1	2	3	4	5
14. QL	Квітка: характер оцвітини VS, 2	гола коротковійчаста	1 2	
15. QL	Плід: придатки VS 3	відсутні наявні	1 9	
16. QL	Плід: форма придатків VS 3	плівкові горбкуваті	1 2	
17. (+) QN	Рослина: час початку достигання насіння VS, 3	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів віниччя справжнього

Коди фаз розвитку рослин сорту,
в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	початок достигання насіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 70, середня – 70–100, висока – понад 100.

До 3. Рослина: кут відхилення пагонів, градусів.

Малий – до 30, середній – 30–45, великий – понад 45.

До 7. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 3, середній – 3–4, довгий – понад 4.

До 12. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – червень; середній – липень; пізній – серпень.

До 13. Квітка: стать.

Стать рослини визначається за статю переважної більшості квіток у фазі повного цвітіння.

До 17. Рослина: час початку достигання насіння, місяць.

Ранній – липень; середній – серпень; пізній – вересень.

9. Література

1. Гродзинський А. М. Декоративные растения открытого и закрытого ґрунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 297.

2. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 90.

3. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 117.

4. Федоров А. А. и др. Атлас по описательной морфологии высших растений (лист) / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко. – М-Л.: Издательство Академии Наук СССР, 1956. – С. 27.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Bassia scoparia* (L.) A. J. Scott	
1.2 Загальноприйнята назва	**Віниччя справжнє**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний

(i) популяційні [ ]

(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]

(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]

(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (2)	Рослина: габітус	колоноподібний кулястий		1[ ] 2[ ]
5.3 (9)	Листок: забарвлення восени	рожеве червоне пурпурове		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.4 (10)	Листок: опушення	відсутнє наявне		1[ ] 9[ ]
5.5 (12)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.6 (13)	Квітка: стать	жіноча чоловіча двостатева		1[ ] 2[ ] 3[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидатвідрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.22 Код UPOV:HAWOR

Методика
проведення експертизи сортів гаворті (*Haworthia* Duval)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Haworthia* Duval.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити 25 дворічних саджанців.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов закритого ґрунту, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилобобстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 25 рослин у горщиках, діаметром 15 см.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин,

---

Методику розроблено:АндрющенкоА. В., КривицькийК. М., к. б. н., МамайсурВ. В., н.с., УІЕСР, 2010.

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин*. Експертизі підлягає щонайменше 25 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 25 рослин або частин 25 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 25 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 25 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сортигрупують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту ,використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або вкомбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:
– Рослина: габітус (ознака 2);
– Рослина: формування груп (ознака 5);
– Рослина: вегетативний пагін (ознака 8);
– Рослина: розташування листків (ознака 13);
– Листок: форма верхівки (ознака 29);
– Листок: бородавки (ознака 41);
– Рослина: час початку цвітіння (ознака 57).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознакипоряд із сортами-кандидатамирекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гавортії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) QN	Рослина: за висотою (без квітконоса) MG 4	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
2. (*) PQ	Рослина: габітус VS 4	прямий напівпрямий розлогий сланкий кулястий шишкоподібний	1 2 3 4 5 6	
3. (*) (+) QN	Рослина: діаметр розетки VS 4	дуже малий малий середній великий дуже великий	1 3 5 7 9	
4. QL	Рослина: щільність розетки VS 4	нещільна середньої щільності щільна	3 5 7	
5. (*) (+) QL	Рослина: формування груп VS 2	відсутнє наявне	1 9	
6. (+) QN	Лише для сортів, що формують групу. Рослина: діаметр групи MS 2	малий середній великий	3 5 7	
7. QL	Лише для сортів, що формують групу. Рослина: щільність групи VS 2	нещільна середньої щільності щільна дуже щільна	3 5 7 9	
8. (*) QN	Рослина: вегетативний пагін VS 2	відсутній наявний	1 9	
9. (+) QN	Лише для сортів, що утворюють пагін. Пагін вегетативний: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	

1	2	3	4	5
10. (+) QN	Лише для сортів, що утворюють пагін. Пагін вегетативний: за товщиною MS 2	тонкий середній товстий	3 5 7	
11. (*) QL	Рослина: тенденція до утворення стебла VS 1	відсутня наявна	1 9	
12. QL	Рослина: галуження VS 2	відсутнє наявне	1 9	
13. (*) QL	Рослина: розташування листків VS 2	дворядно в одній площині спірально багаторядно черепичасто	1 2 3 4	
14. (*) PQ	Листок: форма VS 2	лопатева яйцеподібна широкояйцеподібна трикутно-яйцеподібна широкояйцеподібно-трикутна трикутно-видовжена широкотрикутна ланцетно-трикутна широколанцетна яйцеподібно-ланцетна вигнуто-трикутна	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	
15. (+) QN	Листок: за шириною основи MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
16. (+) PQ	Листок: форма поперечного перерізу VS 2	плеската вигнута увігнута трикутна округла	1 2 3 4 5	
17. PQ	Листок: форма основи VS 2	плеската округла	1 2	
18. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 2	слабка помірна сильна	1 2 3	
19. (+) QL	Листок: скловидність VS 2	відсутня наявна	1 9	

1	2	3	4	5
20. QL	Листок молодий: білуватість кінчика VS 1	відсутня наявна	1 9	
21. QL	Листок: бронзовий відтінок забарвлення VS, 2	відсутній наявний	1 9	
22. QL	Листок: темно-оливкове забарвлення нижнього боку VS, 2	відсутнє наявне	1 9	
23. QL	Листок: червонувате забарвлення нижнього боку VS, 2	відсутнє наявне	1 9	
24. (*) (+) QL	Листок: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
25. QN	<u>Лише для сортів з</u> <u>опушеними листками.</u> Листок: ступінь опушення VS 2	низький середній ввисокий	3 5 7	
26. QN	Листок: за товщиною MS 2	тонкий середній товстий	3 5 7	
27. QN	Листок: м’ясистість VS 2	слабка середня сильна	3 5 7	
28. (*) PQ	Листок: форма краю VS 2	цілісна зубчаста війчаста	1 2 3	
29. (*) (+) PQ	Листок: форма верхівки VS 2	тупа заокруглена загострена гостра дуже гостра	1 2 3 4 5	
30. QL	Листок: роговидні зазублення краю VS 2	відсутні наявні	1 9	
31. QL	Листок: вигнутість поверхні VS 2	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	 1 3 5 7 9	

1	2	3	4	5
32. QL	Листок: цупкість VS 2	м’який щільний шкірястий	1 2 3	
33. QL	Листок: глянсуватість VS 2	відсутня наявна	1 9	
34. QL	Листок: шерехатість VS 2	відсутня наявна	1 9	
35. QL	Листок: рельєфність VS 2	відсутня наявна	1 9	
36. QL	Листок: кілеватість VS 2	відсутня наявна	1 9	
37. QL	Листок: зігнутість до середини розетки VS 2	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	1 3 5 7 9	
38. QL	Листок: світла плямистість VS 2	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна дуже сильна	1 3 5 7 9	
39. QL	Лише для сортів з плямистими листками. Листок: щільність плям VS 2	поодинокі нещільні щільні	3 5 7	
40. PQ	Лише для сортів з плямистими листками. Листок: форма світлих плям VS, 2	крапчаста лінійна квадратна округла сітчаста	1 2 3 4 5	
41. (*) QL	Листок: бородавки VS 2	відсутні наявні	1 9	
42. QL	Лише для сортів з бородавками на листках. Листок: розташування бородавок VS, 2	на верхньому боці на нижньому боці з обох боків	1 2 3	
43. QN	Лише для сортів з бородавками на листках. Бородавки: розмір	малий середній великий	3 5 7	

	MS 2			
1	**2**	**3**	**4**	**5**
44. PQ	Лише для сортів з бородавками на листках. Бородавки: забарвлення VS 2	біле біло-зеленувате світло-зелене	1 2 3	
45. QL	Лише для сортів з бородавками на листках. Бородавки: характер розташування на листку VS 2	безладний поперечними смугами поздовжніми смугами	1 2 3	
46. QL	Лише для сортів з бородавками на листках. Бородавки: щільність розташування VS 2	нещільно щільно дуже щільно	3 5 7	
47. QL	Лише для сортів з бородавками на листках. Бородавки: зливання в суцільну лінію VS 2	відсутнє наявне	1 9	
48. (+) QN	Квітконос: за висотою MS 4	низький середній високий	3 5 7	
49. (*) (+) QN	Суцвіття (волоть): кількість квіток MS 4	мала середня велика	3 5 7	
50. QL	Суцвіття: за щільністю VS 4	нещільне середньої щільності щільне	3 5 7	
51. QN	Суцвіття: розмір MS 4	малий середній великий	3 5 7	
52. PQ	Квітка: форма VS 4	трубчаста лійкоподібна	1 2	
53. (*) PQ	Квітка: переважаюче забарвлення VS 4	біле біло-зелене зелено-біле зеленувате біло-рожеве рожеве	1 2 3 4 5 6	

1	2	3	4	5
54. QL	Квітка: кількість кольорів VS 4	один два понад два	1 2 3	
55. (+) QN	Квітка: діаметр MS 4	малий середній велиий	3 5 7	
56. (+) QN	Квітка: тривалість цвітіння VS	мала середня велика	3 5 7	
57. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 3	ранній середній пізній	3 5 7	
58. QN	Рослина: тривалість періоду вегетації VS	мала середня велика	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів гавортії

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	початок вегетації
2	бутонізація
3	початок цвітіння
4	повне цвітіння
5	кінець вегетації

До 1. Рослина: за висотою (без квітконоса), см.

Дуже низька – до 2, низька – 2–4, середня – 4–7, висока – 7–10, дуже висока – понад 10.

До 3. Рослина: діаметр розетки (без розгортання), см.

Дуже малий – до 2, малий – 2–4, середній – 4–7, великий – 7–10, дуже великий – понад 10.

До 5. Рослина: формування груп.

1
Відсутнє

9
наявне

До 6. Лише для сортів, що формують групу. Рослина: діаметр групи, см.

Малий – до 6, середній – 6–10, великий – понад 10.

До 9. Лише для сортів, що утворюють пагін. Пагін вегетативний: за довжиною, см.

Короткий – до 5, середній – 5–12, довгий – понад 12.

До 11. Лише для сортів, що утворюють пагін. Пагін вегетативний: за товщиною, см.

Тонкий – до 2, середній – 2–4, товстий – понад 4.

До 15. Листок: за шириною основи, см.

Вузький – до 0,5; середній – 0,5–1,0; широкий – понад 1,0.

До 16. Листок: форма поперечного перерізу.

Визначають у найширшій частині листка.

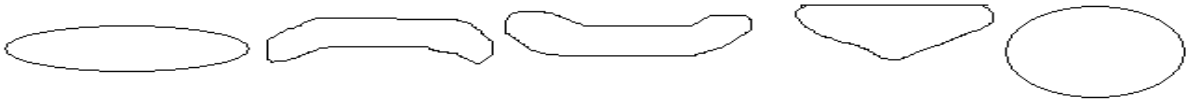

1	2	3	4	5
Плеската	вигнута	увігнута	трикутна	округла

До 19. Листок: скловидність.

1	2
Відсутня	наявна

До 24. Листок: опушення.

1	9
Відсутнє	наявне

До 29. Листок: форма верхівки.

1	2	3	4	5
Тупа	заокруглена	загострена	гостра	дуже гостра

До 48. Квітконос: за висотою, см.

Низький – до 10, середній – 10–20, високий – понад 20.

До 49. Суцвіття (волоть): кількість квіток, шт.

Мала – до 4, середня – 5–7, велика – понад 7.

До 55. Квітка: діаметр.

Ознаку изначають вимірюванням квіток у середній частині волоті.

До 56. Квітка: тривалість цвітіння, діб.

Мала – до 3, середня – 3–6, велика – понад 6.

До 57. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – березень, середній – квітень, пізній – травень.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 79–80.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Haworthia* Duval	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гавортія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)

Сорти отримані в результаті:
4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: габітус	прямий напівпрямий розлогий сланкий кулястий шишковидний		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ] 5[ ] 6[ ]
5.2 (5)	Рослина: формування груп	відсутнє наявне		1[ ] 9[ ]
5.3 (8)	Рослина: вегетативний пагін	відсутній наявний		1[ ] 9[ ]
5.4 (13)	Рослина: розташування листків	дворядно в одній площині спірально багаторядно черепичасто		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.5 (29)	Листок: форма верхівки	тупа заокруглена загострена гостра дуже гостра		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ] 5[ ]
5.6 (41)	Листок: бородавки	відсутні наявні		1[ ] 9[ ]
5.7 (57)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)	Так [ ]	Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди)	Так [ ]	Ні [ ]
(c) культури тканини	Так [ ]	Ні [ ]
(d) інших чинників	Так [ ]	Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.22 Код UPOV:GSTRL

Методика
проведення експертизи сортів гастролеї (× *Gastrolea* E. Walth.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів × *Gastrolea* E. Walth.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини дворічного віку

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити 25рослин дворічного віку у горщиках.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи.***Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин у горщиках діаметром 10 см, розділених на два повторення.

Методику розроблено: Кривицький К. М., к-ти б. н., Лещук Н. В., к-т с.-г. н., Мамайсур В. В., н.с.,УІЕСР, 2011.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: діаметр розетки (ознака 1);
- Листок: положення у просторі (ознака 5);
- Листок: характер краю (ознака 12);
- Листок: бородавки (ознака 19);
- Рослина: квітконос (ознака 24).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гастролеї

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: діаметр розетки MS 1	малий середній великий	3 5 7	
2. (+) QN	Листок: за довжиною MS 1	короткий середній довгий	3 5 7	
3. (+) QN	Листок: за шириною MS 1	вузький середній широкий	3 5 7	
4. PQ	Листок: форма спіралі VS 1	відсутня наявна	1 9	
5. (*) QN	Листок: положення у просторі VS 1	пряме напівпряме завернуте до середини розлоге	1 2 3 4	
6. (*) (+) QN	Листок: кількість MS 1	мала середня велика	3 5 7	
7. (*) PQ	Листок: форма VS 1	ланцетна трикутно-ланцетна мечоподібна	1 2 3	
8. PQ	Листок: форма кінчика VS 1	тупа загострена гостра	1 2 3	
9. PQ	Листок: переважаюче спрямування верхівки VS 1	догори донизу	1 2	
10. QN	Листок: увігнутість верхнього боку VS 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. QN	Листок: випуклість нижнього боку VS, 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
12. (*) QL	Листок: характер краю VS 1	гладенький зубчастий бородавчастий	1 2 3	
13. (*) QL	Листок: шип на верхівці VS 1	відсутній наявний	1 9	

1	2	3	4	5
14. QL	Листок: роговий край VS 1	відсутній наявний	1 9	
15. QL	Листок: глянсуватість VS 1	відсутня наявна	1 9	
16. QL	Листок: відтінок VS 1	відсутній блакитний сизий	1 2 3	
17. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
18. (*) (+) QL	Листок: білі плями VS 1	відсутні наявні	1 9	
19. (*) (+) QL	Листок: бородавки VS 1	відсутні наявні	1 9	
20. (*) PQ	<u>Лише для сортів з бородавками на листках.</u> Бородавки: переважаюче забарвлення VS 1	біле зеленувате	1 2	
21. QN	<u>Лише для сортів з бородавками на листках.</u> Бородавки: щільність розміщення VS 1	нещільна помірна щільна	3 5 7	
22. (*) QL	<u>Лише для сортів з бородавками на листках.</u> Листок: характер розміщення бородавок VS 1	лінійно вздовж листка лінійно поперек листка поперек листка ламаною лінією розсіяно	1 2 3 4	
23. QL	Листок: жорсткість MS 1	відсутня наявна	1 9	
24. (*) QL	Рослина: квітконос VG 2	відсутній наявний	1 9	
25. (+) QN	Квітконос: за висотою MS 2	низький середній високий	3 5 7	

1	2	3	4	5
26. (*) PQ	Квітка: форма віночка VS 3	циліндрична глечикоподібна	1 2	
27. PQ	Квітка: забарвлення VS 3	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. QN	Квітка: інтенсивність забарвлення пелюсток VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
29. QL	Рослина: тенденція до формування насіння VS 4	відсутня наявна	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортівгастролеї

Коди фаз росту і розвитку рослин, в які слід робити спостереження

Коди	Фази росту й розвитку рослин
1	сформована розетка
2	сформований квітконос
3	повне цвітіння
4	формування насіння

До 1. Рослина: діаметр розетки, см.

Малий – до 10, середній – 10–20, великий – понад 20.

До 2. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 5, середній – 5–10, довгий – понад 10.

До 3. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 1,0; середній – 1–2,5; широкий – понад 2,5.

До 6. Листок: кількість, шт.

Мала – до 15, середня – 15–30, велика – понад 20.

До 18. Листок: білі плями.

1

Відсутні

9

наявні

До 19. Листок: бородавки.

1
Відсутні

9
наявні

До 25. Квітконос: за висотою, см.

Низький – до 10, середній – 10–20, високий – понад 20.

9. Література

1. Гастролея / Вікіпедія – вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: uk.wikipedia.org/wiki/

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
У разі гібридних сортів, які є предметом заявки на права селекціонера, і де батьківські лінії мають представлятись у рамках розгляду гібридних сортів, Технічна анкета має бути заповнена для кожної з батьківських лінійна на додаток до гібридного сорту.		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	× *Gastrolea* E. Walth.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гастролея**	
1.1.2 Ботанічна назва	_____ (вказати вид)	
1.2.2 Загальноприйнята назва	_____ (вказати вид)	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1. Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)
4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]
(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: діаметр розетки	малий середній великий		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (5)	Листок: положення у просторі	пряме напівпряме завернуте до середини розлоге		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ]
5.3 (12)	Листок: характер краю	гладенький зубчастий бородавчастий		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.4 (19)	Листок: бородавки	відсутні наявні		1[ ] 9[ ]
5.5 (24)	Рослина: квітконос	відсутній наявний		1[ ] 9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.966 Код UPOV: DIANT

Методика
проведення експертизи сортів гвоздики (*Dianthus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортівроду *Dianthus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – укорінені живці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 30 шт. укорінених живців.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 30 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,25 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Методику розроблено: Усманова Н. В. (Донецький ботанічний сад НАН України), 2007.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частинрослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6****Кількість рослин/частин рослин***

Усі вимірювання варто здійснювати на 30 рослинах відповідно до рекомендованих методів спостереження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, означеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з 30 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:
– Рослина: форма куща (ознака 5);
– Суцвіття: форма (ознака 17);
– Квітка: основне забарвлення (кольорова група) (ознака 21).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гвоздики

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: початок вегетації VG/MG 1	ранній	3	*Dianthus deltoids* L.
		середній	5	*D. caucaseus* Sm.
		пізній	7	
2. (+) QN	Рослина: початок цвітіння VG/MG 4	ранній	3	*D. cruentus*Griseb.
		середній	5	*D. amurensis*Jacg.
		пізній	7	*D. knappii* (Pant.) Asch
		дуже пізній	9	
3. (+) QN	Рослина: тривалість цвітіння VG/MG 5	мала	3	
		середня	5	*D. arenarius* L.
		велика	7	*D. deltoides* L.
		дуже велика	9	*D. caucaseus* Sm.
4. (*) PQ	Рослина: життєва форма VS	однорічник	1	*D. chinensis* L.
		дворічник	2	*D. barbatus* L.
		багаторічник	3	*D. deltoides* L.
5. (*) (+) PQ	Рослина: форма куща VS 6	подушковидна	1	*D. fragrans* Adams
		дерновина	2	*D. deltoides* L.
		розетка	3	
		інше	4	
6. (+) QN	Рослина: за висотою <u>перед цвітінням</u> MG 3	низька	3	*D. alpinus*cv. Rubin
		середня	5	*D. cruentus*Griseb
		висока	7	
7. (+) QN	Рослина: за висотою <u>під час цвітіння</u> MG 5	низька	3	*D. alpinus*cv. Rubin
		середня	5	*D. deltoides* L
		висока	7	*D. cruentus*Griseb
		дуже висока	9	*D.giganteus* D Urv
8. (+) QN	Рослина: діаметр MS 7	малий	3	
		середній	5	*D. cruentus*Griseb
		великий	7	*D. fragrans*Adams
9. QN	Рослина: габітус VS 7	компактний	1	*D. fragrans* Adams
		розлогий	2	*D. deltoides* L.
10. QL	Рослина: за щільністю куща VS 7	нещільна	3	*D. deltoides* L.
		середньої щільності	5	*D. arenarius* L.
		щільна	7	*D. fragrans* Adams

1	2	3	4	5
11. (+) PQ	Листок: форма VS 4	голкоподібна	1	*D. acicularis* Fisch ex Ledeb.
		лінійна	2	*D. spiculifolius* Schur
		лінійно-ланцетна	3	*D. stenocalix* Jur.
		шилоподібна	4	*D. humilis* Willd. ex Led.
12. (+) QN	Листок: за довжиною MS 4	короткий	3	*D. arenarius*L.
		середній	5	*D. fragrans*Adams
		довгий	7	*D. cruentus* Griseb.
13. (+) QN	Листок: за шириною MS 4	вузький	3	*D. arenarius*L.
		середній	5	*D.cruentus* Griseb.
		широкий	7	*D. caucaseus* Sm.
14. PQ	Листок: забарвлення VS 4	темно-зелене	1	*D.cruentus* Griseb
		зелене	2	*D.pinifolius* Sm.
		світло-зелене	3	
		сиво-зелене	4	*D. arenarius* L.
		блакитно-зелене	5	*D. fragrans*Adams
15. QL	Листок: опушення VS 4	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
16. QL	Квітконос: залистяність VS 5	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	*D.cruentus* Griseb
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
17. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма VS 5	поодинокі квітки	1	*D. cruentus* Griseb
		рідка волоть	2	*D. barbatus* L.
		головчасте	3	*D. deltoides* L.
		щитковидне	4	*D. spiculifolius* Schur
18. QN	Квітконос: кількість квіток MS, 5	одна	3	*D. spiculifolius* Schur
		кілька	5	*D. caucaseus*Sm
19. (*) (+) QL	Квітка: за типом VS 5	проста (неповна)	1	*D. spiculifolius* Schur
		напівповна	2	*D.subacaulis* cv.Rosa Zwerg
		повна	3	*D. plumarius*cv. David
20. (+) QN	Квітка: діаметр MS 5	малий	3	*D. cartusianorum*L.
		середній	5	*D. anatolicus* Boiss.
		великий	7	*D.amurensis* Jacg.
21. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення VS 5	біле	1	*D. spiculifolius* Schur
		жовте	2	*D. plumarius* L.
		рожеве	3	*D. plumarius*cv. David
		червоне	4	*D.amurensis* Jacg.
		пурпурове	5	*D.knappii* (Pant) Aschers. et Kanitz

1	2	3	4	5
22. (*) (+) QL	Квітка: візерунок VS 5	відсутній	1	*D. spiculifolius* Schur
		вічко	2	*D. deltoides*cv. Arctic Fire
		кільце	3	*D. fragrans* Adams
		кільце з штрихів	4	*D. lumnitzeri* Wiesb.
		цяточки	5	*D. deltoides* L.
		плями	6	*D. graianopolitanus* Vill. cv. Spotty
23. PQ	Квітка: забарвлення візерунка VS 5	біле	1	*D. deltoides* L.
		червоне	2	*D. deltoids* cv. Brilliant
		блідо-пурпурове	3	*D. lumnitzeri* Wiesb.
		пурпурове	4	*D. fragrans* Adams
		інше	5	
24. QL	Квітка: стійкість забарвлення VG 5	нестійке	3	*D. cruentus* Griseb
		помірно стійке	5	
		стійке	7	
25. QL	Квітка: аромат VG 5	відсутній або дуже слабкий	1	*D. cruentus* Griseb
		слабкий	2	
		помірний	3	
		сильний	4	*D. plumarius* L.
		дуже сильний	5	
26. (+) PQ	Пелюстка: форма краю VS 5	дрібнозубчаста	1	*D. barbatus* L.
		зубчаста	2	*D. carbonatus* Klok.
		нерівнозубчаста	3	*D. fischeri* Spreng.
		глибокозубчаста	4	*D. collinus* Waldst.
		зубчасто-розсічена	5	*D. speciosus* Rchb.
		глибокозубчасто-розсічена	6	*D. spiculifolius* Schur
		цілісна	7	*D. marschallii* Schischk
27. QL	Пелюстка: волоски на поверхні VS, 5	відсутні	1	*D. cretaceous* Adam
		наявні	9	*D. fischeri* Spreng
28. (+) QN	Чашечка: за довжиною MS 5	коротка	3	
		середня	5	*D. deltoides* L.
		довга	7	*D. fragrans* Adams
29. (*) PQ	Чашечка: забарвлення VS 5	зелене	1	*D. fragrans* Adams
		зелено-пурпурове	2	*D. deltoides* L
		пурпурове	3	*D. cruentus* Griseb
30. (+) QL	Чашечка: схильність до розтріскування MS 5	відсутня	1	*D. fragrans* Adams
		слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	*D. plumarius* cv. Rosa
31. (+) QL	Рослина: плодоношення MS 6	відсутнє	1	
		слабке	3	*D. pinifolius* Sm.
		середнє	5	*D. zonatus* Fenzl.
		сильне	7	*D. deltoides* L

1	2	3	4	5
32. PQ	Насінина: форма VS 7	щитоподібна	1	*D. lumnitzeri* Wiesb.
		еліптична	2	*D. cruentus* Griseb
		інша	3	
33. (+) QN	Рослина: тривалість періоду вегетації MG 1–7	мала	3	
		середня	5	*D. amurensis*jacg.
		велика	7	*D. spiculifolius* Schur
34. (*) QN	Тривалість декоративного ефекту VG	лише під час цвітіння	1	
		протягом вегетаційного періоду	2	*D. caucaseus*Sm.
		протягом усього року	3	*D. spiculifolius* Schur

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів гвоздики

Коди фаз росту й розвитку рослин

Коди	Назви фаз росту йрозвитку
1	весняне відростання
2	стеблоутворення
3	утворення суцвіть
4	початок цвітіння
5	кінець цвітіння
6	плодоутворення
7	стигле насіння

До 1. Рослина: початок вегетації (для умов Степу), приблизна дата.

Ранній –10–31 березня;середній – 1–20 квітня;пізній – 21 квітня–10 травня.

До 5. Рослина: форма куща.

Подушковидна–рослина має багато коротких гілочок, зімкнуті кінці яких утворюють суцільну, часто напівкуляcту поверхню.

Дерновина – розгалужені плагіотропні пагони формують суцільне рівне покриття.

Розетка – рослини практично не мають стебла над ґрунтом. Листки розташовані впритул, утворюючи розетку.

До 6.Рослина: за висотоюперед цвітінням, см.

Низька – 1–5,середня – 6–15,висока – понад 15.

До 7.Рослина: за висотою під час цвітіння, см.

Низька– 5–10,середня– 11–25, висока – 26–40, дуже висока – понад 40.

До 8.Рослина: діаметр, см.

Малий – до 7, середній – 7–15,великий – понад 15.

Рослини багаторічних сортів вимірюють наприкінці другого року життя

До 11. Листок: форма.

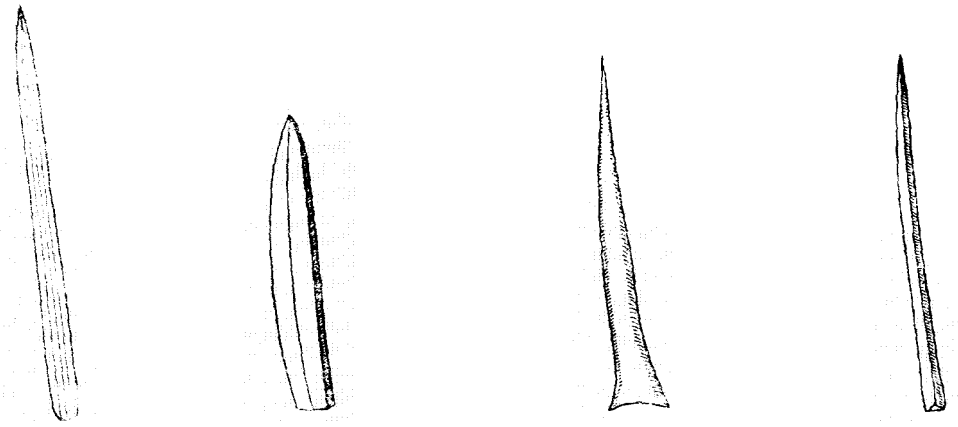

1 Лінійна | 2 лінійно-ланцетна | 3 шилоподібна | 4 голкоподібна

До 12. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 4,середній –4– 10,довгий – понад 10.

До 13. Листок: за шириною, мм.

Вузький – до 2,0,середній – 2,0 -3,0,широкий – понад 3,0.

До 17.Суцвіття: форма.

1 Головчасте | 2 щитковидне | 3 рідка волоть | 4 поодинокі квітки

До 19.Квітка: за типом.

Проста (неповна) – квітка має один рядок з п’яти пелюсток, напівповна – більше одного рядка пелюсток, повна – багато пелюсток.

До 20.Квітка: діаметр, см.

Малий – до 2,0, середній –2,0 – 3,0, великий – понад 3,0.

До 22.Квітка: візерунок.

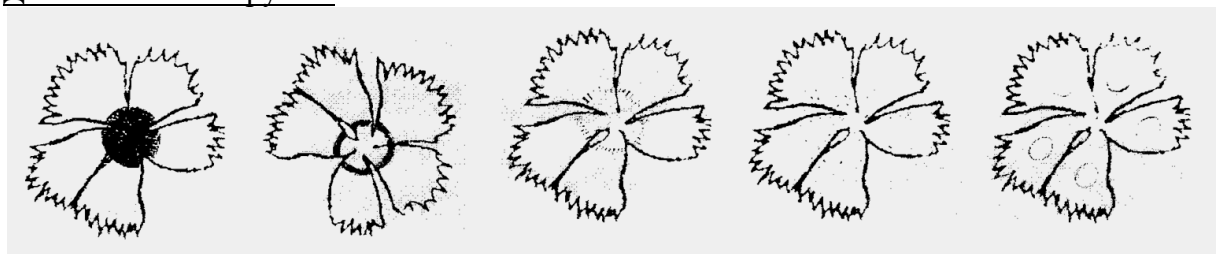

2 Вічко | 3 кільце | 4 кільце з штрихів | 5 цяточки | 6 плями

До 26. Пелюстка: форма краю.

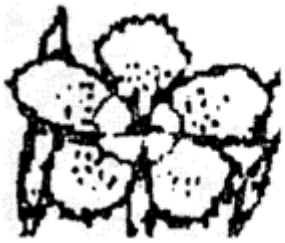

1
Дрібнозубчаста

2
зубчаста

3
нерівнозубчаста

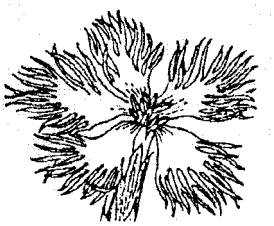

5
зубчасто-розсічена

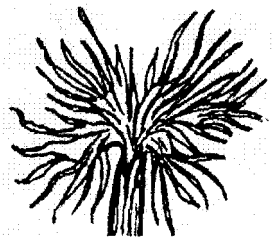

6
глибокозубчасто-розсічена

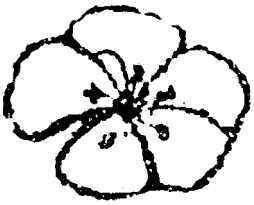

7
цілісна

До 28. Чашечка: за довжиною,см.

Коротка – до 1,0;середня – 1,0–1,7;довга – понад 1,7.

До 30.Чашечка: схильність до розтріскування, %.

Відсутня – 0,слабка– до 10,середня– 10–50, сильна–понад 50.

До 31.Рослина: плодоношення, (насінин на рослину), шт.

Слабке – менше 1000,середнє – 1000–4000,сильне – понад 4000.

До 33.Рослина: тривалість періоду вегетації, діб.

Мала – до 200, середня – 201–230, велика – понад 230.

9. Література

1. Пащенко Анна Викторовна. Основные вредители розы и гвоздики и защита от них в закрытом грунте в Центральной ЛесостепиУкраины: Дис. … канд. с.-г. наук: 03.00.09 / Национальный аграрный ун-т. – К., 2002. – 142арк. – Бібліогр.: арк. 127-140.

2. Федорончук М. М. Екофлора України. – Т. 3. – Родина CaryophyllaceaeJuss.

11. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Dianthus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гвоздика**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(…….) × (……....)
(материнська форма) (батьківська форма)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(…….) × (……....)
(материнська форма) (батьківська форма)

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)
4.2.1 Вегетативне розмноження
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)
4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки вМетодиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (5)	Рослина: форма куща	подушковидна	*D. fragrans* Adams	1[ ]
		дерновина	*D. deltoides* L.	2[ ]
		розетка		3[ ]
		інше		4[ ]
5.2 (17)	Суцвіття: форма	поодинокі квітки	*D. cruentus* Griseb	1[ ]
		рідка волоть	*D. barbatus* L.	2[ ]
		головчасте	*D. deltoides* L.	3[ ]
		щитковидне	*D. spiculifolius* Schur	4[ ]
5.3 (21)	Квітка: основне забарвлення	біле	*D. spiculifolius* Schur	1[ ]
		жовте	*D. plumarius* L.	2[ ]
		рожеве	*D. plumarius*cv.David	3[ ]
		червоне	*D.amurensis* Jacg.	4[ ]
		пурпурове	*D.knappii* (Pant) Aschers. Et Kanitz	5[ ]

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.3 Інша інформація

7.3.1 Культурний тип

(a) садова рослина [ ]

(b) горщечкова рослина [ ]

(c) квіти на зріз [ ]

- гілка [ ]
- зонтик (Sweet William) [ ]
- одна квітка на стебло [ ]

(d) інше [ ]

(зазначте деталі)

У сортів, виведених для гіллястого вирощування, бічні квіткові голівки або бічні пагони не видаляють. У сортів, виведених для вирощування однієї квітки на стебло, бічні квіткові голівки або бічні пагони (за наявності) видаляють на ранніх стадіях росту для розвитку лише верхівкової квітки.

Сорти, виведені для горщечкового вирощування, не потребують холодного оброблення (періоду) для того, щоб викликати оптимальне цвітіння.

Сорти, виведені для садового вирощування, не потребують холодного оброблення (періоду) для того, щоб викликати оптимальне цвітіння.

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.975 Коди UPOV: HEUCH
HEUCL

Методика
проведення експертизи сортів гейхери (*Heuchera* L.)
і гейхерели ×*Heucherella* H. R. Wehrh.
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Heuchera* L. і ×*Heucherella* H. R. Wehrh.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту. Рослинний матеріал постачається у вигляді садивних одиниць із трьома–п'ятьма бруньками відновлення.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 10 рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3 Метод експертизи

*3.1****Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2 **Місце експертизи.*** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи.***Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4 **План експертизи.*** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,30 м.

Методику розроблено: використано документ UPOVTG/280/1, 2012; Горобець В. Ф., пров. н. с., к. б. н., Андрух Н. А., пров. інж., відділу квітниково-декоративних рослин НБС ім. М. М.Гришка НАН України.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють візуальнота за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частини рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин рослин.

Опис кожної з ідентифікаційних ознак сорту здійснюють у визначені для неї фази розвитку рослин. Коди відповідних фаз вказано в другій колонці Таблиці ознак.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше десять рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених9 рослин або частин 9 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 9 рослин або частин 9 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для виявлення та оцінки відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту, яку використовують для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо, з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10-ти рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками. Для групування сортів використовують ознаки, котрі, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у сортів у межах виду. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Повністю розгорнута листкова пластинка: забарвлення, що вкриває найбільшу площу поверхні за наступними групами:
- Гр. 1: біле;
- Гр. 2: світло-жовте;
- Гр. 3: жовте;
- Гр. 4: жовто-зелене;
- Гр. 5: світло-зелене;
- Гр. 6: зелене;
- Гр. 7: темно-зелене;
- Гр. 8: жовто-коричневе;
- Гр. 9: рожеве;
- Гр. 10: червоне;
- Гр. 11: червоно-коричневе;
- Гр. 12: коричневе;
- Гр. 13: пурпурове;
- Гр. 14: сіро-пурпурове;
- Гр. 15: сіро-зелене;
- Гр. 16: сіре;
- Гр. 17: чорнувате.
- Повністю розгорнута листкова пластинка: забарвлення, що вкриває другу за розміром площу поверхні за наступними групами:
- Гр. 1: біле;
- Гр. 2: світло-жовте;
- Гр. 3: жовте;
- Гр. 4: жовто-зелене;
- Гр. 5: світло-зелене;
- Гр. 6: зелене;
- Гр. 7: темно-зелене;
- Гр. 8: жовто-коричневе;
- Гр. 9: рожеве;
- Гр. 10: червоне;
- Гр. 11: червоно-коричневе;
- Гр. 12: коричневе;
- Гр. 13: пурпурове;
- Гр. 14: сіро-пурпурове;
- Гр. 15: сіро-зелене;
- Гр. 16: сіре;
- Гр. 17: чорнувате.
- Квітка: забаарвлення зовнішнього боку (ознака 64) за наступними групами:
- Гр. 1: зеленувате;

- Гр. 2: біле;
- Гр. 3: кремове;
- Гр. 4: світло-рожеве;
- Гр. 5: рожеве;
- Гр. 6: темно-рожеве;
- Гр. 7: червоне.

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди включаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гейхери, гейхерели

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою VG/MG (e), (f)	низька	3	Monet
		середня	5	Can Can
		висока	7	Prince
2. (+) QN	Рослина: за шириною VG/MG (a)	вузька	3	Plum Royale, Monet
		середня	5	Blackout, Prince
		широка	7	Solar Power, Brownies
3. (*) QN	Рослина: щільність листків VG (a)	нещільна	3	Sugar Plum
		середня	5	Mahogany
		щільна	7	Brass Lantern
4. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір один VG (b), (c), (d)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір один: поширення VG (b), (c), (d)	вздовж жилок	1	
		вздовж жилок і по краю	2	
		між жилками	3	
		між жилками в центральній зоні	4	
		між жилками в проміжній зоні	5	
		між жилками і по краю	6	
		крайова зона	7	
		по всій поверхні	8	
6. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір один: візерунок VG (b), (c), (d)	рум’янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
7. (*) (+) QN	Молода листкова пластинка: колір один: загальна площа VG (b), (c), (d)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
8. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір два VG (b), (c), (d)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
9. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір два: поширення VG (b), (c), (d)	відсутній	1	Regina
		вздовж жилок	2	Beauty Color
		вздовж жилок і по краю	3	Persian Carpet
		між жилками	4	Silver Scrolls
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
10. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір два: візерунок VG (b), (c), (d)	рум’янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
11. (*) (+) QN	Молода листкова пластинка: колір два: загальна площа VG (b), (c), (d)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
12. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір три VG (b), (c), (d)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
13. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір три: поширення VG (b), (c), (d)	відсутній	1	
		вздовж жилок	2	
		вздовж жилок і по краю	3	
		між жилками	4	
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
14. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір три: візерунок VG (b), (c), (d)	рум’янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	

1	2	3	4	5
15. (*) (+) QN	Молода листкова пластинка: колір три: загальна площа VG (b), (c), (d)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
16. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір чотири VG (b), (c), (d)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
17. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір чотири: поширення VG (b), (c), (d)	відсутній	1	
		вздовж жилок	2	
		вздовж жилок і по краю	3	
		між жилками	4	
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
18. (*) (+) PQ	Молода листкова пластинка: колір чотири: візерунок VG (b), (c), (d)	рум’янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
19. (*) (+) QN	Молода листкова пластинка: колір чотири: загальна площа VG (b), (c), (d)	мала	3	Firebird
		середня	5	Mahogany
		велика	7	Brass Lantern
20. (*) QN	Черешок: за довжиною VG/MG (e)	короткий	3	Firebird
		середній	5	Mahogany
		довгий	7	Brass Lantern
21. QN	Черешок: опушення VG (e)	відсутнє або дуже нещільне	1	Sashay
		нещільне	2	Plum Royale
		помірне	3	French Quarter
		щільне	4	Blackout
22. (*) (+) PQ	Черешок: основне забарвлення VG (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
23. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною VG/MS (e)	коротка	3	Firebird, Hercules
		середня	5	Blackout, Velvet Night
		довга	7	Solar Power, Brownies
24. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за шириною VG/MS (e)	вузька	3	Firebird, Monet
		середня	5	Blackout, Beauty Color
		широка	7	Shasta Daisy
25. (*) QN	Листкова пластинка: за відношенням довжина / ширина VG/MS (e)	дуже злегка здавлена	1	Blood Red
		округла	3	Blackout
		дуже злегка видовжена	5	Plum Royale
		злегка видовжена	7	Stoplight
		помірно видовжена	9	Green Ivory
26. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VG (c), (e)	загострена	1	Blackout
		тупа	2	Stoplight
		заокруглена	3	Mahogany
27. (*) (+) QN	Листкова пластинка: часточковість VG (c), (e)	відсутня або дуже мілка	1	Fairy Cups
		мілка	3	Blood Red
		середня	5	Sugar Plum
		глибока	7	Solar Power
28. (*) (+) QN	<u>Лише для сортів *Heucherella:*</u>Листкова пластинка: довжина верхівкової частки відносно до загальної довжини VG, (c), (e)	коротка	3	
		середня	5	Tapestry
		довга	7	Alabama Sunrise
29. (*) (+) QN	Листкова пластинка: кількість розсічень краю VG (c), (e)	відсутні або дуже мала	1	Fairy Cups
		мала	2	Blood Red
		середня	3	Sugar Plum
		велика	4	Bronze Beauty
		дуже велика	5	Pistache
30. (*) QN	Листкова пластинка: глибина розсічень краю VG (c), (e)	дуже мілкі	1	Blood Red
		мілкі	2	Pistache
		середні	3	Solar Power
		глибокі	4	Blackout
		дуже глибокі	5	Sashay
31. (*) (+) QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VG (c), (e)	відсутня або дуже слабка	1	Stoplight, Purple Palace
		слабка	3	TNHEU041, Chocolate Veil
		помірна	5	Lime Rickey, Prince
		сильна	7	Chocolate Ruffles, Can Can

1	2	3	4	5
32. (+) QN	Листкова пластинка: зморшкуватість VG (c), (e)	відсутня або дуже слабка	1	Pistache
		слабка	3	Brass Lantern
		помірна	5	Autumn Leaves
		сильна	7	Dark Inn
33. (*) QN	Листкова пластинка: глянсуватість VG (c), (e)	відсутня або дуже слабка	1	Pistache, Ebony & Ivory
		слабка	2	Mahogany
		помірна	3	Blackout
		сильна	4	Obsidian
34. QN	Листкова пластинка: опушення VG (c), (e)	відсутнє або дуже нещільне	1	Mahogany
		нещільне	2	Plum Royale
		помірне	3	
		щільне	4	Caramel
35. (*) QN	Листкова пластинка: опушення <u>нижнього</u> боку VG (e)	відсутнє або дуже нещільне	1	Stoplight
		нещільне	2	Brass Lantern
		помірне	3	Pistache
		щільне	4	
36. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір один VG (c), (d), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
37. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір один: поширення VG (c), (d), (e)	вздовж жилок	1	
		вздовж жилок і по краю	2	
		між жилками	3	
		між жилками в центральній зоні	4	
		між жилками в проміжній зоні	5	
		між жилками і по краю	6	
		крайова зона	7	
		по всій поверхні	8	
38. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір один: візерунок VG (c), (d), (e)	рум’янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
39. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір один: загальна площа VG (c), (d), (e)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
40. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір два VG (c), (d), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
41. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір два: поширення VG (c), (d), (e)	відсутній	1	
		вздовж жилок	2	
		вздовж жилок і по краю	3	
		між жилками	4	
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
42. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір два: візерунок VG (c), (d), (e)	рум'янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
43. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір два: загальна площа VG (c), (d), (e)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
44. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір три VG (c), (d), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
45. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір три: поширення VG (c), (d), (e)	відсутній	1	
		вздовж жилок	2	
		вздовж жилок і по краю	3	
		між жилками	4	
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
46. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір три: візерунок VG (c), (d), (e)	рум'янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
47. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір три: загальна площа VG (c), (d), (e)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	

1	2	3	4	5
48. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір чотири VG (c), (d), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
49. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір чотири: поширення VG (c), (d), (e)	відсутній	1	
		вздовж жилок	2	
		вздовж жилок і по краю	3	
		між жилками	4	
		між жилками в центральній зоні	5	
		між жилками в проміжній зоні	6	
		між жилками і по краю	7	
		крайова зона	8	
		по всій поверхні	9	
50. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір чотири: візерунок VG (c), (d), (e)	рум'янцем	1	
		крапками	2	
		плямами	3	
		безладний	4	
		суцільний або майже суцільний	5	
51. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір чотири: загальна площа VG (c), (d), (e)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
52. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення нижнього боку (якщо воно значно відрізняється від верхнього боку) VG (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
53. (+) QN	Квітконос: положення VG	пряме	1	Greenfinch
		напівпряме	2	Caramel
		розлоге	3	Alabama Sunrise, Mint Frost
54. (*) (+) QN	Квітконос: за довжиною VG/MG	короткий	3	Mahogany,
		середній	5	Brass Lantern
		довгий	7	French Quarter
55. (*) (+) PQ	Квітконос: основне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
56. (*) (+) QN	Квітконос: за довжиною суцвіття VG/MS	короткий	3	Midnight Bayou, Cascade Dawn
		середній	5	Autumn Leaves
		довгий	7	Havana, Velvet Night
57. (*) (+) QN	Квітконос: за шириною суцвіття VG/MS	вузький	3	Brass Lantern
		середній	5	Lipstick
		широкий	7	French Quarter
58. (*) QN	Квітконос: за відношенням довжина / ширина суцвіття VG/MS	злегка видовжений	3	Brass Lantern
		помірно видовжений	5	Lipstick
		сильно видовжений	7	Redstone Falls
59. (*) QN	Квітконос: щільність квіток VG	нещільна	3	White Marble
		помірна	5	Solar Power
		щільна	7	Vyking Ship
60. (*) (+) PQ	Квіткова брунька: забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
61. (+) QN	Квітка: положення VG (f)	догори	1	Rickard
		напівдогори	2	Firebird
		назовні	3	Coral Bouquet
		напівназовні	4	White Marble
		донизу	5	Sugar Plum
62. (*) (+) QN	Квітка: за довжиною VG/MS (f)	коротка	3	Brass Lantern, Brownies
		середня	5	Blood Red, Silver Scrolls
		довга	7	White Marble, Mint Frost
63. (*) (+) QN	Квітка: за шириною VG/MS (f)	вузька	3	Mahogany, Brownies
		середня	5	Firebird, Amethyst Mist
		широка	7	Lipstick, Velvet Night
64. (*) (+) PQ	Квітка: забарвлення зовнішнього боку VG (f)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
65. (+) PQ	Лише дл сортів *Heucherella:* Пелюстка: забарвлення внутрішнього боку VG (f)	біле	1	
		кремове	2	
		блідо-рожеве	3	
66. (+) QN	Рослина: висота прикореневої розетки листків MG, (a)	низька	3	Monet
		середня	5	Prince
		висока	7	Brownies

1	2	3	4	5
67. (+) QN	Рослина: кількість розеток MS (a)	мала	3	Purple Petticoats
		середня	5	Silver Scrolls
		велика	7	Saturn
68. (+) QN	Рослина: кількість квітконосів MS (f)	мала	3	Purple Petticoats
		середня	5	Silver Scrolls
		велика	7	Saturn
69. (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS (c), (e)	пальчатолопатева	1	
		яйцеподібна	2	Peach Flambé
		широкояйцеподібна	3	Silver Scrolls
		ниркоподібна	4	Ebony & Ivory
70. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS (c), (e)	закрита	1	Regina
		відкрита	2	Beauty Color
		широко відкрита	3	Persian Carpet
		частково перекривається	4	Silver Scrolls
71. QL	Листкова пластинка: тип розсіченості краю VS (c), (e)	хвилястий	1	Prince
		городчастий	2	Beauty Color
72. (+) PQ	Суцвіття: форма VS (f)	пірамідальна	1	Silver Scrolls
		яйцеподібна	2	Amethyst Mist
		циліндрична	3	Mint Frost
73. (+) QL	Суцвіття: положення квіток відносно головної осі VG (f)	пряме	1	Rickard
		відхилене	2	Firebird
		дуже відхилене	3	Coral Bouquet
		горизонтальне	4	White Marble
		поникле	5	Sugar Plum
74. (+) QN	Суцвіття:кількість квіток MS (f)	мала	3	Prince
		середня	5	Silver Scrolls
		велика	7	Shasta Daisy
75. (*) PQ	Суцвіття: основне забарвлення VG (f)	світло-зелене	1	Prince
		біле	2	Key Lime Pie
		кремове	3	Beaujolais
		світло-рожеве	4	Strawberry Swirl
		рожеве	5	Silver Scrolls
		темно-рожеве	6	Regina
		червоне	7	Mint Frost
76. (+) QL	Квітка: розташування маточки відносно верхівки чашолистків VS (f)	нижче	3	Silver Scrolls
		нарівні	5	Pewter Moon
		вище	7	Prince
		значно вище	9	Velvet Night
77. (+) PQ	Чашечка: форма VS (f)	лійкоподібна	1	Purple Palace
		дзвоникоподібна	2	Monet

1	2	3	4	5
78. (+) PQ	Чашечка: форма розсіченості VS (f)	лопатева	1	Mint Frost
		розсічена	2	Regina
79. (*) PQ	Чашечка: основне забарвлення VS (f)	світло-зелене	1	Prince
		біле	2	Key Lime Pie
		кремове	3	Beaujolais
		світло-рожеве	4	Strawberry Swirl
		рожеве	5	Silver Scrolls
		темно-рожеве	6	Regina
		червоне	7	Mint Frost
80. (+) QL	Пелюстка: положення відносно чашечки VS (f)	нижче чашолистків	3	Mint Frost
		нарівні чашолистків	5	Sugar Frosting
		вище чашолистків	7	Shasta Daisy
81. (+) QN	Пелюстка: за довжиною VS (f)	коротка	3	Mint Frost
		середня	5	Amethyst Mist
		довга	7	Shasta Daisy
82. (+) PQ	Пелюстка: форма VS (f)	оберненояйцевидна	1	Fireworks
		лопатева	2	Regina
		звужена до основи з		
		хвилястою верхівкою	3	Brownies, Shasta
		звужена до основи з вигнутою верхівкою	4	Daisy Velvet Night
83. PQ	Пелюстка: забарвлення VS (f)	біле	1	Amethyst Mist
		рожеве	2	Fireworks
		інше	3	Beaujolais
84. (*) (+) QN	Початок цвітіння VS	дуже ранній	1	Mint Frost
		ранній	3	Ebony & Ivory
		середній	5	Prince
		пізній	7	Cappuccino
		дуже пізній	9	Brownies
85. QL	Рослина: плодоношення VG	відсутнє	1	Silver Scrolls
		наявне	9	Regina

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гейзери, гейхерели

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Якщо не зазначено інше, то всі ознаки обстежують під час повного цвітіння.

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстежують листкову розетку, за виключенням генеративного стебла.

(b) Обстежують щойно розгорнуті листки поточного сезону.

(c) Ознаки листкової пластинки обстежують на верхньому боці, якщо не вказано іншого.

(d) Забарвлення листкової пластинки не враховує забарвлення жилок. Коли ознака відноситься до «один», «два» тощо, то вони записуються в тому порядку, що вказані в RHS шкалі кольорів, тобто колір один є одним з найнижчих номерів, колір два є другим

від найнижчого номера і т. д. Наприклад, якщо листки Зелені 137A мозаїчно (з вкрапленням) Білого 155A, Зелений 137A буде колір один і Білий 155A – колір два. Якщо два кольори присутні на одному листку шкали, наприклад Зелений 137A і Зелений 137D, Зелений 137A записують як колір нижчого номеру. Варто відмітити, що згідно цієї системи розміщення не залежить від покривної площі, тобто коліо, що вкриває найбільшу за розміром площу поверхні, може бути класифікований як колір три або чотири. Методика передбачає застосування чотирьох кольорів; якщо їх більше, колір(и) з найменшою площею поверхні(онь) ввраховувати не варто.

(e) Обстежують повністю розгорнуті листки поточного сезону.

(f) Обстежують повністю розкриті квітки з середньої третини суцвіття квітконоса.

*8.2**Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина: за висотою.

До 2. Рослина: за шириною.

До 66. Рослина висота прикореневої розетки листків.

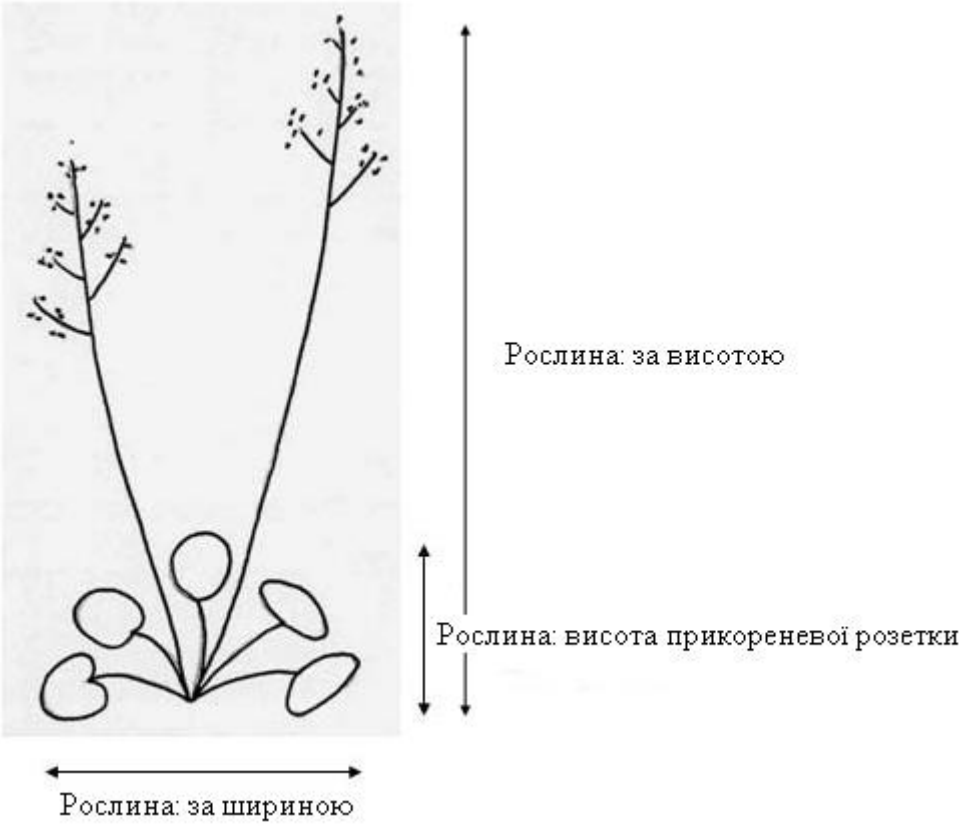

До 4–19. Молода листкова пластинка: характеристики кольору.

До 36–52. Листкова пластинка: характеристики кольору.

У *Heuchera* і *Heucherella* колір листка має велике значення для загального вигляду сорту. Листки часто мають декілька кольорів в різних візерунках і вираження цих кольорів і візерунків може змінюватись від молодих листків до повністю розгорнутих листків.

Ця методика дозволяє опис до чотирьох кольорів за використанням RHS шкали кольорів так само як їх розподілів, сформованих візерунків і вкритих поверхонь. Цей набір характеристик обстежують на молодих листках, а потім повторно описують повністю розгорнуті листки.

Хоча кольори називають «колір один», «колір два», «колір три» і «колір чотири» в заголовках, це не вказує на ранжування відповідно рельєфності або вкритої площі. Порядок в якому варто обстежувати кольори визначається порядком представлення в RHS шкалі кольорів, як описано в пункті 8.1 (d).

Для ознак кольору листка сорти-еталони не надано. Причиною цього є те, що кількість комбінацій обстежень, які передбачає методика, більша, ніж кількість видимих комбінацій. Забезпечення сортів-еталонів для всіх ступенів виявленняв цьому випадку може бути оманливим.

Для забезпечення ілюстрації методу запису, нижчі наевдено два робочих приклади. Перший описує листок лише з одним кольором, другий – листок з декількома кольорами. В обох випадках описують повністю розгорнуті листки, але метод для молодого листка є ідентичним.

Пункти 8.1(b) і (e) містять інструкції щодо того, який матеріал варто використовувати для обстежень.

Робочий варіант один – Pistache (фісташковий) (сорт з лише один кольором листка)

36. Листкова пластинка: колір один – RHS шкала кольорів – жовто-зелений 151 C
37. Листкова пластинка: колір один: поширення – по всій поверхні (8)
38. Листкова пластинка: колір один: візерунок – суцільний або майже суцільний (5)
39. Листкова пластинка: колір один: загальна площа – дуже велика (9)
40. Листкова пластинка: колір два – RHS шкала кольорів – не встановлено
41. Листкова пластинка: колір два: поширення – відсутній (1)
42. Листкова пластинка: колір два: візерунок – не встановлено
43. Листкова пластинка: колір два: загальна площа –не встановлено
44. Листкова пластинка: колір три – RHS шкала кольорів – не встановлено
45. Листкова пластинка: колір три: поширення – відсутній (1)
46. Листкова пластинка: колір три: візерунок – не встановлено
47. Листкова пластинка: колір три: загальна площа – не встановлено
48. Листкова пластинка: колір чотири – RHS шкала кольорів – не встановлено
49. Листкова пластинка: колір чотири: поширення – відсутній (1)
50. Листкова пластинка: колір чотири: візерунок – не встановлено
51. Листкова пластинка: колір чотири: загальна площа – не встановлено

Робочий варіант два – Venus (сорти з декількома кольорами)

36. Листкова пластинка: колір один – RHS шкала кольорів – жовто-зелений 144 C
37. Листкова пластинка: колір один: поширення – крайова зона (7)
38. Листкова пластинка: колір один: візерунок – суцільний або майже суцільний (5)
39. Листкова пластинка: колір один: загальна площа – від дуже малої до малої (2)
40. Листкова пластинка: колір два – RHS шкала кольорів – сірувато-оранжевий 176 B
41. Листкова пластинка: колір два: поширення – вздовж жилок (2)
42. Листкова пластинка: колір два: візерунок – суцільний або майже суцільний (5)
43. Листкова пластинка: колір два: загальна площа – мала (3)
44. Листкова пластинка: колір три – RHS шкала кольорів – сірувато-оранжевий 177 D, але більше сірий
45. Листкова пластинка: колір три: поширення – між жилками в проміжній зоні (6)
46. Листкова пластинка: колір три: візерунок – суцільний або майже суцільний (5)
47. Листкова пластинка: колір три: загальна площа – велика (7)
48. Листкова пластинка: колір чотири – RHS шкала кольорів – не встановлено
49. Листкова пластинка: колір чотири: поширення – відсутній (1)
50. Листкова пластинка: колір чотири: візерунок – не встановлено
51. Листкова пластинка: колір чотири: загальна площа – не встановлено

Малюнки нижче ілюструють поширення кольорів і візерунки
До 5. Молода листкова пластинка: колір один: поширення.
До 37. Листкова пластинка: колір один: поширення.

1 2 3

Вздовж жилок вздовж жилок і по краю між жилками
(червоно-коричневий) (чорнуватий) (червоно-рожевий)

4 5 6

між жилками між жилками між жилками і по краю
в центральній зоні (сірий) в проміжній зоні (зелений) (жовто-зелений)

7 8

крайова зона (червоний) по всій поверхні (рожевий)

До 6. Молода листкова пластинка: колір один: візерунок.
До 10. Молода листкова пластинка: колір два: візерунок.
До 14. Молода листкова пластинка: колір три: візерунок.
До 18. Молода листкова пластинка: колір чотири: візерунок.
До 38. Листкова пластинка: колір один: візерунок.
До 42. Листкова пластинка: колір два: візерунок.
До 46. Листкова пластинка: колір три: візерунок.

До 50. Листкова пластинка: колір чотири: візерунок.

1
Рум'янцем

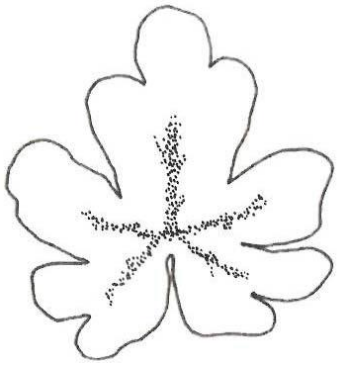

2
крапками

3
плямами

4
безладний

5
суцільний або майже суцільний

До 9. Молода листкова пластинка: колір два: поширення.
До 13. Молода листкова пластинка: колір три: поширення.
До 17. Молода листкова пластинка: колір чотири: поширення.
До 41. Листкова пластинка: колір два: поширення.
До 45. Листкова пластинка: колір три: поширення.
До 49. Листкова пластинка: колір чотири: поширення.

Поширення кольорів, що описанов цих ознаках, можуть бути представлені рисунками До 5 і До 37. Крім того, коди різні з першим «відсутній», допустимі для сортів з відсутньою строкатістю.

1
Відсутній
(не визначений колір)

2
вздовж жилок
(червоно-коричневий)

3
вздовж жилок і по краю
(чорнуватий)

4
між жилками
(червоно-рожевий)

5
між жилками
в центральній зоні (сірий)
(зелений)

6
між жилками
в проміжній зоні

7
між жилками і по краю
(жовто-зелений)

8
крайова зона
(червоний)

9
по свій поверхні
(рожевий)

До 22. Черешок: основне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, що вкриває найбільшу за розміром площу.

До 23. Листкова пластинка: за довжиною.

Загальну довжину листка визначають, не враховуючи відстань від черешка до верхівки.

До 24. Листкова пластинка: за шириною.

Обстежують природну ширину листка.

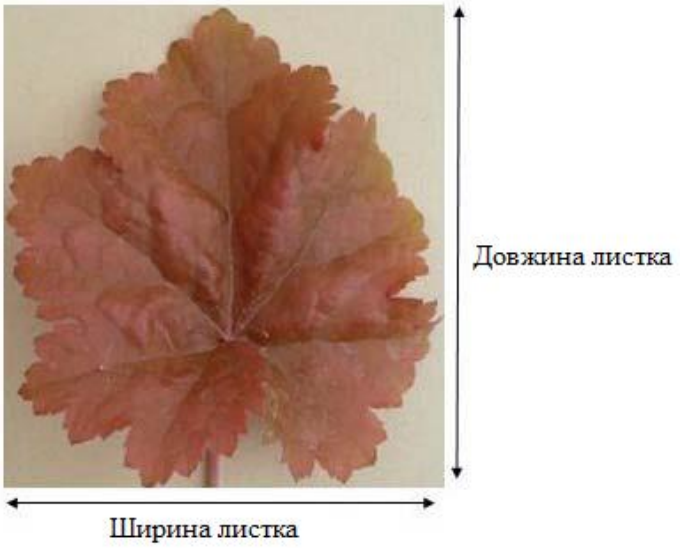

До 26. Листкова пластинка: форма верхівки.
До 27. Листкова пластинка: часточковість.
До 29. Листкова пластинка: кількість розсічень краю.

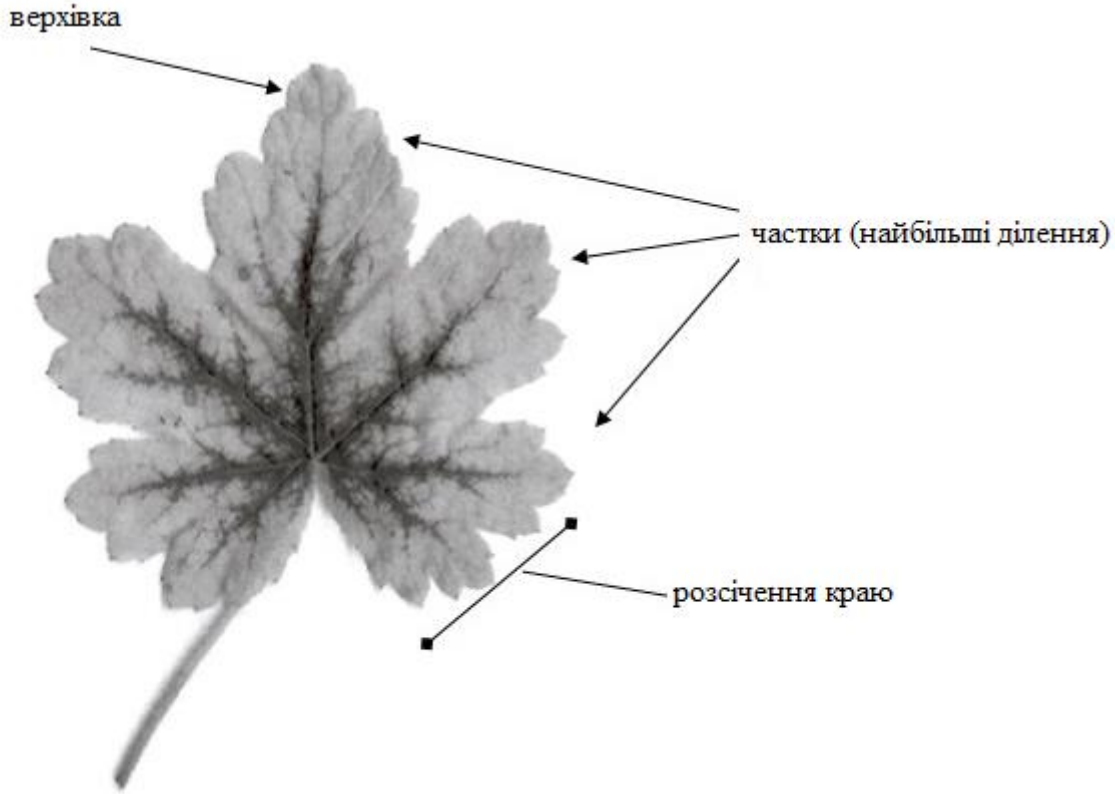

До 27. Листкова пластинка: часточковість.

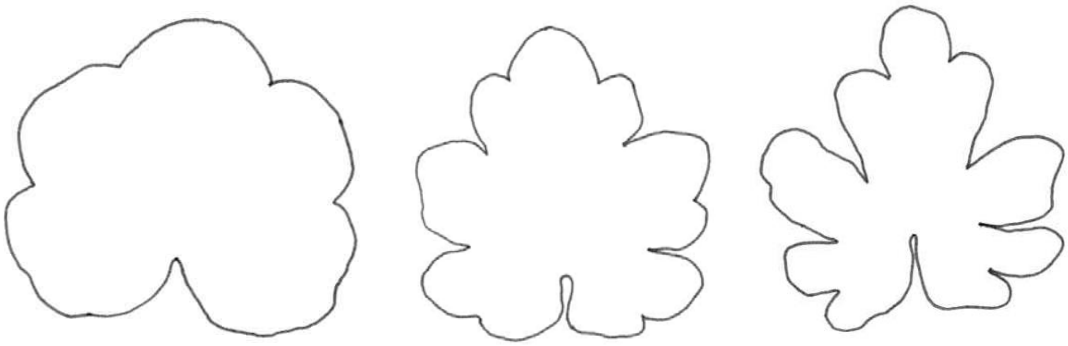

3	5	7
Мілка	середня	глибока

До 28. Лише для сортів *Heucherella:*Листкова пластинка: довжина верхівкової частки відносно до загальної довжини.

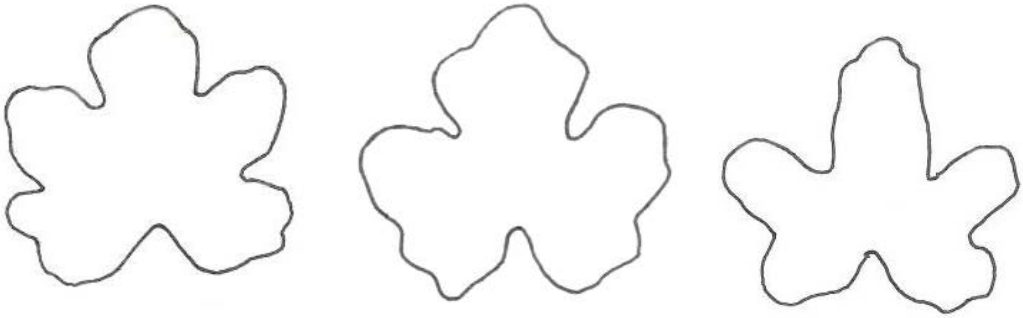

3	5	7
Коротка	середня	довга

До 29. Листкова пластинка: кількість розсічень краю.

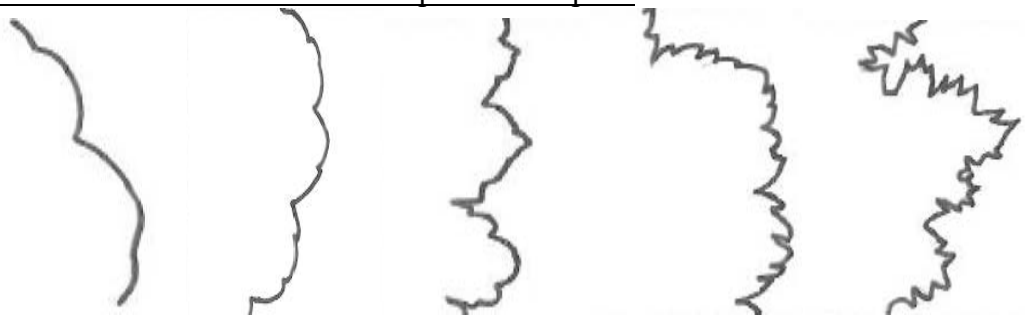

1 Відсутні або дуже мала | 2 мала | 3 середня | 4 велика | 5 дуже велика

До 31. Листкова пластинка: хвилястість краю.

1 Відсутня або дуже слабка | 3 слабка | 5 помірна | 7 сильна

До 32. Листкова пластинка: зморшкуватість.

1 Відсутня або дуже слабка

3 слабка

5 помірна

7 сильна

До 53. Квітконос: положення.

1 Пряме

2 напівпряме

3 розлоге

До 54. Квітконос: за довжиною.
До 56. Квітконос: за довжиною суцвіття.
До 57. Квітконос: за шириною суцвіття.

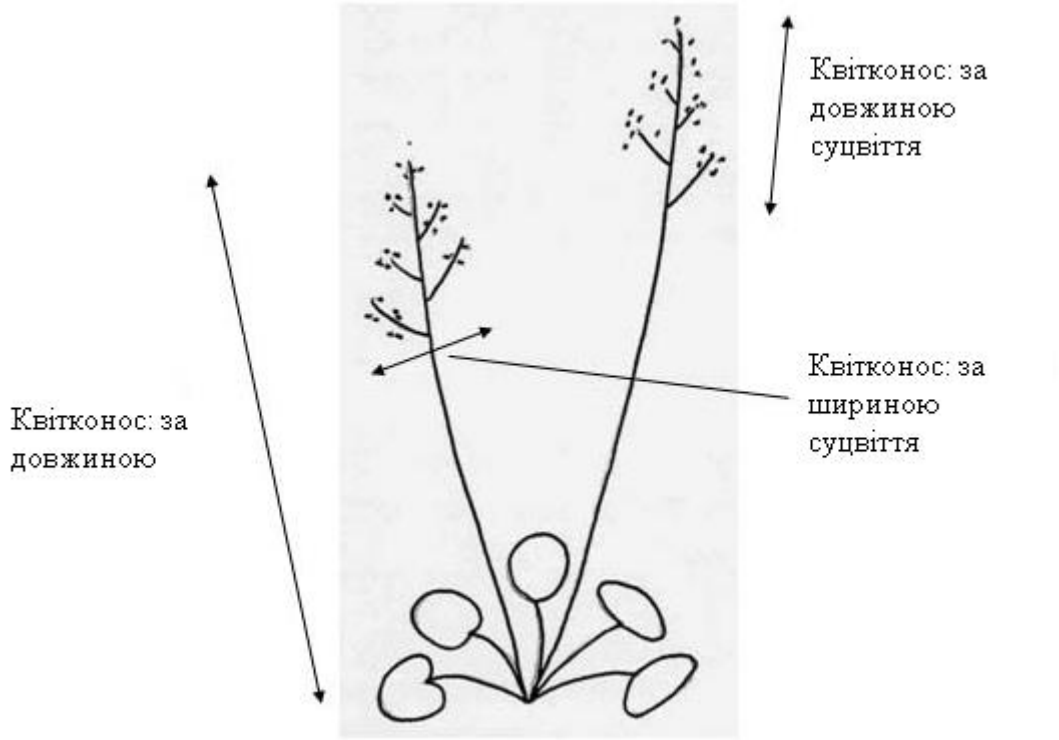

До 54. Квітконос: за довжиною.

Обстежують повністю розвиненийквітконос.

До 55. Квтконос: основне забарвлення.

Обстежують безпосередньо нижче суцвіття. Основним вважають забарвлення, що вкриває найбільшу за розміром поверхню.

До 60. Квіткова брунька: забарвлення.

Обстежують повністю розвинену бруньку безпосередньо перед розкриттям.

До 61. Квітка: положення.

Положення квіток обстежують відносно до головного квітконоса за винятком кута квітконіжки.

1	2	3	4	5
Догори	напівдогори	назовні	напівназовні	донизу

До 62. Квітка: за довжиною.

До 63. Квітка: за шириною.

До 64. Квітка: забарвлення зовнішнього боку.

Відзначають структуру квітки: в квітках, нижні частини чашолистка, пелюстки і пиляки зв'язуються разом у формування, що називається гіпантій. Біля основи кожної частки чашечки прикріплена маленька пелюстка, яка можу бути редукованою або може виступати повз зів квітки. Пелюстки заагалом більш видимі у *Heucherella*.

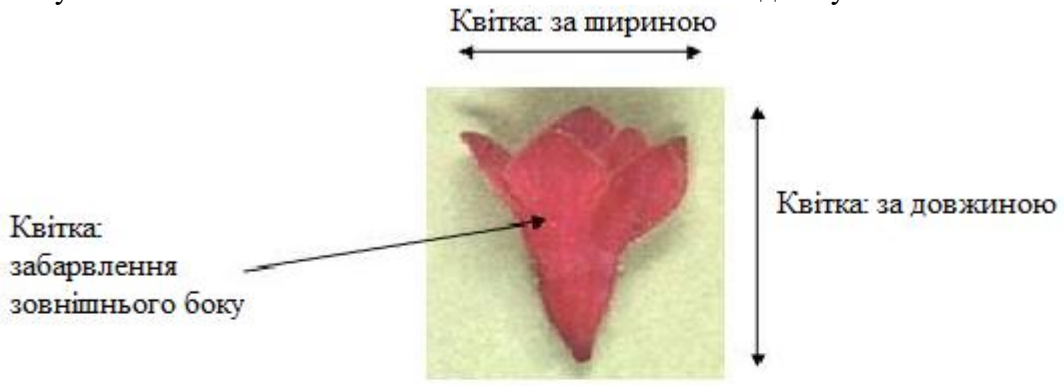

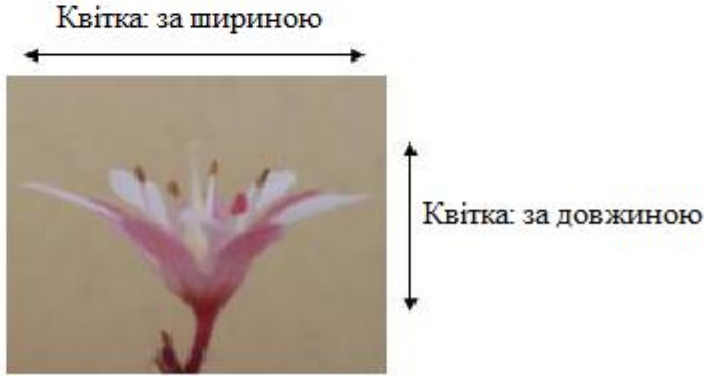

До 65. Лише дл сортів *Heucherella:* Пелюстка: забарвлення внутрішнього боку.

До 67. Рослина: кількість розеток, шт.

Мала– до 6, середня – 6–10, велика – понад 10.

До 68. Рослина: кількість квітконосів, шт.

Мала– до 6, середня– 6–15, велика – понад 15.

До 69. Листкова пластинка: форма.

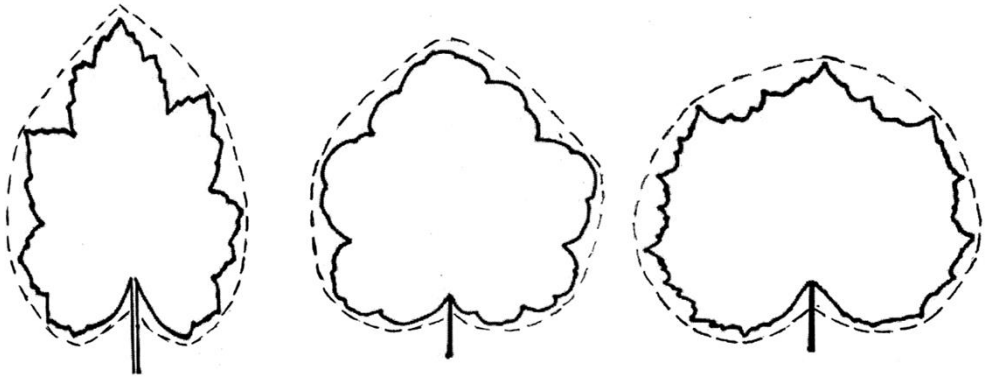

1	2	3
Яйцеподібна	широкояйцеподібна	ниркоподібна

До 70. Листкова пластинка: форма основи.

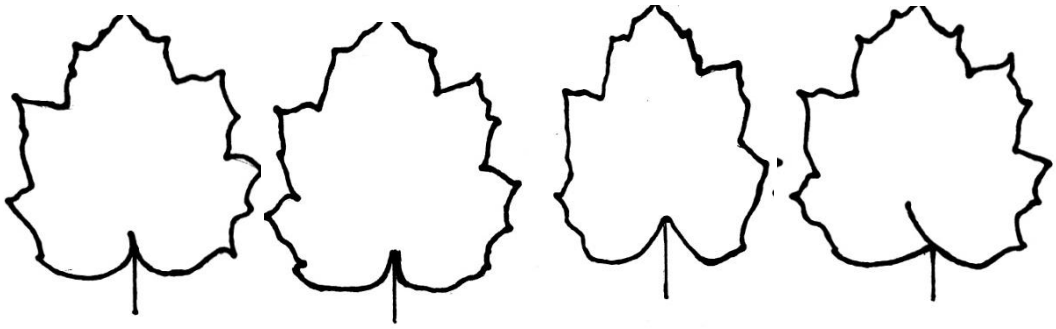

1	2	3	4
Закрита	відкрита широко	відкрита частково	перекривається

До 72. Суцвіття: форма.

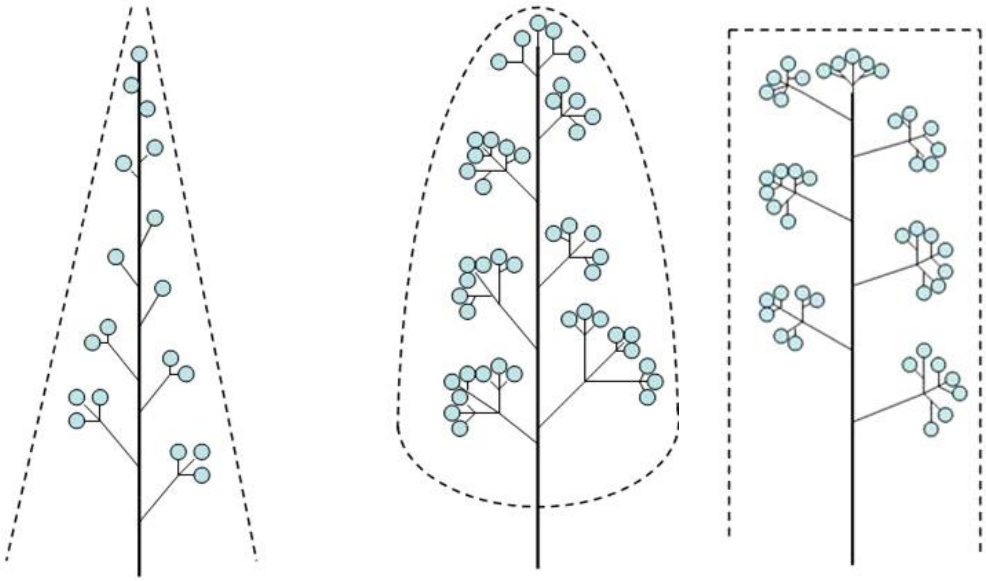

1 Пірамідальна

2 яйцеподібна

3 циліндрична

До 73. Суцвіття: розташування квіток відносно головної осі.

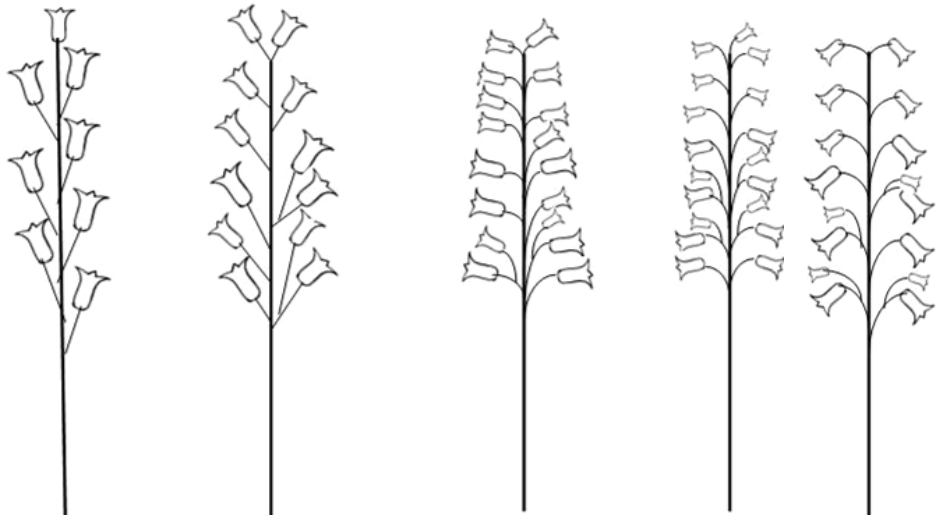

1 Пряме

2 відхилене

3 дуже відхилене

4 горизонтальне

5 поникле

До 74. Суцвіття: кількість квіток, шт.

Мала– до 60, середня – 60–150, велика – понад150.

До 76. Квітка: розташування маточки відносно основи чашолистків.

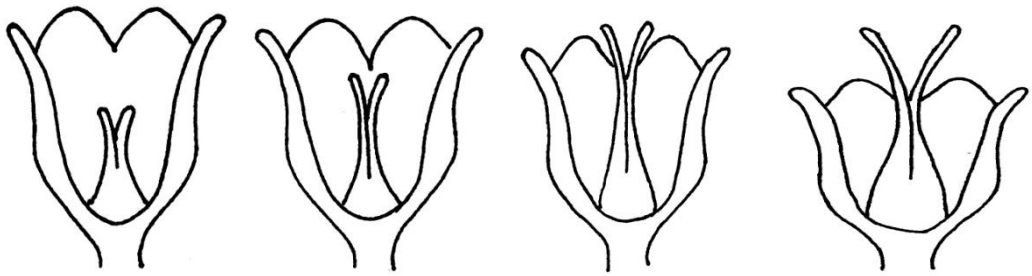

1 Нижче | 2 нарівні | 3 вище | 4 значно вище

До 77. Чашечка: форма.

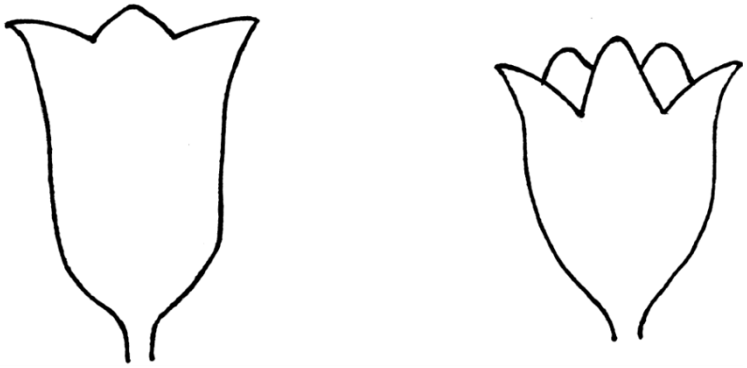

1 Лійкоподібна | 2 дзвоникоподібна

До 78. Чашечка: форма розсіченості.

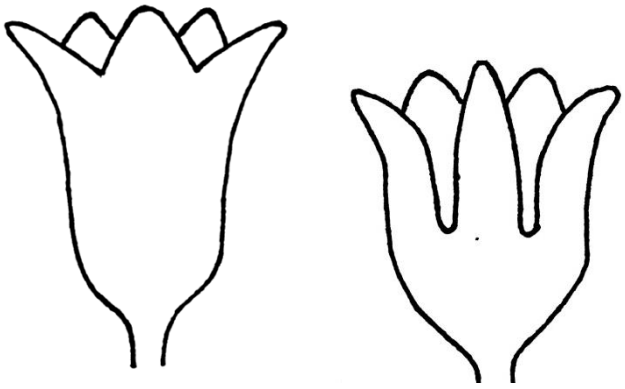

1 Лопатева

2 розсічена

До 80. Пелюстка: положення відносно чашечки.

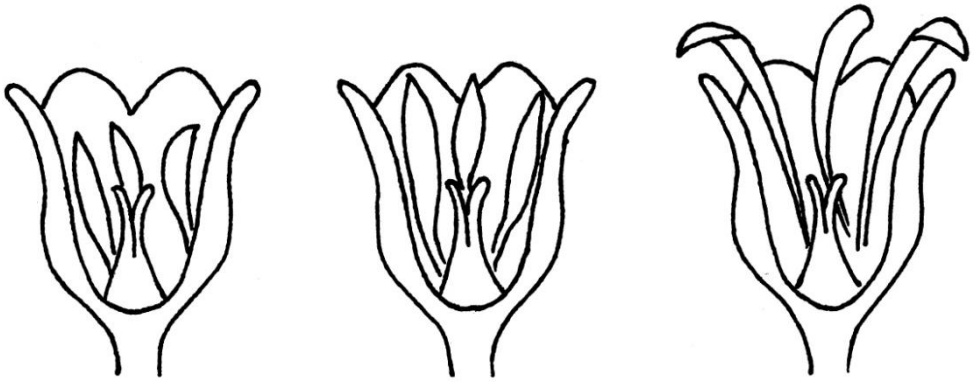

1 Нижче чашолистків

2 нарівні чашолистків

3 вище чашолистків

До 81. Пелюстка: за довжиною, мм.
Коротка – до 2, середня –2–5, довга–понад 5.

До 82. Пелюстка: форма.

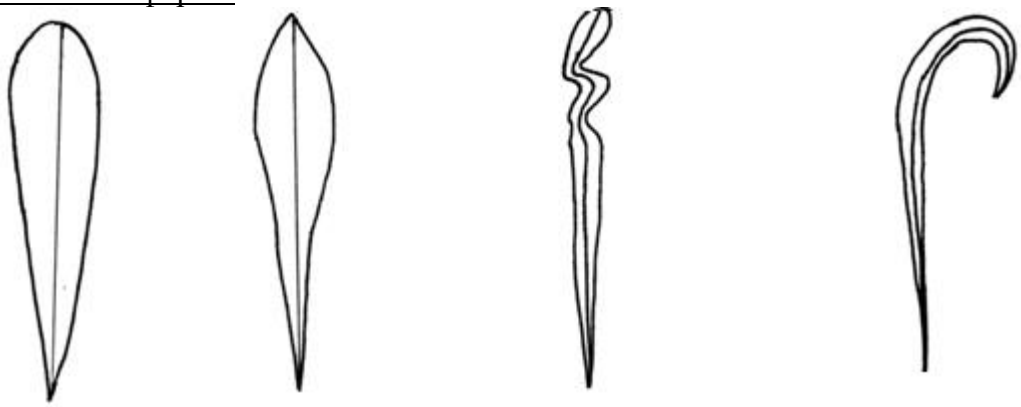

1 Оберненояйцеподібна з хвилястою верхівкою

2 лопатева

3 звужена до основи

4 звужена до основи з вигнутою верхівкою

До 84. Початок цвітіння, орієнтовні календарні дати для зони Лісостепу.

Дуже ранній –до 27.V
ранній –27.V–09.VI
середній –10.VI–24.VI
пізній–25.VI–19.VII
дуже пізній–після19.VII

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofHeuchera; Heucherella (*Heuchera* L.;× *Heucherella* H. R. Wehrh.) (TG/280/1, UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 55 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg280.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (1) з (5)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1.1 Ботанічна назва	*Heuchera* L.	[ ]
1.1.2 Загальноприйнята назва	**Гейхера**	
1.2.1 Ботанічна назва	×*Heucherella* H. R. Wehrh.	[ ]
1.2.2 Загальноприйнята назва	**Гейхерела**	
1.3 Ботанічна назва	_____ (зазначте вид)	[ ]
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(……...) × (…….……)
материнська форма батьківська форма

[ ]

(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(……...) × (…….……)
материнська форма батьківська форма [ ]

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (2) з (5)	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Насіння [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька	Blood Red	1 [ ]
		від дуже низької до низької		2 [ ]
		низька	Firebird	3 [ ]
		від низької до середньої		4 [ ]
		середня	Blackout	5 [ ]
		від середньої до високої		6 [ ]
		висока	Bronze Beauty	7 [ ]
		від високої до дуже високої		8 [ ]
		дуже висока		9 [ ]
5.2 (27)	Листкова пластинка: часточковість	відсутня або дуже мілка	Fairy Cups	1 [ ]
		від дуже мілкої до мілкої		2 [ ]
		мілка	Blood Red	3 [ ]
		від мілкої до середньої		4 [ ]
		середня	Sugar Plum	5 [ ]
		від середньої до глибокої		6 [ ]
		глибока	Solar Power	7 [ ]
		від глибокої до дуже глибокої	Kimono	8 [ ]
		дуже глибока		9 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (5)		
Ознакита ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
5.3 (31)	Листкова пластинка: хвилястість краю	відсутня або дуже слабка	Stoplight	1 [ ]
		від дуже слабкої до слабкої		2 [ ]
		слабка	TNHEU041	3 [ ]
		від слабкої до помірної		4 [ ]
		помірна	Lime Rickey	5 [ ]
		від помірної до сильної		6 [ ]
		сильна	Chocolate Ruffles	7 [ ]
		від сильної до дуже сильної		8 [ ]
		дуже сильна	Green Ivory	9 [ ]
5.4	Молода щойно розгорнута пластинка: забарвлення, що вкриває найбільшу площу поверхні	біле		1[ ]
		світло-жовте		2 [ ]
		жовте		3 [ ]
		жовто-зелене	Lime Rickey	4 [ ]
		світло-зелене		5 [ ]
		зелене		6 [ ]
		темно-зелене	Sashay	7 [ ]
		жовто-коричневе	Amber Waves	8 [ ]
		рожеве	Peachy Keen	9 [ ]
		червоне	Peach Flambe	10 [ ]
		червоно-коричневе	Tiramisu	11 [ ]
		коричневе	Café Ole	12 [ ]
		пурпурове		13 [ ]
		сіро-пурпурове	Frosted Violet	14 [ ]
		сіро-зелене		15 [ ]
		сіре		16 [ ]
		чорнувате		17 [ ]
5.5	Повністю розгорнута пластинка: забарвлення, що вкриває найбільшу площу поверхні	біле	Snow Storm	1[ ]
		світло-жовте		2 [ ]
		жовте	Stoplight	3 [ ]
		жовто-зелене	Pistache	4 [ ]
		світло-зелене		5 [ ]
		зелене	Firebird	6 [ ]
		темно-зелене	Sashay	7 [ ]
		жовто-коричневе	Amber Waves	8 [ ]
		рожеве		9 [ ]
		червоне	Autumn Leaves	10 [ ]
		червоно-коричневе	Brass Lantern	11 [ ]
		коричневе	Bronze Beauty	12 [ ]
		пурпурове	Midnight Rose	13 [ ]
		сіро-пурпурове	Sugar Plum	14 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка(4) з (5)		
Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		сіро-зелене	Kimono	15 [ ]
		сіре	Venus	16 [ ]
		чорнувате	Obsidian	17 [ ]
5.6	Повністю розгорнута листкова пластинка: забарвлення, що вкриває другу за розміром площу поверхні	біле		1[ ]
		світло-жовте		2 [ ]
		жовте	Tiramisu	3 [ ]
		жовто-зелене		4 [ ]
		світло-зелене		5 [ ]
		зелене	Snow Storm	6 [ ]
		темно-зелене		7 [ ]
		жовто-коричневе	Bronze Beauty	8 [ ]
		рожеве	Midnight Rose	9 [ ]
		червоне	Brass Lantern	10 [ ]
		червоно-коричневе	Stoplight	11 [ ]
		коричневе	Venus	12 [ ]
		пурпурове	Sugar Plum	13 [ ]
		сіро-пурпурове		14 [ ]
		сіро-зелене		15 [ ]
		сіре		16 [ ]
		чорнувате	Kimono	17 [ ]
5.7	Повністю розгорнута листкова пластинка: забарвлення, що вкриває другу за розміром площу поверхні: поширення	вздовж жилок	Venus	1[ ]
		вздовж жилок і по краю	Sugar Plum	2 [ ]
		між жилками	Bronze Beauty	3 [ ]
		між жилками в центральній зоні		4 [ ]
		між жилками в проміжній зоні		5 [ ]
		між жилками і по краю	Tiramisu	6 [ ]
		крайова зона		7 [ ]
		по всій поверхні	Midnight Rose	8 [ ]
5.8 (64)	Квітка: забарвлення зовнішнього боку	зеленувате	Shamrock	1[ ]
		біле	White Marble	2 [ ]
		кремове	Ebony and Ivory	3 [ ]
		світло-рожеве	Vyking Ship	4 [ ]
		рожеве	Coral Bouquet	5 [ ]
		темно-рожеве	Stawberry Candy	6 [ ]
		червоне	Blood Red	7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка(5) з (5)	

Коментарі:

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі є правильною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.966 +635.965.23 Код UPOV:GERBE

Методика
проведення експертизи сортів гербери (*Gerbera* Cass.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Gerbera* Cass.

2. Необхідний рослинний матеріал – молоді рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 12 молодих рослин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу проводять у теплицях за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,15 м.

Використано документ UPOVTG/77/9, 2000.

Час проведення експертизи: наприкінці червня (для Північної півкулі). Субстрат пористий з доброю аерацією. Оптимальна кількість міндобрив (ммоль/л): N 3,1–4,5; P 0,17–0,24; K 1,5–2,1.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин. Усі вимірювання варто здійснювати на 10 рослинах.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визанченими під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Кошик: за типом (ознака 12);
- Зовнішній промінь кошика: забарвлення внутрішнього боку (ознака 31);
- Лише для сортів з неповними або повними квітками. Чорний диск (перед розкриванням диску кошика) (ознака 42).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гербери

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	Orangina,Terjapana
		середній	5	Fleur
		довгий	7	Joyce,Torino
2. QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	Fleur
		середній	5	Joyce
		широкий	7	Florijn
3. (*) QL	Листкова пластинка: глянсуватість VS	відсутня або дуже слабка	1	Joyce
		слабка	3	Fleur
		помірна	5	Miralda
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
4. (*) QL	Листкова пластинка: опушення верхнього боку (головна жилка до уваги не береться) VS	відсутнєабодужерідке	1	Ricadam
		рідке	3	Helvetia, Moonlight
		помірне	5	Fleur,Torino
		густе	7	Florijn, Joyce
		дуже густе	9	
5. QN	Листкова пластинка: зубчики вцентральній третині за глибиною MS	мілкі	3	
		помірні	5	Fleur
		глибокі	7	Joyce
6. QL	Листкова пластинка: зелене забарвлення верхнього боку VG	світле	3	
		помірне	5	Fleur, Joyce
		темне	7	Terjapana
7. (+) QN	Листкова пластинка: кут верхівки MS	дуже гострий	1	
		гострий	3	Juliette, Moonlight
		прямий	5	Fleur, Helvetia
		тупий	7	Torino
		заокруглений	9	Florijn, Joyce
8. (*) QN	Стебло: за довжиною MG	коротке	3	Terjapana
		середнє	5	Joyce
		довге	7	Ricadam, Torino
9. (*) QL	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення основи VS	відсутнє або дуже слабке	1	Florijn
		слабке	3	Fleur, Terjapana
		помірне	5	Helvetia
		сильне	7	Fredigor,Hiildegard
		дуже сильне	9	Hanny
10. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення верхівки VS	відсутнє	1	
		наявне	9	Hanny, Uranus

1	2	3	4	5
11. (*) QL	Стебло: покривний листок нижньої обгортки VS	відсутній	1	
		наявний	9	Fleur, Moonlight
12. (+) (*) QL	Кошик: за типом VG	простий	1	Fleur, Joyce
		напівповний	2	Ester, Ricadam
		повний	3	Juliette
13. (*) QN	Кошик: діаметр MS	дуже малий	1	Teroranje
		малий	3	Candy
		середній	5	Fleur, Joyce
		великий	7	Termosa
		дуже великий	9	
14. (+) QN	Для напівповних та повних сортів. Кошик: діаметр внутрішніх променів квітки порівняно з діаметром кошика MS	малий	3	Emmely
		середній	5	Ester,Vera
		великий	7	Juliette
15. (+) QL	Для напівповних та повних сортів. Кошик: характер розташування внутрішніх пелюсток VS	правильний	1	Juliette, Vera
		неправильний	2	Emmely
16. QN	Кошик: висота покривної обгортки MS	низька	3	Charlim, Flocarin
		середня	5	Daydream, Ferrari
		висока	7	Ashley, Planluck
17. QN	Кошик: діаметр покривної обгортки MS	малий	3	Helvetia,Roma
		середній	5	Fleur,Joyce
		великий	7	Florijn
18. QL	Кошик: положення периферичної частини покривних листків відносно зовнішнього променя кошика VS	окремо	1	Ferrair, Indian-Summer
		дотикаються	9	Testarossa, Zsa-Zsa
19. (*) QL	Кошик: антоціанове забарвлення периферичної частини внутрішніх покривних листків VS	відсутнє	1	Baby-Doll, Ferrari
		наявне	9	Ashley, Nevada
20. QL	Кошик: інтенсивність антоціанового забарвлення периферичної частини внутрішніх покривних листків VS	слабка	3	Moana, Planpret
		помірна	5	Lucifer, Zsa-Zsa
		сильна	7	Terthermo

1	2	3	4	5
21. (+) QL	Зовнішні язичкові квітки кошика: рівеньверхівоквідноснове рхівокквітковоїобгортки VS	нижче	1	Juliette
		на одному рівні	2	Ricadam, Moonlight
		вище	3	Helvetia,Terjapana
22. (*) PQ	Зовнішні язичкові квітки кошика: форма VS	вузькояйцевидна	1	Florijn
		вузькоокругла	2	Joyce
23. (*) QL	Зовнішні язичкові квітки кошика: поздовжня вісь VS	сильно вигнута	1	Floricitrine
		вигнута	2	
		пряма	3	Fleur, Joyce
		відігнута	4	Juliette, Roma
		сильно відігнута	5	
24. QL	Внутрішні язичкові квітки кошика: форма поздовжньої осі VS	сильно вигнута	1	Vera
		вигнута	2	Eeuwsar
		пряма	3	Termosa
		відігнута	4	Ashley, Nevada
		сильно відігнута	5	
25. (*) QL	Зовнішні язичкові квітки кошика в поперечному перерізі VS	увігнуті	1	Ester,Marly
		прямі	2	Roma,Termosa
		опуклі	3	Helvetia,Salina
26. (*) QN	Зовнішні язичкові квітки кошика: за довжиною MS	дуже короткі	1	Tersnow
		короткі	3	Juliette
		середні	5	Fleur, Joyce
		довгі	7	Nevada, Testarossa
		дуже довгі	9	
27. (*) QN	Зовнішні язичкові квітки кошика: за шириною MS	вузькі	3	Juliette
		середні	5	Fleur
		широкі	7	Moonlight, Salina
28. PQ	Зовнішні язичкові квітки кошика: форма верхівки VS	загострена	1	Juliette, Terjapana
		заокруглена	2	Orangina, Salina
29. QN	Зовнішні язичкові квітки кошика: зубці за глибиною MS	відсутні або дуже мілкі	1	Ricadam, Salina
		мілкі	3	Roma,Torino
		середні	5	Fleur, Orangina
		глибокі	7	
		дуже глибокі	9	
30. (+) QL	Зовнішні язичкові квітки кошика: схильність формувати довгі вільні пелюстки VG	відсутня	1	Ashley, Baby-Doll
		наявна	9	Termosa,Torino
31. (*) PQ	Зовнішні язичкові квітки кошика: забарвлення внутрішнього боку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
32. (*) QN	Зовнішні язичкові квітки кошика: кількістькольорів MS	один	1	
		два	2	
33. PQ	Лише для однокольорових сортів. Зовнішні язичкові квітки кошика: поширення забарвлення VS	відсутнє	1	Ferrari, Indian-Summer
		світліше до основи	2	Planper
		світліше до верхівки	3	Indian-Summer, Nevada
34. QL	Зовнішні язичкові квітки кошика: смугастість VS	відсутня	1	Ashley, Ferrari
		наявна	9	Indian-Summer, Planluck
35. QL	Лише для двокольорових сортів. Зовнішні язичкові квітки кошика: вторинне забарвлення основи VS	відсутнє	1	Baby-Doll
		наявне	9	Orangina, Roma
36. QL	Лише для двокольорових сортів. Зовнішні язичкові квітки кошика: вторинне забарвлення вище половини VS	відсутнє	1	Indian-Summer, Planper
		наявне	9	Marly
37. QL	Лише для двокольорових сортів. Зовнішні язичкові квітки кошика: вторинне забарвлення країв VS	відсутнє	1	Baby-Doll, Indian-Summer
		наявне	9	Ester, Orangina
38. QL	Лише для двокольорових сортів: Зовнішні язичкові квітки кошика: вторинне забарвлення верхівки VS	відсутнє	1	Indian-Summer
		наявне	9	Ester, Orangina
39. PQ	Лише для двокольорових сортів. Зовнішні язичкові квітки кошика: відтінок вторинного забарвлення VS	білий	1	Orangina
		жовтий	2	Ester
		оранжевий	3	Indian-Summer
		рожевий	4	Terfetti
		червоний	5	Glory
		пурпуровий	6	Josiane
40. (*) PQ	Зовнішні язичкові квітки кошика: основне забарвлення зовнішнього боку VS	біле	1	Baby-Doll
		жовтувато-біле	2	Tersnow
		жовтувато-зелене	3	Ashley
		зелене	4	Adventure, Terstrom
		жовте	5	Indian-Sumer, Nevada
		оранжеве	6	Daydream, Ferrari
		рожеве	7	Planpret, Zsa-Zsa
		червоне	8	Lucifer, Testarossa

		пурпурове	9	Moana
1	**2**	**3**	**4**	**5**
41. QN	Лише для сортів з неповними або повними квітками. Диск: діаметр MS	малий	3	Tersnow
		середній	5	Ashley, Lucifer
		великий	7	Floru
42. (*) QL	Лише для сортів з неповними або повними квітками. Чорний диск (перед розкриванням диску квіток) VS	відсутній	1	Moonlight, Ricadam, Terjapana
		наявний	9	Salina, Vera
43. (*) PQ	Лише для сортів з простими квітками. Диск: основне забарвлення лусок оцвітини кошика зовнішніх рядків VS	біле	1	Tersnow
		жовте	2	Bugatti, Nevada
		оранжеве	3	Daydream, Indian-Summer
		рожеве	4	Ashley, Baby-Doll
		червоне	5	Ferrari, Lucifer
		пурпурне	6	Planpret
		коричневе	7	
44. (*) PQ	Лише для сортів з неповними або повними кошиками Диск: основне забарвлення лусок оцвітини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
45. PQ	Диск: основне забарвлення лусок оцвітини двостатевих квіток VS	біле	1	Tersnow
		жовте	2	Indian-Summer, Nevada
		оранжеве	3	Daydream
		рожеве	4	Ashley, Baby-Doll
		червоне	5	Ferrari, Zsa-Zsa
		пурпурове	6	Planpret
		коричневе	7	
46. (*) PQ	Стовпчики: основне забарвлення периферійної частини VS	біле	1	Ferrari, Nevada
		жовте	2	Indian-Summer, Lucifer
		оранжеве	3	Bugatti, Testarossa
		рожеве	4	Floru, Zsa-Zsa
		червоне	5	Ponsy
		пурпурове	6	Ashley
		коричневе	7	
47. PQ	Приймочка: основне забарвлення VS	біле	1	Ashley, Tersnow
		жовте	2	Ferrari, Terflash
		оранжеве	3	Jodi, Sunburn
		рожеве	4	Ponsy
		червоне	5	Teractie
		пурпурове	6	Bluebell, Commodore

		коричневе	7	Malou
1	**2**	**3**	**4**	**5**
48. PQ	Пиляки: основне забарвлення VS	жовте	1	Ferrari
		оранжеве	2	Indian-Summer, Tersnow
		рожеве	3	Alami, Sunburn
		червоне	4	Amarou
		пурпурове	5	Tersanne
		коричневе	6	Shanty
49. PQ	Пиляки: забарвлення верхівки відносно інших частин VS	світліше	3	Ferrari, Terflash
		однакове	5	Indian-Summer, Tersnow
		темніше	7	Ashley, Nevada
50. QL	Пиляки: поздовжні смуги VS	відсутні	1	Ferrari, Indian-Summer
		наявні	9	Ashley, Nevada
51. (*) PQ	Чубчик: забарвлення верхівки відносно інших частин VS	світліше	3	
		однакове	5	Ferrari, Tersnow
		темніше	7	Ashley, Lucifer
52. QL	Чубчик: рівень верхівки відносно закритого диску кошика VS	нижче	3	Baby-Doll
		на рівні	5	Indian-Summer
		вище	7	Ferrari, Tersnow

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гербери

До 12. Кошик: за типом.

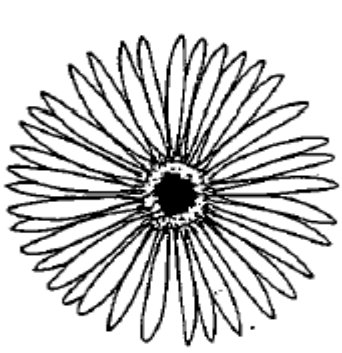

1
Простий

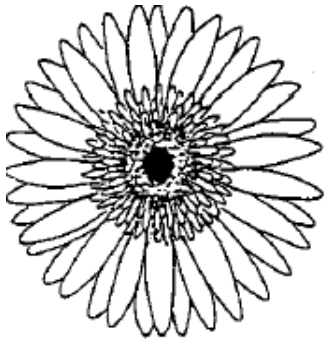

2
напівповний

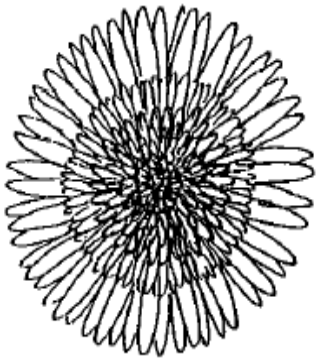

3
повний

До 14. Для напівповних і повних сортів: Кошик: діаметр внутрішніх променів квіток (A) порівняно з діаметром кошика (B).

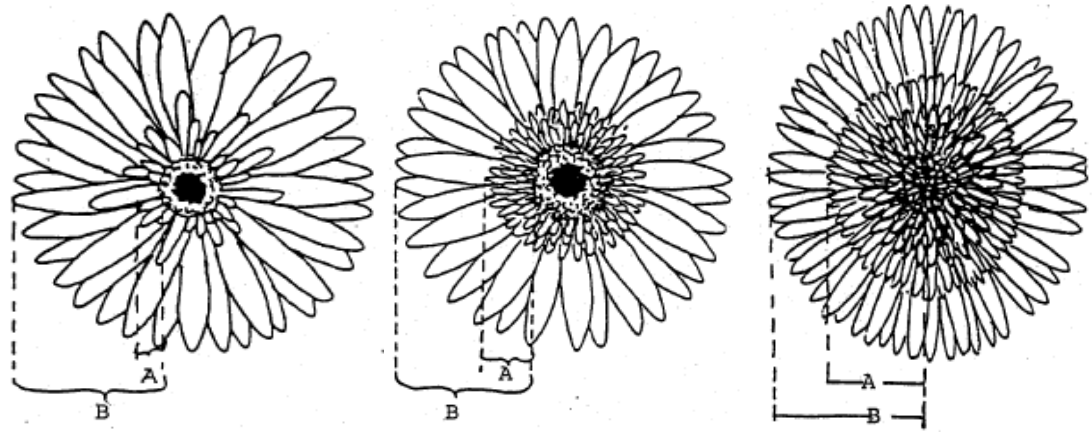

3	5	7
Малий	середній	великий

До 15. Для напівповних та повних сортів: Кошик: характер розташування внутрішніх пелюсток.

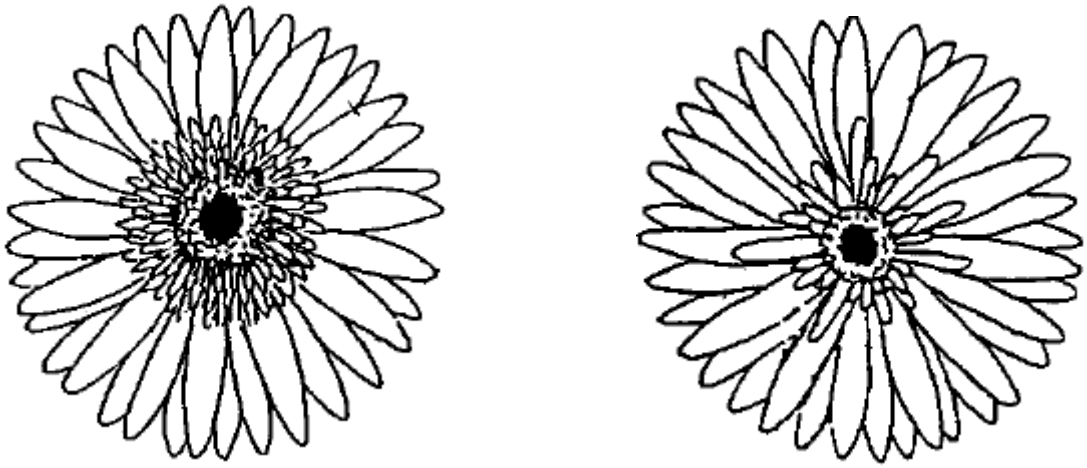

1	2
Правильний	неправильний

До 21. Зовнішні язичкові квітки кошика: рівень верхівок відносно верхівок квіткової обгортки.

1	2	3
Нижче	на одному рівні	вище

До 30. Зовнішні язичкові квітки кошика: схильність формувати довгі вільні пелюстки.

1
Відсутня

9
наявна

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofGerbera (*Gerbera* Cass.) (TG/77/9, UPOV) // Geneva. 2000-04-05. – 29 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg077.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Gerbera* Cass.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гербера**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)
4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (12)	Кошик: за типом	простий	Fleur,Joyce	1 [ ]
		напівповний	Ester,Ricadam	2 [ ]
		повний	Juliette	3 [ ]
5.2 (31)	Зовнішні язичкові квітки кошика: забарвлення внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3 (42)	Лише для сортів з неповними або повними квітками: Чорний диск (перед розкриванням диску квіток)	відсутній	Moonlight, Ricadam, Terjapana	1 [ ]
		наявний	Salina,Vera	9 [ ]
5.4 (43)	Лише для сортів з простими квітками: Диск: основне забарвлення лусок оцвітини кошика зовнішніх рядів	біле	Tersnow	1 [ ]
		жовте	Bugatti, Nevada	2 [ ]
		оранжеве	Daydream, Indian-Summer	3 [ ]
		рожеве	Ashley, Baby-Doll	4 [ ]
		червоне	Ferrari, Lucifer	5 [ ]
		пурпурове	Planpret	6 [ ]
		коричневе		7 [ ]
5.5 (44)	Лише для сортів з неповними або повними кошиками. Диск: основне забарвлення лусок оцвітини	RHS шкала кольорів (вказати номер поселення)		

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.281.1 Код UPOV:HYACI_ ORI

Методика

проведення експертизи сортів гіацинту східного (*Hyacinthus orientalis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду*Hyacinthus orientalis*L.

2. Необхідний рослинний матеріал – цибулини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість росинного матеріалумає становити 24 цибулини.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріалнічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,20 × 0,10 м.

Можливе вирощування рослин гіацинту східного на вигонку (цвітіння взимку, в горщиках діаметром 10 см) за такою схемою.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

Методику розроблено: АндрющенкоА. В.,КривицькийК. М., к-ти б. н.,
МамайсурВ. В., м. н. с., УІЕСР, 2009.

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

-Цибулина: забарвлення лусок (ознака 1);

- Рослина: за висотою (ознака 3);

- Листок: глянсуватість (ознака 7);

- Суцвіття: забарвлення квіток (ознака 9);

- Квітка: форма часток оцвітини (ознака 12);

- Квітка: за типом (ознака 13);

- Рослина: час початку цвітіння (ознака 15).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатамирекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гіацинту східного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Цибулина: забарвлення лусок VS 2	світло-сіре сіро-червоне рожево-бузкове фіолетове	1 2 3 4	
2. PQ	Цибулина: форма VS 2	куляста ширококонусна	1 2	
3. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
4. (+) QN	Стебло: кількість листків MG 2	мала середня велика	3 5 7	
5. (+) QN	Листок: за довжиною VS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
6. (+) QN	Листок: за шириною VS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
7. (*) PQ	Листок: глянсуватість VS 2	відсутня наявна	1 9	
8. (+) QN	Суцвіття: кількість квіток MG 2	мала середня велика	3 5 7	
9. (*) PQ	Суцвіття: забарвлення квіток VS 2	біле рожеве жовте жовтогаряче червоне синє фіолетове	1 2 3 4 5 6 7	
10. QL	Квітка: форма оцвітини VS 2	дзвоникоподібна дзвонико-лійкоподібна	1 2	
11. (+) QN	Квітка: оцвітина за довжиною MG 2	коротка середня довга	3 5 7	
12. PQ	Квітка: форма часток оцвітини VS 2	увігнута закручена	1 2	

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Квітка: за типом VG 2	проста повна	1 2	
14. PQ	Квітка: форма трубочки VS 2	лійкоподібна циліндрична	1 2	
15. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів гіацинту східного

Коди фаз розвитку рослин сорту,
в які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	стигле насіння

До 3. Рослина: за висотою, см.

Низька – 20–25, середня – 25–30, висока – понад 30.

До 4. Стебло: кількість листків, шт.

Мала – 4–5, середня – 6–7, велика – понад 7.

До 5. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 10, середній – 10–15, довгий – понад 15.

До 6. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 1,5; середній – 1,5–2,0; широкий – понад 2,0.

До 8. Суцвіття: кількість квіток, шт.

Мала – до 20, середня – 20–30, велика – 31–35.

До 11. Квітка: оцвітина за довжиною, см.

Коротка – до 1,0; середня – 1,0–1,5; довга – 1,6– 2,0.

До 15. Рослина: час початку цвітіння (за умов вирощування у ґрунті (не в горщиках)), місяць.

Ранній– кінець квітня, середній – початок травня, пізній – кінець травня.

9. Література

1. Декоративные растения открытого и закрытого грунта. / Под общ. ред. Гродзинского, А. М. – К.: наук. Думка, 1985. – С. 81.

2. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 397.

3. Українська сільськогосподарська енциклопедія. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1970. Т. 1. – С. 303.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Hyacinthus orientalis* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гіацинт східний**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування [ ]
(a) контрольоване схрещування
(вкажіть батьківські сорти) [ ]
(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и)) [ ]
(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)
[ ]

4.1.3 Виявлено та поліпшено
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту [ ]
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) цибулини [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Цибулина: забарвлення лусок	світло-сіре сіро-червоне рожево-бузкове фіолетове		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ]
5.2 (3)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.3 (7)	Листок: глянсуватість	відсутня наявна		1 [ ] 9 [ ]
5.4 (9)	Суцвіття: забарвлення квіток	біле рожеве жовте жовтогаряче червоне синє фіолетове		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ] 6 [ ] 7 [ ]
5.5 (12)	Квітка: форма часток оцвітини	увігнута закручена		1 [ ] 2 [ ]
5.6 (13)	Квітка: за типом	проста повна		1 [ ] 2 [ ]
5.7 (15)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.282.6 Код UPOV:GLADI_

Методика
проведення експертизи сортів гладіолусу (*Gladiolus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду*Gladiolus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – бульбоцибулини

*2.1*Когмпетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 бульбоцибулин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ушкодженим шкідниками, не ураженим хворобами та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять удвох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту

Використано документ UPOVTG/108/4, 2013.

здійснюютьметодом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Квітка: за шириною (ознака 15);
- Квітка: основне забарвлення (ознака 16) за наступними групами:
  - Гр. 1: біле;
  - Гр. 2: жовте;
  - Гр. 3:оранжеве;
  - Гр. 4: рожево-оранжеве;
  - Гр. 5: рожеве;
  - Гр. 6: пупурове
  - Гр. 7: червоно-пурпурове;
  - Гр. 8: блакитне;
  - Гр. 9: зелене.

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатаминеобхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гладіолусу

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою VG/MS	низька	3	Albus, Nymph
		середня	5	Dainty, Shocking, White Friendship
		висока	7	Traderhorn, Venetië, White Prosperity
2. (+) QN	Листки: за висотою VG/MG	низькі	3	Spic and Span
		середні	5	Caprice, Eurovision, Princess Margaret Rose
		високі	7	Fidelio, Traderhorn
3. (*) (+) QN	Листок: за шириною VG/MG	вузький	3	Imperator, Flevo Primo
		середній	5	Bono’s Memory, Caprice, Traderhorn, White Friendship
		широкий	7	Sancerre
4. (*) (+) QN	Листок: вигин дистальної частини VG	відсутній або дуже слабкий	1	Jessica
		слабкий	3	
		помірний	5	Advance
		сильний	7	
5. (*) QL	Суцвіття: бічне гілкування VG	відсутнє	1	Pink Event Treasure, Spic and Span
		наявне	9	Charm, Elegance, Rose Supreme,White Prosperity
6. (*) (+) QN	Колос: за довжиною VG/MS	короткий	3	
		середній	5	Flevo Laguna, Millenium
		довгий	7	
7. (*) (+) QN	Колос: кількість квіток VG/MS	мала	3	Hawaii, Nymph
		середня	5	Little Darling, Picture, White Friendship
		велика	7	Traderhorn
8. (*) (+) QN	Колос: кількість відкритих квіток VG/MS	мала	3	
		середня	5	Aurora, Pink Event
		велика	7	Eva, Exselsa, Millenium
9. QN	Колос: довжина міжвузля VG/MS	коротке	1	Jazmina
		середнє	2	Cartago
		довге	3	White Prosperity
10. (*) (+) PQ	Колос: розміщення квіток VG	один ряд	1	Early Bird, Groene Specht
		зигзаг	2	Charm, Flevo Laguna,Lady Godiva
		два ряди	3	Carqueiranne, Jessica
		безладно	4	Albus, Harrogate

1	2	3	4	5
11. (+) QN	Приквіток: форма верхівки VG	загострена	1	Flevo Primo, Kalderon
		від загостреної до тупої	2	
		тупа	3	Mexico, Sophie
12. (*) QN	Приквіток: антоціанове забарвлення VG	відсутнє або дуже слабке	1	Charm, Lady Godiva,Nova Lux,White Friendship
		слабке	3	Carqueiranne, Jessica, Spic and Span
		помірне	5	Eva, Helvetia, Treasure, Venetië
		сильне	7	Firebird, Harrogate, Oscar,Flevo Junior
		дуже сильне	9	Caprice
13. (*) (+) PQ	Квітка: форма спереду VG	трикутна	1	Beijing, Charm, Early Bird,Flevo Laguna,Lady Godiva
		зіркоподібна	2	Albus, Beauty of Holland
		округла	3	Caprice, Orlando,Pegasus
14. (*) (+) QN	Квітка: положення VG	пряме	1	Princess Summer Yellow
		напівпряме	2	Flevo Laguna
		горизонтальне	3	
15. (*) (+) QN	Квітка: за шириною VG/MS	вузька	3	Dainty, Flevo Laguna, Flevo Primo, Jackpot
		середня	5	Groene Specht, Joyeuse Entrée, Shocking
		широка	7	Traderhorn, White Friendship
16. (*) (+) PQ	Квітка: основне забарвлення VG	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		
17. (+) PQ	Квітка: затемнення основного забарвлення VG	відсутнє	1	Novalux
		світліше біля основи	2	Idola, Priscilla
		рівномірне затемнення	3	
		світліше біля верхівки	4	Charlotte
18. QN	Трубочка оцвітини: за довжиною VG/MG	коротка	1	Eva, Picture
		середня	2	Anitra, Flevo Laguna, Harrogate, Millenium
		довга	3	Elegance, Zigeunerbaron
19. (*) QN	Трубочка оцвітини: кількість плям на внутрішньому боці VG	відсутні або дуже мала	1	Flevo Laguna, Lady Godiva, Leonore
		мала	3	Elegance, Fire Bird, Zigeunerbaron

1	2	3	4	5
		середня	5	Bonaire, Eva, Nymph
		велика	7	Costa Mary Hously, Little Darling
		дуже велика	9	Groene Specht, Jessica
20. (*) (+) PQ	Трубочка оцвітини: поширення плям на внутрішньому боці VG	безладно	1	Elegance, Libelle,Princess Margaret Rose,Treasure
		перервані смуги	2	Nymph, Picure, Sancerre
		безперервні смуги	3	Groene Specht, Helvetia, Morning Kiss,Zigeunerbaron
21. (*) QN	Трубочка оцвітини: кількість плям на зовнішньому боці VG	відсутні	1	
		мала	2	
		середня	3	
		велика	4	Millenium, Flevo Laguna
22. (*) PQ	Трубочка оцвітини: забарвлення плям на зовнішньому боці VG	оранжеве	1	Aurora
		рожеве	2	White Prosperity
		червоне	3	Bonaire, Helvetia, Nymph
		темно-червоне	4	Elegance, Groene Specht, Jessica
		фіолетове	5	Peter Pears, Zigeunerbaron
23. (+) QN	Зовнішній листочок оцвітини: форма пластинки VG	яйцеподібна	1	Elegance, Millenium
		еліптична	2	Helvetia, Speranta
		оберненояйцеподібна	3	Candida Ali
24. QN	Зовнішній листочок оцвітини: хвилястість краю VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	Albus, Ben Trovato, Caprice, Lady Godiva, Lustige Witwe
		слабка	3	Jessica, Maestro,Spic and Span,Traderhorn
		помірна	5	Groene Specht, White Friendship, Zigeunerbaron
		сильна	7	Alice, Flevo Primo, June
		дуже сильна	9	
25. QN	Внутрішній листочок оцвітини: хвилястість краю VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	Flevo Beach
		слабка	3	
		помірна	5	Casablanca
		сильна	7	
		дуже сильна	9	Jester, White Pepper
26. (*) QL	Внутрішній листочок оцвітини: смуга VG (a)	відсутня	1	Elegance
		наявна	9	Advance, Alice Caprice
27. QN	Внутрішній листочок оцвітини: смуга за довжиною VG/MS (a)	коротка	1	
		середня	2	Fidelio, Pink Event, Venetië
		довга	3	Eva, Flevo Party, Millenium

1	2	3	4	5
28. QN	Внутрішній листочок оцвітини: смуга за шириною VG/MS (a)	вузька	1	Costa
		середня	2	Flevo Party, Flevo Primo, Spic and Span
		широка	3	Flevo Salsa
29. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: забарвлення смуги VG (a)	біле	1	Bono's Memory, Millenium
		жовтувато-біле	2	Fire Bird, Perseus
		жовте	3	Bonaire, Charm
		оранжеве	4	
		рожеве	5	
		червоне	6	Treasure
		пурпурово-червоне	7	Flevo Primo, Pegasus,Pink Event
		фіолетово-пурпурове	8	Costa
		темно-пурпурове	9	
30. (*) QL	Внутрішній листочок оцвітини: пляма VG (a)	відсутня	1	Charm, Flevo Laguna
		наявна	9	Elegance, Hypnose, Millenium
31. (*) (+) QN	Внутрішній листочок оцвітини: положення плями VG (a)	біля основи	1	Flevo Sunset, Home Coming
		між основою і центром	2	
		по центру	3	Traderhorn
32. QN	Внутрішній листочок оцвітини: розмір плями відносно розміру внутрішнього листочка оцвітини VG/MS (a)	мала	3	Elegance, Victor Borge
		середня	5	
		велика	7	Jazmine, Velvet Eyes
33. (*) (+) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: форма плями VG (a)	тип 1	1	
		тип 2	2	Costa
		тип 3	3	Helvetia, Millenium
		тип 4	4	Elegance, Pink Event, Zigeunerbaron
34. (*) (+) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: основне забарвлення плями VG (a)	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		
35. (+) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: вторинне забарвлення плями VG (a)	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
36. (+) QN	Внутрішній листочок оцвітини: край плями VG (a)	рівний або злегка нерівний	1	Hypnose, Jazmine
		помірно нерівний	2	Helvetia, Traderhorn
		дуже нерівний	3	
37. (*) QL	Внутрішній листочок оцвітини: відмінність забарвлення зони краю VG (a)	відсутня	1	
		наявна	9	Priscilla, Nymph
38. (*) QN	Внутрішній листочок оцвітини: зона краю за шириною VG/MS (a)	вузька	1	Flevo Junior, Millenium, Pink Event
		середня	2	
		широка	3	Priscilla
39. (+) QN	Внутрішній листочок оцвітини: межа зони краю VG (a)	злегка нерівна	1	
		помірно нерівна	2	Priscilla
		сильно нерівна	3	
40. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: забарвлення зони краю VG (a)	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		
41. (+) QN	Медіальний внутрішній листочок оцвітини: положення VG (a)	напівпряме	1	Charm, Jessica
		від напівпрямого до горизонтального	2	
		горизонтальне	3	Bonaire, Lady Godiva, Nymph
42. (+) QN	Медіальний внутрішній листочок оцвітини: за положенням верхівки VG (a)	помірно загнутий	1	Candy, Lady Godiva
		прямий	2	Praha, White Prosperity
		помірно відігнутий	3	Charm, Nymph, Zoe
		сильно відігнутий	4	Little Darling
43. (*) (+) PQ	Тичинкова нитка: основне забарвлення VG	біле	1	Bonaire, Nymph, White Friendship
		світло-жовте	2	Corona
		світло-рожеве	3	Peter Pears,Spic and Span,Traderhorn
		рожеве	4	Bono's Memory
		темно-рожеве	5	Jessica, Zigeunerbaron
44. (*) QL	Тичинкова нитка: маленькі плями біля основи VG	відсутні	1	Charm, Zigeunerbaron
		наявні	9	Jessica, Nymph, Traderhorn

1	2	3	4	5
45. QN	Тичинкова нитка: забарвлення верхівки порівняно з основним забарвленням VG	однакове	1	Treasure, White Friendship,White Prosperity
		злегка відрізняється	2	
		сильно відрізняється	3	Charm, Nymph, Traderhorn
46. (+) PQ	Пиляк: забарвлення з'єднання VG	біле	1	White Friendship, White Prosperity, Zigeunerbaron
		жовто-біле	2	Charm, Lady Godiva
		світло-жовте	3	Mykonos
		рожеве	4	Fire Bird, Helvetia, Peter Pears
47. PQ	Пиляк: забарвлення спорангія VG	біле	1	Nymph, White Friendship
		жовте	2	Costa
		оранжеве	3	
		червоне	4	Denisa
		рожево-пурпурове	5	Jessica, Princess Margaret Rose,White Friendship
		блакитно-пурпурове	6	Bonaire, Charm, Elegance
		фіолетове	7	
48. (*) (+) PQ	Маточка: основне забарвлення VG	біле	1	Eva, Nymph, Treasure
		жовте	2	Elegance, Flevo Laguna, Mykonos, Pegasus
		жовто-рожеве	3	Jessica, Peter Pears
		червоне	4	Zigeunerbaron
		фіолетове	5	
49. (+) PQ	Маточка: забарвлення основи VG	біле	1	Flevo Primo, Pegasus, Treasure, White Goddess
		жовто-біле	2	Bonaire, Traderhorn, White Friendship, Zigeunerbaron
		жовто-зелене	3	Nymph, White Prosperity
		рожеве	4	Excelsa
50. (+) PQ	Маточка: забарвлення гілочок VG	біле	1	Bonaire, Flevo Laguna, Lady Godiva, White Friendship
		світло-жовте	2	Mykonos, Pegasus
		світло-рожеве	3	Groene Specht, Treasure
		рожеве	4	Charm, Elegance, Zigeunerbaron
		червоне	5	Princess Margaret Rose, Venetië
		фіолетове	6	
51. (*) (+) PQ	Бульбоцибулина: забарвлення м'якоті VG	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
52. (+) QN	Час початку цвітіння VG/MG	дуже ранній	1	Charm, Jackpot, Leonore
		ранній	3	Fidelio, Groene Specht, Pegasus, Pink Event
		середній	5	Jessica, Nymph, Peter Pears
		пізній	7	Evening Sun, Princess Margaret Rose,White Prosperity
		дуже пізній	9	Carqueianne, Prelude

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гладіолусу

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Обстеження проводять, коли перша квітка в'яне.

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Ілюстрація внутрішнього і зоівнішнього листочків оцвітини:

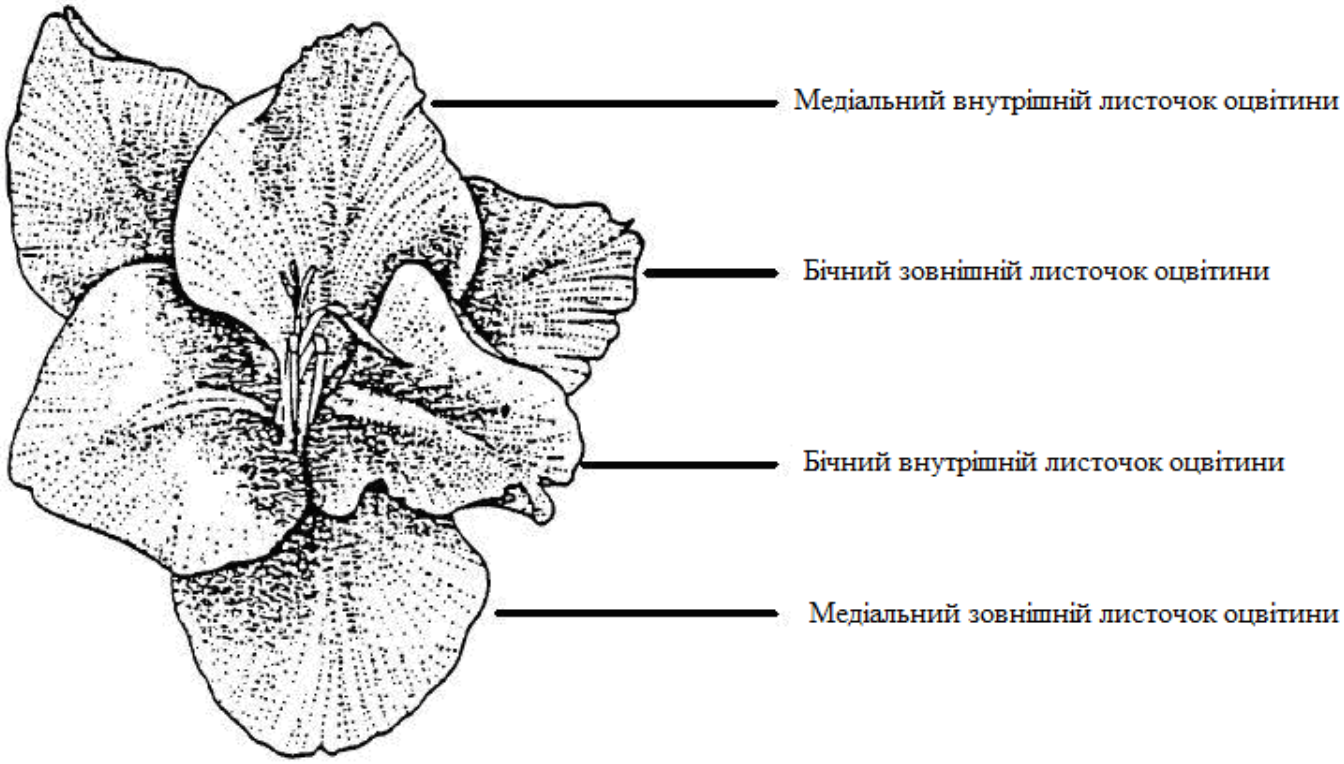

8.2 ***Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина: за висотою.

Висоту рослини вимірюють включно з суцвіттям.

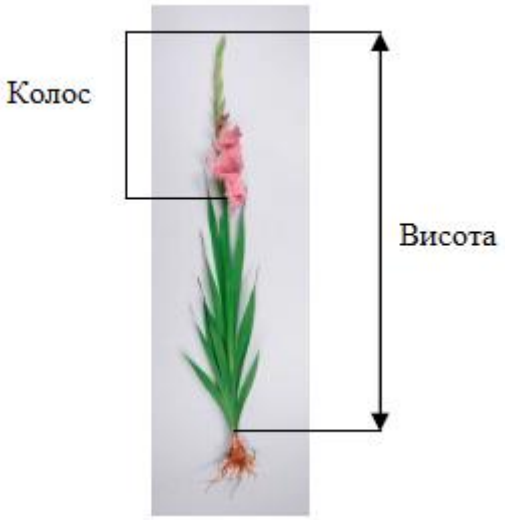

До 2. Листки: за висотою.

Висоту листків вимірюють без приквітків.

До 3. Листок: за шириною.

Обстеження ширини листка проводять на передостанньому листку.

До 4. Листок: вигин дистальної частини.

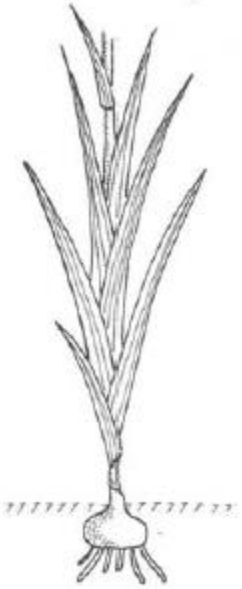

1
Відсутній або дуже слабкий

7
сильний

До 6. Колос: за довжиною.

До 7. Колос: кількість квіток.

Підраховують всі квітки і закриті бутони.

До 8. Колос: кількість відкритих квіток.

Обстеження проводять на всіх квітках, які повністю розкриті одночасно з першою квіткою.

До 10. Колос: розміщення квіток.

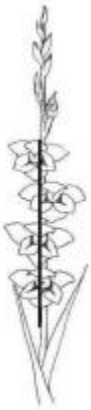

1
Один ряд

2
зигзаг

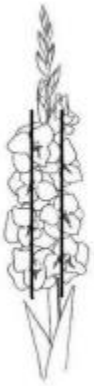

3
два ряди

4
безладно

До 11. Приквіток: форма верхівки.

1
Загострена

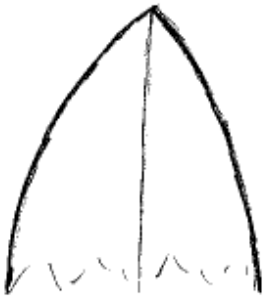

2
від загостреної до тупої

3
тупа

До 13. Квітка: форма спереду.

1
Трикутна

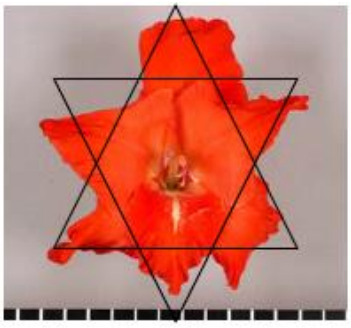

2
зіркоподібна

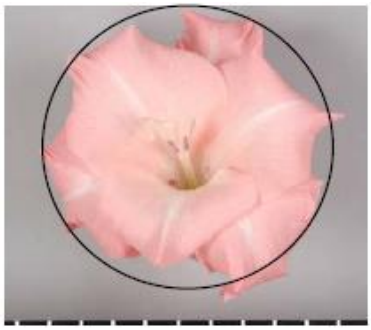

3
округла

До 14. Квітка: положення.

1
Пряме

2
напівпряме

3
горизонтальне

До 15. Квітка: за шириною.

Обстежують найширшу частину квітки.

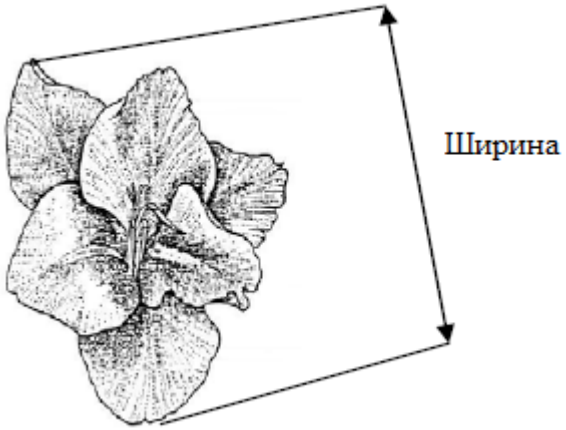

До 16. Квітка: оновне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні. У випадках, коли площі основного і вторинного забарвлень майже рівні настільки, що складно визначити, яке забарвлення займає найбільшу площу поверхні,, найсвітліше забарвлення вважають основним.

До 17. Квітка: затемнення основного забарвлення.

Обстежують лише сорти з понад одним забарвленням.

До 20. Трубочка оцвітини: поширення плям на внутрішньому боці.

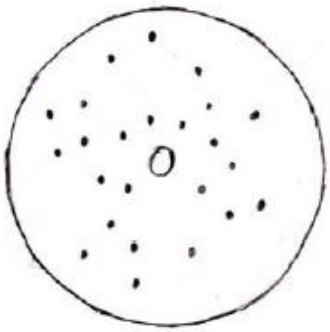

1
Безладно

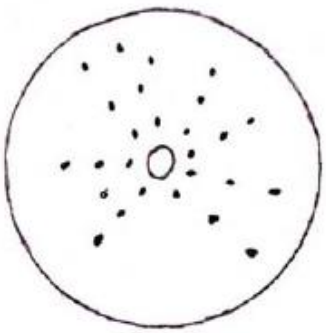

2
перервані смуги

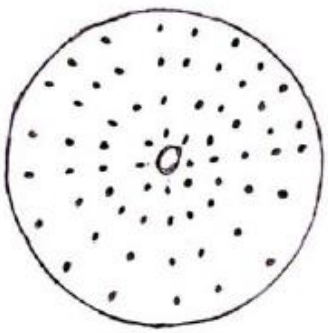

3
безперервні смуги

До 23. Зовнішній листочок оцвітини: форма пластинки.

найширша частина біля основи		1 яйцевподібна
найширша частина посередині		2 еліптична
найширша частина біля верхівки		3 оберненояйцеподібна

До 31. Внутрішній листочок оцвітини: положення плями.

1
Біля основи

2
між основою і центром

3
по центру

До 33. Внутрішній листочок оцвітини: форма плями.

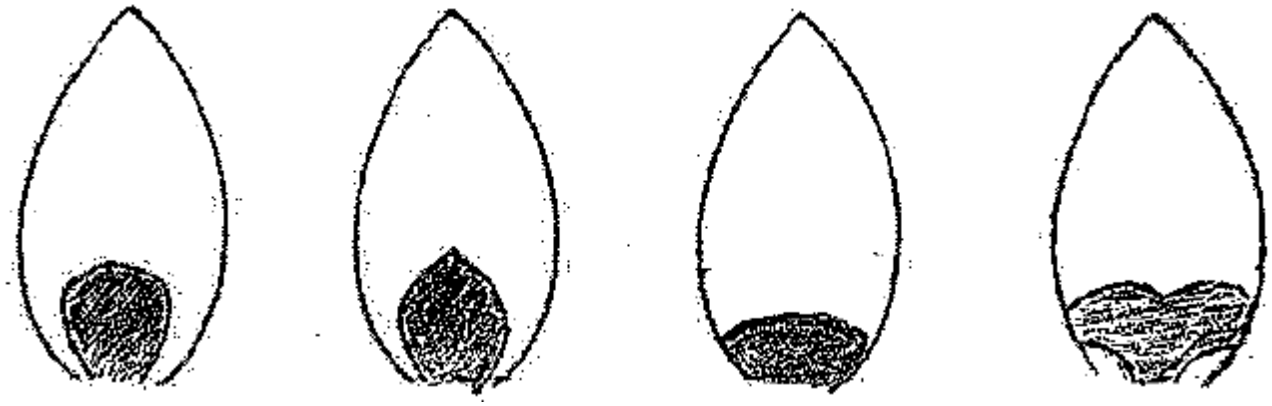

1 Тип 1 | 2 тип 2 | 3 тип 3 | 4 тип 4

До 34. Внутрішній листочок оцвітини: основне забарвлення плями.
До 35. Внутрішній листочок оцвітини: вторинне забарвлення плями.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні. У випадках, коли площі основного і вторинного забарвлень майже рівні настільки, що складно визначити, яке забарвлення займає найбільшу площу поверхні,, найсвітліше забарвлення вважають основним.

До 36. Внутрішній листочок оцвітини: край плями.

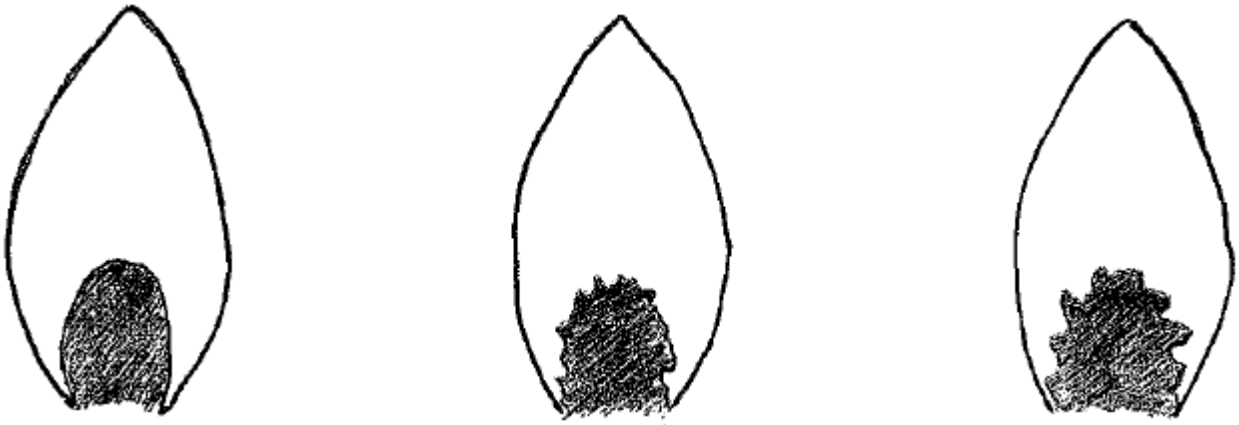

1 Рівний або злегка нерівний | 2 помірно нерівний | 3 дуже нерівний

До 38. Внутрішній листочок оцвітини: зона краю за шириною.

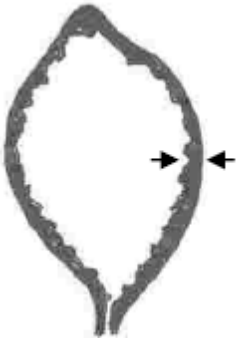

До 39. Внутрішній листочок оцвітини: межа зони краю.

1
Злегка нерівна

2
помірно нерівна

3
сильно нерівна

До 41. Медіальний внутрішній листочок оцвітини: положення.

1
Напівпряме

2
від напівпрямого до горизонтального

3
горизонтальне

До 42. Медіальний внутрішній листочок оцвітини: положення верхівки.

внутрішній бік

1
Помірно загнутий

внутрішній бік

2
прямий

внутрішній бік

3
помірно відігнутий

внутрішній бік

4
сильно відігнутий

До 43. Тичинкова нитка: основне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні. У випадках, коли площі основного і вторинного забарвлень майже рівні настільки, що складно визначити, яке забарвлення займає найбільшу площу поверхні, найсвітліше забарвлення вважають основним. У випадках, коли площі вторинного і третинного забарвлень майже рівні настільки, що складно визначити, яке забарвлення займає найбільшу площу поверхні, найсвітліше забарвлення вважають вторинним.

До 46. Пиляк: забарвлення з’єднання.

З’єднання – це тканина між двома частинами пиляка.

До 48. Маточка: основне забарвлення.

Основне забарвлення маточки визначають, не враховуючи основу.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні. У випадках, коли площі основного і вторинного забарвлень майже рівні настільки, що складно визначити, яке забарвлення займає найбільшу площу поверхні, найсвітліше забарвлення вважають основним.

До 49. Маточка: забарвлення основи.

До 50. Маточка: забарвлення гілочок.

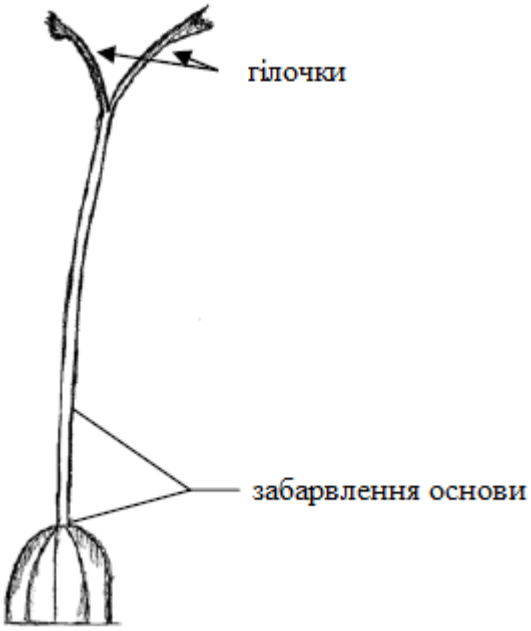

До 51. Бульбоцибулина: забарвлення м’якоті.

Для обстеження забарвлення м’якоті бульбоцибулинурозрізають для отримання поперечного перерізу.

До 52. Час початку цвітіння.

Часом цвітіння вважають час, коли у щонайменше 50% рослин перша квітка повністю розкрита.

9. Література.

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofGladiolus (*Gladiolus* L.) (TG/108/4, UPOV) // Geneva. 2013-03-20. – 34 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg108.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1.Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Gladiolus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гладіолус**	
2.Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]

(вкажіть батьківські сорти)
(…….....) × (…….……)
материнська форма батьківська форма

[ ]
(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(…….....) × (……..……..)
материнська форма батьківська форма [ ]

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація
(зазначте батьківський сорт) [ ]

4.1.3 Виявлено та поліпшено
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначтеметод)

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки у Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (15)	Квітка: за шириною	дуже вузька		1 [ ]
		від дуже вузької до вузької		2 [ ]
		вузька	Dainty, Flevo Laguna, Flevo Primo, Jackpot	3 [ ]
		від вузької до середньої		4 [ ]
		сердня	Groene Specht, Joyeuse Entrée, Shocking	5 [ ]
		від сердньої до широкої		6 [ ]
		широка	Traderhorn, White Friendship	7 [ ]
		від широкої до дуже широкої		8 [ ]
		дуже широка		9 [ ]
5.2i (16)	Квітка: основне забарвлення	шкала кольорів RHS (вказати номер посилання)		
5.2ii (16)	Квітка: основне забарвлення	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		рожево-оранжеве		4 [ ]
		рожеве		5 [ ]
		пурпурове		6 [ ]
		червоно- пурпурове		7 [ ]
		блакитне		8 [ ]
		зелене		9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}		
Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9.Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»

(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23+635.976.3 Код UPOV: HYDRN_

Методика
проведення експертизи сортів гортензії (*Hydrangea* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Hydrangea* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – молоді рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 8 рослин.

*2.3*Рослиний матеріалмає бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають о кінця циклу вирощування. Зокрема, не варто вирощувати на поживному середовищі, яке може викликати специфічне забарвлення пелюсток. До експертизи залучають 8 рослин або частин, узятих з 8 рослин. Можуть бути встановлені додаткові обстеження важливих ознак.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Використано документ UPOV TG/133/4, 2010.

залежно від типу виявлення (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/ частин рослин***. Експертизі підлягають8 рослин або частин, взятих з 8 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 8 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сортигрупують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

a) Стебло: забарвлення (ознака5);
b) Листкова пластинка: різнобарвність (ознака 15);
c) Листкова пластинка: основне забарвлення (ознака 16);
d) Суцвіття: форма (ознака 20);
e) Суцвіття: наявність фертильних квіток (ознака 23);
f) Стерильна квітка: тип (ознака26);
g) Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка (ознака 29)за наступними групами:
   Гр.1: біла
   Гр.2: світло-рожева
   Гр.3: темно-рожева
   Гр.4: пурпурово-рожева
   Гр.5: червона.

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гортензії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QL	Рослина: тип VG	виткий	1	Nana Yakushimanum
		не виткий	2	Merveille
2. (*) PQ	Лише не виткі сорти. Рослина: габітус MG	прямий	1	Merveille
		напіврозлогий	2	
		розлогий	3	
3. (*) (+) QN	Лише не виткі сорти. Рослина: за природною висотою разом із суцвіттям MG	низька	3	Hörnli
		середня	5	Merveille
		висока	7	Maman
4. (*) (+) QL	Стебло: фасціація VG	відсутнє	1	Merveille
		наявне	9	Domotoi
5. (*) PQ	Стебло: забарвлення VG	зелене	1	Merveille
		коричнюватe	2	
		пурпурувате	3	
		чорнувате	4	Nigra
6. QN	Стебло: сочевички (восени) VG/MS	відсутні або мало	1	Zorro
		середня кількість	2	Merveille
		багато	3	
7. (*) PQ	Стебло: забарвлення сочевичок VG	біле	1	Pink Diamond
		червоне	2	Leuchtfeuer
		чорне	3	Merveille
8. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	Hörnli
		середня	5	Rosita
		довга	7	Merveille
9. QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	Shichidanka
		середня	5	Mis Kumiko
		широка	7	Snowflake
10. (*) (+) QL	Листкова пластинка: часточковість VS	відсутня	1	Merveille
		наявна	9	Harmony
11. (+) PQ	Лише сорти з відсутньою часточковістю. Листкова пластинка: форма VS	яйцеподібна	1	Merveille
		еліптична	2	Blue Ware
		округла	3	Rosita
12. (*) (+) QN	Листкова пластинка: кінчик за довжиною VS/MS	короткий	1	Chaperon rouge
		середній	2	Mme E. Mouillère
		довгий	3	Hallasan

1	2	3	4	5
13. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS	загострена	1	Europa
		тупа	2	Bosco, Hamburg
		округла	3	Rosabelle
		серцеподібна	4	Annabelle
14. QN	Листкова пластинка: глибина розсіченості VS/MS	мілка	3	King George
		середня	5	Europa
		глибока	7	Altona
15. (*) QL	Листкова пластинка: різнобарвність VS	відсутня	1	Merveille
		наявна	9	Tricolor
16. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення VS	жовте	1	Ogonda
		світло-зелене	2	Mousseline
		зелене	3	Hobergine
		темно-зелене	4	Rosalba
		пурпурове	5	Merveille Sanguinea
17. (*) PQ	Листкова пластинка: вторинне забарвлення VS	лише біле	1	Variegata
		біле і жовте	2	Tricolor
		лише жовте	3	Lemen wave
18. QN	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS	відсутня або слабка	1	Maman
		помірна	2	Merveille
		сильна	3	Ayesha, Joseph Banks
19. QN	Листкова пластинка: пухирчатість VS	слабка	1	Mme Mouillère
		помірна	2	Rosita
		сильна	3	Merveille
20. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма VS	пласка	1	Mousmée, Sea Foam
		куляста	2	Merveille
		конічна	3	Snowflake
21. (+) QN	Суцвіття: за висотою MS	низьке	1	Shichidanka
		середнє	2	Mrs Kumiko
		високе	3	Snowflake
22. (+) QN	Суцвіття: діаметр MS	мале	3	Hörnli
		середнє	5	Merveille
		велике	7	Maman
23. (*) (+) QN	Суцвіття: виявлення фертильних квіток VS	не виявляються або слабке	1	Merveille
		помірне виявлення	2	Mucke
		дуже помітне виявлення	3	Mousmée, Sea Foam
24. (+) PQ	Лише сорти з пласкою формою суцвіть.Суцвіття: розташування стерильних квіток VS	нерегулярне	1	Vetchie
		в одній кільчатці	2	Tricolor
		у двох або більше кільчатках	3	Jogasaki

1	2	3	4	5
25. (*) (+) QN	Стерильна квітка: діаметр чашечки MS	малий	3	Ayesha
		середній	5	Homli/Mariesi
		великий	7	Alpenglühen
26. (*) (+) QL	Стерильна квітка: за типом VS	проста	1	Merveille
		повна	2	Amethyst, Izu-no-Hana
27. (+) QN	Стерильна квітка: ступінь перекриття чашолистків VS	відсутнє або дуже слабкий	1	Hörnli
		слабкий	2	Madame Plumecoq
		середній	3	Bichon
		сильний	4	Heinrich Siedel, Madame Gilles Goujon
		дуже сильний	5	Etoile Violette, Merveille Sanguinéa
28. (*) (+) QN	Стерильна квітка: пилчастість краю чашолистка VS	відсутня на всіх пелюстках	1	Maman, Merveille
		наявна на деяких пелюстках	2	Gloria
		наявна на всіх пелюстках	3	Europa
29. (*) (+) PQ (b)	Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (*) (+) PQ (b)	Стерильна квітка: вторинне забарвлення чашолистка VS	відсутнє	1	
		біле	2	Raberah
		рожеве	3	Sandra
		червоне	4	Ripple
31. (*) (+) PQ	Стерильна квітка: поширення вторинного забарвлення чашолистка VS	периферійне	1	Ripple
		крайове	2	Sandra
		дифузне	3	Rosalba
32. PQ	Фертильна квітка: забарвлення пелюсток VS	біле	1	Rosalba
		рожеве	2	Tricolor
		пурпурове	3	Lemen wave
33. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MS	ранній	3	Freudenstein
		середній	5	Maman, Merveille
		пізній	7	Europa, Hörnli,Magicien

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гортензії

До 3.Лише не виткі сорти. Рослина: за природною висотою разом із суцвіттям.

Вимірюють рослини під час цвітіння.

До 4.Стебло: фасціація.

Фасціація

До 10. Листкова пластинка: часточковість.

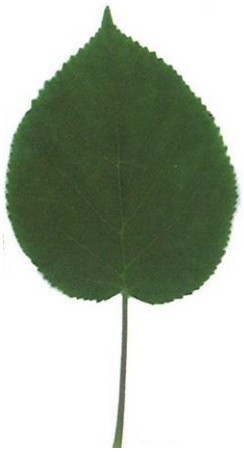

1 – відсутня

9 – наявна

До 11. Лише сорти з відсутньою часточковістю.Листкова пластинка: форма.

		<розташування найширшої частини>	
		нижче середини	посередині
<відношення довжина\ширина>	верх	 1 яйцеподібна	 2 еліптична
	низ		 3 округла

До 12. Листкова пластинка: кінчик за довжиною.

1
Короткий

2
середній

3
довгий

До 13. Листкова пластинка: форма основи.

1
Загострена

2
тупа

3
округла

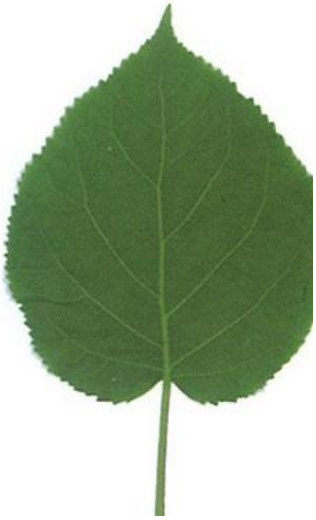

4
серцеподібна

До 16. Листкова пластинка: основне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу поверхні.

До 20. Суцвіття: форма.

1
Пласка

2
куляста

3
конічна

До 21. Суцвіття: за висотою.

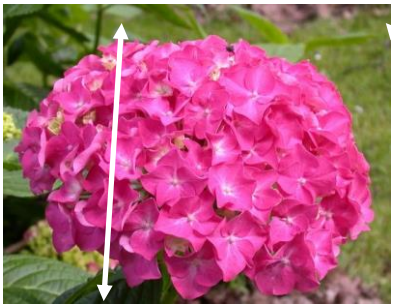

До 22.Суцвіття: діаметр.

До 23. Суцвіття: виявлення фертильних квіток.

Не виявляються

дуже помітне виявлення

Фертильні квітки

До 24: Лише сорти з пласкою формою суцвіть.Суцвіття: розташування стерильних квіток.

1
Нерегулярне

2
в одній кільчатці

3
у двох або більше кільчатках

До 25.Стерильна квітка: діаметр чашечки.

Вимірюють у найширшій частині чашечки.

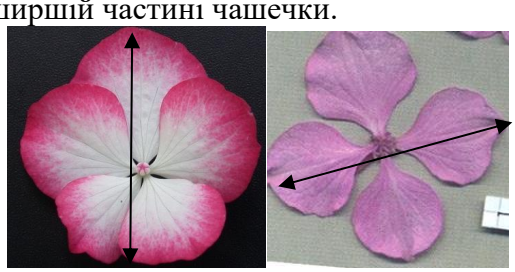

До 26. Стерильна квітка: за типом.

Проста: коли пелюсток від 3 до 6; повна: коли пелюсток понад 6.

До 27. Стерильна квітка: ступінь перекриття чашолистків.

1
Відсутнє або дуже слабкий

2
слабкий

3
середній

4
сильний

5
дуже сильний

До 28. Стерильна квітка: пилчастість краю чашолистка.

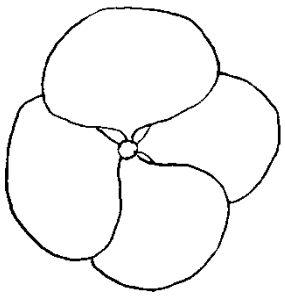

1
Відсутня на всіх пелюстках

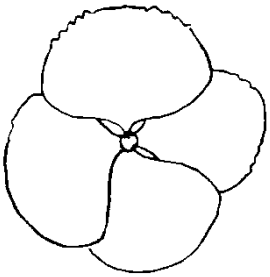

2
наявна на деяких пелюстках

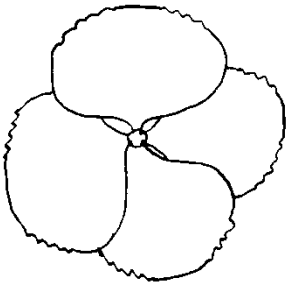

3
наявна на всіх пелюстках

До 29. Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка.
До 30. Стерильна квітка: вторинне забарвлення чашолистка.

Забарвлення квіток обстежують за вирощування рослин у горщиках з pH поживного середовища вище 5, без додавання алюмінію або інших металів, що впливає на забарвлення. За інших умов вирощування забарвлення змінюється. Основним забарвленням вважають те, що займає найбільшу площу поверхні. Вторинним забарвленням вважають те, що займає друге місце за величиною покритої поверхні.

До 30. Стерильна квітка: вторинне забарвлення чашолистка.

2
Біле

3
рожеве

4
червоне

До 31. Стерильна квітка: поширення вторинного забарвлення чашолистка.

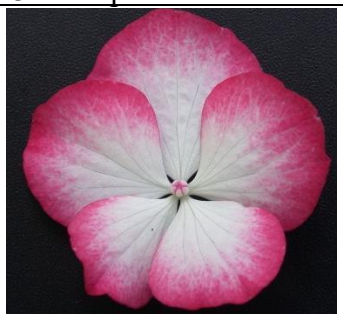

1
Периферійне

2
крайове

3
дифузне

До 33. Час початку цвітіння.

Часом початку цвітіння вважають час, коли одне або більше суцвіть мають щонайменше 90% забарвлених пелюсток.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofHydrangea (*Hydrangea*L.) (TG/133/4, UPOV) // Geneva. 2010-03-24. – 29 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg133.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Hydrangea* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Гортензія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначтеметод)

4.2.2 Насіння [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки у Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (4)	Стебло: фасціація	відсутня	Merveille	1[ ]
		наявна	Domotoi	9[ ]
5.2 (5)	Стебло: забарвлення	зелене	Merveille	1[ ]
		коричнювате		2[ ]
		пурпурувате		3[ ]
		чорнувате	Nigra	4[ ]
5.3 (16)	Листкова пластинка: основне забарвлення	жовте	Ogonda	1[ ]
		світло-зелене	Mousseline	2[ ]
		помірно зелене	Hobergine	3[ ]
		темно-зелене	Rosalba	4[ ]
		пурпурове	Merveille Sanguinea	5[ ]
5.4 (20)	Суцвіття: форма	пласка	Mousmée, Sea Foam	1[ ]
		куляста	Merveille	2[ ]
		конічна	Snowflake	3[ ]
5.5 (23)	Суцвіття: виявлення фертильних квіток	не виявляються або слабке	Merveille	1[ ]
		помірне виявлення	Mucke	2[ ]
		дуже помітне виявлення	Mousmée, Sea Foam	3[ ]
5.6 (26)	Стерильна квітка: за типом	проста	Merveille	1[ ]
		повна	Amethyst, Izu-no-Hana	2[ ]
5.7 (a)(i) (29)	Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка (рослини продовжують ріст, квітки не набули голубизни)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7 (a)(i) (29)	Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка (рослини продовжують ріст, квітки не набули голубизни)	біле		1[ ]
		світло-рожеве		2[ ]
		темно-рожеве		3[ ]
		пурпурово-рожеве		4[ ]
		червоне		5[ ]
		інше		6[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.7 (b)(i) (29)	Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка (рослини продовжують ріст, квітки набули голубизни)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7 (b)(i) (29)	Стерильна квітка: основне забарвлення чашолистка (рослини продовжують ріст, квітки набули голубизни)	забарвлення (будь-ласка повне)		[ ]
5.8 (30)	Стерильна квітка: вторинне забарвлення чашолистка	відсутнє		1[ ]
		біле	Raberah	2[ ]
		рожеве	Sandra	3 [ ]
		червоне	Ripple	4[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV:HOSTA_

Методика
проведення експертизи сортів гости (*Hosta* Tratt.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Hosta* Tratt.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20дворічних рослин, готових до цвітіння та здатних проявити характерні ознаки сорту в перший рік проведення експертизи.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріалнічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати дванезалежні вегетаційніцикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерамив другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи.***Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,80 × 0,80 м.

Використано документ UPOVTG/299/1, 2014.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніхописів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95 %. У вибірціз 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Листкова пластинка: форма (ознака 11);
- Листкова пластинка: забарвлення найбільшої площі за наступними групами:

Гр. 1: біле;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: жовте;
Гр. 4: темно-жовте;
Гр. 5: світло-зелене;
Гр. 6: зелене;
Гр. 7: темно-зелене;
Гр. 8: синьо-зелене;

- Листкова пластинка: забарвлення другої за розміром площі за наступними групами:

Гр. 1: біле;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: жовте;
Гр. 4: темно-жовте;
Гр. 5: світло-зелене;
Гр. 6: зелене;
Гр. 7: темно-зелене;
Гр. 8: синьо-зелене

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатаминеобхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів гости

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина:забарвленняверхніх лускоподібних листків VG(a)	зелене	1	Sagae
		пурпурове	2	El Capitan
		коричневе	3	Fenmans Fascination
2. (*) QN	Рослина: за висотою листків VG/MG/MS(a)	низька	3	Great Escape
		середня	5	Paradise Island
		висока	7	Fragrant Queen
3. QN	Рослина:за шириною VG/MG/MS(a)	дуже вузька	1	Desert Mouse, Pandora’s Box
		вузька	3	Secret Ambition
		середня	5	Paradise Island
		широка	7	
		дуже широка	9	Big Boy
4. (*) QN	Черешок: за довжиною VG/MG/MS(a)	дуже короткий	1	Desert Mouse
		короткий	3	Time Tunnel
		середній	5	Earth Angel
		довгий	7	Blue Circle
		дуже довгий	9	Big Boy, Flower Power, Green Acres
5. PQ	Черешок: форма внутрішнього боку в поперечному перерізі VG(a)	пласка	1	H. sieboldii ‘Alba’, Peter Pen
		V-подібна	2	H. kiyosumiensis
		U-подібна	3	Red October, June
6. PQ	Черешок: забарвлення VS (a)	жовте	1	White Christmas
		жовто-зелене	2	Desert Mouse
		світло-зелене	3	Fragrant Queen
		зелене	4	Stirfry
		темно-зелене	5	Devon Green
		блакитно-зелене	6	Bressingham Blue
		блакитно-сіре	7	Grand Marquee
7. PQ	Черешок: поширення антоціанового забарвлення VG(a)	відсутнє	1	Desert Mouse
		суцільне	2	Pilgrim
		плямами	3	Paradise Island
8. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною VG/MG/MS(a)	дуже коротка	1	Desert Mouse
		коротка	3	Little Treasure, Secret Ambition
		середня	5	Heat Wave
		довга	7	Blue Circle
		дуже довга	9	Big Boy
9. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною VG/MG/MS(a)	дуже вузька	1	Desert Mouse
		вузька	3	Secret Ambition
		середня	5	Risky Business
		широка	7	

1	2	3	4	5
		дуже широка	9	Big Boy, Sum and Substance
10. (+) QN	Листкова пластинка: положення найширшої частини VG(a)	посередині	1	
		злегка до основи	2	
		помірно до основи	3	
		чітко до основи	4	
11. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VG (a)	широкояйцеподібна	1	Sum and Substance
		яйцеподібдна	2	Desert Mouse, Sagae
		вузькояйцеподібна	3	
		дуже вузькояйцеподібна	4	Stiletto
		поперечно-еліптична	5	
		округла	6	Abiqua Drinking Gourd
		еліптична	7	Pineapple Poll
		вузькоеліптична	8	Saishu Jima
		дуже вузькоеліптична	9	
12. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VG (a)	звужена	1	Saishu Jima, Sea Octopus
		клиноподібна	2	HoosierHarmony
		зрізана	3	
		серцеподібна	4	Minnie Klopping, Pacific Blue Edger
13. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки (без кінчика) VG(a)	гостра	1	Otome-no-ka
		тупа	2	Oriana
		закруглена	3	Aureonebulosa, Great Expectations, Tokudama
14. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 1 VG(a), (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
15. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 1: поширення VS(a)	біля основи	1	
		у центрі	2	
		біля верхівки	3	
		по краях	4	
		розсіяне	5	
		всюди	6	
16. (+) PQ	Листкова пластинка: колір 1: характер поширення VG (a)	полум’яно	1	
		смугами	2	
		плямами	3	
		секторами	4	
		мармурове	5	
		по краях	6	
		суцільно або майже суцільно	7	

1	2	3	4	5
17. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір 1: загальна площа VG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
18. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 2 (за наявності) VG (a), (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 2: поширення VG (a)	відсутній	1	
		біля основи	2	
		в центрі	3	
		біля верхівки	4	
		по краях	5	
		розсіяне	6	
		всюди	7	
20. (+) PQ	Листкова пластинка: колір 2: характер поширення VG (a)	полум’яно	1	June, Little Sun Spot
		смугами	2	H. sieboldiana ’Thunderbolt’, On stage, Spilt Milk
		плямами	3	Kiwi Forest
		секторами	4	Pin Stripe Sister
		мармурове	5	H. sieboldiana ’Nothern Mist’
		по краях	6	
		суцільно або майже суцільно	7	
21. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір 2: загальна площа VG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
22. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 3 (за наявності) VG (a), (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
23. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 3: поширення VG (a)	відсутній	1	
		біля основи	2	
		у центрі	3	
		біля верхівки	4	
		по краях	5	
		розсіяне	6	
		всюди	7	
24. (+) PQ	Листкова пластинка: колір 3: характер поширення VG (a)	полум’яно	1	
		смугами	2	
		плямами	3	
		секторами	4	
		мармурове	5	
		по краях	6	

1	2	3	4	5
		суцільно або майже суцільно	7	
25. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір 3: загальна площа VG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
26. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 4 (за наявності) VG (a), (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 4: поширення VG (a)	відсутній	1	
		біля основи	2	
		у центрі	3	
		біля верхівки	4	
		по краях	5	
		розсіяне	6	
		всюди	7	
28. (+) PQ	Листкова пластинка: колір 4: характер поширення VG (a)	полум’яно	1	
		смугами	2	
		плямами	3	
		секторами	4	
		мармурове	5	
		по краях	6	
		суцільно або майже суцільно	7	
29. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір 4: загальна площа VG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
30. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 5 (за наявності) VS (a), (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: колір 5: поширення VG (a)	відсутній	1	
		біля основи	2	
		у центрі	3	
		біля верхівки	4	
		по краях	5	
		розсіяне	6	
		всюди	7	
32. (+) PQ	Листкова пластинка: колір 5: характер поширення VG (a)	полум’яно	1	
		смугами	2	
		плямами	3	
		секторами	4	
		мармурове	5	
		по краях	6	
		суцільно або майже суцільно	7	

1	2	3	4	5
33. (*) (+) QN	Листкова пластинка: колір 5: загальна площа VG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
34. QN	Листкова пластинка: форма поперечного перерізу VG (a)	опукла	1	Big Daddy
		плоска	2	Aphrodite, White Feather
		злегка увігнута	3	Desert Mouse
		сильно увігнута	4	Love Pat
35. (*) (+) QN	Листкова пластинка: кількість поздовжніх жилок VG(a)	мала	1	Fragrant Queen
		середня	2	Frosted Mouse, Heat Wave
		велика	3	Blue Circle
36. (+) QN	Листкова пластинка: ступінь вздуття VG (a)	відсутнє або дуже слабкий	1	Peter Pan
		слабкий	2	Hyacinthina
		помірний	3	Blue Circle
		сильний	4	Ground Master
		дуже сильний	5	Pizzazz
37. (+) QN	Листкова пластинка: ступінь пухирчастості VG (a)	відсутня або слабкий	1	Fragrant Queen
		помірний	2	Sea Dream
		сильний	3	Midas Touch
38. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VG (a)	відсутня або слабка	1	Silvery Slugpoof
		помірна	2	American Sweetheart
		сильна	3	Sparky
39. (+) QN	Листкова пластинка: скручування VG (a)	відсутнє або слабке	1	Devon Green, Earth Angel
		помірне	2	Blue Angel, Pizzazz
		сильне	3	Green Power, White Christmas
40. (*) (+) QN	Суцвіття: за довжиною VG/MS (c)	коротке	3	Great Escape
		середнє	5	Secret Ambition
		довге	7	Fragant Queen
41. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток VG/MG (c)	мала	3	Paradise Island
		середня	5	Secret Ambition
		велика	7	Moonstruck
42. QN	Суцвіття: положення квіток у просторі VG (c)	пряме	1	
		горизонтальне	2	Diamond Tiara
		поникле	3	Halcyon, George Smith
43. PQ	Квітконос: забарвлення VG(c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
44. (*) QL	Суцвіття: приквітки VS (c), (e)	відсутні	1	
		наявні	9	Moonstruck

1	2	3	4	5
45. QN	Приквіток: за довжиною VG/MS(c), (e)	короткий	3	Paradise Island
		середній	5	Grand Marquee
		довгий	7	Secret Ambition
46. QN	Приквіток за шириною VG/MS(c), (e)	вузька	3	American Sweetheart
		середня	5	Risky Business
		широка	7	Earth Angel
47. QN	Приквіток: форма поперечного перерізу VG(c), (e)	увігнута	1	Desert Mouse
		пласка	2	
		опукла	3	
48. (*) PQ	Приквіток: забарвлення зовнішнього боку VG(c), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
49. (+) QN	Квітконіжка: за довжиною VG/MS(e)	коротка	3	Desert Mouse
		середня	5	Grand Marquee
		довга	7	Earth Angel
50. PQ	Квітконіжка: забарвлення VG(c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
51. (*) (+) QN	Квітка: за типом VS (c)	проста	1	Halcyon, Tropical Dancer
		напівповна	2	
		повна	3	
52. (+) QN	Оцвітина: за довжиною VG/MG/MS(c)	коротка	3	Desert Mouse
		середня	5	Secret Ambition
		довга	7	Atlantis
53. (+) QN	Оцвітина: за шириною VG/MG/MS(c)	вузька	3	Paradise Island
		середня	5	Secret Ambition
		широка	7	
54. (+) PQ	Оцвітина: форма (вид збоку) VG (c)	трубчаста	1	
		чашкоподібна	2	
		лійкоподібна	3	
		дзвоникоподібна	4	
55. (+) QN	Трубка: за довжиною VG/MG/MS(c)	коротка	3	
		середня	5	Great Escape
		довга	7	American Sweetheart
56. (*) PQ	Трубка: забарвлення зовнішнього боку VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
57. (+) QN	Віночок:зовнішні частки за довжиною VG/MG/MS(c)	короткі	3	Earth Angel
		середні	5	Risky Business
		довгі	7	American Sweetheart

1	2	3	4	5
58. (+) PQ	Віночок: форма зовнішніх часток VG (c)	широкояйцеподібна	1	
		яйцеподібна	2	Desert Mouse, Lucky Mouse
		вузькояйцеподібна	3	
		дуже вузькояйцеподібна	4	
		широкоеліптична	5	
		округла	6	
		еліптична	7	Atlantis
		вузькоеліптична	8	
59. (*) PQ	Віночок: забарвлення зовнішнього боку зовнішніх часток VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
60. (*) PQ	Віночок: форма верхівок зовнішніх часток VG (c)	гостра	1	Atlantis, Fragrant Queen
		тупа	2	
		округла	3	
61. (+) QN	Віночок: внутрішні частки за довжиною VG/MG/MS(c)	короткі	3	Secret Ambition
		середні	5	Risky Business
		довгі	7	
62. (+) PQ	Віночок: форма внутрішніх часток VG (c)	широкояйцеподібна	1	
		яйцеподібна	2	Atlantis, Lucky Mouse
		вузькояйцеподібна	3	
		дуже вузькояйцеподібна	4	
		широкоеліптична	5	
		округла	6	Risky Business
		еліптична	7	
		вузькоеліптична	8	
63. (+) PQ	Віночок: забарвлення зовнішнього боку внутрішніх часток VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
64. PQ	Віночок: форма верхівок внутрішніх часток VS (c)	гостра	1	
		тупа	2	
		округла	3	Atlantis, Desert Mouse
65. QN	Тичинкова нитка: за довжиною VG/MG/MS(c)	коротка	3	Heat Wave
		середня	5	Earth Angel
		довга	7	American Sweetheart
66. PQ	Тичинкова нитка: забарвлення VG (c)	біле або білувате	1	Atlantis
		світло-зелене	2	Roxsanne, Tattoo
		зелене	3	

1	2	3	4	5
67. (*) PQ	Пиляк: забарвлення VG (c)	жовте	1	Tattoo
		жовте з пурпуровим	2	Golden Meadows
		жовто-пурпурове	3	Desert Mouse
		пурпурове	4	Atlantis, Secret Love
		коричнево-пурпурове	5	Paradise Island, Risky Business
68. PQ	Пилок: забарвлення VG (c)	жовте	1	Fragrant Queen, Secret Ambition
		темно-жовте	2	Roxsanne
		жовто-оранжеве	3	Earth Angel, Heat Wave
		оранжеве	4	Atlantis, Desert Mouse
69. QN	Стовпчик маточки: за довжиною VG/MG/MS(c)	короткий	3	Desert Mouse
		середній	5	Secret Ambition
		довгий	7	American Sweetheart
70. PQ	Стовпчик маточки: забарвлення VG (c)	біле або білувате	1	Atlantis
		світло-зелене	2	Golden Meadows, Paradise Joyce
		зелене	3	Paradise Power
71. PQ	Стовпчик маточки: забарвлення приймочки VSG (c)	біле або білувате	1	Atlantis, Desert Mouse
		світло-зелене	2	Last Dance, Liberty Hosta
		зелене	3	Roxsanne
		світло-жовте	4	
		світло-пурпурове	5	Liberty Hosta
		світло-фіолетово-блакитне	6	WAR 101

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів гости

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Ознаки рослини, черешка і листка обстежують перед цвітінням.

(b) Коли ознака посилається до кольорів «1», «2» і т. д., то їхній порядок визначають за шкалою кольорів RHS: колір 1 – найнижчий номер шкали RHS; колір 2 – другий знизу номер шкалиRHS і т.д. Наприклад, якщо листки Green 137A вкриті крапками White 155A, то Green 137A буде кольором 1, а White 155A – кольором 2. Якщо два кольори розташовані на одній платині шкали, наприклад, Green 137A і Green 137D, то 137A розглядають як нижче пронумерований колір. Варто зазначити, що в межах цієї системи ранжування залежить від площі поверхні, тобто колір, що вкриває найбільшу площу поверхні може бути визначеним як колір 3 або 4. Методикою передбачено п’ять кольорів; в разі наявності більшої кількості кольорів, той, що займає найменшу площу не враховують.

(c) Ознаки суцвіть обстежують, коли розкрита перша квітка.

(d)Довжину квітконіжки визначають, коли всі квітки відкриті.

(е) Ознаки приквітка обстежують на приквітку першої квітки суцвіття.

Може бути надана фотографія листка в поєднанні з описом порядку визначення поширення і/або характеру поширення кольору. Крім того, до фотографії повинно бути надано попередження, що пояснює основну мету фотографії: показати поширення і/або характер поширення кольорів, а не дійсні кольори. Колір на фотографіях може бути спотворений через технологічні властивості камери й можливості демонстрації фотографії (принтер, діаскопічний проектор тощо).

До 1. Рослина: забарвлення верхніх лускоподібнихлистків.

Ознаку визначають за появи перших паростків, перед розкриттям листків.

До 5. Черешок: форма внутрішнього боку в поперечному перерізі.

1 Пласка

2 V-подібна

3 U-подібна

До 10. Листкова пластинка: положення найширшої частини.

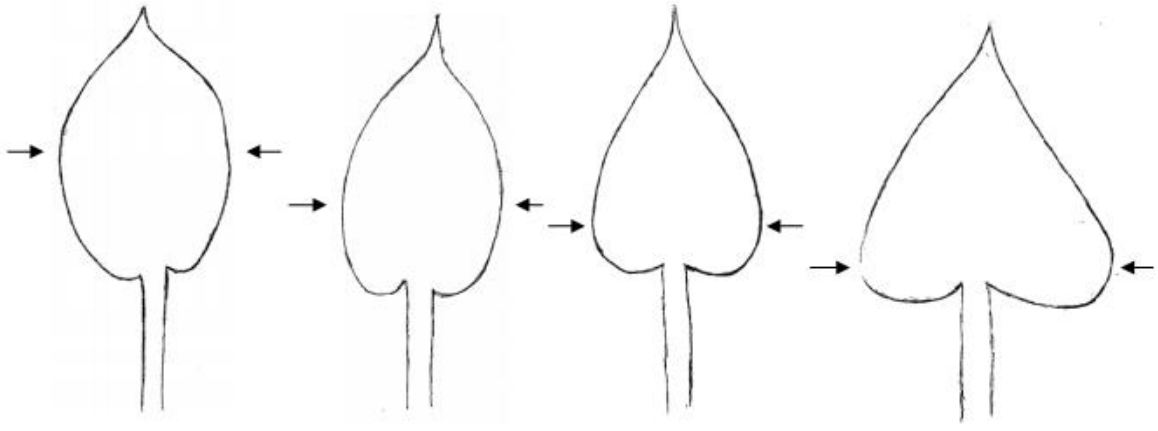

1 2 3 4

Посередині злегка до основи помірно до основи чітко до основи

До 11. Листкова пластинка: форма

широка (низька) ← ширина (відношення довжина/ширина) → вузька (високе)	← найширша частина →	
	нижче середини	посередині
	 4 дуже вузькояйцеподібна	 9 дуже вузькоеліптична
	 3 вузькояйцеподібна	 8 вузькоеліптична
	 2 яйцеподібдна	 7 еліптична
	 1 широкояйцеподібна	 6 округла

		 5 поперечно-еліптична

До 12. Листкова пластинка: форма основи.

1
Звужена

2
клиноподібна

3
зрізана

4
серцеподібна

До 13. Листкова пластинка: форма верхівки (без кінчика).

1
Гостра

2
тупа

3
закруглена

До 15. Листкова пластинка: колір 1: поширення.
До 19. Листкова пластинка: колір 2: поширення.
До 23. Листкова пластинка: колір 3: поширення.
До 27. Листкова пластинка: колір 4: поширення.
До 31. Листкова пластинка: колір 5: поширення.

Біля основи у центрі біля верхівки по краях розсіяне всюди

До 16. Листкова пластинка: колір 1: характер поширення.
До 20. Листкова пластинка: колір 2: характер поширення.
До 24. Листкова пластинка: колір 3: характер поширення.
До 28. Листкова пластинка: колір 4: характер поширення.
До 32. Листкова пластинка: колір 5: характер поширення.

1
Полум’яно (зелене)

2
смугами (світло-жовте)

3
плямами (світло-жовте)

4
секторами (жовто-зелене)

5
мармурове (сіро-зелене)

6
по краях (біле)

До 17. Листкова пластинка: колір 1: загальна площа.
До 21. Листкова пластинка: колір 2: загальна площа.
До 25. Листкова пластинка: колір 3: загальна площа.
До 29. Листкова пластинка: колір 4: загальна площа.
До 33. Листкова пластинка: колір 5: загальна площа.

Площу порівнюють з загальною площу листкової поверхні.

Для забезпечення ілюстрації способу запису, нижче наведено два робочі приклади. Перший описує листок лише з одним кольором, другий – з кількома кольорами.

Робочий приклад Один (сорт лише з одним кольором листка).

14. Листкова пластинка: колір 1 – RHS шкала кольорів – RHS 144 A – темно-зелене
15. Листкова пластинка: колір 1: поширення – всюди (6)
16. Листкова пластинка: колір 1: характер поширення – суцільно або майже суцільно (7)
17. Листкова пластинка: колір 1: загальна площа – дуже велика (9)
18. Листкова пластинка: колір 2 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
19. Листкова пластинка: колір 2: поширення – відсутній (1)
20. Листкова пластинка: колір 2: характер поширення – не визначається
21. Листкова пластинка: колір 2: загальна площа – не визначається
22. Листкова пластинка: колір 3 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
23. Листкова пластинка: колір 3: поширення – відсутній (1)
24. Листкова пластинка: колір 3: характер поширення – не визначається
25. Листкова пластинка: колір 3: загальна площа – не визначається
26. Листкова пластинка: колір 4 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
27. Листкова пластинка: колір 4: поширення – відсутній (1)
28. Листкова пластинка: колір 4: характер поширення – не визначається
29. Листкова пластинка: колір 4: загальна площа – не визначається
30. Листкова пластинка: колір 5 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
31. Листкова пластинка: колір 5: поширення – відсутній (1)
32. Листкова пластинка: колір 5: характер поширення – не визначається
33. Листкова пластинка: колір 5: загальна площа – не визначається

Робочий приклад Два (сорт з кількома кольорами листка)

14. Листкова пластинка: колір 1 – RHSшкала кольорів – RHS 146 A – коричнево-зелене
15. Листкова пластинка: колір 1: поширення – по краях (4)
16. Листкова пластинка: колір 1: характер поширення – суцільно або майже суцільно (7)
17. Листкова пластинка: колір 1: загальна площа – середня (5)
18. Листкова пластинка: колір 2 (за наявності) – RHSшкала кольорів – RHS 151 A – зелено-коричневе
19. Листкова пластинка: колір 2: поширення – розсіяне (6)
20. Листкова пластинка: колір 2: характер поширення – секторами (4)

21. Листкова пластинка: колір 2: загальна площа – мала (3)
22. Листкова пластинка: колір 3 (за наявності) – RHSшкала кольорів – RHS 151 A – біле
23. Листкова пластинка: колір 3: поширення – в центрі (3)
24. Листкова пластинка: колір 3: характер поширення – полум'яно (1)
25. Листкова пластинка: колір 3: загальна площа – від малої до середньої (4)
26. Листкова пластинка: колір 4 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
27. Листкова пластинка: колір 4: поширення – відсутній (1)
28. Листкова пластинка: колір 4: характер поширення – не визначається
29. Листкова пластинка: колір 4: загальна площа – не визначається
30. Листкова пластинка: колір 5 (за наявності) – RHSшкала кольорів – не визначається
31. Листкова пластинка: колір 5: поширення – відсутній (1)
32. Листкова пластинка: колір 5: характер поширення – не визначається
33. Листкова пластинка: колір 5: загальна площа – не визначається

До 35. Листкова пластинка: кількість поздовжніх жилок.

3
Мала

7
велика

До 36. Листкова пластинка: ступінь вздуття.

1
Відсутня або дуже слабкий

7
сильний

До 37. Листкова пластинка: ступінь пухирчастості.

1 Відсутня або слабкий

3 сильний

До 39. Листкова пластинка: скручування.

1 Відсутнє або слабке

2 помірне

3 сильне

До 40. Суцвіття: за довжиною.

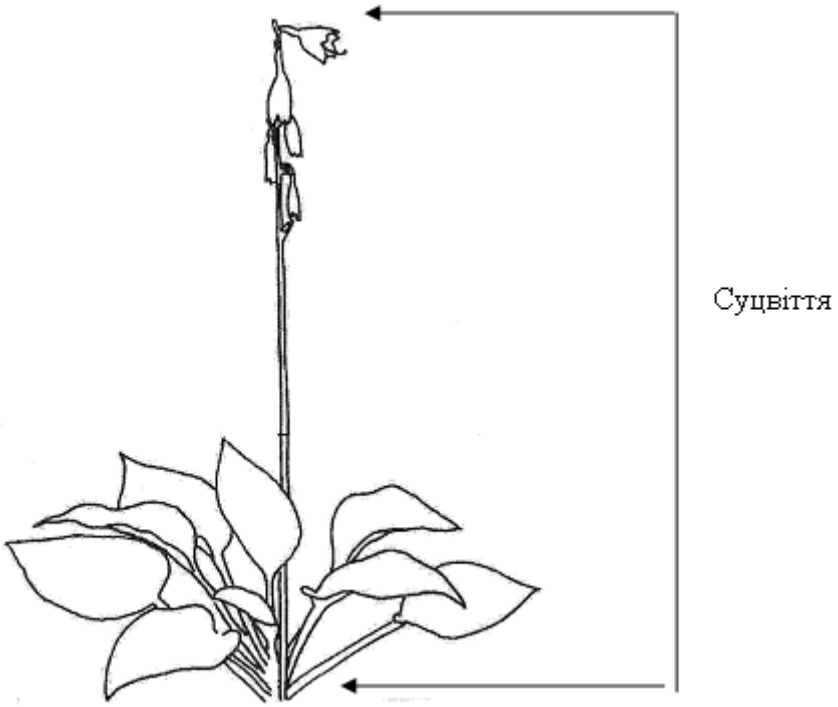

До 49. Квітконіжка: за довжиною.
До 55. Трубка: за довжиною.

До 57. Віночок: зовнішні частки за довжиною.
До 61. Віночок: внутрішні частки за довжиною.
До 63. Віночок: забарвлення зовнішнього боку внутрішніх часток.

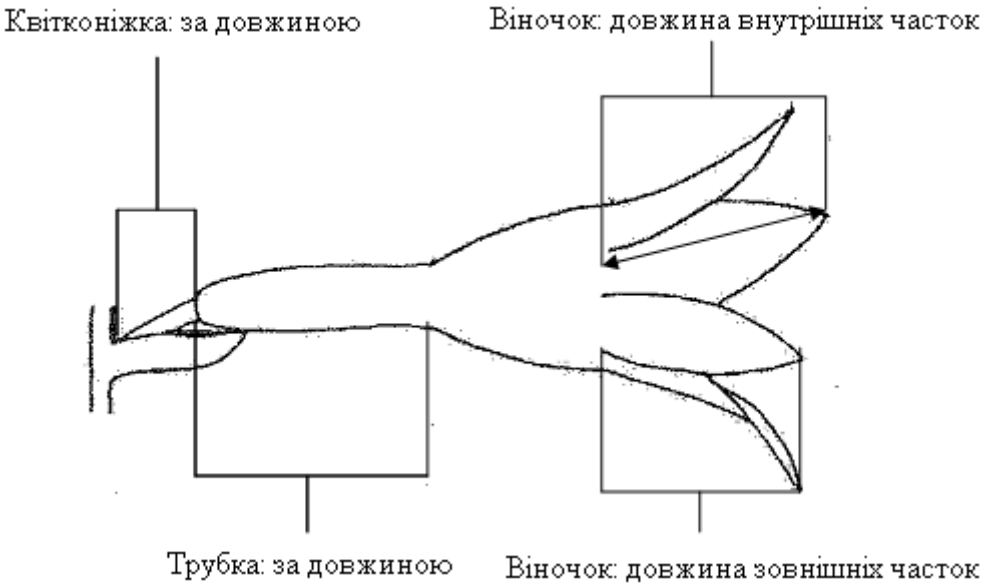

До 51. Квітка: за типом.

(1) проста: 6 часток віночка;
(2) напівповна: 7–11 часток віночка;
(3) повна: 12 або більше часток віночка.

До 52. Оцвітина: за довжиною.
До 53. Оцвітина: за шириною.

До 54. Оцвітина: форма (вид збоку).

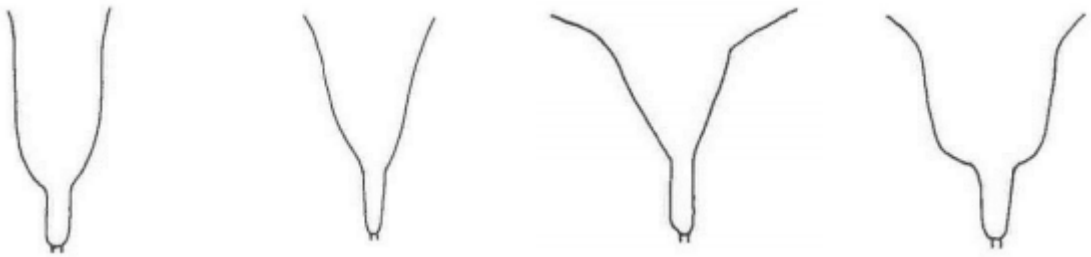

1	2	3	4
Трубчаста	чашкоподібна	лійкоподібна	дзвоникоподібна

До 58. Віночок: форма зовнішніх часток.
До 62. Віночок: форма внутрішніх часток.

широка (низьке) ← ширина (відношення довжина/ширина) → вузька (високе)	← найширша частина →	
	нижче середини	посередині
	 4 дуже вузькояйцеподібна	
	 3 вузькояйцеподібна	 8 вузькоеліптична
	 2 яйцеподібна	 7 еліптична
	 1 широкояйцеподібна	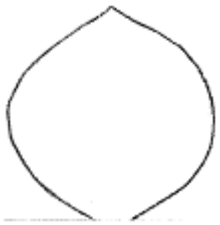 6 округла
		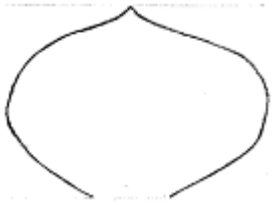 5 широкоеліптична

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofHosta (*Hosta* Tratt.) (TG/TG/299/1, UPOV) // Geneva. 2014-04-09. – 42 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg/299.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети

1.1 Ботанічна назва	*Hosta* Tratt.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Госта**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються насінням [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки вМетодиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: за висотою листків	дуже низька		1[ ]
		від дуже низької до низької		2[ ]
		низька	Great Escape	3[ ]
		від низької до середньої		4[ ]
		середня	Paradise island	5[ ]
		від середньої до високої		6[ ]
		висока	Fragrant Queen	7[ ]
		від високої до дуже високої		8[ ]
		дуже висока		9[ ]
5.2 (11)	Листкова пластинка: форма	широкояйцеподібна	Sum and Substance	1[ ]
		яйцеподібдна	Desert Mouse, Sagae	2[ ]
		вузькояйцеподібна		3[ ]
		дуже вузькояйцеподібна	Stiletto	4[ ]
		поперечно-еліптична		5[ ]
		округла	Abiqua Drinking Gourd	6[ ]
		еліптична	Pineapple Poll	7[ ]
		вузькоеліптична	Saishu Jima	8[ ]
		дуже вузькоеліптична		9[ ]
5.3i	Листкова пластинка: забарвлення найбільшої площі	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3ii	Листкова пластинка: забарвлення найбільшої площі	біле		1[ ]
		світло-жовте		2[ ]
		жовте		3[ ]
		темно-жовте		4[ ]
		світло-зелене		5[ ]
		зелене		6[ ]
		темно-зелене		7[ ]
		синьо-зелене		8[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.4	Листкова пластинка: забарвлення найбільшої площі: характер поширення	полум'яно		1[ ]
		смугами		2[ ]
		плямами		3[ ]
		секторами		4[ ]
		мармурове		5[ ]
		по краях		6[ ]
		суцільно або майже суцільно		7[ ]
5.5i	Листкова пластинка: забарвлення другої за розміром площі (за наявності)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5ii	Листкова пластинка: забарвлення другої за розміром площі (за наявності)	біле		1[ ]
		світло-жовте		2[ ]
		жовте		3[ ]
		темно-жовте		4[ ]
		світло-зелене		5[ ]
		зелене		6[ ]
		темно-зелене		7[ ]
		синьо-зелене		8[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.963+635.967.2 Код UPOV:DELPH_HYB

Методика

проведення експертизи сортів дельфінію гібридного (*Delphinium×hybridum* Hort.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Delphinium×hybridum* Hort.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіннядля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 50г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогамчинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

*2.4*Насіннянічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Коли у Таблиці ознак є посилання на RHSшкалу, то доречне таке формулювання: Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 30 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,40 м.

Методику розробили: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к. б. н.,
Ткаченко В. М. к. с.-г. н., УІЕСР, 2009.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 30 рослин.

Усі вимірювання слід здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 30 рослин або частин 30 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 30 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95% . У вибірціз 30 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Групують сорти за наступнимиознаками:

- Рослина: тип розвитку (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Суцвіття: тип (ознака 8);
- Суцвіття: кількість квіток (ознака 10);
- Квітка: за типом (ознака 13);
- Рослина: кількість цвітінь за вегетацію (ознака 23).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів дельфініуму гібридного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: тип розвитку VG 5	однорічний	1	
		багаторічний	2	
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 3	низька	3	
		середня	5	Блек Найт
		висока	7	Голубоє кружєво
3. PQ	Рослина: габітус VG 3	прямий	1	Лавандовий обеліск
		напіврозлогий	2	
4. (+) QN	Листок сім'ядольний: за довжиною MS 1	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
5. (+) QN	Листок сім'ядольний: за шириною MS 1	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
6. (*) (+) PQ	Листок сім'ядольний: форма VS 1	зубчаста	1	
		тричі розсічена	2	
		виделкова	3	
		перистороздільна	4	
7. (*) PQ	Листок стебловий: форма розчленування пластинки VS 2	округла	1	
		тричі роздільна	3	
		п'яти роздільна	5	
		семи роздільна	7	
		багаторазово-перистороздільна	9	
8. (*) PQ	Суцвіття: тип VG 3	китиця	1	Дочь зіми
		волоть	2	Фолкєрфрід
9. (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS 3	коротке	3	Берхімель
		середнє	5	Фолькєрфрід
		довге	7	Морфєй
10. (*) (+) QN	Суцвіття: кількість квіток MS 3	дуже мала	1	Берхімєль
		мала	3	Мєргєйм
		середня	5	Караван
		велика	7	Голубоє кружєво
		дуже велика	9	Лєтнєє утро
11. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма VS 3	пірамідальна	1	Джінєвєр
		циліндрична	2	Хрустальний фонтан
		розлога	3	

1	2	3	4	5
12. QN	Суцвіття: відстань розташування першої квітки від поверхні ґрунту MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
13. (*) PQ	Квітка: за типом VG 3	проста (моноциклічна)	1	Бергхіммєль
		напівповна (біциклічна)	2	Вєсєнній снєг
		повна (трициклічна)	3	
14. (+) QN	Квітка: кількість пелюсток у віночку MS 3	мала	3	Бергхіммєль
		середня	5	Вєсєнній снєг
		велика	7	Дочь зіми
15. (*) (+) QL	Квітка: за будовою VS 3	плескате око	1	Лєтнєє утро
		опукле око	2	Караван
		дисковидна проста	3	Бергхіммєль
		дисковидна напівповна	4	Южний полюс
		зірчаста проста	5	Голубоє кружєво
		зірчаста напівповна	6	Сірєнєвая спіраль
		комбінована	7	
16. PQ	Квітка: забарвлення VS 3	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
17. (*) QL	Квітка: двокольорове забарвлення VS 3	відсутнє	1	Дочь зіми
		наявне	9	
18. (*) PQ	Квітка: забарвлення вічкавповнихквіток(трициклічних) VS, 3	біле	1	Голубоє кружєво
		чорне	9	Вєсєнній снєг
19. (+) QN	Квітка: діаметр вічка MS 3	малий	3	Лєтнєє утро
		середній	5	Дочь зіми
		великий	7	Сірєнєвая спіраль
20. (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 5	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
21. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній	3	Руза
		середній	5	Пушкін
		пізній	7	Камєліард
22. (*) QN	Рослина: тривалість цвітіння MG 2, 3	мала	3	Блю Берд
		середня	5	Кінг Артур
		велика	7	Сірєнєвая спіраль
23. (*) (+) QN	Рослина: кількість цвітінь за вегетацію VG 3, 4	одне	1	Пушкін
		два	2	Сірєнєвая спіраль
		три	3	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів дельфініуму гібридного

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту йрозвитку
1	сходи
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	повторне цвітіння
5	стигле насіння

До 2.Рослина: за висотою, см.

Низька – до 60; середня – 60–150; висока – понад 150.

До 4. Листок сім'ядольний: за довжиною, мм.

Короткий – до 15; середній – 15–20; довгий – понад 20.

До 5. Листок сім'ядольний: за шириною, мм.

Вузький – до 12; середній – 12–16; широкий – понад 16.

До 6. Листок сім'ядольний: форма.

1
Зубчаста

2
тричі розсічена

3
виделкова

4
перистороздільна

До 9. Суцвіття: за довжиною, см.

Коротке – до 30; середнє – 30–60; довге – понад 60.

До 10. Суцвіття: кількість квіток, шт.

Дуже мала – до 15, мала – 15–30, середня – 30–60, багато – 60 – 80, дуже багато – понад 80.

До 11. Суцвіття: форма.

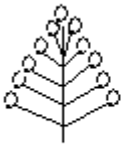
1
Пірамідальна

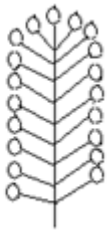
2
циліндрична

3
розлога

До 14. Квітка: кількість пелюсток у віночку, шт.

Мала – до 6, середня – 6–9, велика – понад 9.

До 15. Квітка: за будовою.

1
Плескате

2
оковипучене око

3
дисковидна проста

4
дисковидна напівповна

5
зірчаста проста

6
зірчаста напівповна

7
комбінована

До 19. Квітка: діаметр вічка, мм.

Малий – до 5; середній – 5–8; великий – понад 8.

До 20.Насіння: маса 1000 шт, г.

Мала – до 1,2; середня – 1,2–1,7; велика – понад 1,7.

До 21. Рослина: час початку цвітіння, місяць, декада.

Ранній – I–II декади червня; середній – III декада червня; пізній –I декада липня.

До 22. Рослина: тривалість цвітіння, діб.

Мала – до 20, середня – 20–30, велика – понад 30.

До 23. Рослина: кількість цвітінь за вегетацію.

Для визначення кількості цвітінь після відцвітання квіток першого цвітіння, квітконоси видаляють, а рослини підживлюють компостом або перегноєм під кожен кущ з розрахунку 2–3 кг/м^2,і так після кожного цвітіння.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта. / А. М. Гродзинский. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 278-280.

2. Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко. – М.-Л.: Издательство Академии Наук СССР, 1956. – С. 27-32.

3. Малютин Н. И. Дельфиниумы. / Н. И. Малютин. – М.: Агропромиздат, 1992.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Delphinium×hybridum* Hort.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Дельфіній гібридний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]
(a) Самозапильний

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: тип розвитку	однорічний		1 [ ]
		багаторічний		2[ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	низька		3[ ]
		середня		5 [ ]
		висока		7 [ ]
5.3 (8)	Суцвіття: тип	китиця		1 [ ]
		волоть		2 [ ]
5.4 (10)	Суцвіття: кількість квіток	дуже мала		1 [ ]
		мала		3 [ ]
		середня		5 [ ]
		велика		7 [ ]
		дуже велика		9 [ ]
5.5 (13)	Квітка: за типом	проста (моноциклічна)		1 [ ]
		напівповна (біциклічна)		2 [ ] 3 [ ]
		повна(трициклічна)		
5.6 (23)	Рослина: кількість цвітінь за вегетацію	одне		3[ ]
		два		5 [ ]
		три		7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічного оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослин тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.931 Код UPOV: CAMPA_

Методика
проведення експертизи сортів роду дзвоники (*Campanula* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду*Campanula* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – молоді рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити:

– для сортів, що розмножуються вегетативно – 10 рослин розсадного віку;

– для сортів, що розмножуються насінням (для однорічного та дворічного типу розвитку) – 1,0 г.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами і не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежнийвегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерамив другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.Для обстеження габітусу (ознака 1), рослини повинні вирощуватись в горщиках.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин.

Використано документ UPOVTG/305/1, 2015.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано у другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 9* (10) рослин або частин 9 (10) рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених9 (10) рослин або частин 9 (10) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 9 (10) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 9 (10) рослин або частин 9 (10) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 10 рослин допускається одна нетипова.

---

*– для визначення відмінності

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Листкова пластинка: основне забарвлення (ознака 13);
- Квітка: положення (ознака 20);
- Квітка: тип (ознака 21);
- Віночок: кількість рядів пелюсток (ознака 25);
- Віночок: основне забарвлення зовнішнього боку (ознака 28)
  Гр. 1: біле
  Гр. 2: рожеве
  Гр. 3: червоно-пурпурове
  Гр. 4: пурпурове
  Гр. 5: голубе
- Віночок: основне забарвлення внітрішнього боку (ознака 34)
  Гр. 1: біле
  Гр. 2: рожеве
  Гр. 3: червоно-пурпурове
  Гр. 4: пурпурове
  Гр. 5: голубе
- Віночок: плями на внітрішньому боці (ознака 37).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознакпоряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)–(c) – див. пояснення в Розділі 8.1.

7. Таблиця ознак сортів дзвоників

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VG	прямий	1	La Bello
		напіврозлогий	2	Sarastro
		розлогий	3	PKMP05
		горизонтальний	4	Blue Rivulet
		пониклий	5	Camp trailbule
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою VG/MG/MS	надзвичайно низька	1	Puck
		дуже низька	3	Samantha
		низька	5	Caroline
		середня	7	Sarastro
		висока	9	Kent Belle
		дуже висока	11	
		надзвичайно висока	13	Aida
3. (*) QN	Рослина: за шириною VG/MG/MS	дуже вузька	1	
		вузька	3	Napoli Blue
		середня	5	PKMP05
		широка	7	Sarastro
		дуже широка	9	Blue Rivulet
4. (+) QN	Рослина: щільність VG	дуже нещільна	1	PKM01
		нещільна	3	Caroline
		середня	5	Samantha
		щільна	7	PKMP05
		дуже щільна	9	PKMP01
5. (+) PQ	Стебло: забарвлення VG	жовто-зелене	1	Blue Eyed Blonde
		світло зелене	2	PKMP05
		помірно зелене	3	Sarastro
		темно зелене	4	PKM01
		сіро зелене	5	PKMFOR168
		зелене з червоно-пурпуровим відтінком	6	Blue Rivulet
		червоно-пурпурове	7	Silver Bells
6. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною VG/MG/MS (a)	дуже коротка	1	PKMP05
		коротка	3	Napoli Blue
		середня	5	Blue Rivulet
		довга	7	Caroline
		дуже довга	9	Elizabeth
7. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за шириною VG/MG/MS (a)	дуже вузька	1	Pink Octopus
		вузька	3	Blue Eyed Blonde
		середня	5	Caroline
		широка	7	Silver Bells
		дуже широка	9	Sarastro

1	2	3	4	5
8. (*) (+) QN	Листкова пластинка: відношення довжина / ширина VG/MG/MS (a)	мале	3	Caroline
		середнє	5	Pink Octopus
		велике	7	Blue Eyed Blond
9. (+) QN	Листкова пластинка: розміщення найширшої частини VG (a)	сильно біля основи	1	
		помірно біля основи	2	
		посередині	3	
		біля верхівки	4	
10. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VG (a)	загострена	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
11. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VG (a)	витягнута	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		округла	4	
		зрізана	5	
		серцеподібна	6	
12. (*) QL	Листкова пластинка: різнобарвність VG (a)	відсутня	1	Pink Octopus
		наявна	9	Kifu
13. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення	білувате	1	
		жовте	2	Kifu
		жовто-зелене	3	Blue Eyed Blonde
		світло-зелене	4	Caroline
		помірно-зелене	5	Sarastro
		темно-зелене	6	PKM01
		сіро-зелене	7	Silver Bells
		зелене з пурпурово-червоним відтінком	8	Blue Rivulet
14. QN	Листкова пластинка: зморшкуватість VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	PKM01
		слабка	2	Pink Octopus
		середня	3	Sarastro
		сильна	4	Elizabeth
		дуже сильна	5	Hot Lips
15. QN	Листкова пластинка: глянсуватість VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	PKM01
		слабка	2	Pink Octopus
		середня	3	Caroline
		сильна	4	Silver Bells

1	2	3	4	5
16. (*) QN	Листкова пластинка: опушення VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	PKM01
		слабке	2	Pink Octopus
		середнє	3	Sarastro
		сильне	4	Caroline
		дуже сильне	5	PKMFOR168
17. (+) QN	Листкова пластинка: зубчастість краю VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	PKM01
		слабка	2	Napoli Blue
		середня	3	Sarastro
		сильна	4	Caroline
		дуже сильна	5	Elizabeth
18. (+) QN	Листкова пластинка: зубчастість краю за глибиною VG (a)	дуже мілка	1	PKM01
		мілка	2	Caroline
		середня	3	Pink Octopus
		глибока	4	Camp trailbule
		дуже глибока	5	Sarastro
19. (+) QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	Sarastro
		слабка	2	Caroline
		середня	3	Elizabeth
		сильна	4	PKMFOR168
		дуже сильна	5	Hot Lips
20. (*) (+) QN	Квітка: положення VG (b)	пряме	1	Samantha
		напіврозлоге	2	PKMP05
		розлоге	3	Blue Eyed Blonde
		горизонтальне	4	Pink Octopus
		поникле	5	Sarastro
21. (*) (+) PQ	Квітка: тип VG (b)	трубкоподібна	1	Sarastro
		дзвоникоподібна	2	PKMH01
		колесоподібна	3	Samantha
		зіркоподібна (зістрічкоподібними частками)	4	Pink Octopus
22. (*) (+) QL	Чашечка: пелюсткоподібні частки VG (b)	відсутні	1	Kent Belle
		наявні	9	Pantaloons
23. PQ	Тільки сорти з чашечкою: з наявними пелюсткоподібними частками: Частка чашечки: забарвлення зовнішнього боку VG, (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
24. (+) QN	Чашечка: положення часток VG (b)	притиснуте до віночка	1	
		помірно розлоге	3	
		горизонтальне	5	
		помірно завернуте	7	
		сильно завернуте	9	
25. (*) (+) QN	Віночок: кількість рядів пелюсток VG (b)	дуже мала	1	PKMH01
		мала	2	Havidb701
		середня	3	White Ball
		велика	4	La Bello
26. (*) (+) QN	Віночок: за довжиною VG/MG/MS	дуже короткий	1	Blue Rivulet
		короткий	3	Jelly Bells
		середній	5	Caroline
		довгий	7	Pantaloons
		дуже довгий	9	Sarastro
27. (*) (+) QN	Віночок: діаметр VG/MG/MS	дуже малий	1	
		малий	3	PKMP05
		середній	5	Sarastro
		великий	7	Blue Eyed Blonde
		дуже великий	9	Pink Octopus
28. (*) PQ	Віночок: основне забарвлення зовнішнього боку VG (b) (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (+) PQ	Віночок: розміщення вторинного забарвлення зовнішнього боку VG (b) (c)	відсутнє	1	
		дистальна чверть	2	
		базальна половина	3	
		базальна чверть	4	
		на основі	5	
		крайова зона	6	
		центральна жилка	7	
		центральна жилка і крайова зона	8	
		вздовж жилок (включаючи центральну жилку)	9	
30. (*) PQ	Віночок: вторинне забарвлення зовнішнього боку VG (b) (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
31. (*) QL	Віночок: плями на зовнішньому боці VG (b)	відсутні	1	Sarastro
		наявні	9	Pink Chimes
32. (+) PQ	Віночок: розміщення плям на зовнішньому боці VG (b)	в основному на базальній чверті	1	
		в основному на базальній половині	2	
		в основному на базальних трьох чвертях	3	
		по всьому віночку	4	
		в основному вздовж центральних жилок базальної чверті	5	
		в основному вздовж центральних жилок базальної половини	6	
		в основному вздовж центральних жилок базальних трьох чвертей	7	
		в основному вздовж всієї довжини центральних жилок	8	
33. QN	Віночок: щільність плям на зовнішньому боці VG (b)	дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Silver Bells
		середня	5	Elizabeth
		щільна	7	Pink Chimes
		дуже щільна	9	
34. (*) PQ	Віночок: основне забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
35. (+) PQ	Віночок: розміщення вторинного забарвлення внутрішнього боку VG (b) (c)	відсутнє	1	
		дистальна чверть	2	
		базальна половина	3	
		базальна чверть	4	
		на основі	5	
		крайова зона	6	
		центральні жилки	7	
		поздовжня зона (на стику основ часток)	8	
		вздовж жилок	9	

1	2	3	4	5
36. (*) PQ	Віночок: вторинне забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
37. (*) QL	Віночок: плями на внутрішньому боці VG (b)	відсутні	1	La Bello
		наявні	9	Pink Octopus
38. (+) PQ	Віночок: розміщення плям на внутрішньому боці VG (b)	в основному на базальній чверті	1	
		в основному на базальній половині	2	
		в основному на базальних трьох чвертях	3	
		по всьому віночку	4	
		в основному вздовж центральних жилок базальної чверті	5	
		в основному вздовж центральних жилок базальної половини	6	
		в основному вздовж центральних жилок базальних трьох чвертей	7	
		в основному вздовж всієї довжини центральних жилок	8	
39. QN	Віночок: щільність плям на внутрішньому боці VG (b)	дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Silver Bells
		середня	5	Pink Octopus
		щільна	7	Pink Chimes
		дуже щільна	9	Hot Lips
40. PQ	Віночок: забарвлення плям на внутрішньому боці VG (b)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
41. (*) QL	Віночок: опушення внутрішнього боку VG (b)	відсутнє	1	Caroline
		наявне	9	Pink Octopus

1	2	3	4	5
42. (+) QN	Віночок: зрощена частина за довжиною VG/MG/MS (b)	відсутня або надзвичайно коротка	1	Pink Octopus
		дуже коротка	3	PKM01
		коротка	5	Caroline
		середня	7	Kent Belle
		довга	9	Pantaloons
		дуже довга	11	Elizabeth
		надзвичайно довга	13	Sarastro
43. (*) (+) QN	Віночок: відносна довжина зрощеної частини в порівнянні до загальної довжини віночка VG (b)	відсутня або дуже коротка	1	
		коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
		дуже довга	9	
44. (+) QN	Віночок: діаметр злитої частини VG/MG/MS (b)	відсутня або дуже малий	1	PKMP05
		малий	3	Samantha
		середній	5	Elizabeth
		великий	7	
		дуже великий	9	Blue Eyed Blonde
45. (*) (+) PQ	Віночок: профіль зрощеної частини в поздовжньому розрізі VG (b)	конвергентний	1	
		паралельний	2	
		дуже слабко дивергентний	3	
		слабко дивергентний	4	
		помірно дивергентний	5	
		сильно дивергентний	6	
		дуже сильно дивергентний	7	
46. (*) (+) PQ	Частка віночка: форма VG (b)	трикутна	1	
		яйцеподібна	2	
		еліптична	3	
		видовжена	4	
47. (*) (+) QN	Частка віночка: за довжиною VG/MG/MS (b)	дуже коротка	1	Jelly Bells
		коротка	3	PKMP05
		середня	5	Blue Eyed Blonde
		довга	7	
		дуже довга	9	
		надзвичайно довга	11	Pink Octopus
48. (+) QN	Частка віночка: за шириною VG/MG/MS (b)	дуже вузька	1	Blue Rivulet
		вузька	3	Caroline
		середня	5	Kent Belle
		широка	7	La Bello
		дуже широка	9	Blue Eyed Blonde

1	2	3	4	5
49. (*) (+) QN	Частка віночка: вигин VG (b)	дуже слабко увігнута	1	
		пряма	2	
		дуже слабко відігнута	3	
		слабко відігнута	4	
		помірно відігнута	5	
		сильно відігнута	6	
		дуже сильно відігнута	7	
50. (+) PQ	Частка віночка: форма верхівки VG (b)	загострена	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		округла	4	
		зрізана	5	
51. PQ	Пилок: забарвлення VG (b)	білувате	1	Pink Octopus
		зеленувате	2	
		жовтувате	3	Caroline
		пурпурувате	4	June Bell
		голубувате	5	PKM01

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів дзвоників

8.1 Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Обстеження повинні проводитись під час повного цвітіння.

Ознаки, позначені у другій колонці Таблиці ознак під наступним ключем, слід визначати, як показано нижче:

(a) Обстеження листкової пластинки слід проводити на повністю розгорнутих листках з середньої третини квітучого стебла, за виключенням суцвіття. Обстеження не проводять на базальних листках рослини. Якщо не вказано інше, завжди обстежується верхній бік листка.

(b) Обстеження чашечки і віночка слід робити на нових повністю відкритих квітках.

(c) Основне забарвлення це те, яке займає найбільшу площу поверхні, не враховуючи будь-які наявні плями. Забарвлення з другою за величиною площею поверхні є вторинним. У випадку, коли площі поверхні основного і вторинного забарвлення майже одинакові, і не можливо визначити, яка з них більша, темніше забарвлення вважається основним. У керівництві передбачено два забарвлення, якщо наявні більш ніж два кольори, то ті, які мають найменшу площу не обстежуються.

8.2 Пояснення до окремих ознак

До 1. Рослина: габітус.

Для обстеження габітусу рослини повинні бути вирощені в горщиках.

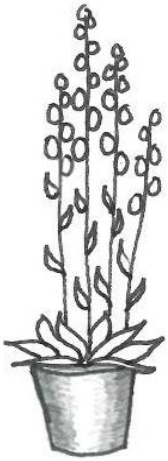

1
Прямий

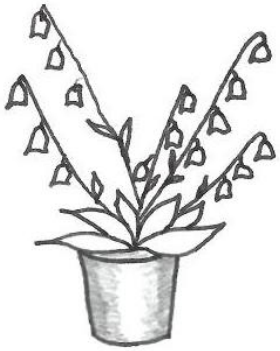

2
напіврозлогий

3
розлогий

4
горизонтальний

5
пониклий

До 2+3. Рослина: за висотою (2); за шириною (3).

Природна висота рослини визначається від поверхні субстрату.

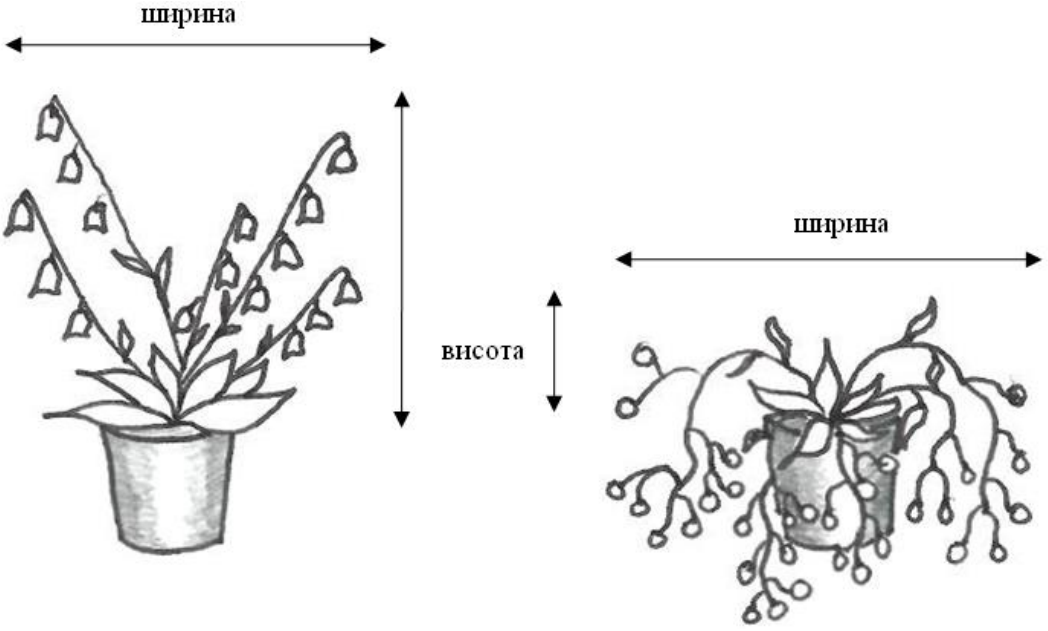

До 4. Рослина: щільність.

Це загальна оцінка щільності всієї рослини, у тому числі квітів і листків.

До 5. Стебло: забарвлення.

Обстежується середня третина квітучого стебла, не враховуючи квітучу частину.

До 7. Листкова пластинка: за шириною.

Обстежується найширша частина листкової пластинки.

До 8. Листкова пластинка: відношення довжина / ширина.

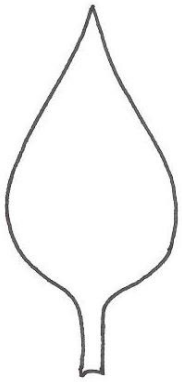

3
Мале

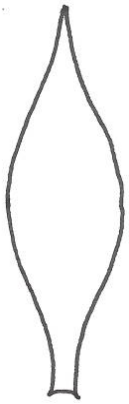

5
середнє

7
велике

До 9. Листкова пластинка: розміщення найширшої частини.

1
Сильно біля основи

2
помірно біля основи

3
посередині

4
біля верхівки

До 10. Листкова пластинка: форма верхівки.

1
Загострена

2
гостра

3
тупа

До 11. Листкова пластинка: форма основи.

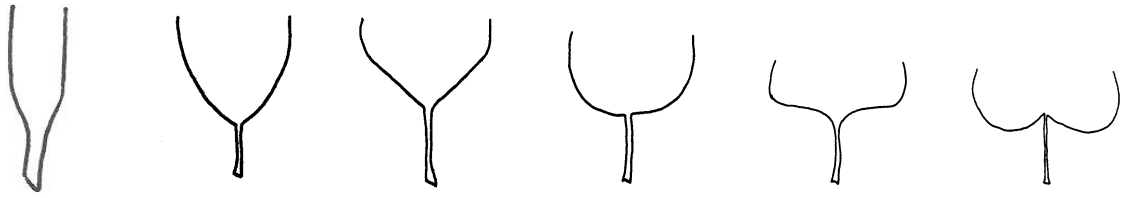

1	2	3	4	5	6
Витягнута	гостра	тупа	округла	зрізана	серцеподібна

До 13. Листкова пластинка: основне забарвлення.

Основне забарвлення це забарвлення з найбільшою площею поверхні. У випадку, коли площі поверхні основного і вторинного забарвлення майже одинакові, темніше забарвлення вважається основним.

До 17. Листкова пластинка: зубчастість краю.

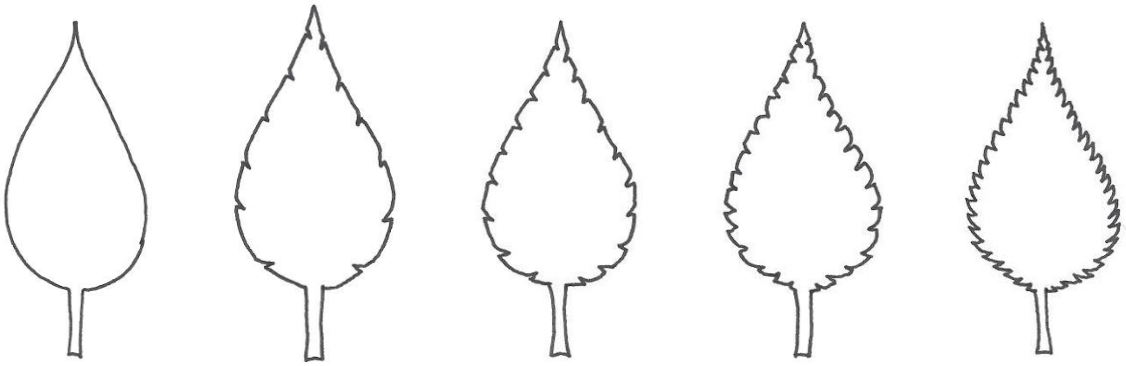

1	2	3	4	5
Відсутня або дуже слабка	слабка	середня	сильна	дуже сильна

До 18. Листкова пластинка: зубчастість краю за глибиною.

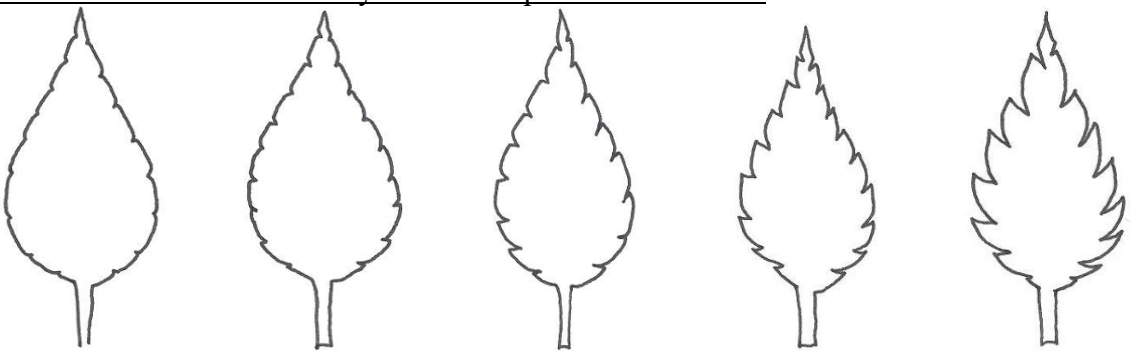

1	2	3	4	5
Дуже мілка	мілка	середня	глибока	дуже глибока

До 19. Листкова пластинка: хвилястість краю.

1
Відсутня або дуже слабка

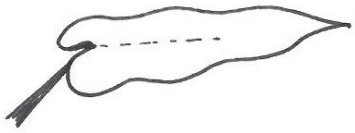

2
слабка

3
середня

4
сильна

5
дуже сильна

До 20. Квітка: положення.

Природне положення віночка визначається незалежно від кута, який утворює квітконіжка.

1
Пряме

2
напіврозлоге

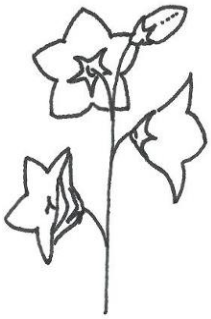

3
розлоге

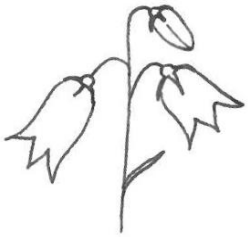

4
горизонтальне

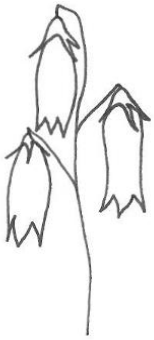

5
поникле

До 21. Квітка: тип.

1
Трубкоподібна

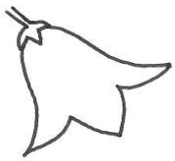

2
дзвоникоподібна

3
колесоподібна

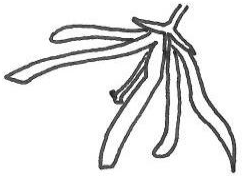

4
зіркоподібна
(зістрічкоподібними
частками)

До 22. Чашечка: пелюсткоподібні частки.

1
Відсутні

9
наявні

До 24. Чашечка: положення часток.

Обстежують лише частки чашечки, не враховуючи жодних придатків, які можуть бути присутні між частками.

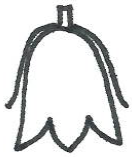

1
Притиснуте до віночка

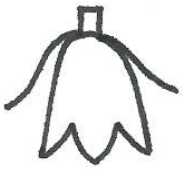

3
помірно розлоге

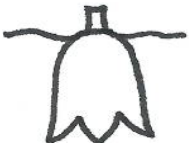

5
горизонтальне

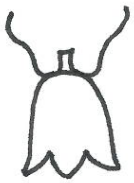

7
помірно завернуте

9
сильно завернуте

До 25. Віночок: кількість рядів пелюсток.

Не враховуються пелюсткоподібні чашечки, якщо вони наявні.

1
Дуже мала

2
мала

3
середня

4
велика

До 26+27. Віночок: за довжиною (26); діаметр (27).

Природна довжина віночка визначається від найнижчої до найвищої точки, природній діаметр – у найширшій точці.

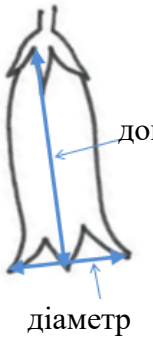

Тип квітки: трубкоподібна

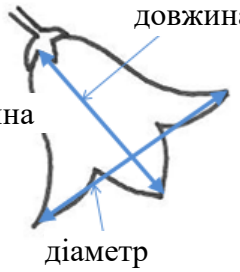

Тип квітки: дзвоникоподібна

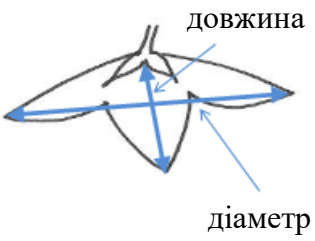

Тип квітки: колесоподібна

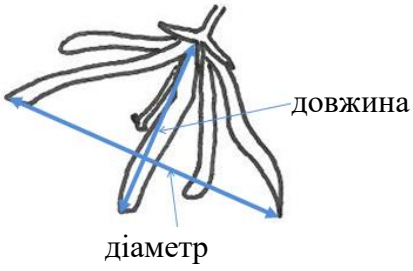

Тип квітки: зіркоподібна (зі стрічкоподібними частками)

До 29. Віночок: розміщення вторинного забарвлення зовнішнього боку.

1
Відсутнє

2
дистальна чверть

3
базальна половина

4
базальна чверть

5
на основі

6
крайова зона

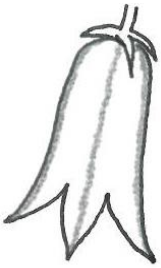

7
центральна жилка

8
центральна жилка і крайова зона

9
вздовж жилок (включаючи центральну жилку)

До 32. Віночок: розміщення плям на зовнішньому боці.

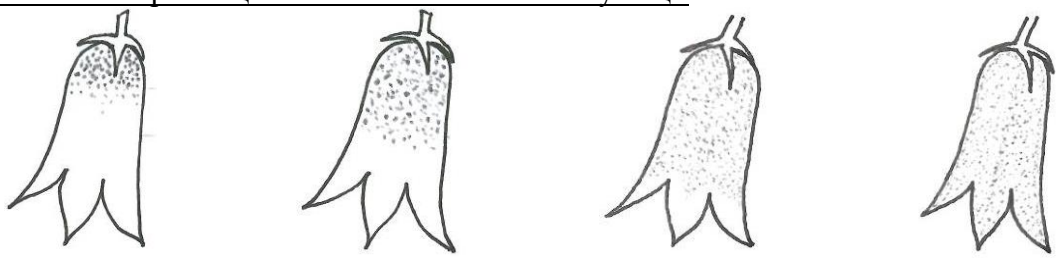

1
В основному на базальній чверті

2
в основному на базальній половині

3
в основному на базальних трьох чвертях

4
по всьому віночку

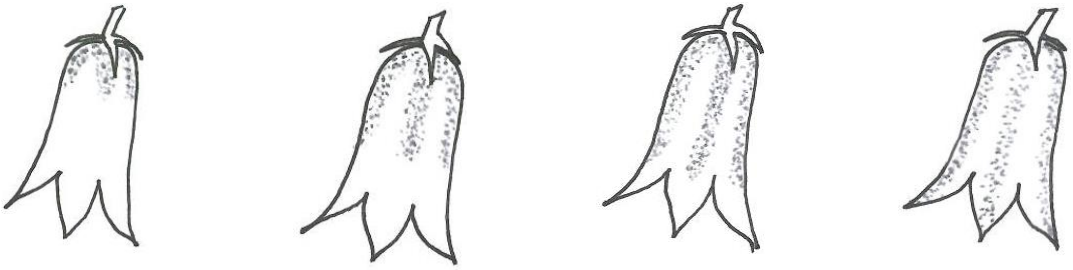

5
в основному вздовж центральних жилок базальної чверті

6
в основному вздовж центральних жилок базальної половини

7
в основному вздовж центральних жилок базальних трьох чвертей

8
в основному вздовж всієї довжини центральних жилок

До 35. Віночок: розміщення вторинного забарвлення внутрішнього боку.

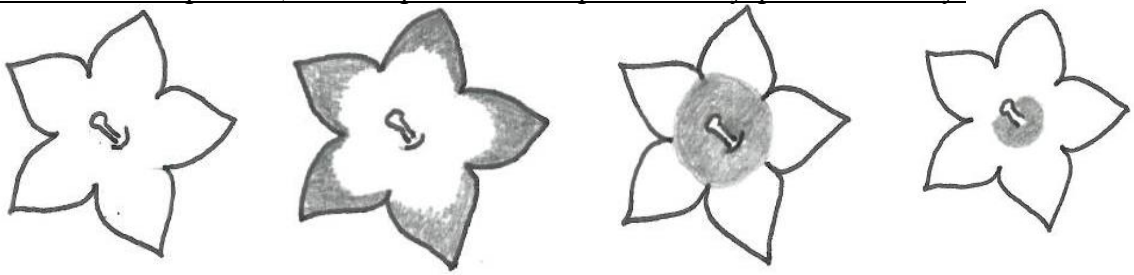

1
Відсутнє

2
дистальна чверть

3
базальна половина

4
базальна чверть

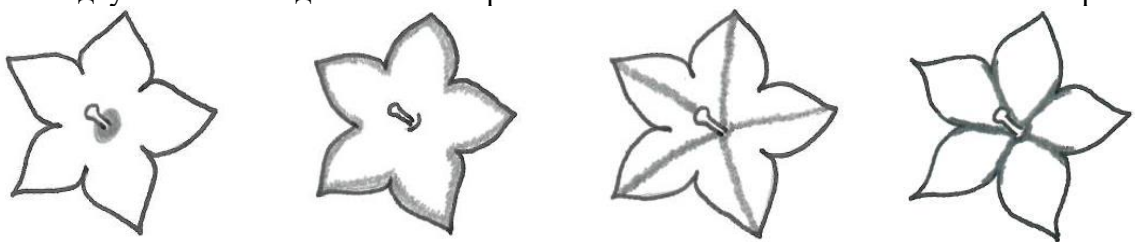

5
на основі

6
крайова зона

7
центральні жилки

8
поздовжня зона (на стику основ часток)

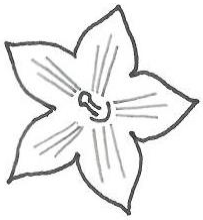

9
вздовж жилок

До 38. Віночок: розміщення плям на внутрішньому боці.

1
В основному на базальній чверті

2
в основному на базальній половині

3
в основному на базальних трьох чвертях

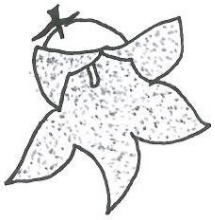

4
по всьому віночку

5
в основному вздовж центральних жилок базальної чверті

6
в основному вздовж центральних жилок базальної половини

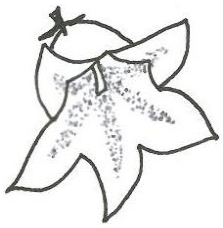

7
в основному вздовж центральних жилок базальних трьох чвертей

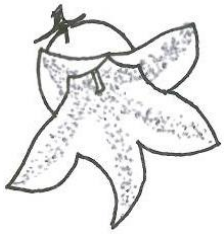

8
в основному вздовж всієї довжини центральних жилок

До 42+43. Віночок: зрощена частина за довжиною (42); відносна довжина зрощеної частини в порівнянні до загальної довжини віночка (43).

Довжина зрощеної частини віночка може бути виражена як абсолютна величина в ознаці 42, або як пропорція від загальної довжини віночка як в ознаці 43. Вираження двох ознак є незалежним, як показують два приклади, наведені нижче.

Приклад 1

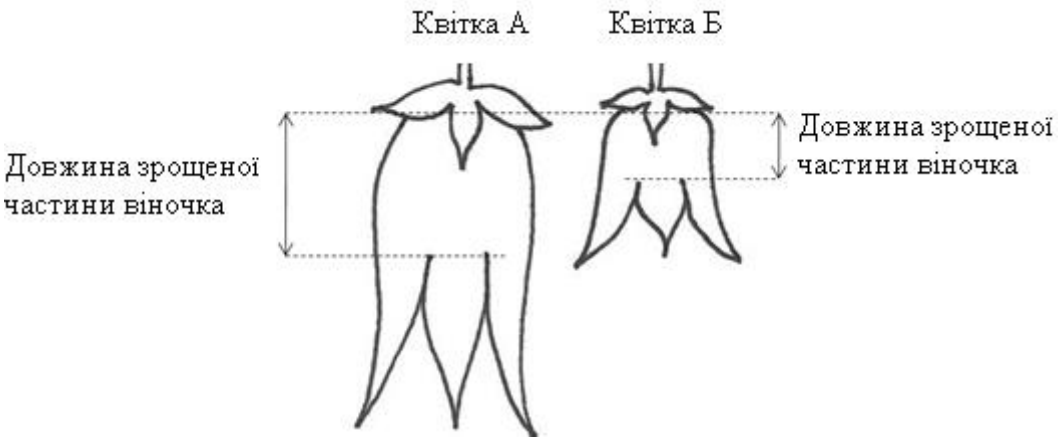

Ознака 42 – код обстеження для абсолютної довжини зрощеної частини віночка для квітки А буде відрізнятись від квітки Б, оскільки А вдвічі довша, ніж Б.
Ознак 43 – код обстеження буде однаковий для квіток А і Б, оскільки пропорція зрощеної частини до довжини віночка «середня» для обох.

Приклад 2

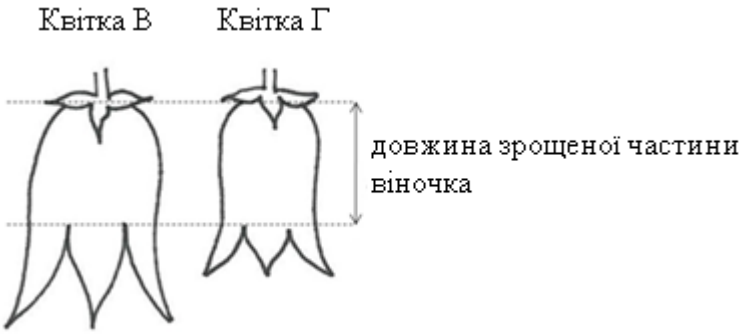

Ознака 42 – код обстеження для абсолютної довжини квітки В буде такий же як і для квітки Г.
Ознака 43 – код обстеження для квітки В буде 5 (середня) і для квітки Г – 7 (довга), тому що пропорції зрощеної частини до довжини віночка відрізняються.

До 43. Віночок: відносна довжина зрощеної частини в порівнянні до загальної довжини віночка.

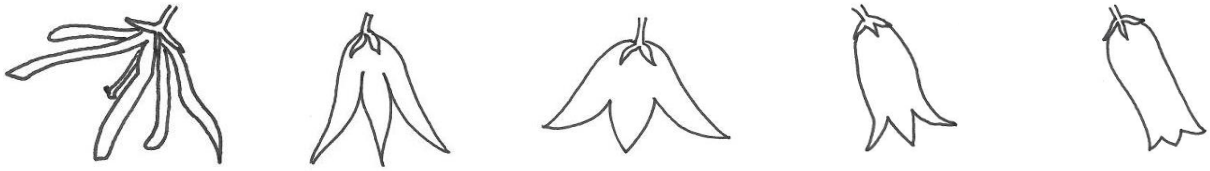

1	3	5	7	9
Відсутня або дуже коротка	коротка	середня	довга	дуже довга

До 44. Віночок: діаметр злитої частини.
До 47+48. Частка віночка: за довжиною (47); за шириною (48).

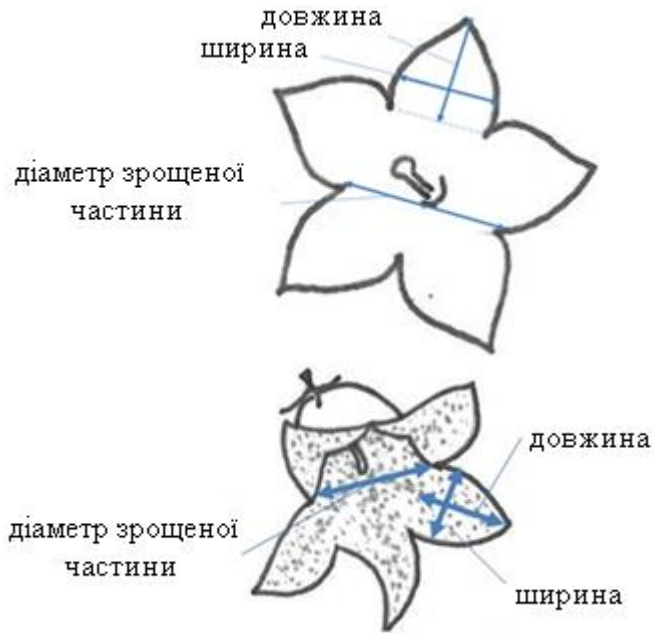

До 45. Віночок: профіль зрощеної частини в поздовжньому розрізі.

Визначається на сортах, у яких ознака 43 «Віночок: відносна довжина зрощеної частини в порівнянні до загальної довжини віночка» дорівнює коду 5 або має вищий ступінь прояву.

Не враховується кут між частками.

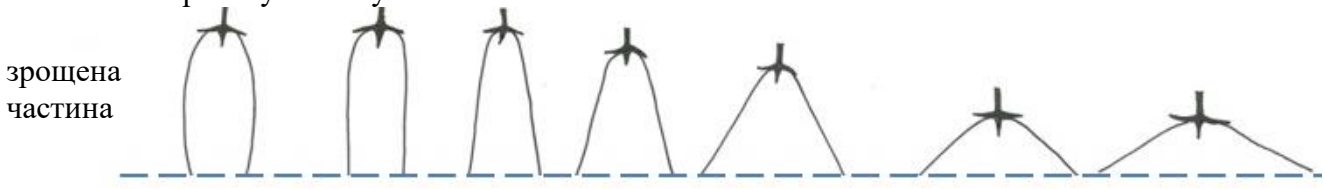

1	2	3	4	5	6	7
Конвер-гентний	парале-льний	дуже слабко дивергент-ний	слабко дивер-гентний	помірно дивергент-ний	сильно дивергентний	дуже сильно дивергентний

До 46. Частка віночка: форма.

Частка – це не зрощена частина віночка.

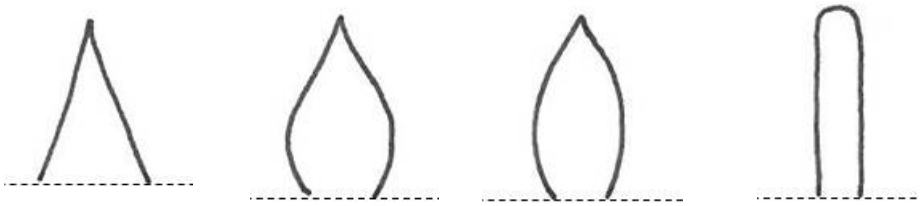

1	2	3	4
Трикутна	яйцеподібна	еліптична	видовжена

До 49. Частка віночка: вигин.

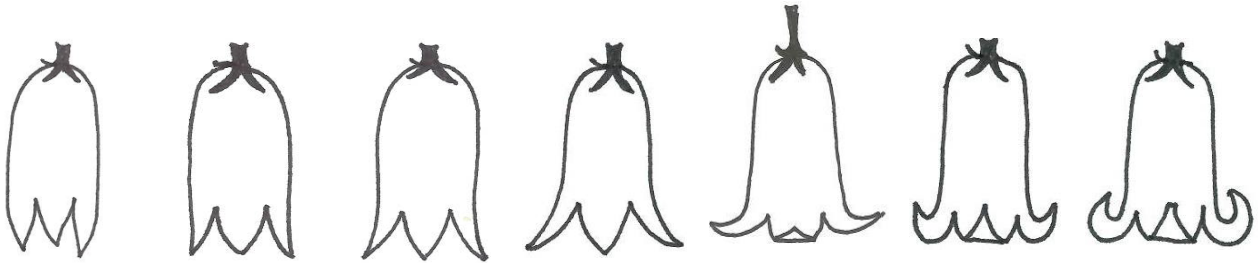

1	2	3	4	5	6	7
Дуже слабко увігнута	пряма	дуже слабко відігнута	слабко відігнута	помірно відігнута	сильно відігнута	дуже сильно відігнута

До 50. Частка віночка: форма верхівки.

1	2	3	4	5
Загострена	гостра	тупа	округла	зрізана

9. Література

1. TestGuidelinesfortheconductoftestsfordistinctness, uniformityandstabilityofCampanula (*Campanula* L.) (TG/305/1, UPOV) // Geneva. 2015-03-25. – 40P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg305.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {5}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Campanula* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Дзвоники**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(……) × (……)
материнська форма батьківська форма

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))
(……) × (……)
материнська форма батьківська форма

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {5}	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Вегетативне розмноження
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.4 Насіння [ ]

4.2.5 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: габітус	прямий	La Bello	1[ ]
		напіврозлогий	Sarastro	2[ ]
		розлогий	PKMP05	3 [ ]
		горизонтальний	Blue Rivulet	4 [ ]
		пониклий	Camp trailbule	5 [ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	надзвичайно низька	Puck	1 [ ]
		від надзвичайно низької до дуже низької		2 [ ]
		дуже низька	Samantha	3 [ ]
		від дуже низької до низької		4 [ ]
		низька	Caroline	5 [ ]
		від низької до середньої		6 [ ]
		середня	Sarastro	7 []
		від середньої до високої		8 [ ]
		висока	Kent Belle	9 []
		від високої до дуже високої		10 [ ]
		дуже висока		11 []
		від дуже високої до надзвичайно високої		12 [ ]
		надзвичайно висока	Aida	13 []
5.3 (13)	Листкова пластинка: основне забарвлення	білувате		1 [ ]
		жовте	Kifu	2 [ ]
		жовто-зелене	Blue Eyed Blonde	3 [ ]
		світло-зелене	Caroline	4 [ ]
		помірно-зелене	Sarastro	5 [ ]
		темно-зелене	PKM01	6 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {5}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		сіро-зелене	Silver Bells	7 [ ]
		зелене з пурпурово-червоним відтінком	Blue Rivulet	8 [ ]
5.4 (20)	Квітка: положення	пряме	Samantha	1 [ ]
		напіврозлоге	PKMP05	2 [ ]
		розлоге	Blue Eyed Blonde	3 [ ]
		горизонтальне	Pink Octopus	4 [ ]
		поникле	Sarastro	5 [ ]
5.5 (21)	Квітка: тип	трубкоподібна	Sarastro	1 [ ]
		дзвоникоподібна	PKMH01	2 [ ]
		колесоподібна	Samantha	3 [ ]
		зіркоподібна (зістрічкоподібними частками)	Pink Octopus	4 [ ]
5.6 (25)	Віночок: кількість рядів пелюсток	дуже мала	PKMH01	1 [ ]
		мала	Havidb701	2 [ ]
		середня	White Ball	3 [ ]
		велика	La Bello	4 [ ]
5.7 (i) (28)	Віночок: основне забарвлення зовнішнього боку (не враховуючи плями)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7(ii) (28)	Віночок: основне забарвлення зовнішнього боку (не враховуючи плями)	біле	La Bello	1 [ ]
		рожеве	Elizabeth	2 [ ]
		червоно-пурпурове		3 [ ]
		пурпурове	Sarastro	4 [ ]
		голубе	Blue Rivulet	5 [ ]
5.8 (i) (30)	Віночок: вторинне забарвлення зовнішнього боку (не враховуючи плями)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.8(ii) (30)	Віночок: вторинне забарвлення зовнішнього боку (не враховуючи плями)	біле	Elizabeth	1 [ ]
		рожеве		2 [ ]
		червоно-пурпурове		3 [ ]
		пурпурове		4 [ ]
		голубе	La Bello	5 [ ]
5.9 (i) (34)	Віночок: основне забарвлення внутрішнього боку (не враховуючи плями)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.9(ii) (34)	Віночок: основне забарвлення внутрішнього боку (не враховуючи плями)	біле	Pink Octopus	1 [ ]
		рожеве	Elizabeth	2 [ ]
		червоно-пурпурове		3 [ ]
		пурпурове	Sarastro	4 [ ]
		голубе	Samantha	5 [ ]
5.10 (i) (36)	Віночок: вторинне забарвлення внутрішнього боку (не враховуючи плями)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.10 (ii) (36)	Віночок: вторинне забарвлення внутрішнього боку (не враховуючи плями)	біле	Elizabeth	1 [ ]
		рожеве	Caroline	2 [ ]
		червоно-пурпурове		3 [ ]
		пурпурове		4 [ ]
		голубе	La Bello	5 [ ]
5.11 (37)	Віночок: плями на внутрішньому боці	відсутні	La Bello	1 [ ]
		наявні	Pink Octopus	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашогосорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{5} з {5}	

7.3 Основне використання сорту

(a) горщечкова рослина [ ]

(b) садова рослина [ ]

(c) квіти на зріз [ ]

(d) інше [ ]

(вкажіть будь ласка деталі)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Прохання надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 633.819 Код UPOV:ELSHO_CIL

Методика

проведення експертизи сортів ельшольції війчастої (*Elsholzia ciliata* (Thunb.) Hyl.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Elsholzia ciliata* (Thunb.) Hyl.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 25 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

*3.5.****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад,

---

Методику підготували: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к-ти. б. н., Хороняк Т. В., м. н. с., Відділ наукової координації та методики УІЕСР, 2009.

довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин. Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано наступні ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Стебло: опушення (ознака 3);
- Квітка: інтенсивність лілового забарвлення віночка (ознака 10);

- Рослина: час початку цвітіння (ознака 13).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатамирекомендовано висіватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ельшольції війчастої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
2. PQ	Рослина: габітус VG 2	прямий напівпрямий розлогий	1 2 3	
3. (*) QL	Стебло: опушення VG 1	відсутнє наявне	1 9	
4. QL	Стебло: поздовжні борозенки VG 1	відсутні наявні	1 9	
5. PQ	Стебло: забарвлення VG 1	світло-зелене зелене світло-коричневе	1 2 3	
6. (*) QL	Листок: опушення VG 2	відсутнє наявне	1 9	
7. QL	Листок: пухирчастість VG 2	відсутня наявна	1 9	
8. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
9. PQ	Листок: форма краю VG 2	зубчаста зубчасто-пилчаста	1 2	
10. (*) QN	Квітка: інтенсивність лілового забарвлення віночка VG 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. (+) QN	Віночок: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
12. QL	Приквіткові листки: війчастість краю VG, 3	відсутня наявна	1 9	
13. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній середній пізній	3 5 7	

1	2	3	4	5
14. (+) QN	Рослина: початок достигання насіння VG 4	ранній середній пізній	3 5 7	
15. (*) (+) QN	Рослина: вміст ефірної олії MS 3	низький середній високий	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів ельшольції війчастої

Коди фаз розвитку рослин,у які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку
1	бутонізація
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	початок достигання насіння

До 1.Рослина: за висотою, см.

Низька – до 45; середня – 45–70; висока – понад 70.

До 11. Віночок: за довжиною, мм.

Вимірюють довжину віночка від квітконіжки до кінця пелюстки.
Короткий – до 3; середній – 3–5; довгий – понад 5.

До 13.* Рослина: час початку цвітіння, місяць, декада.

Ранній – Ш дек. серпня;середній – І дек. вересня;пізній – Ш дек. вересня.

До 14. *Рослина:початок достигання насіння, місяць, декада.

Ранній – І дек. жовтня;середній – ІІ дек. жовтня;пізній – ІІІ дек. жовтня.

До 15. *Рослина: вміст ефірної олії, %.

Вміст ефірної олії від абсолютно сухої маси визначають за методом Гінзбурга.
Низький – до 0,5; середній – 0,5–1,0; високий – понад 1,0.

9. Література

1. Лебеда А. Ф. и др. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия. – / А. Ф. Лебеда, Н. И Джуренко., А. П. Исайкина, В. Г. Собко. М.: АСТ-Пресс книга, 2006 – С. 842.

2. Определитель высших растений Украины. – К. Фитосоциоцентр. 1999. – С. 313.

3. Собко В. Г., Морденко, Л. П. Визначник рослин Київської області. / В.Г. Собко, Л. П. Морденко. К. НАНУ, НБС ім. М. М. Гришка, Дендропарк „Олександрія”. 2004. – С. 264.

4. Атлас лекарственных растений СССР. М. 1962. – 702 с.

5. Vascular plants of Ukraine a nomenclature checklist/ Editor: Sergei L. Moyakin. – K.: 1999.– P. 234.

*Для умов Південного берега Криму.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Elcholria ciliate* (Tub) Hyl.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Ельшольція війчаста**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування [ ]
(a) контрольоване схрещування
(вкажіть батьківські сорти)

[ ]

(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

[ ]

(c) невідоме схрещування

[ ]

4.1.2 Мутація
(зазначте батьківський сорт)

[ ]

4.1.3Виявлено та поліпшено
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

[ ]

4.1.4 Інше
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]
(a) Самозапильний

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.2 (3)	Стебло: опушення	відсутнє наявне		1 [ ] 9 [ ]
5.3 (10)	Квітка: інтенсивність лілового забарвлення віночка	слабка помірна сильна		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.4 (13)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.5 (15)	Рослина: вміст ефірної олії	низький середній високий		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 633.819 Код UPOV:ELSHO_STA

Методика

проведення експертизи сортів ельшольції Стаунтона (*Elsholzia stauntonii* Benth.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Elsholzia stauntonii* Benth.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість насіння має становити 10 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***.Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак та описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,40 × 0,70 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин,

---

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к-ти б. н., Ткаченко В. М., к-т с.-г. н., Мамайсур В. В., н.с., УІЕСР, 2012.

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин*. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання здійснюють на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів опису ознак першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти в польовому досліді наступного року.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетипових встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сортигрупують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:
– Рослина: за висотою (ознака 1);
– Листкова пластинка: розсіченість (ознака 7);
– Квітка: забарвлення віночка (ознака 14);
– Рослина: вміст ефірної олії (ознака 17).

5.1 Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ельшольції Стаунтона

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 2	низька середня висока	3 5 7	
2. PQ	Рослина: габітус VS 2	прямий напівпрямий розлогий	1 2 3	
3. QL	Стебло: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
4. (*) PQ	Листок: форма VS 2	видовжено-овальний овальний	1 2	
5. QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
6. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
7. (*) QL	Листкова пластинка: розсіченість VS 2	відсутня однорозсічена двічірозсічена	1 2 3	
8. PQ	Листкова пластинка: форма краю VS 2	дрібногородчаста середньогородчаста великогородчаста	1 2 3	
9. (*) QL	Листок: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
10. (+) QL	Суцвіття: галуження VS 2	відсутнє наявне	1 9	
11. (+) QN	Суцвіття центральне: за довжиною MS 2	дуже коротке коротке середнє довге дуже довге	1 3 5 7 9	
12. QN	Суцвіття: за щільністю MS 2	нещільне помірне щільне	3 5 7	

1	2	3	4	5
13. QN	Квітка: найбільший діаметр віночка MS 2	малий середній великий	3 5 7	
14. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VS 2	біле оранжеве червоне бузкове інше	1 2 3 4 5	
15. QN	Квітка: інтенсивність забарвлення віночка VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
16. (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 3	мала середня велика	3 5 7	
17. (*) (+) QN	Рослина: вміст ефірної олії MS 3	низький середній високий	3 5 7	
18. (*) (+) QN	Рослина першого року розвитку: початок цвітіння VS 1	ранній середній пізній	3 5 7	
19. (*) QL	Рослина: тенденція до достигання насіння першого року розвитку VS	відсутня наявна	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів ельшольції Стаунтона

Коди фаз росту й розвитку рослин,в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	стигле насіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 75, середня – 75–100, висока – понад 100.

До 5. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 8, середній – 8–12, довгий – понад 12.

До 6. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 4, середній – 4–5, широкий – понад 5.

До 10. Суцвіття: галуження.

1 Відсутнє

9 наявне

До 11. Суцвіття центральне: за довжиною, см.

Вимірюють найрозвиненіше суцвіття на рослині.

Дуже коротке – до 7, коротке – 7–10, середнє – 11–14, довге – 15–17, дуже довге – понад 17.

До 16. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 0,15; середня – 0,15–0,20; велика – понад 0,20.

До 17. Рослина: вміст ефірної олії, %.

Низький – до 0,5; середній – 0,5–0,65; високий – понад 0,65.

До 18. Рослина першого року розвитку: початок цвітіння, декада, місяць.

Ранній – II декада вересня, середній – III декада вересня, пізній – I декада жовтня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К. Фитосоциоцентр. 1999. – С. 313.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Elsholzia stauntonii* Benth.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Ельшольція Стаунтона**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (7)	Листкова пластинка: розсіченість	відсутня однорозсічена двічірозсічена		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.3 (14)	Квітка: забарвлення віночка	біле оранжеве червоне бузкове інше		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ] 5[ ]
5.4 (17)	Рослина: вміст ефірної олії	низький середній високий		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, яка може допомогти проведенню експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, представленої в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо навести деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо навести деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 На виявлення ознаки або кількох ознак сорту можуть впливати такі чинники, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію доконфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.966 Код UPOV: EREMU

Методика
проведення експертизи сортів еремуру (*Eremurus* M.B.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Eremurus* M.B.

2. Необхідний рослинний матеріал – садивні одиниці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 10 садивних одиниць дворічного віку залежновід особливостей строку цвітіння виду.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, з високою силою росту, не ураженим хворобами і не пошкодженим шкідниками. Перевага надається рослинному матеріалу, одержаному не в умовах*in vitro*.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Оскільки денне світло не постійне, обстеження забарвлення квітки проводять в приміщенні з штучним освітленням або в середині дня у кімнаті, де відсутні прямі сонячні промені. Спектральний склад штучного денного світла має відповідати стандарту CIE для денного світла D 6500, а також бути в допустимих межах, визначених Британським стандартом 950, частина I. Ці визначення ведуть, розмістивши рослину на білому фоні.

*3.4****План експертизи***Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,5 × 0,5 м.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Методику підготували: Андрющенко А. В., Лещук Н. В., УІЕСР, 2008.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин, наяких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

- MG разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин;
- MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;
- VG: візуальна разова оцінка групи рослин;
- VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними в описі.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано групувати сорти за такими ознаками:

– Суцвіття: опушення (ознака 15);

– Квітка: забарвлення (ознака 18);

– Плід: час достигання (ознака 28).

5.1 Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів еремуру

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: інтенсивність відростання VG 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
2. (*) QN	Розетковий листок: положення VG 1	вертикальне відхилене горизонтальне	1 2 3	
3. QN	Розетка: за щільністю VG 1	нещільна середньої щільності щільна	3 5 7	
4. PQ	Розетковий листок: форма верхівки VG 1	загострена округла	1 2	
5. PQ	Розетковий листок: форма основи VG 1	кілеподібна тригранна	1 2	
6. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
7. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення MG 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
8. QL	Листок: восковий наліт VG 2	відсутній наявний	1 9	
9. (+) QN	Квітконос: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
10. QN	Квітконос: за товщиною MG 2	тонкий середній товстий	3 5 7	
11. QN	Квітконос: інтенсивність зеленого забарвлення VG 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
12. QL	Квітконос: восковий наліт VG 2	відсутній наявний	1 9	

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Суцвіття (китиця): форма VG 3	циліндрична конусоподібна	1 2	
14. (+) QN	Суцвіття: за щільністю VG 3	нещільне середньої щільності щільне	3 5 7	
15. (*) QL	Суцвіття: опушення VG 3	відсутнє наявне	1 9	
16. QL	Для сортів з наявним опушенням суцвіття: тип опушення VG 3	війчасте голчасте	1 2	
17. (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS 3	коротке середнє довге	3 5 7	
18. (*) PQ	Квітка: забарвлення VG 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. PQ	Квітка: форма приквітка VG 3	дзвоникоподібна чашечкоподібна	1 2	
20. QL	Квітка: розміщення пелюсток VG 3	окремі зрощені біля основи	1 2	
21. QN	Рослина: час початку цвітіння MS 3	ранній середній пізній	3 5 7	
22. (+) QN	Рослина: тривалість цвітіння MS 3	мала середня велика	3 5 7	
23. QL	Квітка: аромат MG 3	відсутній наявний	1 9	
24. QN	Плід (тригнізда коробочка): розмір MG 4	малий середній великий	3 5 7	
25. PQ	Плід: забарвлення VG 4	буре коричневе чорне	1 2 3	

1	2	3	4	5
26. (+) QN	Плід: кількість насінин у коробочці MS 4	мала середня велика	3 5 7	
27. QL	Плід: опадання VG 4	слабке помірне сильне	3 5 7	
28. (*) QN	Плід: час достигання MS 4	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній	1 3 5 7 9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів еремуру

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	розетка
2	стеблування
3	цвітіння
4	плодоношення

До 6. Листок: за довжиною, м.

Короткий – до 0,8; середній – 0,8–1,0; довгий – понад 1,0.

До 9. Квітконос: за довжиною, м.

Короткий – 0,40–0,80; середній – 0,81–1,20; довгий – понад 1,20.

До 14. Суцвіття: за щільністю, шт.

Щільність суцвіття (грона) зумовлена кількістю квіток, яка варіює від 50 до понад 1000 шт. Підраховується кількість квіток на середній третині квітконоса.

Нещільне – 15–150, середньої щільності – 151–300, щільне – понад 300.

До 17. Суцвіття: за довжиною, м.

Коротке – до 0,70; середнє – 0,70–1,0; довге – понад 1,0.

До 22. Рослина: тривалість цвітіння, діб.

Мала – 10 - 30, середня – 31–40, велика – понад 40.

До 26.Плід: кількість насінин у коробочці, шт.

Мала – до 6; середня– 6–12; велика – понад 12.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. – К. Фитосоциоцентр. 1999. – С. 393.

2. Гродзинський А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 99.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Eremurus* M.B.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Еремур**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) кореневищем [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1. (1)	Рослина: інтенсивність відростання	слабка помірна сильна		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.2 (2)	Розетковий листок: положення	вертикальне відхилене горизонтальне		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ]
5.3. (13)	Суцвіття (китиця): форма	циліндрична конусоподібна		1 [ ] 2 [ ]
5.4. (15)	Суцвіття: опушення	відсутнє наявне		1 [ ] 9 [ ]
5.5. (18)	Квітка: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6. (28)	Плід: час достигання	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній		1 [ ] 3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознаки(а), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.966 Код UPOV: EUSTO_GRA

Методика
проведення експертизи сортів еустоми великоквіткової (лізіантусу)
(*Eustoma grandiflorum* (Raf.) Shinners)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики
Методика стосується всіх сортів виду *Eustoma grandiflorum* (Raf.) Shinners.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння або рослини
2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
– для сортів, що розмножуються насінням – 1000 насінин;
– для сортів, що розмножуються вегетативно – 40 розсадних рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи
3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються вегетативно, і 60 рослин,

Використано документ UPOVTG/197/1, 2002.

розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються насінням.

Для забезпечення задовільних умов росту для виявлення відповідних ознак сорту експертизу проводять в умовах закритого ґрунту.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин, що розмножуються насінням і 40 рослин, що розмножуються вегетативно.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 (40) рослин або частин 60 (40) рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених40 (20) рослин або частин 40 (20) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 (40) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 40 (20) рослин або частин 40 (20) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові, для вибірки з 60 рослин – три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Квітка: за типом (ознака 15);

– Пелюстка: кількість кольорів (ознака 24);

– Лише для однокольорових сортів: Пелюстка: забарвлення верхнього боку (ознака 25) за наступними групами:

Гр. 1: біле

Гр. 2: жовте

Гр. 3: світло-зелене

Гр. 4: рожеве

Гр. 5: оранжеве

Гр. 6: червоне

Гр. 7: пурпурове

Гр. 8: фіолетове

– Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: основне забарвлення верхнього боку (ознака 26) з наступними групами:

Гр. 1: біле

Гр. 2: жовте

Гр. 3: світло-зелене

Гр. 4: рожеве

Гр. 5: оранжеве

Гр. 6: червоне

Гр. 7: пурпурове

Гр. 8: фіолетове

– Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку (ознака 27) за наступними групами:

Гр. 1: біле

Гр. 2: жовте

Гр. 3: світло-зелене

Гр. 4: рожеве

Гр. 5: оранжеве

Гр. 6: червоне

Гр. 7: пурпурове

Гр. 8: фіолетове

– Пелюстка: забарвлення основи (ознака 31);

– Час початку цвітіння (ознака 36).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати/висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів еустоми великоквіткової (лізіантусу)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG	низька	3	White Coronet
		середня	5	Deep Purple, Momo Sen
		висока	7	Yuki no Mine
2. QN	Стебло: за товщиною MS	тонке	3	White Coronet
		середнє	5	Momo Sen
		товсте	7	Yuki no Mine
3. QN	Стебло: кількість вузлів MS	мала	3	White Coronet
		середня	5	Momo Sen
		велика	7	Purple Robin
4. QN	Стебло: за довжиною MS	коротке	3	White Coronet
		середнє	5	Momo Sen
		довге	7	
5. QN	Стебло: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	Yuki no Mine
		сильна	7	Fuku Shihai
6. QN	Стебло: кількість гілочок основного стебла MS	мала	3	White Coronet
		середня	5	Momo Sen
		велика	7	Purple Robin
7. QL	Стебло: положення гілочок VS	лише у верхній частині	1	Purple Moon
		у середній і верхній частині	2	Momo Sen
		вздовж всього стебла	3	
8. (+) QN	Листок: положення відносно стебла VS	напівпряме	1	White Coronet
		горизонтальне	2	Momo Sen
		напівпоникле	3	
9. (*) (+) QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	White Coronet
		середній	5	Momo Sen
		довгий	7	
10. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	White Coronet
		середній	5	Momo Sen
		широкий	7	
11. (*) (+) PQ	Листок: форма VS	ланцетна	1	
		яйцеподібна	2	Momo Sen
		широкояйцеподібна	3	
12. (*) QN	Листок: восковий наліт VS	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	2	
		сильний	3	

1	2	3	4	5
13. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку (не враховуючи наліт) VS	слабка	3	
		помірна	5	Momo Sen
		сильна	7	
14. (*) QN	Квіткові бруньки: кількість MS	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	Blue Coronet
15. (*) (+) QL	Квітка: за типом VG	проста	1	
		повна	2	
16. (*) QN	Лише для сортів з повними квітками. Віночок: кількість пелюсток MS	мала	3	
		середня	5	King of Blue Flash
		велика	7	Deep Purple
17. (*) QN	Квітка: діаметр MS	малий	3	
		середній	5	Momo Sen
		великий	7	Deep Purple
18. (*) (+) PQ	Квітка: форма VS	дзвоникоподібна	1	Momo Sen
		вузьколійкоподібна	2	Purple Comet
		широколійкоподібна	3	Fuku Shihai
		блюдцеподібна	4	Deep Purple
19. (*) QN	Пелюстка: за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Momo Sen
		довга	7	Yuki no Mine
20. (*) QN	Пелюстка: за шириною MS	вузька	3	Deep Purple
		середня	5	Yuki no Mine
		широка	7	
21. (*) (+) PQ	Пелюстка: форма верхнього краю VS	вдавлена	1	
		плоска	2	
		округла	3	
		гостра	4	
22. (*) QN	Пелюстка: хвилястість краю VS	слабка	3	Momo Sen
		помірна	5	Yuki no Mine
		сильна	7	Deep Purple
23. (*) QN	Пелюстка: торочкуватість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
24. (*) (+) QN	Пелюстка: кількість кольорів VS	один	1	
		два	2	

1	2	3	4	5
25. (*) PQ	Лише для однокольорових сортів. Пелюстка: забарвлення верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) PQ	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка: основне забарвлення верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. (*) PQ	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. (*) QN	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка: відносна площа вторинного кольору VS	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
29. (*) (+) QL	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка: візерунок VS	пляма на верхівці	1	
		контрастна смужка	2	Azuma no Yosooi
		по краю пелюстки		
		потемніння	3	Rainy Orange
		краплини	4	King of Blue Flash
		смужка посередині	5	
30. (*) PQ	Пелюстка: основне забарвлення нижнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення основи VS	зелене	1	Haku Sen
		фіолетове	2	Fuku Shihai
		коричневе	3	Deep Purple
32. (+) QN	Чашечка: за довжиною MS	кротка	3	
		середня	5	Yuki no Mine
		довга	7	
33. QL	Чашечка: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	Haku Sen
		наявне	9	Shi Sen
34. QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	White Coronet
		середня	5	Haku Sen
		довга	7	
35. (*) (+) PQ	Маточка: форма VS	тип I	1	
		тип II	2	
36. (*) QN	Час початку цвітіння VG	ранній	3	Azuma no Yosooi
		середній	5	Haku Sen
		пізній	7	Fuku Shihai

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів еустоми великоквіткової (лізіантусу)

До 8. Листок: положення відносно стебла.

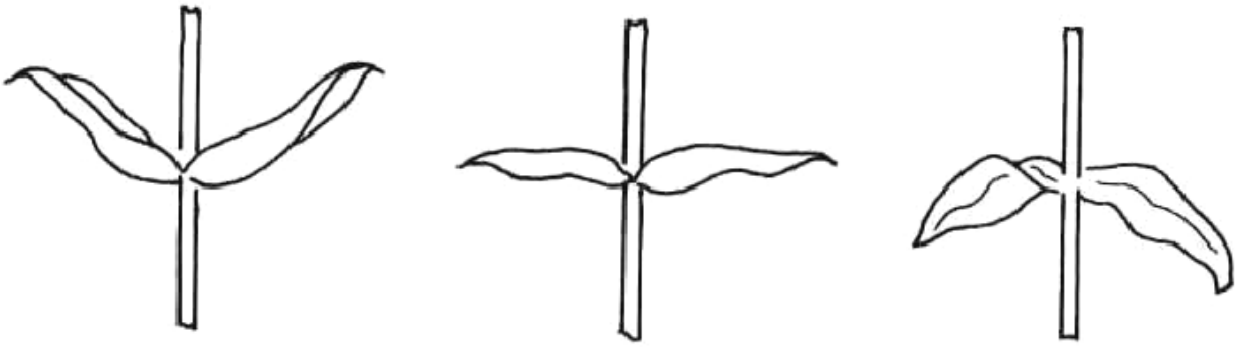

1 Напівпряме | 2 горизонтальне | 3 напівпоникле

До 9 і 10. Листок: за довжиною (9) і за шириною (10).

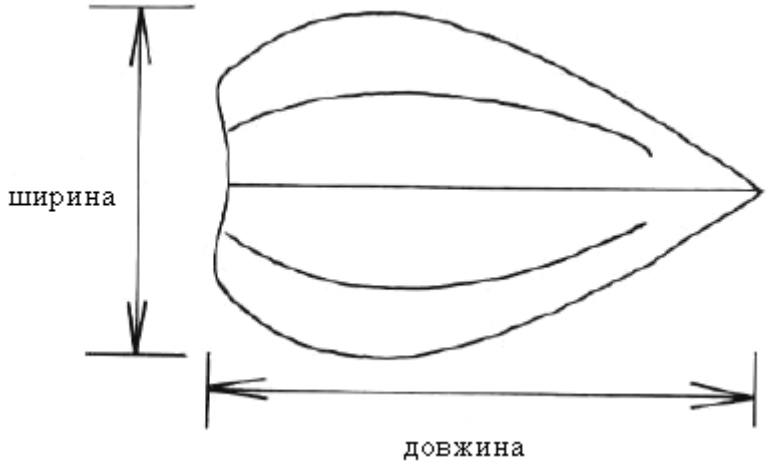

До 11. Листок: форма.

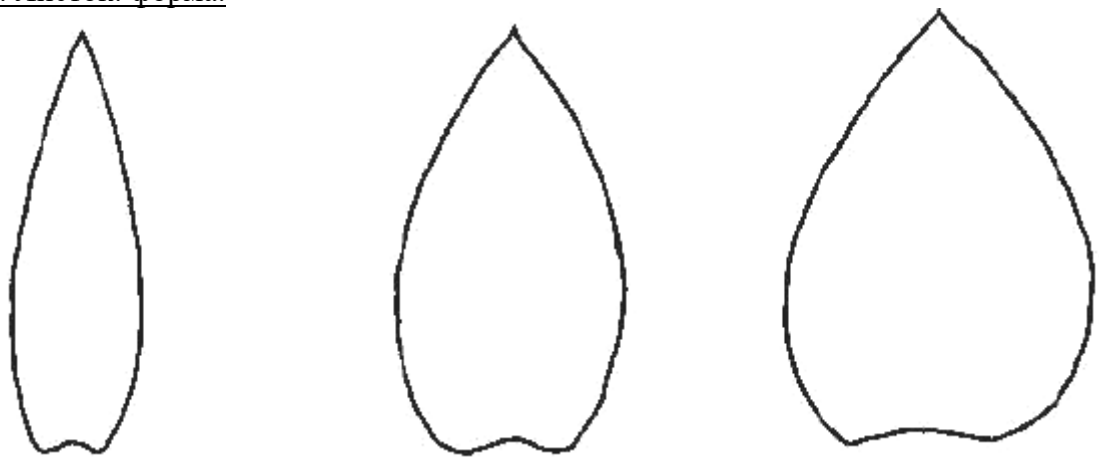

1 Ланцетна | 2 яйцеподібна | 3 широкояйцеподібна

До 15. Віночок: за типом.

1
Простий

2
повний

До 18. Квітка: форма.

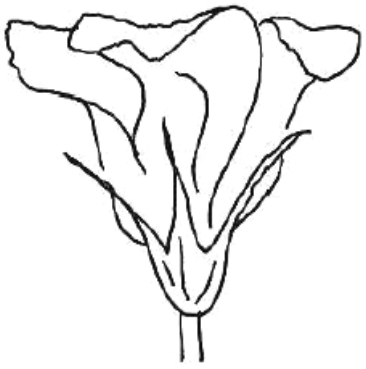

1
Дзвоникоподібна

2
вузьколійкоподібна

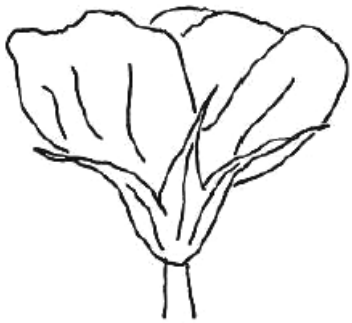

3
широколійкоподібна

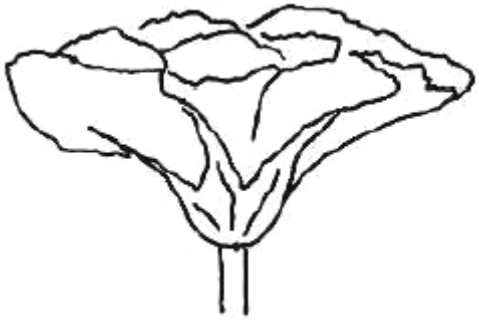

4
блюдцеподібна

До 21. Пелюстка: форма верхнього краю.

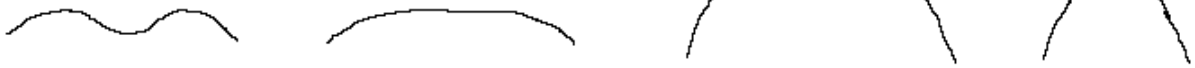

1 Вдавлена | 2 пласка | 3 округла | 4 гостра

До 24. Пелюстка: кількість кольорів.

1 Один | 2 два

До 29. Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: візерунок.

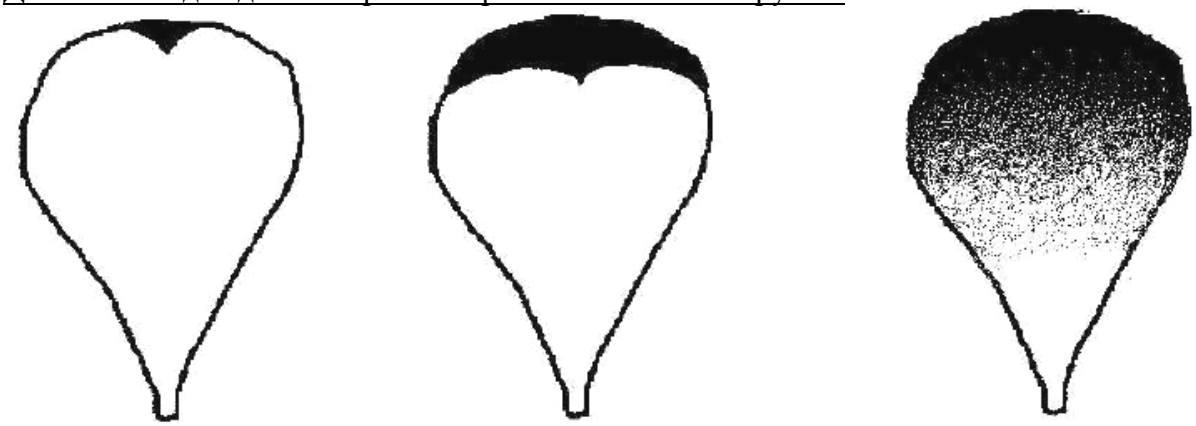

1 Пляма на верхівці | 2 контрастна смужка по краю пелюстки | 3 потемніння

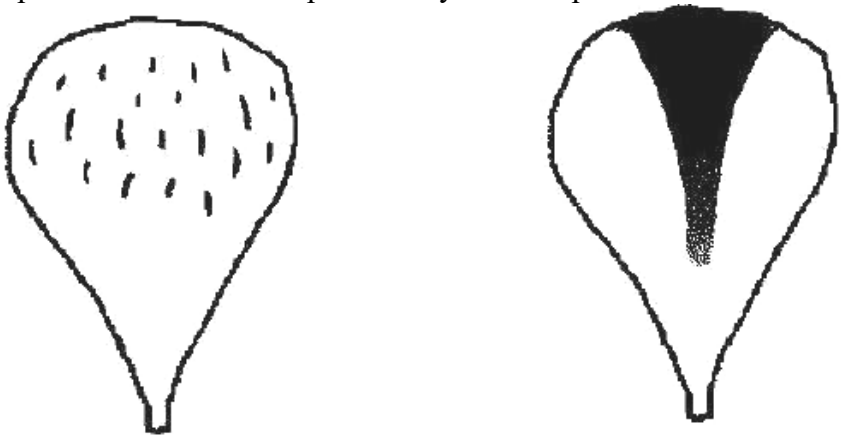

4 краплини | 5 смужка посередині

До 32. Чашечка: за довжиною.

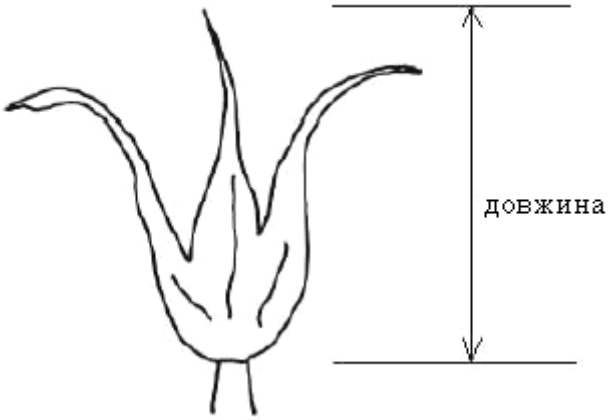

До 35. Маточка: форма.

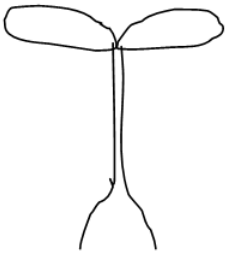

1
Тип I

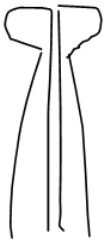

2
тип II

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofEustoma (*Eustomagrandiflorum*(Raf.) Shinners) (TG/197/1, UPOV) // Geneva. 2002-04-17. – 23 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg197.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Eustoma grandiflorum* (Raf.) Shinners	
1.2 Загальноприйнята назва	**Еустома великоквіткова (лізіантус)**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) гібрид F1 [ ]

(b)перехреснозапильний [ ]

(d)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (15)	Квітка: за типом	проста		1[ ]
		повна		2[ ]
5.2 (24)	Пелюстка: кількість кольорів	один		1[ ]
		два		2[ ]
5.3i (25)	Лише для однокольорових сортів: Пелюстка: забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3ii (25)	Лише для однокольорових сортів: Пелюстка: забарвлення верхнього боку	біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		світло-зелене		3[ ]
		рожеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		пурпурове		7[ ]
		фіолетове		8[ ]
5.4i (26)	Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: основне забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4ii (26)	Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: основне забарвлення верхнього боку	біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		світло-зелене		3[ ]
		рожеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		пурпурове		7[ ]
		фіолетове		8[ ]
5.5i (27)	Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка {3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.5ii (27)	Лише для двокольорових сортів: Пелюстка: вторинне забарвлення верхнього боку	біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		світло-зелене		3[ ]
		рожеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		пурпурове		7[ ]
		фіолетове		8[ ]
5.6 (31)	Пелюстка: забарвлення основи	зелене	Haku Sen	1[ ]
		фіолетове	Fuku Shihai	2[ ]
		коричневе	Deep Purple	3[ ]
5.7 (36)	Час початку цвітіння	ранній	Azuma no Yosooi	3[ ]
		середній	Haku Sen	5[ ]
		пізній	Fuku Shihai	7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Використання сорту

(a) Горщечкові види [ ]

(b) На зріз [ ]

(c) Інше (вказати) [ ]

7.4 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.286 Код UPOV:DAHLI_

Методика
проведення експертизи сортів жоржини (*Dahlia* Cav.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Dahlia*Cav.

2. Необхідний рослинний матеріал – укорінені живці або бульби

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачаються садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити щонайменше 18 укорінених живців або бульб.

*2.3*Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 18 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,7× 0,7 м.

Використано документ UPOVTG/226/1, 2006.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 18 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 18 рослин або частин 18 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 18 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 18 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Листок: забарвлення (ознака 9);

– Кошик верхівковий: тип (ознака 21);

– Лише для простих і напівповних сортів. Кошик верхівковий: тип диска (ознака 22);

– Кошик верхівковий: діаметр (ознака 25);

– Язичкова квітка: кількість кольорів внутрішнього боку (ознака 43);

– Язичкова квітка: основнезабарвлення внутрішнього боку (ознака 44) за наступними групами:

гр. 1 –біле;
гр. 2 –біле з жовто-сіруватим відтінком;
гр. 3 – жовте;
гр. 4 – бронзове;
гр. 5 – оранжеве;
гр. 6 –оранжево-червоне;
гр. 7 – оранжево-рожеве;
гр. 8 – рожеве;
гр. 9 – червоне;
гр. 10 – червоно-пурпурове;
гр. 11 – пурпурове;
гр. 12 – фіолетове;

– Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку (ознака 45) за наступними групами:

гр. 1 –біле;
гр. 2 –біле з жовто-сіруватим відтінком;
гр. 3 – жовте;
гр. 4 – бронзове;
гр. 5 – оранжеве;
гр. 6 –оранжево-червоне;
гр. 7 – оранжево-рожеве;
гр. 8 – рожеве;
гр. 9 – червоне;
гр. 10 – червоно-пурпурове;
гр. 11 – пурпурове;
гр. 12 – фіолетове.

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів жоржини

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) PQ	Рослина: габітус VS	прямий	1	Red Fox
		напівпрямий	2	Dark Desire
		напіврозлогий	3	Carolina Orange
		розлогий	4	Papagaya
2. (*) QN	Рослина: за висотою MG	низька	3	Gallery Rubens
		середня	5	Dark Desire
		висока	7	Hot Chocolate
3. (+) PQ	Стебло: забарвлення VS	зелене	1	Jamaica
		зелене з коричнювато-червоним або пурпуровим відтінком	2	Carolina Orange
		коричнювато-червоне	3	Dark Desire
		пурпурове	4	Hot Chocolate
4. (+) PQ	Листок: тип VS (a)	переважно простий	1	Papagaya
		простий і пірчастий	2	Carolina Orange
		переважно пірчастий	3	Hot Chocolate
		пірчастий і двічіпірчастий	4	Ragged Robin
		переважно двічіпірчастий	5	Bishop of Llandaff
5. (+) QN	Листок: вітрило VS (a)	відсутнє або слабко виражене	1	Melody Lisa
		помірне	2	Karma Royal Seas
		чітко виражене	3	Ace Summer, Emotions
6. (*) (+)QN	Листок: за довжиною разом з черешком MS (a)	короткий	3	Carolina Orange
		середній	5	Jamaica
		довгий	7	Ragged Robin
7. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS (a)	вузький	3	Carolina Orange
		середній	5	Gallery Rubens
		широкий	7	Ragged Robin
8. (*) QN	Листок: відношення довжина/ширина MS, (a)	мале	3	Ragged Robin
		середнє	5	Olinda
		велике	7	Carolina Orange
9. (*) PQ	Листок: забарвлення VS (a)	світло-зелене	1	Rio
		помірно зелене	2	Red Fox
		темно-зелене	3	Frivolous Glow
		зелене з коричнювато-червоним відтінком	4	City of Rotterdam
		зелене з пурпуровим відтінком	5	Passion

1	2	3	4	5
		коричнювато-червоне	6	Nippon
		пурпурове	7	Tresor
10. QN	Листок: глянсуватість VS (a)	слабка	3	Red Fox
		помірна	5	Papagaya
		сильна	7	
11. QN	Листок: характер поверхні VS (a)	гладенька або дуже слабко зморшкувата	1	Hot Chocolate
		слабко зморшкувата	2	Karma Ventura
		дуже зморшкувата	3	Carolina Orange
12. QN	Листок: характер жилок VS (a)	вдавлені	1	
		пласкі	2	
		рельєфні	3	Carolina Orange
13. (+) PQ	Листочок: форма VS (a)	яйцеподібна	1	Carolina Orange
		еліптична	2	Olinda
		оберненоланцетна	3	Frivolous Glow
14. (+) PQ	Листочок: форма основи VS (a)	гостра	1	Frivolous Glow
		тупа	2	Olinda
		округла	3	Carolina Orange
		обрізана	4	
		серцевидна	5	
		асиметрична	6	
15. (+) QN	Листочок: кількість зубців краю (частки не враховують) MS (a)	мала	3	Passion
		середня	5	Carolina Orange
		велика	7	Frivolous Glow
16. (+) QN	Листочок:глибина розсічення краю (частки не враховують) MS, (a)	мілка	3	Hot Chocolate
		середня	5	Frivolous Glow
		глибока	7	Baronesse
17. QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	Bounty
		середня	5	Dark Desire
		довга	7	Red Fox
18. PQ	Квітконіжка: забарвлення VS	зелене	1	Jamaica
		зелене з коричнювато-червоним або пурпуровим відтінком	2	Carolina Orange
		коричнювато-червоне	3	Dark Desire
		пурпурове	4	Hot Chocolate
19. (*) QN	Кошики верхівкові: розташування відносно листків VS	нижче	1	
		на одному рівні	2	Gallery Rubens
		трохи вище	3	Frivolous Glow
		набагато вище	4	Red Fox

1	2	3	4	5
20. (+) QN	Кошик верхівковий: Положення VS	пряме	1	Gallery Rubens
		напівпряме	3	Passion
		горизонтальне	5	Carolina Orange
		помірно похилене	7	
21. (*) (+) PQ	Кошик верхівковий: тип VS	простий	1	Dark Desire
		напівповний	2	The Bishop of Llandaff
		стокротковий повний	3	Carolina Orange
		повний	4	Passion
22. (*) (+) QL	Лише для простих і напівповних сортів (див. оз. 21) Кошик верхівковий: тип диска VS	стокротковий	1	Dark Desire
		анемоновий	2	Scarlet Comet
23. (*) (+) QL	Кошик верхівковий: сегменти комірця VS	відсутні	1	Dark Desire
		наявні	9	Famoso
24. QN	Кошик верхівковий: довжина сегмента комірця відносно довжини пелюстки MS	близько ¼ довжини	3	Cher Ami
		близько половини довжини	5	Famoso
		близько ¾ довжини	7	Bumble Rumble
25. (*) QN	Кошик верхівковий: діаметр MS	малий	3	Jamaica
		середній	5	Passion
		великий	7	
26. (+) QN	Лише для повних і стокроткових повних сортів (як для 21): Кошик верхівковий: за висотою MS	низька	3	Frivolous Glow
		середня	5	Hot Chocolate
		висока	7	Karma Bon Bini
27. (*) QN	Лише для простих, нвпівповних і стокроткових повних сортів (як для 21): Кошик верхівковий: кількість язичкових квіток MS	мала	3	The Bishop of
		середня	5	Llandaff
		велика	7	Carolina Orange Bahamas
28. (*) QN	Лише для повних сортів (як для 21). Кошик верхівковий: щільність язичкових квіток VS	нещільна	3	Karma Ventura
		помірна	5	Karma Bob Bini
		щільна	7	Red Fox

1	2	3	4	5
29. (*) QN	Язичкова квітка: за довжиною MS, (b)	коротка	3	Red Fox
		середня	5	Kiedahboa
		довга	7	Gallery Bellini
30. (*) QN	Язичкова квітка: за шириною MS, (b)	вузька	3	Frivolous Glow
		середня	5	Gallery Rubens
		широка	7	Passion
31. (*) QN	Язичкова квітка: відношення довжина / ширина MS (b)	мале	3	Bounty
		середнє	5	Dark Desire
		велике	7	Gallery Bellini
32. (+) PQ	Язичкова квітка: характер зовнішньої поверхні VS (c)	рівна	1	
		ребриста	2	
		човникоподібна	3	Moonshine
33. (+) PQ	Язичкова квітка: кількість човників на човникоподібних квітках MS (c)	один	1	
		два	2	Moonshine
		більше двох	3	
34. (*) (+) QN	Язичкова квітка: форма профілю у поперечному перерізі посередині VS (c)	дуже увігнута з краями, що перекриваються	1	
		дуже увігнута з дотичними краями	2	
		дуже увігнута	3	Red Fox
		помірно увігнута	4	Jamaica
		слабко увігнута	5	Salvador
		плоска	6	Dark Desire
		слабко опукла	7	Karma Ventura
		помірно опукла	8	Mick’s Peppermint
		дуже опукла	9	
		дуже опукла з дотичними краями	10	
		дуже опукла з краями, що перекриваються	11	Alfred Grille
35. (+) QN	Язичкова квітка: форма профілю у поперечному перерізі на ¾ від основи, якщо відрізняється від середини VS (c)	дуже увігнута з краями, що перекриваються	1	
		дуже увігнута з дотичними краями	2	
		дуже увігнута	3	
		помірно увігнута	4	
		слабко увігнута	5	
		плоска	6	
		слабко опукла	7	
		помірно опукла	8	

1	2	3	4	5
		дуже опукла	9	
		дуже опукла з дотичними краями	10	
		дуже опукла з краями, що перекриваються	11	
36. (+) QN	Язичкова квітка: скручування країв VS (c)	дуже закручені всередину	1	
		помірно закручені всередину	2	Hot Chocolate
		слабко закручені всередину	3	Carolina Orange
		плоскі (не скручені)	4	Frivolous Glow
		слабко закручені назовні	5	
		помірно закручені назовні	6	Blue Angel
		дуже закручені назовні	7	Mick’s Peppermint
37. PQ	Язичкова квітка: місце розташування скрученого краю VS (c)	на ¼ основи	1	
		на ½ основи	2	Hot Chocolate
		на ¾ основи	3	
		посередині	4	
		на ¾ від центру	5	
		на ½ від центру	6	Mick’s Peppermint
		на ¼ від центру	7	
		по всій довжині	8	
38. (*) (+) QN	Язичкова квітка: форма поздовжньої осі VS (c)	увігнута	1	Karma Bon Bini
		пряма	2	Kiedahboa
		випукла	3	Baronesse
39. QN	Язичкова квітка: частина викривлення осі VS (c)	на ¼ від центру	1	Baronesse
		на ½від центру		
		на ¾ від центру	2 3	Karma Bon Bini
40. QN	Язичкова квітка: ступінь викривлення VS (c)	слабкий	3	Frivolous Glow
		помірний	5	Karma Bon Bini
		сильний	7	
41. (+) QN	Язичкова квітка: закручування VS (c)	відсутнє або дуже слабке	1 2	Gallery Rubens Ragged Robin
		слабке або помірне	3	
		сильне		
42. (+) (*) PQ	Язичкова квітка: форма верхівки VS (c)	гостра	1	Carolina Orange
		округла	2	Bounty
		виїмчаста	3	Gallery Rubens
		зубчаста	4	Karma Bon Bini
		з сосочком	5	Passion

1	2	3	4	5
		з оторочкою	6	Jacy
		з часточками	7	My Beverly
		з рожком	8	
43. (*) PQ	Язичкова квітка: кількість кольорів внутрішнього боку MS (c), (d)	один	1	Red Fox
		два	2	Papagaya
		більше двох	3	Secret Glow
44. (*) PQ	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
45. (*) PQ	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
46. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: поширення вторинного забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	на верхівці	1	
		на ¼ від центру	2	Salvador
		на ½ від центру	3	
		на ¾ від центру	4	Kiedahbasar
		на ¼ від основи	5	
		на ½ від основи	6	Papagaya
		на ¼ від основи	7	Secret Glow
		на основі	8	
		по краю	9	
		облямівкою	10	
		обмежено центром	11	Famoso
		поперечні смуги	12	Fabula
		по всій довжині	13	Mick’s Peppermint
47. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: візерунок вторинного забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	суцільний або близький до суцільного	1	Fabula, Papagaya, Secret Glow
		рум’янець	2	Famoso, Salvador
		дифузні риски	3	
		чіткі риски	4	
		плями	5	
		плями і риски	6	Mick’s Peppermint
		крапки	7	
48. (*) PQ	Язичкова квітка: третинне забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
49. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: поширеннятретинного забарвлення внутрішнього боку VS	на верхівці	1	
		на ¼ від центру	2	Secret Glow
		на ½ від центру	3	
		на ¾ від центру	4	
		на ¼ від основи	5	
		на ½ від основи	6	
		на ¼ від основи	7	
		на основі	8	Fabula
		по краю	9	Oriental Dream
		облямівкою	10	
		обмежено центром	11	
		поперечні смуги	12	
		по всій довжині	13	D’Alaïs
50. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: візерунок третинного забарвлення внутрішнього боку VS (c), (d)	суцільний або близький до суцільного	1	
		рум’янець	2	Secret Glow
		дифузні риски	3	
		чіткі риски	4	
		плями	5	D’Alaïs
		плями і риски крапки	6 7	
51. (*) QL	Язичкова квітка: забарвлення зовнішнього боку порівняно з основним забарвленням внутрішнього боку VS, (c)	подібне (однакове)	1	
		чітко відрізняється	2	
52. PQ	Язичкова квітка: забарвлення зовнішнього боку, якщо чітко відрізняється від внутрішнього VS (c)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
53. (*) QN	Лише для простих і напівповних сортів (як для 21): Диск: діаметр порівняно з діаметром головного кошика MS	менший	3	Dark Desire
		однаковий	5	Bumble Rumble
		більший	7	Scarlet Comet

1	2	3	4	5
54. (*) PQ	Лише для простих і напівповних (як для 21) стокроткових сортів (як для 22): Диск: забарвлення перед розтріскуванням пиляків VS	білувате	1	
		зелене	2	
		жовто-зелене	3	Salvador
		жовте	4	
		оранжеве	5	Kiedahlem
		червоно-коричневе	6	Dark Desire
		пурпурово-коричневе	7	
		коричневе	8	
		пурпурово-чорне	9	
		коричнево-чорне	10	
55. PQ	Лише для простих і напівповних (як для 21) стокроткових сортів (як для 22): Диск: забарвленняза розтріскування пиляків VS	білувате	1	
		зелене	2	
		жовто-зелене	3	
		жовте	4	Salvador
		оранжеве	5	Kiedahlem
		червоно-коричневе	6	
		пурпурово-коричневе	7	
		коричневе	8	
		пурпурово-чорне	9	
		коричнево-чорне	10	
56. (*) PQ	Лише для анемоноподібних сортів (як для 22): Диск: забарвлення VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
57. (*) PQ	Лише для сортів з коміpцем (як для 23): Сегменти коміpця: забарвлення VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів жоржини

*8.1**Пояснення до деяких ознак***

Якщо не вказано іншого, усі ознаки слід визначати під час повного цвітіння кошиків.

Ознаки обстежують за ключем, позначеним у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Ознаки листка слід обстежувати на типових листках, узятих з середньої третини стебла, не зважаючи на кількість листочків, обстежують зверху.

(b) Ознаки довжини і ширини язичкової квітки обстежують на найвіддаленіших від центру кошика рядках.

(c) У всіх сортів з простим кошиком усі характеристики язичкової квітки, насамперед, ознаки довжини і ширини (див. п. (b)) варто обстежувати всі язичкові квітки на типових кошиках.

(d) Основне забарвлення – це забарвлення, що займає найбільшу площу поверхні; вториннезабарвлення (за наявності) – це забарвлення, що займає меншу частину поверхні, і третинне ззабарвлення(за наявності), відповідно.

*8.2**Пояснення до окремих ознак***

До 1.Рослина: габітус.

1 Прямий | 2 напівпрямий | 3 напіврозлогий | 4 розлогий

До 3.Стебло: забарвлення.

Забарвлення стебла обстежують на середній третині, не враховуючі гілочки, квітконоси тощо.

До 4.Листок: тип.

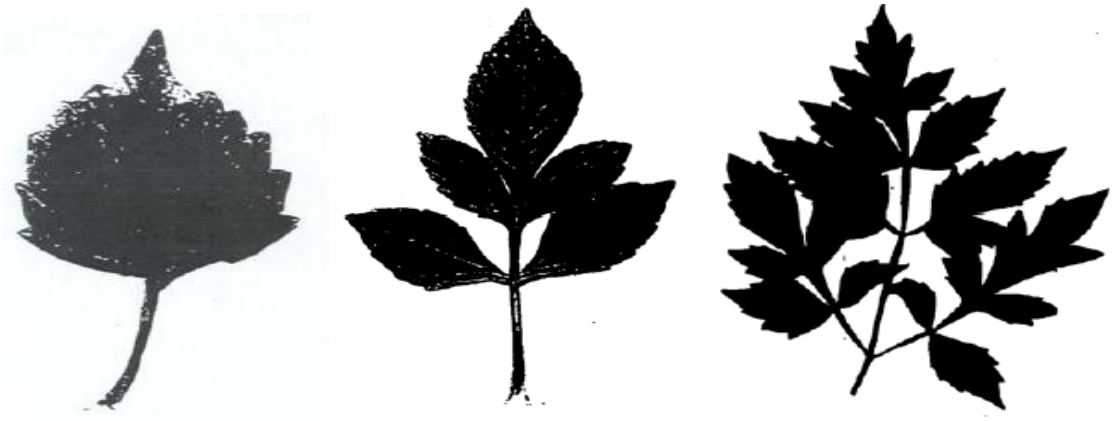

Простий | пірчастий | двічі пірчастий

Звичайно кількість різних типів листків на кожній рослині сорту роду*Dahlia* не пропорційна.

До 5: Листок: вітрило.

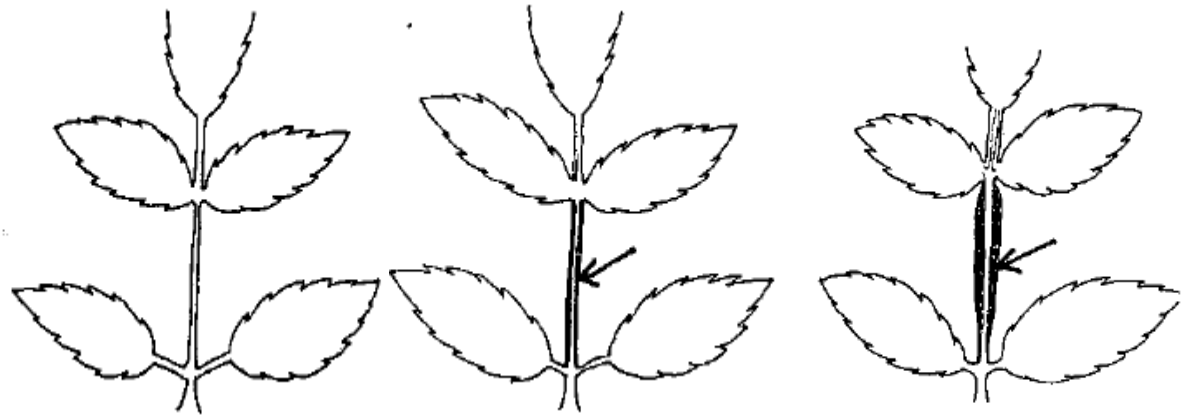

1 Відсутнє або слабке | 2 помірне | 3 чітко виражене

До 6. Листок: за довжиною (разом з черешком).
До 7. Листок: за шириною.

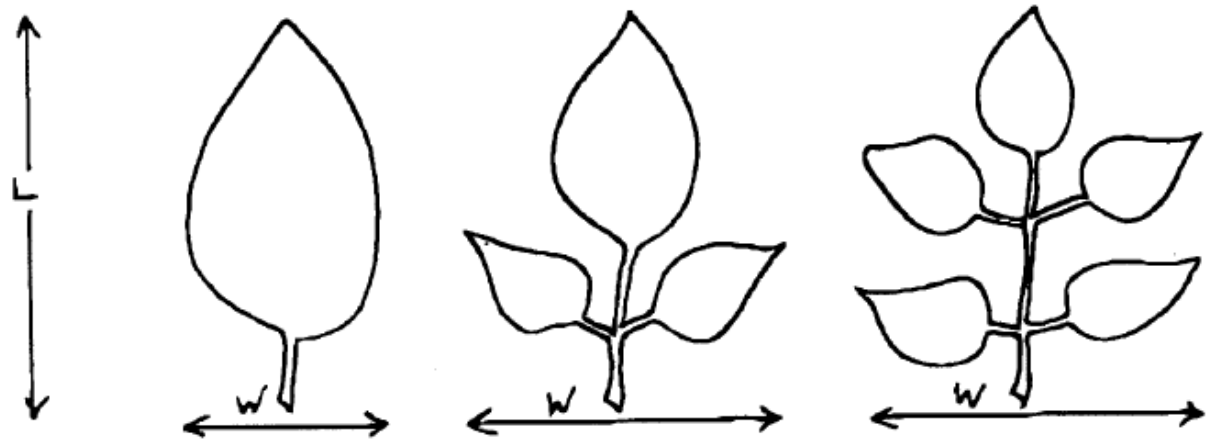

До 13. Листочок: форма.
До 14. Листочок: форма основи.
До 15.Листок: кількість зубців краю (частки не враховують).
До 16.Листок: глибина розсічення краю (частки не враховують).

Ці ознаки варто обстежувати на термінальних (верхівкових) сформованих листках. Прості листки обстежують загалом.

До 14. Листочок: форма основи.

1 Гостра

2 тупа

3 округла

4 серцеподібна

5 асиметрична

6 обрізана

До 20.Кошик верхівковий: положення.

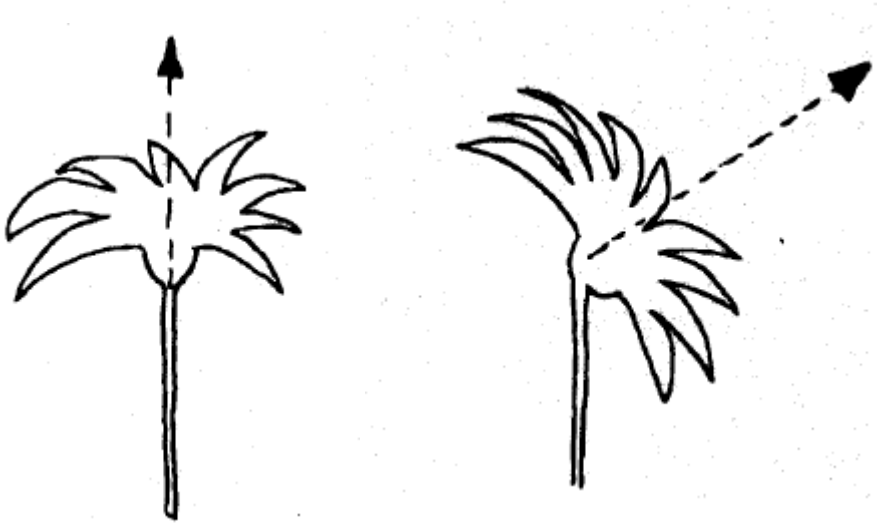

1
Пряме

3
напівпряме

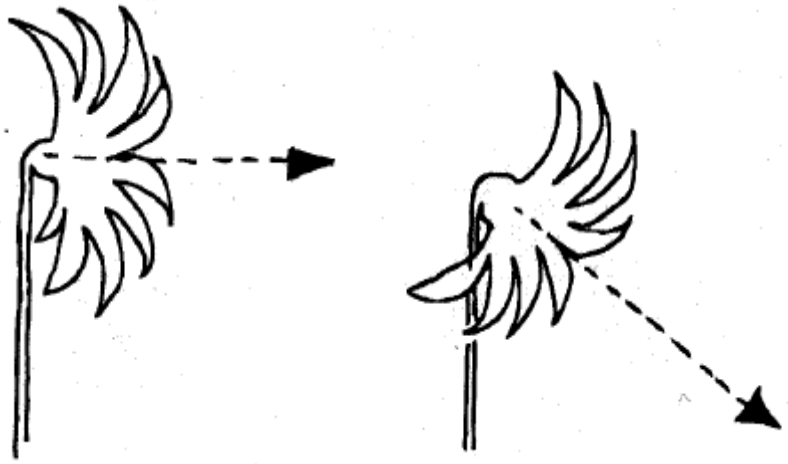

5
горизонтальне

7
похиле

До 21. Кошик верхівковий: тип.

1) *простий*: головний кошик має один рядок пелюсток і чіткий центральний диск, який видно завжди;

2) *напівповний*: головний кошик має більше одного рядка пелюсток і чіткий центральний диск, який видно завжди;

3)*стокротковийповний*: головний кошик повний, диск не видно на ранній стадії цвітіння, але може бути видимий за повного цвітіння;

4)*повний*: головний кошик повний, диск не видно на будь-якій стадії цвітіння.

1
Простий

2
напівповний

3
стокротковий повний

4
повний

До 22.Лише для простих і напівповних сортів (як для 21): Кошик верхівковий: тип диска.

1
Стокротковий

2
анемоноподібний

До 23. Кошик верхівковий: сегменти комірця.

1 Відсутні

9 наявні

До 26. Лише для повних і стокроткових повних сортів (як для 21).Кошик верхівковий:за висотою.

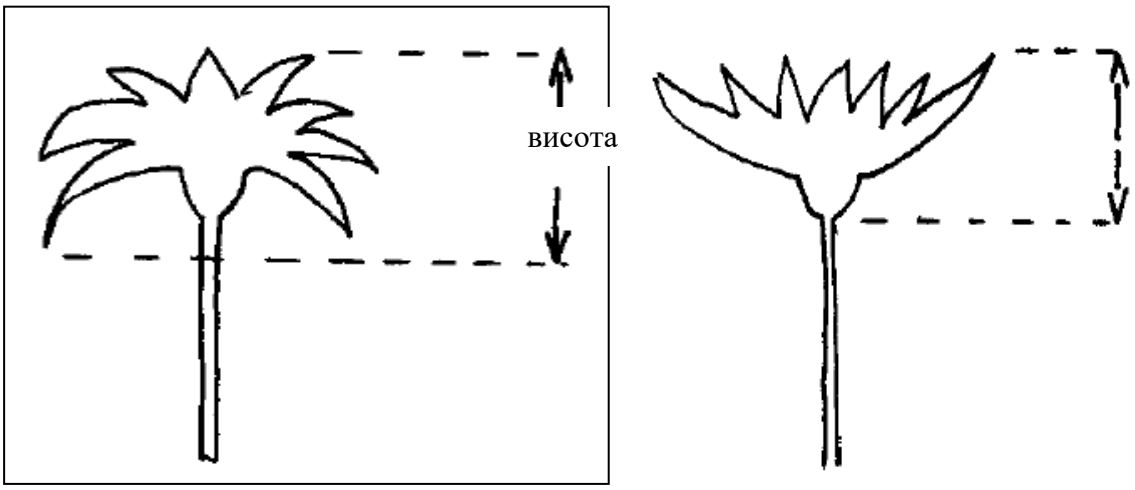

До 32.Язичкова квітка: характер зовнішньої поверхні.

Загальний вигляд поверхні і в профіль (поперечний переріз):

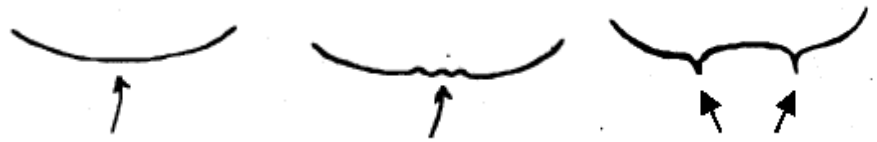

1 Гладенька | 2 ребриста | 3 човникоподібна

До 33.Язичкова квітка: кількість човників на човникоподібних пелюстках.
Показано в поперечному перерізі:

1 Один | 2 два | 3 більше двох

До 34. Язичкова квітка: форма профілю у поперечному перерізі.
До 35. Язичкова квітка: форма профілю у поперечному перерізі на ¾ від основи, якщо відрізняється від профілю посередині.

1 Дуже увігнута, краї перекриваються краями | 2 дуже увігнута з дотичними | 3 дуже увігнута | 4 помірно увігнута

5 слабко увігнута | 6 плоска | 7 слабко опукла | 8 помірно опукла

9 дуже опукла | 10 дуже опукла з дотичними краями | 11 дуже опукла, краї перекриваються

До 36. Язичкова квітка: скручування країв.

1 Дуже закручені всередину

2 помірно закручені всередину

3 слабко скручені всередину

4 пласкі (не скручені)

5 слабко закручені назовні

6 помірно закручені назовні

7 дуже закручені назовні

До 38.Язичкова квітка: форма поздовжньої осі.

1 Увігнута

2 пряма

3 випукла

До 41. Язичкова квітка: закручування.

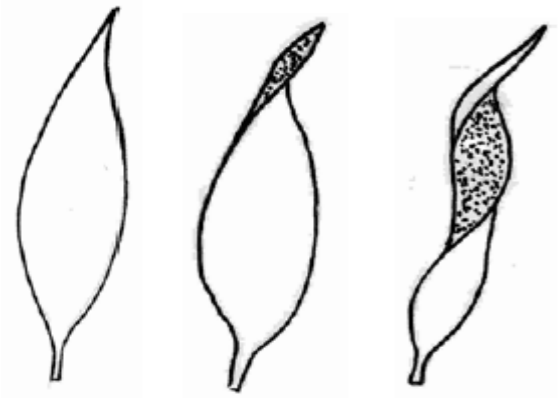

1 Відсутнє або дуже слабке

2 слабке або помірне

3 сильне

До 42.Язичкова квітка: форма верхівки.

1 Гостра

2 округла

3 виїмчаста

4 зубчаста

5 з сосочком

6 з оторочкою

7 Часточкова

8 з рожком

До 46.Язичкова квітка: поширення вторинного забарвлення внутрішнього боку.
До 49. Язичкова квітка: поширення третинного забарвлення внутрішнього боку.

1 На верхівці

2 на ¼ від центру

3 на ½ від центру

4 на ¾ від центру | 5 на ¾ основи | 6 на половині основи

7 на ¼ основи | 8 на основі | 9 по краю

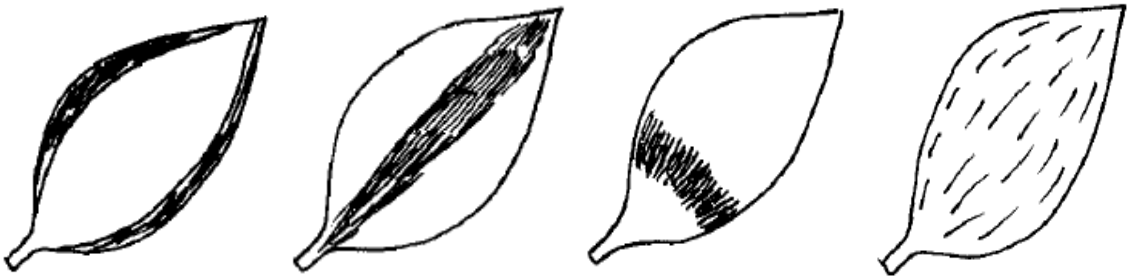

10 облямівкою | 11 обмежено центром | 12 поперечна смуга | 13 по всій довжині

До 47. Язичкова квітка: візерунок вторинного забарвлення внутрішнього боку.
До 50.Язичкова квітка: візерунок третинного забарвлення внутрішнього боку.

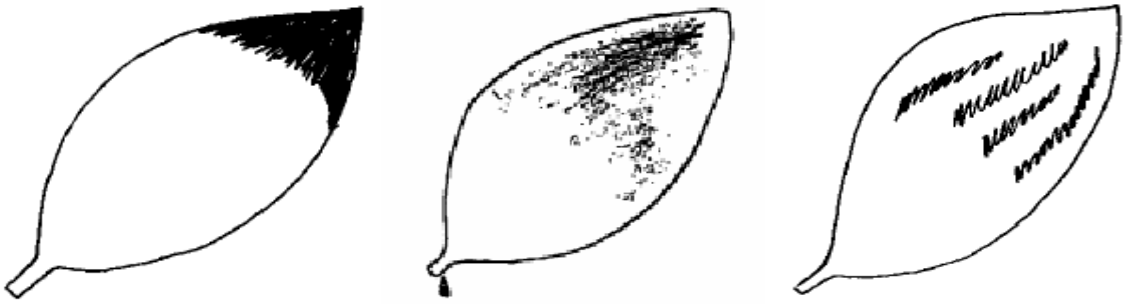

1 Суцільний або близький до суцільного | 2 рум’янець | 3 дифузні риски

4
чіткі риски

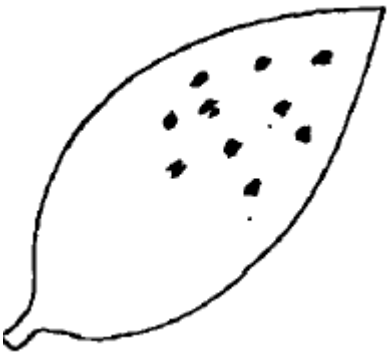

5
плями

6
плями і риски

7
крапки

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofDahlia (*Dahlia* Cav.) (TG/226/1, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 50 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg226.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Dahlia* Cav.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Жоржина**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)бульби [ ]

(c) розмноження *invitro* [ ]
(d)інше [ ]
(зазначте деталі)
4.2.2 Насіння [ ]
(зазначте деталі)
4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5.Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: за висотою	низька	Gallery Rubens	3[ ]
		середня	Dark Desire	5[ ]
		висока	Hot Chocolate	7[ ]
5.2 (9)	Листок: забарвлення	світло-зелене	Rio	1[ ]
		помірно зелене	Red Fox	2[ ]
		темно-зелене	Frivolous Glow	3[ ]
		зелене з коричнювато-червоним відтінком	City of Rotterdam	4[ ]
		зелене з пурпуровим відтінком	Passion	5[ ]
		коричнювато-червоне	Nippon	6[ ]
		пурпурове	Tresor	7[ ]
5.3 (21)	Кошик верхівковий:тип	простий	Dark Desire	1[ ]
		напівповний	The Bishop of Llandaff	2[ ]
		стокротковий повний	Carolina Orange	3[ ]
		повний	Passion	4[ ]
5.4 (22)	Лише для простих і напівповних сортів. Кошик верхівковий: тип диска	стокротковий	DarkDesire	1[ ]
		анемоноподібний	ScarletComet	2[ ]
5.5 (25)	Кошик верхівковий: діаметр	малий	Jamaica	3[ ]
		середній	Passion	5[ ]
		великий		7[ ]
5.6 (43)	Язичкова квітка: кількість кольорів внутрішнього боку	один	Red Fox	1[ ]
		два	Papagaya	2[ ]
		більше двох	Secret Glow	3[ ]
5.7 (44)	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7ii (44)	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку	біле		1[ ]
		біле з відтінком		2[ ]
		жовте		3[ ]
		бронзове		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		оранжево-червоне		6[ ]
		оранжево-рожеве		7[ ]
		рожеве		8[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
	червоне		9[ ]
	червоно-пурпурове		10[ ]
	пурпурове		11[ ]
	фіолетове		12[ ]
	інше (вказати)		13[ ]
5.8 (45) Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.8ii (45) Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку	біле		1[ ]
	біле з відтінком		2[ ]
	жовте		3[ ]
	бронзове		4[ ]
	оранжеве		5[ ]
	оранжево-червоне		6[ ]
	оранжево-рожеве		7[ ]
	рожеве		8[ ]
	червоне		9[ ]
	червоно-пурпурове		10[ ]
	пурпурове		11[ ]
	фіолетове		12[ ]
	інше (вказати)		13[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ним.

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинвми або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослин тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.964 Код UPOV: LAGUR_OVA

Методика
проведення експертизи сортів зайцехвосту яйцеподібного
(*Lagurus ovatus* L.)на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Lagurus ovatus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння на експертизу сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 30 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

*3.1****Тривалість експертизи***. Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Коди фаз розвитку і росту рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***. Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 90 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,40 × 0,20 м.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки представлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад,

---

Методику підготувала Кудіна Г. О., к.б.н., с.н.с. відділу дендрології і квітникарства (Донецький ботанічний сад НАН України), 2009.

довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 90 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин.

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота) 45 рослин;

MS: вимірювання групи, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка групи 45 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

L: лабораторні дослідження.

4 Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 90 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3****Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не

варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Рослина: плоїдність (ознака 1);

–Рослина: габітус (ознака 10);

– Суцвіття (колосоподібна волоть): форма (ознака 12);

– Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: форма (ознака 15).

5.1 Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів зайцехвосту яйцеподібного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорт-еталон
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: плоїдність L	диплоїд	2	Пухнастик
		тетраплоїд	4	
2. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 4	слабка	3	Пухнастик
		помірна	5	
		сильна	7	
3. (+) QN	Рослина: час викидання суцвіття MG 4	дуже ранній	1	
		ранній	3	Пухнастик
		середній	5	
		пізній	7	
4. (+) QN	Прапорцевий листок: за шириною MS 4	вузький	3	Пухнастик
		середній	5	
		широкий	7	
5. (+) QN	Прапорцевий листок: за довжиною MS 4	короткий	3	Пухнастик
		середній	5	
		довгий	7	
6. QL	Стебло: опушення у вузлах та під волоттю VS 4	відсутнє	1	Пухнастик
		наявне	9	
7. (+) QN	Листок: за шириною MG 5	вузький	3	Пухнастик
		середній	5	
		широкий	7	
		дуже широкий	9	
8. (+) QN	Листок: за довжиною MG 5	короткий	3	Пухнастик
		середній	5	
		довгий	7	
		дуже довгий	9	
9. QN	Листок: інтенсивність опушення VS 5	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	Пухнастик
10. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VG 5	прямий	1	
		напівпрямий	2	Пухнастик
		напіврозлогий	3	
		розлогий	4	
11. (+) QN	Рослина: за висотою MG 5	дуже низька	1	Пухнастик
		низька	3	
		середня	5	
		висока	7	

1	2	3	4	5
12. (*) (+) PQ	Суцвіття (колосоподібна волоть): форма VG 5	яйцеподібна	1	Пухнастик
		загостренояйцеподібна	2	
		видовженояйцеподібна	3	
		циліндрична	4	
13. (+) QN	Суцвіття: за довжиною MS 5	дуже коротке	1	Пухнастик
		коротке	3	
		середнє	5	
		довге	7	
14. (+) QN	Суцвіття: за шириною MS 5	вузьке	3	Пухнастик
		середнє	5	
		широке	7	
15. (*) (+) PQ	Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: форма VS 6	пряма	1	Пухнастик
		зігнута	2	
16. (+) QN	Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: за довжиною MS 6	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	Пухнастик

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів зайцехвосту яйцеподібного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сухе насіння
2	сходи
3	кущення
4	поява волоті
5	цвітіння
6	повна стиглість

До 3. Рослина: час утворення суцвіття.

Відзначають час появи волоті на кожній рослині. Рослиною, що вступила у фазу викидання суцвіття, вважають таку, у якої з піхви верхнього листка з'явилися верхівки трьох суцвіть. Ґрунтуючись на строках викидання суцвіття окремими рослинами, обраховують середній показник для ділянки і загалом сорту.

До 4. Прапорцевий листок: за шириною, мм.

Вузький – 1–3; середній –4–8; широкий – 9–11.

До 5. Прапорцевий листок: за довжиною, см.

Короткий – 1,2–2,0; середній – 2,1–3,0; довгий – 3,1–4,5.

До 7. Листок: за шириною, мм.

Вузький – 1–3; середній – 4–6; широкий – 7–9;дуже широкий – 10–12.

До 8. Листок: за довжиною, см.

Короткий – 2,0–3,5; середній – 3,6–6,0; довгий – 6,1–9,0;дуже довгий – 9,1–12,0.

До 10. Рослина: габітус.

Оцінюють під час цвітіння візуально за кутом, утвореним пагонами і уявною середньою віссю.

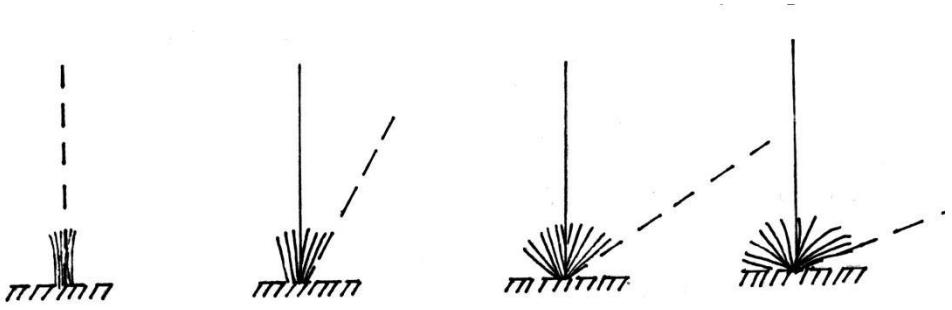

1	2	3	4
Прямий	напівпрямий	напіврозлогий	розлогий

До 11. Рослина: за висотою, см.

Дуже низька – 10–15, низька – 15,1–25, середня– 25,1–40,висока –40,1–60.

До 12. Суцвіття (колосоподібна волоть): форма.

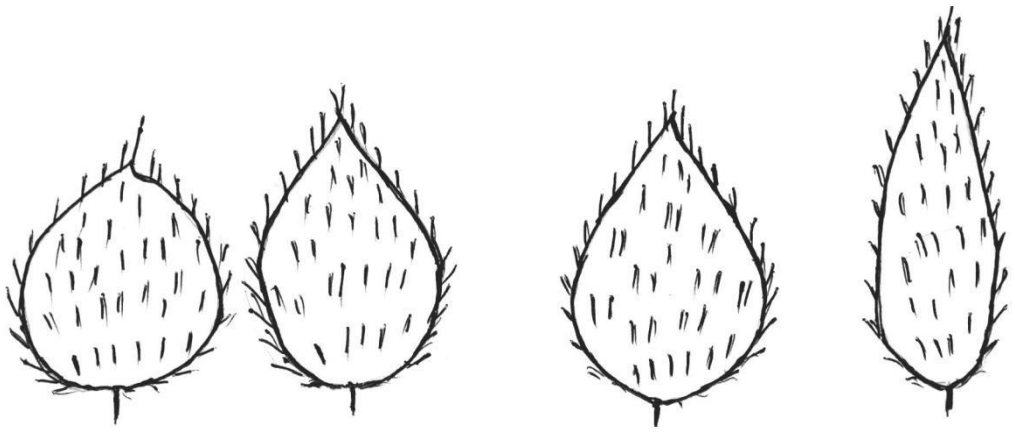

1	2	3	4
Яйцеподібна	загострено-яйцеподібна	видовжено-яйцеподібна	циліндрична

До 13. Суцвіття: за довжиною, см.

Дуже коротке– 1,2–1,7; коротке–1,8–2,5; середнє–2,6–3,2;довге – 3,2–4,5.

До 14. Суцвіття : за шириною, см.

Вузьке – 0,5–1,2; середнє – 1,3–1,7; широке – 1,8–2,5.

До 15. Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: форма.

1
Пряма

9
зігнута

До 16. Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: за довжиною, мм.

Короткий – 8–10; середній – 11–12; довгий – 13–15.

9. Література

1. Охорона прав на сорти рослин (Офіційний бюлетень). – К.: Алефа, 2003. – Вип. 2. – Ч. 3. – 241 с.

2. Інструкція з використання документа UPOVTGP/7/1 щодо складання методик на ВОС - тест. – К., 2005. – 42 с.

3. Черепанов С. К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). Русское издание. – С-Пб.: Мир и семья, 1995. – 992 с.

4. Рожевиц Р. Ю. Злаки / Р. Ю.Рожевиц. – М.-Л.: Сельхозгиз,1937. – 638 с.

5. Цвелев Н. Н. Злаки СССР / Н. Н. Цвелев. – Л.: Наука, 1976. – 787с.

6 .Декоративные травянистые растения для открытого грунта СССР: В 2 т. – Л.: Наука, 1977. – Т. 1. –330с.

7. Російсько-український словник наукової термінології. Біологія. Хімія. Медицина. – К.: Наук. думка, 1996. – 660 с.

8. Берестенникова, В. И. Интродукционное изучение декоративных злаков / В. И. Берестенникова // Интродукция и акклиматизация растений. – 1995.– Вып.24.–С.19–21.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Lagurus ovatus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Зайцехвіст яйцеподібний**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції

(інформація стосовно схеми селекції)

Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування

(a) контрольоване схрещування [ ]

(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]

(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]

(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]

(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]

(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту

(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням

(a) самозапильний [ ]

(b)перехреснозапильний

(i) популяційні [ ]

(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) гібрид [ ]

(d)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно [ ]
(a) живцювання [ ]
(b)розмноження *in vitro*

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки вМетодиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: плоїдність	диплоїд	Пухнастик	2[ ]
		тетраплоїд		4[ ]
5.2 (10)	Рослина: габітус	прямий		1[ ]
		напівпрямий	Пухнастик	2[ ]
		напіврозлогий		3[ ]
		розлогий		4[ ]
5.3 (12)	Суцвіття (колосоподібна волоть): форма	яйцеподібна	Пухнастик	1[ ]
		загостренояйцеподібна		2[ ]
		видовженояйцеподібна		3[ ]
		циліндрична		4[ ]
5.4 (15)	Остюк нижньої квіткової луски суцвіття: форма	пряма	Пухнастик	1[ ]
		зігнута		2[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинаии або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.22 Код UPOV:: SCHLU_SPP

Методика
проведення експертизи сортів кактуса
(*Schlumbergera* Lem., включно *Zygocactus* K. Schum.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Schlumbergera* Lem., включно *Zygocactus* K. Schum. родини *Cactaceae*.

2. Необхідний рослинний матеріал – відростки

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 не укорінених відростків (діток).

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості садивного матеріалу.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***.Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***.Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Експертизу проводять у теплиці, створюючи умови для нормального росту рослин і прояву характерних ознак.

Використано документ UPOV TG/101/3, 1987.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти наступного року в досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:

– Частка віночка: розмір плями відповідно розміру частки (ознака 17);

– Частка віночка: забарвлення крайової зони (ознака 23) за наступними групами:

Гр. 1: біле;

Гр. 2: жовте;

Гр. 3: рожеве;

Гр. 4: оранжеве;

Гр. 5: червоне;

Гр. 6: пурпурове.

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів кактуса

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: габітус VG 4	прямий	1	Christmas Charm, Rita
		напівпрямий	3	Madisto, Sonja
		горизонтальний	5	Madurna
		пониклий	7	
		дуже пониклий	9	
2. (*) (+) QN	Рослина: кількість філокладіїв 3-го порядку MS 3	мала	3	Madurna
		середня	5	Madisto, Sonja
		велика	7	Laterne, Nicole
3. (*) QN	Філокладій: за довжиною MS 3	короткий	3	Madisto
		середній	5	Nicole
		довгий	7	Rita
4. (*) QN	Філокладій: за максимальною шириною MS 3	вузький	3	Schlumbergera russelliana (Hook.) Britt et Rose
		середній	5	Sonja
		широкий	7	Madisto
5. QN	Філокладій: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка	3	Christmas Charm
		помірна	5	Madisto, Rita
		сильна	7	Sonja
6. (*) QL	Філокладій: тип зубчастості краю VS 3	городчастий	1	
		пилчастий	2	
		зубчастий	3	
7. (*) QN	Філокладій: розсіченість країв за глибиною VS 3	дуже мілка	1	
		мілка	3	Christmas Charm
		середня	5	Madisto
		глибока	7	Marie
		дуже глибока	9	
8. QN	Філокладій: вигин у поперечному перерізі VS 3	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	3	Madisto
		помірний	5	Laterne
		сильний	7	Sonja
		дуже сильний	9	
9. QN	Філокладій: хвилястість краю VS 3	відсутня або дуже слабка	1	Nicole
		слабка	3	Schlumbergera russelliana (Hook.) Britt et Rose
		помірна	5	Laterne
		сильна	7	New Norris
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
10. (*) PQ	Бутон: забарвлення верхівки 1,0 см завдовжки VS 5	зелене	1	Tina
		жовте	2	Rita
		рожеве	3	Dorthe
		помаранчеве	4	Sonja
		червоне	5	Peach Parfait
		пурпурове	6	Nicole
11. QN	Бутон: інтенсивність забарвлення верхівки 1,0 см завдовжки VS 5	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
12. (*) PQ	Бутон: форма верхівки1,5 см завдовжки VS 5	загострена	1	New Norris
		тупа	2	Madurna, Sonja
		округла	3	Madisto, Rita
13. (*) (+) QN	Квітка: за шириною MS 6, 7	вузька	3	Madivo, Sonja
		середня	5	Nicole, Rita
		широка	7	Ilona
14. QN	Квітка: за довжиною MS 6,7	коротка	3	Nicole, Sonja
		середня	5	Marie, Rita
		довга	7	Ilona
15. (+) QN	Квітка: за ступенем вигину пелюсток (повне цвітіння) VS 6, 7	плеската	3	Christmas Charm
		вигнута	5	Madurna, Nicole
		дуже вигнута	7	Marie, Tina
16. (*) (+) QN	Частка віночка (корони): за шириною MS 6, 7	вузька	3	Tina
		середня	5	Sonja
		широка	7	Madurna
17. (*) (+) QN	Частка віночка: розмір плями відносно розміру частки MS 6, 7	відсутня або дуже малий	1	Dorthe
		малий	3	Madurna, Marie
		середній	5	Peach Parfait
		великий	7	Rita
		дуже великий	9	
18. (*) (+) PQ	Частка віночка: забарвлення плями VS 6, 7	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) (+) QL	Частка віночка: середня зона VS 6, 7	відсутня	1	Sonja
		наявна	9	Nicole

1	2	3	4	5
20. (*) (+) PQ	Частка віночка: забарвлення середньої зони VS 6, 7	біле	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	
		червоне	4	
		пурпурове	5	
21. (+) QL	Частка віночка: межа між зонами VS 6, 7	дифузна	1	
		чітка	2	
22. (*) (+) QN	Частка віночка: розмір крайової зони VS 6, 7	малий	3	Marie
		середній	5	Sonja
		великий	7	New Norris
23. (*) (+) PQ	Частка віночка: забарвлення крайової смуги (на внутрішньому боці внутрішньої частки) VS 6, 7	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (+) PQ	Трубка корони: форма розтрубу VS 6, 7	еліптична	1	Dorthe
		широкоеліптична	2	Sonja
		округла	3	Tina
25. (+) QL	Трубка корони: забарвлення кільця розтрубу VS 6, 7	відсутнє	1	Christmas Charm
		наявне	9	Rita, Sonja
26. (+) QN	Трубка корони: ширина забарвлення кільця розтрубу MS 6, 7	вузька	3	Dark Sonja
		середня	5	Nicole, Sonja
		широка	7	Rita, Tina
27. (+) QN	Тичинка: за довжиною за межами розтрубу MS 6, 7	коротка	3	Rita, Tina
		середня	5	Marie, Sonja
		довга	7	Madivo
28. (+) PQ	Тичинка: забарвлення тичинкової нитки VG 6, 7	біле	1	Marie, Rita
		жовте	2	New Norris
		рожеве	3	Madisto
		червоне	4	Christmas Magic
		пурпурове	5	Red Radiance
29. (+) QN	Маточка: за довжиною за межами розтрубу MS 6, 7	коротка	3	New Norris
		середня	5	Rita
		довга	7	Marie, Nicole

1	2	3	4	5
30. (+) PQ	Приймочка: забарвлення VS 6,7	біле	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	Christmas Charm
		червоне	4	Red Radiance
		коричневе	5	
		пурпурове	6	Sonja
31. (+) PQ	Зав'язь: забарвлення VS 6,7	зелене	1	
		рожево-зелене	2	
		зеленувато-червоне	3	
		червона	4	
		червонувато-пурпурове	5	
32. QN	Час початку цвітіння VS 6,7	ранній	3	
		середній	5	Dark Sonja
		пізній	7	Maditro
33. QN	Тривалість цвітіння MS 7	мала	3	Madisto
		середня	5	Madivo
		велика	7	Sonja

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів кактуса

Коди фаз росту й розвитку рослин кактуса, в які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	поява листопагонів першого порядку
2	поява листопагонів другого порядку
3	поява листопагонів третього порядку
4	поява листопагонів четвертого порядку
5	бутонізація
6	початок цвітіння
7	кінець цвітіння

До 1. Рослина: габітус.

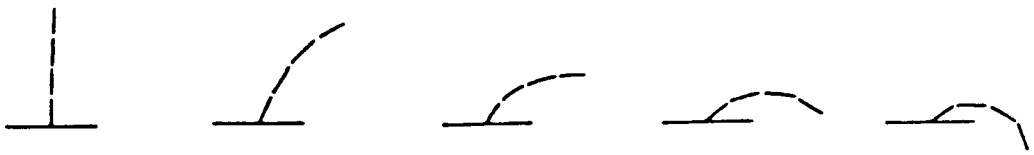

1	3	5	7	9
Прямий	напівпрямий	горизонтальний	пониклий	дуже пониклий

До 2. Порядок філокладіїв.

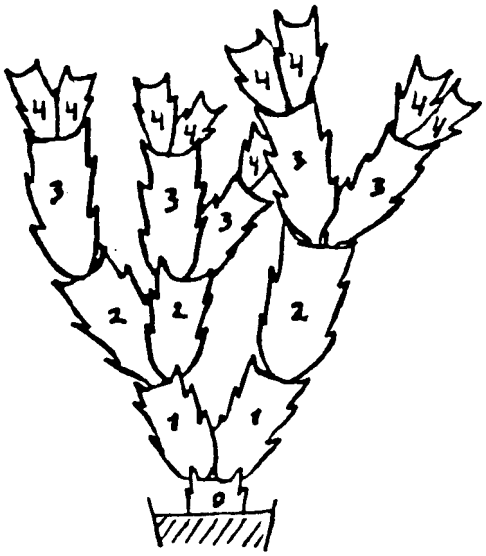

До 13, 14. Квітка: за шириною (13) і за довжиною (14).

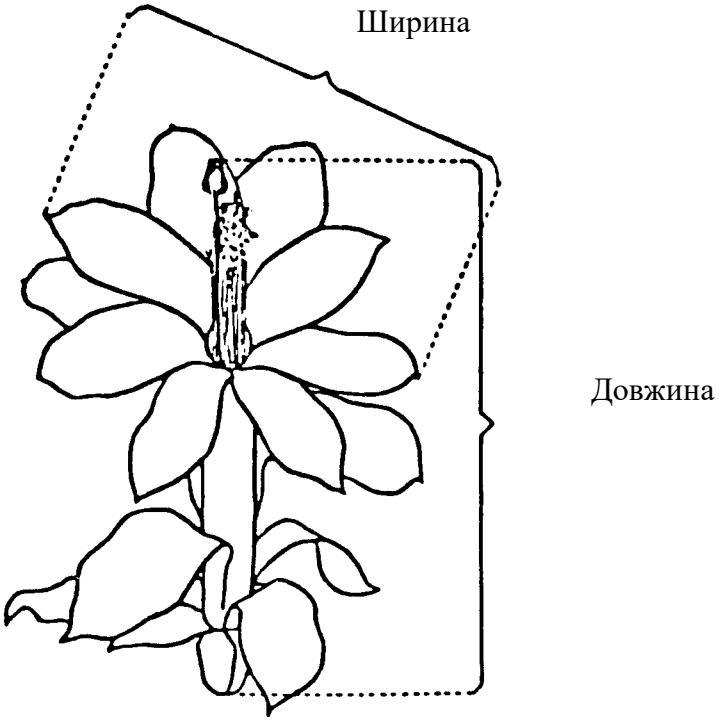

До 16–31. Органи квітки.

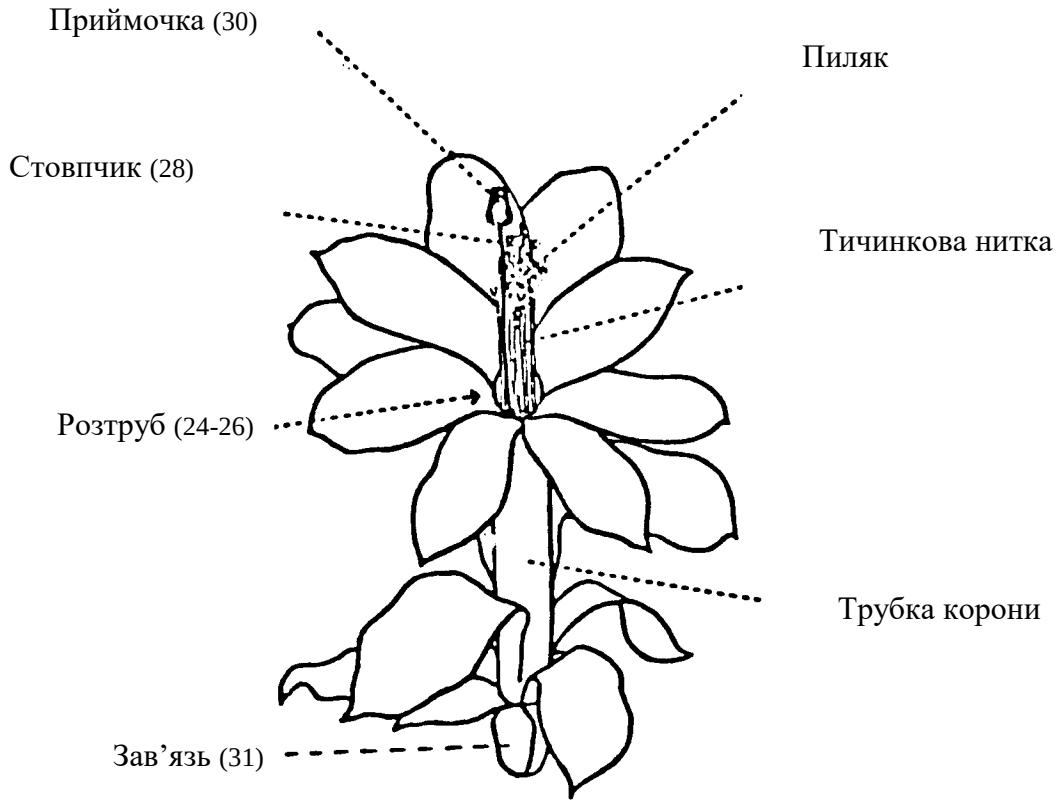

До 15. Квітка: за ступенем вигину пелюсток (повне цвітіння).

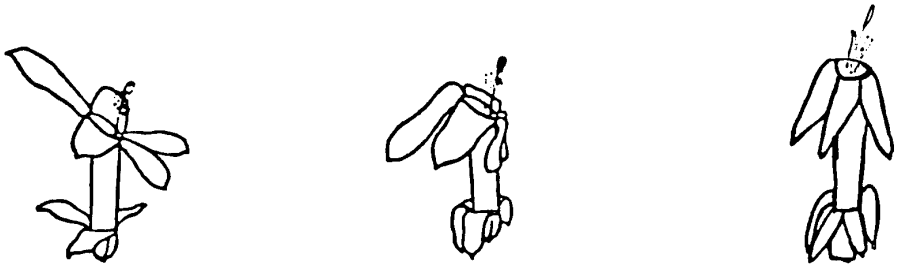

3	5	7
Плеската	вигнута	дуже вигнута

До 17–23. Частка віночка: пляма, середня зона, крайова зона.

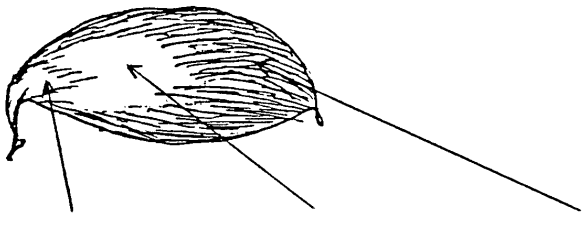

пляма середня зона крайова зона

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Christmas Cactus (*Schlumbergera* Lem.,including *Zygocactus* K. Schum.) (TG/101/3, UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 27 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg101.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини
(для гібридних сортів)

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Schlumbergera* Lem.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Кактус**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {2} з {3}	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c)інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1. (17)	Частка віночка: розмір плями відносно розміру частки	відсутня або дуже малий	Dorthe	1[ ]
		малий	Madurna, Marie	3 [ ]
		середній	Peach Parfait	5 [ ]
		великий	Rita	7[ ]
		дуже великий		9 [ ]
5.2 i (23)	Частка віночка: забарвлення крайової смуги	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.2 ii (23)	Частка віночка: забарвлення крайової смуги (на внутрішньому боці внутрішньої частки)	біле		1 [ ]
		жовте		2[ ]
		рожеве		3[ ]
		оранжеве		4 [ ]
		червоне		5[ ]
		пурпурове		6 [ ]
		інше (вказати)		7[ ]
5.3. (32)	Час початку цвітіння	ранній		3[ ]
		середній	Dark Sonja	5[ ]
		пізній	Maditro	7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали«так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.966 Код UPOV: CALSP_CHI

Методика

проведення експертизи сортів калістефусу китайського
(*Callistephus chinensis* (L.) Nees) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Callistephus chinensis* (L.) Nees.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 3 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.

Вирощування розсади: насіння висівають у теплиці в середині березня в ящики, заповнені ґрунтовою сумішшю (3 частки дернової землі: 1 частка перегною або торфу), та підтримують температуру 18…20ºС.Через 2 тижні після з’явлення сходів рослини пікірують. Розсаду підживлюють розчином мінеральних добрив (на 10 л води: аміачної селітри – 10–15 г, суперфосфату – 20 г, калію хлориду – 10 г).

Вирощування у відкритому ґрунті: розсаду висаджують у відкритий ґрунт у першій половині травня за схемою 50×20 см, кількість облікових рослин – не менше ніж 120 шт. кожного сорту, розділених на два повторення.Через три доби проводять ревізію та підсаджування рослин. Під час вегетації проводять два підживлення: перше – через 14 діб після садіння, друге – на початку цвітіння.

Методику розроблено: ШевельЛ.О., н. с., Інститут садівництва НААН;Усманова Н. В., Донецький БС НАН України.Сорти-еталони калістефусу китайського виділені Шевель Л.О., Інститут садівництва НААН, 2015.

Цвітіння: початком цвітіння вважається час, коли в 10–15% рослин зацвітають поодинокі суцвіття; повним – коли зацвітають суцвіття в 75–80%; кінцем – коли 75–80% рослин повністю втрачають декоративність.

Достигання насіння: вважається, коли насіння достигає в 75–80% рослин.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 120 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 120 рослин або частин 120 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 120 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 120 рослин допускаються п’ять нетипових.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Сортогрупа: код (ознака 1);

– Рослина: формакуща (ознака 4);

– Суцвіття: забарвлення (ознака 20).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи забарвлень для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи забарвлень мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів калістефусу китайського

Назви ознак		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QL	Сортогрупа: код VG	код сортогрупи	1–46	
2.(*) QN	Час початку цвітіння VG 2	дуже ранній	1	Бордюрна рожева
		ранній	3	Фламінго
		середній	5	Шоколадка
		пізній	7	Анастасія
		дуже пізній	9	Красуня
3. (*) (+) QN	Рослина: за висотою (масове цвітіння) MS 3	дуже низька	1	Бордюрна рожева
		низька	3	Царівна
		середня	5	Либідь
		висока	7	Ангеліна
		дуже висока	9	Bukett blue
4. (*) (+) PQ	Рослина: форма куща VS 3	колоноподібна	1	Анастасія
		веретеноподібна	2	Малиновий шар
		конусоподібна	3	Сніжана
		овальна	4	Царівна
		розлога	5	Літня ніч
5. (*) (+) QL	Рослина: за міцністю VS 3	слабка	3	Голуба карликова
		середня	5	Літня ніч
		сильна	7	Анастасія, Сніжана
6. (*) (+) QL	Головне стебло: антоціанове забарвлення VS 3	відсутнє	1	Сніжана
		наявне	9	Шоколадка
7. (*) (+) QN	Рослина: галуження (кількість гілок 1-го порядку) VG 3	слабке	3	Снєжний шар
		середнє	5	Софія
		сильне	7	Сніжана
		дуже сильне	9	Вальдерзее червона
8. (*) QN	Рослина: наявність квітконосів 2-го та 3-го порядків VS 3	відсутні	1	Саманта
		наявні	9	Літня ніч
9. (*) QN	Рослина: кількість квітконосів VS 3	один	1	Снєжний шар
		більше одного	2	Царівна
10. (*) PQ	Рослина: залистяність VG 3	слабка	3	Людмила
		середня	5	Жемчуг
		сильна	7	Оксамит

1	2	3	4	5
11. (*) (+) QN	Квітконос: за довжиною (1-го порядку) MS 3	короткий	3	Вальдерзее червона
		середній	5	Либідь
		довгий	7	Софія
12. (*) PQ	Квітконос: за міцністю VS 3	неміцний	3	Вальдерзее червона
		помірно міцний	5	Красуня
		міцний	7	Анастасія
		дуже міцний	9	Янтарна
13. (*) PQ	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка	3	Рубінові звьозди
		помірна	5	Звєзда Полісся
		сильна	7	Янтарна
14. (*) QL	Листок: опушеність VS 2	відсутня	1	
		слабка	3	Ангеліна
		помірна	5	Фламінго
		сильна	7	
15. (*) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий	3	Аметист
		середній	5	Ангеліна
		довгий	7	Анастасія
16. (*) (+) PQ	Суцвіття: форма VS 3	плеската	1	Аметист
		округла	2	Ангеліна
		сферична	3	Фламінго
		куляста	4	Оксамит
17. (*) (+) QL	Суцвіття: за типом VS 3	просте	1	Аметист
		напівповне	2	Вальдерзее червона
		повне	3	Шоколадка
		дуже повне	4	Анастасія
18. (*) QN	Суцвіття: за щільністю VS 3	нещільне	3	Софія
		середнє	5	Шоколадка
		щільне	7	Саманта
19. (*) (+) QN	Суцвіття: діаметр MG 3	малий	3	Аметист
		середній	5	Ангеліна
		великий	7	Янтарна
20. (*) PQ	Суцвіття: забарвлення VS 3	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) QL	Суцвіття: стійкість забарвлення VS 3	не вигорає	1	Шоколадка
		вигорає	9	Саманта
22. (*) PQ	Суцвіття: поширення інтенсивності забарвлення VS 3	світліше біля основи квітки	1	Яблунева
		рівномірне	2	Шоколадка
		світліше біля верхівки квітки	3	Ніжність

1	2	3	4	5
23. (+) PQ	Язичкова квітка: форма VS 3	лопаточкоподібна	1	Веснянка
		стрічкоподібна	2	Маргарита
		човникоподібна	3	Царівна
		локоноподібна	4	Страусове перо
		трубчаста	5	Рубінові звьозди
24. (+) QN	Язичкова квітка: за довжиною MS 3	коротка	3	Вальдерзее червона
		середня	5	Принцеса Каріна
		довга	7	Ангеліна
25. (+) QL	Язичкова квітка: за положенням VS 3	загнута догори	3	Саманта
		горизонтальна	5	Шоколадка
		загнута донизу	7	Фламінго
26. (*) PQ	Язичкова квітка: форма верхівки VS 3	загострена	1	Рубінові звьозди
		округла	2	Царівна
27. (+) QN	Трубчаста квітка: за довжиною MS 3	коротка	3	Вальдерзее червона
		середня	5	Принцеса Каріна
		довга	7	Ангеліна
28. (+) QN	Обгортка суцвіття: діаметр MS 3	малий	3	Аметист
		середній	5	Машенька
		великий	7	Анастасія
29. (*) PQ	Рослина: інтенсивність плодоношення VS	слабка	3	Анастасія
		помірна	5	Шоколадка
		сильна	7	Ангеліна
30. PQ	Насінина: забарвлення VS 7	світло-сірувато-коричневе	1	Фламінго
		сірувато-сріблясто-жовте	2	Софія
		сірувато-коричневе	3	Саманта
		коричневе	4	Оксамит
		антоціаново-коричневе	5	Ангеліна
31. PQ	Насінина: форма VS 7	вузькоклиноподібна	1	Фламінго
		ширококлиноподібна	2	Царівна
32. (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 7	мала	3	Аметист
		середня	5	Либідь
		велика	7	Шоколадка
		дуже велика	9	Янтарна

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів калістефусу китайського

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Масове укорінення розсади (75–80%)
2	Початок цвітіння (5–10%)
3	Масове цвітіння (75–80%)
4	Кінець цвітіння (10% відцвіло)
5	Повна втрата декоративності (75–80%)
6	Масове достигання насіння (75–80%)
7	Закінчення вегетації

До 1. Сортогрупа: код.

Належність до певної сортогрупи. Класифікація, перелік і описи сортогруп додаються.

До 3. Рослина: за висотою, см.

Висоту рослин вимірюють під час масового цвітіння від поверхні ґрунту до верхівки найдовшого квітконоса.

Дуже низька – до 20, низька – 21–40, середня – 41–60, висока – 61–80, дуже висока – понад 80.

До 4. Рослина: форма.

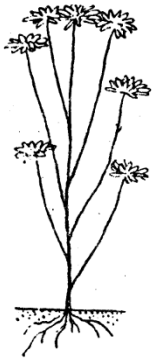

1
Колоноподібна

2
веретеноподібна

3
конусоподібна

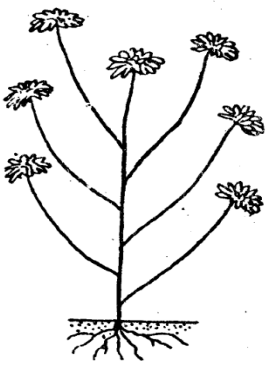

4
овальна

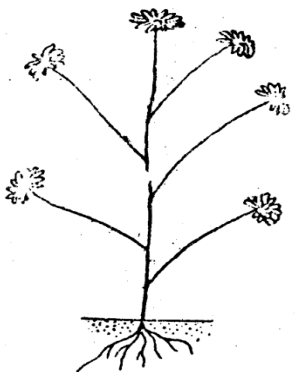

5
розлога

До 5. Рослина: за міцністю.

Міцність рослини залежить від висоти, форми куща, типу гілкування.

Висота куща, см	Форма куща	Гілкування, порядок	Міцність рослини
до 25	овальна, розлога	I, II, III	слабка
25–50	конусоподібна, овальна	I, II	середня
понад 50	колоноподібна, веретеноподібна	тільки I	сильна

До 6. Головне стебло: антоціанове забарвлення.

1
Відсутнє

9
наявне

До 7. Рослина: галуження (кількість гілок 1-го порядку), шт.

Слабке – 2–4, середнє – 5–8, сильне – 9–12, дуже сильне – понад 12.

До 11. Квітконос: за довжиною (1-го порядку), см.

Короткий – до 25, середній – 25–40, довгий – понад 40.

До 16. Суцвіття: форма.

1
Плеската

2
округла

3
сферична

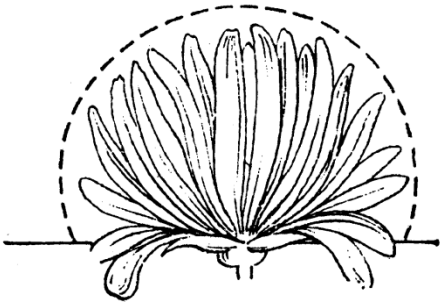

4
куляста

До 17. Суцвіття: за типом.

1) *просте* – має 1–2 рядки язичкових квіток у суцвітті, всі інші – трубчасті, короткі, жовті;

2) *напівповне* – суцвіття складається з декількох рядків язичкових квіток по краю, а в центрі суцвіття – трубчасті, короткі, жовті;

3) *повне* – диск жовтих трубчастих квіток неможливо побачити, але суцвіття пухке;

4) *дуже повне* – диск жовтих трубчастих квіток неможливо побачити зовсім, суцвіття щільне.

1
Просте

3
повне

4
дуже повне

До 19. Суцвіття: діаметр, см.

Діаметр суцвіття (кошика) калістефусу варіює залежно від сорту: в одних сортів – менше ніж 4 см, в інших – понад 10.

До 23. Язичкова квітка: форма.

1
Лопаточкоподібна

3
човникоподібна

4
локоноподібна

5
трубчаста

До 24. Язичкова квітка: за довжиною, см.

З суцвіття обривають 10 язичкових квіток, вирівнюють у площині і вимірюють.
Коротка – 1,5–2,5; середня – 2,6–5,0; довга – понад 5,0.

До 25. Язичкова квітка: за положенням.

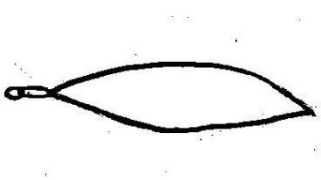

3
Загнута догори

5
горизонтальна

7
загнута донизу

До 27. Трубчаста квітка: за довжиною, см.

Роблять виміри 10 сформованих квіток.
Коротка – до 0,2; середня – 0,2–0,5; довга – понад 0,5.

До 28. Обгортка суцвіття: діаметр.

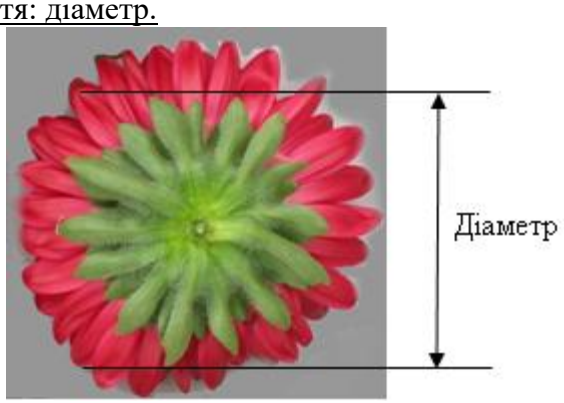

До 32. Насіння: маса 1000 шт., г.

Відраховуючи двічі по 100 насінин, зважують, знаходять середнє та помножують на 10.

Мала – до 1,5; середня – 1,5–2,0; велика – 2,1–2,5; дуже велика – понад 2,5.

Належність до певної сортогрупи.

Усю різноманітність форм калістефусу китайського розділено на 3 великі класи за ознакою будови та декоративного ефекту суцвіття (Н. А. Петренко, 1973).

Клас I. Трубчасті. Декоративність суцвіття створюють лише трубчасті квітки.

Клас II. Перехідні. Декоративність суцвіття створюють язичкові та трубчасті квітки.

Клас III. Язичкові. Декоративність суцвіття створюють лише язичкові квітки; короткі жовті трубчасті квітки повністю закриті язичковими, їх видно лише наприкінці цвітіння.

Класи розділено на типи за ознаками будови суцвіття, типи – на групи або сортогрупи, що відрізняються не тільки будовою суцвіття, а й формою квіток та формою і висотою кущів. Усередині групи сорти відрізняються в основному забарвленням суцвіття.

Схема класифікації калістефусу китайського

Клас	Код	Тип	Код	Група	Код
Трубчасті	I	Трубчасті	1	Ліліпут	23
				Периста	29
				Трубчаста	41
Перехідні	II	Прості	2	Аполо	7
				Вальдерзее	8
				Едельвейс	14
				Зонненкугель	15
				Зонненшайн	16
				Маргарита	25
				Пінокіо	30
		Напівповні	3	Анемоно видна	5
				Анмут	6
				Вікторія баум	10
				Маделін	24
				Міньйон	27
				Розет	37
		Віночкові	4	Аврора	1
				Амбрія	2
				Лаплата	21
				Помпонна	31
				Принцеса	32
				Фантазія	43
		Язичково-трубчасті	5	Матадор	26
Язичкові	III	Кучеряві	6	Гогенцолерн	11
				Каліфорнійська велетенська	17
				Комета	19
				Королева ринку	20
				Раннє чудо	35
				Страусове перо	38
				Хризантемо видна	44
		Променеві	7	Радіо	34
				Унікум	42
				Художня	45
		Черепичні	8	Вікторія	9
				Карликова королівська	18
		Голчасті	9	Голчаста	12
				Промениста	33
				Рив’єра	36
		Напівкулясті	10	Американська красуня	3
				Американська кущова	4
				Дюшес	13
				Півоніє подібна	28
				Трояндо подібна	39
				Тріумф	40
				Шонхайт	46
		Кулясті	11	Куляста	21

Сортогрупи

1. **Аврора.** Кущ колоноподібний, міцний, до 65 см заввишки, 25 см у діаметрі. Квітконоси міцні, добре залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, дуже повні, 7–10 см у діаметрі. Декоративність суцвіттю надають трубчасті та язичкові квітки. Язичкові квітки широкі, до 3 см завдовжки, розташовані в 1 ряд по краю суцвіття. Трубчасті квітки довгі, такого самого забарвлення, як і язичкові. На рослині утворюється до 28 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

2. **Амбрія.** Кущ пірамідальний, міцний, дуже розгалужений, заввишки 55–60 см, 25–30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 30 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, дуже повні, 3–7 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, короткі, розташовані в 2–4 ряди по краю корзинки. Трубчасті квітки такого самого забарвлення, як і язичкові. На рослині утворюється до 50 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

3. **Американська красуня.** Кущ широкий, міцний, добре розгалужений, заввишки до 75 см, 50 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 50 см завдовжки. Суцвіття кулясті або напівкулясті, дуже повні, до 12 см у діаметрі, пониклі. Декоративність надають язичкові квітки – човникоподібні до 5 см завдовжки, спрямовані вгору та закручені всередину по спіралі. Маленьких жовтих трубчастих квіток зовсім не видно. На рослині утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

4. **Американська кущова.** Кущ гігантський, міцний, до 90 см заввишки, 45–75 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, 60–70 см завдовжки. Суцвіття інколи пониклі, напівкулясті або кулясті, дуже повні, 10–12 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові квітки – човникоподібні, широкі, до 5 см завдовжки, загнуті всередину суцвіття. На кущі утворюється до 20 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

5. **Анемоновидна.** Кущ широкий, міцний, до 60 см заввишки, 45 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття плескаті, прості, до 8 см у діаметрі, складаються з одного ряду широких язичкових квіток по краю кошика та коротких трубчастих квіток у центрі суцвіття. Трубчасті квітки на початку цвітіння жовті, але в міру розгортання набувають такого самого забарвлення, як і язичкові.

6. **Анмут.** Кущ колоноподібний, міцний, слабкорозгалужений, 35–45 см заввишки, до 30 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, слабкозалистяні, до 25 см завдовжки. Суцвіття непониклі, плескаті або напівкулясті, напівповні або повні, 5–7 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, короткі, до 2 см завдовжки, прямі, спрямовані догори. Трубчасті квітки дрібні, жовті, їх видно за повного цвітіння суцвіття. На кущі утворюється до 25 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

7. **Аполо.** Кущ овальний, дуже розгалужений, 35–40 см заввишки, 25–30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 25 см завдовжки. Суцвіття невеликі, плескаті, напівповні, 3–4 см у діаметрі, з відкритим диском дрібних жовтих трубчастих квіток. Язичкові квітки короткі, широкі, 1,5–1,8 см завдовжки, розташовані в 2–3 ряди по краю кошика. На рослині утворюється до 50 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

8. **Вальдерзее.** Кущ овальний, міцний, компактний, дуже розгалужений, заввишки 25–40 см, 18–30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 20 см завдовжки. Суцвіття плескаті, неповні або напівповні, 3–4 см у діаметрі, з відкритим диском дрібних жовтих трубчастих квіток. Язичкові квітки широкі, короткі, 1,5–2 см

завдовжки, розташовані в 1–3 рядки по краю кошика. На кущі уутворюється до 95 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

9. Вікторія. Кущ широкий, міцний, інколи колоноподібний, середньорозгалужений, заввишки 35–60 см, 25–45 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, 35–40 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, повні та дуже повні, 9–10 см у діаметрі. Декоративність суцвіттю надають язичкові квітки – широкі, короткі, 1–3 см завдовжки, розташовані черепично і відігнуті донизу. На рослині утворюється 20–25 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

10. Вікторія баум. Кущ дуже розгалужений, до 40 см заввишки й до 45 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 30 см завдовжки. Суцвіття повні або напівповні, напівкулясті, 5–6 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, човникоподібні, 1,5–1,8 см завдовжки. Трубчасті квітки дрібні, жовті, видно їх лише за повного цвітіння. На рослині утворюється 17–20 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

11. Гогенцолерн. Кущ широкий, не дуже міцний, розгалужений, заввишки до 100 см, 70 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 65–70 см завдовжки. Суцвіття трохи пониклі, 12–14 см у діаметрі, плескато-округлі, повні, типу страусове перо, але не з чубчиком, а з характерним валиком зі щільно закручених язичкових квіток у центрі суцвіття. Декоративність надають язичкові квітки – широкі, стрічкоподібні, локоноподібні, 6–6,5 см завдовжки. На кущі утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

12. Голчаста. Кущ колоноподібний, міцний, не дуже розгалужений, 30–60 см заввишки, 25–35 см у діаметрі. Суцвіття плескато-округлі або напівкулясті, повні, 7–10 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – до 3,5 см завдовжки, зрощені по довжині в трубку, розташовані в 5–7 рядків по краю суцвіття, крайові – горизонтально, а середні спрямовані нагору й загнуті кігтиком до середини. Трубчасті квітки жовті, дрібні, видно їх тільки за повного цвітіння. На кущі утворюється до 12 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

13. **Дюшес.** Кущ колоноподібний, міцний, розгалужений, до 80 см заввишки, 45 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 60 см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, дуже повні, непониклі, схожі на трояндоподібні, до 12 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові квітки – широкі, до 3 см завдовжки, трохи підняті догори. Трубчасті квітки жовті, дрібні, їх не видно навіть за повного цвітіння суцвіть. На рослині утворюється 6–16 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

14. Едельвейс. Кущ овальний, компактний, дуже розгалужений, до 35 см заввишки, 25–30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 20 см завдовжки. Суцвіття пескаті, напівповні, 4–6 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, стрічкоподібні, до 3 см завдовжки, дещо відігнуті назовні та трохи закручені на кінцях. На рослині утворюється до 100 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

15. **Зонненкугель.** Кущ широкий, міцний, дуже розгалужений, 40–45 см заввишки, до 50 см у діаметрі, дуже гарної форми. Квітконоси міцні, до 35 см завдовжки. Суцвіття непониклі, плескаті, неповні, 10–12 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, стрічкоподібні, 6–7 см завдовжки, відігнуті назовні й закручені на кінцях, розташовані в один рядок по краю суцвіття. Трубчасті квітки дрібні, жовті, утворюють досить великий диск у центрі суцвіття. На кущі утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

16. Зонненшайн. Кущ широкий, міцний, дуже розгалужений, до 90 см **заввишки,**60 см у діаметрі. Квітконоси дуже міцні, слабко залистяні, до 60 см

завдовжки.Суцвіття трохи пониклі, плескаті, неповні, 10–15 см у діаметрі. **Декоративність**суцвіттюнадають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки **широкі, стрічкоподібні,**6,5–7 см завдовжки, з трохи відігнутими донизу кінцями, розташовані в один ряд по краю суцвіття. Дрібні жовті трубчасті квітки утворюють порівняно великий, трохи випуклий диск у центрі суцвіття. На рослині утворюється до 17 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

17. **Каліфорнійська велетенська.** Кущ широкий, міцний, до 100 см заввишки, 60 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 70 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, типу страусове перо, але крупніші та грубіші, до 15 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки, які цілком закривають трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, стрічкоподібні, дуже довгі, відігнуті назовні, локоноподібно закручені на кінцях. На рослині утворюється до 20 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

18. **Група карликова королівська.** Кущ широкий, міцний, дуже розгалужений, 20–30 см заввишки, до 30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 15 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, черепичні, типу Вікторія, дуже повні, непониклі, 8–9 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові квітки – до 3 см довжиною, відігнуті назовні та черепично перекривають одна одну. Жовті трубчасті квітки іноді видимі в центрі суцвіття. Квітучих суцвіть 10–12 на пагонах першого- другого порядків.

19. **Комета.** Кущ колоноподібний не дуже міцний, слабко розгалужений, стиснутий, 60–70 см заввишки, до 40 см у діаметрі. Квітконоси міцні, до 55 см завдовжки. Суцвіття повні, типу страусове перо, але більш плескаті й без чубчика в центрі, до 13 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають стрічкові, локоноподібно закручені на кінцях язичкові квітки до 5 см завдовжки, розташовані горизонтально. На кущі утворюється до 18 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

20. **Королева ринку.** Кущ широкий, розлогий, не дуже міцний, 50–80 см заввишки, 45–70 см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, до 70 см завдовжки. Суцвіття типу страусове перо, але менш плескаті, більш кудлаті, без чітко виявленого чубчика в центрі, великі, 11–13 см у діаметрі, повні, пониклі. Декоративність суцвіттюнадають стрічкоподібні язичкові квітки – до 6 см завдовжки, слабко закручені на кінцях або незакручені, спрямовані догори та відігнуті назовні. Трубчасті квітки дрібні, жовті, цілком закриті язичковими квітками. На рослині утворюється до 22 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

21. **Куляста.** Кущ широкий, міцний, дуже розгалужений, до 95 см заввишки, 55–65 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 60 см завдовжки. Суцвіття кулясті, дуже повні, до 12 см у діаметрі, пониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, до 5 см завдовжки, спрямовані догори, а середні – в середину суцвіття, формуючи кулі, крайні відігнуті назовні. На рослині утворюється до 18 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

22. **Лаплата.** Кущ колоноподібний, досить слабкий, розгалужений, 45–50 см заввишки, до 30 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, слабко залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття дуже повні, плескати-округлі, пониклі, 6–7 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові та трубчасті квітки, однаково забарвлені. Язичкові квітки широкі, стрічкоподібні, до 4 см завдовжки, трохи закручені на кінцях та відігнуті назовні, розташовані по краю корзинки в 1–2 ряди. Трубчасті квітки до 1,5 см завдовжки. На рослині утворюється до 6 суцвіть на пагонах першого порядку.

23. **Ліліпут.** Кущ компактний, пірамідальний, дуже розгалужений, 40–45 см заввишки, до 30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 30 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, дуже повні, 3,5–6 см у діаметрі, непониклі, складаються

тільки з трубчастих квітокзавдовжки до 1,5 см. На рослині утворюється до 45 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

24. **Маделін.** Кущ широкий міцний, дуже розгалужений, до 80 см заввишки, 65 см у діаметрі. Квітконоси дуже міцні, сильно залистяні, до 65 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, напівповні, до 12 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, до 4 см завдовжки, розташовані в 2–3 ряди по краю суцвіття. Трубчасті квітки дрібні, жовті. На рослині утворюється до 14 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

25. **Маргарита.** Кущ широкий, дуже міцний, дуже розгалужений, 60–80 см заввишки, до 55 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 55 см завдовжки. Суцвіття плескаті, 8–10 см у діаметрі, неповні, складаються з одного ряду широких язичкових квіток, розташованих по краю кошика, і дрібних жовтих трубчастих квіток у центрі. На рослині утворюється до 35 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

26. **Матадор.** Кущ колоноподібний, міцний, 60–80 см заввишки, 25–30 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 55 см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, дуже повні, 9–12 см у діаметрі, складаються з 3–5 рядів широких човникоподібних язичкових квіток, розташованих по краю кошика та спрямованих догори, і довгих трубчастих квіток у центрі, забарвлених так само, як і язичкові. На рослині утворюється 6–9 суцвіть на пагонах першого порядку.

27. **Міньйон.** Кущ колоноподібний, міцний, розгалужений, близько 30 см заввишки й 25 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, 25–30 см завдовжки. Суцвіття непониклі, плескато-округлі, напівповні, до 6 см у діаметрі, складаються з 2–3 рядків широких, сильно загострених на кінцях язичкових квіток завдовжки 1–1,5 см і дрібних жовтих трубчастих квіток. На кущі утворюється 8–10 суцвіть на пагонах першого порядку.

28. **Півонієподібна.** Кущ колоноподібний або широкий, слабкорозгалужений, не дуже міцний, 40–70 см заввишки, 35–50 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, слабко залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття дуже повні, напівкулясті або кулясті, 7–11 см у діаметрі, інколи поникають за повного цвітіння. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, човникоподібні, до 4 см завдовжки, всі спрямовані догори, загнуті всередину, щільно прилягають одна до одної, цілком закривають диск дрібних жовтих трубчастих квіток. На кущі утворюється до 29 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

29. **Периста.** Кущ широкий, міцний, розгалужений, 50–55 см заввишки, до 55 см у діаметрі. Квітконоси міцні, близько 40 см завдовжки. Суцвіття напівповні, непониклі, плескато-округлі, 6–7 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають тільки трубчасті квітки – по краю довгі, різного забарвлення, розташовані в декілька рядів, усередині дрібні, жовті.

30. **Пінокіо.** Кущ овальний, компактний, розгалужений, до 30 см заввишки, 20–30 см у діаметрі. Квітконоси досить міцні, середньо залистяні, до 20 см завдовжки. Суцвіття плескаті, напівповні й повні, 3–5 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, 2–2,5 см завдовжки, розташовані в 4–5 рядів по краю суцвіття, крайні – горизонтально, середні спрямовані майже догори. На рослині розквітає до 70 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

31. **Помпонна.** Кущ колоноподібний або пірамідальний, міцний, 25–30 см заввишки, 20–30 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, слабко залистяні, 20–40 см завдовжки. Суцвіття дуже повні, плескато-округлі, 4–8 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають лійкоподібні або широкі човникоподібні язичкові квітки, розташовані у 2–4 рядки по краю суцвіття, і довгі трубчасті, забарвлені так само,

як і язичкові квітки. На рослині утворюється до 43 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

32. **Принцеса.** Кущ широкий, дуже розгалужений, досить міцний, 50–80 см заввишки, до 55 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, сильнозалистяні, до 50 см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, дуже повні, до 11 см у діаметрі, часто пониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, розташовані в 1–4 ряди по краю суцвіття. В центрі – довгі трубчасті квітки, забарвлені так само, як і язичкові. На кущі утворюється до 27 суцвіть на пагонах першого- третього порядків.

33. **Промениста.** Кущ широкий, розлогий, неміцний, слабко розгалужений, до 60 см заввишки, до 55 см у діаметрі. Квітконоси неміцні, до 40 см завдовжки. Суцвіття пониклі, напівкулясті, витончені, 8–9 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки, скручені по довжині та зрощені. На рослині утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

34. **Радіо.** Кущ міцний, широкий, напіврозлогий, інколи колоновидний, розгалужений, 50–60 см заввишки, 40–50 см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, 40–50 см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, дуже повні, до 14 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові квітки – вузькі, стрічкоподібні, скручені по довжині в трубку, в центрі суцвіття утворюють чубчик, характерний для групи. На рослині утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

35. **Раннє чудо.** Кущ широкий, розлогий, неміцний, 35–40 см заввишки, 35–40 см у діаметрі. Квітконоси неміцні, до 35 см завдовжки. Суцвіття пониклі, напівкулясті, повні, типу королева ринку, 8–9 см у діаметрі. Декоративність суцвіттюнадають широкі стрічкоподібні язичкові квітки, відігнуті назовні. На кущі утворюється до 10 суцвіть на пагонах першого порядку.

36. **Рив'єра.** Кущ колоноподібний, міцний, 45–50 см заввишки, 30–35 см у діаметрі. Квітконоси міцні, 30–40 см завдовжки. Суцвіття дуже повні, напівкулясті, 8–11 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові квітки, скручені по довжині в трубки та частково зрощені. Усі язичкові квітки загнуті всередину суцвіття у вигляді кігтика. На рослині утворюється до 15 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

37. **Розет.** Кущ пірамідальний, міцний, дуже розгалужений, до 60 см заввишки, 35 см у діаметрі. Квітконоси міцні, сильно залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття непониклі, плескато-округлі, напівповні, 5–5,5 см у діаметрі. Декоративність надають язичкові та трубчасті квітки. Язичкові квітки широкі, короткі, розташовані по краю в 3–5 рядів; у центрі суцвіття – короткі жовті трубчасті квітки. На рослині утворюється до 55 суцвіть на пагонах першого-третього порядків.

38. **Страусове перо.** Кущ широкий, розлогий, часто неміцний, близько 70 см заввишки, 45–70 см у діаметрі. Квітконоси помірно міцні, слабко залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття плескато-округлі, повні, 12–13 см у діаметрі, трохи пониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, стрічкоподібні, локоноподібно закручені на кінцях, у центрі утворюють характерний чубчик, що закриває жовті трубчасті квітки. На рослині утворюється до 22 суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

39. **Трояндоподібна.** Кущ колоноподібний або широкий, міцний, до 60 см заввишки, 35–40 см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, повні, до 10 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, до 3 см завдовжки, спрямовані догори. На рослині утворюється до 19 суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

40. **Тріумф.** Кущ широкий, міцний, 15–25 см заввишки, 20–35 см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, до 40 см завдовжки. Суцвіття повні, типу

півонієподібних, напівкулясті, 6–8 см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – широкі, 1,5–2 см завдовжки, спрямовані догори й загнуті всередину. На рослині утворюється 7–8 суцвіть на пагонах першого порядку.

41. Трубчаста. Кущ широкий, міцний, до **55**см заввишки, **45**см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, до **40**см завдовжки. Суцвіття трохи пониклі, напівкулясті, повні,**8–8,5**см у діаметрі. Декоративність надають тільки трубчасті квітки – довгі, різноманітного забарвлення.

42. Унікум. Кущ широкий, слабкий, розлогий, **50–60**см заввишки, **40–50**см у діаметрі. Квітконоси неміцні, слабко залистяні, до **45**см завдовжки. Суцвіття плескаті, повні, дуже вишукані, до **14**см у діаметрі, трохи пониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки. Вони стрічкоподібні, вузькі, скручені по довжині в трубку, розташовані горизонтально, за повного розквітання розкручуються. Трубчастих квіток не видно. На рослині утворюється **8–14**суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

43. Фантазія. Кущ широкий, міцний, розгалужений, до **80**см заввишки, **60–65**см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, до **50**см завдовжки. Суцвіття типу принцеса, пониклі, плескато-округлі, дуже повні, **10–11**см у діаметрі. Відрізняються від суцвіть айстр групи принцеса тим, що язичкові квітки, розташовані по краю, стрічкові, **5–7**см завдовжки, іноді трохи закручені на кінцях; трубчасті квітки **2–2,5**см завдовжки. На рослині утворюється **8–12**суцвіть на пагонах першого та другого порядків.

44. Хризантемовидна. Кущ широкий, інколи колоноподібний, міцний, **50–75**см заввишки, **55–60**см у діаметрі. Квітконоси міцні, середньо залистяні, до **55**см завдовжки. Суцвіття плескаті або напівкулясті, повні або напівповні, до **12**см у діаметрі, трохи пониклі або непониклі. Декоративність надають язичкові квітки – стрічкоподібні, широкі, трохи скручені по довжині та трішечки хвилясті, до **5**см завдовжки. На рослині утворюється до **15**суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

45. Художня. Кущ широкий, помірно міцний, дуже розгалужений,**50–60**см заввишки, до **60**см у діаметрі. Квітконоси міцні, до **40** см завдовжки, середньо залистяні. Суцвіття напівкулясті, дуже повні, до **12**см у діаметрі, трохи пониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – стрічкові, вузькі, трохи скручені по довжині в трубки, до **6**см завдовжки. На рослині утворюється до **14** суцвіть на пагонах першого і другого порядків.

46. Шонхайт. Кущ колоноподібний, міцний, розгалужений, до **80**см заввишки, **55** см у діаметрі. Квітконоси міцні, слабко залистяні, до **45**см завдовжки. Суцвіття напівкулясті, повні, дуже вишукані, **8–10**см у діаметрі, непониклі. Декоративність суцвіттюнадають язичкові квітки – човникоподібні, до **5**см завдовжки, всі загнуті всередину, як у айстри групи півонієподібна, і спірально закручені в центрі. На рослині утворюється до **17**суцвіть на пагонах першого-другого порядків.

9. Література

1. Гродзинський А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А.М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 410–434.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Callistephus chinensis* (L.) Nees	
1.2 Загальноприйнята назва	**Калістефус китайський**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки у Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Сортогрупа: код	код сортогрупи		[ ]
5.2 (4)	Рослина: форма куща	колоноподібна	Анастасія	1 [ ]
		веретеноподібна	Малиновий шар	2 [ ]
		конусоподібна	Сніжана	3 [ ]
		овальна	Царівна	4 [ ]
		розлога	Літня ніч	5 [ ]
5.3 (20)	Суцвіття: забарвлення	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

[#] 7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV:CALCE_HYB

Методика
проведення експертизи сортів виду кальцеолярії гібридної (*Calceolaria × hybridahort.*)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Calceolaria × hybridahort.*

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння або укорінені рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 40 укорінених рослин, двічі прищеплених.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідникамита та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило бобстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схемарозміщення рослин 0,4 × 0,4 м.

За умов вирощування рослин кальцеолярії гібридної на вигонку (цвітіння взимку в горщиках діаметром 10 см), схема розміщення горщиків має бути такою:0,2 × 0,2 м.

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к. б. н., УІЕСР, 2009.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 рослин або частин 40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 росли;

VG: візуальна разова оцінка 40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Рослина: габітус (ознака 2);

– Листок: розташування на стеблі (ознака 6);

– Листок: гофрованість (ознака 7);

– Квітка: кількість кольорів пелюсток (ознака 10);

– Квітка: роздутість нижньої пелюстки (ознака 13).

5.1 Якщо стан прояву в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів кальцеолярії гібридної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 2	низька середня висока	3 5 7	
2. (*) PQ	Рослина: габітус VG 2	прямий напіврозлогий розлогий	3 5 7	
3. PQ	Листкова пластинка: форма VS 2	гострокінцева еліптична видовженояйцеподібна	1 2 3	
4. PQ	Листок: форма краю VS 2	цілісна дрібнозубчаста зубчаста	1 2 3	
5. QN	Листок: опушення VS 2	слабке помірне сильне	3 5 7	
6. (*) QL	Листок: розташування на стеблі VS 2	супротивне кільчасте	1 2	
7. (*) QL	Листок: гофрованість VS 2	відсутня наявна	1 9	
8. QN	Листок: ступінь гофрованості VS 2	слабкий помірний сильний	3 5 7	
9. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
10. (*) QN	Квітка: кількість кольорів пелюсток VS 2	один багато	1 9	
11. PQ	Квітка однокольорова: забарвлення VS 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
12. PQ	Квітка багатокольорова: основне забарвлення VS 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
13. (*) QN	Квітка: роздутість нижньої пелюстки VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
14. (+) QN	Суцвіття (щиток): за довжиною MG 2	коротке середнє довге	3 5 7	
15. (+) QN	Суцвіття: діаметр MS 2	малий середній великий	3 5 7	
16. (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів кальцеолярії гібридної

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	пагоноутворення
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	кінець цвітіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 20, середня – 20–35, висока – понад 35.

До 14. Суцвіття (щиток): за довжиною, см.

Коротке – до 18, середнє – 18–40, довге – понад 40.

До 15. Суцвіття: діаметр, см.

Малий – до 15, середній – 15–35, великий – понад 35.

До 16. Рослина: час початку цвітіння, на добу.

Ранній – до 220, середній – на 220–250, пізній – понад 250.

9. Література

1. Гродзинський А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 328.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Calceolaria × hybrida hort.*	
1.2 Загальноприйнята назва	**Кальцеолярія гібридна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Запропонована назва та рекомендація селекціонера		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c)інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: габітус	прямий напівпрямий розлогий		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (6)	Листок: розташування на стеблі	супротивне кільчасте		1[ ] 2[ ]
5.3 (7)	Листок: гофрованість	відсутня наявна		1[ ] 9[ ]
5.4 (10)	Квітка: кількість кольорів пелюсток	один багато		1[ ] 9[ ]
5.5 (13)	Квітка: роздутість нижньої пелюстки	слабка помірна сильна		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якими Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1. Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма)	Так [ ]	Ні [ ]
(b) хімічного оброблення (наприклад, ростові речовини, пестициди)	Так [ ]	Ні [ ]
(c) культура тканини	Так [ ]	Ні [ ]
(d) інші чинники	Так [ ]	Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.287 Код UPOV:CANNA

Методика
проведення експертизи сортів канни (*Canna* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Canna* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини або ризоми (кореневища)

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 8 молодих рослин або 8 кореневищ.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 8 рослин, розділених на два повторення.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Використано документ UPOVTG/279/1, 2012.

залежно від типу виявлених ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявленої ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками зазначено в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 8 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 8 рослин або частин 8 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо взначених7 рослин або частин 7 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 8 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених7 рослин або частин 7 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 8 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Рослина: за висотою на початку цвітіння (ознака 1);

– Листкова пластинка: основне забарвлення (ознака 7) за наступнимигрупами:

Гр. 1: жовтувато-біле;

Гр. 2: жовте;

Гр. 3: жовто-зелене;

Гр. 4: зелене;

Гр. 5: оранжеве;

Гр. 6: оранжево-коричневе;

Гр. 7: коричневе;

Гр. 8: пурпурове.

– Листкова пластинка: вториннезабарвлення (за винятком жилок) (ознака 8) за наступнимигрупами:

Гр. 1: відсутнє;

Гр.2: біле;

Гр. 3: пурпурове.

– Стамінодій: первинне забарвлення (ознака 16) за наступнимигрупами:

Гр. 1: жовтувато-біле;

Гр. 2: жовте;

Гр. 3: оранжеве;

Гр. 4: рожеве;

Гр. 5: червоне.

5.1 Якщо стан виявленої в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів канни

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою на початку цвітіння MG	низька	3	Tafraout
		середня	5	Oiseau de feu
		висока	7	Liberté
2. QN	Рослина: габітус VG	прямий	1	Liberté
		від прямого до напівпрямого	2	
		напівпрямий	3	Pretoria, Prince Charmant
3. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	Lolita, Turcano
		середня	5	Oiseau d'or
		довга	7	Liberté
4. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	3	Caballero
		середня	5	Oiseau de feu
		широка	7	Liberté
5. QN	Листкова пластинка: глянсуватість VG	слабка	1	Strasbourg
		помірна	2	Oiseau D'Or
		сильна	3	Russian Red
6. (*) PQ	Листок: забарвлення жилок VG	світло-зелене	1	Oiseau D'or
		жовте	2	Panach
		оранжеве	3	Andalucia
		червоне	4	Phasion
		пурпурове	5	Liberté
7. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
8. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: вторинне забарвлення (за винятком жилок) VG	відсутнє	1	Oiseau d'or
		біле	2	Stuttgart
		пурпурове	3	Cleopatra
9. (*) (+) QL	Листкова пластинка: візерунок вторинного забарвлення (за винятком жилок) VG	розсіяний	1	
		мармуровий	2	Cleopatra, Stuttgart
10. QN	Суцвіття: положення відносно до листків VG	на одному рівні	1	Flamèche
		помірно вище	2	Félix Ragot
		набагато вище	3	Liberté
11. QN	Суцвіття: за довжиною (за винятком квітконіжки) VG	коротке	3	Flamèche
		середнє	5	Roi Soleil
		довге	7	Marabout

1	2	3	4	5
12. (*) (+) QN	Суцвіття: розміщення стамінодіїв VG (a)	вільне	1	Perkéo
		помірно перекриваються	2	Mactro
		сильно перекриваються	3	Peau Rouge
13. (*) QN	Стамінодій: за шириною (за винятком першої квітки) VG (a)	вузький	3	Fiesta
		середній	5	Angèle Martin
		широкий	7	Prince Charmant
14. (*) (+) QN	Стамінодій: викривлення VG (a)	слабке	1	Angèle Martin
		помірне	2	Peau rouge
		сильне	3	Roma
15. (*) QN	Стамінодій: хвилястість VG (a)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	Mactro
		сильна	3	Alberich
16. (*) (+) PQ	Стамінодій: первинне забарвлення VG (a)	жовтувато-біле	1	Niagara
		жовте	2	Félix Ragot
		оранжеве	3	Liberté
		рожеве	4	Carmen
		червоне	5	Roi Soleil
17. (*) (+) PQ	Стамінодій: забарвлення рум’янцю VG (a)	відсутній	1	Roi Soleil
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	
		жовтувато-оранжеве	4	
		червоне	5	Talisman
18. (*) (+) PQ	Стамінодій: забарвлення полум’яного візерунку VG, (a)	відсутній	1	Roi Soleil
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	
		жовтувато-оранжеве	4	
		червоне	5	
19. (*) (+) PQ	Стамінодій: основнезабарвлення плям VG (a)	плямивідсутні	1	Roi Soleil
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	
		жовтувато-оранжеве	4	
		червоне	5	Dollar
20. (*) (+) PQ	Стамінодій: забарвлення крайової зони VG (a)	як основне забарвлення	1	Roi Soleil
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	Lolita, Lucifer, Reine Charlotte
		жовтувато-оранжеве	4	Mactro
		оранжеве	5	
		рожеве	6	
		оранжево-червоне	7	
		червоне	8	

1	2	3	4	5
21. (+) QN	Час початку цвітіння MG	ранній	3	Corial
		середній	5	Roi Soleil
		пізній	7	Liberté

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів канни

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Ознаки обстежують за ключем, позначеним у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(а) Усі обстеження стамінодію проводять на відкритій квітці.

Загальна термінологія

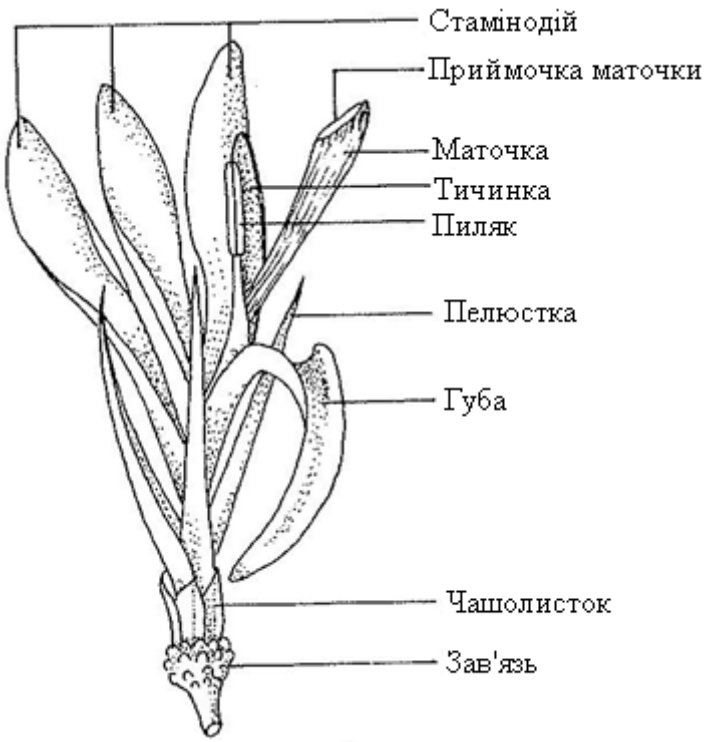

Квітка *Cannaindica*

*8.2****Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина: за висотою на початку цвітіння.

Висоту рослини визначають включно з суцвіттям (квітковим колосом) на початку цвітіння.

До 7. Листкова пластинка: основне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, яке займає найбільшу площу.

До 8. Листкова пластинка: вторинне забарвлення (за винятком жилок).

Вторинним забарвленням вважають те, яке займає другу за обсягом площу, не враховуючи забарвлення жилок.

До 9. Листкова пластинка: візерунок вторинного забарвлення (за винятком жилок).

1 Розсіяний

2 мармуровий

До 12. Суцвіття: розташування стамінодіїв.

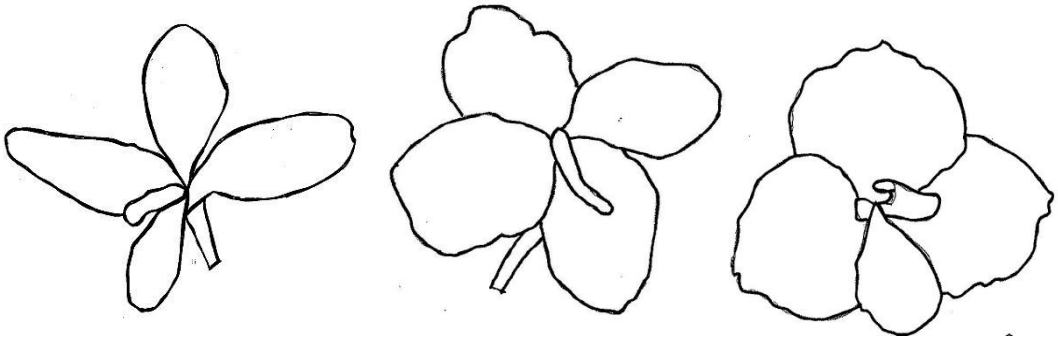

1 Вільно

2 помірно перекриваються

3 сильно перекриваються

До 14. Стамінодій: викривлення.

1 Слабке

2 помірне

3 сильне

До 16. Стамінодій: первинне забарвлення.

Первинним вважають забарвлення, що виявляється першим протягом розвитку рослини. Інші забарвлення можуть виявлятися одночасно з утворенням крапок, плям або рум'янцю чи багрянцю. Первинне забарвлення не завжди займає найбільшу площу поверхні. Цезабарвлення може бути основним нижнього боку органу рослини.

До 17. Стамінодій: забарвлення рум’янцю.

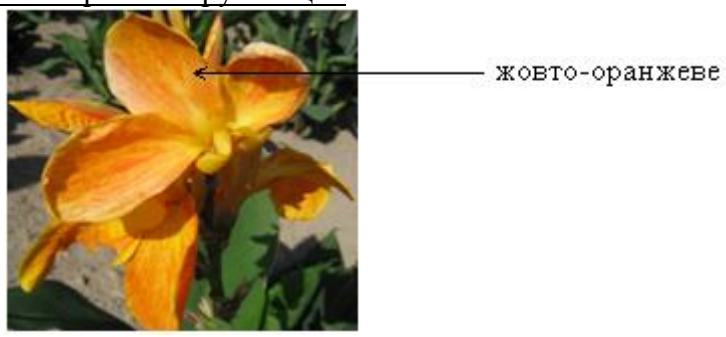

До 18. Стамінодій: забарвлення полум’яного візерунку.

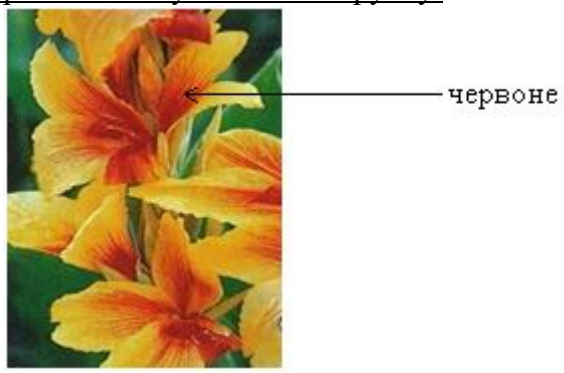

До 19. Стамінодій: основне забарвлення плям.

До 20. Стамінодій: забарвлення крайової зони.

До 21. Час початку цвітіння.

Часом початку цвітіння вважають час, коли перші квітки повністю розкриті на 50%рослин.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofCanna (*Canna* L.) (TG/279/1, UPOV) // Geneva. 2012-03-28. – 26 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg279.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Canna* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Канна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(……..…..…) × (…….……)
материнська рослина батьківська рослина

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(……..…..…) × (…….……)
материнська рослина батьківська рослина

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {2} з {3}	

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Вегетативне розмноження
(a) живцювання [ ]
(b)розмноження *in vitro* [ ]
(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Насіння [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою на початку цвітіння	дуже низька		1[ ]
		від дуже низької до низької		2[ ]
		низька	Tarfraout	3[ ]
		від низької до середньої		4[ ]
		середня	Oiseau de feu	5[ ]
		від середньої до високої		6[ ]
		висока	Liberté	7[ ]
		від високої до дуже високої		8[ ]
		дуже висока		9[ ]
5.2 i (7)	Листкова пластинка: основне забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.2 ii (7)	Листкова пластинка: основне забарвлення	жовтувато-біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		жовтувато-зелене	Pretoria	3[ ]
		зелене	Oiseau d’or	4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		оранжево-коричневе		6[ ]
		коричневе		7[ ]
		пурпурове	Liberté	8[ ]
5.3 (8)	Листкова пластинка: вторинне забарвлення (за винятком жилок)	відсутнє	Oiseau d’or	1[ ]
		біле	Stuttgart	2[ ]
		пурпурове	Cleopatra	3[ ]
5.4 (16)	Стамінодій: первинне забарвлення	жовтувато-біле	Niagara	1[ ]
		жовте	Félix Ragot	2[ ]
		оранжеве	Liberté	3[ ]
		рожеве	Carmen	4[ ]
		червоне	Roi Soleil	5[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, яка може допомогти проведенню експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, представленої в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ] (Якщо «так», просимо навести деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо навести деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 На виявлення ознаки або кількох ознак сорту можуть впливати такі чинники, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.34+635.96 Код UPOV: BRASS_OLE_GA

Методика
проведення експертизи сортів капусти листкової (декоративної)
(*Brassica oleracea* L. convar. *acephala* (DC.) Alef.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Brassica oleracea* L. convar. *acephala* (DC.) Alef.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 20 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіннянічим не обробляється.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності – продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну фазу розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 80 рослин, розділених на два або більше повторення.Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,70 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюютьметодом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Методику розробили: Жук О. Я., д-р с.-г.н., Жук В. Ю., к. с.-г.н. (Київська досл.ст. ІОБ УААН); Рахметов Д. Б., д-р с.-г. н. (НБС ім. М. М. Гришка); Лещук Н. В., к. с.-г.н. (УІЕСР), 2009.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 80 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 80 рослин або частин 80 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених40 рослин або частин 40 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 80 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 40 рослин або частин 40 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку аявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 3% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 80 рослин допускаються п’ять нетипових, з 40 рослин – три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 5);
- Листок: антоціанове забарвлення (ознака 11);
- Листкова пластинка: за довжиною (ознака 15);
- Листкова пластинка: забарвлення (ознака 18);
- Листкова пластинка: хвилястість (ознака 19).

У садівництві використовують чотири форми декоративних капуст:

- f. crispa*hort.*;
- f. laciniata*hort.*;
- f. palmifolia*hort.*;
- f. prolifera*hort.*

У квітникарстві виділяють п’ять головних сортотипів декоративних капуст:

- мозгові;
- розеткові;
- голчасті;
- кочанні;
- напівкочанні.

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатамирекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів капусти листкової (декоративної)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QL	Паросток: антоціанове забарвлення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
2. PQ	Паросток: забарвлення сім'ядолей VS 1	світло-зелене зелене темно-зелене сизо-зелене фіолетово-зелене фіолетове	1 2 3 4 5 6	
3. QL	Стебло: антоціанове забарвлення VS, 2	відсутнє наявне	1 9	
4. (*) PQ	Стебло: форма VS 2	конусоподібна веретеноподібна обернено-конусоподібна циліндрична	1 2 3 4	
5. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 3	низька середня висока	3 5 7	
6. (+) QN	Рослина: діаметр MS 3	малий середній великий	3 5 7	
7. (*) (+) QN	Рослина: щільність розташування листків на стеблі MS, 3	нещільна помірна щільна	3 5 7	
8. QL	Рослина: положення листків у просторі VS, 3	висхідне горизонтальне обвисле	1 2 3	
9. PQ	Листок: тип листкової пластинки VS 3	ліроподібна ліроподібно-пірчастолопатева ліроподібно-пірчасторозсічена	1 2 3	
10. PQ	Листок: форма листкової пластинки VS 3	яйцеподібновидовжена еліптична зрізаноеліптична овальна зрізаноовальна	1 2 3 4 5	
11. (*) QL	Листок: антоціанове забарвлення VS 3	відсутнє наявне	1 9	

1	2	3	4	5
12. QN	Листок: інтенсивність антоціанового забарвлення VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
13. QL	Листок: восковий наліт VS 3	відсутній наявний	1 9	
14. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення пластинки VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
15. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 3	коротка середня довга	3 5 7	
16. (+) QN	Листкова пластинка: за шириною MS, 3	вузька середня широка	3 5 7	
17. (*) PQ	Листкова пластинка:форма краю VS 3	рівна хвиляста фестоно-хвиляста фестоно-тонко-кучерява від фестоно-тонкокучерявої до мохоподібної	1 2 3 4 5	
18. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення VS, 3	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
20. QN	Листкова пластинка: зморшкуватість VS, 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
21. (*) (+) QN	Черешок: за довжиною VS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
22. QL	Черешок: антоціанове забарвлення VS, 3	відсутнє наявне	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів капусти листкової (декоративної)

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	розетка з 4–6 справжніх листків
3	утворення стебла

До 5. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 40, середня – 40–60, висока – понад 60.

До 6. Рослина: діаметр, см.

Малий – до 40, середній – 40–60, великий – понад 60.

До 7. Рослина: щільність розташування листків на стеблі, см.

Вимірюється відстань між черешками листків у середній третині стебла з листками.

Нещільна – понад 15, помірна – 7 – 15, щільна – до 7.

До 15. Листок: листкова пластинказа довжиною, см.

Коротка – до 25, середня – 25–40, довга – понад 40.

До 16. Листок: листкова пластинказа шириною, см.

Вузька – до 15, середня – 15–20, широка – понад 25.

До 21. Черешок: за довжиною, см.

Короткий – до 10, середній – 10–15, довгий – понад 15.

9. Література

1. Лизунова Т. В. Капуста. Культурная флора СССР. /Т. В Лизунова. – Л.: Колос, 1984. – 328 с.

2. Руководство по апробации овощных культур и кормовых корнеплодов (Под. Ред. Д. Д. Брежнева). - М.: Колос, 1982. 415 с.

3. Прохоров И. А., Крючков А. В., Комиссаров В. А.. Селекция и семеноводство овощных культур./И. АПрохоров., А. В. Крючков,В. А. Комиссаров – М.: Колос, 1997. – 479 с.

4. Морозова М. С., Пыльнева Е. В. Капуста /М. С. Морозова., Е. В. Пыльнева – М.: НИОЛА – ПРЕС, 2007. – 191 с.

5. Опалко А. І., Заплічко Ф. О. Селекція плодових і овочевих культур. /А. І. Опалко Ф. О. Заплічко – К.: Вища школа, 2000. – 439 с.

6. Сучасні методи селекції овочевих і баштанних культур (За ред. Т. К.Горової та К. І. Яковенка). – Харків, 2001. – 642 с.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	(*Brassica oleracea* L. convar. *Acephala* (DC.) Alef.)	
1.2 Загальноприйнята назва	**Капуста листкова(декоративна)**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]
(a) Самозапильний

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1	Декоративна форма	f. crispa*hort.*; f. laciniata*hort.*; f. palmifolia*hort.*; f. prolifera*hort.*		[ ] [ ] [ ] [ ]
5.2 (5)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.3 (11)	Листок: антоціанове забарвлення	відсутнє наявне		1 [ ] 9 [ ]
5.4 (15)	Листок: листкова пластинка за довжиною	коротка середня довга		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.5 (17)	Листок: форма краю листкової пластинки	рівна хвиляста фестоно-хвиляста фестоно-тонко- кучерява від фестоно- тонкокучерявої до мохоподібної		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ]
5.6 (18)	Листок: забарвлення	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.7 (19)	Листкова пластинка: хвилястість краю	слабка помірна сильна		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Сортотип:

- мозгові [ ]
- розеткові [ ]
- голчасті [ ]
- кочанн; [ ]
- напівкочанні [ ]

7.2Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі

7.4Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надана повна інформація. Просимо вказати нижче, чиВам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Прохання надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3 Код UPOV:CARYO_INC

Методика

проведення експертизи сортів каріоптерісу сивого (*Caryopteris incana* (Thunb. Ex Houtt.) Miq.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Caryopteris incana* (Thunb. Ex Houtt.) Miq.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 6 рослин однорічного віку (укорінених живців).

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують достатній розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 2,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюється методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо изначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак(наприклад,

---

Методику підготували: Дерев'янко В. М, к.б.н., Грабовецька О. А. (ДПДГ «Новокаховське» НБС-ННЦ УААН), 2007.

довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих рослин або частин окремих рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання шести рослин або частин шести рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених шести рослин або частин шести рослин.

VG: візуальна разова оцінка шести рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених шести рослин або частин шести рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим серед загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано групувати сорти за такими ознаками:
– Рослина: за висотою (ознака 2);
– Рослина: габітус (ознака 4);
– Квітка: за яскравістю (ознака 26);
– Час початку цвітіння (ознака 29);
– Тривалість періоду цвітіння (ознака 30).

5.1 Для чіткої реєстрації виявленої ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів каріоптерісу сивого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. PQ	Рослина: життєва форма VG	кущ дерево	1 2	
2. (*) QN	Рослина: за висотою MG (a)	низька середня висока	3 5 7	
3. QN	Рослина: сила росту MS (a)	слабка помірна сильна	3 5 7	
4. (*) PQ	Рослина: габітус MS (a)	кулястий проміжний розлогий	1 2 3	
5. QN	Рослина: гілкування VG (a)	слабке помірне сильне	3 5 7	
6. QN	Однорічний пагін: за товщиною MS (a)	тонкий середній товстий	3 5 7	
7. QN	Однорічний пагін: за довжиною MS	короткий середній довгий	3 5 7	
8. QN	Міжвузляоднорічного пагону: за довжиною MG (a)	дуже коротке коротке середнє довге	1 3 5 7	
9. (*) QL	Однорічний пагін: антоціанове забарвлення VS (a)	відсутнє наявне	1 9	
10. (*) QN	Однорічний пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення VS (a)	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. (*) QL	Однорічний пагін: опушення VS (a)	відсутнє наявне	1 9	
12. (*) QN	Однорічний пагін: інтенсивність опушення VS (a)	слабка помірна сильна	3 5 7	

1	2	3	4	5
13. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS 4, (b)	яйцеподібна видовженояйцеподібна видовжена	1 2 3	
14. (*) QL	Листкова пластинка: зубчастість VS 4, (b)	відсутня наявна	1 9	
15. QN	Листкова пластинка: зазубленість VS 4, (b)	слабка помірна сильна	3 5 7	
16. (*) QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS 4, (b)	слабка помірна сильна	3 5 7	
17. (*) QL	Листкова пластинка: опушення верхнього боку VS 4, (b)	відсутнє наявне	1 9	
18. QN	Листкова пластинка: інтенсивність опушення верхнього боку VS 4, (b)	слабка помірна сильна	3 5 7	
19. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення нижнього боку VS 4, (b)	світло-зелене сірувато-зелене	1 2	
20. (*) QL	Листкова пластинка: опушення нижньогобоку VS 4, (b)	відсутнє наявне	1 9	
21. QN	Листкова пластинка: інтенсивність опушення нижнього боку VS 4, (b)	слабка помірна сильна	3 5 7	
22. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 4,(b)	коротка середня довга	3 5 7	

1	2	3	4	5
23. QN	Листкова пластинка: за шириною MS 4, (b)	вузька середня широка	3 5 7	
24. QN	Листкова пластинка: відношення довжина/ширина MS 4, (b)	мале середнє велике	3 5 7	
25. QN	Черешок: за довжиною MS 4, (b)	короткий середній довгий	3 5 7	
26. (*) QL	Квітка: за яскравістю VS 6, (c)	неяскрава яскрава	1 9	
27. (*) PQ	Квітка: забарвлення VS 6, (c)	голубе світло-фіолетове фіолетова	1 2 3	
28. (*) QN	Віночок: розмір MS 6 (c)	малий середній великий	3 5 7	
29. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MG 6	ранній середній пізній	3 5 7	
30. (*) (+) QN	Тривалість періоду цвітіння VG 6	мала середня велика	3 5 7	
31. (*) (+) QN	Рослина: рясність цвітіння VG 6	обрідне помірне рясне дуже рясне	3 5 7 9	
32. (*) QL	Рослина: регулярність рясного цвітіння VG	нерегулярне регулярне	1 9	
33. (+) QL	Рослина: здатність до утворення плодів VG 7	відсутня наявна частково наявна	3 5 7	
34. QN	Рослина: кількість плодів VG 7	мала середня велика	3 5 7	

1	2	3	4	5
35. QL	Рослина: здатність листків до зміни осіннього забарвлення VG 8	відсутня наявна	1 9	
36. QN	Час розкриття вегетативних бруньок MG 2	ранній середній пізній	3 5 7	
37. QN	Час листопаду VS 8	дуже ранній ранній середній пізній дуже пізній	1 3 5 7 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів каріоптерісу сивого

Ознаки обстежують за ключем, позначеним у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Кущ/однорічний пагін: обстеження на рослині та однорічному пагоні виконують під час сезону спокою. Обстежують однорічний пагін на середній третині.

(b) Листок: обстежують листки влітку за повного розвитку на середній третині пагона.

(c) Квітка: обстеження на квітці проводять на повністю розвинених квітках за повного цвітіння.

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	набубнявіння вегетативних бруньок
2	розпускання вегетативних бруньок
3	розгортання перших листочків
4	повна залистяність
5	бутонізація
6	цвітіння (початок, повне, кінець)
7	зав’язування плодів
8	листопад (початок, кінець)

До 13. Листкова пластинка: форма.

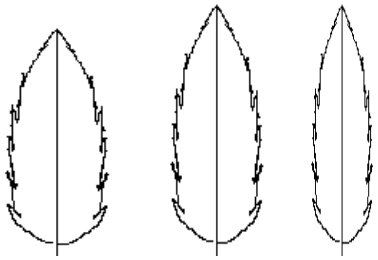

1 Яйцеподібна

2 видовжено-яйцеподібна

3 видовжена

До 29. Час початку цвітіння, дата.

Ранній – 20–30 липня; середній – 5–10 серпня; пізній – після 15 серпня.

До 30. Тривалість періоду цвітіння, діб.

Мала – до 30, середня – 30–40, велика – понад 40.

До 31. Рослина: рясність цвітіння.

Обрідне –у рік активного цвітіння цвіте менше 20% пагонів;помірне – цвіте 20–40% пагонів;рясне – цвіте 40–70% пагонів;дуже рясне –цвіте понад 70% пагонів.

До 33. Рослина: здатність до утворення плодів.

Відсутня – не плодоносить;наявна частково – плодоносить нерегулярно або зав'язуються поодинокі плоди;наявна – плодоносить регулярно.

9. Література

1. Качалов А. А. Деревья и кустарники. – М.: Изд-во «Лесная промышленность», 1970. – 406 с.

2. Колесников А. И. Декоративная дендрология. – М.: Изд-во «Лесная промышленность» 1974. – 704 с.

3. Деревья и кустарники, культивируемые в Украинской ССР. Покрытосеменные // Справ. пособие / Под общ. ред. Н. А. Кохно – К.: Наукова думка, 1986. – 720 с.

4. Деревья и кустарники СССР / Под ред. С. Я.Соколова. – М., Л.: Изд-во АНСССЗ, 1962. – VI т. – 346 с.

5. Плоды и семена деревьев и кустарников, культивируемых в Украинской ССР / Под ред. д.б.н. Н. А. Кохно. – К.: Наукова думка, 1991. – 316 с.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (1) з (3)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Caryopteris incana* (Thunb. ex Houtt.) Miq.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Каріоптеріс сивий**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (2) з (3)	

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.2 (4)	Рослина: габітус	кулястий проміжний розлогий		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ]
5.3 (26)	Квітка: за яскравістю	неяскрава яскрава		1 [ ] 9 [ ]
5.4 (29)	Час початку цвітіння	ранній середній пізній		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5.5 (30)	Тривалість періоду цвітіння	мала середня велика		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якими Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (3)	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анке

УДК 635.965.23 Код UPOV: CATHA_ ROS

Методика

проведення експертизи сортів катарантуса рожевого (*Catharanthus roseus* (L.) G. Don) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Catharanthus roseus* (L.) G. Don.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння або кореневі паростки

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

– для сортів, що розмножуються насінням – 600 насінин або 150 г;

– для сортів, що розмножуються вегетативно – 30 кореневих паростків.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один вегетаційний цикл вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять удвохзакладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення для сортів, що розмножуються насінням і 20 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно. Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,20 м.

Використано документ UPOVTG/214/1, 2004.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні –QL, кількісні –QN, псевдоякісні –PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***.Експертизі підлягає щонайменше 40/20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40/20 рослин або частин 40/20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40/20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням і є самозапильними, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням і є перехреснозапильними або гібридами, популяційний стандарт і рівень ймовірності визначають відповідно до загальних рекомендацій.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається дна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Квітка: діаметр (ознака 13);
- Квітка: положення пелюсток (ознака 14);
- Квітка: основне забарвлення верхнього боку (ознака 15) за наступними групами:
  Гр. 1: біле;
  ГР. 2: рожеве;
  Гр. 3: червоне;
  Гр. 4: пурпурове;
- Квітка: пляма навкруг маточки (ознака 16).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати (висаджувати) сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів катарантуса рожевого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: габітус VS,(a)	прямий	1	Kermesiana
		напівпрямий	2	
		сланкий	3	Dawn Carpet
2. (*) QN	Рослина: за висотою MG,(a)	низька	3	Dawn Carpet
		середня	5	Little Bright Eye
		висока	7	Kermesiana
3. (*) QN	Рослина: за шириною MG, (a)	вузька	3	Kermesiana
		середня	5	Peppermint Cooler
		широка	7	Papion Silver Blue
4. (*) QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення MS,(a)	відсутнє або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Little Bright Eye
		сильна	7	Pink Carpet
		дуже сильна	9	Kermesiana
5. QN	Стебло: кількість гілок першого порядку MS, (a)	мала	3	Pretty in Pink
		середня	5	Little Bright Eye
		велика	7	
6. QN	Стебло: кількість гілок другого порядку MS,(a)	мала	3	Kermesiana
		середня	5	Little Bright Eye
		велика	7	Pretty in Pink
7. (+) PQ	Листок: форма VS,(b)	лінійна	1	
		видовжена	2	Little Bright Eye
		еліптична	3	Peppermint Cooler
8. (*) QN	Листок: за довжиною MS,(b)	короткий	3	
		середній	5	Little Bright Eye
		довгий	7	Kermesiana
9. (*) QN	Листок: за шириною MS, (b)	вузький	3	
		середній	5	Little Bright Eye
		широкий	7	Parasol
10. (*) QL	Листок: різнобарвність VS,(b)	відсутня	1	
		наявна	9	
11. (*) QN	Лише для нерізнобарвних сортів: Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS,(b)	слабка	3	Papion Silver Blue
		помірна	5	Little Bright Eye
		сильна	7	
12. QN	Черешок листка: за довжиною MS, (b)	короткий	3	Pretty in Pink
		середній	5	Little Bright Eye
		довгий	7	

1	2	3	4	5
13. (*) (+) QN	Квітка: діаметр MS, (c)	малий	3	
		середній	5	Little Bright Eye
		великий	7	Parasol
14. (*) (+) PQ	Квітка: положення пелюсток VS, (c)	вільне	1	Kururi White
		дотичне	2	Flappe Coconut
		злегка перекриваються	3	Flappe Lilac
		сильно перекриваються	4	Peppermint Cooler
15. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення верхнього боку VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
16. (*) (+) QL	Квітка: пляма навкруг маточки VS, (c)	відсутня	1	Papion Silver Blue
		наявна	9	Peppermint Cooler
17. (*) QN	Квітка: розмір плями відносно до розміру квітки VS/ MS,(c)	малий	3	Peppermint Cooler
		середній	5	Pretty in Pink
		великий	7	Dawn Carpet
18. (*)	Квітка: кількість кольорів плями MS,(c)	один	1	
		два	2	
		більше двох	3	
19. QL	<u>Лише для сортів з одним кольором плями</u>: Квітка: межа плями VS,(c)	чітка	1	
		розпливчаста	2	
20. (*) PQ	Квітка: забарвлення внутрішнього боку плами VS,(c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) PQ	<u>Лише для сортів з більше, ніж одним кольором плями:</u> Квітка: забарвлення зовнішнього боку плями VS,(c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
22. (*) (+) PQ	Квітка: забарвлення квітколожа VS,(c)	біле	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	
		червоне	4	
		пурпурове	5	
23. QN	Пелюстка: за шириною MS,(c)	вузька середня широка	3 5 7	
24. (*) QL	Пелюстка: часточковість VS (c)	відсутня наявна	1 9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів катарантуса рожевого

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі обстеження стебла проводять на середній частині основного стебла.

(b) Усі обстеження листка проводять на листках з середньої частиниосновного стебла.

(c) Усі обстеження квітки проводять на другій відкритій квітці.

До 7. Листок: форма.

1
Лінійна

2
видовжена

3
еліптична

До 13. Квітка: діаметр.
До 16. Квітка: пляма навкруг маточки.
До 22. Квітка: забарвлення квітколожа.

діаметр

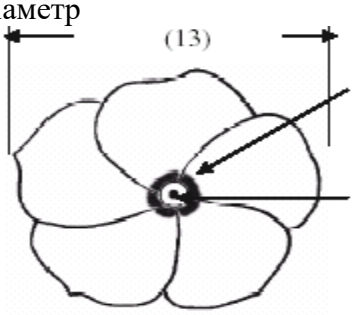

пляма навкруг маточки
(16)

квітколоже
(22)

До 14: Квітка: положення пелюсток.

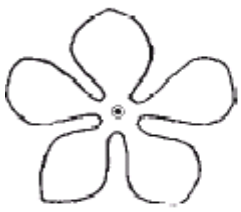

1
Вільне

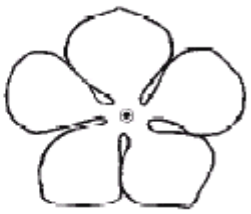

2
дотичне

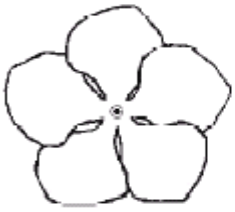

3
злегка
перекриваються

4
сильно
перекриваються

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofCatharanthus (*Catharanthus roseus*(L.) G. Don) (TG/214/1, UPOV) // Geneva. 2004-03-31. – 21P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg214.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1.Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Catharanthus roseus* (L.) G. Don	
1.2 Загальноприйнята назва	**Катарантус рожевий**	
2.Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]
(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(вкажіть метод)
4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: габітус	прямий	Kermesiana	1 [ ]
		напівпрямий		2 [ ]
		сланкий	Dawn Carpet	3 [ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	низька	Dawn Carpet	3[ ]
		середня	Little Bright Eye	5[ ]
		висока	Kermesiana	7[ ]
5.3 (13)	Квітка: діаметр	малий		3[ ]
		середній	Little Bright Eye	5[ ]
		великий	Parasol	7[ ]
5.4 (14)	Квітка: положення пелюсток	вільне	Kururi White	1 [ ]
		дотичне	Flappe Coconut	2 [ ]
		злегка перекриваються	Flappe Lilac	3 [ ]
		сильно перекриваються	Peppermint Cooler	4 [ ]
5.5i (15)	Квітка: основнезабарвлення верхньогобоку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5ii (15)	Квітка: основнезабарвлення верхньогобоку	біле		1 [ ]
		рожеве		2 [ ]
		червоне		3 [ ]
		пурпурове		4 [ ]
		інше (вказати)		5 [ ]
5.6 (16)	Квітка: пляма навкруг маточки	відсутня	Papion Silver Blue	1 [ ]
		наявна	Peppermint Cooler	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.931 Код UPOV: COSMO_

Методика

проведення експертизи сортів роду космос (космея) (*Cosmos* Cav.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Cosmos* Cav.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння, молоді рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити:

– для сортів, що розмножуються насінням: така кількість, щоб отримати 50 рослин;

– для сортів, що розмножуються вегетативно: 10 молодих рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами і не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріалнічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерамив другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 50 рослин для сортів, що розмножуються насінням, чи 10 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно.

Використано документ UPOVTG/304/1, 2015.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано у другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 50* (10)рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20* (9) рослин або частин 20* (9) рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених20* (9) рослин або частин 20* (9) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 50* (10) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20* (9)рослин або частин 20* (9) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт 2% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 50 рослин допускається три нетипові.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається

* – для рослин, що розмножуються насінням

популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Кошик: тип диска (ознака 13);
- Кошик: сегменти комірця (ознака 14);
- Квітка: тип (ознака 19);
- Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку (ознака 25) з наступними кольоровими групами:

Гр. 1: білий
Гр. 2: жовтий
Гр. 3: оранжевий
Гр. 4: рожевий
Гр. 5: червоний
Гр. 6: пурпурово-червоний
Гр. 7: коричнево-червоний

- Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку (ознака 26) з наступними кольоровими групами:

Гр. 1: білий
Гр. 2: жовтий
Гр. 3: оранжевий
Гр. 4: рожевий
Гр. 5: червоний
Гр. 6: пурпурово-червоний
Гр. 7: коричнево-червоний

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознакпоряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(a)-(c) – див. пояснення в Розділі 8.1.

7. Таблиця ознак сортів роду космос (космея)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) QN	Рослина: габітус VG	прямий	1	
		напіврозлогий	2	
		розлогий	3	
2. (*) QN	Рослина: за висотою VG/MS	низька	3	Sunny Yellow
		середня	5	Sunset
		висока	7	Sensation Radiance
3. (+) QN	Стебло: кількість первинних гілок VG/MS	мала	3	Sunset
		середня	5	
		велика	7	Sensation Radiance
4. (*) QN	Стебло: антоціанове забарвлення VG/MS	відсутнє або дуже слабке	1	Sunny Yellow
		слабке	2	Sunrise
		помірне	3	Sunset
		сильне	4	
5. QN	Стебло: опушення VG	відсутнє або нещільне	1	Sunrise
		середнє	2	Orange Flare
		щільне	3	
6. (*) (+) QN	Листок: за довжиною VG/MS (a)	короткий	3	Sunrise
		середній	5	Sensation Radiance 5
		довгий	7	
7. (*) (+) QN	Листок: за шириною VG/MS (a)	вузький	3	Sunrise
		середній	5	Orange Flare
		широкий	7	Sensation Radiance
8. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG (a)	слабка	1	
		помірна	2	Sunset
		сильна	3	Orange Flare
9. (+) QN	Листок: кількість часток VG (a)	відсутні або дуже мала	1	
		мала	2	
		середня	3	
		велика	4	
		дуже велика	5	
10. (+) QN	Листок: термінальна частка (якщо наявна) VG/MS (a)	вузька	3	Sunny Yellow
		середня	5	Sunrise
		широка	7	

1	2	3	4	5
11. QN	Квітконіжка: за довжиною VG/MS	коротка	3	Sunny Yellow
		середня	5	Sunrise
		довга	7	Sunset
12. (+) QN	Кошик: положення VG	догори	1	
		назовні	2	
		донизу	3	
13. (*) (+) QL	Кошик: тип диска VG	маргариткоподібний	1	
		анемоноподібний	2	Bridal Bouquet COS
14. (*) (+) QL	Кошик: сегменти комірця VG	відсутні	1	
		наявні	9	Red Illusion
15. (*) (+) QN	Кошик: кількість язичкових квіток VG/MS	дуже мала	1	
		мала	2	Sunset
		середня	3	
		велика	4	Double Click
		дуже велика	5	
16. (*) (+) QN	Кошик: діаметр VG/MS	малий	3	Sunrise
		середній	5	
		великий	7	Sensation Radiance
17. (+) QN	Кошик: діаметр диска VG/MS	дуже малий	1	
		малий	2	Sensation Radiance
		середній	3	
		великий	4	Bridal Bouquet COS
		дуже великий	5	
18. (*) (+) QN	Кошик: діаметр диска відносно до діаметра кошика VG/MS	дуже малий	1	
		малий	2	Sensation Radiance
		середній	3	
		великий	4	Bridal Bouquet COS
		дуже великий	5	
19. (*) (+) PQ	Квітка: тип VG	язичкова	1	
		язичкова і трубчаста	2	
		трубчаста	3	
20. (+) QN	Язичкова квітка: поздовжня вісь VG (b)	сильно увігнута	1	
		помірно увігнута	2	
		слабко увігнута	3	
		пряма	4	
		слабко завернута	5	
		помірно завернута	6	
		сильно завернута	7	

1	2	3	4	5
21. (+) PQ	Язичкова квітка: вигнута частина осі VG (b)	відсутня	1	
		верхівка	2	
		дистальна половина	3	
		дистальні три чверті	4	
		по всій довжині	5	
22. (*) (+) QN	Язичкова квітка: за довжиною VG/MS (b)	коротка	3	Sunset
		середня	5	
		довга	7	Sensation Radiance
23. (*) (+) QN	Язичкова квітка: за шириною VG/MS (b)	вузька	3	Sunset
		середня	5	Sensation Radiance
		широка	7	
24. (*) (+) QN	Язичкова квітка: відношення довжина / ширина VG/MS (b)	мале	3	
		середнє	5	Sensation Radiance
		велике	7	Happy Ring
25. (*) PQ	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) PQ	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: розміщення вторинного забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	відсутнє	1	
		базальна зона	2	
		базальна чверть	3	
		базальна половина	4	
		дистальна половина	5	
		дистальна чверть	6	
		верхівка	7	
		смугою	8	
		крайова зона	9	
		центральна зона	10	
		по всій довжині	11	
28. PQ	Язичкова квітка: характер вторинного забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	суцільний або близький до суцільного	1	
		рум’янцем	2	
		смугастий	3	

1	2	3	4	5
29. PQ	Язичкова квітка: третинне забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (+) PQ	Язичкова квітка: розміщення третинного забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	відсутнє	1	
		базальна зона	2	
		базальна чверть	3	
		базальна половина	4	
		дистальна половина	5	
		дистальна чверть	6	
		верхівка	7	
		смугою	8	
		крайова зона	9	
		центральна зона	10	
		по всій довжині	11	
31. PQ	Язичкова квітка: характер третинного забарвлення внутрішнього боку VG (b), (c)	суцільний або близький до суцільного	1	
		рум’янцем	2	
		смугастий	3	
32. (*) PQ	Язичкова квітка: основне забарвлення зовнішнього боку VG (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
33. (*) (+) QN	Язичкова квітка: розсічення верхівки VG (b)	відсутнє або дуже мілке	1	
		мілке	3	
		середнє	5	Sensation Radiance, Sunset
		глибоке	7	
34. (*) (+) PQ	Диск: основне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
35. QL	Кошик: тип	простий	1	
		напівповний	2	
		повний	3	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів космос (космея)

8.1 Пояснення, що охоплюють декілька ознак

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

Якщо не вказано інше, усі обстеження проводять під час повного цвітіння.

(a) Обстежують листки з середньої третини стебла.

(b) Обстежують зовнішній ряд язичкових квіток.

(c) Основне забарвлення – це забарвлення з найбільшою площею поверхні, вторинне – з другою за величиною площею поверхні, третинне – з третьою за величиною площею поверхні. У випадку, коли площі поверхні основного і вторинного забарвлення майже одинакові, і не можливо визначити, яка з них більша, темніше забарвлення вважається основним. Це саме стосується вторинного і третинного забарвлення.

8.2 Пояснення, що стосуються окремих ознак

До 1. Рослина: габітус.

1	2	3
Прямий	напіврозлогий	розлогий

До 3. Стебло: кількість первинних гілок.

Первинні гілки вказано стрілками на малюнку нижче.

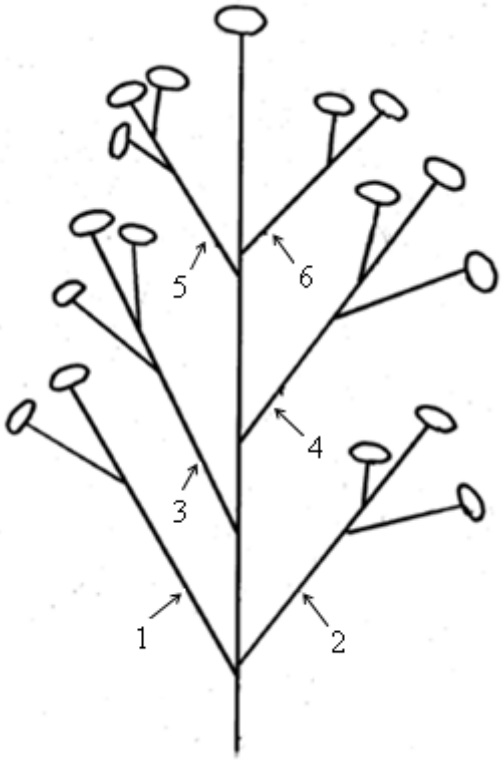

До 6+7.Листок: за довжиною (6); за шириною (7).

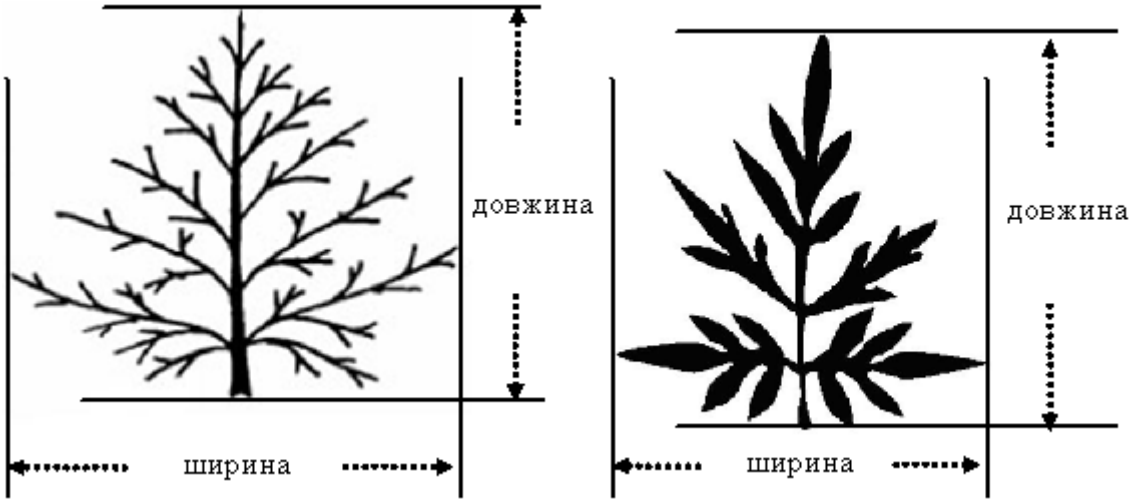

До 9. Листок: кількість часток.

Для дуже поліморфних сортів обстеження слід проводити на частках, які зустрічаються найчастіше.

1
Відсутні або дуже мала

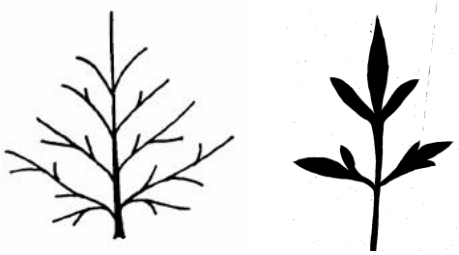

2
мала

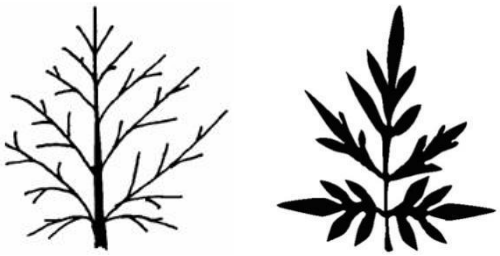

3
середня

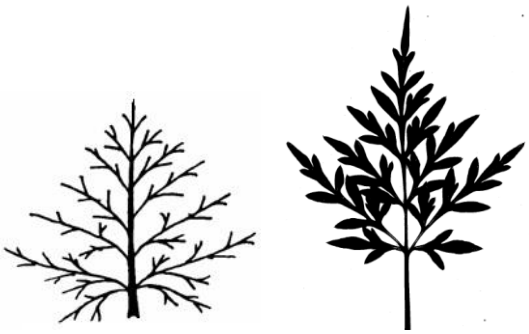

4
велика

5
дуже велика

До 10. Листок: термінальна частка (якщо наявна).

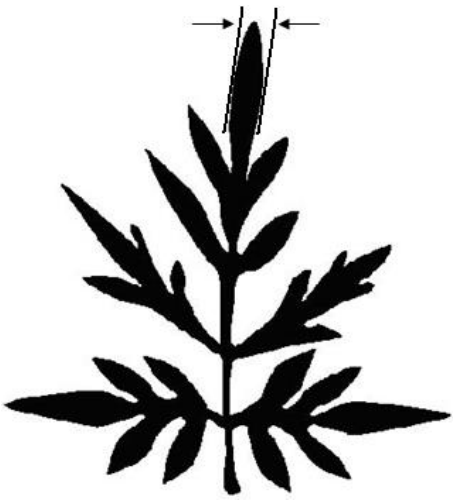

До 12. Кошик: положення.

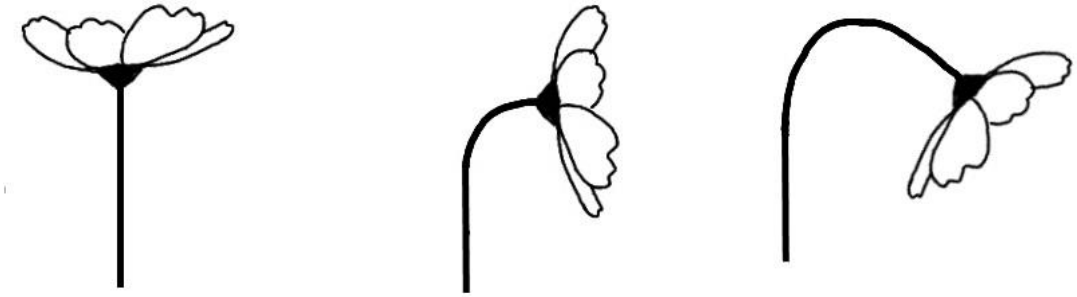

1
Догори

2
назовні

3
донизу

До 13. Кошик: тип диска.

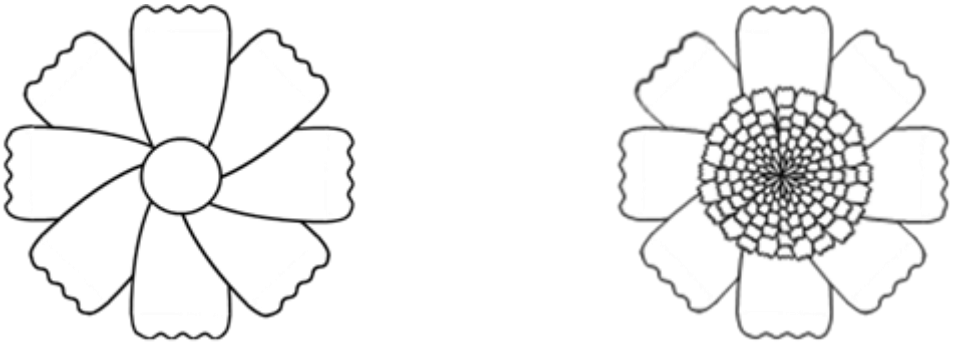

1
Маргариткоподібний

2
анемоноподібний

До 14. Кошик: сегменти коміpця.

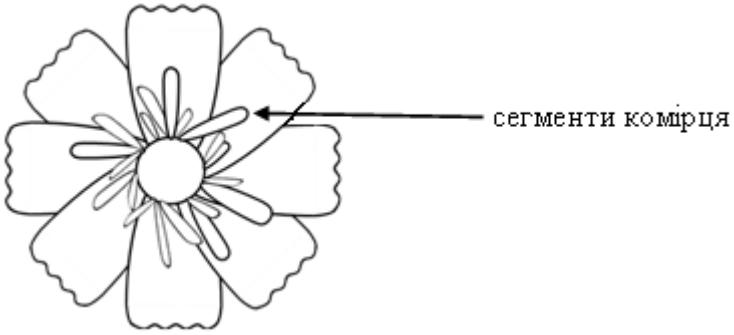

До 15. Кошик: кількість язичкових квіток.

У сортів з наявними сегментами комірця кількість язичкових квіток обстежується без їхнього врахування.

До 16+17+18 Кошик: діаметр (16); діаметр диска (17); діаметр диска відносно до діаметра кошика (18).

a: діаметр кошика
b: діаметр диска

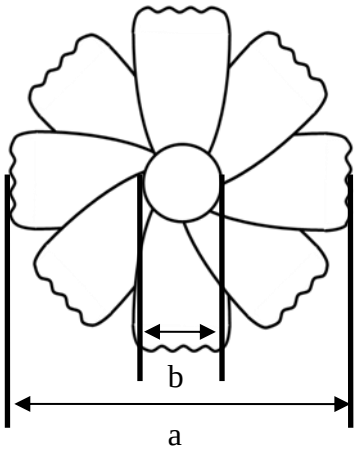

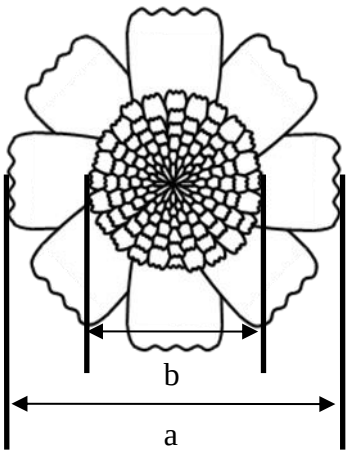

До 17. Кошик: діаметр диска.

У сортів з наявними сегментами комірця діаметр диска обстежується без їхнього врахування.

До 19. Квітка: тип.

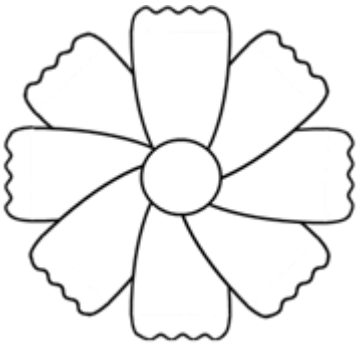

1
Язичкова

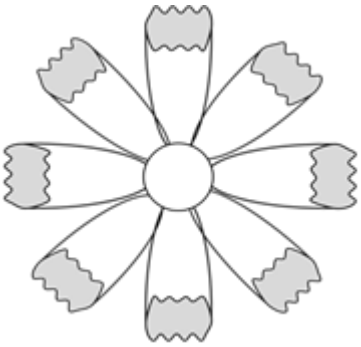

3
трубчаста

До 20. Язичкова квітка: поздовжня вісь.

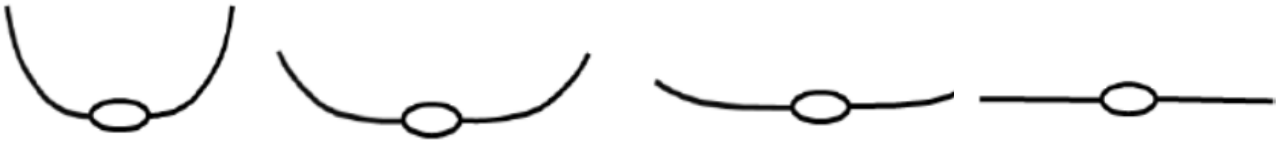

1
Сильно увігнута

2
помірно увігнута

3
слабко увігнута

4
пряма

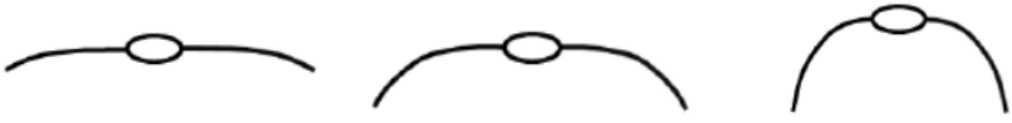

5
слабко завернута

6
помірно завернута

7
сильно завернута

До 21. Язичкова квітка: вигнута частина осі.

1
Відсутня

2
верхівка

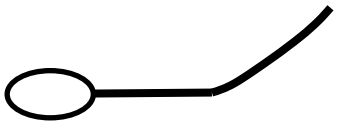

3
дистальна половина

4
дистальні три чверті

5
по всій довжині

До 22+23. Язичкова квітка: за довжиною (22); за шириною (23).

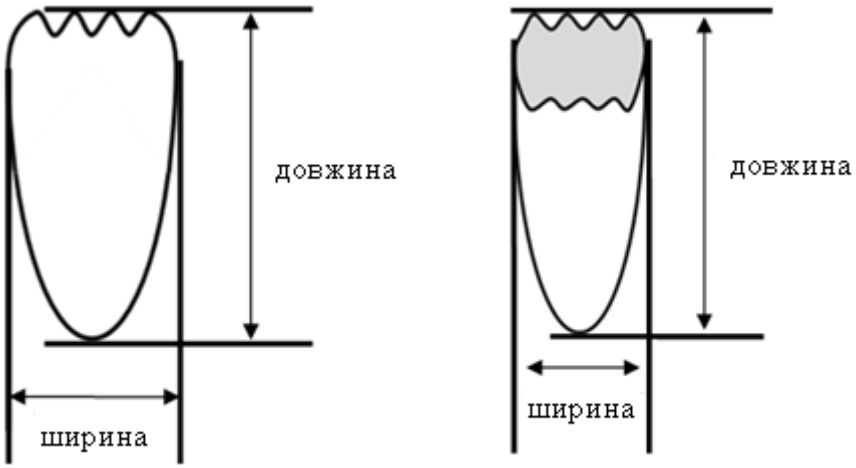

До 24. Язичкова квітка: відношення довжина / ширина.

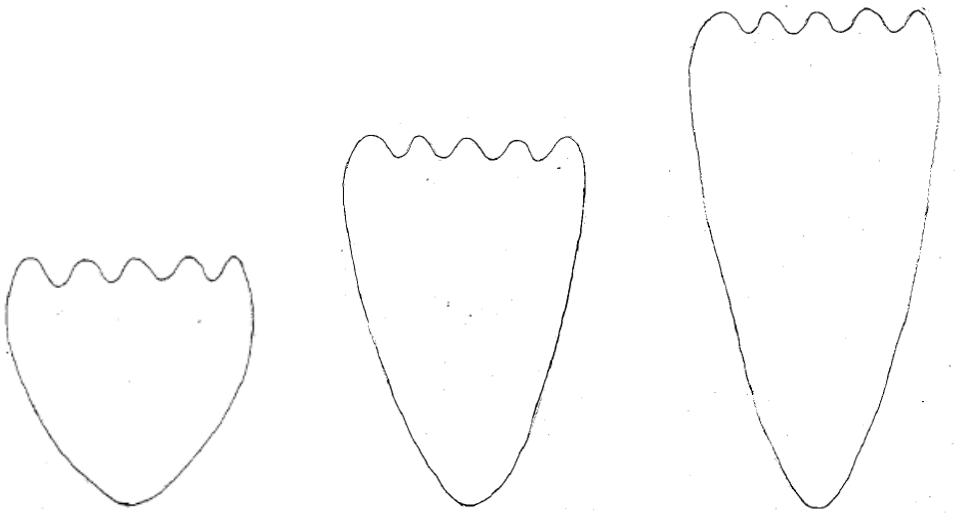

3
Мале

5
середнє

7
велике

До 27+30. Язичкова квітка: розміщення вторинного забарвлення внутрішнього боку (27); розміщення третинного забарвлення внутрішнього боку (30).

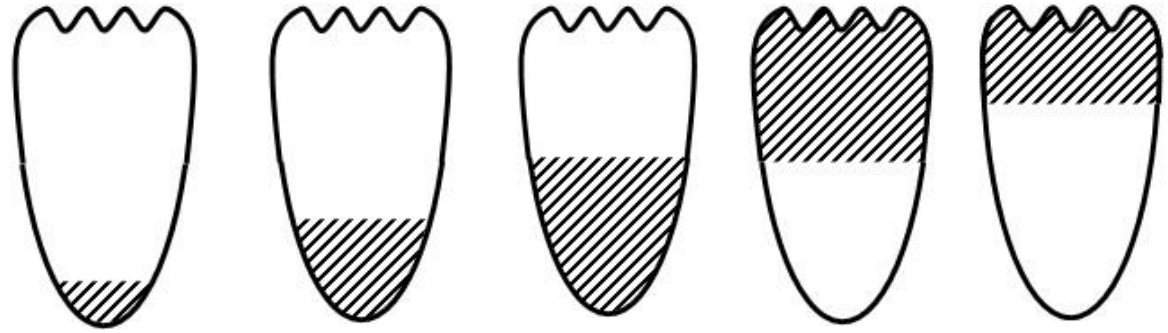

2
Базальна зона

3
базальна чверть

4
базальна половина

5
дистальна половина

6
дистальна чверть

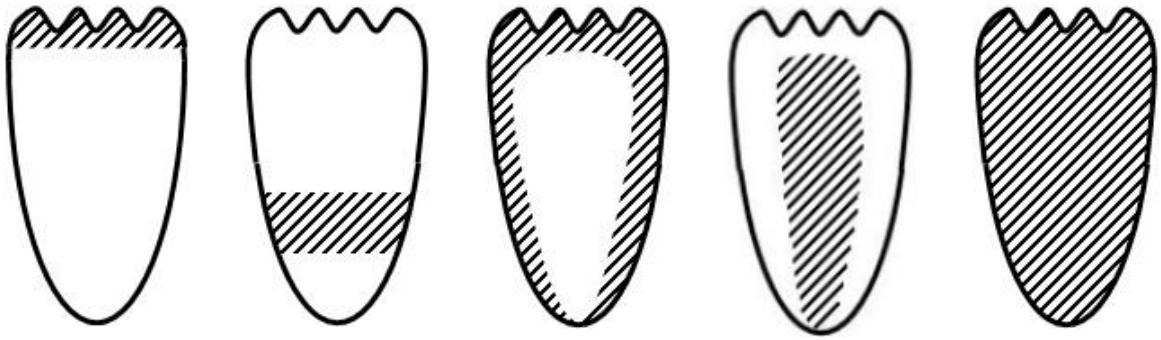

7
верхівка

8
смугою

9
крайова зона

10
центральна зона

11
по всій довжині

До 33. Язичкова квітка: розсічення верхівки.

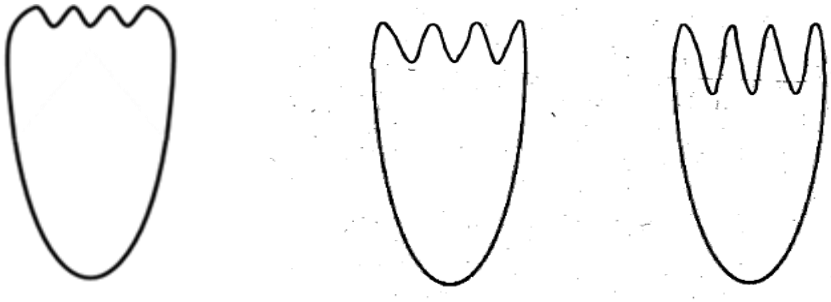

3	5	7
Мілке	середнє	глибоке

До 34. Диск: основне забарвлення.

Забарвлення диска для маргариткоподібного типу обстежується відразу після розтріскування пиляків, для анемоноподібного – під час повного цвітіння.

9. Література

2. Test Guidelines for the conductof tests for distinctness, uniformity and stability of Cosmos (*Cosmos* Cav.) (TG/304/1, UPOV) // Geneva. 2015-03-25. – 31P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg304.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Cosmos* Cav.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Космос (Космея)**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [[ ]]
(вкажіть батьківські сорти)

(……) × (……)
материнська форма батьківська форма

(b)частково відоме схрещування [[ ]]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))
(……) × (……)
материнська форма батьківська форма

(c) невідоме схрещування [[ ]]

4.1.2 Мутація [[ ]]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [[ ]]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [[ ]]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.6 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте метод)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: габітус	прямий		1[ ]
		напіврозлогий		2[ ]
		розлогий		3 [ ]
5.2 (13)	Кошик: тип диска	маргариткоподібний		1 [ ]
		анемоноподібний	Bridal Bouquet COS	2 [ ]
5.3 (14)	Кошик: сегменти комірця	відсутні		1 [ ]
		наявні	Red Illusion	9 [ ]
5.4 (19)	Квітка: тип	язичкова		1 [ ]
		язичкова і трубчаста		2 [ ]
		трубчаста		3 [ ]
5.5 (i) (25)	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5 (ii) (25)	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		рожеве		4 [ ]
		червоне		5 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		пурпурово-червоне		6 [ ]
		коричнево-червоне		7 [ ]
		інше (вказати)		8 [ ]
5.6 (i) (26)	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6 (ii) (26)	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		рожеве		4 [ ]
		червоне		5 [ ]
		пурпурово-червоне		6 [ ]
		коричнево-червоне		7 [ ]
		інше (вказати)		8 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашогосорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Прохання надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.967.2 Код UPOV: LIMON PSYLL

Методика

проведення експертизи сортів кермеку (*Limonium* Mill., *Goniolimon* Boiss та *Psylliostachy*s (Jaub. and Spach) Nevski) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду кермек, що розмножуються вегетативно:

– *Goniolimon elatum* (Fisch. ex Spreng.) Boiss. (syn.: *Limonium elatum* (Fisch. ex Spreng.) O. Kuntze)

– *Goniolimon tataricum* (L.) Boiss. (syn.: *Limonium tataricum* (L.) Mill.)

– *Limonium* Mill., *Psylliostachys suworowii* (Regel) Roshk. (syn.: *Limonium suworowii* (Regel) O. Kuntze) родини *Plumbaginaceae* та їхніх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити щонайменше 25 рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують достатній ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

Використано документ UPOV TG/168/3, 1999.

*3.4**План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило б обстеженням, які проводять до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,5 × 0,5 м.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування сортів кермеку такі ознаки:

– Рослина: за висотою (ознака 1);

– Листок: форма пластинки (ознака 5);

– Суцвіття: тип (ознака 24);

– Чашечка: основне забарвлення (ознака 31);

– Віночок: забарвлення(ознака 33).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів кермеку

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 3	дуже низька	1	
		низька	3	*Goniolimon tartaricum*
		середня	5	Midnight Blue
		висока	7	*L. bellidifolium*
		дуже висока	9	
2. QN	Рослина: кількість суцвіть MS 3	мала	3	Superlady
		середня	5	Midnight Blue
		велика	7	Goldmine, White Charm
3. (*) QN	Листок: за довжиною (черешок включно) MS 3	дуже короткий	1	*L. minutum*
		короткий	3	*L. tetragonum*
		середній	5	Midnight Blu
		довгий	7	*L. perezii*
		дуже довгий	9	Daijenne, Superlady
4. (*) QN	Листок: за шириною MS 3	дуже вузький	1	Goldmine
		вузький	3	*Goniolimon tartaricum*
		середній	5	Midnight Blue
		широкий	7	Misty Blue
		дуже широкий	9	Daijenne
5. (*) (+) PQ	Листок: форма пластинки VS 3	еліптична	1	Goldmine
		від широкояйцеподібної до дельтоподібної	2	Daibumo
		вузькообернено-яйцеподібна	3	Midnight Blue
		оберненояйцеподібна	4	Misty Blue
6. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка	3	*L. bonduellei*
		помірна	5	*L. perezii*
		сильна	7	*Goniolimon tartaricum*
7. QN	Листок: глянсуватість VS 3	слабка	3	*L. bellidifolium*
		помірна	5	*L. perezii*
		сильна	7	*Goniolimon tartaricum*
8. QL	Листок: опушеність VS 3	відсутня	1	Daibumo, Emille
		наявна	9	Early Blue Birds, White Charm
9. QN	Листок: щільність опушення на верхньому боці VS 3	нещільна	3	L. *bonduellei*
		помірна	5	Midnight Blue
		щільна	7	

1	2	3	4	5
10. QN	Листок: щільність опушення краю VS 3	дуже нещільна	1	Emille, Superlady
		щільна	3	The Blues
		помірна	5	Crystal Pink
		щільна	7	White Charm
11. QN	Листок: хвилястість краю VS 3	відсутня або дуже слабка	1	Daidelft
		слабка	3	
		помірна	5	Avignon
		сильна	7	Goldmine
		дуже сильна	9	
12. QL	Листок: часточковість VS 3	відсутня	1	Emille, Goldmine
		наявна	9	Crystal Dark Blue
13. (*) QN	Листок: ступінь часточковості VS 3	дуже слабкий	1	*L. altaica*
		слабкий	3	*L. bonduellei*
		середній	5	Midnight Blue
		сильний	7	White Charm
		дуже сильний	9	
14. QL	Листок: черешок VS 3	відсутній	1	Goldmine, Superlady
		наявний	9	Daibumo
15. QN	Черешок: за довжиною MS 3	дуже короткий	1	Misty Blue
		короткий	3	Miochar
		середній	5	Emille
		довгий	7	Daijenne, Pioneer
		дуже довгий	9	
16. QN	Черешок: інтенсивність антоціанового забарвлення VS 3	відсутнє або дуже слабка	1	
		слабка	3	Avignon, Euro Blue
		помірна	5	Misty Blue
		сильна	7	Daicean, Pioneer
		дуже сильна	9	
17. (*) QL	Суцвіття: стеблові листки VS 3	відсутні	1	Avignon, Emille
		наявні	9	Misty Blue
18. (*) QN	Квітконос: за довжиною MS 3	короткий	3	Emille
		середній	5	Goldmine
		довгий	7	Misty Blue
19. QN	Квітконос: за товщиною MS 3	тонкий	3	Goldmine
		середній	5	Emille
		товстий	7	Daijenne
20. QN	Суцвіття: опушення квітконоса VS 3	відсутнє або дуже нещільне	1	Emille
		нещільне	3	Daiblue, Rose Light
		помірне	5	Midnight Blue
		щільне	7	
		дуже щільне	9	

1	2	3	4	5
21. (*) QN	Крилоподібний придаток на квітконосі суцвіття: за шириною (на центральній третині) VG 4	відсутній або дуже вузький	1	Daijenne, Misty Blue, St. Pierre
		вузький	3	Daimarin
		середній	5	Midnight Blue
		широкий	7	Early Blue Birds
		дуже широкий	9	
22. QN	Суцвіття: хвилястість краю крилоподібного придатку квітконоса VS 4	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Pink Birds
		помірна	5	Daipink
		сильна	7	Early Blue Birds
		дуже сильна	9	Violet Birds
23. QN	Прилистки біля першої гілки суцвіття: за довжиною MS 4	відсутні або дуже короткі	1	Avignon, Emille
		короткі	3	Daimarin
		середні	5	Daiblue
		довгі	7	Violet Birds
		дуже довгі	9	
24. (*) (+) PQ	Суцвіття: тип VS 4,5	тип I	1	Très Bien
		тип II	2	Midnight Blue
		тип III	3	*L. perezii*
		тип IV	4	Emille
		тип V	5	*L. bellidifolium*
		тип VI	6	*P. suworowii*
25. QN	Суцвіття: ступінь розгалуження квітконоса VS 4, 5	дуже низький	1	Superlady
		низький	3	Daisplash
		середній	5	Emille
		високий	7	Misty Blue
		дуже високий	9	
26. (*) QN	Суцвіття: положення бічних гілок VS 4, 5	пряме	1	Midnight Blue
		напівпряме	3	Emille
		горизонтальне	5	*Goniolimon tartaricum*
27. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS 4,5	мала	3	Gold Coast
		середня	5	Midnight Blue
		велика	7	*L. latifolium*
28. QN	Чашечка: за довжиною MS 4,5	коротка	3	Emille, Misty Blue
		середня	5	
		довга	7	Violet Birds, White Charm
29. (*) QN	Чашечка: діаметр MS 4,5	малий	3	Emille
		середній	5	Superlady, Violet Birds
		великий	7	Ballerina Rose
30. (*) (+) PQ	Чашечка: форма VS 4,5	дзвоникоподібна	1	Emille
		лійкоподібна	2	Midnight Blue
		відкрито-дзвоникоподібна	3	Très Bien

1	2	3	4	5
31. (*) PQ	Чашечка: основне забарвлення VS 4,5	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
32. QN	Віночок: розмір MS 4,5	малий	3	Misty Blue
		середній	5	Emille
		великий	7	Early Blue Birds, Violet Birds
33. (*) PQ	Віночок: забарвлення VS 4,5	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
34. QN	Квітка: положення пиляків стосовно маточки VS 4,5	вище	1	
		на одному рівні	2	Daiceau
		нижче	3	Misty Blue
35. (+) PQ	Приймочка: за типом VS 4,5	подібна до качана	1	Oceanic Blue
		вкрита сосочками	2	Misty Pink
		головчаста	3	
36. QL	Квітка: аромат VS 4,5	відсутній	1	Crystal Dark Blue
		наявний	9	Superlady
37. (*) QN	Час початку цвітіння MS 4	ранній	3	Early Blue
		середній	5	Daiblue, Emille
		пізній	7	Miochar

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів кермеку

До 5. Листок: форма пластинки.

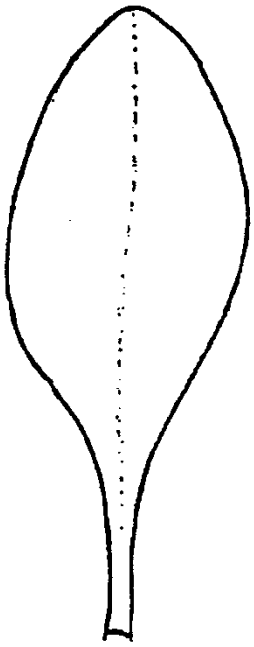

1
Еліптична

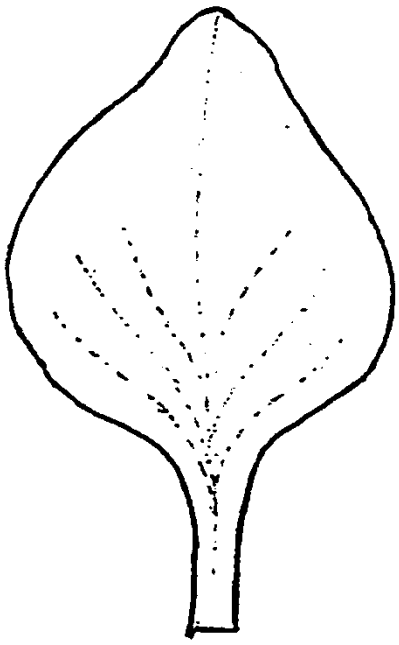

2
від широкояйцеподібної до дельтовподібної

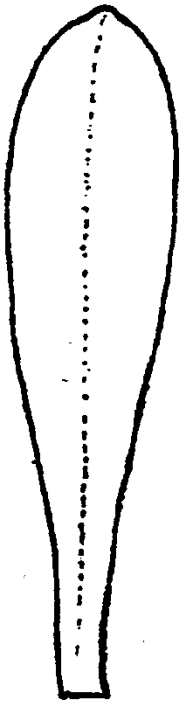

3
вузькооберненояйцеподібна

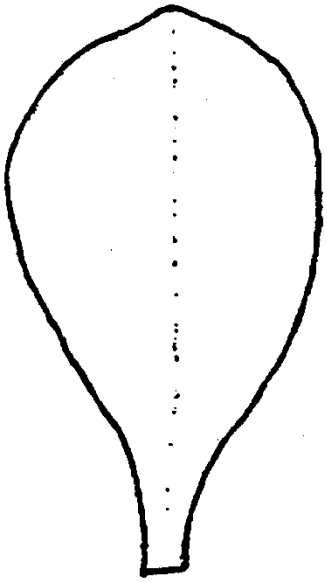

4
оберненояйцеподібна

До 24. Суцвіття: тип.

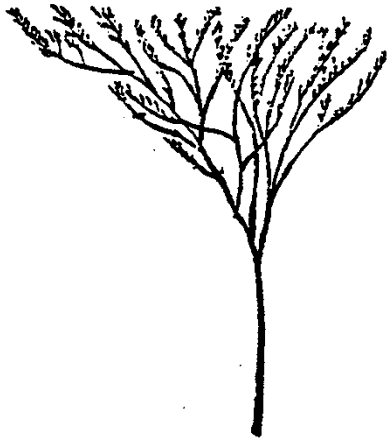

1
Тип I

2
тип II

3
тип III

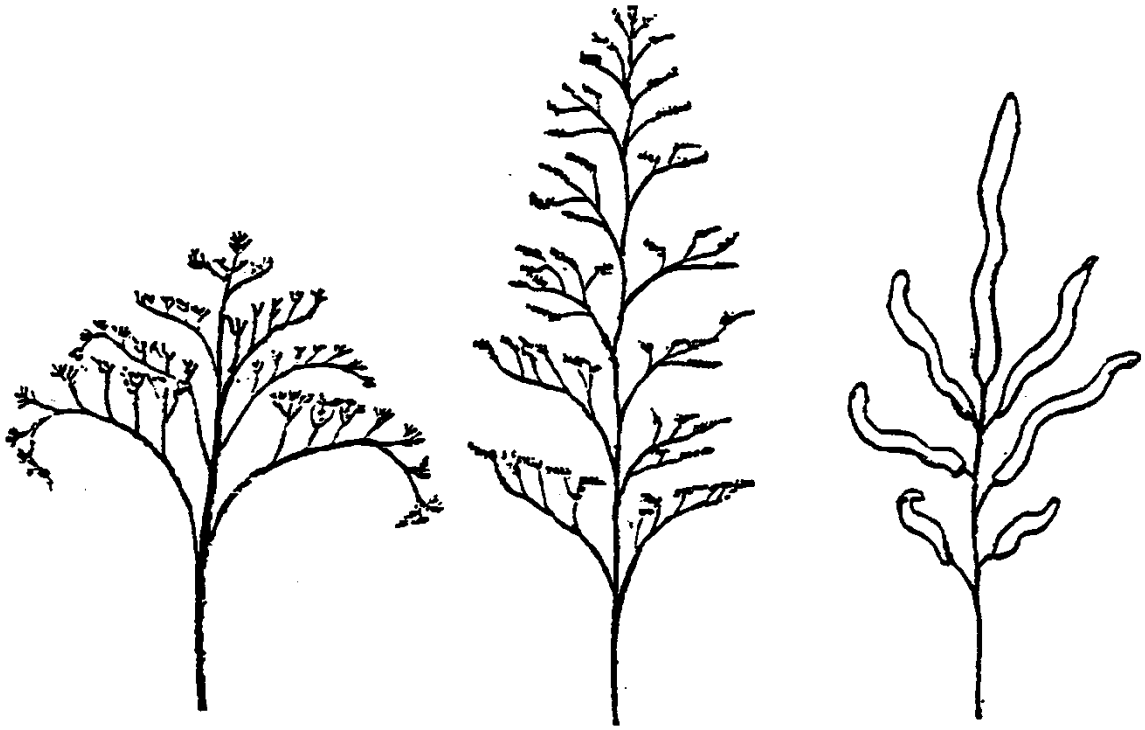

4
тип IV

5
тип V

6
тип VI

До 30. Чашечка: форма.

1
Дзвоникоподібна

2
лійкоподібна

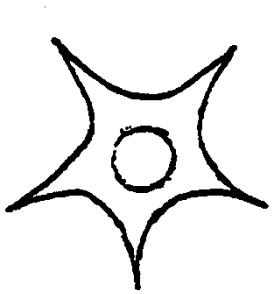

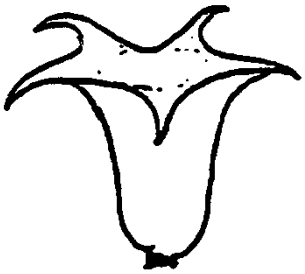

3
відкритодзвоникоподібна

До 35. Приймочка: за типом.

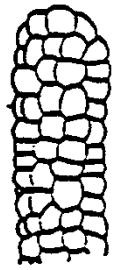

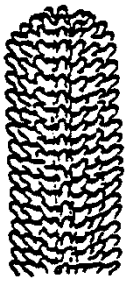

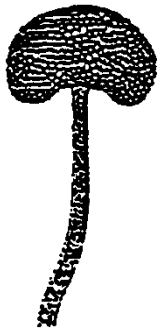

1
Подібна до качана

2
вкрита сосочками

3
головчаста

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofStatice (*Limonium* Mill.,*Goniolimon* Boiss. And*Psylliostachys* (Jaub. &Spach) Nevski) (TG/168/3, UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 24 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg168.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Limonium* Mill. *Goniolimon Boiss*. *Psylliostachys* (Jaub. and Spach) Nevski	[ ] [ ] [ ]
1.2 Загальноприйнята назва	**Кермек** (вказати вид)	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

(a) живцювання [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) насіння [ ]

4.3. Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька		1 [ ]
		низька	Goniolimon tartaricum	3 [ ]
		середня	Midnight Blue	5 [ ]
		висока	*L. bellidifolium*	7 [ ]
		дуже висока		9 [ ]
5.2 (5)	Листок: форма пластинки	еліптична	Goldmine	1 [ ]
		від широкояйцеподібної до дельтоподібної	Daibumo	2 [ ]
		вузькооберненояйцеподібна	Midnight Blue	3 [ ]
		оберненояйцеподібна	Misty Blue	4 [ ]
5.3 (24)	Суцвіття: тип	тип I	Très Bien	1 [ ]
		тип II	Midnight Blue	2 [ ]
		тип III	*L. perezii*	3 []
		тип IV	Emille	4 [ ]
		тип V	*L. bellidifolium*	5 [ ]
		тип VI	*P. suworowii*	6 [ ]
5.4i (31)	Чашечка: основнезабарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4ii (31)	Чашечка: основне забарвлення	біле	Ice Birds, White Charm	1 [ ]
		світло-зеленувато-жовте	Creme Birds, Lemon Birds	2 [ ]
		жовте	Yellow Birds	3 [ ]
		світло-рожеве	Dailips, Superlady	4 [ ]
		рожеве	Daipink, Pink Yellow Birds	5 [ ]
		пурпурово-рожеве	Miosupi	6 [ ]
		рожево-червоне	Cherry Birds, Daiflash	7 [ ]
		пурпурово-червоне	Hilsincher	8 [ ]
		світло-блакитне	Dailuci, Sturdy Violet Birds	9 [ ]
		блакитне	Marine Birds, Hilsinhap	10 [ ]
		пурпурово-блакитне	Dark Lilac Birds, The Blues	11 [ ]
		фіолетове	Daibumo	12 [ ]
		інше (вказати)		13 [ ]
5.5i (33)	Віночок: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка {3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.5ii (33)	Віночок: забарвлення	біле	Daisow, White Charm	1 [ ]
		світло-зеленувато-жовте	Early Blue Birds	2 [ ]
		жовте	Goldmine, Yellow Birds	3 [ ]
		світло-рожеве	Rose Emille	4 [ ]
		рожеве	Ballerina Rose	5 [ ]
		рожево-червоне	Misty Pink	6 [ ]
		світло-блакитне	Daijenne	7 [ ]
		блакитне	Daicean, Euroblue	8 [ ]
		пурпурово-блакитне	Beltlaard	9 [ ]
		фіолетове		10 [ ]
		інше (вказати)		11 [ ]

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2.1 Тип розвитку

– однорічний [ ]

– багаторічний [ ]

7.2.2 Холодне оброблення

– не потребує [ ]

– потребує [ ]

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {4} з {4}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3+635.977 Код UPOV:LAGER_IND

Методика

проведення експертизи сортів лагерстроемії індійської (*Lagerstroemia indica* L.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Lagerstroemia indica* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість дворічних рослин у формі куща, вирощені з живців.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 1,5 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип

Використано документ UPOV TG/95/3, 1985.

виявлення ознаки проставлено у першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиціознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 6 рослини.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 рослин або частин 6 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених6 рослин або частин 6 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених6 рослин або частин 6 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано ознаку:

– Квітка: основне забарвлення зовнішнього боку пелюстки (ознака 16) за наступними групами:

Гр. 1: біле;

Гр. 2: рожеве;

Гр. 3: червоне;

Гр. 4: фіолетове.

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів лагерстроемії індійської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Рослина: час розпускання бруньок MS	ранній	3	Petite Red
		середній	5	Mon Panachй, Soir d'été
		пізній	7	Berlingo Menthe, Durant Red
2. (*) PQ	Рослина: габітус VS	прямий	1	Petite Orchid
		від прямого до компактного	2	Terre Chinoise
		компактний	3	Bergerac, Mon Panaché
		розлогий	4	
3. QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення VS	слабка	3	Yang Tse
		помірна	5	Soir d'été, Terre Chinoise
		сильна	7	Petite Red, Saint Emilion
4. (+) (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	3	Petite Red
		середня	5	Mon Panaché
		довга	7	Durant Red, Yang Tse
5. (*) PQ	Листкова пластинка: форма VS	лише еліптична	1	Petite Red
		у більшості еліптична	2	
		еліптична та оберненояйцеподібна (пропорційно)	3	
		у більшості оберненояйцеподібна	4	Majestic Orchid, Seminole
		лише обернено-яйцеподібна	5	
6. QL	Листкова пластинка: хвилястість VS	відсутня	1	La Mousson, Soir d'été
		наявна	9	Souvenir d'André Desmartis
7. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	Yang Tse
		помірна	5	La Mousson, Terre Chinoise
		сильна	7	Berlingo Menthe, Saint Emilion
8. QL	Листкова пластинка: антоціанове забарвлення краю VS	відсутнє	1	Saint Emilion
		наявне	9	Souvenir d'André Desmartis

1	2	3	4	5
9. (*) PQ	Квіткова брунька: форма VS	куляста	1	Mon Panaché, Saint Emilion
		циліндрична	2	Petite Red, Soir d'été
		конічна	3	Bergerac, Seminole
		трапецієподібна	4	Powhatan
		грушоподібна	5	Jeanne Desmartis
10. QN	Квіткова брунька: за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Bergerac, Terre Chinoise
		довга	7	La Mousson, Soir d'été
11. QN	Квіткова брунька: за шириною MS	вузька	3	Petite Red, Powhatan
		середня	5	La Mousson, Terre Chinoise
		широка	7	Saint Emilion, Water Melon
12. (*) QN	Квіткова брунька: прояв шва VS	слабкий	3	Jeanne Desmartis, Terre Chinoise
		помірний	5	Yang Tse
		сильний	7	Berlingo Menthe
13. QN	Квіткова брунька: інтенсивність антоціанового забарвлення VS	слабка	3	Near East
		помірна	5	Bergerac
		сильна	7	Saint Emilion
14. QN	Квітка: кількість кольорів MS	один	1	
		два	2	
15. (*) QN	Квітка: кількість кольорів верхнього боку пелюстки MS	один	1	Soir d'été
		два	2	Berlingo Menthe
16. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення верхнього боку пелюстки VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
17. (*) PQ	Квітка: вторинне забарвлення зовнішнього боку пелюстки VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
18. (*) QN	Плід: розмір MS	малий	3	Berlingo Menthe
		середній	5	La Mousson, Lie de vin
		великий	7	Saint Emilion, Souvenir d'André Desmartis
19. (*) PQ	Плід: форма VS	еліптична	1	Yang Tse
		куляста	2	Terre Chinoise

1	2	3	4	5
20. QL	Плід: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	Powhatan
		помірна	5	Yang Tse
		сильна	7	Bergerac
21. QL	Плід: заглиблення біля основи VS	відсутнє	1	Bergerac
		наявне	9	Saint Emilion, Terre Chinoise
22. QL	Плід: заглиблення біля верхівки VS	відсутня	1	Bergerac
		наявна	9	Mon Panaché
23. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MS	ранній	3	Bergerac, Near East
		середній	5	La Mousson, Saint Emilion
		пізній	7	Durant Red, Lie de vin
24. QN	Час закінчення цвітіння MS	ранній	3	Mon Panaché
		середній	5	Jeanne Desmartis
		пізній	7	La Mousson, Monbazillac
25. QN	Час обпадання листків MS	ранній	3	Bergerac, Terre Chinoise
		середній	5	Mon Panaché, Soir d'été
		пізній	7	Catawba, Powhatan

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів лагерстроемії індійської

Загальний вигляд рослини

До 4. Листкова пластинка: за довжиною, см.

Коротка – до 3, середня – 4–6, довга – 7–8.

До 23. Час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – II–III декади липня, середній – I–III декади серпня, пізній – I декада вересня – I декада жовтня.

Загальний вигляд суцвіття

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofLagerstroemia (*Lagerstroemia indica* L.) (TG/95/3, UPOV) // Geneva. 1985-11-13. – 14 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg095.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Lagerstroemia indica* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Лагерстроемія індійська**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (16)	Квітка: основне забарвлення верхнього боку пелюстки	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.2 (17)	Квітка: вторинне забарвлення верхнього боку пелюстки	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3 (23)	Час початку цвітіння	ранній	Bergerac, Near East	3 [ ]
		середній	La Mousson, Saint Emilion	5[ ]
		пізній	Durant Red, Lie de vin	7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962 Код UPOV: HEMER

Методика
проведення експертизи сортів лілійника (*Hemerocallis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Hemerocallis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 50 рослин з одним-трьома вегетативними пагонами та кореневищем з бруньками відновлення.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 50 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,70 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту

Методику розроблено: Крохмаль І. І., к.б.н., Донецький ботанічний сад НАН, 2005.

здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 50 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 50 рослин або частин 50 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 50 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 3% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 50 рослин допускається чотири нетипові.

*4.2.1*Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Плоїдність (ознака 1);

– Рослина: за життєвою формою (ознака 2);

– Рослина: час початку вегетації (ознака 3);

– Час цвітіння (ознака 15);

– Квітка: за типом (ознака 22);

– Квітка: забарвлення (кольорова група) (ознака 24).

*5.1*Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів лілійника

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Плоїдність L	диплоїд	2	
		триплоїд	3	
		тетраплоїд	4	
2. (*) (+) PQ	Рослина: за життєвою формою (кореневищний розетковий геофіт) VS (a)	міцно спляча	1	Nob Hill
		напівспляча	2	Nigrette
		вічнозелена	3	
		м'яко вічнозелена	4	
		напіввічнозелена	5	Blushing Bell
3. (*) (+) QN	Рослина: час початку вегетації VG	ранній	3	Dido, Blushing Bell, Pink Charme
		середній	5	Angel Mine, Cherry Lace
		пізній	7	Missouri Beauty, Tasmania
4. (+) QN	Рослина: за висотою MG (a)	низька	3	Winnie the Pooh
		середня	5	Radiant Greetings
		висока	7	Linda, Nigrette
5. (*) PQ	Рослина: габітус VS (a)	компактний	1	Frans Halls, Only Yesterday
		розлогий	2	Burning Daylight, Alice in Wonderland
6. (+) QL	Листок: положення у просторі VS (b)	пряме	1	Golden Dust
		поникле біля верхівки	2	Cherry Lace
		поникле з середини	3	Nigrette
7. QN	Листок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Country Club
		середній	5	Blushing Bell
		довгий	7	Dido
8. (+) QN	Листок: за шириною MS (b)	вузький	3	Red Sea
		середній	5	Only Yesterday
		широкий	7	Emerald Joy
9. PQ	Листок: забарвлення VS (b)	світло-зелене	1	Nigrette
		помірно зелене	2	
		темно-зелене	3	Autumn Red
		строкате	4	Kwanso
10. QL	Квітконос: розташування відносно листків VS (c)	нарівні з листками або трохи нижче	1	Bamby Doll
		виступаючий над листками	2	Mauna Loa
		високо піднятий над листками	3	Dido
11. QL	Квітконос: залистяність VS (c)	відсутня	1	Luxury Lace
		наявна	9	Mascotta, Prairie Blue Eyes

1	2	3	4	5
12. PQ	Суцвіття: за щільністю VS, (c)	нещільне	1	Linda, Helios
		щільне	9	Emerald Joy
13. QL	Суцвіття: приквітки VS (c)	відсутні	1	Lynn Hall, Bonanza
		наявні	9	Prairie Blue Eyes
14. QN	Суцвіття: за довжиною MG (c)	коротке	3	Autumn Red
		середнє	5	Nob Hill
		довге	7	Nigrette, Linda
15. (*) (+) QN	Час цвітіння VG	дуже ранній	1	Dr. Regel
		ранній	2	Orangeman, Maikoene-gin, Master Touch
		середньоранній	3	Step Forward, Helios, Jovial, Autumn Red, Nigrette, Edna
		середній	4	Jeans, Taunus Pink Lover, Timeless
		середньопізній	5	Chicago Commanche, Carnival Flair
		пізній	6	Red Fountain
		дуже пізній	7	
16. QL	Рослина: тип цвітіння VS (c)	звичайний	1	Pink Charme
		ремонтантний	2	Dr. Regel
17. QL	Рослина: характер цвітіння VS (c)	денне	1	Jovial
		розтягнуте	2	H. lilio-asphodelus, Lizzie Wong
		нічне	3	H. citrina
18. QN	Рослина: тривалість цвітіння VG	мала	3	Apache Tears, Jug of Wine
		середня	5	American Revolution, Stagecoach
		велика	7	No Mistake Plantation, Luxury Lace
19. (+) QN	Квітка: кількість на рослині MG	мала	3	Royal Frills, Elaine Strutt
		середня	5	Frans Halls, Gratia
		велика	7	Primrose Mascotta, Helios
20. (+) QN	Квітка: кількість відкритих на рослині MS (c)	мала	3	See the Fire, Brave Word
		середня	5	Nob Hill, Country Club
		велика	7	Bamby Doll, Lady Inara, Erica, Blushing Bell
21. (+) QN	Квітка: діаметр MS (c)	дуже малий	1	Winnie the Pooh
		малий	3	Lynn Hall, Autumn Red
		середній	5	
		великий	7	Pink Lighting, Mauna Loa
		дуже великий	9	

1	2	3	4	5
22. (*) QL	Квітка: за типом VS (c)	проста	1	Wally Nance, Sugar Candy
		напівповна	2	Kwanso, Ellen Christine
		повна	3	Savannah Explosion, Cotton Club
23. (+) PQ	<u>Лише для сортів з простою квіткою.</u> Квітка: форма VS (c)	округла	1	Bamby Doll
		трикутна	2	Lady Inara, Mauna Loa
		зіркоподібна	3	Linda, Erica
		павукоподібна	4	Hercules
		орхідеєподібна	5	Second Street
		неформальна	6	American Revolution
24. (*) PQ	Квітка: забарвлення (кольорова група) VS (c)	близьке до білого	1	Teiry Delight, Kazua, Joan Senior
		жовте	2	Primrose Mascotta, Lizie Wong
		рожеве	3	Post Time, Chipper Cherry
		червоне	4	Date of Book, Elaine Strutt, Pink Lighting
		пурпурове	5	Sugar Candy, Purple Magic, Prairie Blue Eyes
25. (+) QL	Квітка: за розподілом забарвлення на частках оцвітини VS (c)	однокольорова	1	Dido, Girl Scont
		змішана	2	Step Forward
		багатокольорова	3	Stolen Hours, See the Fire
		двотонова	4	Prairie Blue Eyes, Angel Mine
		оберненодвотонова	5	Frans Halls
		двокольорова	6	
		оберненодвокольо-рова	7	
26. PQ	Квітка: основнезабарвлення внутрішнього боку внутрішньої пелюстки VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. PQ	Квітка: основнезабарвлення зовнішнього боку внутрішньої пелюстки VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. PQ	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку зовнішньої пелюстки VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
29. PQ	Квітка: основне забарвлення зовнішнього боку зовнішньої пелюстки VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (+) QL	Квітка: візерунок VS (c)	відсутній	1	
		вічко	2	American Revolution
		водяний знак	3	Alice in Wonderland
		обруч	4	Lynn Hall, Bamby Doll, Radiant Greetings
		ореол	5	Linda, Prairie Blue Eyes
		подвійний обруч	6	Bonanza
		подвійний ореол	7	
		середня лінія	8	Cherry Lace
		подвійна середня лінія	9	Red Sea
		пікоті	10	Big Smile, Spacecoast Starburst
		подвійна пікоті	11	Greative Edge
		двокольорова пікоті	12	Date of Book, Post Time
		темне жилкування	13	Blushing Bell
		штрихи	14	Nob Hill
		пліката	15	
31. PQ	Квітка: основнезабарвленняві зерунка на частках оцвітини VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
32. PQ	Лише для змішаних та багатокольорових сортів за розподілом забарвлення квіток. Квітка: вториннезабарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
33. PQ	Лише для змішаних та багатокольорових сортів за розподілом забарвлення квіток. Квітка: третиннезабарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
34. PQ	Лише для двотонових, оберненодвотонових, двокольорових та оберненодвокольорових сортів. Квітка: первинне забарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
35. PQ	Лише для двотонових, оберненодвотонових, двокольорових та оберненодвокольорових сортів. Квітка: вторинне забарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
36. QL	Квітка: аромат VS (c)	відсутній	1	Chipper Cherry
		слабкий	2	Only Yesterday, Melody Line
		сильний	3	Primrose Mascotta, Half Pint
37. (+) QL	Оцвітина: відносне розташування часток VS (c)	вільне	1	Insulinda, Tasmania, Erica
		напівдотичне	2	Lively Set, Peach Pinwheel
		дотичне	3	Country Club, Minstrel Boy
38. QL	Оцвітина: розташування внутрішніх часток відносно площини квітки VS (c)	підняті догори	1	Nigrette
		горизонтальні	2	Radiant Greetings, Windsor Castle
		слабко або сильно	3	Red Sea, Mascotta, Step
		відігнуті донизу		Forward
39. QL	Оцвітина: розташування зовнішніх часток відносно площини квітки VS (c)	підняті догори	1	
		горизонтальні	2	Windsor Castle
		слабко або сильно відігнуті донизу	3	Step Forward
40. (+) PQ	Квітка: форма верхівки внутрішньої пелюстки VS (c)	загострена	1	Pink Lighting
		стисла	2	Purple Magic
		закручена	3	
		тупа	4	
41. (+) PQ	Квітка: форма верхівки зовнішньої пелюстки VS (c)	загострена	1	Gala Greetings
		стисла	2	
		закручена	3	
		тупа	4	Missouri Beauty

1	2	3	4	5
42. (+) PQ	Квітка: форма краю внутрішньої пелюстки VS (c)	рівний	1	Mascotta, Helios
		хвилястий	2	Luxury Lace, Angel Mine
		гофрований	3	Jovial, Primrose Masscota
43. (+) PQ	Квітка: форма краю зовнішньої пелюстки VS (c)	рівний	1	Insulinda
		хвилястий	2	Autumn Red, Country Club
		гофрований	3	Emerald Joy
44. QL	Квітка: характер поверхні внутрішньої пелюстки VS (c)	рівна	1	Mascotta
		зморшкувата	2	Post Time, Jovial, Insulinda
45. QL	Квітка: характер поверхні зовнішньої пелюстки VS (c)	рівна	1	
		зморшкувата	2	
46. QN	Квітка: трубка оцвітини за довжиною MS (c)	коротка	1	Jovial, Radiant Greetings, Mauna Loa
		довга	2	Autumn Red, Linda, Nigrette
47. QN	Квітка: за довжиною тичинки M (c)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
48. PQ	Тичинка: основнезабарвлення VS	RHS шкала кольорів вказати номер посилання		
49. PQ	Тичинка: забарвлення пиляків VS	помаранчево-коричневе	1	
		рожево-коричневе	2	
		коричневе	3	
		пурпурове	4	
50. PQ	Пилок: забарвлення VS	світло-жовте	1	
		жовте	2	
		помаранчеве	3	
		світло-коричневе	4	
		помаранчево-коричневе	5	
		рожево-коричневе	6	
		темно-коричневе	7	
51. (+) QL	Пилок: життєздатність VS	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	

1	2	3	4	5
52. (*) (+) QL	Плід: відсоток плодоцвітіння VS	низький	3	Peach Pinwheel
		середній	5	Lizie Wong
		високий	7	Dr. Regel
53. PQ	Стовпчик: основнезабарвлення VS	RHS шкала кольорів вказати номер посилання		
54. QL	Квітка: положення приймочки відносно пиляків VS	нижче	3	
		на рівні	5	
		вище	7	
55. PQ	Приймочка: забарвлення VS	RHS шкала кольорів вказати номер посилання		
56. (+) QN	Рослина: тривалість періоду вегетації MS	мала	3	Lively Set, Heirloom Lace, Post Time, Bourbon Kings
		середня	5	Hercules, Only Yesterday, Mascotta
		велика	7	Red Sea, Dido, Pink Charme, Luxury Lace

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів лілійника

Ознаки обстежують за ключем, вказаним у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a)обстежують рослину і стебло, коли 50% квіток розкрились;

(b) обстеження на листках за повного їхнього розвитку на середній частині квітучого стебла;

(c) обстеження на квітках проводять на повністю розкритих 50% квіток.

До 2. Рослина за життєвою формою (кореневищний розетковий геофіт (Raunkier, 1907; Баранова, 1985.).

В основу було покладено класифікацію життєвих форм (Stout, 1934; Dahlgren, Clifford, 1982, Васарієтіс, 1990).

Міцно сплячі – закінчують вегетацію швидко, на початку осені, весною йдуть в ріст пізніше інших. Сортам цієї групи потрібен холодний період, або вони перестають квітнути і гинуть.

Напівсплячі – закінчують вегетацію пізно восени, відновлюють ріст наприкінці весни. Листя відмирає у цих сортів повністю.

Вічнозелені – після морозів в умовах Південного Сходу України зберігається 3–5 см зеленої крони.

М'яко вічнозелені – рослини повністю відмерзають не тільки до рівня ґрунту, але й на певній глибині, а після відлиги набувають кашоподібного стану. Ці сорти можуть зростати тільки в теплих країнах.

Напіввічнозелені – поводять себе по-різному залежно від клімату. У країнах з холодною зимою вони у стані спокою (сплячі), з теплою зимою – вічнозеленими. В умовах України сорти цієї групи зберігають 7–10 см зеленої крони і не страждають від чергування морозів і відлог, ведуть себе як сплячі і не відновлюють ріст до весни.

До 3. Рослина: час початку вегетації, місяць.

Ранній – березень, середній – початок – середина квітня, пізній – кінець квітня – початок травня.

До 4. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 60, середня – 60–90, висока – понад 90.

До 6. Листок: положення у просторі.

1 Пряме

2 поникле біля верхівки

3 поникле з середини

Архітектоніку, габітус лілійників будує листя. Листок – прикореневий лінійний, із загостреною верхівкою, цілісний.

До 8. Листок: за шириною, см.

Вузький – 1 – 2, середній – 2–3, широкий – 3–4.

До 15. Час цвітіння, місяць.

Дуже ранній – травень, ранній – середина червня, середньоранній – кінець червня – середина липня, середній – кінець липня – початок серпня, середньопізній – середина серпня, пізній – друга половина серпня, дуже пізній – вересень.

До 19. Квітка: кількість на рослині, шт.

Мала– 10 – 40, середня – 40–70, велика – 70–100.

До 20. Квітка: кількість відкритих на рослині, шт.

Мала – 1 – 3, середня – 3–5, велика – 5–7.

До 21. Квітка: діаметр, см.

Дуже малий – до 7,5; малий – 7,6–11,5; середній – 11,6–15,5; великий – 15,6–17,5; дуже великий – понад 17,5.

До 23. Лише для сортів з простою квіткою. Квітка: форма.

Округла – із короткими притупленими частками, одна одну перекривають; *трикутна* – внутрішні частки сильно відігнуті;

зіркоподібна – частки відігнуті, довгі, загострені, перекривають одна одну;

павукоподібна – схожа на зіркоподібну, але частки вузькі і не перекривають одна одну;

орхідеєподібна – мають бахромчасті закручені частки;

неформальна – не відносяться ні до одного з перерахованих типів.

До 25. Квітка: за розподілом забарвлення на частках оцвітини.

Однокольорова – частки оцвітини забарвлені одним кольором. В основі зіва може бути пляма іншого кольору;

багатокольорова – не менше трьох різних кольорів. Зів може бути іншого кольору;

двотонова – різна інтенсивність забарвлення внутрішніх та зовнішніх часток, перші, як правило, темніші;

оберненодвотонова – зовнішні частки темніші, ніж внутрішні;

двокольорова – внутрішні частки оцвітини мають зовсім інший колір, ніж зовнішні. Зовнішні частки оцвітини світліші;

оберненодвокольорова – внутрішні частки оцвітини світліші, ніж зовнішні.

У всіх групах спостерігається забарвлення зіву оцвітини в інший колір.

До 30. Квітка: візерунок.

вічко – пляма в зіві темного або яскравого кольору, порівняно з основним забарвленням;

водяний знак – забарвлення плями світле, слабко помітне;

обруч – інше забарвлення в зіві тільки внутрішніх часток оцвітини, розташоване вище вічка;

ореол – забарвлення обруча відрізняється від основного кольору за інтенсивністю;

подвійний обруч – інше забарвлення в зіві внутрішніх і зовнішніх часток оцвітини;

подвійний ореол – забарвлення подвійного обруча відрізняється від основного кольору за інтенсивністю;

середня лінія – інше забарвлення вздовж центральної жилки;

подвійна середня лінія – середня лінія проходить вздовж внутрішніх та зовнішніх часток оцвітини;

пікоті – кайма внутрішніх часток має інший колір, ніж основний, або може відрізнятися від нього за інтенсивністю;

подвійна пікоті – облямівка внутрішнього та зовнішнього кола оцвітини забарвлена в зовсім інший, темніший або яскравіший колір, ніж основний, або співпадає з кольором вічка та/або обруча;

двокольорова пікоті – облямівка внутрішніх часток оцвітини забарвлена у два кольори, які відрізняються від основного;

темне жилкування – анастомози жилок темніші або яскравіші, ніж основний колір;

штрихи – мазки темнішого відтінку, які відрізняються від основного кольору за інтенсивністю, розташовані на внутрішніх та зовнішніх або тільки на зовнішніх частках оцвітини;

пліката – напилення контрастного кольору на частках оцвітини як зовнішніх, так і внутрішніх.

До 37. Оцвітина: відносне розташування часток.

1
Вільне

2
напівдотичне

3
дотичне

До 40. Квітка: форма верхівкивнутрішньої пелюстки.
До 41. Квітка:форма верхівкизовнішньої пелюстки.

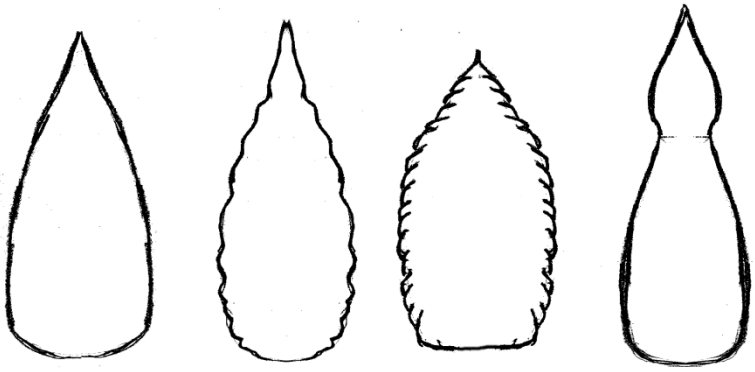

1
Загострена

2
стисла

3
закручена

4
тупа

До 42+43. Квітка: форма краю внутрішньої (зовнішньої) пелюстки.

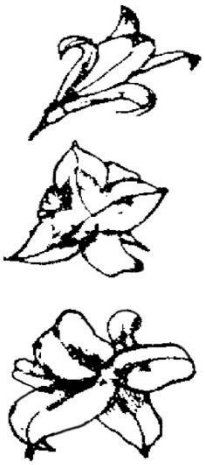

1
Рівний

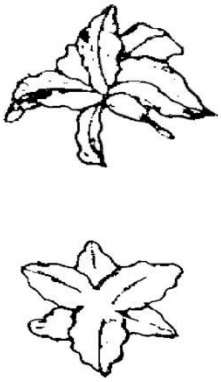

2
хвилястий

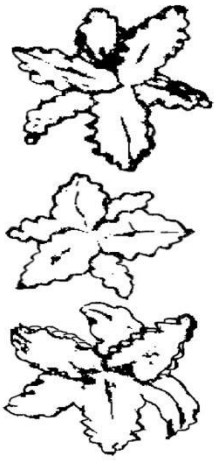

3
гофрований

До 51. Пилок: життєздатність, %.

Життєздатність пилку встановлюють за загальноприйнятою методикою Паушевої З.П. (1970), методом пророщування пилкових зерен на штучному середовищі (10% сахарози, 1% агар-агару). Вимірюють через 4 години після висіву пилку.

Низька – 10–20, середня – 21–40, висока – 41–60.

52. Плід: відсоток плодоцвітіння, %.

Відсоток плодоцвітіння (ВП) – відсоток квіток, що зав'язали плоди, визначають за загальноприйнятою методикою Вайнагія І.В. (1977).

Висока життєздатність пилку сприяє покращанню декоративного вигляду рослини, тому що відсоток плодоцвітіння рослин є кращим за гетероклінне запилення. Рослини з плодами виглядають декоративніше, ніж рослини із в'ялими квітками.

Низький – 10–30, середній – 31–50, високий – понад 50.

До 56. Рослина: тривалість періоду вегетації, діб.

Мала – 17–200, середня – 201–260, велика – 231–260.

9. Література

1. Гродзинський А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 85.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет технічної анкети		
1.1 ботанічна назва	*Hemerocallis* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Лілійник**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Плоїдність	диплоїд		2 [ ]
		триплоїд		3 [ ]
		тетраплоїд		4 [ ]
5.2 (2)	Рослина: за життєвою формою (кореневищний розетковий геофіт)	міцно спляча	Nob hill	1 [ ]
		напівспляча	Nigrette	2 [ ]
		вічнозелена		3 [ ]
		м'яко вічнозелена		4 [ ]
		напіввічнозелена	Blushing Bell	5 [ ]
5.3 (3)	Рослина: час початку вегетації	ранній	Dido, Blushing Bell, Pink Charme	3 [ ]
		середній	Angel Mine, Cherry Lace	5 [ ]
		пізній	Missouri Beauty, Tasmania	7 [ ]
5.4 (15)	Час початку цвітіння	дуже ранній	Dr. Regel	1 [ ]
		ранній	Orangeman, Maikoene-gin, Master Touch	2 [ ]
		середньоранній	Step forward, Helios, Jovial	3 [ ]
		середній	Autumn Red, Nigrette, Edna Jeans	4 [ ]
		середньопізній	Taunus Pink Lover, Timeless	5 [ ]
		пізній	Chicago Commanche, Carnival Flai	6 [ ]
		дуже пізній	Red Fountain	7 [ ]
5.5 (22)	Квітка: за типом	проста	Wally Nance, Sugar Candy	1 [ ]
		напівповна	Kwanso, Ellen Christine	2 [ ]
		повна	Savannah explosion, Cotton Club	3 [ ]
5.6 (24)	Квітка: забарвлення(кольорова група)	близька до білого	Teiry Delight, Kazua, Joan Senior	1 [ ]
		жовта	Primrose Mascotta,Lizie Wong	2 [ ]
		рожева	Post Time, Chipper Cherry	3 [ ]
		червона	Date of book, Elaine Strutt, Pink Lighting	4 [ ]
		пурпурова	Sugar Candy, Purple Magic, Prairie Blue Eyes	5 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

6. Подібні сорти та відмітності міжними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібних(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] ні [ ] (якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9.Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.283 Код UPOV:LILIU_

Методика
проведення експертизи сортів лілії (*Lilium* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Lilium* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – цибулини, насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
- для сортів, що розмножуються вегетативно – 20 цибулин;
- для сортів, що розмножуються насінням – 300 насінин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних та сортових характеристик. Для сортів, що розмножуються вегетативно, бульбоцибулини мають бути розміру, достатнього для забезпечення цвітіння в перший рік (похідні від Східних гібридів мають бути в обхваті 16–18 см; всі інші типи – 14–16 см). Бульби повинні мати лише одну вегетативну бруньку. Для сортів, що розмножуються насінням, схожість насіння має бути щонайменше 50%.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20

Використано документ UPOVTG/59/7, 2010.

рослин, для сортів, що розмножуються вегетативно і 50 рослин для сортів, що розмножуються насінням, розділених на два повторення. Рекомендовані схеми розміщення рослин 0,50 × 0,70 або 0,30 × 0,50 м (для сортів з невеликими цибулинами).

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунківзалежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 (50)* рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 (50) рослин або частин 20 (50) рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 (30) рослин або частин 10 (30) рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 (50) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 (30) рослин або частин 10 (30) рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей йогорозмноженнярослини сортузалишаються достатньо подібними за своїмиосновними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

***** У дужках вказано кількість рослин для сортів, що розмножуються насінням.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт як для перехреснозапильних видів відповідно до Загального вступу

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

– Квітка: положення оцвітини (за винятком квітконіжки) (ознака 15);

– Квітка: форма оцвітини (за винятком квітконіжки) (ознака 16);

– Квітка: аромат (ознака 17);

– Пелюстка: основне забарвлення центральної частини (ознака 24);

– Пелюстка: кількість горбочків і/або плям (ознака 31);

– Лише для сортів з горбочками і/або плямами на пелюстках.Пелюстка: забарвлення горбочків і/або плям (ознака 33);

– Час цвітіння (ознака 40).

Садівницька класифікація лілій:

I. Гібриди, що походять від наступних видів або гібридних груп:
L. tigrinum, *L. cernuum*, *L. davidii*, *L. maximowiczii*, *L. × maculatum*, *L. × hollandicum*, *L. amabile*, *L. pumilum*, *L. × concolop*&*L. bulbiferum*

I(a) Ранньоквітучі лілії з прямими квітками, поодинокими чи у зонтику:
Enchantment, Golden Wonder, Joan Evans, George Jackson

I(b) З квітами, відхиленими назовні:
Prosperity, Fire Flame, Valentica, Brandywine

I(c) З похиленими квітами:
White Princess, Edith Cecilia

II Гібриди типу Martagon, у яких одна із батьківських форм *L.martagon*, *L. hansonii*
Backhouse Hybrids, Paisley Strain

III Гібриди від видів: *L.candidum*,*L. chalcedonicum* та інших схожих європейських видів:
L. ×. *testaceum*

IV Гібриди американських видів:
Bellingham Hybrids, Shuksan, Sunset, Henry Bolander Hybrids

V Гібриди, що походять від: *L. longiflorum*, *L. formosanum*:
×formolongi, Formobel, за винятком формі поліплоїдів інших видів

VI	Гібрид Trumpet і Aurelian Hybrids, що походять з азіатських видів, включаючи *L. henryi*, але за винятком тих, що походять від: *L. auratum, L. speciosum, L. japonicum, L. rubellum*
VI(a)	Рослини з лійкоподібними квітками: Golden Clarion Hybrids, Limelight, African Queen Hybrids,Sulphur Queen, Black Dragon
VI(b)	Рослини з чашоподібними квітками: Heart's Desire Hybrids, New Era
VI(c)	Рослини з пласкими квітами (або загнуті лише верхівки): Sunburst Hybrids, Aurelianense
VI(d)	Рослини з квітками, в яких пелюстки чітко загнуті: Kord, Sonderland
VII	Гібриди далекосхідних видів: *L.auratum*, *L. speciosum*, *L. japonicum*, *L.rubellum*, включаючи усі їхні гібриди з *L. henryi*
VII(a)	Рослини з лійкоподібними квітками
VII(b)	Рослини з чашоподібними квітками: Empress of India
VII(c)	Рослини з плоскими квітками: Jillian Wallace
VII(d)	Рослини з вигнутими квітками: Potomac Hybrids, Jamboree Hybrids
VIII	Усі гібриди, які не входять ні до однієї з попередніх класифікацій
IX	Усі дійсні види та їхні форми

5.1 Якщо стан виявлення ув Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати/висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів лілії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG	низька	3	Orange Pixie
		середня	5	Casablanca
		висока	7	Golden Tycoon
2. (*) QN	Стебло: антоціанове забарвлення VS (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Casablanca, White Europe, Zanlophator
		помірне	2	
		сильне	3	Conception, Tresor
3. QN	Стебло: кількість листків MG (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
4. (*) (+) QL	Листок: розміщення VG	почергове	1	Casablanca
		супротивне	2	Aristo, Vedea
		мутовчасте	3	Kurumayuri
5. QN	Листок: за довжиною MG (a)	короткий	3	Denia, Peach Dwarf
		середній	5	Lorina, Mero Star,Vedea
		довгий	7	White Europe,Zanlophator
6. (+) QN	Листок: за шириною MG (a)	вузький	3	Pink Pixie
		середній	5	Golden Tycoon,White Europe
		широкий	7	Acapulco, Helvetia
7. (*) QL	Листок: різнобарвність VG (a)	відсутня	1	Acapulco
		наявна	9	Chotaro
8. QN	Листок: глянсуватість верхнього боку VG (a)	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	Acapulco, Vedea
		помірна	5	White Elegance
		сильна	7	Golden Tycoon
		дуже сильна	9	
9. (+) QL	Листок: форма поперечного перерізу VG (a)	пласка	1	Vedea
		V-подібна	2	Da Vinci

1	2	3	4	5
10. (+) PQ	Квітковий бутон: основне забарвлення VG	біле	1	
		зелене	2	
		жовто-зелене	3	
		жовте	4	
		оранжеве	5	
		оранжево-рожеве	6	
		рожеве	7	
		червоне	8	
		пурпурово-червоне	9	
		пурпурове	10	
		пурпурово-коричневе	11	
11. (*) (+) QL	Суцвіття: тип гілкування VG	китицеподібний	1	Helvetia, Vedea
		зонтико- і китицеподібний	2	Pavia
12. QN	Суцвіття: кількість квіток MS	дуже мала	1	
		мала	3	Brindisi,Zanlophator
		середня	5	Golden Tycoon,Siberia
		велика	7	Monte Negro
13. QN	Суцвіття: опушення VS	відсутнє або дуже слабке	1	Val di Sole, White Europe
		слабке	3	Helvetia, Vedea
		помірне	5	Ceb Crimson
		сильне	7	Tiny Scyline
		дуже сильне	9	
14. (+) QN	Квітка: за типом VS	проста	1	Golden Tycoon
		напівповна	2	
		повна	3	Little Kiss
15. (*) (+) QN	Квітка: положення оцвітини (за винятком квітконіжки) VS	пряме	1	Tresor
		від прямого до горизонтального	2	Siberia, Stargazer
		горизонтальне (спрямоване назовні)	3	Casablanca, White Heaven
		поникле	4	Galloway
16. (*) (+) PQ	Квітка: форма оцвітини (за винятком квітконіжки) VS	лійкоподібна	1	White Elegance
		чашкоподібна	2	Siberia
		пласка	3	Sugar Jewel
		відігнута назад	4	Belletti
17. (*) QN	Квітка: аромат VS	відсутній або слабкий	1	Nemo
		помірний	2	Jetaime
		сильний	3	Saltarello
18. QN	Пелюстка: за довжиною MS (b)	коротка	3	Tresor, Val di Sole
		середня	5	Casablanca, Siberia
		довга	7	White Elegance, Zanlophator

1	2	3	4	5
19. QN	Пелюстка: за шириною MS (b)	вузька	3	Helvetia
		середня	5	Siberia,White Europe, White Lace
		широка	7	Zanlophator
20. QN	Пелюстка: ребристість VS (b)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
21. (+) QN	Пелюстка: хвилястість краю VS (b)	відсутня або слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	Vedea
		дуже сильна	9	
22. (+) PQ	Лише для сортів з хвилястим краєм пелюстки.Пелюстка: тип хвилястості краю VS, (b)	лише дрібна	1	Vedea
		дрібна і велика	2	
		лише велика	3	Casablanca
23. (*) QN	Пелюстка: ступінь відігнутості VS (b)	слабкий	3	
		помірний	5	Vedea
		сильний	7	Casablanca
24. (*) (+) PQ	Пелюстка: основне забарвлення центральної частини VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. (*) (+) PQ	Пелюстка: основне забарвлення біля основи VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) (+) PQ	Пелюстка: забарвлення облямівки нектарної борізди VS (c)	біле	1	Vedea
		зелене	2	Brindisi
		жовто-зелене	3	Val di Sole
		жовте	4	Pavia
		оранжеве	5	Tresor
		оранжево-рожеве	6	Olina
		рожеве	7	Vedea
		червоне	8	Mero Star
		пурпурово-червоне	9	Cilagon
		пурпурове	10	Take Five
		пурпурово-коричневе	11	Tiny Padhye
27. (*) (+) PQ	Пелюстка: основне забарвлення дистальної частини VS, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
28. (*) (+) PQ	Пелюстка: основний колір зони краю VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (+) PQ	Пелюстка: основнезабарвлення зовнішнього боку внутрішньої пелюстки VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (+) PQ	Пелюстка: забарвлення нектарної борідки VS (c)	біле	1	
		зелене	2	
		жовто-зелене	3	
		жовте	4	
		оранжеве	5	
		оранжево-рожеве	6	
		рожеве	7	
		червоне	8	
		пурпурове	9	
		пурпурово-червоне	10	
		пурпурово-коричневе	11	
31. (*) (+) QN	Пелюстка: кількість горбочків і/або плям VG (d)	відсутні або мала	1	Siberia,White Europe
		мала	3	Vedea, Vermeer
		середня	5	Purple Rain,Stargazer
		велика	7	Pink Mystery
32. (*) (+) QN	Пелюстка: розмір площі під горбочками і/або плямами VS, (d)	відсутня або дуже мала	1	Pink Supreme
		мала	3	Minerva, Vedea
		середня	5	Purple Rain
		велика	7	
33. (*) (+) PQ	<u>Лише для сортів з горбочками і/або плямами на пелюстках.</u>Пелюстка: забарвлення горбочків і/або плям VG (d)	біле	1	Siberia
		жовте	2	Conca d'Or
		коричнево-жовте	3	Windsor
		коричневе	4	Fenice
		червоно-коричневе	5	Pirandello
		рожеве	6	Camaiore
		коричневе	7	Nippon
		пурпурово-червоне	8	Dizzy
34. QN	Тичинка: за довжиною MS	коротка	3	Fangio
		середня	5	Mero Star
		довга	7	Casablanca
35. (*) (+) PQ	Тичинка: основнезабарвлення тичинкової нитки VS	біле	1	Verdi, Zanlophator
		зелене	2	Casablanca,WhiteEurope
		жовто-зелене	3	Yelloween
		жовте	4	Golden Tycoon
		оранжеве	5	Tresor
		оранжево-рожеве	6	Olina

1	2	3	4	5
		рожеве	7	Vermeer
		червоне	8	Marianne Timmer
		пурпурово-червоне	9	Red Alert
		пурпурове	10	Tamburo
		пурпурово-коричневе	11	Original Love
36. (*) PQ	Тичинка: забарвлення пиляка VS	оранжево-жовте	1	Premium Blond
		оранжево-коричневе	2	Landini
		червонувато-коричневе	3	Paradero
		коричневе	4	Etosha
		пурпурове	5	Mero Star
		пурпурово-коричневе	6	Bacardi
37. PQ	Пилок: забарвлення VS	світло жовте	1	
		жовте	2	
		оранжеве	3	Pink Supreme
		світло-оранжеве	4	
		коричневе	5	Zanlophator
		оранжево-коричневе	6	Casablanca, Sorbonne
		червоно-коричневе	7	Brindisi
		темно-коричневе	8	Fangio
38. (*) PQ	Стовпчик маточки: основне забарвлення VS	біле	1	Litouwen
		зелене	2	Casablanca,White Europe
		жовто-зелене	3	Pink Supreme
		жовте	4	Golden Tycoon
		оранжеве	5	Brindisi
		оранжево-рожеве	6	Amateras
		рожеве	7	Arbatex
		червоне	8	Marianne Timmer
		пурпурово-червоне	9	Red Alert
		пурпурове	10	Landini
		пурпурово-коричневе	11	Orfeo
39. PQ	Приймочка маточки: забарвлення VS	сіре	1	d'Oleron
		сіро-зелене	2	
		зелене	3	White Europe
		жовте	4	
		оранжеве	5	
		пурпурово-червоне	6	Casablanca
		пурпурове	7	
		темно-пурпурове	8	
		коричневе	9	
40. (*) (+) QN	Час цвітіння VG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	Bonsoir, Vedea
		пізній	7	Acapulco
		дуже пізній	9	Mero Star,Rousseau

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів лілії

Ознаки обстежують за ключем, вказаним у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстеження проводять на середній третині стебла.

(b) Обстеження проводять на зовнішніх пелюстках.

(c) Обстежують забарвлення на внутрішньому боці внутрішніх пелюсток, за винятком горбочків, плям і нектарних боріздкок.

(d) Обстежують горбочки і/або плями і ребристість на внутрішньому боці внутрішньої пелюстки.

До 1. Рослина: за висотою.

Висоту рослини вимірюють від поверхні ґрунту до верхівки суцвіття.

До 4. Листки: розміщення.

1
Почергове

2
супротивне

3
мутовчасте

До 6. Листок: за шириною.

Ширину листків V-подібної форми обстежують, коли листок розгорнувся (плаский). Оскільки листок V-подібної форми самочинно ніколи не розгорнеться, його ширину вимірюють, попередньо розправивши, притиснувши лінійкою.

До 9. Листок: форма поперечного перерізу.

1
Пласка

2
V-подібна

До 10: Квітковий бутон: основне забарвлення.

Основним забарвленням вважають колір, що займає найбільшу площу поверхні. Основне забарвлення обстежують перед відкриванням квітки.

До 11. Суцвіття: тип гілкування.

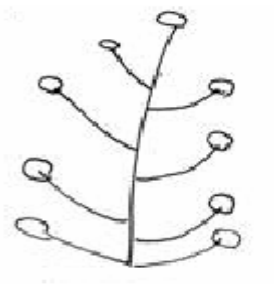

1
Китицеподібний

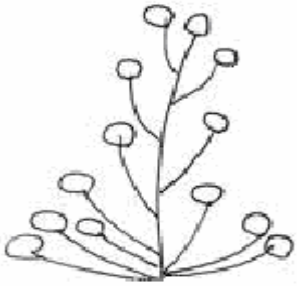

2
зонтико- і китицеподібний

У випадку сортів з зонтико- і китицеподібним гілкуванням (озн. 2), перші (нижчі) гілки є зонтичними і верхні (вищі) гілки є китицеподібними.

До 14. Квітка: за типом.

1 ≤ 6 пелюсток – описують як просту;
7 ≤ 11 пелюсток – описують як напівповну;
≥ 12 пелюсток – описують як повну

До 15. Квітка: положення оцвітини (за винятком квітконіжки).

1
Пряме

2
від прямого до горизонтального

3

4

горизонтальне (направлене назовні) поникле

До 16. Квітка: форма оцвітини (за винятком квітконіжки).

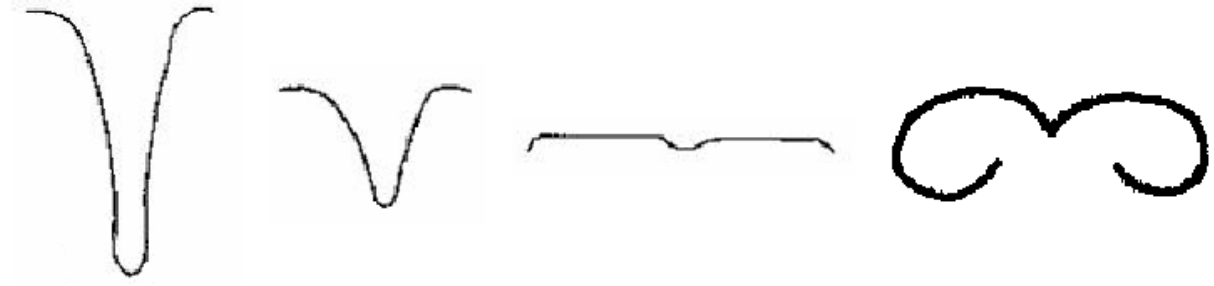

1 Лійкоподібна | 2 чашкоподібна | 3 пласка | 4 відігнута назад

До 21. Пелюстка: хвилястість краю.

3 Слабка | 5 помірна | 7 сильна

До 22. Лише для сортів з хвилястим краєм пелюстки. Пелюстка: тип хвилястості краю.

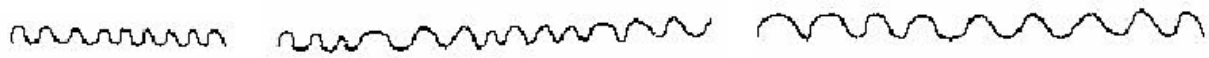

1 Лише дрібна | 2 дрібна і велика | 3 лише велика

До 24. Пелюстка: основне забарвлення центральної частини.
До 25. Пелюстка: основне забарвлення біля основи.
До 26. Пелюстка: забарвлення облямівки нектарної боріздки.
До 27. Пелюстка: основне забарвлення дистальної частини.
До 28. Пелюстка: основне забарвлення зони краю.
До 29. Пелюстка: основне забарвлення зовнішнього боку внутрішньої пелюстки.
До 30. Пелюстка: забарвлення нектарної боріздки.

Основним забарвленням частини чи зони пелюстки вважають те, що займає найбільшу площу.

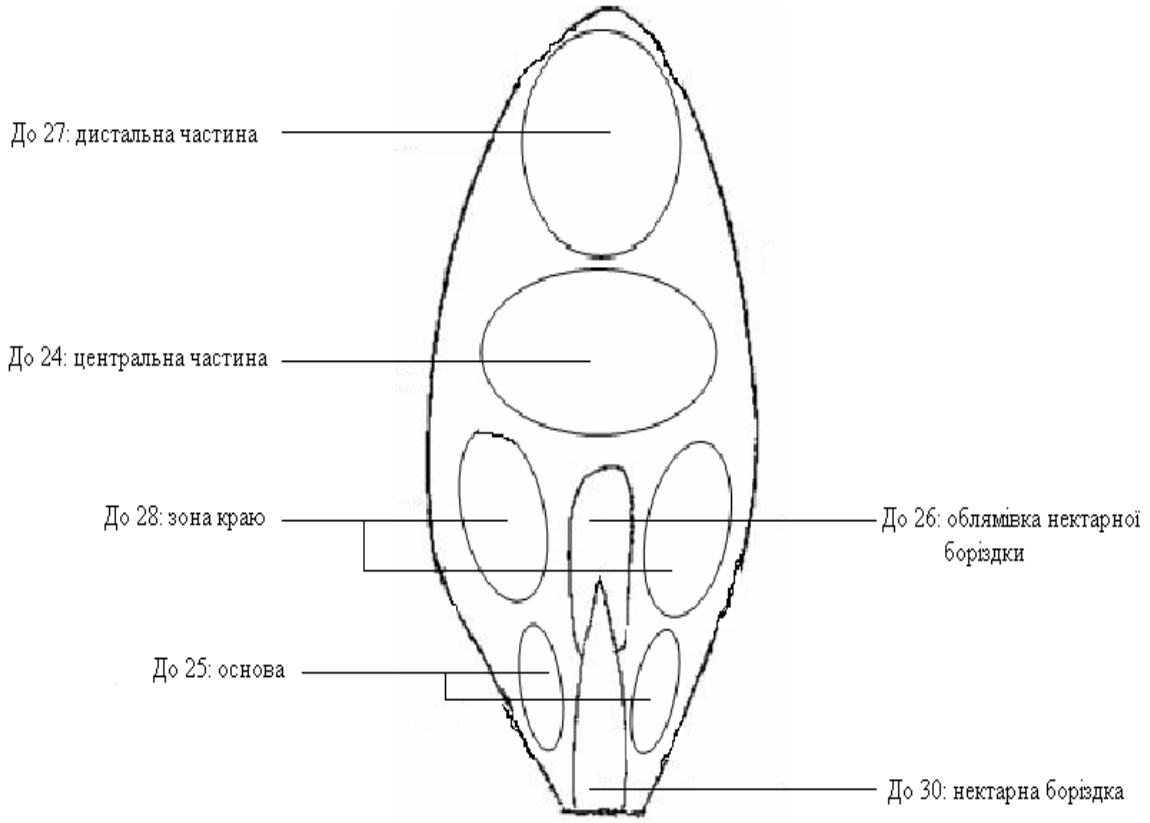

До 31. Пелюстка: кількість горбочків і/або плям.

До 32. Пелюстка: розмір площі під горбочками і/або плямами.

До 33. Лише для сортів з горбочками і/або плямами на пелюстках.Пелюстка: забарвлення горбочків і/або плям.

Горбочки: малі, округлі, м'які або тверді, неправильної форми пухирці.
Плями: малі за площею, відмінного від фону забарвлення.

До 35. Тичинка: основне забарвлення тичинкової нитки.

Основним забарвленням вважають те, що займає найбільшу площу поверхні.

До 40. Час цвітіння.

Часом цвітіння вважають той, коли 50% рослин мають щонайменше по одній розкритій квітці.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofLily(*Lilium* L.) (TG/59/7, UPOV) // Geneva. 2010-03-24. – 34 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg059.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Lilium* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Лілія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) лусочки [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначтеметод)

4.2.2 Сорти, що розмножуються насінням [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (15)	Квітка: положення оцвітини (за винятком квітконіжки)	пряме	Tresor	1[ ]
		від прямого до горизонтального	Siberia, Stargazer	2[ ]
		горизонтальне (направлене назовні)	Casablanca, White Heaven	3[ ]
		поникле	Galloway	4[ ]
5.2 (16)	Квітка: форма оцвітини (за винятком квітконіжки)	лійкоподібна	White Elegance	1[ ]
		чашкоподібна	Siberia	2[ ]
		пласка	Sugar Jewel	3[ ]
		відігнута назад	Belletti	4[ ]
5.3 (17)	Квітка: аромат	відсутній або слабкий	Nemo	1[ ]
		помірний	Jetaime	2[ ]
		сильний	Saltarello	3[ ]
5.4 (24)	Пелюстка: основне забарвлення центральної частини	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5 (31)	Пелюстка: кількість горбочків і/або плям	відсутні або мала	Siberia, White Europe	1[ ]
		мала	Vedea, Vermeer	3[ ]
		середня	Purple Rain, Stargazer	5[ ]
		велика	Pink Mystery	7[ ]
5.6 (33)	Лише для сортів з горбочками і/або плямами на пелюстках.Пелюстка: забарвлення горбочків і/або плям	біле	Siberia	1[ ]
		жовте	Conca d'Or	2[ ]
		коричнево-жовте	Windsor	3[ ]
		коричневе	Fenice	4[ ]
		червоно-коричневе	Pirandello	5[ ]
		рожеве	Camaiore	6[ ]
		коричневе	Nippon	7[ ]
		пурпурово-червоне	Dizzy	8[ ]
5.7 (40)	Час цвітіння	дуже ранній		1[ ]
		ранній		3[ ]
		середній	Bonsoir, Vedea	5[ ]
		пізній	Acapulco	7[ ]
		дуже пізній	Mero Star, Rousseau	9[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.977.6 Код UPOV:CLEMA

Методика
проведення експертизи сортів ломиносу (*Clematis* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Clematis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – однорічні рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 8 однорічних рослин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 8 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 1,0 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Використано документ UPOVTG/215/1, 2007.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 8 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 8 рослин або частин 8 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 8 рослин або частин 8 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 8 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 8 рослин або частин 8 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 8 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

-Рослина: тип (ознака 1);

- Листок: за типом (знака 6);
- Квітка: за типом (ознака 22);
- Квітка: діаметр (ознака 23);
- Чашолисток: кількість кольорів верхнього боку (ознака 37);
- Чашолисток: основне забарвлення верхнього боку (ознака 38) за групами:

Гр. 1: біле
Гр.2: жовте
Гр.3: рожеве
Гр.4: червоне
Гр.5: пурпурове
Гр.6: фіолетове
Гр.7: синє
Гр.8: зеленн.

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ломиносу

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QL	Рослина: тип VS	невиткий	1	Evisix
		виткий	2	Tetrarose
2. (*) **QN**	Лише для невитких сортів.Рослина: габітус VS	прямий	1	Alblo
		напівпрямий	2	
		розлогий	3	Joe, Pixie, Syrena
3. (+) QN	Лише для витких сортів. Рослина:сила росту VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
4. QL	Молодий паросток: опушення VS	відсутнє	1	
		наявне	9	
5. QN	Молодий паросток: щільність опушення VS	нещільна	3	
		помірна	5	
		щільна	7	
6. (*) (+) QL	Листок: за типом VS (a)	простий	1	
		трійчастий	2	
		подвійно-трійчастий	3	
		потрійно-трійчастий	4	
		перистий	5	
		подвійно-перистий	6	
		потрійно-перистий	7	
7. QN	Листкова пластинка: за довжиною MS (a), (b)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
8. QN	Листкова пластинка: за шириною MS (a),(b)	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
9. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS (a),(b)	ланцетна	1	
		яйцеподібна	2	
		еліптична	3	
		оберненояйцеподібна	4	
		ромбічна	5	
		серцеподібна	6	
10. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS (a),(b)	загострена	1	
		гострокінцева	2	
		гостра	3	
		округла	4	

1	2	3	4	5
11. (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS (a),(b)	загострена	1	
		тупа	2	
		округла	3	
		серцеподібна	4	
12. (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю VS (a),(b)	цілісна	1	
		виїмчаста	2	
		городчаста	3	
		зубчаста	4	
		пилчаста	5	
13. QL	Листковапластинка: лопатевість VS (a)	відсутня	1	General Sikorski
		наявна	9	Syrena, Tetrarose
14. PQ	Лише для лопатевих сортів.Листкова пластинка: кількість лопатей MS,(a)	дві	1	
		три або чотири	2	
		більше чотирьох	3	
15. (+) QN	Лише для лопатевих сортів. Листкова пластинка: глибина розрізу на лопаті VS, (a)	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
16. PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення верхнього боку VS (a), (b)	жовто-зелене	1	Duchess of Edinburgh
		світло-зелене	2	Burford White
		зелене	3	Lady Northcliffe
		темно-зелене	4	Bowl of Beauty
		синьо-зелене	5	My Angel
		сіро-зелене	6	Tibetan Mix
		бронзове	7	Mayleen
17. QL	Листкова пластинка: різнобарвність VS (a),(b)	відсутня	1	Mrs. George Jackman
		наявна	9	Gokanosho
18. QL	Листкова пластинка: шерехатість верхнього боку VS (a),(b)	відсутня або слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
19. (*) QL	Суцвіття: розташування квіток VS (c)	поодиноке	1	Black Prince,Evisix,
		гронами	2	Kugotia Apple Blossom
20. QN	Суцвіття: квітконіжка за довжиною MS (c)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	

1	2	3	4	5
21. (+) QN	Квітка: положення VS (c)	висхідне	1	Duchessof Albany
		зовнішнє (бічне)	2	
		низхідне	3	Evisix
22. (*) (+) QN	Квітка: за типом VS (c)	проста	1	Nelly Moser,Perle d'Azur
		напівповна	2	Caroline Lloyd,Marjorie
		повна	3	Kiri Te Kanawa,Multi Blue
23. (*) QN	Квітка: діаметр MS (c)	дуже малий	1	Marjorie
		малий	3	Little Nell
		середній	5	Perle d'Azur
		великий	7	Evista
		дуже великий	9	Fairy Queen, Kacper
24. (*) (+) PQ	Лише для сортів з простими і напівповними квітками: Квітка: форма VS (c)	трубчаста	1	Davidianna, Wyevale
		дзвоникоподібна	2	Étoile Rose
		глечикоподібна	3	Phil Mason 3
		колесоподібна	4	Lady Northcliffe, Nelly Moser
25. (+) QN	Лише для сортів з колесоподібними квітками:Квітка: форма у повздовжньомурозрізі (вигляд збоку) VS (c)	увігнута	1	
		рівна	2	Henryi
		вигнута	3	
26. (*) PQ	Лише для сортів з простими і напівповними квітками: Квітка: кількість чашолистків MS (c),(d), (e), (f)	4	1	Bill Mac Kenzie, Perle d'Azur,Tetrarose
		від 4 до 6	2	Gipsy Queen, Prince Charles
		6	3	Empress of India,Frau Mikiko,Ville de Lyon
		від 6 до 8	4	Dawn, Fireworks, Haku Ookan
		8	5	Midnight,Sandra Denny
		понад 8	6	Mrs. George Jackman
27. (+) QN	Лише для сортів з колесоподібними квітками:Квітка: розміщення чашолистків VS, (c) (d) (e)	вільне	1	Black Prince
		дотичне	2	Iubileinyi-70
		перекриваються	3	Horn of Plenty,Ivan Olssen
28. QN	Квітка: аромат VS (c)	відсутній	1	Comtesse de Bouchard, Evijohill
		слабкий	2	Freckles, Primrose Star
		сильний	3	Fair Rosamond, Mayleen

1	2	3	4	5
29. QN	Чашолисток: за довжиною MS (c),(d), (e)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
30. QN	Чашолисток: за шириною MS (c),(d),(e)	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
31. (*) PQ	Чашолисток: форма VS (c),(d), (e)	яйцеподібна	1	Scartho Gem
		ланцетний	2	
		еліптичний	3	Daniel Deronda
		ромбічний	4	Iubileinyi-70
		оберненояйцеподібна	5	Prince Charles
		лопатевий	6	Teshio
32. (+) QN	Чашолисток: форма у поперечному перерізі VS (c),(d), (e)	увігнута	1	
		рівна	2	
		вигнута	3	
33. (+) QN	<u>Лише для сортів з колесоподібними квітками:</u> Чашолисток: вигин у поздовжньому розрізі VS (c),(d),(e)	сильно увігнутий	1	
		помірно увігнутий	3	
		рівний	5	
		помірно загнутий	7	
		сильно загнутий	9	
34. (+) QN	<u>Лише для сортів з неколесоподібними квітками:</u> Чашолисток: завернутість верхівки VS (c),(d), (e)	відсутня або дуже слабка	1	Henryi
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	Pagoda
		дуже сильна	9	
35. (+) PQ	Чашолисток: форма верхівки VS (c),(d),(e)	загострена	1	Belle of Woking
		гострокінцева	2	Mrs. Cholmondeley
		гостра	3	Helios
		тупа	4	Starlight
		виїмчаста	5	Tetrarose
36. (+) PQ	Чашолисток: форма основи VS (c),(d),(e)	тип 1	1	
		тип 2	2	
		тип 3	3	
37. (*) QL	Чашолисток: кількість кольорів верхнього боку VS (c), (d),(e)	один	1	Lady Northcliffe
		більше одного	2	Evione, Nelly Moser

1	2	3	4	5
38. (*) PQ	Чашолисток: основне забарвлення верхнього боку VS (c),(d),(e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
39. (*) QN	Лише для сортів з одним забарвленням: Чашолисток: розташування забарвлення верхнього боку VS (c), (d),(e)	світліше всередині	1	Ville de Lyon
		рівномірне	2	Lady Northcliffe 2
		світліше по краях	3	Evione
40. (*) PQ	Лише для сортів з більше, ніж з одним забарвленням: Чашолисток: вторинне забарвлення верхнього боку VS, (c) (d)(e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
41. (*) (+) PQ	Лише для сортів з більше, ніж з одним забарвленням: Чашолисток: розташування вторинного забарвлення верхнього боку VS (c), (d),(e)	по краях	1	Little Nell
		у центральній частині	2	Nelly Moser
		плямами	3	Freckles
		уздовж жилок	4	Pagoda, Tango
42. (*) PQ	Чашолисток: основне забарвлення нижнього боку VS (c), (d),(e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
43. (*) PQ	Лише для сортів з більш, ніж з одним кольором: Чашолисток: вторинне забарвлення нижнього боку VS (c), (d),(e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
44. (*) QN	Чашолисток: хвилястість краю VS (c), (d),(e)	відсутня або дуже слабка	1	Barbara Jackman, Henryi
		слабка	3	Horn of Plenty
		помірна	5	Belle Nantaise,Corona
		сильна	7	Evirin, Lord Nevill
		дуже сильна	9	Katharina, The First Lady
45. QL	Чашолисток: скручування за поздовжньою віссю VS (c), (d),(e)	відсутнє	1	Nelly Moser
		наявне	9	Evisix
46. QN	Лише для сортів з чашолистком, скрученим за поздовжньою віссю:Чашолисток: ступінь скручування VS (c), (d),(e)	слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
47. QL	Пелюсткоподібні утворення: наявність VS (c)	відсутні	1	Bill Mac Kenzie, Ville de Lyon
		наявні	9	Lemon Bells, Sieboldii
48. QN	Пелюсткоподібні утворення: кількість VS, (c), (f)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
49. PQ	Пелюсткоподібні утворення: основнезабарвлення верхнього боку VS (c), (f)	зеленувато-біле	1	Plena
		зелене	2	
		жовте	3	
		оранжеве	4	
		рожеве	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	Sieboldii
		фіолетове	8	
50. PQ	Тичинкова нитка: забарвлення VS (c), (g)	біле	1	Poulala
		кремове	2	Jan Pawell II
		жовте	3	
		зеленувато-жовте	4	Little Nell, Minuet
		зелене	5	Pagoda
		рожеве	6	Evione
		червоне	7	Richard Pennell
		пурпурове	8	Tibetan Max
		коричнево-пурпурове	9	Helios
		світло-фіолетове	10	
		фіолетове	11	Shikoo
		коричневе	12	

1	2	3	4	5
51. PQ	Пиляк: забарвлення VS (c), (g)	біле	1	Pink Minnie
		жовто-зелене	2	
		кремове	3	Gravetye Beauty,Pixie
		жовте	4	Evifive, Lasurstern
		рожеве	5	
		червоне	6	Evirin, Fireworks
		червонувато - пурпурове	7	Fair Rosamond, Marcel Moser
		пурпурове	8	Fantaziia, Ilka
		фіолетове	9	
		коричневе	10	Mrs Cholmondeley
52. PQ	Приймочка маточки: забарвлення VS (c), (g)	біле	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	
		червоне	4	
		пурпурове	5	
		коричневе	6	
53. PQ	Маточка: забарвлення VS, (c), (g)	біле	1	
		жовто-зелене	2	Ania, Xerxes
		жовте	3	
		рожеве	4	
		пурпурове	5	
54. (*) QL	Час настання цвітіння VG	лише в перший рік вегетації	1	Elizabeth
		у перший рік, а також протягом вегетації	2	Haku Ookan, Kacper,
		лише протягом періоду вегетації	3	Nelly Moser Jackmanii
55. (*) QN	Час початку цвітіння VG	ранній	3	Apple Blossom, Elizabeth
		середній	5	Henryi, Titania
		пізній	7	Jackmanii, Jan Pawel II

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів ломиносу

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі спостереження на листках мають бути зроблені на взятих з середньої третинистебла поточного сезону.

(b) Лише для сортів зі складними листками, листкову пластинку характеризують за молодими листками першого порядку.

(c)Усі спостереження за квітками проводять під час першого цвітіння.

(d) Квітки ломиносу не мають пелюсток. При цьому чашолистки мають вигляд пелюсток. В деяких джерелах їх відносять до пелюсток, у період, коли відмінність між пелюстками і чашолистками нечітка.

(e) Лише для сортів з напівповними або повними квітками, всі спостереження на чашолистках проводять на перших повних повністю зігнутих зовнішніх чашолистках.

(f) Стамінодії є стерильними, не функціональними і часто безпилковими тичинками.

Іноді вони пелюсткоподібні за формою і забарвленням. Непелюсткоподібністамінодії обстежують так само, як і тичинки.

(g)Тичинки і маточки, що обстежуються, можуть бути наявними в деяких квітках, так само як і відсутніми разом чи поодинці.

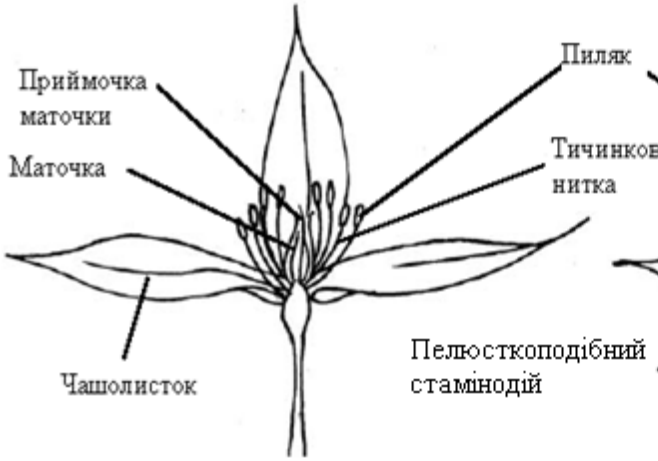

Квітка ломиносу з тичинками

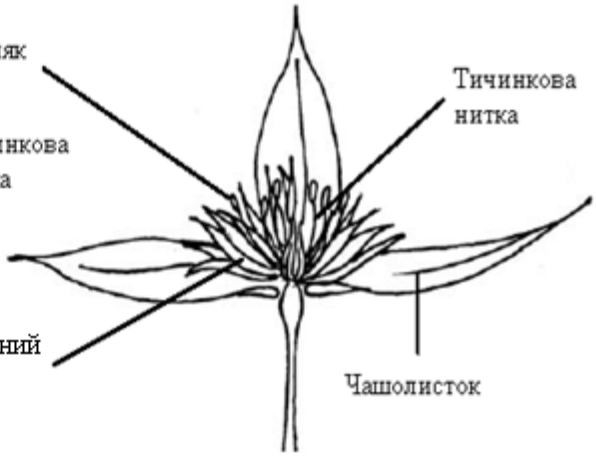

Квітка ломиносу з тичинками і пелюсткоподібними стамінодіями

До 3. Лише для витких сортів. Рослина:сила росту.

Силу росту визначають на більшій кількості вегетативних рослин.

До 6. Листок: за типом.

1 Простий

2 трійчастий

3 подвійно-трійчастий

4 потрійно-трійчастий

5 перистий

6 подвійно-перистий

7 потрійно-перистий

До 9. Листкова пластинка: форма.

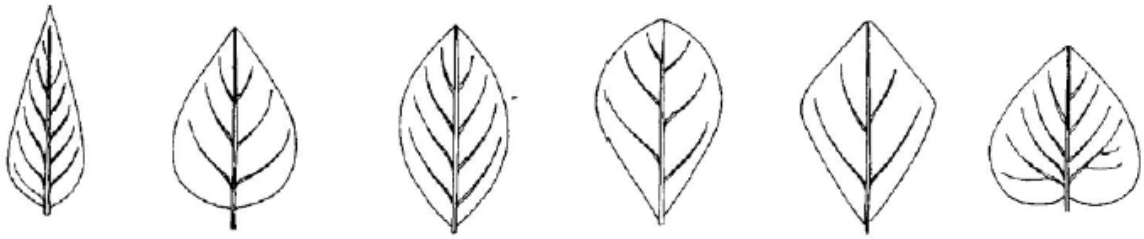

1	2	3	4	5	6
Ланцетна	яйцеподібна	еліптична	обернено-яйцеподібна	ромбічна	серцеподібна

До 10. Листкова пластинка: форма верхівки.

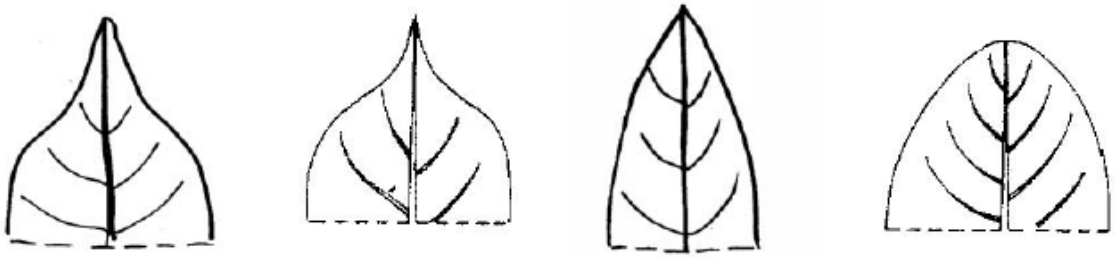

1	2	3	4
Загострена	гострокінцева	гостра	округла

До 12. Листкова пластинка: форма краю.

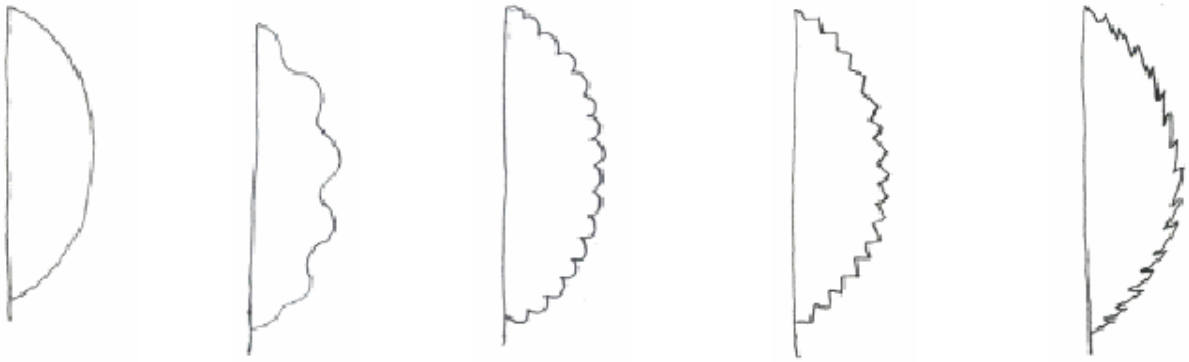

1	2	3	4	5
Цілокрая	виїмчаста	городчаста	зубчаста	пилчаста

До 15. Лише для лопатевих сортів. Листкова пластинка: глибина розрізу на лопаті.

3	5	7
Мілка	середня	глибока

До 21. Квітка: положення.

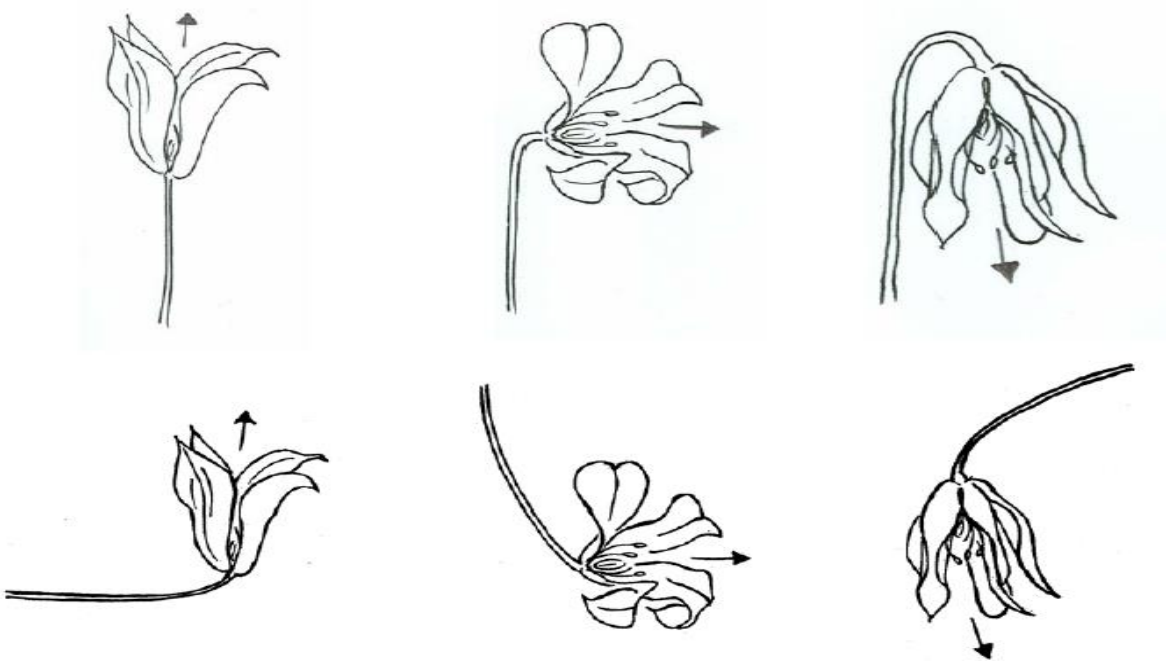

1 Висхідне | 2 зовнішнє (бічне) | 3 низхідне

До 22. Квітка: за типом.

Проста: квітка має лише один повноцінний завиток чашолистків.

Напівповна:квітка має один повноцінний завиток чашолистків і один або два завитки, які можуть бути повноцінними або ні.

Повна: квітка має понад три завитка чашолистків.

До 24. Лише для сортів з простими і напівповними квітками: Квітка: форма.

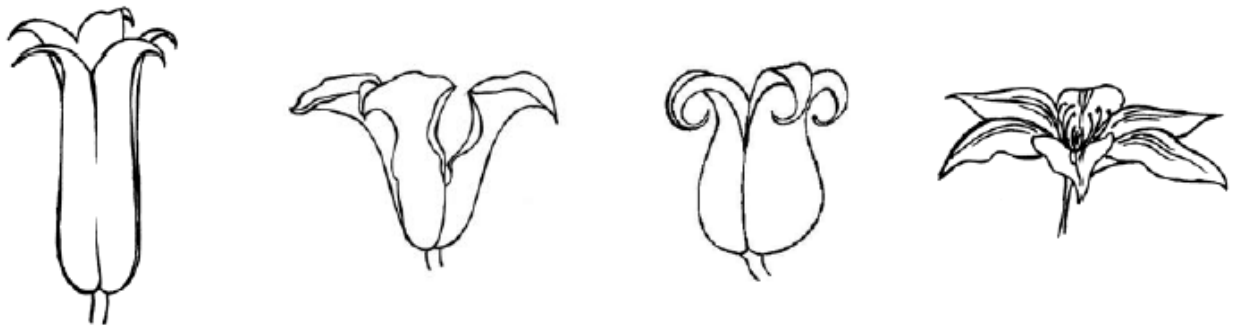

1 Трубчаста | 2 дзвоникоподібна | 3 глечикоподібна | 4 колесоподібна

До 25. Лише для сортів з колесоподібними квітками:Квітка: форма у повздовжньому розрізі (вигляд з боку).

1 Увігнута | 2 рівна | 3 вигнута

До 27. Лише для сортів з колесоподібними квітками.Квітка: розміщення чашолистків.

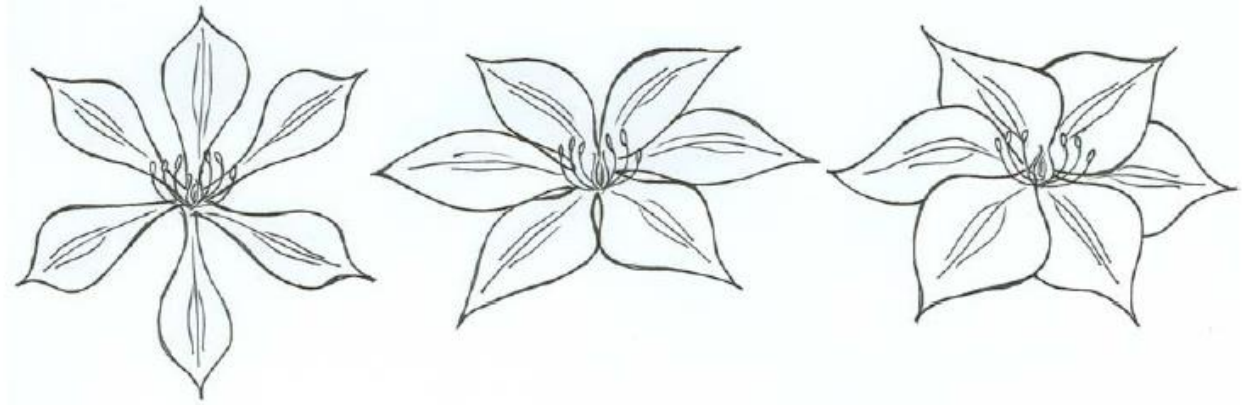

1 Вільне | 2 дотичне | 3 перекриваються

До 32. Чашолисток: форма у поперечному перерізі.

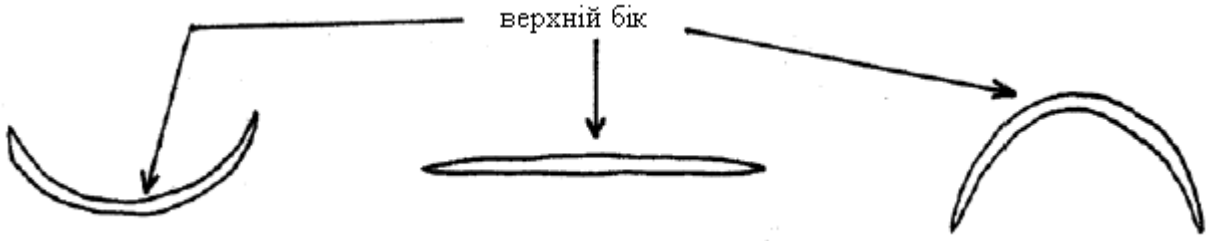

1 Увігнута | 2 рівна | 3 вигнута

До 33. Лише для сортів з колесоподібними квітками. Чашолисток: вигин у поздовжньому розрізі.

1 Сильно увігнутий

3 помірно увігнутий

5 рівний

7 помірно загнутий

9 сильно загнутий

До 34. Лише для сортів з неколесоподібними квітками: Чашолисток: завернутість верхівки.

1 Відсутня або дуже слабка | 5 помірна | 9 дуже сильна

До 35. Чашолисток: форма верхівки.

1 Загострена | 2 гострокінцева | 3 гостра | 4 тупа | 5 виїмчаста

До 36. Чашолисток: форма основи.

1 Тип 1 | 2 тип 2 | 3 тип 3

До 41. Лише для сортів з більше ніж з одним забарвленням. Чашолисток: розташування вторинного забарвлення верхнього боку.

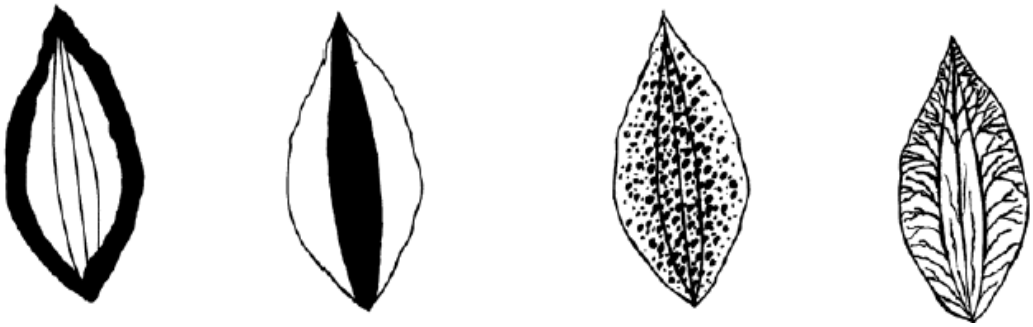

1 По краях | 2 у центральній частині | 3 плямами | 4 уздовж жилок

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofClematis (*Clematis* L.) (TG/215/1 Rev., UPOV) // Geneva. 2007-03-28. – 37 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg215.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Clematis* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Ломиніс**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c) насіння [ ]

(d)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: тип	невиткий	Evisix	1[ ]
		виткий	Tetrarose	2[ ]
5.2 (6)	Листок: за типом	простий		1[ ]
		трійчастий		2[ ]
		подвійно-трійчастий		3[ ]
		потрійно-трійчастий		4[ ]
		перистий		5[ ]
		подвійно-перистий		6[ ]
		потрійно-перистий		7[ ]
5.3 (22)	Квітка: за типом	проста	Nelly Moser, Perle d'Azur	1[ ]
		напівповна	Caroline Lloyd, Marjorie	2[ ]
		повна	Kiri Te Kanawa, Multi Blue	3[ ]
5.4 (23)	Квітка: діаметр	дуже малий	Marjorie	1[ ]
		малий	Little Nell	3[ ]
		середній	Perle d'Azur	5[ ]
		великий	Evista	7[ ]
		дуже великий	Fairy Queen, Kacper	9[ ]
5.5 (37)	Чашолисток: кількість кольорів верхнього боку	один	Lady Northcliffe	1[ ]
		більше одного	Evione, Nelly Moser	2[ ]
5.6i (38)	Чашолисток: основне забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6ii (38)	Чашолисток: основне забарвлення верхнього боку	біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		рожеве		3[ ]
		червоне		4[ ]
		пурпурове		5[ ]
		фіолетове		6[ ]
		синє		7[ ]
		зелене		8[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}		
Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.963+635.964 Код UPOV:LINUM_GRA

Методика
проведення експертизи сортів льону великоквіткового (*Linum grandiflorum* Desf.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики
Методика стосується всіх сортів виду *Linum grandiflorum* Desf.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння
2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість насіння має становити 10 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних документів щодо посівних та сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи
3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрамив другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,10 × 0,45 м.

3.5***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано у другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частинрослин

Методику розроблено: Лях В. О., зав. кафедри ботаніки та генетики рослин Запорізького національного університету, 2005.

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 50 рослин або частин 50 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 50 рослин або частин 50 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не

варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано такі ознаки для групування сортів:

– Рослина: за висотою (враховуючи глочки) (ознака 1);

– Квітка: розмір віночка (на початку цвітіння) (ознака 3);

– Квітка: форма (на початку цвітіння) (ознака 4);

– Квітка: забарвлення віночка (за повного цвітіння) (ознака 5);

– Квітка: темна пляма в центрі квітки (ознака 6).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів льону великоквіткового

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) QN	Рослина: за висотою (враховуючи гілочки) MG 2	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
2. (+) QN	Рослина: кущистість MS 2	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
3. (*) (+) QN	Квітка: розмір віночка MS 2	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
4. (*) PQ	Квітка: форма VS 1	відкрита	1	Марс
		відкрито-роздільна	2	
		напівзіркоподібна	3	
		зіркоподібна	4	Зорепад
5. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VS 2	біле	1	Bright Eyes
		рожеве	2	Рум’янець
		блідо-абрикосове	3	
		абрикосове	4	Аврора
		мідно-червоне	5	
		малинове	6	Марс
		темно-червоне	7	Зорепад
		синє	8	
6. (*) QL	Квітка: темна пляма в центрі квітки VS 2	відсутня	1	Рум’янець
		наявна	9	Марс, Аврора
7. QL	Квітка: дві поздовжні білі смуги в нижній частині пелюстки VS 2	відсутні	1	Аврора
		наявні	9	Марс
8. (*) QL	Квітка: аромат VS	відсутній	1	
		наявний	9	
9. QN	Час початку цвітіння VG 1	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
10. PQ	Насінина: забарвлення VS 4	оливкове	1	
		жовте	2	
		світло-коричневе	3	
		коричневе	4	
		темно-коричневе	5	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів льону великоквіткового

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння(перша квітка розкрилася на 10% рослин)
2	повне цвітіння
3	стиглі плоди (коробочки)
4	стигле насіння

До 1. Рослина: за висотою (враховуючи гілочки), см.

Низька – до 20, середня – 21–40, висока – понад 41.

До 2. Рослина: кущистість, шт.

Визначають кількість стебел у прикореневому розгалуженні під час повного розвитку рослини.

Слабка – до 2, середня – 3–5, сильна – понад 5.

До 3. Квітка: розмір віночка, см.

Малий – до 1,5; середній – 1,5–3,0; великий – понад 3,0.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 216.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Linumgrandiflorum*Desf.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Льон великоквітковий**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5.Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповіднішій код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою (враховуючи гілочки)	низька		3 [ ]
		середня		5 [ ]
		висока		7 [ ]
5.2 (3)	Квітка: розмір віночка	малий		3 [ ]
		середній		5 [ ]
		великий		7 [ ]
5.3 (4)	Квітка: форма	відкрита	Марс	1 [ ]
		відкрито-роздільна		2 [ ]
		напівзіркоподібна		3 [ ]
		зіркоподібна	Зорепад	4 [ ]
5.4 (5)	Квітка: забарвлення віночка	біле	Bright Eyes	1 [ ]
		рожеве	Рум’янець	2 [ ]
		блідо-абрикосове		3 [ ]
		абрикосове	Аврора	4 [ ]
		мідно-червоне		5 [ ]
		малинове	Марс	6 [ ]
		темно-червоне	Зорепад	7 [ ]
		синє		8 [ ]
5.5 (6)	Квітка: темна пляма в центрі квітки	відсутня	Рум’янець	1 [ ]
		наявна	Марс, Аврора	9 [ ]
5.6 (8)	Квітка: аромат	відсутній		1 [ ]
		наявний		9 [ ]

6.Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976+635.977.6 Код UPOV: MAGNO

Методика
проведення експертизи сортів магнолії (*Magnolia* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Magnolia* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 6 саджанців трирічного віку.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин:

- для кущів 3,0 × 4,0 м;
- для дерев 5,0 × 6,0 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

Методику розроблено: Кривицький К. М., Андрющенко А. В, к-ти б. н., Ткаченко В. М., к. с.-г. н., УІЕСР, 2011.

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання слід здійснювати на шести рослинах:

MG: разове вимірювання 6-ти рослин або частин 6-ти рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6-ти рослин або частин 6-ти рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6-ти рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6-ти рослин або частин 6-ти рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти у польовому досліді в наступні роки.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається 1% популяційний стандарт за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 6-ти рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими..

Групування сортів рекомендовано за такими ознаками:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Квітка: час цвітіння (ознака 26);
- Квітка: забарвлення пелюстки (ознака 27);
- Квітка: форма (ознака 32);
- Рослина: схильність до повторного цвітіння (ознака 42).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів магнолії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: життєва форма VS	кущ дерево	1 2	
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 5	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
3. (+) QL	Рослина: листопад MG 5	відсутній наявний	1 9	
4. PQ	Рослина: форма крони VS 4	широкорозлога широкопірамідальна куляста	1 2 3	
5. QL	Пагін молодий: опушення VS 3	відсутнє наявне	1 9	
6 . QL	Пагін молодий: восковий наліт VS 3	відсутній наявний	1 9	
7. PQ	Пагін молодий: забарвлення VS 3	зелено-оливкове зелене жовто-біле сіро-кармінове буро-кармінове	1 2 3 4 5	
8. (+) QN	Брунька: розмір MS 1	дуже малий малий середній великий дуже великий	1 3 5 7 9	
9. (*) (+) QL	Брунька: форма VS 1	вузькоконічна веретеноподібна	1 2	
10. (+) PQ	Брунька: забарвлення VS 1	зелене сіро-зелене червоне коричневе	1 2 3 4	
11. QL	Брунька: опущення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
12. (+) QN	Брунька: кількість покривних лусок MS, 1	одна дві	1 2	

1	2	3	4	5
13. (+) QN	Брунька: діаметр MS 1	малий середній великий	3 5 7	
14. PQ	Листок: форма VS 4	ланцетна вузькоеліптична еліптична обернено- яйцеподібна лопатева ліроподібна	1 2 3 4 5 6	
15. (+) QN	Листок: за довжиною MS 4	дуже короткий короткий середній довгий дуже довгий	1 3 5 7 9	
16. (+) QN	Листок: за шириною MS 4	дуже вузький вузький середній широкий дуже широкий	1 3 5 7 9	
17. (+) QN	Листкова пластинка: співвідношення довжина / ширина MS 4	мале середнє велике	3 5 7	
18. PQ	Листок: форма верхівки VS 4	виїмчаста овальна загострена	1 2 3	
19. PQ	Листок: форма основи VS 4	загострена клиноподібна округла	1 2 3	
20. (+) QN	Черешок: за довжиною MS 4	короткий середній довгий	3 5 7	
21. QN	Листок: опушення VS 4	відсутнє наявне	1 9	
22. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS 4	слабка помірна сильна	3 5 7	
23. QN	Листок: шкірястість листкової пластинки VS 4	відсутня наявна	1 9	
24. (*) PQ	Листок: забарвлення опушення VS 4	сіре зелене червоне	1 2 3	

1	2	3	4	5
25. (+) QN	Рослина: тривалість періоду бутонізації MS 1	мала середня велика	3 5 7	
26. (*) QN	Квітка: час цвітіння MS 3-4	до появи листків одночасно з появою листків після формування листків	3 5 7	
27. (*) PQ	Квітка: забарвлення пелюстки VS 4	біле біло-кремове кремове жовто-зеленувате пурпурове	1 2 3 4 5	
28. PQ	Квітка: статевість 4	одностатева двостатева	1 2	
29. (+) QN	Квітка: кількість пелюсток MS 4	мала середня велика	3 5 7	
30. (+) QN	Квітка: діаметр віночка MS 4	дуже малий малий середній великий дуже великий	1 3 5 7 9	
31. PQ	Квітка: забарвлення пелюстки із зовнішнього боку VS 4	біле кремове зеленувате світло-червоне малинове	1 2 3 4 5	
32. (*) PQ	Квітка: форма VS 4	тюльпаноподібна бокалоподібна чашоподібна дзвоникоподібна плеската	1 2 3 4 5	
33. QL	Квітка: плямистість пелюстки VS 4	відсутня наявна	1 9	
34. QL	Квітка: переважне місце розташування VS 4	у піхвах листків на верхівці пагонів змішане	1 2 3	
35. QL	Квітконіжка: опушення VS 4	відсутнє наявне	1 9	

1	2	3	4	5
36. (*) PQ	Плід (листянка): форма VS 5	циліндрична зігнута яйцеподібна округла шишкоподібна	1 2 3 4 5	
37. QL	Плід: розтріскування VS 5	відсутнє наявне	1 9	
38. QL	Плід: характер розтріскування VS 5	із спинного боку із черевного боку з обох боків на верхівці	1 2 3 4	
39. PQ	Насінина: переважна форма VS 5	еліптична трикутно-яйцеподібна трикутна	3 5 7	
40. PQ	Насінина: забарвлення VS 5	рожеве червоне	1 2	
41. (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG 3	ранній середній пізній	3 5 7	
42. (*) (+) QL	Рослина: схильність до повторного цвітіння	відсутня наявна	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів магнолії

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	розпускання бруньок
2	формування листків
3	початок цвітіння
4	повне цвітіння
5	стигле насіння

До 2. Рослина: за висотою, м.

Дуже низька – до 5, низька – 5–10, середня – 11–15, висока – 15–20, дуже висока – понад 20.

До 3. Дерево: листопад.

Під відсутністю листопаду мають на увазі вічнозелене дерево.

До 12. Брунька: кількість покривних лусок.

Спостереження і вимірювання проводять під час початку розпукування бруньок.

До 13. Брунька: діаметр, см.

Малий – до 2, середній – 2–5; великий – понад 5.

До 15. Листок: за довжиною, см.

Дуже короткий – до 3, короткий – 3–10, середній – 11–18, довгий – 9–26, дуже довгий – понад 26.

До 16. Листок: за шириною, см.

Дуже вузький – до 2, вузький – 2–7, середній – 8–13, широкий – 14–19, дуже широкий – понад 19.

До 17. Листок: співвідношення довжина/ширина, разів.

Мале – від 0,5 до 1,0; середнє – 1,0–2,0; велике – більше 2,0.

До 20. Черешок: за довжиною, см.

Короткий – до 2, середній – 2–10, великий – понад 10.

До 25. Рослина: тривалість бутонізації, діб.

Мала – до 8, середня – 8–15, велика – понад 15.

До 29. Квітка: кількість пелюсток, шт.

Мала – до 7, середня – 7–15, велика – понад 15.

До 30. Квітка: діаметр віночка, см.

Дуже малий – до 3, малий – 3–8, середній – 9–14, великий – 15–20, дуже великий – понад 20.

До 41. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – квітень, середній – травень, пізній – червень.

До 42. Рослина: тенденція до повторного цвітіння.

Якщо цвітіння відбувається після формування плодів.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта. – К.: / – Наукова думка. 1985. С. 521.

2. Лікарські рослини / Відп. ред. А. М. Гродзинський. — К., 1992.

3. Лебеда А. Ф., Джуренко Н. И., Исайкина А. П., Собко В. Г. /Лекарственные растения. Самая полная энциклопедия. /М.: АСТ – ПРЕСС КНИГА. С. 461-462.

4. Муравьева Д. А. Тропические и субтропические лекарственные растения. – М., 1983.

5. Определитель высших растений Украины./Отв. Ред. Д. Н.Доброчаева. К.: Фитосоциоцентр, 1999. С.44.

6. Энциклопедический словарь лекарственных растений и продуктов животного происхождения /Под ред. Г. П. Яковлева и К. Ф. Блиновой. — СПб, 1999.

7. Antifungal activity of magnolol and honokiol /Bang K.H. et al. //Archivespharmaceutical research. — 2000. — Vol. 23.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Magnolia* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Магнолія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: життєва форма	кущ дерево		1 [ ] 2 [ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	дуже низька низька середня висока дуже висока		1 [ ] 3 [ ] 5 [ ] 7 [ ] 9 [ ]
5. 3 (26)	Квітка: час цвітіння	до появи листків одночасно з появою листків після формування листків		3 [ ] 5 [ ] 7 [ ]
5. 4 (27)	Квітка: забарвлення пелюстки	біле біло-кремове кремове жовто-зеленувате пурпурове		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ]
5.5 (32)	Квітка: форма	тюльпаноподібна бокалоподібна чашоподібна дзвоникоподібна плеската		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ] 4 [ ] 5 [ ]
5.6 (42)	Рослина: схильність до повторного цвітіння	відсутня наявна		1 [ ] 9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть прояв ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку куща (дерева) тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.963 Код UPOV:ZINNI_ ELE

Методика
проведення експертизи сортів майорців струнких (*Zinniaelegans* Jacq.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Zinniaelegans* Jacq.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 5 г.

2.3 Насіннямає бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних та сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,45 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Методику розроблено: Андрющенко А. В., к. б. н., Ткаченко В. М, к. с.-г. н., Мамайсур В. В., м. н. с., УІЕСР, 2009.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Група (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Рослина: діаметр куща (ознака 4);
- Суцвіття: за типом (ознака 10);
- Рослина: кількість одночасно відкритих суцвіть (ознака 16);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 22).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів майорців струнких

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QL	Група VG 2	жоржиноцвітні	1	Шарлах
		хризантемоцвітні	2	
		скабіозоцвітні (анемоноподібні)	3	
		помпонні (ліліпутові)	4	Роткопхен
		фантазі	5	Фантазія
		гаярдоцвітні	6	
		кактусові	7	
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька	3	Роткопхен
		середня	5	Роза
		висока	7	Шарлах
3. PQ	Рослина: габітус VG 2	прямий	3	Фантазія
		напіврозлогий	5	Роткопхен
		розлогий	7	Роза
4. (*) (+) QN	Рослина: діаметр куща MG 2	малий	3	
		середній	5	Том-Тумб
		великий	7	Танго
5. QL	Рослина: пагони Ш–IV-го порядків VG, 2	відсутні	1	
		наявні	9	Роткопхєн
6. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 2	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	Фантазія
7. QL	Листок: характер опушення VG, 2	м’яке	3	
		помірне	5	
		жорстке	7	Роза
8. (+) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
9. (+) QN	Рослина: кількість суцвіть VG 2	мала	3	Роза
		середня	5	Віолєтт
		велика	7	Танго
		дуже велика	9	Том-Тумб
10. (*) PQ	Суцвіття: за типом VG 2	просте	3	
		напівповне	5	
		повне	7	Шарлах
11. (+) QN	Суцвіття: діаметр VG 2	дуже малий	1	
		малий	3	Роткопхєн
		середній	5	Том-Тумб
		великий	7	Фантазія
		дуже великий	9	

1	2	3	4	5
12. QN	Тільки для повних сортів. Суцвіття: за щільністю VG 2	нещільне	3	Шарлах
		помірне	5	Роза
		щільне	7	Роткопхєн
13. QL	Суцвіття: забарвлення VG 2	однокольорове	1	Кріолсон Монарх
		багатокольорове	9	Фантазія
14. (*) PQ	Суцвіття: переважаючезабарвлення пелюсток язичкових квіток VG 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
15. QL	Суцвіття: здатність до вигорання забарвлення VG 2	відсутня	1	Шарлах
		наявна	9	Роткопхєн
16. (*) QL	Рослина: кількість одночасно відкритих суцвіть VG 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
17. QL	Квітка язичкова: подвоєність верхівок VS 2	відсутня	1	Шарлах
		наявна	9	Фантазія
18. PQ	Суцвіття: форма VG 2	напівкулясте	1	Роткопхєн
		шапкувате	2	Том-Тумб
19. (+) QL	Насінина (сім'янка) крайової квітки: шипики на верхівці MS 2	відсутні	1	
		наявні	9	
20. (+) QN	Насінина: за довжиною MS 4	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
21. (+) QN	Насінина: за шириною MS 4	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
22. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній	3	
		середній	5	Шарлах
		пізній	7	Фантазія

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів майорців струнких

Коди фаз розвитку рослин сорту,в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	кінець цвітіння
4	стигле насіння

До 1. Група.

У садівництві сорти майорців групують залежно від будови суцвіття, форми язичкових квіток та висоти рослини.

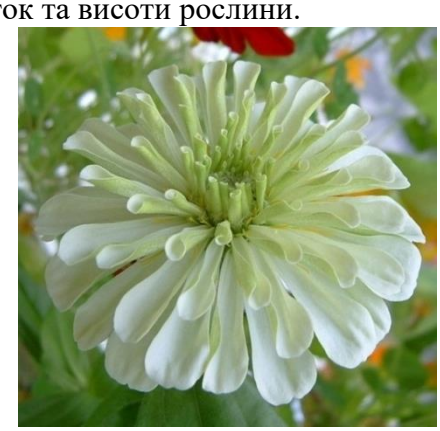

1
Жоржиноцвітні

2
хризантемоцвітні

3
скабіозоцвітні (анемоноподібні)

4
помпонні (ліліпутові)

5
фантазі

6
гаярдоцвітні

7
кактусові

До 2. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 50, середня – 50–75, висока – понад 75.

До 4. Рослина: діаметр куща, см.

Малий – до 45, середній – 45–75, великий – понад 75.

До 8. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 8, середній – 8–10, довгий – понад 10.

До 9. Рослина: кількість суцвіть, шт.

Мала – до 15, середня – 15–20,велика – 21–30, дуже велика – понад 30.

До 11. Суцвіття: діаметр, см.

Вимірюють типові квітки на пагоні першого порядку

Дуже малий – до 3, малий – 3–5, середній – 6–8, великий – 9–11,дуже великий – понад 11.

До 19. Насінина (сім'янка) крайової квітки: шипики на верхівці.

Насіння, що утворюється з крайових квіток суцвіття може бути з шипиками на верхівці або без них.

До 20. Насінина: за довжиною, мм.

Коротка – 8–9, середня – 10–12, довга – 12–14.

До 21. Насінина: за шириною, мм.

Вузька – до 2, середня – 2–6, широка – понад 6.

До 22. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – до II декади червня; середній – II декада червня;пізній – Ш декада червня.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта./ А. М. Гродзинский. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 450 – 451, 661.

2. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 329.

3. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області. / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко – К.: 2004. – С. 299.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Zinnia elegans* Jacq.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Майорці стрункі**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Група	жоржиноцвітні	Шарлах	1 [ ]
		хризантемоцвітні		2 [ ]
		скабіозоцвітні (анемоноподібні)		3 [ ]
		помпонні (ліліпутові)	Роткопхен	4 [ ]
		фантазі	Фантазія	5 [ ]
		гаярдоцвітні		6 [ ]
		кактусові		7 [ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	низька		3[ ]
		середня		5[ ]
		висока		7[ ]
5.3 (4)	Рослина: діаметр куща	малий		3[ ]
		середній		5[ ]
		великий		7[ ]
5.4 (10)	Суцвіття: за типом	просте		3[ ]
		напівповне		5[ ]
		повне		7[ ]
5.5 (16)	Рослина: одночасність цвітіння суцвіть	відсутня		1[ ]
		наявна		9[ ]
5.6 (22)	Рослина: час початку цвітіння	ранній		3[ ]
		середній		5[ ]
		пізній		7[ ]

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинамии або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.5 Код UPOV: MANDE

Методика
проведення експертизи сортів мандевіли (диплоденії) (*Mandevilla* Lind. (*Diplodenia sanderi* Hemsl.))
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Mandevilla* Lind.(*Diplodenia sanderi* Hemsl.).

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці комерційного віку

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 саджанців комерційного (однакового) віку.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик

*2.4*Рослдинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,15 × 0,15 м.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к-ти б. н., Мамайсур В. В., м. н. с., УІЕСР, 2010.

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання слід здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 2);
- Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку (ознака 10);
- Квітка: діаметр віночка (ознака 20);
- Квітка: основне забарвлення зовнішнього боку віночка (ознака 22).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів мандевіли (диплоденії)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина: життєва форма VS 3	ліана напівкущ кущ	1 2 3	
2. (*) QN	Рослина: за висотою MG 3	низька середня висока	3 5 7	
3. QL	Стебло: антоціанове забарвлення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
4. QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення VS 1	слабка помірна сильна	3 5 7	
5. QL	Стебло: опушення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
6. PQ	Листкова пластинка: форма VS 2	еліптична яйцеподібна яйцеподібно-округла	1 2 3	
7. (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 2	коротка середня довга	3 5 7	
8. (+) QN	Листкова пластинка: за шириною MS 2	вузька середня широка	3 5 7	
9. PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS 3	загострена гостра тупа	1 2 3	
10. (*) QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
11. QL	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS 2	відсутня наявна	1 9	

1	2	3	4	5
12. QN	Листкова пластинка: опушення верхнього боку VS, 2	відсутнє наявне	1 9	
13. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю VS 2	відсутня або дуже слабка слабка помірна сильна	1 3 5 7	
14. (+) QN	Квітконіжка: за довжиною MS 3	коротка середня довга	3 5 7	
15. QL	Квітконіжка: антоціанове забарвлення VS 3	відсутнє наявне	1 9	
16. QN	Квітконіжка: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
17. QL	Квітконіжка: опушення VS 3	відсутнє наявне	1 9	
18. QN	Чашечка: інтенсивність зеленого забарвлення VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
19. (+) QN	Квітка: трубочка (лійка) за довжиною MS 3	коротка середня довга	3 5 7	
20. (*) (+) QN	Квітка: діаметр віночка MS 3	малий середній великий	3 5 7	
21 PQ	Квітка: форма віночка VS 3	циліндрична конусна блюдцеподібна	1 2 3	
22. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення зовнішнього боку віночка VS, 3	біле рожеве червоне	1 2 3	
23. PQ	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку віночка VS, 3	жовте рожеве темно-рожеве	1 2 3	

1	2	3	4	5
24. QN	Квітка: кількість кольорів віночка VS, 3	один два багато	1 2 3	
25. PQ	Квітка: забарвлення базальної половини зовнішньої частини зіву VS, 3	біло-жовтувате жовтувато-біле	1 2	
26. PQ	Квітка: забарвлення дистальної половини зовнішньої частини зіву VS, 3	багряно-рожеве темно-багряно-рожеве	1 2	
27. PQ	Квітка: форма губи VS, 3	овальна загострена	1 2	
28. QL	Квітка: хвилястість краю губи VS, 3	відсутня наявна	1 9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів мандевіли (диплоденії)

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	бутонізація
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння

До 2. Рослина: за висотою, м.

Низька – до 1, середня – 1–2, висока – понад 2.

До 7. Листкова пластинка: за довжиною, см.

Коротка – до 5, середня – 5–10, довга – понад 10.

До 8. Листкова пластинка: за шириною, см.

Вузька – до 3, середня – 3–5, широка – понад 5.

До 14. Квітконіжка: за довжиною, см.

Коротка – до 1,0; середня – 1,0–1,5; довга – понад 1,5.

До 18. Квітка: трубочка (лійка) за довжиною, см.

Коротка – до 4, середня – 4–5, довга – понад 5.

До 20. Квітка: діаметр віночка, см.

Малий – до 6, середній – 6–10, великий – понад 10.

9. Література

1. Мандевилла / Википедия – свободная энциклопедия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Mandevilla* Lind.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Мандевіла**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорт-еталон	Коди
5.1 (1)	Рослина: життєва форма	ліана напівкущ кущ		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.2 (2)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.3 (10)	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку	слабка помірна сильна		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.4 (20)	Квітка: діаметр віночка	малий середній великий		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.5 (22)	Квітка: основне забарвлення зовнішнього боку віночка	біле рожеве червоне		1[ ] 2[ ] 3[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.4 Код UPOV: MYRTU_ COM

Методика
проведення експертизи сортів мирту звичайного (*Myrtus communis* L.)
на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів та гібридів виду *Myrtus communis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини дворічного віку

*2.1*Компетентний органвизначає скільки й якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал на експертизу сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 5 вегетативно розмножених рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин,і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 0,70 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Морфологічний опис ідентифікаційних ознак сорту здійснюється шляхом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань залежно від типу прояву ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдо-якісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено у першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказується у другій колонці Таблиці ознак:

Методику розроблено: Логвіненко Л. О., мол. наук. співробітник лабораторії ароматичних і лікарських рослин Нікітського ботанічного саду – ННЦ;Васьківська С. В., завідувач відділу розгляду заявок, експертизи назви й новизни, старший науковий співробітник УІЕСР, 2014.

MG: разове вимірювання групи рослин бо частин рослин (наприклад, висота);

MS:вимірювання окремих, попередньо промаркованих рослин або їх частин (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальнаоцінка окремих, попередньо промаркованих рослин або їх частин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 5 рослин, поділених на два повторення.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 5 рослин або частин 5 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених5 рослин або частин 5 рослин.

VG: візуальна разова оцінка 5 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

L: лабораторні дослідження.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності та однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2****Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірціз 5 рослин нетипові не допускаються.

4.2.1 Нетипові рослини маркують стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

–Рослина: життєва форма (ознака 1);

–Пагін: опушення (ознака 5);

–Листкова пластинка: форма верхівки (ознака 10);

–Плід:форма (ознака 11).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди включаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів мирту звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QL	Рослина: життєва форма VG 10	дерево кущ	1 2	
2. (*) QN	Рослина: за висотою MG 9	низька середня висока	3 5 7	
3. (+) QN	Пагін: за довжиною MS 7	короткий середній довгий	3 5 7	
4. QN	Пагін: за товщиною MS 7	тонкий середній товстий	3 5 7	
5. (*) QL	Пагін: опушення VS 1	відсутнє або дуже слабке слабке середнє сильне	1 3 5 7	
6. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 7	коротка середня довга	3 5 7	
7. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за шириною MS 7	вузька середня широка	3 5 7	
8. (*) PQ	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення VG 7	слабка помірна сильна	3 5 7	
9. QL	Листкова пластинка: плямистість VG 7	відсутня наявна	1 9	
10. (*) QL	Листкова пластинка: форма верхівки VS 7	гостра тупа	1 2	
11. (*) PQ	Плід:форма VG 8	округла еліптична грушоподібна	1 2 3	
12. (*) QL	Плід: забарвлення VS 8	біле фіолетове	1 2	
13. QL	Плід: восковий наліт VS, 8	відсутній наявний	1 9	

1	2	3	4	5
14. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 4	ранній середній пізній	3 5 7	
15. (*) (+) QN	Вміст ефірної олії L 5	низький середній високий	3 5 7	
16. (*) (+) QN	Ефірна олія: вміст міртенилацетату L 5	низький середній високий	3 5 7	
17. (*) QN	Ефірна олія: вміст 1,8 цинеолу L, 5	низький середній високий	3 5 7	
18. QN	Насіння: маса 1000 шт. MS	мала середня велика	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів мирту звичайного

Коди фаз росту йрозвитку рослин сортумирту звичайного

Коди	Назва фаз росту й розвитку
1	початок відростання пагонів
2	бутонізація
3	максимальний ріст пагонів
4	початок цвітіння (на рослині розкриті 10% квіток)
5	повне цвітіння(на рослині розкриті 25% квіток)
6	зав'язування плодів
7	закінчення росту пагонів
8	достигання плодів
9	період зимового спокою

Загальний вигляд квіток і плодів *Myrtuscommunis*L.

До 2. Рослина: за висотою, см.

Низька до 40, середня – 40–70, висока – понад 70.

До 3. Пагін: за довжиною, см.

Короткий – до 40, середній – 40–60, довгий – понад 60.

До 6. Листкова пластинка: за довжиною, мм.

Коротка – до 15, середня – 16–36, довга – понад 36.

До 7. Листкова пластинка: за шириною, мм.

Вузька – до 10, середня – 11–15, широка – понад 15.

До14. Рослина: час початку цвітіння.

Ознаку визначають на рослинах 4–5-ти річного віку.

До 15. Вміст ефірної олії, % від сирої маси.

Вміст ефірної олії визначають методом Гінзберга.

Низький – до 0,2; середній – 0,21–0,35; високий – понад 0,36.

До 16. Ефірна олія: вміст міртенилацетату, %.

Ознаку визначають методом газорідинної хроматографії.

Низький – до 25, середній – 26–30, високий – понад 30.

До 17. Ефірна олія: вміст 1,8 цинеолу, %.

Низький – до 10, середній – 10–20, високий – понад 20.

До 18. Насіння: маса 1000 шт., г.

Мала – до 7,0; середня – 7,1–7,6; велика – понад 7,7.

9. Література

1. Биохимические методы анализа эфиромасличных растений и эфирных масел // Сборник научных трудов – Симферополь, 1972. – С. 108.

2. Капелев И. Г. О культуре мирта. Вестник сельскохозяйственной науки. – М: Колос, 1971 – № 9. – С. 66–68.

3. Котов М. І., Карнаух Є. Д., Морозюк С. С., Гончаров С. В. Ефіроолійні рослини України. – К.: Наукова думка, 1969. – С. 124.

4. Кривець Д. О., Позняк О. В. Методика проведення експертизи сортів чаберу садового (SaturejahortensisL.) на відмінність, однорідність та стабільність – К., 2004 – 4 с.

5. Работягов В. Д., Машанов В. И., Андреева Н. Ф. Интродукция эфиромасличных и пряно-ароматических растений – Ялта, 1999. – 32с.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Myrtus communis* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Мирт звичайний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки вМетодиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: життєва форма	дерево кущ		1[ ] 2[ ]
5.2 (5)	Пагін: опушення	відсутнє або дуже слабке слабке середнє сильне		 1[ ] 3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.3 (10)	Листкова пластинка: форма верхівки	гостра тупа		1[ ] 2[ ]
5.4 (11)	Плід:форма	округла еліптична грушоподібна		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.5 (12)	Плід: забарвлення	біле фіолетове		1[ ] 2[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.282.1 Код UPOV: NARCI

Методика
проведення експертизи сортів нарциса (*Narcissus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Narcissus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – цибулини

2.1 Компетентний орган визначаєскільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 15 цибулин розміромне менше 5 см у діаметрі, з добре розвиненою квітковою брунькою.

2.3 Рослинний матеріал має бути на вигляд здоровим, нев'ялим, неураженим хворобами, непошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних документів стосовно якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Оскільки денне світло може бути різним, колір квітки визначають або у підхожому приміщенні за штучного денного освітлення, або в середині дня у кімнаті, вікна якої виходять на північ. Спектральний склад штучного денного світла має відповідати стандарту CIE для денного світла D6500, а також лежати в допустимих межах, визначених британським стандартом 950, частина 1. Колір квіток визначають на білому фоні (паперовому). Для сортів-еталонів після назви сорту зазначено код класифікації та кольору, доповнені Садівницькою Класифікацією Нарцисів, як показано в додатку 1.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 15 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,10 × 0,20 м.

За умов вирощування рослин нарцису на вигінку (цвітіння взимку в горщиках діаметром 10 см), обстеження проводять за такою схемою:0,20 × 0,20 м.

Використано документ UPOVTG/87/2, 1983.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічнихідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 15 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 15 рослин або частин 15 рослин (наприклад, висота);

MS:вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 15 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 15 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Стебло: форма поперечного перерізу верхньої третини (ознака 3);
- Суцвіття: кількість квіток (ознака 14);
- Оцвітина: положення сегментів (ознака 25);
- Корона: за довжиною (ознака 40).

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів нарциса

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Стебло: за довжиною (від поверхні ґрунту до обгортки квітки) MG	коротке	3	Debutante (2 W-P)
		середнє	5	Dutch Master (1 Y-Y)
		довге	7	Pirate King (2 W-O)
2. PQ	Стебло: форма поперечного перерізу на рівні поверхні ґрунту VS	вузькоеліптична	1	Hiawassee (8 W-W)
		еліптична	2	Irish Luck (1 Y-Y)
		округла	3	Golden Dawn (8 Y-O)
3. (*) PQ	Стебло: форма поперечного перерізу верхньої третини VS	вузькоеліптична	1	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)
		еліптична	2	
		округла	3	
4. QN	Стебло: ребристість VS	відсутня або дуже слабка	1	Sweetness (7 Y-Y)
		слабка	3	Irish Luck (1 Y-Y)
		помірна	5	Salome (2 W-PPY)
		сильна	7	Highlife (2 W-O)
		дуже сильна	9	
5. QL	Листок: положення VS	пряме	3	Golden Horn (1 Y-Y)
		напівпряме	5	Mount Hood (1 W-W)
		горизонтальне	7	Topscore (2 Y-O)
6. QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	Rijnveld's Early Sensation
		середній	5	Golden Harvest (1 Y-Y)
		довгий	7	Antron
7. QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	Actaea (9 W-YYR)
		середній	5	Dutch Master (1 Y-Y)
		широкий	7	Mount Hood (1 W-W)
8. PQ	Листок: забарвлення VS	жовто-зелене	1	Lemon Doric
		сіро-зелене	2	George Leak
		зелене	3	Silver Chimes (8 W-Y)
		синьо-зелене	4	Crumlin
9. QL	Листок: скручування VS	відсутнє	1	Crumlin
		наявне	9	Golden Horn (1 Y-Y)
10. (+) QL	Листок: форма верхівкової частини VS	пряма	1	St. Keverne (2 Y-Y)
		зігнута	2	George Leak
11. (+) PQ	Листок: форма поперечного перерізу VS	пряма	1	Careysville
		увігнута	2	Golden Dawn (8 Y-O)
		V-подібна	3	
		округла	4	
12. (*) QN	Сезон цвітіння VG	осінь	1	
		зима	2	
		весна	3	

1	2	3	4	5
13.1 (*) QN	Лише для сортів, що цвітуть восени. Час початку цвітіння VG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	
13.2 (*) QN	Лише для сортів, що цвітуть узимку. Час початку цвітіння VG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	
13.3 (*) QN	Лише для сортів, що цвітуть навесні. Час початку цвітіння VG	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	
14. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS	завждиодна	1	Unsurpassable (1 Y-Y)
		інодібільшеоднієї	2	Highfield Beauty (8 Y-O)
		завждибільшеоднієї	3	Grand Soleil d’Or (8 Y-O)
15. (*) QL	Суцвіття: положення відносно листків VS	нижче	1	Irish Minstrel (2 W-Y)
		на одному рівні	2	Kingcraft (8 W-GO)
		вище	3	Brabazon (1 Y-Y)
16. (+) PQ	Обгортка квітки: забарвлення (за розчленування) VS	жовтувате	1	
		зелене	2	Rashee (1 W-W)
		коричнюватe	3	Papua (4 Y-Y)
		коричневе	4	
17. QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	St. Keverne (2 Y-Y)
		середня	5	Pirate King (2 W-O)
		довга	7	Leander
18. (+) QN	Суцвіття: за шириною (на стадії пензлика) MS	вузьке	3	Bombay (2 Y-YYR)
		середнє	5	Golden Riot (1 Y-Y)
		довге	7	Great Leap (4 W-Y)
19. QL	Квітка: положення VS	висхідне	1	Royal Delight (1 Y-Y)
		горизонтальне	2	Brabazon (1 Y-Y)
		похиле	3	Mary Ann (2 W-W)
20. QL	Квітка: за типом VS	проста	1	Golden Harvest (1 Y-Y)
		повна	2	Cheerfulness (4 W-Y)
21. QN	Лише для сортів з повною квіткою. Квітка: кількість завитків сегментів оцвітини MS	мала	3	Mary Copeland (4 W-O)
		середня	5	Papua (4 Y-Y)
		велика	7	Great Leap (4 W-Y)

1	2	3	4	5
22. QN	Лише для сортів з повною квіткою. Квітка: кількість завитків сегментів корони MS	мала	3	Big Wig (4 W-Y)
		середня	5	Gaytime (4 W-R)
		велика	7	Takoradi (4 W-W)
23. (*) (+) QL	Оцвітина: положення відносно квіткової осі VS	сильно загнуте	1	Charity May (6 Y-Y)
		загнуте	3	February Gold (6 Y-Y)
		під прямим кутом	5	St. Keverne (2 Y-Y)
		вигнуте	7	Malvern City (1 Y-Y)
		сильно вигнуте	9	
24. (*) QN	Оцвітина: діаметр (із сегментами, що знаходяться під прямим кутом до квіткової осі) MS	малий	3	Sweetness (7 Y-Y)
		середній	5	Salome (2 W-PPY)
		великий	7	Empress of Ireland (1 W-W)
25. (*) QL	Оцвітина: положення сегментів VS	вільні	1	Horn of Plenty (5 W-W)
		дотичні	2	Hiawassee (8 W-W)
		перекриваються	3	Debutante (2 W-P)
26. QL	Оцвітина: ступінь перекриття сегментів VS	малий	3	Actaea (9 W-YYR)
		середній	5	Torchdance (2 Y-Y)
		великий	7	Golden Horn (1 Y-Y)
27. QN	Трубка оцвітини: за довжиною VS	коротка	3	Ballygarvey (1 W-Y)
		середня	5	Ann Abbott
		довга	7	Actaea (9 W-YYR)
28. (+) QN	Трубка оцвітини: діаметр MS	малий	3	Hiawassee (8 W-W)
		середній	5	Patagonia (2 Y-R)
		великий	7	White Chief (1 W-W)
29. QN	Сегмент оцвітини: за довжиною MS	короткий	3	Golden Dawn (8 Y-O)
		середній	5	Ballygarvey (1 W-Y)
		довгий	7	Mary Ann (2 W-W)
30. QN	Сегмент оцвітини: за шириною MS	вузький	3	Blaris (2 W-P)
		середній	5	Torchdance (2 Y-Y)
		широкий	7	Debutante (2 W-P)
31. (+) PQ	Сегмент оцвітини: форма VS	дуже вузькояйцеподібна	1	Horn of Plenty (5 W-W)
		вузькояйцеподібна	3	Fireproof (2 Y-O)
		яйцеподібна	5	Border Chief (2 Y-R)
		широкояйцеподібна	7	Debutante (2 W-P)
		дуже широкояйцеподібна	9	
32. PQ	Сегмент оцвітини: забарвлення за відкриття бутона VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
33. PQ	Сегмент оцвітини: забарвлення за повного розкриття квітки, VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
34. PQ	Сегмент оцвітини: за конфігурацією VS	плоский	1	St. Keverne (2 Y-Y)
		закривлений	2	Golden Cheer (2 Y-Y)
		увігнутий	3	Blaris (2 W-P)
		перегнутий	4	Irish Prince (1 Y-Y)
		звивистий	5	
35. (+) QL	Сегмент оцвітини: кінчик нижнього сегмента внутрішнього завитка VS	гострий	1	Hiawassee (8 W-W)
		загострений	2	Blaris (2 W-P)
		широкий загострений	3	Highlife (2 W-O)
		загострений з носиком	4 5	Highfield Beauty (8 Y-O)
		округлий		
36. (+) QL	Сегментоцвітини: типкраю VS	цілісний	1	Pirate King (2 W-O)
		знадрізом	2	Actaea (9 W-YYR)
37. QL	Сегмент оцвітини: характер поверхні VS	гладенька	1	St. Keverne (2 Y-Y)
		складчаста	2	Ice Follies (2 W-W)
		крепоподібна	3	Debutante (2 W-P)
		складчаста і крепоподібна	4	
38. QN	Сегмент оцвітини: за товщиною MS	дуже тонкий	1	
		тонкий	3	Inglescombe (4 Y-Y)
		середній	5	White Magic (2 W-W)
		товстий	7	Irish Minstrell (2 W-Y)
		дуже товстий	9	Carrickbeg (1 Y-Y)
39. (*) QL	Корона: тип VS	вузька	1	Golden Harvest (1 Y-Y)
		розширена	2	Baccarat (11 Y-Y)
40. (*) QN	Корона: за довжиною MS	дуже коротка	1	Romeo (8 Y-O)
		коротка	3	Perimeter (3 Y-YYR)
		середня	5	Fortune (2 Y-O)
		довга	7	Joseph McLeod (1 Y-Y)
		дуже довга	9	Unsurpassable (1 Y-Y)
41. QN	Корона: діаметр біля отвору MS	малий	3	Romeo (8 Y-O)
		середній	5	Avenger (2 W-R)
		великий	7	Ice Follies (2 W-W)
42. (+) PQ	Корона: форма VS	пласка	1	Actaea (9 W-YYR)
		циліндрична	2	Pirate King (2 W-O)
		дзвоникоподібна	3	Unsurpassable (1 Y-Y)
		глечикоподібна	4	Charity May (6 Y-Y)
		обернено-конічна	5	Little Witch (6 Y-Y)
		бокалоподібна	6	Sealing Wax (2 Y-R)
		чашоподібна	7	Debutante (2 W-P)
		з виступом	8	Brabazon (1 Y-Y)
		загорнутий край	9	Toorak Gold (2 Y-Y)

1	2	3	4	5
43. (+) PQ	Корона: забарвлення вічка за відкриття бутона VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
44. (+) PQ	Корона: забарвлення середньої зони за відкриття бутона VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
45. (+) PQ	Корона: забарвлення краю за відкриття бутона VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
46. (*) (+) PQ	Корона: забарвлення вічка за повного розвитку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
47. (*) (+) PQ	Корона: забарвлення середньої зони за повного розвитку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
48. (*) (+) PQ	Корона: забарвлення краю за повного розвитку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
49. (*) (+) PQ	Корона: забарвлення середньої зони зовнішньогобоку за повного розвитку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
50. QL	Корона: звивистість краю VS	відсутня	1	
		наявна	9	
51. QL	Корона: частки VS	відсутні	1	
		наявні	9	
52. (+) QL	Корона: тип краю VS	цілісний	1	Silver Chimes (8 W-Y)
		округлозубчастий	2	Bird of Dawning (1 Y-Y)
		гофрований	3	Highlife (2 W-O)
		складногофрований	4	Early Bride (2 W-O)
53. QL	Корона: потовщені зони краю VS	відсутні	1	
		наявні	9	
54. QL	Корона: загнутість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	Blaris (2 W-P)
		слабка	3	Wahkeena (2 W-Y)
		помірна	5	Ballygarvey (1 W-Y)
		сильна	7	Toorak Gold (2 Y-Y)
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
55. QL	Корона: зморшка VS	відсутня або дуже слабка	1	Carrickbeg (1 Y-Y)
		слабка	3	Border Chief (2 Y-R)
		помірна	5	Blaris (2 W-P)
		сильна	7	Highlife (2 W-O)
		дуже сильна	9	
56. QN	Корона: довжина зморшкивідносно довжини корони MS	біля половини довжини	1	Blaris (2 W-P)
		понад половину довжини	2	Highlife (2 W-O)
57. (*) QL	Пиляки: положення двох завитків уздовж квіткової осі VS	на різних рівнях	1	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)
		на однаковомурівні	2	Daydream (2 Y-W)
58. (*) QL	Пиляки зовнішнього завитка: положення відносно отвору трубки оцвітини VS	нижче	3	
		на одному рівні	5	Winifred van Graven (3 W-YYR)
		вище	7	Ballygarvey (1 W-Y)
59. (*) QL	Пиляки внутрішнього завитка: положення відносно отвору трубки оцвітини VS	нижче	3	Verger
		на одному рівні	5	Winifred van Graven (3 W-YYR)
		вище	7	Ballygarvey (1 W-Y)
60. QL	Пиляк: звивистість VS	відсутня	1	Irish Luck (1 Y-Y)
		наявна	9	Medallist (2 W-YPP)
61. QN	Тичинкова нитка тичинок зовнішнього завитка: за довжиною MS	відсутня або дуже коротка	1	Actaea (9 W-YYR)
		коротка	3	Avenger (2 W-R)
		середня	5	Highlife (2 W-O)
		довга	7	Ballygarvey (1 W-Y)
		дуже довга	9	
62. QN	Тичинкова нитка тичинок внутрішнього завитка: за довжиною MS	відсутня або дуже коротка	1	Actaea (9 W-YYR)
		коротка	3	Avenger (2 W-R)
		середня	5	Winifred van Graven (3 W-YYR)
		довга	7	Ballygarvey (1 W-Y)
		дуже довга	9	
63. QN	Тичинкова нитка: довжина у внутрішньому завитку порівняно з довжиною у зовнішньому MS	коротша	3	
		однакова	5	Ballygarvey (1 W-Y)
		довша	7	Winifred van Graven (3 W-YYR)

1	2	3	4	5
64. PQ	Тичинкова нитка: забарвлення біля основи VS	зеленувате	1	Highlife (2 W-O)
		кремове	2	Ballygarvey (1 W-Y)
		сіро-жовте	3	Salome (2 W-PPY)
		жовте	4	Golden Horn (1 Y-Y)
		оранжеве	5	Avenger (2 W-R)
65. PQ	Тичинкова нитка: забарвлення верхньої частини VS	біле	1	Ballygarvey (1 W-Y)
		зеленувате	2	Pirate King (2 W-O)
		кремове	3	Golden Horn (1 Y-Y)
		жовте	4	
		оранжеве	5	Avenger (2 W-R)
66. PQ	Пилок: забарвлення VS	сіро-жовте	1	Patagonia (2 Y-R)
		жовте	2	Golden Horn (1 Y-Y)
		оранжеве	3	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)
67. (*) QL	Приймочка: положення відносно пиляків зовнішнього завитка VS	нижче	3	Gloriosus (8 W-Y)
		на одному рівні	5	Green Howard (3 W-GYY)
		вище	7	Accent (2 W-P)
68. QL	Тільки для сортів з пиляками різних рівнів. Приймочка: положення відносно пиляків внутрішнього завитка VS	нижче	3	Newton (8Y-Y)
		на одному рівні	5	Grand Monarque (8 W-Y)
		вище	7	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)
69. PQ	Стовпчик: забарвлення біля основи VS	зеленувате	1	
		кремове	2	
		жовте	3	
		оранжеве	4	Avenger (2 W-R)
70. (*) QL	Тільки для сортів із повною квіткою:зав'язь VS	відсутня	1	
		наявна	9	
71. (*) (+) PQ	Зав'язь: форма поперечного перерізу VS	трикутна	1	Golden Dawn (8 Y-O)
		шестикутна	2	Debutante (2 W-P)
		округла	3	White Chief (1 W-W)
		рифлена	4	Avenger (2 W-R)
		неправильної форми	5	Actaea (9 W-YYR)

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів нарциса

До 1. Стебло: за довжиною (від поверхні ґрунту до обгортки квітки).

До 10. Листок: форма верхівкової частини.

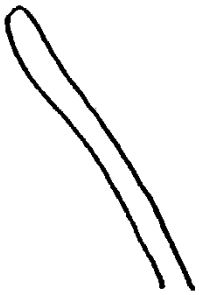

1
Пряма

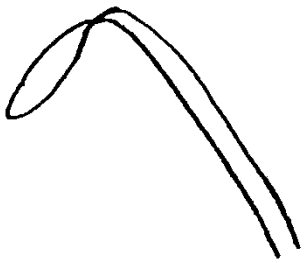

2
загнута

До 11. Листок: форма поперечного перерізу.

1
Пряма

2
увігнута

3
V-подібна

4
округла

До 16 і 18. Стадії розвитку квітки.

1
Стадія пензлика

2
розщеплення обгортки

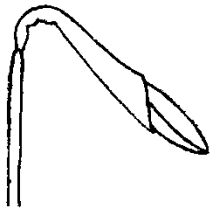

3
«гусяча шия»

4
товста «гусяча шия»

До 18. Суцвіття: за шириною (на стадії пензлика).

3
Вузьке

5
середнє

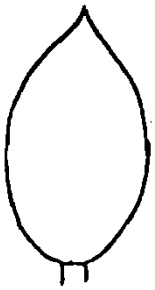

7
широке

До 23. Оцвітина: положення відносно квіткової осі.

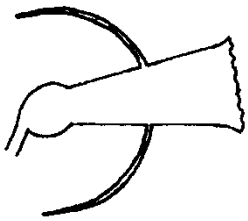

1
Сильно загнуте

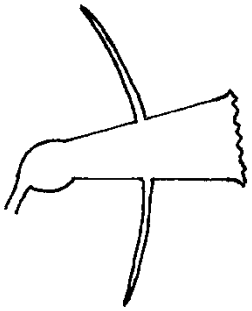

3
загнуте

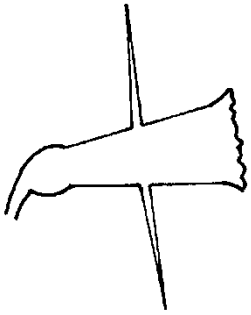

5
під прямим кутом

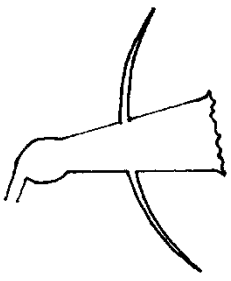

7
вигнуте

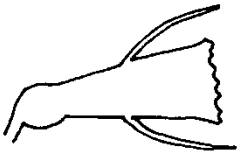

9
сильно вигнуте

До 28. Трубка оцвітини: діаметр.

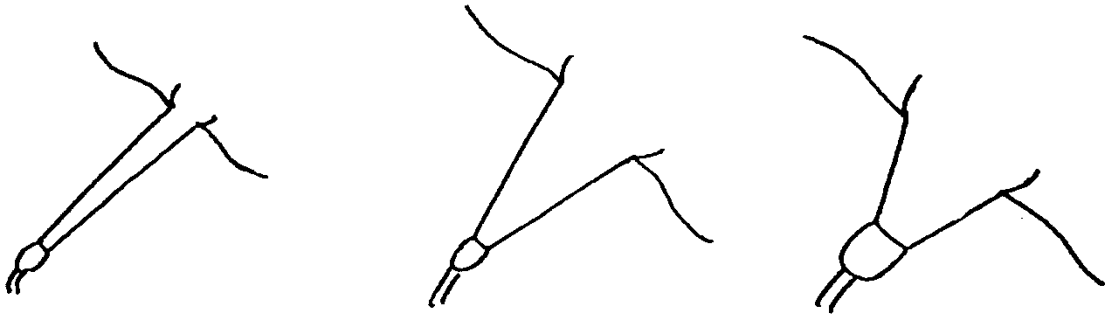

3	5	7
Малий	середній	великий

До 31. Сегмент оцвітини: форма.

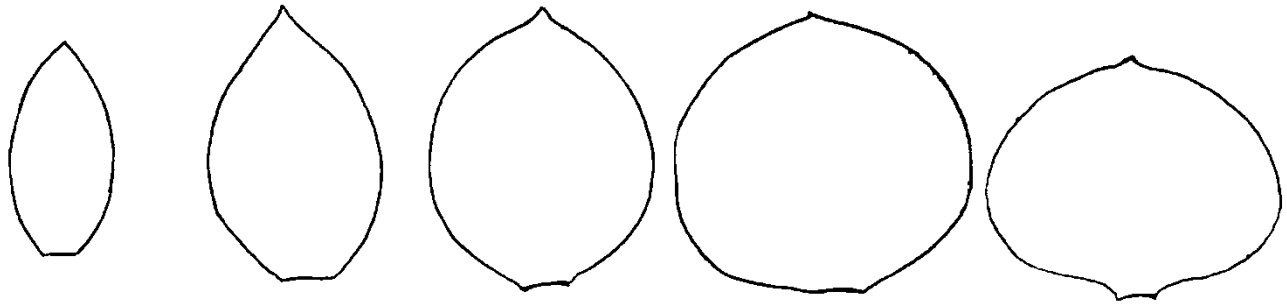

1	3	5	7	9
Дужевузько-яйцеподібна	вузько-яйцеподібна	яйцеподібна	широко-яйцеподібна	дуже широко-яйцеподібна

До 35. Сегмент оцвітини: кінчик нижнього сегмента внутрішнього завитка.

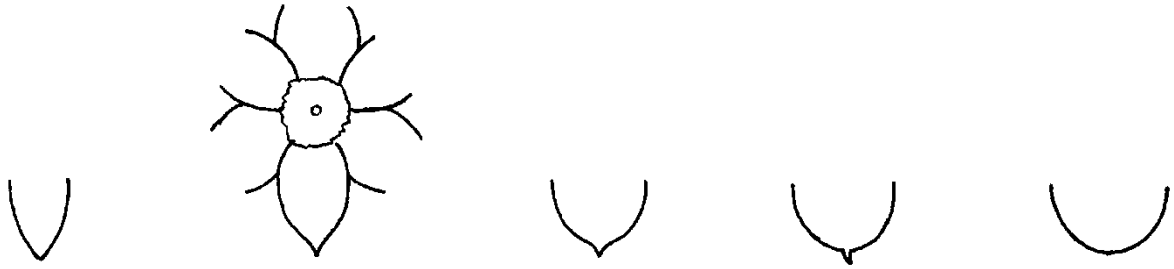

1	2	3	4	5
Гострий	загострений	широкий загострений	загострений з носиком	округлий

До 36. Сегмент оцвітини: тип краю.

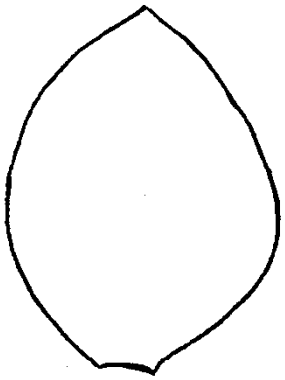

1
Цілісний

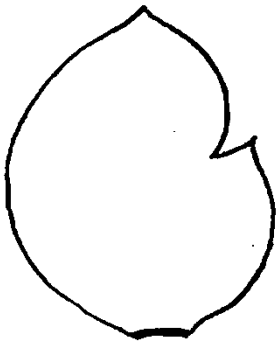

2
з надрізом

До 42. Корона: форма.

1
Пласка

2
циліндрична

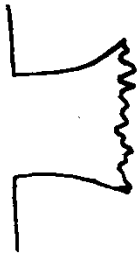

3
дзвоникоподібна

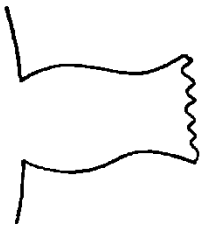

4
глечикоподібна

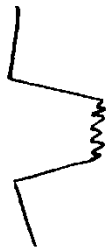

5
обернено-конічна

6
бокалоподібна

7
чашоподібна

8
із виступом

9
загорнутий край

До 43–49. Корона: кольорові зони.

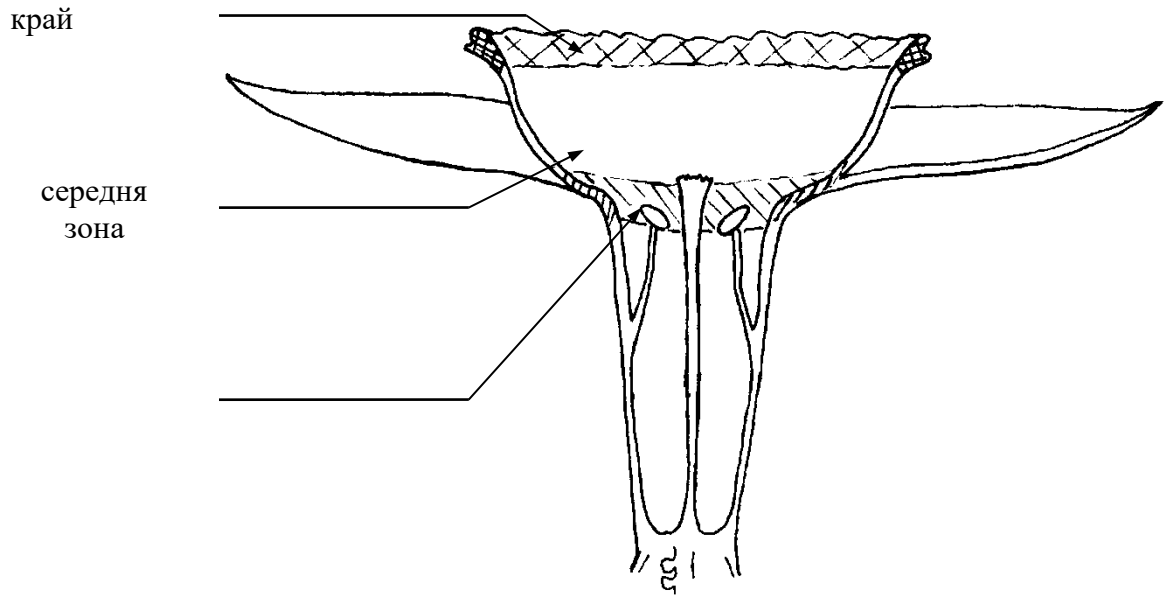

До 52. Корона: тип краю.

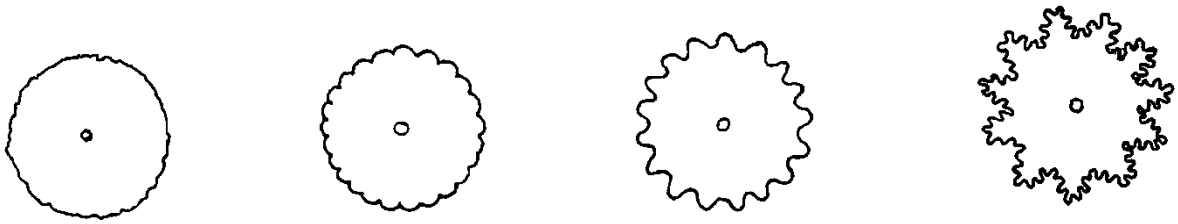

1 Цілісний | 2 округлозубчастий | 3 гофрований | 4 складногофрований

До 71. Зав’язь: форма поперечного перерізу.

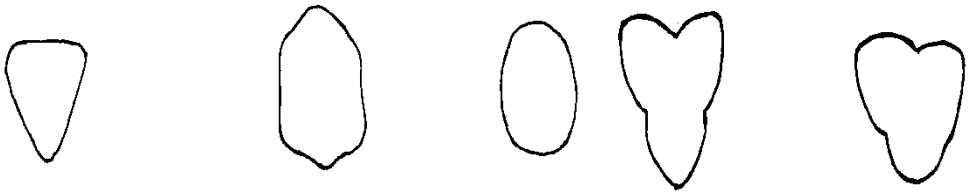

1 Трикутна | 2 шестикутна | 3 округла | 4 рифлена | 5 неправильної форми

Додаток 1

Садівницька класифікація нарциса

1. Класифікація сортів нарциса базується на описі і вимірюваннях, наданих особою, яка реєструє сорт, або класифікація надається такою особою безпосередньо.

2. Кольори, прийнятні для описування сортів нарциса представлені такими позначками:

W – білий; G – зелений; Y – жовтий; P – рожевий; O – оранжевий; R – червоний.

3. Квітки нарцисів мають оцвітину і корону.

4. Оцвітину описують літерою або літерами коду кольорів, які підходять найбільше.

5. Корону поділяють на три зони: :вічкову, середню та край або ободок (облямівка). Кодовий опис починають з вічкової зони.

6. Літера або літери коду кольорів, які найточніше описують оцвітину, слідують за класифікаційною назвою.

7. Далі йдуть літери коду кольорів, які найточніше описують зони корони від вічкової зони до краю, відокремлюючи від літер, що описують оцвітину, дефісом. У четвертому відділі, літери коду кольорів, які найточніше описують суміш пелюсток і пелюсточок, взятих із корони,розташовані у відповідному порядку, використовуючи три, два або один код кольорів, які підходять.

8. Якщо корона в основному одного кольору, описують однією літерою коду кольорів.

Використовуючи ці основні вимоги, нарциси класифікують таким чином:

Від-діл	Назва	Відмітні ознаки
1	Лійкоподібні нарциси садові	Одна квітка на стеблі, лійка або корона одного розміру або довша за сегменти оцвітини
2	Довгочашеподібні нарциси садові	Одна квітка на стеблі, чаша або корона не коротша за 1/3 довжини сегмента оцвітини
3	Короткочашеподібні нарциси садові	Одна квітка на стеблі, чаша або корона не довші за 1/3 довжини сегмента оцвітини
4	Повні нарциси садові	Повні квітки
5	Narcissus triandrus садові	Домінують ознаки *Narcissus triandrus*
6	Narcissus cyclamineus садові	Домінують ознаки*Narcissus cyclamineus*
7	Narcissus jonquilla садові	Домінують ознаки*Narcissus jonquilla*
8	Narcissus tazetta садові	Домінують ознаки*Narcissus tazetta*
9	Narcissus poeticus садові	Домінують ознаки*Narcissus poeticus*
10	Види диких форм і диких гібридів	Усі види диких і таких, що вважаються дикими формами та гібриди, включаючи повні форми цих сортів
11	Нарциси з розщепленою короною садові	Корона розщеплена принаймні на 1/3 своєї довжини
12	Змішані сорти	Усі нарциси, які не увійшли до жодного з вищенаведених відділів

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofNarcissi (*Narcissus* L.) (TG/87/2, UPOV) // Geneva. 1983-10-04. – 36 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg087.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Narcissus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Нарцис**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) цибулинами [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (3)	Стебло: форма поперечного перерізу верхньої третини	вузькоеліптична	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)	1 [ ]
		еліптична		2 [ ]
		округла		3 [ ]
5.2 (14)	Суцвіття: кількість квіток	завжди одна	Unsurpassable (1 Y-Y)	1 [ ]
		іноді більше однієї	Highfield Beauty (8 Y-O)	2 [ ]
		завжди більше однієї	Grand Soleil d'Or (8 Y-O)	3 [ ]
5.3 (25)	Оцвітина: положення сегментів	вільні	Horn of Plenty (5 W-W)	1 [ ]
		дотичні	Hiawassee (8 W-W)	2 [ ]
		перекриваються	Debutante (2 W-P)	3 [ ]
5.4 (40)	Корона: за довжиною	дуже коротка	Romeo (8 Y-O)	1 [ ]
		коротка	Perimeter (3 Y-YYR)	3 [ ]
		середня	Fortune (2 Y-O)	5 [ ]
		довга	Joseph McLeod (1 Y-Y)	7 [ ]
		дуже довга	Unsurpassable (1 Y-Y)	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.287 Код UPOV: CYMBI

Методика

проведення експертизи сортів орхідеї (*Cymbidium* Sw.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Cymbidium* Sw., що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – дво-, трирічні рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити 15 дво-, трирічних рослин і не менше двохпсевдобульб на кожній.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Оскільки денне світло може бути різним, колір квітки визначають або у підхожому приміщенні при штучному денному світлі, або опівдні в кімнаті, вікна якої виходять на північ. Спектральний склад штучного денного світла повинен відповідати стандарту CIE для денного світла D6500, і лежати в допустимих межах, визначених британським стандартом 950, частина 1. Колір квіток визначають на фоні білого паперу.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 15 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,45 м.

Використано документ UPOVTG/164/3, 1999.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 15 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 15 рослин або частин 15рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 15 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 15 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: розмір (ознака 1);
- Лише для сортів із суцвіттям китиця.Суцвіття: кількість квіток (ознака 20);
- Квітконіжка: положення (ознака 24);
- Квітка: загальний вигляд пелюсток та чашолистків (ознака 28);
- Квітка: за довжиною (ознака 29);
- Квітка: за шириною (ознака 30);
- Час цвітіння (ознака 100);
- Квітка: переважаюче забарвлення (п. 5.8 Технічної анкети).

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів орхідеї

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: розмір MG	малий	3	
		середній	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		великий	7	
2. (*) QN	Рослина: висота кінця найдовшого листка відносно поверхні ґрунту MS	значно вище	1	
		дещо вище	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		на однаковому рівні	5	
		дещо нижче	7	
		значно нижче	9	
3. (*) (+) QN	Рослина: кут між поздовжньою віссю та відрізком від основи до найвищої точки вигину MS	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
4. (*) (+) QN	Рослина: кут між поздовжньою віссю та відрізком від основи до кінця найдовшого листка MS	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
5. (*) QN	Псевдобульба: розмір MS	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	Half Moon «Banana Boat»
		великий	7	
6. (+) PQ	Псевдобульба: форма поздовжнього розрізу VS	довгаста	1	
		еліптична	2	
		округла	3	Sweet Love «Catilo»
		яйцеподібна	4	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
7. PQ	Псевдобульба: форма поперечного перерізу VS	еліптична	1	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		округла	2	Lucky Rainbow «Lapine Lily»
8. (*) QN	Рослина: кількість листків MS	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
9. (*) QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	
		середній	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		довгий	7	

1	2	3	4	5
10. (*) QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
11. QN	Листок: за товщиною MS	тонкий	3	
		середній	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		товстий	7	
12. (*) (+) PQ	Листок: форма VS	вузько-ланцетна	1	
		лінійна	2	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		округло-ланцетна	3	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		лопатоподібна	4	
13. (+) PQ	Листок: форма верхівки VS	загострена	1	
		тупа	2	
		вирізна	3	
14. (+) PQ	Листок: симетрія верхівки VS	асиметрична	1	
		симетрична	2	
15. PQ	Листок: форма поперечного перерізу VS	пряма	1	Lucky Rainbow «Lapine Lily»
		увігнута	2	
16. QL	Листок: скручування VS	відсутнє або дуже слабке	1	Sweet Love «Catilo»
		слабке	3	
		помірне	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		сильне	7	
		дуже сильне	9	Great Flower «Hige»
17. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
18. QL	Листкова піхва: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	
		наявне	9	
19. (*) QL	Суцвіття: за типом VG	поодинока квітка	1	
		китиця	2	
20. (*) QN	Лише для сортів із суцвіттям китиця. Суцвіття: кількість квіток MS	мала	3	
		середня	5	Sweet Love «Catilo»
		велика	7	
21. (*) QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		довга	7	

1	2	3	4	5
22. (*) QN	Квітконіжка: за товщиною MS	тонка	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		товста	7	
23. QN	Квітконіжка: за міцністю VS	слабка	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		міцна	7	Sweet Love «Catilo»
24. (*) QL	Квітконіжка: положення VS	пряме	1	Half Moon «Banana Boat»
		напівпряме	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		горизонтальне	5	
		напівобвисле	7	
		обвисле	9	
25. (*) QL	Квітконіжка: антоціанове забарвлення VS	відсутнє	1	
		наявне	9	
26. QN	Квітконіжка: розмір приквітка MS	малий	3	
		середній	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		великий	7	
27. (*) QL	Квітка: за типом VG	проста	1	
		напівповна	2	
		повна	3	
28. (*) QL	Квітка: загальний вигляд пелюсток та чашолистків VS	усізагнуті	1	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		деякізагнуті, деякіпрямі	2	Great Flower «Hige»
		усіпрямі	3	Fire Starter «Perfect Rouge»
		деякіпрямі, деякізагорнуті	4	
		усізагорнуті	5	
		деякізагнуті, деякізагорнуті	6	
29. (*) (+) QN	Квітка: за довжиною MS	коротка	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		середня	5	
		довга	7	
30. (*) (+) QN	Квітка: за шириною MS	вузька	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		середня	5	Fire Starter «Perfect Rouge»
		широка	7	

1	2	3	4	5
31. QN	Квітка: аромат VS	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	2	
		сильний	3	
32. (*) QN	Дорсальний чашолисток: за довжиною MS	короткий	3	Green Sour «Fresh»
		середній	5	Fire Starter «Perfect Rouge»
		довгий	7	
33. (*) QN	Дорсальний чашолисток: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	Fire Starter «Perfect Rouge»
		широкий	7	
34. (*) (+) PQ	Дорсальний чашолисток: форма VS	ланцетна	1	
		лінійна	2	
		видовжена	3	Fire Starter «Perfect Rouge»
		еліптична	4	Sweet Love «Catilo»
		яйцеподібна	5	
35. (*) (+) QL	Дорсальний чашолисток: вигин поздовжньої осі VS	загнута з загорнутим кінцем	1	
		сильно загнута	2	
		злегка загнута	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		пряма	4	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		злегка загорнута	5	
		сильно загорнута	6	
		загорнута з загнутимкінцем	7	
36. (+) PQ	Дорсальний чашолисток: форма верхівки VS	вузькозагострена	1	
		загострена	2	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		тупа	3	
		обрізана	4	
		вирізна	5	
37. (*) QL	Дорсальний чашолисток: загин краю VS	відсутній або дуже слабкий	1	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
		дуже сильний	9	

1	2	3	4	5
38. (*) QN	Дорсальний чашолисток: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
39. (*) QN	Латеральний чашолисток: за довжиною MS	короткий	3	Green Sour «Fresh»
		середній	5	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		довгий	7	
40. (*) QN	Латеральний чашолисток: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		широкий	7	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
41. (*) (+) PQ	Латеральний чашолисток: форма VS	ланцетна	1	
		лінійна	2	Half Moon «Banana Boat»
		видовжена	3	
		еліптична	4	
		яйцеподібна	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
42. (*) (+) QL	Латеральний чашолисток: вигин поздовжньої осі VS	загнута з загорнутою верхівкою	1	
		сильно загнута	2	
		злегка загнута	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		пряма	4	Lucky Rainbow «Lapine Lily»
		злегка загорнута	5	
		сильно загорнута	6	
		загорнута з загнутою верхівкою	7	
43. (+) PQ	Латеральний чашолисток: форма верхівки VS	вузькозагострена	1	
		загострена	2	Fire Starter «Perfect Rouge»
		тупа	3	
		обрізана	4	
		вирізана	5	
44. (*) QL	Латеральний чашолисток: загин краю VS	відсутній або дуже слабкий	1	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		слабкий	3	
		помірний	5	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		сильний	7	
		дуже сильний	9	

1	2	3	4	5
45. (*) QN	Латеральний чашолисток: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Great Flower «Hige»
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
46. (*) QN	Чашолисток: кількість кольорів VS	один	1	
		два	2	
		три	3	
		понад три	4	
47. (*) PQ	Чашолисток: забарвлення середньої частини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
48. (*) QL	Чашолисток: межа між кольоровими зонами VS	переривчаста	1	
		поступова	2	
49. (*) PQ	Чашолисток: забарвлення краю VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
50. (*) QL	Чашолисток: плямистість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
51. QN	Чашолисток: розмір плям MS	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
52. PQ	Чашолисток: забарвлення плям VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
53. (*) (+) QL	Чашолисток: клиновидна зона (іншого забарвлення) VS	відсутня	1	
		наявна	9	
54. PQ	Чашолисток: забарвлення клиновидної зони (як для 53) VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
55. (*) QL	Пелюстка: смуги VS	відсутні	1	
		наявні	9	
56. PQ	Пелюстка: забарвлення смуг VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
57. (*) QN	Пелюстка: за довжиною MG	коротка	3	
		середня	5	Fire Starter «Perfect Rouge»
		довга	7	

1	2	3	4	5
58. (*) QN	Пелюстка: за шириною MG	вузька	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		широка	7	Excel Amour «Look»
59. (*) (+) PQ	Пелюстка: форма VS	лінійна	1	
		видовжена	2	Sweet Love «Catilo»
		еліптична	3	
		ромбічна	4	
		яйцеподібна	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		лопатоподібна	6	
60. (*) (+) QL	Пелюстка: вигин поздовжньої осі VS	загнута з загорнутим кінцем	1	
		сильно загнута	2	
		злегка загнута	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		пряма	4	Lucky Rainbow «Lapine Lily»
		злегка загорнута	5	
		сильно загорнута	6	
		загорнута з загнутимкінцем	7	
61. (+) PQ	Пелюстка: форма верхівки VS	вузька гостра	1	
		гостра	2	
		тупа	3	
		обрізана	4	
		вирізна	5	
62. (*) QN	Пелюстка: вигин краю VS	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
		дуже сильний	9	
63. (*) QN	Пелюстка: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Half Moon «Banana Boat»
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
64. (*) QN	Пелюстка: кількість кольорів MG	один	1	
		два	2	
		три	3	
		понад три	4	
65. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення середньої частини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
66. (*) QL	Пелюстка: межа між кольоровими зонами VS	переривчаста	1	
		поступова	2	
67. (*) PQ	Пелюстка:забарвленнякрая VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
68. (*) QL	Пелюстка: плямистість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
69. QN	Пелюстка: розмір плям MS	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
70. PQ	Пелюстка: забарвлення плям VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
71. (*) (+) QL	Пелюстка: клиноподібна зона (іншого забарвлення) VS	відсутня	1	
		наявна	9	
72. PQ	Пелюстка: забарвлення клиновидної зони (як для 71) VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
73. (*) QL	Пелюстка:смугастість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
74. PQ	Пелюстка: забарвлення смуг VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
75. (*) QN	Губа: за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Lapine Smile»
		довга	7	
76. (*) QN	Губа: за шириною MS	вузька	3	
		середня	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		широка	7	Excel Amour «Look»
77. (*) (+) PQ	Губа: форма VS	вузькотрикутна	1	
		трикутна	2	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		трапецієподібна	3	
		округла	4	Great Flower «Hige»
		приплюснута	5	Excel Amour «Look»
		лопатоподібна	6	

1	2	3	4	5
78. (*) (+) PQ	Губа: форма поздовжнього розрізу VS	загнута з загорнутим кінцем	1	
		сильно загнута	2	
		злегка загнута	3	Great Flower «Hige»
		пряма	4	
		злегка загорнута	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		сильно загорнута	6	
		загорнута з загнутимкінцем	7	
79. QL	Губа: розсіченість верхівки VS	відсутня	1	
		наявна	9	
80. (*) QN	Губа: вигин краю VS	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
		дуже сильний	9	
81. (*) QN	Губа: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
82. (*) QN	Губа: кількість кольорів VS	один	1	
		два	2	
		три	3	
		понад три	4	
83. (*) PQ	Губа: забарвлення середньої частини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
84. (*) QL	Губа: межа між кольоровими зонами VS	переривчаста	1	
		поступова	2	
85. (*) PQ	Губа: забарвлення краю VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
86. (*) QL	Губа: плямистість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
87. QN	Губа: розмір плям MS	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
88. PQ	Губа: забарвлення плям VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
89. (*) (+) QL	Губа:клиноподібна зона (іншого забарвлення) VS	відсутня	1	
		наявна	9	
90. PQ	Губа: забарвлення клиновидної зони (як для 89) VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
91. (*) QL	Губа: смугастість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
92. PQ	Губа: забарвлення смуг VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
93. (*) PQ	Гіностемій: забарвлення середньої частини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
94. (*) PQ	Гіностемій: забарвлення верхівки VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
95. (*) QL	Гіностемій: межа між кольоровими зонами VS	переривчаста	1	
		поступоваа	2	
96. (*) QL	Гіностемій: плямистість VS	відсутня	1	
		наявна	9	
97. QN	Гіностемій: розмір плям MS	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
98. PQ	Гіностемій: забарвлення плям VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
99. (*) PQ	Гіностемій: забарвлення приймочки VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
100. (*) QN	Час цвітіння VG	восени	1	Green Sour «Fresh»
		на початку зими	2	
		серед зими	3	Lucky Rainbow «Sainte Lapine»
		весною	4	
		цілорічно	5	Shellpearl «Parnasse»

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів орхідеї

До 3 та 4. Рослина: кут між поздовжньою віссю і відрізком від основи до найвищої точки вигину (3), і до кінця найдовшого листка (4).

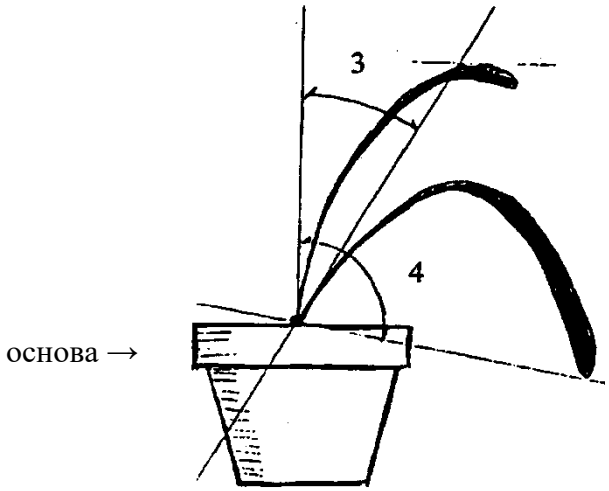

До 6. Псевдобульба: форма поздовжнього перетину.

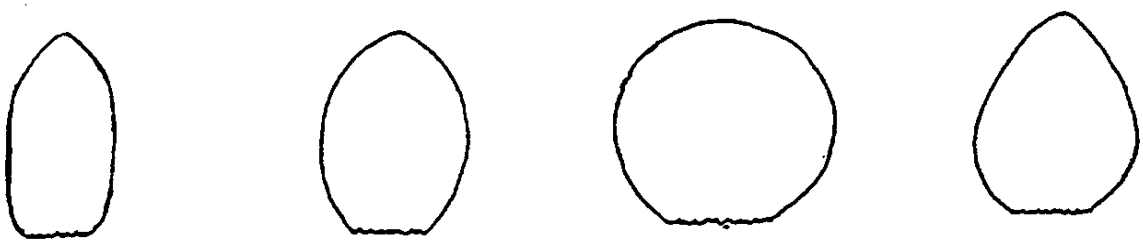

1 Довгаста | 2 еліптична | 3 округла | 4 яйцеподібна

До 12. Листок: форма.

1 Вузьколанцетна | 2 лінійна | 3 округло-ланцетна | 4 лопатоподібна

До 13 і 14. Листок: форма (13) та симетрія (14) кінця.

Асиметрична

1 Гостра | 2 тупа | 3 вирізна

Симетрична

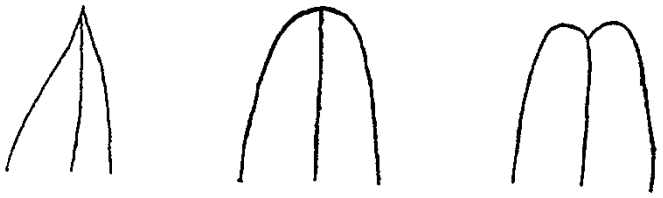

До 29 і 30. Квітка: за довжиною (29) та шириною (30).

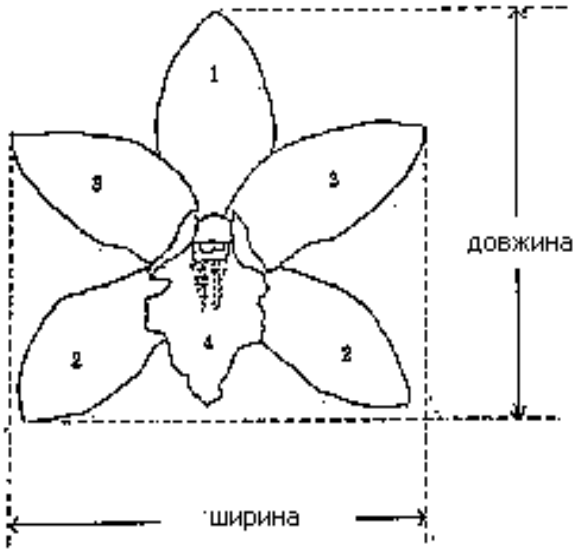

1. Дорсальний чашолисток
2. Латеральний чашолисток
3. Пелюстка
4. Губа

До 34 і 41. Дорсальний (34) і латеральний (41) чашолисток: форма.

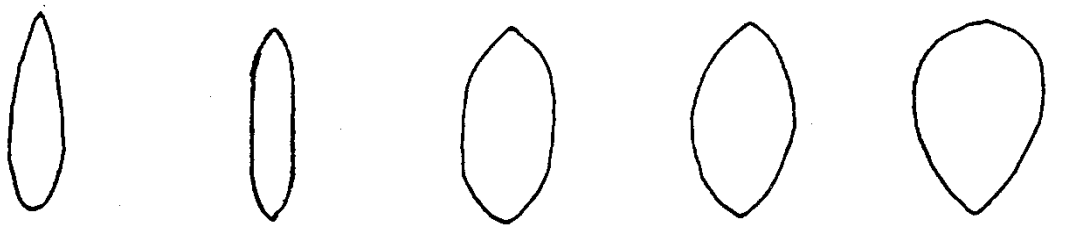

1	2	3	4	5
Ланцетна	лінійна	видовжена	еліптична	яйцеподібна

До 36, 43, 61. Дорсальний (36) і латеральний (43) чашолистки та пелюстка (61): форма верхівки.

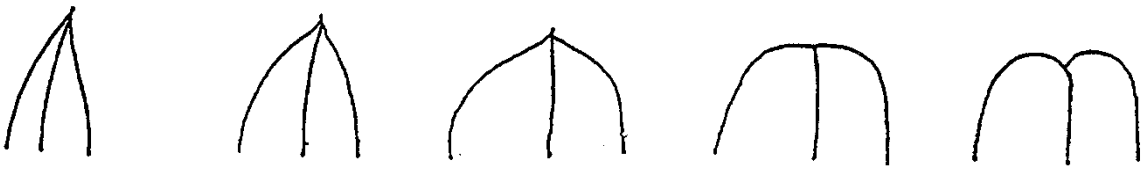

1	2	3	4	5
Вузька гостра	гостра	тупа	обрізана	вирізана

До 35, 42 і 60. Дорсальний (35) і латеральний (42) чашолистки та пелюстка (60): вигин поздовжньої осі.

Внутріш-
ній бік→

1
Загнута із загорнутим кінцем

2
сильно загнута

3
злегка загнута

4
пряма

5
злегка загорнута

6
сильно загорнута

7
загорнута із загнутим кінцем

До 53 та 71. Чашолисток (53) і пелюстка (71): клиноподібна зона (іншого забарвлення).

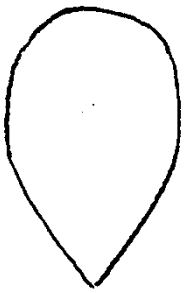

1
Відсутня

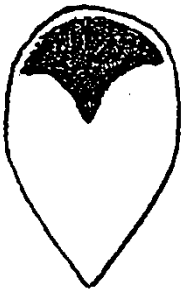

9
наявна

До 59. Пелюстка: форма.

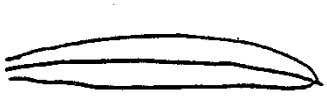

1
Лінійна

2
видовжена

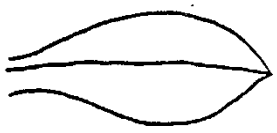

3
еліптична

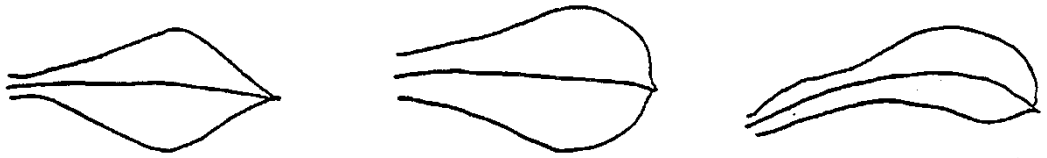

4
ромбічна

5
яйцеподібна

6
лопатоподібна

До 77. Губа: форма.

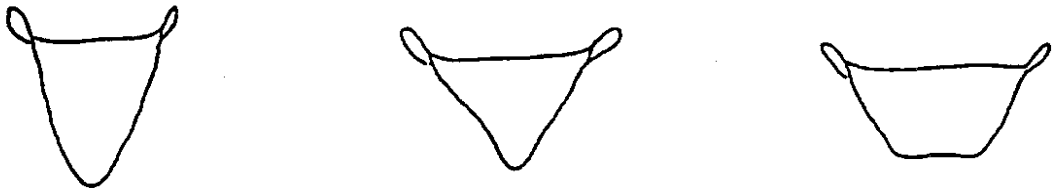

1
Вузькотрикутна

3
трикутна

4
трапецієподібна

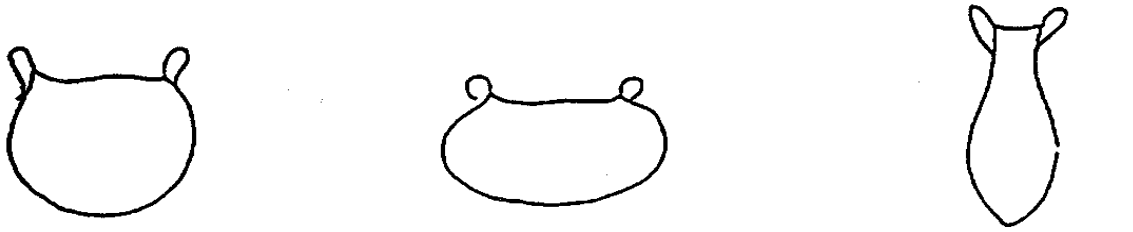

4
округла

5
приплюснута

6
лопатоподібна

До 78. Губа: форма поздовжнього перерізу.

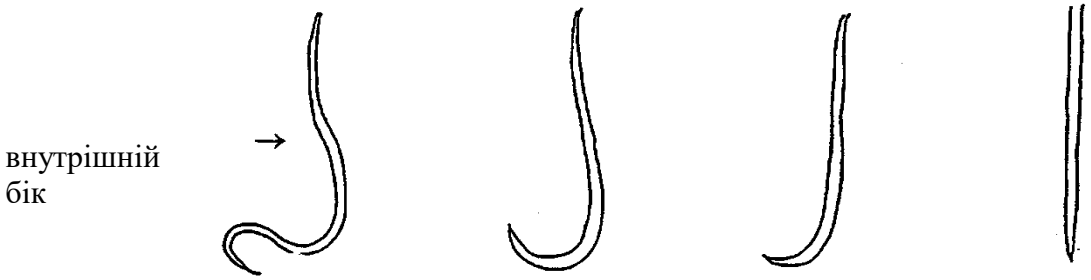

1
Загнута із загорнутим кінцем

2
сильно загнута

3
злегка загнута

4
пряма

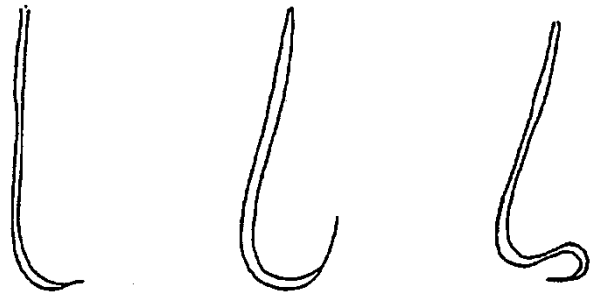

5
злегка
загорнута

6
сильно
загорнута

7
загорнута із
загнутимкінцем

До 89. Губа: клиноподібна зона (іншого забарвлення).

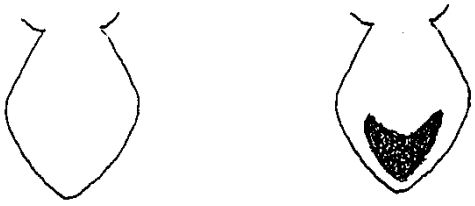

1
Відсутня

9
наявна

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Cymbidium (*Cymbidium* Sw.) (TG/164/3, UPOV) // Geneva. 1999-03-24. – 41 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg164.pdf

10.Технічнаанкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Cymbidium* Sw.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Орхідея**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

(a) живцювання [ ]

(b) розмноження*invitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.3Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: розмір	малий	*C. goeringii*	3 [ ]
		середній	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	5 [ ]
		великий		7 [ ]
5.2 (20)	Лише для сортів із суцвіття мкитиця. Суцвіття: кількість квіток	мала		3 [ ]
		середня	Sweet Love “Catilo”	5 [ ]
		велика		7 [ ]
5.3 (24)	Квітконіжка: положення	пряме	Half Moon “Banana Boat”	1 [ ]
		напівпряме	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	3 [ ]
		горизонтальне		5 [ ]
		напівобвисле	Sarah Jean “Peach”	7 [ ]
		обвисле	*C. devonianum*	9 [ ]
5.4 (28)	Квітка: загальний вигляд пелюсток та чашолистків	усі загнуті	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	1 [ ]
		деякі загнуті, деякі прямі	Great Flower “Hige”	2 [ ]
		усі прямі	Fire Starter “Perfect Rouge”	3 [ ]
		деякі прямі, деякі загорнуті		4 [ ]
		усі загорнуті		5 [ ]
		деякі загнуті, деякі загорнуті		6 [ ]
5.5 (29)	Квітка: за довжиною	коротка	*C. goeringii*	3 [ ]
		середня	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	5 [ ]
		довга		7 [ ]
5.6 (30)	Квітка: за шириною	вузька	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	3 [ ]
		середня	Fire Starter “Perfect Rouge”	5 [ ]
		широка		7 [ ]
5.7 (100)	Час цвітіння	восени	Green Sour “Fresh”	1 [ ]
		на початку зими		2 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		серед зими	Lucky Rainbow “Sainte Lapine”	3 [ ]
		весною	Shellpearl “Parnasse”	4 [ ]
		цілорічно		5 [ ]
5.8	Квітка: переважаюче забарвлення	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		зелене		3 [ ]
		рожеве		4 [ ]
		червоне		5 [ ]
		пурпурове		6 [ ]
		рожево-коричневе		7 [ ]
		двокольорове (вказати)		8 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров’я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.925:581.4 Код UPOV: PAULO_

Методика
проведення експертизи сортів павловнії (*Paulownia* Sieb. et Zucc.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів павловнії (*Paulownia* Sieb. et Zucc.).

2. Необхідний рослинний матеріал

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість садивного матеріалу має становити 10 рослин дворічного віку, розмножених вегетативно або культура *in vitro*.

2.3 Садивний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо сортових та товарних характеристик садивного матеріалу.

2.4 Садивний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності дослідження продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***.Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин1,5 × 1,5 м.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу прояву ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на

Використано технічний документ Bundesortenamt, Stand 1.9.2011.

якихпротягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад,довжина);

VG: візуальна разова оцінкагрупи рослин або частин рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість дерев / частин дерев***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає морфологічну кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноженнярослин залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%.У вибірці з 10 рослин допускається 1 нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

5.1 Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: весняне відростання пагона (ознака 1);
- Стебло: забарвлення у верхній третині з-під сонячного боку (ознака 12).

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів павловнії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Рослина: весняне відростання пагона MG	раннє середнє пізнє	3 5 7	
2. (+) QN	Листок: черешок за довжиною MG	короткий середній довгий	3 5 7	
3. PQ	Листок: забарвлення верхнього боку черешка VG	жовто-зелене світло-зелене помірно зелене темно-зелене коричнево-зелене світлокоричнево-зелене червоно-зелене помірно червоне	1 2 3 4 5 6 7 8	
4. (+) QN	Черешок: кут між черешком і стеблом MG	малий середній великий	3 5 7	
5. (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MG	коротка середня довга	3 5 7	
6. (+) QN	Листкова пластинка: за шириною MG	вузька середня широка	3 5 7	
7. (+) QN	Листкова пластинка: випуклість між жилками VG	слабка помірна сильна	3 5 7	
8. QN	Листкова пластинка: вираження лопатей	слабке помірне сильне	3 5 7	
9. (*) (+) QL	Листкова пластинка: форма верхівки VG	вузькозагострена гостра округлозагострена	1 2 3	
10. QN	Листкова пластинка: опушення нижнього боку VG	слабке помірне сильне	3 5 7	
11. (+) QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG	слабка помірна сильна	3 5 7	
12. PQ	Стебло: забарвлення у верхній третині з-під сонячного боку VG	сіре сіро-коричневе коричневе	1 2 3	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів павловнії

Обстеження весняного розвитку рослин листків слід розпочинати з початком росту після зимового спокою.

Усі спостереження на листках ведуть всередині вегетаційного періоду на середній третині головного пагона.

До 2. Листок: черешок за довжиною.
До 5. Листкова пластинка: за довжиною.

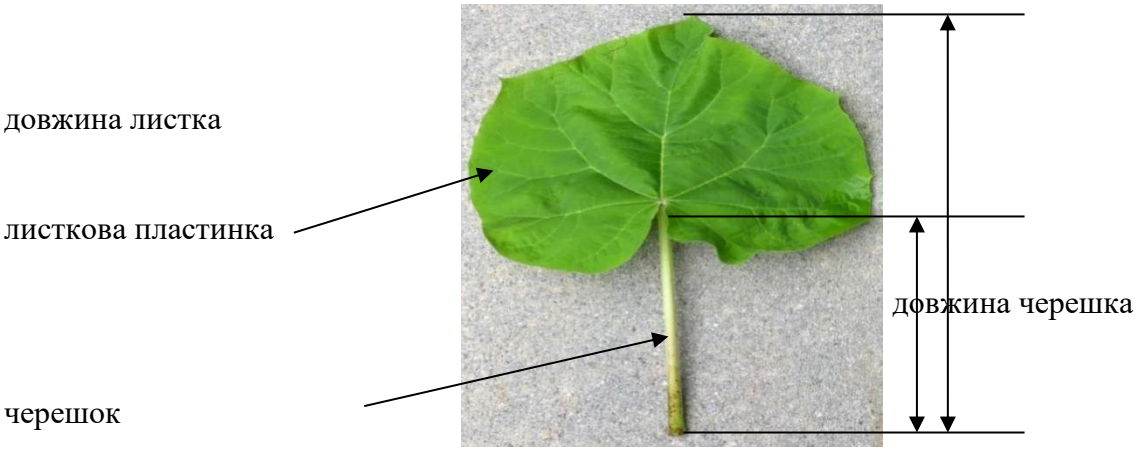

До 4.Черешок: кут між черешком і стеблом.

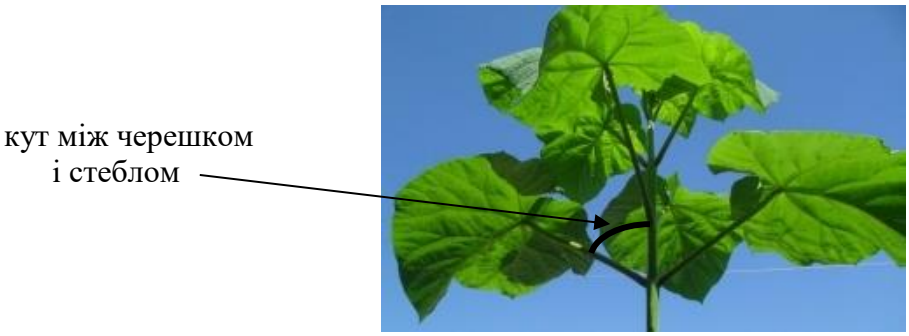

До 6. Листкова пластинка: за шириною.

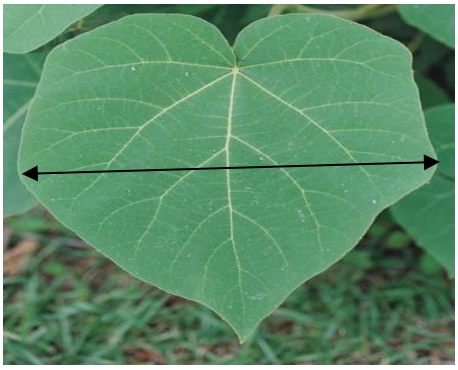

До 7. Листкова пластинка: випуклість між жилками.

3
Слабка

5
помірна

7
сильна

До 9. Листкова пластинка: форма верхівки.

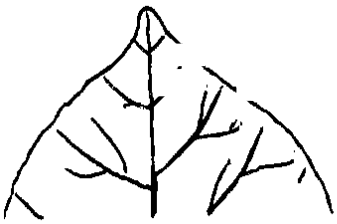

1
Вузькозагострена

2
гостра

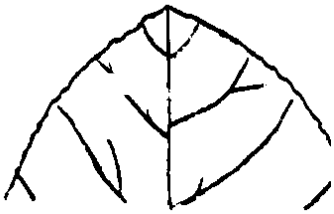

3
округлозагострена

До 11. Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку.

3
Слабка

5
помірна

7
сильна

9. Література

1. Bundesortenamt, Stand 1.9.2011.
2. Доброчаева, Д. Н. и др. Определитель высших растений Украины. / Д.Н.Доброчаева, М.И Котов, Ю.Н. Прокудин и др. – Изд. І. К.: Фитосоциоцентр. – 1999. –С. 282.
3. uk.wikipedia.org/wiki/Павловнія.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Paulownia* Sieb. et Zucc.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Павловнія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Насіння
(зазначте деталі) [ ]

4.2.3 Інше
(зазначте деталі) [ ]

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їх виявлення			Сорти-еталони	Коди
	Рослина: весняне відростання пагона	раннє		3[ ]
		середнє		5[ ]
		пізнє		7[ ]
	Стебло: забарвлення у верхній третині з-під сонячного боку	сіре		1 [ ]
		сіро-коричневе		2[ ]
		коричневе		3[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними
Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється відподібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)
7.3 Інша інформація
(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентні органи не дозволять або не запропонують зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічного оброблення (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

[#]Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК635.965/23 Код UPOV:PELAR_GRD

Методика
проведення експертизи сортів виду пеларгонії великоквіткової (*Pelargonium grandiflorum* (Andrews)Willd.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Pelargonium grandiflorum* (Andrews)Willd. (Syn. P. ×*domesticum*L. H. Bailey) родини *Geraniaceae,* які отримано методом багаторазового схрещування *Pelargonium grandiflorum* (Andrews)Willd. та *P. cucullatum* (L.) L'Hérit. ExAit. Ці сортигерані також відомі як Марта Вашингтон.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 молодих рослин (не пасинкованих) нормального комерційного стандарту.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують у теплиці за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення.

Час садіння	Листопад
Ґрунт	Середньої вологості, pH 5,5–6,5
Удобрення	Поживний розчин (відповідно до аналізу ґрунту)
Відстань між рослинами	Остаточна відстань приблизно 35 см × 35 см

Використано документ UPOV TG/109/3, 1987.

Полив	Після укорінення і протягом холодного періоду малими нормами води
Температура	Від початку культивування протягом 3 тижнів 15/15ºС, вентиляція з 17ºС; потім один тиждень 13/13ºС, вентиляція з 15ºС; потім 4 тижні холодний період 10/10ºС, вентиляція з 12ºС; з початком цвітіння 15...14ºС, вентиляція з 16ºС
Освітлення	Повне освітлення протягом основного періоду росту, потім затінення від інтенсивного світла

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин, залежно від типу сортів:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин;

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів

морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком не типовості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу. Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним. Сорти, що розмножуються вегетативно, практично достатньо однорідні, якщо немає мутацій і домішок, тому їх можна вважати стабільними.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту.

Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

5.1 Рекомендовано для групування використовувати наступні забарвлення квіток: біле, оранжево-рожеве, червоне, темно-червоне, блакитно-рожеве, пурпурове, фіолетове.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів пеларгонії великоквіткової

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MS 1,2	низька	3	Hostess, Mikado
		середня	5	Frühlingszauber
		висока	7	
2. (*) QN	Рослина: за шириною MS 1,2	вузька	3	
		середня	5	Hostess
		широка	7	Frühlingszauber
3. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 2	коротка	3	
		середня	5	Aquarell, Mikado
		довга	7	Frühlingszauber
4. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS 2	вузька	3	
		середня	5	Grand Slam
		широка	7	Aquarell, Mikado
5. (*) (+) QL	Листкова пластинка: характер основи VS 2	широковідкрита	1	Hostess
		відкрита	3	Grand Slam, Micky
		закрита	5	Milka
		частково-перекривається	7	Mikado
		дуже перекривається	9	
6. QL	Листкова пластинка: часточковість VG 2	відсутня	1	Hostess
		наявна	9	Frühlingszauber, Mikado
7. QN	Листкова пластинка: частки за довжиною MS 2	короткі	3	Silvia
		середні	5	Juwel
		довгі	7	Frühlingsgruss
8. QN	Листкова пластинка: надрізи країв за глибиною MS 2	мілкі	3	Aquarell
		помірні	5	Ramona, Silvia
		глибокі	7	
9. QN	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS, 2	слабка	3	Virginia
		помірна	5	Hostess, Silvia
		сильна	7	
10. QN	Чашолисток: за довжиною MS, 3	короткий	3	Juwel
		середній	5	Aquarell, Mikado
		довгий	7	Ballerina
11. QN	Чашолисток: за шириною MS, 3	вузький	3	Aquarell, Frühlingsgruss
		середній	5	Grand Slam, Silvia
		широкий	7	

1	2	3	4	5
12. QL	Чашолисток: антоціанове забарвлення зовнішнього боку VS 3	відсутнє	1	Aquarell, Mikado
		наявне	9	Micky, Silvia
13. (*) QN	Квітка: діаметр MS 3,4	малий	3	
		середній	5	Micky, Muttertag
		великий	7	
14. (*) QL	Пелюстка: хвилястість VS 3,4	відсутня	1	
		наявна	9	Grand Slam, Silvia
15. (*) QN	Пелюстка: інтенсивність хвилястості VS 3,4	слабка	3	Virginia
		помірна	5	Hostess, Silvia
		сильна	7	
16. (*) QL	Верхня пелюстка: відмітина VS 3,4	відсутня	1	Virginia
		наявна	9	Micky, Silvia
17. (*) QN	Верхня пелюстка: розмір відмітини MS 3,4	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	Grand Slam, Hostess
		великий	7	Silvia
		дуже великий	9	Micky
18. (*) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення краю VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
19. (*) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення між краєм і відмітиною VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
20. (*) PQ	Лише для сортів без відмітини:Верхня пелюстка: забарвлення в середній частині VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (*) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення відмітини VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
22. (*) QL	Нижня пелюстка: відмітина VS 3,4	відсутня	1	Frühlingszauber
		наявна	9	Frühlingsgruss

1	2	3	4	5
23. (*) QN	Нижня пелюстка: розмір відмітини MS 3,4	дуже малий	1	Hostess
		малий	3	
		середній	5	Frühlingsgruss, Grand
		великий	7	Slam
		дуже великий	9	Orplid
24. (*) PQ	Нижня пелюстка: забарвлення краю VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. (*) PQ	Нижня пелюстка: забарвлення середньої частини VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. PQ	Нижня пелюстка: забарвлення відмітини VS 3,4	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. QN	Час початку цвітіння MS 3	ранній	3	Virginia
		середній	5	Frühlingsgruss, Silvia
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів пеларгонії великоквіткової

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	стеблоутворення
2	листкоутворення
3	початок цвітіння
4	Кінець цвітіння

До 5. Листкова пластинка: характер основи.

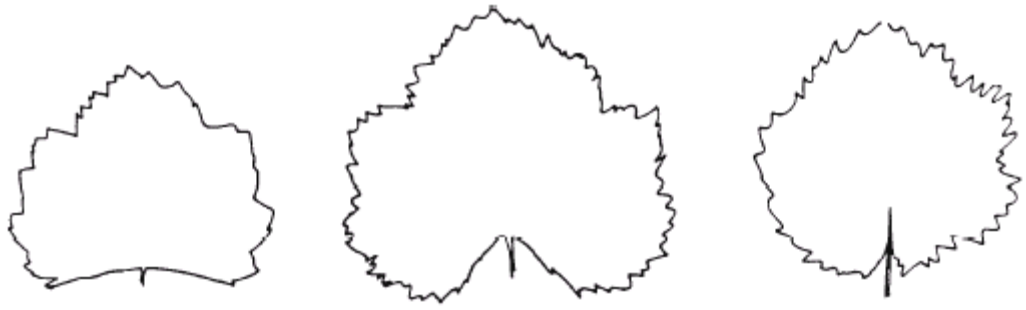

1 Широковідкрита

3 відкрита

5 закрита

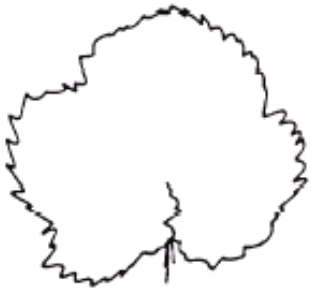

7
Частково перекривається

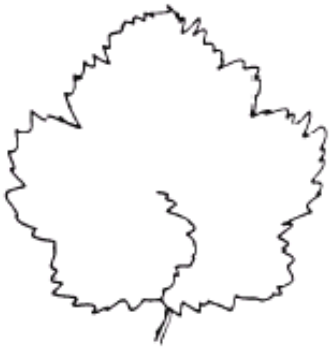

9
дуже перекривається

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofRegal Pelargonium (*Pelargoniumgrandiflorumhort*. nonWilld.) (TG/109/3, UPOV) // Geneva. 1987-10-07. – 20 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg109.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з { 3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом з заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Pelargonium grandiflorum* (Andrews)Willd.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Пеларгонія великоквіткова**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]
(c) Гібрид [ ]
(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]
(b)розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька	Hostess, Mikado	3[ ]
		середня	Frühlingszauber	5[ ]
		висока		7[ ]
5.2 (16)	Верхня пелюстка: відмітина	відсутня	Virginia	1[ ]
		наявна	Micky, Silvia	9[ ]
5.3i (25)	Нижня пелюстка: забарвлення середньої частини	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.3ii (25)	Нижня пелюстка: забарвлення середньої частини	біле	Virginia	[ ]
		оранжево-рожеве		[ ]
		червоне		[ ]
		темно-червоне		[ ]
		блакитно-рожеве	Frühlingsgruss	[ ]
		пурпурове	Micky	[ ]
		фіолетове	Lanvender Grand Slam	[ ]
		інше		[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з { 3}	

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена ув розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослинитощо.

9.2Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10.При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

#Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV: PELAR_ZON
PELAR_PEL

Методика

проведення експертизи сортів пеларгонії поперечносмугастої (*Pelargonium* Zonale Group) і пеларгонії плющелистої (*Pelargonium peltatum* (L.) Hér.), а також гібридів між ними та між іншими видами *Pelargonium* L'Hér. ex Ait.на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Pelargonium* Zonale Group (syn. *Pelargonium* × *hortorum* L.H. Bailey) і *Pelargonium peltatum*(L.) Hér., а також гібридів між цими видами та іншими видами *Pelargonium* L'Hér. ex Aiton родини *Geraniaceae.*

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини / насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:

- для сортів, що розмножуються вегетативно – 15 добре укорінених не пасинкованих живців;
- для ортів, що розмножуються насінням – достатня кількість насіння для відтворення 30 рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи.***Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

Використано документ UPOVTG/28/9Corr., 2009.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 30 рослин для сортів, що розмножуються насінням, і 15 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 30/15 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 30/15 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно порівняти впольовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з15 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:

- Листкова пластинка:строкатість (ознака 12);
- Листкова пластинка: основне забарвлення (за винятком зони) (ознака 13);
- Квітка: за типом(ознака 29);
- Верхня пелюстка: тип малюнка (ознака 45);
- Нижня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку (ознака 52) за наступними групами:

Гр. 1: біле;
Гр. 2: оранжево-рожеве;
Гр. 3: оранжеве;
Гр. 4: червоне;
Гр. 5: пурпурове;
Гр. 6: блакитно-рожеве.

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати/висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів пеларгонії поперечносмугастої, п.плющелистої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VS 3	прямий	1	Sil Merle
		напівпрямий	2	Cante Laver
		розлогий	3	KLEP04112
2. QN	Лише для сортів з прямим і напівпрямим габітусом. Рослина: за висотою листків MG 3	низька	3	Sil Merle
		середня	5	Fisum Pink
		висока	7	Zowitre
3. QN	Лише для сортів з розлогим габітусом. Пагін: за довжиною MG 3	короткий	3	Free Rured
		середній	5	Pacameli
		довгий	7	KLEP04112
4. QN	Лише для сортів з прямим і напівпрямим габітусом. Рослина: за шириною MS 3	вузька	3	Zolcaros
		середня	5	Zolarlet
		широка	7	Pacsalpri
5. QL	Стебло: забарвлення (за винятком антоціанового) (a)	білувате	1	
		зелене	2	
6. QN	Стебло: антоціанове забарвлення (a)	відсутнє або дуже слабке	1	KLEP03012
		помірне	3	Fisrocky Dark Red
		сильне	5	Balgaldepro
7. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною (a)	коротка	3	KLEP03012
		середня	5	Zolirsca
		довга	7	Pacvica
8. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за шириною (a)	вузька	3	KLEP03012
		середня	5	Zolirsca
		широка	7	Pacvica
9. (+) QN	Листкова пластинка: розсіченість за глибиною (a)	відсутня або дуже мілка	1	
		мілка	3	Zolcaros
		помірна	5	KLEP01052
		глибока	7	Cante Laver

1	2	3	4	5
10. QN	Листкова пластинка: хвилястість краю (a)	слабка	3	Zolirsca
		помірна	5	Zolarlet
		сильна	7	Wesvilsu
11. (*) QN	Листкова пластинка: характер основи (a)	широковідкрита	1	
		відкрита	3	
		закрита	5	
		частково перекривається	7	
		дуже перекривається	9	
12. (*) QL	Листкова пластинка: строкатість (a)	відсутня	1	Sil Merle
		наявна	9	Penevro
13. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення (за винятком смуги) (a)	жовте	1	
		світло-зелене	2	
		від світло-зеленого до зеленого	3	Zowit
		зелене	4	Sil Merle
		від зеленого до темно-зеленого	5	KLEP03106
		темно-зелене	6	Zolirsca
		темно-червоне	7	Vancouver Centennial
		коричнево-пурпурове	8	Black Magic
14. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: вторинне забарвлення (за винятком смуги) (a)	біле	1	Evka, Penevro
		жовте	2	Raimu Kissu
		світло-зелене	3	Vancouver Centennial
		зелене	4	Black Magic
15. QN	Лише для сортів з повзучим габітусом. Листкова пластинка: глянсуватість (a)	слабка	3	Free Rured
		помірна	5	Zopihosd
		сильна	7	KLEP04112
16. (*) (+) QN	Листкова пластинка: вираженість смуги (a)	відсутня або дуже слабка	1	Zowit
		слабка	3	Zolirsca
		помірна	5	Zolarlet
		сильна	7	Pascalpri
		дуже сильна	9	Baldescarim
17. (+) QN	Листкова пластинка: положення смуги (a)	біля основи	1	
		посередині	2	
		біля краю	3	
18. (+) QN	Листкова пластинка: відносний розмір смуги (a)	мала	1	
		середня	3	
		велика	5	
19. QN	Квітконіжка: за довжиною (b)	короткий	3	Duefuerto
		середній	5	Sil Merle
		довгий	7	Fisroweiss

1	2	3	4	5
20. (*) (+) QN	Квітконіжка: антоціанове забарвлення середньої третини (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Zowit
		слабке	3	Realcastor
		помірне	5	Gentreo
		сильне	7	Clips Scarl
21. (+) QN	Суцвіття: за висотою (b)	низьке	3	Pacbla
		середнє	5	Fisrowi
		високе	7	Fisrocky Dark Red
22. (*) (+) QN	Суцвіття: за шириною (b)	вузьке	3	KLEP01052
		середнє	5	KLEP03106
		широке	7	Zolirsca
23. (+) QN	Суцвіття: кількість розкритих квіток (b)	мала	3	Tikvio
		середня	5	KLEP01052
		велика	7	KLEP03106
24. (*) (+) QN	Найбільша квітка суцвіття: за довжиною (b)	коротка	3	Genvired
		середня	5	Genam
		довга	7	Fislunova
25. (*) (+) QN	Найбільша квітка суцвіття: за шириною (b)	вузька	3	
		середня	5	Fisum Pink
		широка	7	Fisroweiss
26. QN	Найдовша квітконіжка суцвіття: за довжиною (b)	коротка	3	Cante Dereds
		середня	5	Fisum Pink
		довга	7	Zoldarobo
27. QN	Квітконіжка: антоціанове забарвлення верхньої третини (b)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Paclai
		помірне	5	Fisrocky Dark Red
		сильне	7	Zonabriscal
		дуже сильне	9	Clip Velred
28. (+) QL	Квітконіжка: потовщення (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	
29. (*) (+) QL	Квітка: за типом	проста	1	
		повна	2	
30. (+) QN	<u>Лише для сортів з простою квіткою:</u> Квітка: розміщення верхніх пелюсток відносно нижніх (b)	вільне	1	
		дотикаються	3	
		помірно перекриваються	5	

1	2	3	4	5
31. (*) QN	Лише для сортів з повною квіткою: Квітка: кількість пелюсток (b)	мала	3	KLEP01052
		середня	5	Fisum Pink
		велика	7	Pacsalkom
32. (+) QN	Квітка: вид збоку (b)	увігнутий	1	
		плоский	2	
		опуклий	3	
33. (*) (+) QL	Квітка: нерівномірно розподілені смуги або плями (b)	відсутні	1	Sil Merle
		наявні	9	Gradowi
34. (*) (+) PQ	Лише для сортів з квітками з нерівномірно розподіленими смугами або плямами: Квітка: основне забарвлення (b)	біле	1	Gradowi
		рожеве	2	
		червоне	3	
35. (*) PQ	Лише для сортів з квітками з нерівномірно розподіленими смугами або плямами: Квітка: забарвлення смуг або плям (b)	біле або червоне	1	
		лише червоне	2	Gradowi
		пурпурове	3	
36. (+) QN	Чашолисток: вигин (b)	відсутній або слабкий	1	
		помірний	2	
		сильний	3	
37. QN	Чашолисток: антоціанове забарвлення посередині найширшого чашолистка (b)	відсутнє або дуже слабке		
		слабке	1	Fisroweiss
		середнє	3	Fisrocky Dark Red
		сильне	5	Genbelsca
		дуже сильне	7 9	Sil Tedo
38. QN	Верхня пелюстка: за шириною (b)	вузька	3	KLEP04133
		середня	5	Zolirsca
		широка	7	KLEP03106
39. (+) PQ	Верхня пелюстка: форма (b)	ромбічна	1	
		округла	2	
		оберненотрикутна	3	
		лопатоподібна	4	
40. (+) PQ	Верхня пелюстка: край верхівки (b)	суцільний	1	
		виїмчастий	2	
		розсічений	3	

1	2	3	4	5
41. (*) (+) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення краю верхнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
42. (*) (+) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
43. (*) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення нижнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
44. (*) (+) QN	Верхня пелюстка: вираженість малюнку (b), (c)	відсутня або дуже слабка	1	Fisum Pink
		слабка	3	Zoldarobo
		помірна	5	Zonadarolo
		сильна	7	Genda
45. (*) (+) PQ	Верхня пелюстка: тип малюнку (b), (c)	лише смуги	1	
		смуги і цятки	2	
		смуги і пляма/плями	3	
		лише одна пляма	4	
46. (+) QN	Верхня пелюстка: розмір найбільшої плями (b), (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
47. (+) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення плями (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
48. (*) (+) QL	Верхня пелюстка: смуга біля основи (b), (c)	відсутня	1	KLEP03106
		наявна	9	Sil Merle
49. QN	Верхня пелюстка: смуга біля основи (b), (c)	малий	3	Swero
		середній	5	Sil Merle
		великий	7	
50. (*) PQ	Верхня пелюстка: забарвлення смуги біля основи (b), (c)	біле	1	Sil Merle
		червоно-рожеве	2	Pacsalpri
		оранжево-червоне	3	Ballurvio
		світло-фіолетове	4	Clip Velred
51. (*) (+) PQ	Нижня пелюстка: забарвлення краю верхнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
52. (*) (+) PQ	Нижня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
53. (*) PQ	Нижня пелюстка: забарвлення нижнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
54. (+) QN	Нижня пелюстка: вираженість малюнку (b), (c)	відсутня або дуже слабка	1	Sil Merle
		слабка	3	Zomelo
		помірна	5	Zonadarolo
		сильна	7	Swero
55. (+) PQ	Нижня пелюстка: тип малюнку (b), (c)	лише смуги	1	
		смуги і цятки	2	
		смуги і пляма/плями	3	
		лише одна пляма	4	
56. (+) QN	Нижня пелюстка: розмір найбільшої плями (b), (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
57. (+) QN	Нижня пелюстка: смуга біля основи (b), (c)	відсутня	1	Fisum Pink
		наявна	9	Sil Linus
58. QN	Нижня пелюстка: розмір смуги біля основи (b), (c)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
59. PQ	Нижня пелюстка: забарвлення смуги біля основи (b), (c)	біле	1	
		оранжево-червоне	2	
		блакитно-рожеве	3	
		фіолетове	4	
60. (*) PQ	Лише для сортів з повною квіткою. Внутрішня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів пеларгонії поперечносмугастої, п. плющелистої.

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстеження стебла і листка проводять при основі другого суцвіття найміцнішого стебла. Усі обстеження листка проводять з його верхнього боку.

(b) Обстеження суцвіття і квітки проводять на другому суцвітті найміцнішого стебла.

(c) Обстеження проводять лише для сортів з відсутніми нерівномірно розподіленими смугами або плямами (оз. 33).

*8.2**Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина: габітус.

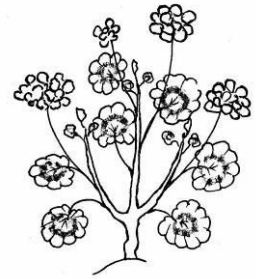

1
Прямий

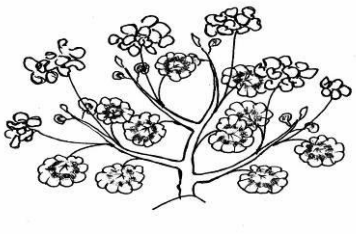

2
напівпрямий

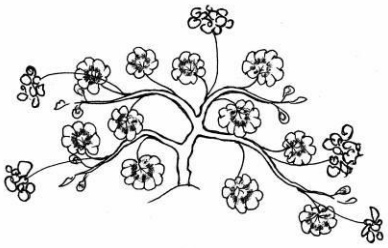

3
розлогий

До 7. Листкова пластинка: за довжиною.
До 8. Листкова пластинка: за шириною.

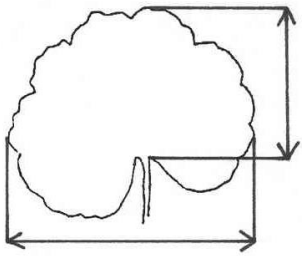

довжина

ширина

До 9.Листкова пластинка: розсіченість за глибиною.

Глибина розсіченості

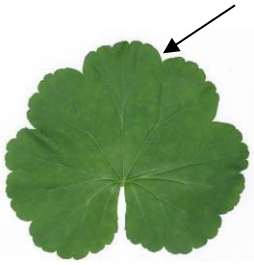

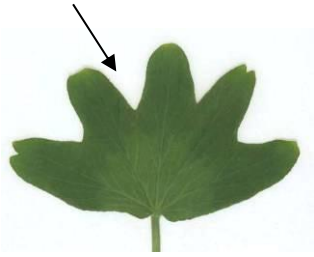

До 11.Листкова пластинка: характер основи.

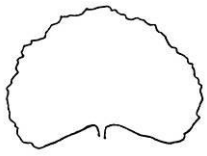

1
Широко відкрита

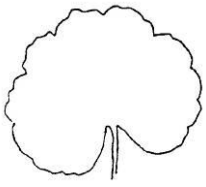

3
злегка відкрита

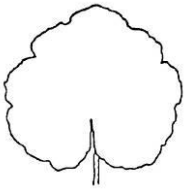

5
закрита

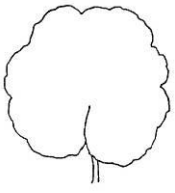

7
частковоперекривається

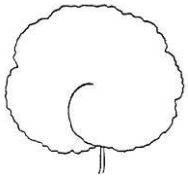

9
дуже перекривається

До 13.Листкова пластинка: основнезабарвлення (за винятком смуги).

Основне забарвлення: забарвлення, що займає найбільшу площу за винятком смуги (див. пояснення оз. 16). У випадку, коли кольори займають площу майже порівну, темніше забарвлення вважають основним.

До 14. Листкова пластинка: вторинне забарвлення (за винятком смуги).

Вторинним вважають забарвлення строкатості, за наявності.

До 16. Листкова пластинка: вираженість смуги.

1	3	5	7	9
Відсутня або дуже слабка	слабка	помірна	сильна	дуже сильна

Вираженість визначається контрастом забарвлення.

До 17. Листкова пластинка: положення смуги.

1	2	3
Біля основи	посередині	біля краю

Середина смуги визначає її положення.

До 18. Листкова пластинка: відносний розмір смуги.

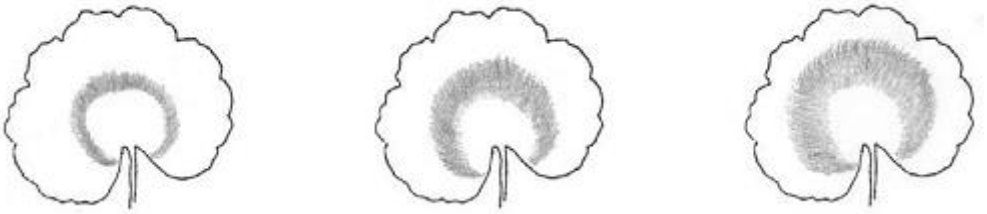

1	3	5
Мала	середня	велика

До 20. Квітконіжка: антоціанове забарвлення середньої третини.

1	3	5	7
Відсутнє або дуже слабке	слабке	помірне	сильне

До 21. Суцвіття: за висотою.
До 22. Суцвіття: за шириною.

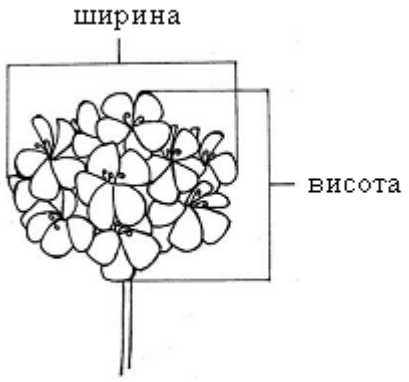

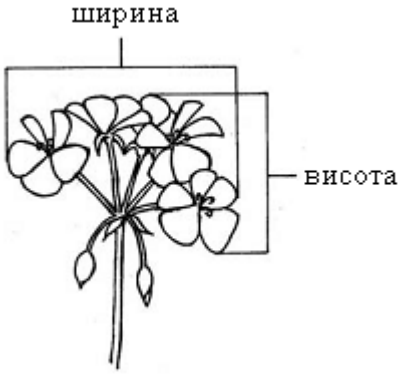

До 23. Суцвіття: кількість розкритих квіток.

Підраховують кількість одночасно розкритих квіток.

До 24. Найбільша квітка суцвіття: за довжиною.
До 25. Найбільша квітка суцвіття: за шириною.

До 28. Квітконіжка: потовщення.

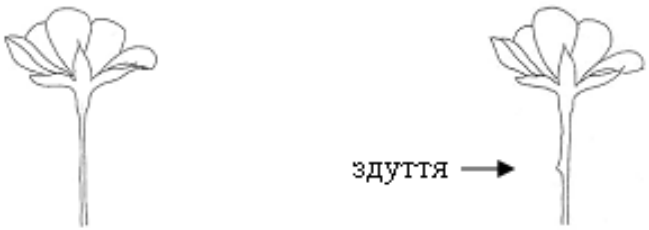

1 Відсутнє

9 наявне

У сортів, де здуття «відсутнє», зрідка можуть бути квітконіжки зі здуттям. У сортів, де здуття «наявне», зрідка можуть бути квітконіжки без здуття.

До 29. Квітка: за типом.

Проста квітка має лише 5 пелюсток. Повна квітка має понад 5 пелюсток.

До 30. Лише для сортів з простою квіткою. Квітка: розміщення верхніх пелюсток відносно нижніх.

1 Вільне

3 дотикаються

5 помірно перекриваються

До 32. Квітка: вид збоку.

1 Увігнутий

2 плоский

3 опуклий

До 33. Квітка: нерівномірно розподілені смуги або плями.

1 Відсутні

9 наявні

До 34. Лише для сортів з квітками з нерівномірно розподіленими смугами або плямами: Квітка: основне забарвлення.

Основним вважають забарвлення, що займає найбільшу площу, не враховуючи нерівномірно розподілені смуги або плями.

До 36. Чашолисток: вигин.

1 Відсутній або слабкий | 2 помірний | 3 сильний

До 39. Верхня пелюстка: форма.

1 Ромбічна | 2 округла | 3 оберненотрикутна | 4 лопатоподібна

До 40. Верхня пелюстка: край верхівки.

1 Суцільний | 2 виїмчастий | 3 розсічений

До 41. Верхня пелюстка: забарвлення краю верхнього боку.
До 42. Верхня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку.
До 48. Верхня пелюстка: смуга біля основи.
До 51. Нижня пелюстка: забарвлення краю верхнього боку.
До 52. Нижня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку.
До 57. Нижня пелюстка: смуга біля основи.

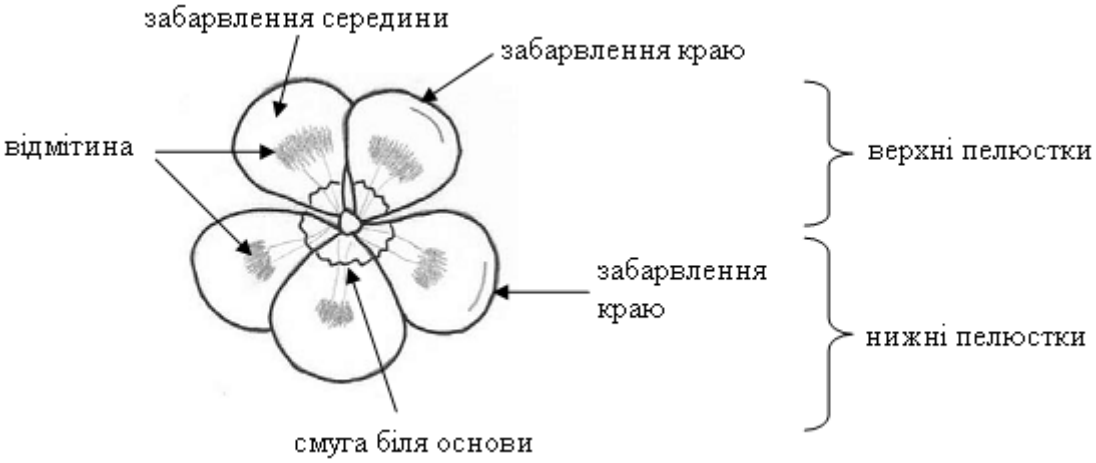

До 44. Верхня пелюстка: вираженість відмітини.

Вираженість визначається контрастом забарвлення.

До 45. Верхня пелюстка: тип малюнка.

До 55. Нижня пелюстка: тип малюнка.

1	2	3	4
Лише смуги	смуги і цятки	смуги і пляма/плями	лише одна пляма

До 46. Верхня пелюстка: розмір найбільшої плями.

До 56. Нижня пелюстка: розмір найбільшої плями.

3	5	7
Малий	середній	великий

До 47. Верхня пелюстка: забарвлення плями.

Лише для сортів з плямами достатнього розміру для використання RHS шкали кольорів.

До 54. Нижня пелюстка: вираженість відмітини.

Вираженість визначається контрастом забарвлення.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofZonal Pelargonium, Ivy-leaved Pelargonium (*Pelargonium* Zonale Group, *Pelargoniumpeltatum*(L.) Hér.) (TG/28/9 Corr., UPOV) // Geneva. 2009-04-01 + 2009-10-27. – 39P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg028.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з { 4 }	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини
(ТА для гібридних сортів}

1. Предмет Технічної анкети		
1.1.1 Ботанічна назва	*Pelargonium* Zonale Group	[ ]
1.1.2 Загальноприйнята назва	**Пеларгонія поперечносмугаста**	
1.2.1 Ботанічна назва	*Pelargonium peltatum* (L.) Hér.	[ ]
1.2.2 Загальноприйнята назва	**Пеларгонія плющелиста**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножують вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти- еталони	Коди
5.1 (12)	Листкова пластинка: строкатість	відсутня	Sil Merle	1[ ]
		наявна	Penevro	9[ ]
5.2 (13)	Листкова пластинка: основне забарвлення (за винятком смуги)	жовте		1[ ]
		світло-зелене		2[ ]
		від світло-зеленого до зеленого	Zowit	3[ ]
		зелене	Sil Merle	4[ ]
		від зеленого до темно-зеленого	KLEP03106	5[ ]
		темно-зелене	Zolirsca	6[ ]
		темно-червоне	Vancouver Centennial	7[ ]
		коричнево-пурпурове	Black Magic	8[ ]
		інше (вкажіть забарвлення)		
5.3 (16)	Листкова пластинка: вираженість смуги	відсутня або дуже слабка	Zowit	1[ ]
		слабка	Zolirsca	3[ ]
		помірна	Zolarlet	5[ ]
		сильна	Pascalpri	7[ ]
		дуже сильна	Baldescarim	9[ ]
5.4 (20)	Квітконіжка: антоціанове забарвлення середньої третини	відсутнє або дуже слабке	Zowit	1[ ]
		слабке	Realcastor	3[ ]
		помірне	Gentreo	5[ ]
		сильне	Clips Scarl	7[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з { 4 }		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти- еталони	Коди
5.5 (29)	Квітка: за типом	проста		1[ ]
		повна		2[ ]
5.6 (44)	Верхня пелюстка: вираженість малюнку	відсутня або дуже слабка	Fisum Pink	1[ ]
		слабка	Zoldarobo	3[ ]
		помірна	Zonadarolo	5[ ]
		сильна	Genda	7[ ]
5.7 (45)	Верхня пелюстка: тип малюнку	лише смуги		1[ ]
		смуги і цятки		2[ ]
		смуги і пляма/плями		3[ ]
		лише одна пляма		4[ ]
5.8i (52)	Нижня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.8ii (52)	Нижня пелюстка: забарвлення середини верхнього боку	біле		1[ ]
		оранжево-рожеве		2[ ]
		оранжеве		3[ ]
		червоне		4[ ]
		пурпурове		5[ ]
		блакитно-рожеве		6[ ]
		інше		

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення знак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту)

(фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з { 4 }	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонуєзробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635. 962+635.963 Код UPOV:PRIMU_VER

Методика

проведення експертизи сортів первоцвіту весняного (*Primulaveris* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Primulaveris* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіннямає становити 50 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогамчинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіннянічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 План експертизи.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,25 м.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, наяких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад,

---

Методику розроблено: АндрющенкоА. В., к. б. н., ТкаченкоВ. М., к. с.-г. н., МамайсурВ. В., м. н. с., УІЕСР, 2009.

довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95 %. У вибірціз 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (з квітконосом) (ознака 1);
- Рослина: кількістьквітконосів (ознака 13);
- Рослина: тривалість цвітіння (ознака 20).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознакпоряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів первоцвіту весняного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою (з квітконосом) MG 3	низька середня висока	3 5 7	
2. (+) PQ	Рослина: габітус VG 3	прямий напіврозлогий розлогий	1 2 3	
3. (+) PQ	Листок: форма VS 2	яйцеподібна яйцеподібно- видовжена	1 2	
4. QL	Листок: зморшкуватість VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
5. (*) QL	Листок: хвилястість краю VS 3	відсутня наявна	1 9	
6. QL	Листок: форма краю VS 3	цілісна зубчаста	1 2	
7. QL	Листок: опушення з нижнього боку VS 2	відсутнє наявне	1 9	
8. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
9. (+) QN	Листок: за шириною MS 3	вузький середній широкий	3 5 7	
10. QL	Черешок: крилатість VS 3	відсутня наявна	1 9	
11. QL	Квітконос: опушення VS, 3	відсутнє наявне	1 9	
12. (*) (+) PQ	Суцвіття (зонтикоподібне): форма VS 3	однобічна розлога	1 2	
13. (*) (+) QN	Рослина: кількість квітконосів MS 3	мала середня велика	3 5 7	
14. (+) QN	Квітка: кількість на квітконосі	мала середня велика	3 5 7	

1	2	3	4	5
15. (+) QN	Квітка: діаметр віночка MS 3	малий середній великий	3 5 7	
16. (+) PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS 3	світло-жовте яскраво-жовте темно-жовте	1 2 3	
17. QL	Квітка: оранжеві крапки біля основи віночка VS 3	відсутні наявні	1 9	
18. QL	Квітка: ступінь відгину віночка VS 3	слабкий середній сильний	3 5 7	
19. (+) QN	Рослина: час початку цвітіння MG 2	ранній середній пізній	3 5 7	
20. (*) (+) QN	Рослина: тривалість цвітіння MG 2–4	мала середня велика	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів первоцвіту весняного

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	бутонізація
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	кінець цвітіння

До1. Рослина: за висотою, см.

Висоту вимірюють від землі до найвищої квітки, не піднімаючиквітконоси.

Низька – до 10, середня – 10–20, висока – понад 20.

До 2. Рослина: габітус.

Прямий – кут нахилу квітконосів до 30º, напіврозлогий –до 45º, розлогий–кут нахилу понад 45º від уявної вертикальної осі.

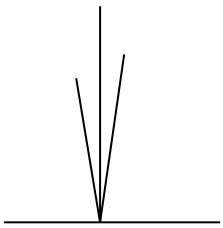

1
Прямий

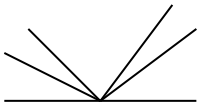

3
розлогий

До 3. Листок: форма.

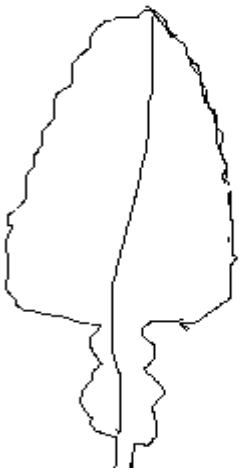

1
Яйцеподібна

2
видовженояйцеподібна

До 8. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 10, середній – 10–17, довгий – понад 17.

До 9. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 5, середній – 5–8, широкий – понад 8.

До 12. Суцвіття (зонтикоподібне): форма.

1
Однобічна

2
розлога

До 13. Рослина: кількість квітконосів, шт.

Мала – 1–2, середня – 3–4, велика – понад 4.

До 14. Квітка: кількість на квітконосі , шт.

Мала – до 5, середня – 5–9, велика – понад 9.

До 15. Квітка: діаметр віночка, см.

Малий – до 1,5; середній – 1,5–2,0; великий – понад 2,0.

До 19. Рослина: час початку цвітіння, декада, місяць.

Ранній – до II декади квітня; середній – II декада квітня; пізній – після II декади квітня.

До 20. Рослина: тривалість цвітіння, діб.

Мала – до 35, середня – 35–40, велика – понад 40.

9. Література

1. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / Под общ. ред. Гродзинского А. М. – К.: наук. Думка, 1985. – С. 339.

2. Лебеда А. Ф. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия / А. Ф. Лебеда, А. П. Исайкина, Н. И. Джуренко, [и др.]. – М.: АСТ – ПРЕССКНИГА, 2006. – С. 583–584.

3. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 139.

4. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області. / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко – К.: 2004. – С. 238.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Primula veris* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Первоцвіт весняний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]
(a) Самозапильний

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою (з квітконосом)	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (13)	Рослина: кількість квітконосів	мала середня велика		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.3 (20)	Рослина: тривалість цвітіння	мала середня велика		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, наВаш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Так [ ] Ні [ ]
(Якщо «так», просимо надати деталі)
7.3 Інша інформація
(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.977 Код UPOV: PRUNU_MIR
PRUNU_DAV
PRUNU_KAN

Методика
проведення експертизи сортів видів персика декоративного
(*Prunusmira* Koehne, *P. Davidiana* (Carrière)Franch., *P. Kansuensis* Rehd.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Prunusmira* Koehne, *P. Davidiana* (Carrière) Franch., *P. Kansuensis* Rehd.

2. Необхідний рослинний матеріал – дворічні дерева

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал на експертизу сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 6 дворічних щеплених дерев.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами (особливо вірусного походження), не пошкодженим шкідниками тавідповідативимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.Бажано не надсилати матеріал, отриманий *invitro.*

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли (за умови отримання двох задовільних цвітінь), за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, ідостатнєвиявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***. Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше шість рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 2,0 м.

3.5 ***Методдослідження.***Опис морфологічнихідентифікаційних ознак сорту

Методику розроблено Л. Д. Комар-Темною, співробітником Нікітськогоботанічного саду – Національного ботанічного центру, 2006.
Використано документ UPOV TG/53/6, 1995.

здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежновід типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина пагонів);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***

Експертизі підлягає щонайменше шість рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання групи шести рослин або частин шести рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначенх шести рослин або частин шести рослин;

VG: візуальна разова оцінка шести рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених шести рослин або частин шести рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційне стандартне відхилення 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зшести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Вони можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими ознаками.

Рекомендовано групувати сорти за такими ознаками:

- Дерево: за висотою (ознака 1);
-Дерево: габітус (ознака 3);
- Час початку цвітіння (ознака 14);
- Квітка: за яскравістю (ознака 15);
- Квітка: за типом (ознака 16);
- Квітка: форма (ознака 17);
- Віночок: переважаюче забарвлення на початку цвітіння (ознака 29).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів персика декоративного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Дерево: за висотою MG 7	дуже низьке	1	
		низьке	3	Розовий дождь
		середнє	5	Восторг
		високе	7	Жізель
		дуже високе	9	Дєкоративний Рябова
2. QN	Дерево: сила росту MS 7	слабка	3	Розовий дождь
		середня	5	Восторг
		сильна	7	Дєкоративний Рябова
3. (*) PQ	Дерево: габітус MS 7	кулястий	1	Царєвна Лєбєдь
		обернено-конусоподібний	2	Ассоль
		розлогий	3	Маленький Принц
		плакучий	4	Розовий дождь
		інший	5	
4. PQ	Дерево: забарвлення кори штамбу VS 7	сіре	1	Восторг
		темно-сіре	2	Рутенія
		буро-сіре	3	Вєсєнній рассвєт
		буре	4	
		інше	5	
5. QL	Дерево: характер поверхні кори скелетних гілок VS, 7	гладенька	1	Вєсенній рассвєт
		зморшкувата	2	
		тріщинувата	3	Жізель
6. QN	Дерево: щільність розміщення сочевичок VS 7	дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Маніфік
		помірна	5	Рутенія
		щільна	7	Іранській Дєкоратівний
		дуже щільна	9	Жізель
7. (*) QN	Квітконосний пагін: за товщиною (без плодових гілочок) MS, 7	тонкий	3	Маленький принц
		середній	5	Персико-мигдаль 2998
		товстий	7	Восторг
8. (*) QN	Квітконосний пагін: міжвузля за довжиною MG 7	дуже короткі	1	
		короткі	3	Фрезі грант
		середні	5	Вєсна
		довгі	7	Послєдній Снєгопад
		дуже довгі	9	
9. (*) QL	Квітконосний пагін: антоціанове забарвлення (з тіньового боку) VS, 1	відсутнє	1	Царєвна Лєбєдь
		наявне	9	Восторг

1	2	3	4	5
10. (*) QN	Квітконосний пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення (як для 9) VS 1	слабка	3	Сольвейг
		помірна	5	Восторг
		сильна	7	Огонь Прометея
11. (*) QN	Квітконосний пагін: щільність розміщення генеративних бруньок (на 20 см довжини пагона) VS 2	дуже нещільна	1	
		нещільна	3	Послєдній Снєгопад
		помірна	5	Чаша восторга
		щільна	7	Фрезі грант
		дуже щільна	9	
12. (*) QN	Квітконосний пагін: характер розміщення генеративних бруньок у міжвузлях VS 2	поодиноке	1	Іранській Пєстроцвєтковий
		по дві і більше	2	Восторг
13. PQ	Бутон (пуп'янок): форма верхівки VS, 3	округла	1	Жізель
		загострена	2	Рутенія
14. (*) QN	Час початку цвітіння VG 4	дуже ранній	1	Маленький Принц
		ранній	3	Сольвєйг
		середній	5	Восторг
		пізній	7	Вєсна
		дуже пізній	9	Дєкоратівний Югославскій
15. (*) PQ	Квітка: за яскравістю VS 4	неяскрава	1	Колокольчікі восторга
		яскрава	2	Восторг
16. (*) (+) PQ	Квітка: за типом VS 4	неповна (проста)	1	Дєкоративний Рябова
		напівповна	2	Восторг
		повна	3	Маніфік
		дуже повна (помпонна)	4	FleurPompon
17. (*) PQ	Квітка: форма VS 4	плеската	1	Персико-мигдаль 2998
		блюдцеподібна	2	Вєсна
		чашоподібна	3	Чаша восторга
		дзвоникоподібна	4	Огонь Прометея
		хризантемоподібна	5	Жізель,Маніфік
		помпонна	6	FleurPompon
18. (+) PQ	Чашечка: форма	дзвоникоподібна	1	Вєсна
		бокалоподібна	2	Лель
		інша	3	

1	2	3	4	5
19. (+) QN	Чашечка: за висотою MS 4	низька	3	Маніфік
		середня	5	Восторг
		висока	7	Вєшніє грьози
20. (+) QN	Чашечка: за шириною MS 4	вузька	3	Вєсна
		середня	5	Восторг
		широка	7	Дєкоратівний Рябова
21. (*) PQ	Чашечка: забарвлення зовнішнього боку VS 4	зелене	1	Снєгопад
		зеленувато-бордове	2	Восторг
		бордово-зелене	3	Іранській Декоратівний
		бордове	4	Жізель
22. (*) PQ	Чашечка: забарвлення внутрішнього боку VS 4	біле	1	Адаларі в снєгу
		зеленувато-біле	2	
		жовтувато-біле	3	Розовий Дождь
		білувато-зелене	4	Персико-мигдаль помпонний
		жовтувато-зелене	5	Лель
		зеленувато-жовте	6	Ассоль
		світло-жовте	7	Каскад
		жовте	8	Восторг
		помаранчеве	9	Вєшніє грьози
23. QN	Чашолистки: кількість MS 4	чотири–п’ять	1	Рутєнія
		п’ять	2	Восторг
		десять	3	Розовий дождь
24. PQ	Чашолистки: форма VS 4	трикутна	1	Ассоль
		заокруглено-трикутна	2	Вєсна
		видовженотрикутна	3	Лель
		яйцеподібна	4	FleurPompon
25. QN	Чашолистки: за довжиною MS 4	короткі	3	
		середні	5	Восторг
		довгі	7	Ассоль
26. (*) PQ	Чашолистки: забарвлення зовнішнього боку VS 4	зелене	1	
		зеленувато-бордове	2	Огонь Прометея
		бордово-зелене	3	Іранскій
		бордове	4	Дєкоратівний Жізель
27. QN	Квітконіжка: за довжиною MS 4	коротка	3	Клара Мейєр
		середня	5	Восторг
		довга	7	Рутєнія
28. (*) QN	Віночок: розмір MS 4	малий	3	Колокольчікі
		середній	5	восторга
		великий	7	Восторг Жізель

1	2	3	4	5
29. (*) PQ	Віночок: переважаюче забпрвлення на початку цвітіння (з внутрішнього боку) VS 4	біле	1	Снєгопад
		ледь рожеве	2	Офєлія
		світло-рожеве	3	Персико-мигдаль 2998
		світло-пурпурово-рожеве	4	Маленький Принц
		пурпурово-рожеве	5	Восторг
		фіолетово-рожеве	6	Маніфік
		пурпурово-червоне	7	Адаларі в Снєгу
		строкате	8	Іранській Дєкоратівний
30. (*) QN	Пелюстки: кількість MS 4	п’ять	1	Персико-мигдаль
		понад п’яти	3	2998
		понад 15	5	Вєшніє грьози
		понад 25	7	Восторг
		понад 50	9	Жізель
31. (*) (+) QN	Пелюстка: за довжиною (зовнішнє коло) MS 4	дуже коротка	1	Колокольчікі
		коротка	3	восторга
		середня	5	Клара Мейєр
		довга	7	Восторг
		дуже довга	9	Жізель Вєшніє Грьози
32. (*) (+) QN	Пелюстка: за шириною (зовнішнє коло) MS 4	дуже вузька	1	Колокольчікі восторга
		вузька	3	Персико-мигдаль помпонний
		середня	5	Рутєнія
		широка	7	Жізель
		дуже широка	9	Іранській Дєкоратівний
33. (*) (+) PQ	Пелюстка: форма (як для 32) VS 4	округла	1	Восторг
		широкоокругла	2	Вєшніє Грьози
		напівкругла з видовженою основою	3	
		овальна	4	Маніфік
		широкоовальна	5	Персико-мигдаль2998
		округлоромбо-подібна	6	
		оберненояйцеподібна	7	Пєрсіміра
		яйцеподібна	8	
		широкобернено-яйцеподібна	9	Жізель
34. (*) (+) QL	Пелюстка: увігнутість, згорнутість VS 4	увігнута	1	
		згорнута човником	2	Ассоль
		згорнута ложечкою	3	Чаша восторга
		змішана	4	Клара Мейє

1	2	3	4	5
35. (*) (+) QN	Пелюстка: гофрованість VS 4	слабка	3	Ассоль
		помірна	5	Дєкоративний Рябова
		сильна	7	Вєшніє Грьози
36. (*) (+) QL	Пелюстки: розташування VS 4	не доторкуються	1	
		доторкуються	3	
		середньо перекриваються	5	Царєвна Лєбєдь
		дуже перекриваються	9	
37. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення нігтиків наприкінці цвітіння VS 4	біле	1	Царєвна Лєбєдь
		світло-рожеве	2	
		пурпурово-рожеве	3	Каскад
		темно-пурпурово-рожеве	4	Восторг
		пурпурово-червоне	5	Клара Мейєр
		пурпурове	6	Дєкоративний Рябова
38. QN	Тичинки: кількість MS 4	мала	3	Клара Мейєр
		середня	5	Чіо-Чіо-Сан
		велика	7	Дєкоративний Рябова
39. QL	Тичинки: розташування стосовно пелюсток VS 4	нижче	3	
		на одному рівні	5	
		вище	7	
40. (*) (+) QL	Тичинки: стан наприкінці цвітіння VS 4	скупчені	3	Персик міра
		середньо розчепірені	5	Ассоль
		дуже розчепірені	9	Царєвна Лєбєдь
41. (*) PQ	Тичинки: забарвлення наприкінці цвітіння VS 4	біле	1	Царєвна Лєбедь
		світло-рожеве	2	Маніфік
		пурпурово-рожеве	3	Каскад
		пурпурово-червоне	4	Клара Мейєр
		пурпурове	5	
42. QL	Пиляки: пилок VS 4	відсутній	1	Плакучій Рябова
		наявний	9	Восторг
43. (*) PQ	Пиляки: забарвлення на початку цвітіння VS 4	жовті чи світло-жовті	1	Жізель, Царєвна Лєбєдь
		жовтувато-червоні	2	Чаша Восторга
		червоні	3	Ассоль, Восторг
		коричнево-червоні	4	Огонь Прометєя
44. (*) QL	Приймочка: положення стосовно пиляків VS 4	нижче	3	
		на одному рівні	5	
		вище	7	

1	2	3	4	5
45. (*) QL	Стовпчик: опушення (від основи) VS 4	відсутнє	1	Ельф
		опушений до половини	2	Вєшніє грьози
		опушений більше половини	3	Лель
46. (*) QN	Рослина: тривалість цвітіння VS 4	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
47. PQ	Листкова пластинка: форма VS 6	широколанцетна	1	Восторг
		видовжено-ланцетна	2	Лель
		видовжено-яйцеподібна	3	Рутенія
48. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 6	коротка	3	
		середня	5	Сольвейг
		довга	7	
49. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS 6	вузька	3	
		середня	5	Жізель
		широка	7	Плакучій Рябова
50. (*) QN	Листкова пластинка: відношення довжина/ширина MS 6	мале	3	Ассоль
		середнє	5	Лель
		велике	7	Маніфік
51. PQ	Листкова пластинка: форма в поперечному перерізі VS 6	увігнута	3	
		рівна	5	
		вигнута	7	
52. QL	Листкова пластинка: загин верхівки VS 6	відсутній	1	
		наявний	9	
53. QN	Листкова пластинка: кут біля основи MS 6	гострий	3	
		майже прямий	5	
		тупий	7	
54. QN	Листкова пластинка: кут верхівки MS 6	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
55. PQ	Листкова пластинка : забарвлення VS 6	жовтувато-зелене	1	Царєвна Лєбєдь
		зелене	2	Восторг
		пурпурово-червоне	3	

1	2	3	4	5
56. QN	Черешок листка: за довжиною MS 6	короткий	3	Ассоль
		середній	5	Восторг
		довгий	7	Вєшніє Грьози
57. (*) QL	Черешок листка: залозки VS 5	відсутні	1	
		наявні	9	Восторг
58. (*) QL	Черешок листка: форма залозок VS 5	округлі	1	
		ниркоподібні	2	Рутенія
		змішані	3	Персико-мигдаль помпонний
59. QN	Черешок листка: переважаюча кількість залозок VS, 5	дві	2	Жізель
		більше двох	3	Рутенія
60. QN	Час листопаду VS 7	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів персика декоративного

Коди фаз росту йрозвитку рослин,
у які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	набухання генеративних бруньок
2	розгортання генеративних бруньок
3	поява пелюсток
4	цвітіння (початок, повне цвітіння, кінець)
5	розпускання листочків
6	кінець росту пагонів
7	листопад (початок і кінець)

Забарвлення квіток відзначають на початку і наприкінці цвітіння на білому фоні.

Усі спостереження на листках проводять на повністю розвинених листках із середньої третини річного приросту.

Спостереження на залозках – на листках, як тільки вони повністю розгорнуться; на квітконосних пагонах та на квітках – у центральній третині пагона та на повністю розкритих квітках на початку розкриття пиляків.

Початком цвітіння вважається час, коли на дереві 10% квіток повністю розкриті. Кінець цвітіння, коли обпало 90% пелюсток.

До 16. Квітка: тип.

Неповна (проста) 5 пелюсток; напівповна – 10–24; повна – 25–50; дуже повна (помпонна) – понад 50 пелюсток.

До 18. Чашечка: форма.

1 Дзвоникоподібна

2 бокалоподібна

До 19. Чашечка: за висотою, мм.

Низька – 1,0–5,0; середня – 5,1–7,0; висока – понад 7,0.

До 20. Чашечка за шириною, мм.

Вузька – 1,0–6,0; середня – 6,1–7,0; широка – понад 7,0.

До 31. Пелюстка: за довжиною (зовнішнє коло), мм.

Дуже коротка – до 14, коротка – 14–17, середня – 18–20, довга – 21–23, дуже довга – понад 23.

До 32. Пелюстка: за шириною (зовнішнє коло), мм.

Дуже вузька – до 12, вузька – 12–14, середня – 15–17, широка – 18–20; дуже широка – понад 20.

До 33. Пелюстка: форма (зовнішнє коло).

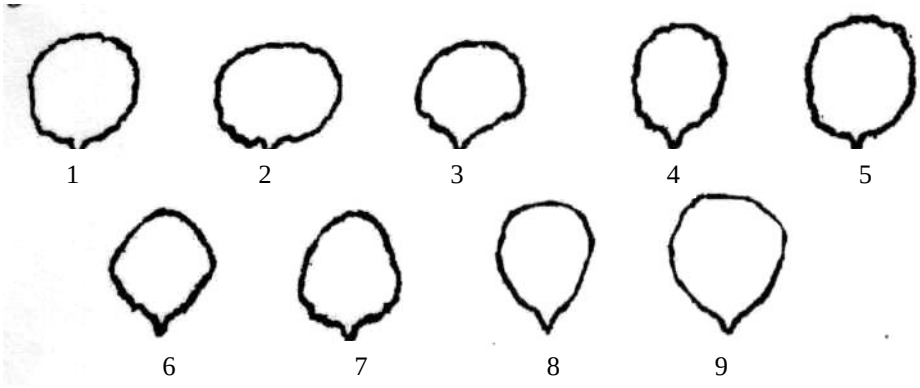

1 2 3 4 5

6 7 8 9

1 – округла
2 – широкоокругла
3 – напівкругла з видовженою основою
4 – овальна
5 – широкоовальна
6 - округлоромбоподібна
7 – яйцеподібна
8 – оберненояйцеподібна
9 – широкооберненояйцеподібна

До 34. Пелюстка: увігнутість.

1 Увігнута

2 згорнута човником

3 згорнута ложечкою.

До 35.Пелюстка: гофрованість.

3	5	7
Слабка	помірна	сильна

До 36.Пелюстки: перекриття.

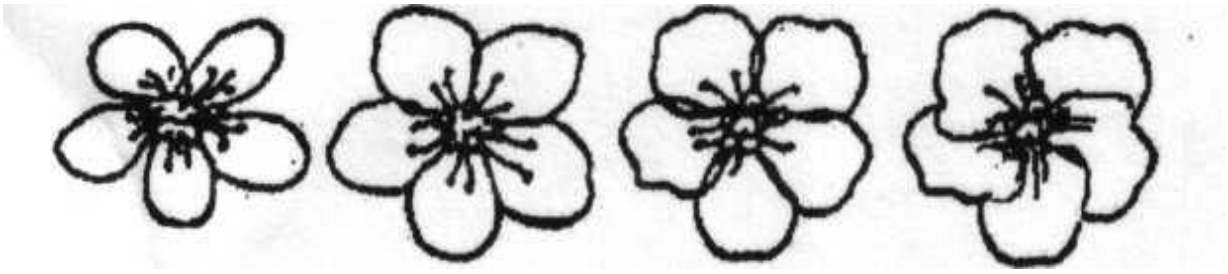

1	2	3	4
Не доторкуються	доторкуються	перекриваються середньо	перекриваються дуже

До 40. Тичинки: розташування наприкінці цвітіння.

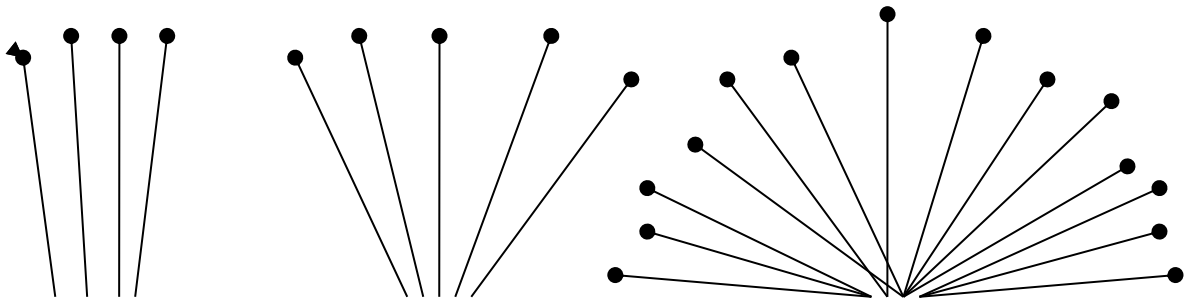

3	5	7
Скупчені	середньо розчепірені	дуже розчепірені

9. Література

1. Широкий унифицированный классификатор СЭВ рода*Persica*Mill. –Л.,1988.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Prunusmira* Koehne, *P. Davidiana* (Carrière) Franch., *P. Kansuensis* Rehd.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Персик декоративний**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Дерево: за висотою	дуже низьке		1 [ ]
		низьке	Розовий дождь	3 [ ]
		середнє	Восторг	5 [ ]
		високе	Жізель	7 [ ]
		дуже високе	Дєкоративний Рябова	9 [ ]
5.2 (3)	Дерево: габітус	кулястий	Царєвна Лєбєдь	1 [ ]
		обернено-конусоподібний	Ассоль	2 [ ]
		розлогий	Маленький Принц	3 [ ]
		плакучий	Розовий дождь	4 [ ]
		інший		5 [ ]
5.3 (14)	Час початку цвітіння	дуже ранній	Маленький Принц	1 [ ]
		ранній	Сольвєйг	3 [ ]
		середній	Восторг	5 [ ]
		пізній	Вєсна	7 [ ]
		дуже пізній	Дєкоратівний Югославскій	9 [ ]
5.4 (15)	Квітка: за яскравістю	неяскрава	Колокольчікі восторга	1 [ ]
		(дзвоникоподібна) яскрава	Восторг	2 [ ]
5.5 (16)	Квітка: за типом	неповна (проста)	Дєкоративний Рябова	1 [ ]
		напівповна	Восторг	2 [ ]
		повна	Маніфік	3 [ ]
		дуже повна (помпонна)	FleurPompon	4 [ ]
5.6 (17)	Квітка: форма	плеската	Персико-мигдаль 2998	1 [ ]
		блюдцеподібна		2 [ ]
		чашоподібна	Вєсна	3 [ ]
		дзвоникоподібна	Чаша восторга Огонь Прометея	4 [ ]
		хризантемоподібна	Жізель,Маніфік	5 [ ]
		помпонна	Fleur Pompon	6 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.7 (29)	Віночок: переважаюче забарвлення на початку цвітіння (з внутрішнього боку)	біле	Снєгопад	1 [ ]
		ледь рожеве	Офєлія	2 [ ]
		світло-рожеве	Персико-мигдаль 2998	3 [ ]
		світло-пурпурово-рожеве	Маленький Принц	4 [ ]
		пурпурово-рожеве	Восторг	5 [ ]
		фіолетово-рожеве	Маніфік	6 [ ]
		пурпурово-червоне	Адаларі в Снєгу	7 [ ]
		строкате	Іранській Дєкоратівний	8 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9.Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК: 635.962+635.963+635.965.23 Код UPOV: PETUN

Методика
проведення експертизи сортів петунії (*Petunia* Juss.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Petunia* Juss.родини *Solanaceae.* Ця методика не стосується сортів родини *Calibrachoa*, для них існує окрема методика (TG/207/1).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння, вкорінені живці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал на експертизу сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
- для сортів, що розмножуються вегетативно, – 35 укорінених живців;
- для сортів, що розмножуються насінням, – 600 шт. (5 г) насіння.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик насіння та якості рослинного матеріалу.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським Стандартом 950, Частина I.

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають

Використано документ UPOVTG/212/1Corr, 2003+2006.

до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються вегетативно, і 40 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються насінням. Рекомендована схема розміщення рослин для сортів, що розмножуються вегетативно, – 0,25 × 0,40 м; для сортів, що розмножуються насінням – 0,30 × 0,50 м.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказується в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих,попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, ширина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих,попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***.Для сортів, що розмножуються вегетативно, кожна експертиза має включати щонайменше 20 рослин. Для сортів, що розмножуються насінням, кожна експертиза має включати щонайменше 40 рослин.

Якщо не вказано інше, для сортів, що розмножуються вегетативно, усі спостереження проводять на 10 рослинах або частинах, взятих з 10 рослин.

Якщо не вказано інше, для сортів, що розмножуються насінням, усі спостереження проводять на 20 рослинах або частинах, взятих з 20 рослин.

MG: разове вимірювання 20/40 рослин або частин 20/40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10/20 рослин або частин 10/20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20/40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10/20 рослин або частин 10/20 рослин

4. Оцінка відмінності, однорідностітастабільності

Для оцінки виявлення відмінності та однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 40 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. **Групуваннясортів для експертизи на відмінність**

Сорти групують за найвідмітніши ми морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки:

- Листкова пластинка: строкатість (ознака 9);

-Квітка: за типом (ознака 18);

- Пелюстка віночка: кількість кольорів на верхньому боці (за виключенням жилок) (ознака 22);

- Пелюстка віночка: основне забарвлення верхнього боку (ознака 23);

- Пелюстка віночка: виявлення жилок на верхньому боці (ознака 27).

5.1 Якщо стани виявленняв Таблиці ознак позначені номером RHS шкали кольорів, мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати / висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів петунії

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QL	Рослина: габітус VG 2	прямий	1	Yellow Apple Pie
		сланкий	2	Limelight
2. (*) QN	Рослина: за висотою MS 2	низька	3	Keiyeul
		середня	5	Flowerfalls Light Pink
		висока	7	Conmoha
3. (*) (+) QN	Пагін: за довжиною MS 2	короткий	3	Flowerfalls Light Pink
		середній	5	Cobink
		довгий	7	Conmoha
4. QN	Стебло: за товщиною (у нижній третині) MS 2	тонке	3	
		середнє	5	
		товсте	7	
5. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS 2	коротка	3	FortPink Vein
		середня	5	Duesurwi
		довга	7	Cobink
6. QN	Листкова пластинка: за шириною VS 1,2	вузька	3	FortPink Vein
		середня	5	Duesurwi
		широка	7	Cobink
7. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS 1,2	яйцеподібна	1	
		еліптична	2	
		округла	3	
		оберненояйцеподібна	4	
		ромбічна	5	
8. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS 1,2	вузькозагострена	1	
		широкозагострена	2	
		тупа	3	
9. (*) QL	Листкова пластинка: строкатість VS 1,2	відсутня	1	Cobink
		наявна	9	Limelight
10. (*) QN	<u>Лише для нестрокатих сортів.</u> Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення з верхнього боку VS 1,2	слабка	3	Keiyeul
		помірна	5	Flowerfalls Light Pink
		сильна	7	Duesurwi

1	2	3	4	5
11. QL	Листкова пластинка: пухирчастість VS 1,2	відсутня	1	
		наявна	9	
12. QN	Черешок: за довжиною MS 1,2	відсутній або дуже короткий	1	
		короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
13. QN	Квітконіжка: за довжиною MS 2,3	коротка	3	Duesurimrosevein
		середня	5	Conblue
		довга	7	Cobink
14. (*) (+) QN	Чашолисток: за довжиною (найдовша частина, яка не зростається) MS 2,3	короткий	3	Conblue
		середній	5	Duesurimrosevein
		довгий	7	Fort Hot Pink
15. (*) (+) QN	Чашолисток: за шириною (найширша частина, яка не зростається) MS 2,3	вузький	3	Conblue
		середній	5	Duesurimrosevein
		широкий	7	Trumpet Pink
16. (+) PQ	Чашолисток: форма VS 2,3	лінійна	1	
		ланцетна	2	
		яйцеподібна	3	
		еліптична	4	
		оберненояйцеподібна	5	
		лопатоподібна	6	
		ромбічна	7	
17. QL	Чашолисток: антоціанове забарвлення VS 2,3	відсутнє	1	Flowerfalls Light Pink
		наявне	9	Limelight
18. (*) QL	Квітка:за типом VS 2,3	проста	1	Flowerfalls Light Pink
		повна	2	Kercla
19. (*) (+) QN	Квітка: діаметр MS 2,3	малий	3	Cobink
		середній	5	Klefapurle
		великий	7	Sunlapur
20. (*) (+) QL	Квітка: форма VS 2,3	тацеподібна	1	
		лійкоподібна	2	

1	2	3	4	5
21. PQ	Квітка: забарвлення жилок VS 2,3	жовте	1	
		червоне	2	
		пурпурове	3	
22. (*) QN	Пелюстка віночка: кількість кольорів на верхньому боці (за виключенням жилок) VS 2,3	один	1	
		два	2	
		понад два	3	
23. (*) PQ	Пелюстка віночка: основне забарвлення верхнього боку VS 2,3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (*) PQ	<u>Лише для дво- і багатокольорових сортів.</u> Пелюстка віночка: вторинне забарвлення верхнього боку VS 2,3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. (*) (+) QL	<u>Лише для двокольорових і багатокольорових сортів.</u> Пелюстка віночка: розташування вторинного забарвлення VS 2,3	у переході до трубки віночка	1	
		уздовж центральної жилки	2	
		по краю	3	
26. PQ	<u>Лише для багатокольорових сортів.</u> Пелюстка віночка: третинне забарвлення верхнього боку (як для оз. 22) VS 2,3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. (*) QL	Пелюстка віночка: виявлення жилок на верхньому боці VS 2,3	відсутні або дуже слабке	1	Conbloss
		слабке	3	Klefapurle
		помірне	5	Limelight
		сильне	7	Duesurimrosevein
		дуже сильне	9	
28. QL	Пелюстка віночка: хвилястість краю VS 2,3	відсутня або дуже слабка	1	Bluette Purple
		слабка	3	Conmoha
		помірна	5	Keiyeul
		сильна	7	Kercla
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
29. (+) QN	Трубка віночка: за довжиною MS 2,3	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
30. (*) PQ	Трубка віночка: основне забарвлення внутрішнього боку VS 2,3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. QN	Трубка віночка: виявлення жилок на внутрішньому боці VS 2,3	відсутні або дуже слабке	1	Conbloss
		слабке	3	Klefapurle
		помірне	5	Duesurimrosevein
		сильне	7	Keiyeul
		дуже сильне	9	
32. (*) PQ	Пиляк: забарвлення перед розкриттям VS 2,3	світло-сіре	1	
		жовтувато-біле	2	
		жовте	3	
		світло-коричневе	4	
		світло-блакитне	5	
		блакитне	6	
		фіолетове	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів петунії

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту йрозвитку
1	вегетативний ріст
2	початок цвітіння
3	кінець цвітіння

До 3. Пагін: за довжиною.

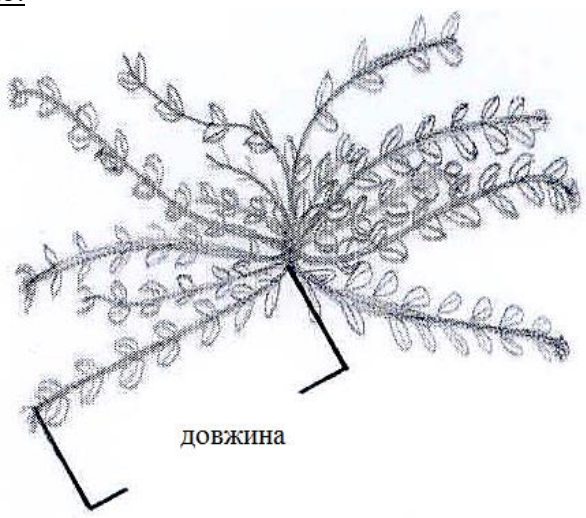

До 7. Листкова пластинка: форма.

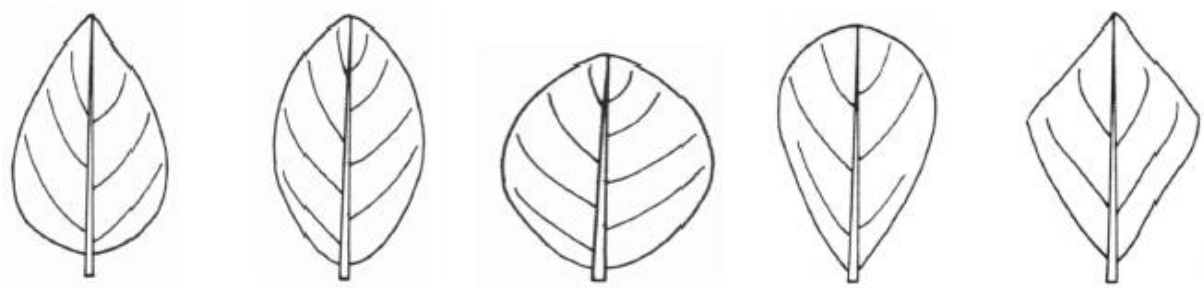

1 Яйцеподібна | 2 еліптична | 3 округла | 4 оберненояйцеподібна | 5 ромбічна

До 8. Листкова пластинка: форма верхівки.

1 Вузькозагострена | 2 широкозагострена | 3 тупа

До 14. Чашолисток: за довжиною (найдовша частина, яка не зростається).
До 15. Чашолисток: за шириною (найширша частина, яка не зростається).

До 16. Чашолисток: форма.

1 Лінійна | 2 ланцетна | 3 яйцеподібна | 4 еліптична | 5 обернено-яйцеподібна | 6 лопатоподібна | 7 ромбічна

До 19.Квітка: діаметр.
До 20. Квітка: форма.
До 29. Трубка віночка: за довжиною.

1
Тацеподібна

2
лійкоподібна

До 25. Лише для двокольорових і багатокольорових сортів. Пелюстка віночка: розташування вторинного забарвлення.

1
У переході до трубка віночка

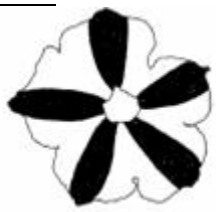

2
уздовж центральної жилки

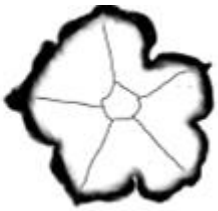

3
по краю

Список об'єднаних/спільних ознак

Bluette Purple	
Cobink	Marco Polo Odyssey
Conbloss	Conchita Blossom White
Conblue	Conchita Blueberry Frost
Conmoha	Conchita Morning Haze
Duesurimrosevein	Surprise Im. Rose Vein
Duesurwi	Surprise White
Flowerfalls Light Pink	
Fort Hot Pink	Fortunia Hot Pink
Fort Pink Vein	Fortunia Pink Vein
Keiyeul	Surfinia Lime
Kercla	Claudia
Klefapurle	Famous Purple
Limelight	Arctic Purple
Sunlapur	Surfinia Giant Purple
Trumpet Pink	
Yellow Apple Pie	

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofPetunia (*Petunia*Juss.) (TG/212/1 Corr., UPOV) // Geneva. 2003-04-09+2006-04- 05. – 26 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg212.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (1) з (3)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Petunia* Juss.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Петунія**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Вегетативне розмноження
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Насіння
(a) самозапильний [ ]

(b) гібрид [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (9)	Листкова пластинка: строкатість	відсутня	Cobink	1[ ]
		наявна	Limelight	9[ ]
5.2 (18)	Квітка:за типом	проста	Flowerfalls Light Pink	1[ ]
		повна	Kercla	2[ ]
5.3 (19)	Квітка: діаметр	малий	Cobink	3[ ]
		середній	Klefapurle	5[ ]
		великий	Sunlapur	7[ ]
5.4 (22)	Пелюстка віночка: кількість кольорів на верхньому боці (за виключенням жилок)	один		1[ ]
		два		2[ ]
		понад два		3[ ]
5.5i (23)	Пелюстка віночка: основне забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5ii (23)	Пелюстка віночка: основне забарвлення верхнього боку	біле		1[ ]
		жовте		2[ ]
		червоне		3[ ]
		блакитно-рожеве		4[ ]
		блакитно-червоне		5[ ]
		пупурово-червоне		6[ ]
		пурпурове		7[ ]
		фіолетове		8[ ]
		блакитно-фіолетове		9[ ]
		інше (вкажіть)		
5.6 (27)	Пелюстка віночка: виявлення жилок на верхньому боці	відсутні або дуже слабке	Conbloss	1[ ]
		слабке	Klefapurle	3[ ]
		помірне	Limelight	5[ ]
		сильне	Duesurimrosevein	7[ ]
		дуже сильне		9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (3)	

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо«так», просимо надати деталі)

7.2Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3Інша інформація

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10.При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.282.5 Код UPOV:IRISS

Методика
проведення експертизи сортів півників (*Iris* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх цибулинних сортів *Iris* L. родини *Iridaceae*, включно групи *Xiphion (Irisвaceriana* M. Foster, I. Boissieri Henriq., *I.danfordiae* (Bak.) Boiss., *I. filifolia* Boiss., *I. histrio* Rchb., *I. histrioides* (G. F. Wils.) S. Arnott, *I. juncea* Poir., *I.reticulata* M. B., *I. tingitana* Boiss. Et Reut., *I. vartanii* M. Foster, *I. winogradowii* Fomin., *I. xiphium* L.).

2. Необхідний рослинний матеріал –цибулини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 30 цибулин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Оскільки, денне світло не постійне, обстеження забарвлення квітки проводять в приміщенні з штучним освітленням або в середині дня у кімнаті, де відсутні прямі сонячні промені. Спектральний склад штучного денного світла має відповідати стандарту CIE для денного світла D 6500, а також бути в допустимих межах, визначених Британським стандартом 950, частина I. Ці визначення проводять, розмістивши рослину на білому фоні.

3.4 ***План експертизи***. Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 30 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,30 × 0,30 м.

Використано документ UPOV TG/174/3, 2000.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 30 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 30 рослин або частин 30 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 30 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності та однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх Описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для визначення відмінності обстежують щонайменше 30 рослин або частин 30 рослин.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 30 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано використовувати такі ознаки:

- Бутон: забарвлення (ознака 6);
- Квітка: кількість кольорів (ознака 8).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів півників

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони .
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Листок: за шириною MS 2	вузький	3	Carmen
		середній	5	Saturnus
		широкий	7	Paris
2. PQ	Листок: забарвлення VG 2	світло-зелене	1	
		помірно-зелене	2	
		темно-зелене	3	
		блакитно-зелене	4	
3. (*) PQ	Листок: профіль у поперечному перерізі VG 2	прямий	1	Paris
		U-подібний	2	Pickwick
		V-подібний	3	Telstar
		квадратний	4	
4. (*) QN	Квітконіжка: за довжиною MS 3	коротка	3	Carmen
		середня	5	White Wedgewood
		довга	7	Saturnus
5. QN	Квітконіжка: за товщиною MS 3	тонка	3	Carmen
		середня	5	Saturnus
		товста	7	
6. (*) PQ	Бутон: забарвлення VG 3	біле або близьке до білого	1	White Bridge
		жовте	2	Golden Emperor
		блакитне	3	Professor Blauw
7. (*) QN	Квітка: розмір MG 3	малий	3	
		середній	5	White Wedgewood
		великий	7	Apollo
8. (*) QN	Квітка: кількість кольорів MS 3	один	1	White Bridge
		два	2	Apollo
		три	3	Gipsy Beauty
		більше трьох	4	
9. QN	Трубка оцвітини: за довжиною MS, 3	коротка	3	
		середня	5	Apollo
		довга	7	Paris
10. QN	Зовнішній листочок оцвітини: за шириною MS, 3	вузький	3	White Wedgewood
		середній	5	Apollo
		широкий	7	Paris
11. (*) PQ	Зовнішнійлисточок оцвітини: форма VG 3	еліптична	1	
		округла	2	Apollo
		яйцеподібна	3	Paris
		оберненояйцеподібна	4	Telstar
12. (*) QN	Зовнішній листочок оцвітини: вигин пластинки відносно базальної частини пелюстки VG, 3	слабкий	3	Golden Emperor
		середній	5	White Wedgewood
		сильний	7	Apollo

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення верхнього боку пластинки VG 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
14. QL	Зовнішній листочок оцвітини: городчастість краю пластинки VG 3	слабка	3	Apollo
		середня	5	
		сильна	7	
15. QL	Зовнішній листочок оцвітини: вираження жилкування на верхньому боці VG 3	слабке	3	Saturnus
		середнє	5	Ideal
		сильне	7	Apollo Blue
16. (*) QN	Зовнішній листочок оцвітини: розмір плями на пластинці MG 3	малий	3	Otzi Fischer
		середній	5	Saturnus
		великий	7	Apollo Blue
17. (*) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: забарвлення плями на пластинці VG 3	RHS шкала кольорів (вказати номер)		
18. (*) PQ	Зовнішній листочок оцвітини: форма верхівки плями на пластинці VG 3	гостра	1	Paris
		округла	2	White Wedgewood
		у вигляді полум’я	3	Apollo
19. QN	Зовнішній листочок оцвітини: за шириною базальної частини MG 3	вузький	3	White Wedgewood
		середній	5	Apollo
		широкий	7	Amber Beauty
20. PQ	Зовнішній листочок оцвітини: основне забарвлення верхнього боку базальної частини VG, 3	RHS шкала кольорів (вказати номер)		
21. (*) QN	Внутрішній листочок оцвітини: за довжиною MS, 3	короткий	3	White Cloud
		середній	5	Paris
		довгий	7	Apollo
22. (*) QN	Внутрішній листочок оцвітини:за шириною MS 3	вузький	3	Professor Blauw
		середній	5	Paris
		широкий	7	Apollo

1	2	3	4	5
23. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: форма VG 3	яйцеподібна	1	White Wedgewood
		еліптична	2	Paris
		оберненояйцеподібна	3	Apollo
24. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: забарвлення VG 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. (*) PQ	Внутрішній листочок оцвітини: форма верхівки VG 3	гостра	1	White Wedgewood
		округла	2	Apollo
		виїмчаста	3	White Bridge
26. QN	Внутрішній листочок оцвітини: хвилястість краю VG 3	слабка	3	White Bridge
		середня	5	Apollo
		сильна	7	
27. (*) PQ	Тичинкова нитка: забарвлення VG 3	біле	1	White Wedgewood
		жовтувате	2	Golden Emperor
		блакитнувате	3	Paris
28. PQ	Пиляки: забарвлення VG 3	білувате	1	White Wedgewood
		жовте	2	Golden Emperor
		світло-коричневе	3	
29. QN	Пилок: інтенсивність жовтого забарвлення MG 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
30. QN	Маточка: за шириною перемички MG 3	вузька	3	
		середня	5	Carmen
		широка	7	Paris
31. (*) PQ	Маточка: забарвлення верхнього бокуперемички VG, 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
32. (*) QN	Гребінець: за довжиною MG 3	короткий	3	Carmen
		середній	5	White Wedgewood
		широкий	7	Apollo
33. (*) QN	Гребінець: за шириною MG 3	вузький	3	Carmen
		середній	5	White Wedgewood
		широкий	7	Apollo
34. (*) PQ	Гребінець: забарвлення верхнього боку VG, 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
35. QN	Гребінець: надрізи країв за глибиною MG 3	мілкі	3	Carmen
		помірні	5	Apollo
		глибокі	7	

1	2	3	4	5
36. (*) PQ	Приймочка маточки: забарвлення VG 3	біле	1	
		жовтувате	2	
		голубувате	3	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів півників

Фази росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	укорінення
2	стеблування
3	цвітіння

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofIris (bulbous) (*Iris* L.) (TG/174/3, UPOV) // Geneva. 2000-04-05. – 18 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg174.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Iris* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Півники**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) цибулинами [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (3)	Бутон: забарвлення	біле або близьке до білого	White Bridge	1 [ ]
		жовте	Golden Emperor	2 [ ]
		блакитне	Professor Blauw	3 [ ]
5.2 (8)	Квітка: кількість кольорів	один		1 [ ]
		два	White Bridge	2 [ ]
		три	Apollo	3 [ ]
		більше трьох	Gipsy Beauty	4 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надана повна інформація. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Прохання надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 582.675.1:631.527 Код UPOV:PAEON

Методика

проведення експертизи сортів півонії (*Paeonia* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

1.Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів півонії трав'янистої роду *Paeonia* L. родини *Paeoniaceae* Rudolphi.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту. Рослинний матеріал постачається у вигляді садивних одиниць із трьома–п'ятьма бруньками відновлення.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити шість рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3 Метод експертизи

*3.1****Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2 **Місце експертизи.*** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи.***Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, ідостатнє виявленняхарактернихознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4 **План експертизи.*** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 0,75 × 1,0 м.

*3.5 **Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Методику розроблено: Горобець В. Ф., к. б. н. (НБС ім. М. М. Гришка), 2008.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частини рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюються всі виміри кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визгначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше шість рослин. Усі вимірювання та інші обстеження, зазначені в п. *3.5*, здійснюють на шести рослинах чотири–п'ятирічного віку.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від кожного з сортів, загальновідомих до дати, на яку заявка вважається поданою. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо, з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з шести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками, використовуючи ознаки, котрі, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у сортів у межах виду. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

5.1 Сорти групують за походженням:

Група 1– сорти, що походять від півонії молочноквіткової (*Paeonialactiflora* Pall.);

Група2– гібриди (Hybrid) – сорти, отримані з використанням міжвидової гібридизації й походять від видів: *P. anomala* L.,*P .wittmanniana* Albow, *P. officinalis* L., *P. mlokosewitschi* Lomak, *P. peregrina* Miller, *P. tenuifolia*L..

5.2 Для групування сортів у межах Груп 1 та 2 застосовують такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Квітка: за типом (ознака 8);
- Квітка: група кольорів (ознака 14);
- Рослина: початок цвітіння (ознака 28).

5.3 Стан виявлення для ознак 15–17 у Таблиці ознак позначається номерамиRHS шкали кольорів (RoyalHorticulturalSocietyColour Chart).

5.4 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

5.5 Усі спостереження проводять на чотири–п’ятирічних рослинах:

- стан виявлення ознак на квітці та листках проводять під час повного цвітіння;
- діаметр і форму квітки (ознаки 12, 13) спостерігають на другий день цвітіння.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак:

(C) – квіти на зрізування;

(G) – садові;

(a) – обстеження на листках і листових пластинках на середній частині стебла;

(b) – обстеження на квітках другого дня цвітіння;

(c) – обстеження на пелюстках.

7. Таблиця ознак сортів півонії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька	3	Ludovica
		середня	5	Walter Mains
		висока	7	Lord Kitchener
2. (+) PQ	Рослина: габітус VG 2	прямий	1	Burst of Joy
		напіврозлогий	2	Heritage
		розлогий	3	New Era
3. QL	Стебло: наявність антоціанового забарвлення VS 1,2	відсутнє	1	Весільна, Морозко
		наявне	9	Ann Zahler, Cavatina
4. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VG 2, (a)	слабка	3	Early Daybreac
		помірна	5	Diana Parks
		сильна	7	Heritage
5. QL	Листок: антоціанове забарвлення черешка VG 2, (a)	відсутнє	1	Diana Parks
		наявне	9	Akron
6. (*) (+) QN	Листок: хвилястість краю листкової пластинки VG 2, (a)	відсутня або дуже слабка	3	Весільна
		помірна	5	John van Leeuven
		сильна	7	Kinsui
7. QL	Листок: опушення нижнього боку VG 1,2, (a)	відсутнє	1	Весільна, Берегиня
		наявне	9	Ballerina
8. (*) (+) PQ	Квітка: за типом VG 2, (b)	проста	1	Cavatina, Хохлома
		напівповна	2	Ann Zahler
		повна	3	Festiva Maxima
		японська	4	Akron, Neon
9. (*) QN	Квітка: кількість пелюсток MG 2, (b)	дуже мала	1	Хохлома
		мала	3	Ann Zahler
		середня	5	Берегиня
		велика	7	Антей
		дуже велика	9	Скарбниця
10. PQ	<u>Тільки для сортів з японською формою квітки:</u> видозміна тичинок за формою VG 2, (b)	пелюстки	1	Betty Groff
		пелюстки із залишками пиляків	2	Carrara
		стамінодій	3	Akron, Neon

1	2	3	4	5
11. (*) QN	Квітка: діаметр MG 2, (b)	малий	3	Early Scout
		середній	5	Edulis Superba
		великий	7	Blue Rose
12. (+) PQ	Квітка: за профілем VG 2, (b)	плеската	1	Blue Rose
		чашкоподібна	2	Sable
		висока сферична (видовжена)	3	Edwin C. Bills
13. (*) QN	Квітка: кількість на стеблі MG 1, 2, (b)	одна	1	Red Charm
		декілька	2	Carrara
14. (*) PQ	Квітка: групакольорів VG 2, (c)	біла	1	Festiva Maxima
		рожева	2	Edulis Superba
		червона	3	Chippewa
15. (*) PQ	Пелюсткакрайова: забарвлення VG 2, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
16. (*) PQ	Пелюстка центральна: забарвлення VG 2, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
17. (*) (+) QN	Пелюстка центральна: за шириною VG 2, (c)	вузька	3	Red Charm
		середня	5	Mrs.Edward Harding
		широка	7	Mother’s Choice
18. (+) PQ	Пелюсткакрайова: за ступенем розсіченості краю VG 2, (c)	цілісна	1	Surugu
		двічізарубчаста	2	Golden Bracelet
		багатозарубчаста	3	Bowl of Cream
19. (+) QL	Пелюстка центральна: за ступенем розсіченості краю VG 2, (c)	цілісна	3	Henry Bockstoce
		двічінадрізана	5	Jay Cee
		розсічена	7	Laura Dessert
20. PQ	Квітка: стійкість забарвлення до вигорання VS 2, (b)	слабка	1	Ann Zahler
		середня	2	Берегиня
		сильна	3	Антей
21. QL	Квітка: аромат VG 2, (b)	відсутній	1	Heritage
		слабкий	3	New Era
		помірний	5	Айсберг
		сильний	7	Скарбниця
		специфічний	9	Хохлома
22. QL	Квітка: тичинки VG 2, (b)	відсутні	1	Festiva Maxima
		наявні	9	Favorita

1	2	3	4	5
23. PQ	Тичинка: домінуюче забарвлення тичинкової нитки VG 2, (b)	кремове	1	Carina
		жовте	2	Sunbright
		рожеве	3	Fiesta
		червоне	4	Favorita
24. QL	Квітка: маточки VG 2, (b)	відсутні	1	Pink Cameo
		наявні	9	Edulis Superba
25. PQ	Маточка: домінуюче забарвлення приймочки VG 2, (b)	кремове	1	Heritage
		рожеве	2	Fiesta
		червоне	3	Favorita
26. QL	Маточка: опушення VG 2, (b)	відсутнє	1	Nigricans
		наявне	9	Favorita
27. QL	Плодоношення VG 3, (b)	відсутнє	1	Офелія
		наявне	9	Хохлома, Lord Kitchener
28. (*) (+) QN	Час початку цвітіння VG 2, (b)	дуже ранній	1	Seraphine
		ранній	3	Eldorado
		середньоранній	5	Laura Dessert
		середньопізній	7	Airway
		пізній	9	Matchless Beauty

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів півонії

Коди фаз росту йрозвитку рослин, у які проводять обстеження

Коди	Назви фаз росту йрозвитку
1	весняне відростання, вегетативний ріст
2	початок цвітіння
3	плодоношення

До 2. Рослина: габітус.

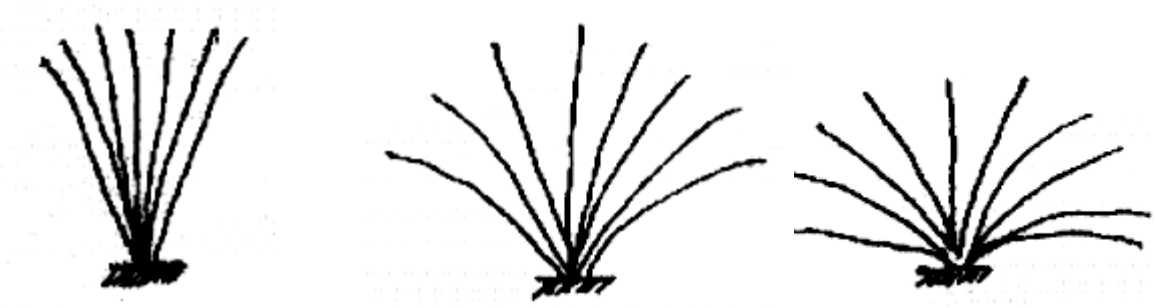

1 Прямий

2 напіврозлогий

3 розлогий

До 6. Листок: хвилястість краю листкової пластинки.

3
Відсутня або дуже слабка

5
помірна

7
сильна

До 8. Квітка: за типом.

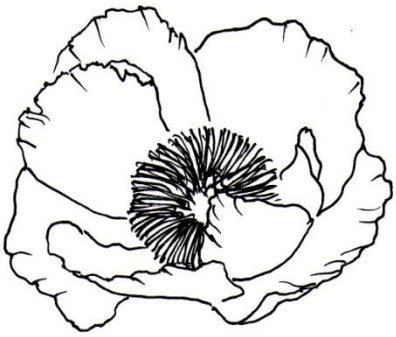

1
Проста

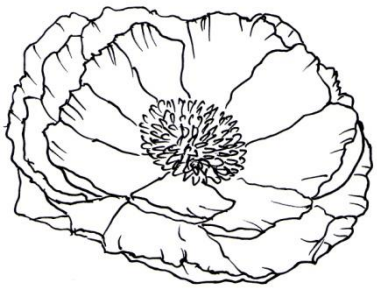

2
напівповна

3
повна

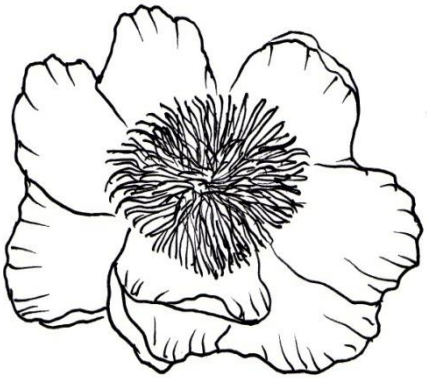

4
японська

До 12. Квітка: за профілем.

1 Плеската

2 чашкоподібна

3 висока (сферична)

До 17. Пелюстка центральна: за шириною.

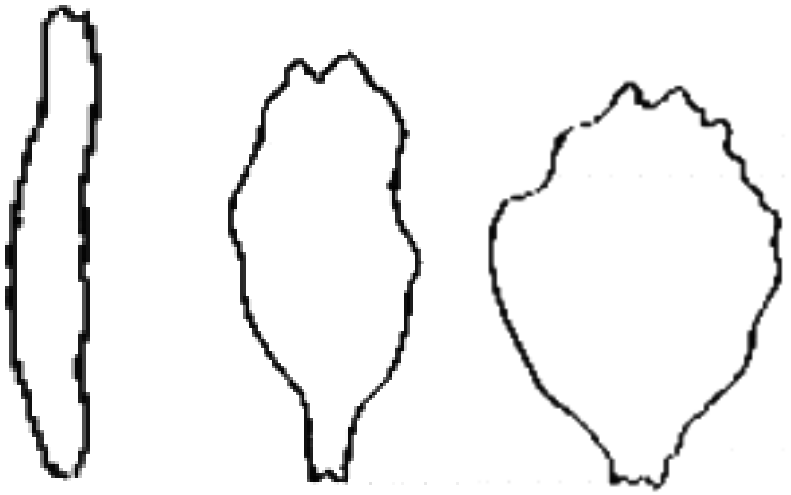

3 Вузька

5 середня

7 широка

До 18. Пелюстка крайова: за ступенем розсіченості краю.
До 19. Пелюстка центральна: за ступенем розсіченості краю.

1 Цілісна

2 двічізарубчаста

3 багатозарубчаста

До 28. Час початку цвітіння, орієнтовні календарні дати для Лісостепу.

Дуже ранній – 12.05–18.05; ранній – 20.05–26.05; середньоранній – 01.-6.07.06; середньопізній – 09.06-15.06; пізній – 17.06–23.06.

9. Література

1. Halda J., Waddick J. The Genus Paeonia. – Portland, Cambridge: Timber Press, 2004. –227 p.

2. Page M. The Gardener's Peony. – Portland, Cambridge: Timber Press, 2005.– 267 p.

3. Wister Y. C. The Peonies.–: American Horticultural Society, 1962.– 220 p.

4. Rogers A. Peonies. – Portland, Oregon: Timber Press, 1995. – 296 p.

5. Peonies. History of the Peonies and their originations: In 3 parts /American Peony Society.– Ellongton: APS Publications, 1976.– T.2: Peonies 1976-1986.– T.3: Peonies 1986-1996.– 342 p.

6. A-Z Encyclopedia of Garden Plants / Ed. E.C. Brickell. – London; New York; Stuttgart; Moskow: Dorling Kindersley. 1996.– 1080 p.

7. Index of Garden Plants / Ed. M. Griffiths.– Portland: Timber Press, 1994. – 1234 p.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка(1) з (3)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Paeonia* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Півонія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (2) з (3)	

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька	Ludovica	3 [ ]
		середня	Walter Mains	5 [ ]
		висока	Lord Kitchener	7 [ ]
5.2 (8)	Квітка: за типом	проста	Cavatina, Хохлома	1 [ ]
		напівповна	Ann Zahler	2 [ ]
		повна	Festiva Maxima	3 [ ]
		японська	Akron, Neon	4 [ ]
5.3 (9)	Квітка: кількість пелюсток	дуже мала	Хохлома	1 [ ]
		мала	Ann Zahler	3 [ ]
		середня	Берегиня	5 [ ]
		велика	Антей	7 [ ]
		дуже велика	Скарбниця	9 [ ]
5.4 (15)	Пелюсткакрайова: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5 (16)	Пелюстка центральна: забарвлення	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6 (17)	Пелюстка центральна: за шириною	вузька	Red Charm	3[ ]
		середня	Mrs. Edward Harding	5[ ]
		широка	Mother’s Choice	7[ ]
5.7 (28)	Час початку цвітіння	дуже ранній	Seraphine	1[ ]
		ранній	Eldorado	3[ ]
		середньоранній	Laura Dessert	5[ ]
		середньопізній	Airway	7[ ]
		пізній	Matchless Beauty	9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (3)	

Коментарі:

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація (використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебуває під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети

УДК 582.675.1:631.527 Код UPOV: PAEON_DEL PAEON_JIS
PAEON_LUD
PAEON_OST
PAEON_QIU
PAEON_ROC
PAEON_SUF

Методика

проведення експертизи сортів півонії деревовидної (*Paeonia delavayi* Franch.; *Paeonia jishanensis* T. Hong & W. Z. Zhao; *Paeonia ludlowii* (Stern & Taylor) D. Y. Hong; *Paeonia ostii* T. Hong & J. X. Zhang; *Paeonia qiui* Y. L. Pei & D. Y. Hong; *Paeonia rockii* (S. G. Haw & Lauener) T. Hong & J. J. Li ex D. Y. Hong; *Paeonia suffruticosa* Andrews) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів півонії, деревовидної життєвої форми*Paeonia delavayi* Franch.; *Paeonia jishanensis* T. Hong & W. Z. Zhao; *Paeonia ludlowii* (Stern & Taylor) D. Y. Hong; *Paeonia ostii* T. Hong & J. X. Zhang; *Paeonia qiui* Y. L. Pei & D. Y. Hong; *Paeonia rockii* (S. G. Haw & Lauener) T. Hong & J. J. Li ex D. Y. Hong; *Paeonia suffruticosa* Andrews.

2. Необхідний рослинний матеріал – щеплені однорічні рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 5 рослин чотирирічного віку, отриманих живцюванням.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами і не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний складштучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного

Використано документ UPOV TG297/1, 2013. Зміни й доповнення внесені: Горобець В. Ф. канд. біол.наук., Національний ботанічний сад ім. М. М. Гришка НАН України, Колесніченко О. В. доктор біол. наук, професор, Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2016.

освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано у другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше п’ять рослин.Усі вимірювання та інші обстеження, зазначені в п. *3.5*, здійснюють на п’яти рослинах, у випадку вимірювання частин окремих рослин, кількість частин з кожної рослини має бути 2.

4. Оцінка відмінності, однорідностіі стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз п’яти рослин нетипові рослини не допускаються.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: габітус (ознака 1);
- Рослина: за висотою (ознака 6);
- Листок: тип (ознака 9);
- Бічні частки листочка: розсічення за глибиною (ознака 16);
- Квітка: форма (ознака 22);
- Квітка: основне забарвлення (ознака 23) з наступним розподілом на групи:
  - Гр. 1: біле;
  - Гр. 2: зелене;
  - Гр. 3: жовте;
  - Гр. 4: оранжеве;
  - Гр. 5: рожеве;
  - Гр.6: червоне;
  - Гр. 7: пурпурове;
  - Гр. 8: темно-червоно-пурпурове;
- Пелюстка крайова: пляма (ознака 28);
- Пелюстка крайова: пляма за довжиною (ознака 29);
- Час початку цвітіння (ознака 49).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознакпоряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: габітус VG	прямий	1	Kao, Shichifukujin
		напіврозлогий	2	Wu Long Peng Sheng
		розлогий	3	Zhao Fen
2. (*) (+) QN	Однорічний пагін: за довжиною VG/MG	короткий	3	Shan Hu Tai, Ying Luo Bao Zhu
		середній	5	Luo Yang Hong, Zhao Fen
		довгий	7	Tian Xiang Zhan Lu, Zi Die Ying Feng
3. (+) QN	Змішана брунька: форма (вигляд збоку) VG (a)	вузькояйцеподібна	1	Qing Long Wo MO Chi, Rou Fu Rong
		яйцеподібна	3	LuoYang Hong
		широкояйцеподібна	5	Cai Xia, Cong zhong xiao
4. PQ	Змішана брунька: забарвлення VG (a)	жовто-коричневе	1	Yang Huang
		зелене	2	Cui Ye Zi, Zhi Hong
		червоне	3	Hu Hong, Zhu Sha Lei
		пурпурове	4	Kao
5. (*) QN	Дворічний пагін: кількість квітуючих пагонів VG	один	1	Shou An Hong
		два	2	Hanakisoi, Zhu Sha Lei
		понад два	3	Taiyo
6. (*) (+) QN	Рослина: за висотою VG/MS	низька	3	Shan Hu Tai
		середня	5	Kao, Luo Yang Hong
		висока	7	Hanakisoi
7. (+) PQ	Дуже молодий пагін: забарвлення VG	жовто-зелене	1	San Qing Bai
		зелене	2	Bai Hua Du, Shin-jitsugetu
		рожеве	3	Lu He Hong
		пурпурово-червоне	4	Si He Lian
		коричнево-червоне	5	Shou An Hong
8. (+) QN	Листок: положення відносно стебла VG (b)	пряме	1	Kinkaku
		відхилене	2	Cang Zhi Hong, Shou An Hong
		горизонтальне	3	Dou Lv, Zi Hong Zheng Yan
9. (*) (+) QL	Листок: тип VG (b)	перисторозсічений	1	
		двічіперисторозсічений	2	
		тричіперисторозсічений	3	

1	2	3	4	5
10. (*) (+) QN	Листок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Mei Ren Hong
		середній	5	Luo Yang Hong
		довгий	7	Rou Fu Rong
11. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS (b)	вузький	3	Yin Hong Qiao Dui
		середній	5	Luo Yang Hong
		широкий	7	Rou Fu Rong
12. (+) PQ	Листок: забарвлення верхнього боку VG	жовто-зелене	1	Zhao Fen
		зелене	2	Dou Lv
		темно-зелене	3	Guan Shi Mo Yu, Zhuang Yuan Hong
		сіро-зелене	4	Mo Kui
13. QN	Листок: антоціанове забарвлення верхнього боку VG, (b)	відсутнє або слабке	1	Bai Hua Du
		помірне	2	Hu Hong
		сильне	3	Dan Lu Yan
14. (*) QN	Листок: опушення нижнього боку VG (b)	відсутнє або слабке	1	Yin Fen Jin Lin
		помірне	2	
		сильне	3	Dou Lv
15. (*) (+) PQ	Бічні часткилисточка: форма VG (b)	ланцетоподібна	1	
		вузькояйцеподібна	2	
		вузькоеліптична	3	
		широкоеліптична	4	
		широкояйцеподібна	5	
16. (*) (+) QN	Бічні часткилисточка: розсічення за глибиною VG (b)	відсутнє або дуже мілке	1	
		мілке	3	
		середнє	5	
		глибоке	7	
		дуже глибоке	9	
17. (*) (+) QN	Черешок: за довжиною VG/MS (b)	короткий	3	Mei Ren Hong, Yi Pin Zhu Yi
		середній	5	Luo Yang Hong
		довгий	7	Yu Ji Yan Zhuang
18. (*) (+) PQ	Квіткова брунька: форма (вигляд збоку) VG (c)	вузькояйцеподібна	1	Yu Mian Tao Hua
		широкояйцеподібна	2	Zhu Sha Lei
		куляста	3	Shan Hu TAi
		сплюснута	4	Shou An Hong
19. (*) (+) QN	Рослина: положення квіток щодо головної осі пагона VG (c)	пряме	1	Kao
		горизонтальне	2	Rou Fu Rong
		поникле	3	Dou Lv

1	2	3	4	5
20. (*) (+) QN	Лише для сортів з махровою формою квітки: Квітка: центральні пелюстки за довжиною MG (c)	короткі	1	Dou Lv
		середні	2	Shou An Hong
		довгі	3	Zi Rong Qiu
21. (*) QN	Квітка: діаметр VG/MS (c)	малий	3	Pan Zhong Qu Guo
		середній	5	Luo Yang Hong
		великий	7	Bai He Liang Chi, Xian Tao
22. (*) (+) PQ	Квітка: форма VG (c)	проста	1	Shu Sheng Peng Mo
		золотистотичинкова	2	Yao Huang
		анемоноподібна	3	Yin Si Guan Ding
		лотосоподібна	4	Yu Ban Bai
		хризантемоподібна	5	Cong Zhong Xiao, Ru Hua Si Yu
		трояндоподібна	6	Luo Yang Hong
		золотистоокругла	7	Fen Mian Tao Hua
		коронопоподібна	8	Shou An Hong
		куляста	9	Fen Yu Qiu
		проліферуюча	10	Jun Yan Hong, Xian Tao
23. (*) (+) PQ	Квітка: основне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (*) (+) PQ	Квітка: вторинне забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
25. (*) (+) PQ	Квітка: поширення вторинного забарвлення VG (c)	відсутнє	1	Luo Yang Hong
		смугами	2	He Pin Hua Er Qiao
		блоками	3	Hua Er Qiao
		посередині	4	Yuan Yang Pu
		кільцем	5	Tao Yang Jin
		по краю	6	
26. (+) PQ	Пелюстка крайова: форма VG (c)	еліптична	1	
		округла	2	
		сплюснута	3	
27. (+) QN	Пелюстка крайова: розсічення верхівки	відсутнє або дуже слабке	1	Cong Zhong Xiao
		помірне	3	Luo Yang Hong
		дуже сильне	5	Zi Rong Jian Rong

1	2	3	4	5
28. (*) (+) QL	Пелюстка крайова: пляма VG (c), (d)	відсутня	1	Zhao Fen
		наявна	9	Luo Yang Hong
29. (*) (+) QN	Пелюстка крайова: пляма за довжиною VG (d)	дуже коротка	1	Hu Hong
		коротка	2	Luo Yang Hong
		середня	3	Cong Zhong Xiao
		довга	4	Shu Sheng Peng Mo
		дуже довга	5	Zhong Ban Bai
30. (*) (+) PQ	Пелюстка крайова: пляма за шириною VG (d)	дуже вузька	1	Chi Tang Xiao Yue
		вузька	2	Lan Hai Bi Bo
		середня	3	Cong Zhong Xiao
		широка	4	Shu Sheng Peng Mo
		дуже широка	5	Zhong Ban Bai
31. (+) PQ	Пелюстка крайова: забарвлення плями VG (d)	біле	1	Zheng Chun
		червоне	2	High Noon
		пурпурово-червоне	3	Xue Hai Dan Xin
		червоно-коричневе	4	Xue Hai Yin Zhen
		темно-пурпурове або чорне	5	Zi Die Ying Feng
32. (+) QN	Пелюстка крайова: біла лінія в центрі плями VG (d)	відсутня або дуже бліда	1	
		виразна	2	
		дуже виразна	3	
33. (*) QN	Квітка: кількість центральних пелюсток MG/VG (c)	жодної або дуже мало	1	Renkaku
		мало	2	Yu Ban Bai
		середня кількість	3	Luo Yang Hong
		багато	4	Kun Shan Ye Guang
		дуже багато	5	Tao Hong Xian Mei
34. PQ	Тичинка: забарвлення нитки VG (c)	біле	1	Renkaku
		світло-жовте	2	Xue Lian
		рожеве	3	Zhao Fen
		світло-пурпурове	4	Luo Yang Hong
		темно-пурпурове	5	Yan Long Zi Zhu Pan
35. (*) (+) QL	Лише для сортів з махровими квітками: видозміна тичинок - тип VG (c)	тичинкоподібна	1	
		пелюсткоподібна	2	
36. (+) QN	Лише длясортів з махровими квітками: Квітка: видимість пиляків VG (c)	непримітні	1	
		виразні	2	
		дуже виразні	3	

1	2	3	4	5
37. QN	Гінецей: кількість маточок MG (c)	мала	1	Shou An Hong
		середня	2	Zi Die Ying Feng
		велика	3	Luo Yang Hong
38. (*) PQ	Маточка: забарвлення приймочки VG (c)	світло-жовте	1	Renkaku, Yu Ban Bai
		рожеве	2	Zhao Fen
		червоне	3	Guo Qi Hong
		пурпурово-червоне	4	Luo Yang Hong
		пурпурувато-чорне	5	Ye Guang Bei
		чорне	6	Yan Long Zi Zhu Pan
39. (*) (+) QN	Маточка: відкритість навколо маточкового диска VG (c)	закритий	1	
		частково відкритий	2	
		повністю відкритий	3	
40. (*) QN	Маточка: опушення плодолистка VG (c)	відсутнє або нещільне	1	Hua Xia Hong
		помірне	2	High Noon
		щільне	3	Luo Yang Hong
41. (+) PQ	М’ясистість навколо маточкового диска VG (c)	слабка	1	Luo Yang Hong
		помірна	2	Hua Xia Yi Pin Huang
		сильна	3	Hua Xia Hong
42. (*) PQ	Маточка: забарвлення навколоматочкового диска VG (c)	жовтувато-біле	1	Renkaku, Xue Lian
		жовте	2	Hua Xia Yi Pin Huang
		рожеве	3	Zhao Fen
		пурпурово-червоне	4	Xue Hai Dan Xin
		темно-пурпурове	5	Yan Long Zi Zhu Pan
43. (*) (+) QL	Пелюсткоподібна маточка VG (c)	відсутня	1	
		наявна	9	
44. (*) (+) PQ	Пелюсткоподібна маточка: тип VG (c)	лише приймочка	1	
		частково пелюсткоподібна	2	
		повністю пелюсткоподібна	3	
45. (*) PQ	Пелюсткоподібна маточка: забарвлення VG (c)	лише біла	1	Zhi Hong Zheng Yan
		зелена і біла	2	Yan Zhi Dian Cui
		лише зелена	3	Kun Shan Ye Guang
		зелена і червона	4	Wu Long Peng Sheng
46. (*) QN	Квітка: аромат VG (c)	слабкий	1	Yu Ban Bai
		помірний	2	Luo Yang Hong
		сильний	3	Guan Qun Fang
47. (*) QN	Квітуюче стебло: бічні квітки VG (c)	відсутні	1	Luo Yang Hong
		одна або дві	2	Zi Mei You Chun
		понад дві	3	High Noon

1	2	3	4	5
48. (*) (+) QN	Рослина: положення квіток відносно листків VG (c)	нижче	1	Cang Zhi Hong
		на тому ж рівні або близько до нього	3	Cong Zhong xiao
		вище	5	Kao
49. (*) (+) QN	Час початку цвітіння MG	ранній	3	Huo Lian Jin Dan
		середній	5	Luo Yang Hong
		пізній	7	High Noon

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів роду півонії

8.1 ***Ознаки, навпроти яких у другій колонці присутня одна з наступних позначок, обстежуються таким чином:***

(a) Обстеження форми і забарвлення змішаних бруньок проводять на першій боковій бруньці від верхівки на пагоні поточного року після опадання листя восени.

(b) За винятком забарвлення листка, обстеження черешка, листка і листочків проводять на третьому і четвертому від основи повністю розвинених листках на пагоні поточного року в цвіту.

(c) Обстеження квітки, пелюстки, тичинки і маточки проводять на верхівковій квітці первинного квіткового пагона. Обстеження пелюстки проводять за повного розкриття квітки. Обстеження форми квітки проводять на квітках з найбільш комплексною формою.

(d) Обстеження плями проводять на пелюстках першого і другого внутрішніх кіл за повного розкриття квітки. Пляма неправильної форми і розміру біля основи з внутрішнього боку пелюстки.

8.2 ***Пояснення або ілюстрації до окремих ознак***

<u>До 1. Рослина: габітус.</u>

Обстеження проводять після листопаду взимку.

1 Прямий

2 напіврозлогий

3 розлогий

<u>До 2. Однорічний пагін: за довжиною.</u>

Обстежують пагони поточного року після листопаду, за винятком основних пагонів.

До 3. Змішана брунька: форма (вигляд збоку).

1
Вузькояйцеподібна

3
яйцеподібна

5
широкояйцеподібна

До 6. Рослина: за висотою.

Обстеження проводять, коли рослини цвітуть.

До 7. Дуже молодий пагін: забарвлення.

Дуже молодими пагонами є ті, що менші 10 см завдовжки. До забарвлення дуже молодих пагонів не включають квіткові бруньки.

До 8. Листок: положення відносно стебла.

1
Пряме

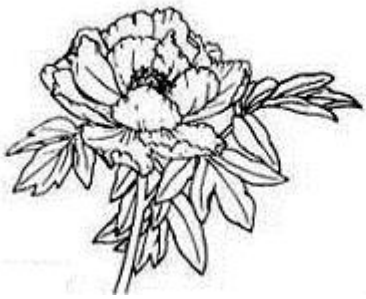
2
відхилене

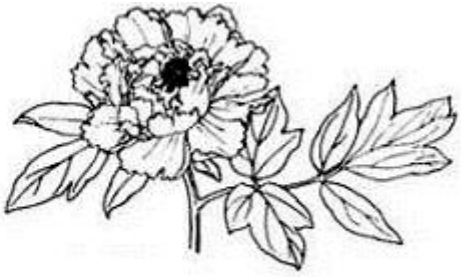
3
горизонтальне

До 9. Листок: тип.

1
Перисторозсічений

2
двічіперисторозсічений

3
тричіперисторозсічений

До 10. Листок: за довжиною.
До 11. Листок: за шириною.
До 17. Черешок: за довжиною.

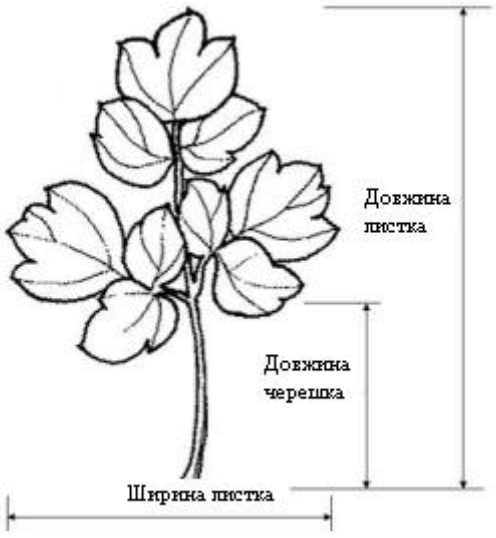

До 12. Листок: забарвлення верхнього боку.
Обстеження проводять на початку цвітіння.

До 15. Бічні частки листочка: форма.
До 16. Бічні частки листочка: розсічення за глибиною.
Обстежують форму контура листка.

Місце обстеження бокового листочка

До 15. Бічнічастки листочка: форма.

	← найширша частина →	
	нижче середини	посередині
широка (здавлена) ↓ ширина (відношення довжина/ширина) ↑ вузька (видовжена)	1 ланцетоподібна	3 вузькоеліптична

	 2 вузько яйцеподібна	 4 широкоеліптична
	 5 широкояйцеподібна	

До 16. Бічні частки листочка: розсічення за глибиною.

Розсіченням є виїмка в листочку. Розсічення може поширюватись по центральній жилці, утворюючи частки. Для уникнення плутанини: листочок має черешок, частка ж його не має.

1 Відсутнє або дуже мілке | 3 мілке | 5 середнє | 7 глибоке | 9 дуже глибоке

До 18. Квіткова брунька: форма (вигляд збоку).

Обстеження форми квіткової бруньки проводять, коли брунька добре розвинена, але перед початком виявлення кольору.

	← найширша частина →	
	нижче середини	посередині
широка (низьке) ← ширина (відношення довжина/ширина) → вузька (високе)	 1 вузькояйцеподібна	
	 2 широкояйцеподібна	 3 куляста
		 4 сплюснута

До 19. Рослина: положення квіток щодо головної осі пагона.

1
Пряме

2
горизонтальне

3
поникле

До 20. Лише для сортів з махровою формою квітки. Квітка: центральні пелюстки за довжиною.

До 22. Квітка: форма.

Найскладнішою за формою є квітка з більшою кількістю пелюсток і/або пелюсткоподібних часток.

Тип квітки	Код	Кількість рядів	Центральні пелюстки	Пелюсткоподібні маточки	Ілюстрація
Проста форма	1	1–3	відсутні	відсутні	
Золотистотичинкова	2	2–3	відсутні, але тичинки дуже яскраві й великі в центрі, більші пиляки й товщі нитки	відсутні	
Анемоноподібна	3	2–3	майже всі, видимі менше, ніж нормальні пелюстки	відсутні або редуковані	
Лотосоподібна	4	4–5	відсутні	відсутні	
Хризантемоподібна	5	6, пелюстки поступово зменшуються до центру	декілька, в центрі квітки	відсутні	
Трояндоподібна	6	Понад 6, пелюстки зменшуються від краю до центру квітки	декілька, багато тичинок зникають	відсутні або декілька редукованих	
Золотистоокругла	7	2–3 шари	багато, пиляки лишаються як жовте коло між внутрішніми і зовнішніми пелюстками	відсутні або декілька редукованих	

Короноподібна	8	1–3	багато, більші від зовні до середини, змішані. Квітка висока в центрі, короновидна	відсутні, редуковані або зникаючі	
Куляста	9	1–3	всі, і схожі до нормальних пелюсток. Куляста	всі, редуковані або зникаючі	
Проліферуюча	10	1–3/4/5/6	багато	відсутні, багато, цілком пелюсткоподі бні або зникаючі	

1
Проста

6
трояндоподібна

2
золотистотичинкова

7
золотистоокругла

3
анемоноподібна

8
короноподібна

4
Лотосоподібна

9
куляста

5
Хризантемоподібна

10
проліферуюча

До 23. Квітка: основне забарвлення.
До 24. Квітка: вторинне забарвлення.

Основне забарвлення – це те, що займає найбільшу площу поверхні. Вторинне забарвлення – це те, що займає другу за величиною площу поверхні. У випадку, коли основне і вторинне забарвлення настільки подібні, що складно чітко вирізнити забарвлення, яке займає найбільшу площу, то основним вважають темніше забарвлення.

Основне і вторинне забарвлення виключає пляму і забарвлення біля основи.

До 25. Квітка: поширення вторинного забарвлення.

2
Смугами

3
блоками

4
посередині

5
кільцем

6
по краю

2: смугами (вторинне забарвлення відноситься до пелюсткоподібних тичинок. Смуги направлені від основи до верхівки)
3: блоками
4: посередині

5: кільцем (на більшості рядів за винятком зовнішніх, утворюючи вид кільця)
6: по краю

До 26. Пелюсткакрайова: форма.

Широка (низьке) ← ширина (відношення довжина/ширина) → вузька (високе)	← найширша частина → посередині
	 1 еліптична
	 2 округла
	 3 сплюснута

До 27. Пелюсткакрайова:розсічення верхівки.

1	3	5
Відсутнє або дуже слабке	помірне	дуже сильне

До 28. Пелюстка крайова: пляма.

1 Відсутня

9 наявна

До 29. Пелюстка крайова: пляма за довжиною.

дуже коротка (1)	менше ніж 1/8 довжини пелюстки
коротка (2)	від 1/8 до 1/4 довжини пелюстки
середня (3)	від 1/4 до 3/8 довжини пелюстки
довга (4)	від 3/8 до 1/2 довжини пелюстки
дуже довга (5)	понад 1/2 довжини пелюстки

До 30. Пелюстка крайова: пляма за шириною.

Ширину плями визначають в найширшій її частині.

До 32. Пелюстка крайова: біла лінія в центрі плями.

1 Відсутня або дуже бліда

2 виразна

3 дуже виразна

До 35. Лише для сортів з махровими квітками: видозміна тичинок - тип.

1 Тичинкоподібна

2 пелюсткоподібна

До 36. Лише для сортів з махровими квітками: Квітка: видимість пиляків.

1 Непримітні | 2 виразні | 3 дуже виразні

До 39. Маточка: відкритість навколоматочкового диска.

Відкритість навколоматочкового диска оцінюють за видимістю плодолистків.

Закритий: плодолистки повністю складені диском і невидимі.

Частково відкритий: плодолистки частково складені диском і частково видимі.

Повністю відкритий: плодолистки складені диском лише біля основи і повністю оголені.

1 Закритий

2 частково відкритий

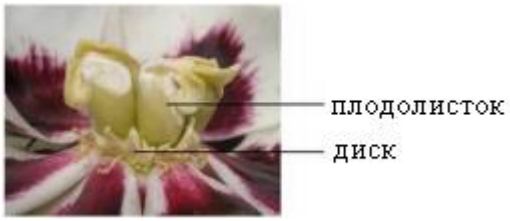

3 повністю відкритий

До 41. М’ясистість навколоматочкового диска.

1 Слабка | 2 помірна | 3 сильна

До 43. Пелюсткоподібна маточка.

1 Відсутня | 9 наявна

До 44. Пелюсткоподібна маточка: тип.

1 Лише приймочка | 2 частково пелюсткоподібна | 3 повністю пелюсткоподібна

До 48. Рослина: положення квіток відносно листків.

1 Нижче | 3 на тому ж рівні або близько до нього | 5 вище

До 49. Час початку цвітіння.

Часом початку цвітіння визначають той, коли 10% всіх бутонів відкрито за першого періоду цвітіння.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Tree Peony (*Paeonia delavayi* Franch.; *Paeonia jishanensis* T. Hong & W. Z. Zhao; *Paeonia ludlowii* (Stern & Taylor) D. Y. Hong; *Paeonia ostii* T. Hong & J. X. Zhang; *Paeonia qiui* Y. L. Pei & D. Y. Hong; *Paeonia rockii* (S. G. Haw & Lauener) T. Hong & J. J. Li ex D. Y. Hong; *Paeonia suffruticosa* Andrews) (TG/297/1, UPOV) // Geneva. 2013-03-20. – 41 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg297.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {5}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1.1 Ботанічна назва	*Paeonia delavayi* Franch.	[ ]
1.1.2 Ботанічна назва	*Paeonia jishanensis* T. Hong & W. Z. Zhao	[ ]
1.1.3 Ботанічна назва	*Paeonia ludlowii* (Stern & Taylor) D. Y. Hong	[ ]
1.1.4 Ботанічна назва	*Paeonia ostii* T. Hong & J. X. Zhang	[ ]
1.1.5 Ботанічна назва	*Paeonia qiui* Y. L. Pei & D. Y. Hong	[ ]
1.1.7 Ботанічна назва	*Paeonia rockii* (S. G. Haw & Lauener) T. Hong & J. J. Li ex D. Y. Hong	[ ]
1.1.8 Ботанічна назва	*Paeonia suffruticosa* Andrews	[ ]
1.2 Загальноприйнята назва	**Півонія деревовидна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вказати батьківські сорти)
(…….) × (……)
материнський сорт батьківський сорт

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вказати відомий батьківський сорт(и))
(…….) × (……)
материнський сорт батьківський сорт

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(вказати батьківські сорти)
……

4.1.3 Виявлення та поліпшення [ ]
(вказати, де й коли виявлено та як поліпшено)
……
4.1.4 Інше [ ]
(вказати деталі)
……

4.2 Метод розмноження сорту [ ]
(інформація стосовно методу розмноження сорту)
[ ]
4.2.1Сорти, що розмножуються вегетативно

4.2.2 Інше
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: габітус	прямий	Kao, Shichifukujin	1[ ]
		напіврозлогий	Wu Long Peng Sheng	2[ ]
		розлогий	Zhao Fen	3[ ]
5.2 (6)	Рослина: за висотою	дуже низька		1[ ]
		від дуже низької до низької		2[ ]
		низька	Shan Hu Tai	3[ ]
		від низької до середньої		4[ ]
		середня	Kao, Luo Yang Hong	5[ ]
		від середньої до високої		6[ ]
		висока	Hanakisoi	7[ ]
		від високої до дуже високої		8[ ]
		дуже висока		9[ ]
5.3 (9)	Листок: тип	перисторозсічений		1[ ]
		двічіперисторозсічений		2[ ]
		тричіперисторозсічений		3[ ]
5.4 (16)	Бічні частки листочка: розсічення за глибиною	відсутнє або дуже мілке		1[ ]
		від дуже мілкого до мілкого		2[ ]
		мілке		3[ ]
		від мілкого до середнього		4[ ]
		середнє		5[ ]
		від середнього до глибокого		6[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {5}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		глибоке		7[ ]
		від глибокого до дуже глибокого		8[ ]
		дуже глибоке		9[ ]
5.5 (22)	Квітка: форма	проста	Shu Sheng Peng Mo	1[ ]
		золотистотичинкова	Yao Huang	2[ ]
		анемоноподібна	Yin Si Guan Ding	3[ ]
		лотосоподібна	Yu Ban Bai	4[ ]
		хризантемоподібна	Cong Zhong Xiao, Ru Hua Si Yu	5[ ]
		трояндоподібна	Luo Yang Hong	6[ ]
		золотистоокругла	Fen Mian Tao Hua	7[ ]
		коронoподібна	Shou An Hong	8[ ]
		куляста	Fen Yu Qiu	9[ ]
		проліферуюча	Jun Yan Hong, Xian Tao	10[ ]
5.6i (23)	Квітка: основне забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6ii (23)	Квітка: основне забарвлення	біле		1[ ]
		зелене		2[ ]
		жовте		3[ ]
		оранжеве		4[ ]
		рожеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		пурпурове		7[ ]
		темно-червоно-пурпурове		8[ ]
5.7 (28)	Пелюстка крайова: пляма	відсутня	Zhao Fen	1[ ]
		наявна	Luo Yang Hong	9[ ]
5.8 (29)	Пелюстка крайова: пляма за довжиною	дуже коротка	Hu Hong	1[ ]
		коротка	Luo Yang Hong	2[ ]
		середня	Cong Zhong Xiao	3[ ]
		довга	Shu Sheng Peng Mo	4[ ]
		дуже довга	Zhong Ban Bai	5[ ]
5.9 (49)	Час початку цвітіння	дуже ранній		1[ ]
		від дуже раннього до раннього		2[ ]
		ранній	Huo Lian Jin Dan	3[ ]
		від раннього до середнього		4[ ]
		середній	Luo Yang Hong	5[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {5}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
	від середнього до пізнього		6[ ]
	пізній	High Noon	7[ ]
	від пізнього до дуже пізнього		8[ ]
	дуже пізній		9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашогосорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

7.3.1 Основне використання

(a) садова рослина [ ]

(b) горщечкова рослина [ ]

(c) квіти на зріз [ ]

(d) інше [ ]

(зазначте деталі)

7.3.2 Повинна бути надана кольорова фотографія

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{5} з {5}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Прохання надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.9375 Код UPOV: HEDER_HEL

Методика

проведення експертизи сортів плюща звичайного (*Hedera helix* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Hedera helix* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – живці або молоді саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 10 живців або молодих вкорінених рослин у горщечках.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий. Оскільки,*H. helix* L. є видом, що не має генетично зумовленого періоду спокою, то в закритому ґрунті він може розвиватися безперервно.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

3.3 ***Умови проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявленняхарактерних ознак сорту. Для плюща звичайного кращими умовами є тепличні. Для оцінки кожної ознаки використовують повністю сформований пагін та листки з середньої третини пагона.

Батьківські рослини	Рослинний матеріал вирощують, починаючи будь з якого місяця у 12-ти см горщиках
Розмноження:	Живцюванням, починаючи з будь-якого місяця
Підготовка горщиків	12-ти см горщики
Ґрунт	Універсальна суміш
Підживлення	Не використовують
Відстань між горщиками	Остаточна відстань має складати приблизно 0,2 ×0,2 м
Полив	Зрошення крапельне
Температура	За розмноження +20…+25ºС, після вкорінення +10…+ 20ºС
Освітлення	Розсіяне сонячне або напівзатінення

Методику розроблено: Єна А. В. – д. б.н., зав. кафедрою фітодизайну і ботаніки НУБіП України, Південний філіал «Кримський Агротехнологічний Університет», 2012.

3.4 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки таза допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типувиявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання рослин або частин рослини (величина листка);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (довжина пагона);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.5 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання групи 10 рослин або 10 частин рослин (довжина, ширина);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин (довжина пагона);

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням хоча б однієї ознаки він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. У випадку, коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат від загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 У кожного сорту плюща на пагонах іноді можуть з’являтися листки нетипової форми та забарвлення. Пагони з нетиповими листками позначають етикетками. За відсотком нетиповості листків встановлюють однорідність сорту.

Приклади:

–Сорт Brokamp замість видовжено-ланцетних листків може формувати незначну кількість пальчасто-розсічених, які виглядають як відхилення завдяки неоднорідності і недосконалості форми.

–Сорт Cora замість складених листків може формувати незначну кількість пласких, які виглядають як відхилення завдяки відсутності головної ознаки сорту – фігурної тривимірності листка.

–Сорт Golden Herz може формувати незначну кількість повністю зелених листків, які виглядають як відхилення завдяки відсутності головної ознаки сорту – яскраво-жовтої плями у центрі листка.

4.2.2 Деяким сортам плюща притаманна вихідна неоднорідність окремих ознак, яка виявляється спонтанно, наприклад, чергування форми листків на пагоні, тимчасова поява або зникання плям іншого кольору на листках тощо. Відтак, у разі наявності певної неоднорідності ознак вона має бути відзначена в Описі та визнаною як сортова особливість.

Приклади:

–У сортів Anna і Tamara поряд з яйцевидними листками періодично виникають пальчасті.

–У сортів Jubilee та Surprise постійно виникають листки неповторної неправильної форми.

–У сортів Caecilia і Calico поряд з біло-строкатими листками періодично виникають майже чисто зелені або майже білі.

4.2.3 Деякі сорти плюща химерної природи (Minty, GoldenJitte та ін.) за коливань температури довкілля іноді утворюють деформовані листки. В такому випадку слід забезпечити стабільність температурних умов за вирощуванняросли.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після появи бічних піхвових пагонів з листками, що за ознаками відповідають Опису. Для прискорення формування бічних пагонів прищипують верхівку головного пагона.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за віковим станом (ознака 1);
- Листкова пластинка: форма (ознака 7);
- Листкова пластинка: забарвлення (ознаки 17);
- Листкова пластинка: забарвлення однотонних листків (ознака 18);
- Листкова пластинка: тип різнобарвності (ознака 19);
- Листкова пластинка: забарвлення не зелених зон різнобарвних листків (ознака 20).

*5.1.*Сорти можуть бути згруповані також за класифікацією SuzannePierot (1995), якою широко користуються в світі.

№	Група	Символ	Група (українською)	Сорти-еталони
1.	VariegatedIvies	V	Різнобарвні	Eva, Professor Seneta, Calico
2.	Bird'sFootIvies	BF	Пташині лапки	Asterisk, Crispy, Mariposa
3.	Fans	F	Віялоподібні	Fan, Perkeo, Pink and Curly
4.	Curlies	C	Хвилясті	Caecilia, Harlekijn, Sea Breeze
5.	Heart-shapes	H	Серцевидні	Anna, Mein Herz, Teardrop
6.	Ivy-Ivies	I	Звичайні	Atropurpurea,Gracilis, Irland
7.	Miniatures	M	Мініатюрні	Anita, Duckfoot, Topazolite
8.	Adult	A	Дорослі форми	Arborescens, Peppermint
9.	Oddities	O	Чудернацькі	Manda's Monstrose,VeryMerry

За необхідності символи (позначення груп) комбінують, наприклад:
M,V (Jubilee); V, I (Glacier); M, BF(Duckfoot); M, V, BF (LadyFrances).

5.2 .Для чіткої реєстрації виявлення ознаки порядіз сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів плюща звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: за віковим станом VG	ювенільна	1	Melissa
		генеративна	2	Arborescens
2. QL	Рослина: пагін за напрямом росту (без опори) VG	плагіотропний	1	Melissa
		ортотропний	2	**Conglomerata**
3. QN	Рослина: інтенсивність росту пагонів MS	слабка	1	Anita
		помірна	2	GoldenJytte
		сильна	3	Melissa
4. (*) PQ	Рослина: забарвлення стебла VS	білувате	1	Trinity
		зелене	2	Anna
		червонувате	3	Fantasia
5. (*) (+) QN	Листкова пластинка: за довжиною MS	коротка	1	Duckfoot
		середня	2	Anna
		довга	3	Triton
6. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною MS	вузька	1	Brokamp
		середня	2	Eva
		широка	3	BigDeal
7. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма VS	тип 1 (1.1.–1.2.)	1	
		тип 2 (2.1.–2.2.)	2	Див. табл. форми
		тип 3 (3.1.–3.4.)	3	листкової
		тип 4 (4.1.–4.2.)	4	пластинки
		тип 5 (5.1.–5.2.)	5	
8. (*) (+) QN	Листкова пластинка: ступінь розчленування VS	лопатева	1	Professor Seneta
		роздільна	2	Baccifer
		розсічена	3	Asterisk
9. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма основи VS	закруглена	1	Teardrop
		клиноподібна	2	Crispy
		серцеподібна	3	Ovata
		стрілоподібна	4	Odenwald
		зрізана	5	Needlepoint
		нерівнобічна	6	Jake
10. (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS	гостра	1	Gold Child
		загострена	2	Green Ripple
		гострокінцева	3	Peter Pan
		тупа	4	Melissa
11. (+) QL	Листкова пластинка: тип краю VS	рівний	1	Gladiator
		підгорнутий	2	Fringette
		хвилястий	3	Ivalace
		кучерявий	4	Caecilia

1	2	3	4	5
12. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма краю VS	цілісна	1	Ovata
		пилчаста	2	Anita
		зубчаста	3	Parsley Crested'Adult
13. PQ	Листкова пластинка: тип поверхні VS	плаский	1	Gladiator
		опуклий	2	Perkeo
		увігнутий	3	Ivalace
		складчастий	4	Cora
		хвилястий	5	Caecilia
		перекручений	6	Dragon Claw
14. PQ	Листкова пластинка: фактура VS	гладенька	1	Ovata
		дрібноніздрювата	2	Spectre
		пухирчаста	3	Perkeo
		жилкувата	4	Triton
15. QL	Листкова пластинка: глянсуватість VS	відсутня	1	Gladiator
		наявна	9	Ivalace
16. PQ	Листкова пластинка: консистенція VS	трав'яниста	1	Rochester
		шкіряста	2	Ovata
		жорстка	3	Triton
17. (*) QL	Листкова пластинка: забарвлення VS	однотонне	1	Gracilis
		різнобарвне	2	Glacier
18. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення однотонних листків VS	жовтувате	1	Tourmalin
		жовто-зелене	2	Jake
		світло-зелене	3	Odenwald
		яскраво-зелене	4	Kobold
		темно-зелене	5	Ivalace
		пурпурово-зелене	6	Atropurpurea
19. (*) (+) QL	Листкова пластинка: тип різнобарвності VS	маргінальний (крайовий)	1	Ceridwen
		медіанний (серединний)	2	Golden Herz
		радіальний (променеподібний)	3	Snow Cap
		макулятний (плямистий)	4	Midas Touch
		пунктатний (крапчастий)	5	Fantasia
		стріатний (штриховий)	6	Schäfer 3
		суфузний (розмитий)	7	Harlekijn
		комбінований (змішаний)	8	Papa Yena
20. (*) QL	Листкова пластинка: забарвлення незелених зон різнобарвних листків VS	біле	1	Calico
		кремове	2	Fantasia
		жовте	3	Golden Herz
		світло-зелене	4	Golden Jytte
		сизувато-зелене	5	Glacier
		рожево-буре	6	PinkandCurly

1	2	3	4	5
21. (+) PQ	Черешок листа: за довжиною VS	короткий	1	Brokamp
		середній	2	Glacier
		довгий	3	Dragon Claw

8.Пояснення до таблиці ознак сортів плюща звичайного

До 1. Рослина: за віковим станом.

Онтогенез *Hedera helix*L. характеризується тривалим ювенільним періодом. Левова частка всіх сортів плюща є ювенільними формами. Якщо рослина певного сорту досягає генеративного стану, вона значно змінює морфологічні ознаки листка. Отже, генеративні форми плюща можуть вважатися окремими сортами, до назви яких додається англійське слово «adult», тобто «дорослий». Оскільки, плющ – це деревна ліана, то ані висота, ані довжина пагонів не мають значення за опису сорту.

До 5.Листкова пластинка: за довжиною.

Довжину листкової пластинки вимірюють від її основи (не від черешка) до верхівки.

До 7–12. Листкова пластинка: форма, ступінь розчленування, форма основи, форма верхівки,тип форми краю.

Морфологічні ознаки листкової пластинки визначаються (за винятком 5.1. та 5.2.) у відповідності до класичних стандартів (Федоров и др., 1956).

До 7. Форми листкових пластинок.

Тип	Форма листка	Підформа листка	Коди	Сорти-талони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.	Пальчасто-роздільна	пальчаста	1.1	Baccifer
		трійчаста	1.2	Tripod
2.	Округло-ниркоподібна	ниркоподібна	2.1	Perkeo
		віялоподібна	2.2	Zebra
3.	Яйцеподібно-видовжена	яйцеподібна	3.1	Teardrop
		серцеподібна	3.2	Ovata
		ромбічна	3.3	Little Diamond
		еліптична	3.4	VeryMerry
4.	Ланцетно-видовжена	ланцетна	4.1	Brokamp
		видовженоланцетна	4.2	**Hester**
5.	Нерегулярно-асиметрична	нерегулярна	5.1	Surprise
		асиметрична	5.2	Jubilee

До 7. Нерегулярна та асиметрична форми листкових пластинок (типи 5.1. та 5.2.).

Surprise Jubilee

1 Пальчаста | 2 трійчаста | 3 округло-ниркоподібна | 4 яйцеподібна

5 Серцеподібна | 6 ромбічно-еліптична | 7 видовжено ланцетна | 8 нерегулярна

До 10. Листкова пластинка: форма верхівки (сорти відповідно до Таблиці ознак).

1 Гостра | 2 загострена | 3 гострокінцева | 4 тупа

До 19. Листкова пластинка: тип різнобарвності (типи 1–8, сорти відповідно до Таблиці).

1 Маргінальний | 2 медіанний | 3 радіальний | 4 макулятний

5 пунктатний | 6 стріатний | 7 суфузний | 8 комбінований

До 21. Черешок листка: за довжиною.

Довжину черешка оцінюють відносно довжини листка: коротший за листок, однаковий з ним або довший за нього.

9. Література

1. Зиман С. М., Мосякін С. Л., Булах О. В. та ін. Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин. – Ужгород: Медіум, 2004. – 156 с.
2. Куликов Г. В., Улейская Л. И. О классификации пестролистных форм древесных растений // Бюллетень ГБС. – 1993. – Вып. 168. – С. 122–130.
3. Федоров А. А., Кирпичников М. Э., Артюшенко З. Т. Атлас по описательной морфологии высших растений. Лист. – М.; Л.: Изд-воАНСССР, 1956. – 304 с.
4. Ackerfield J., Wen J.A morphometric analysis of *Hedera* L. (the ivy genus, Araliaceae) and its taxonomic implications // Adansonia. – 2002. – Sér. 3. – Vol. 24, № 2. – P. 197–212.
5. Deutsche Efeugesellschaft. – Accessed August 2012. http://www.efeu-ev.org/
6. Green A.F., Ramsey T.S., Ramsey J. Phylogeny and Biogeography of Ivies (Hedera spp., Araliaceae), a Polyploid Complex of Woody Vines // Systematic Botany. – 2011. – Vol. 36, № 4. – P. 1114–1127.
7. Hatch, L.C. The IvyFile. – Cultivar.org. New Ornamentals Society, Raleigh, North Carolina, accessed May 2012. – 236 p.
8. Ivy Journal. – The American Ivy Society.
9. Lawrence G.A.W., Schultze A.E. The cultivated Hederas // GentesHerb. –1942. – Vol. 6. – P. 107–173.
10. Pierot S. W. The Ivy Book: The Growing and Care of Ivy. - New York: Garden by the Stream, 1995. – 184 p.
11. ROSE P. Q. EFEU. BEARB. VON INGOBERT HEIECK. – STUTTGART: VERLAG EUGEN ULMER, 1982. – 140 P.

10. **Технічна анкета**

11.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання Заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Hedera helix* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Плющ звичайний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за віковим станом	ювенільна	Melissa	1[ ]
		генеративна	Arborescens	2[ ]
5.2 (7)	Листкова пластинка: форма	тип 1 (1.1.–1.2.)	Baccifer, Tripod	1[ ]
		тип 2 (2.1.–2.2.)	Perkeo, Zebra	2[ ]
		тип 3 (3.1.–3.4.)	Teardrop, Ovata Little Diamond, VeryMerry	3[ ]
		тип 4 (4.1.–4.2.)	Brokamp, **Hester**	4[ ]
		тип 5 (5.1.–5.2.)	Surprise, Jubilee	5[ ]
5.3 (17)	Листкова пластинка: забарвлення	однотонне	Gracilis	1[ ]
		різнобарвне	Glacier	2[ ]
5.4 (18)	Листкова пластинка: забарвлення однотонних листків	жовтувате	Tourmalin	1[ ]
		жовто-зелене	Jake	2[ ]
		світло-зелене	Odenwald	3[ ]
		яскраво-зелене	Kobold	4[ ]
		темно-зелене	Ivalace	5[ ]
		пурпурово-зелене	Atropurpurea	6[ ]
5.5 (19)	Листкова пластинка: тип різнобарвності	маргінальний (крайовий)	Ceridwen	1[ ]
		медіанний (серединний)	Golden Herz	2[ ]
		радіальний (променеподібний)	Snow Cap	3[ ]
		макулятний (плямистий)	Midas Touch	4[ ]
		пунктатний (крапчастий)	Fantasia	5[ ]
		стріатний (штриховий)	Schäfer 3	6[ ]
		суфузний (розмитий)	Harlekijn	7[ ]
		комбінований (змішаний)	Papa Yena	8[ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.6 (20)	Листкова пластинка: забарвлення не зелених зон різнобарвних листків	біле	Calico	1[ ]
		кремове	Fantasia	2[ ]
		жовте	Golden Herz	3[ ]
		світло-зелене	Golden Jytte	4[ ]
		сизувато-зелене	Glacier	5[ ]
		рожево-буре	PinkandCurly	6[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8.Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.975 Код UPOV:RICIN_COM

Методика

проведення експертизи сортів рицини звичайної (декоративної)
(*Ricinus communis* L. f. décor.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Ricinus communis* L. f. décor.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 500 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних та сортових характеристик.

*2.4*Насіннянічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати дванезалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 1,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

Методику розроблено: АндрющенкоА. В., КривицькийК. М., к-ти б. н., МамайсурВ. В., м. н. с., УІЕСР, 2011. Використано документ RTG 1007/1,1998, розроблений у ВНДІОК, 2008.

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 рослин або частин 40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених20 рослин або частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 40 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко

варіюють в межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Стебло: забарвлення (ознака 2);
- Листок: забарвлення (ознака 9);
- Квітка: статевість (ознака 18);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 28).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів рицини звичайної (декоративної)

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 3	дуже низька	1	
		низька	3	
		середня	5	Серенада
		висока	7	
		дуже висока	9	Козачка
2. (*) PQ	Стебло: забарвлення VS 3	зелене	1	Осіння рапсодія
		червоне	2	Серенада
		фіолетове	3	Офелія
		помірно коричневе	4	
		темно-коричневе	5	
3. (*) QL	Стебло: восковий наліт VS 3	відсутній	1	Червона
		наявний	9	Серенада
4. (*) (+) QN	Стебло: діаметр MS 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
5. (+) QN	Штамб: за висотою MS 3	низький	3	
		середній	5	Щербаківська
		високий	7	
6. QN	Найдовша лопать листка: за довжиною MS 3	дуже коротка	1	
		коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
		дуже довга	9	
7. (*) (+) QN	Листок: кількість лопатей MS 3	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
8. (*) (+) QN	Листок: глибина розсіченість за глибиною MS 3	мілка	3	
		середня	5	
		глибока	7	
9. (*) PQ	Листок: забарвлення VS 3	зелене	1	Козачка
		червоне	2	
		фіолетово-червоне	3	
10. (*) QL	Листок: червоне забарвлення жилок VS, 2	відсутнє	1	
		наявне	9	Козачка
11. QL	Листок молодий: цятки по краю пластинки VS, 1	відсутні	1	
		наявні	9	

1	2	3	4	5
12. QL	Листок: бронзове забарвлення VS, 3	відсутнє	1	
		наявне	9	
13. (+) QN	Листок: співвідношення довжини черешка до довжини найдовшої лопаті листкової пластинки VS 3	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
14. (*) (+) QN	Суцвіття (гроно): за довжиною MS 3	дуже коротке	1	
		коротке	3	Козачка
		середнє	5	Серенада
		довге	7	
		дуже довге	9	Осіння рапсодія
15. (*) (+) QN	Суцвіття: кількість на рослині MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
16. QN	Суцвіття: за щільністю VS 4	нещільне	3	Гібрид ранній
		середнє	5	Щербаківська
		щільне	7	Донська крупнокістєвая
17. PQ	Суцвіття: форма VS 3	еліптична	1	
		циліндрична	2	Круглик
		конічна	3	Щербаківська
18. (*) QN	Квітка: статевість VS 3	одностатева	1	Козачка
		двостатева	2	
19. (*) PQ	Гроно: забарвлення VS 3	біле	1	
		світло-кремове	2	
		яскраво червоне	3	Козачка
		червоне	4	
20. PQ	Плід (коробочка): форма VS, 4	куляста	1	
		видовжена	2	
21. QL	Плід: харктер поверхні VS, 4	гладенька	1	
		шипувата	2	
22. PQ	Плід: забарвлення VS 4	зелене	1	
		жовте	2	
		рожеве	3	
		кармінове	4	
		яскраво-червоне	5	Козачка
		пурпурове	6	
23. (+) QN	Плід: діаметр	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	

1	2	3	4	5
24. (*) QL	Плід: характер розтріскування VS 4	не розтріскується	1	Донецька 7
		надколюється	2	
		розтріскується на гнізда	3	Донецька 172/1
25. PQ	Насінина: переважаюче забарвлення VS 4	блакитне	1	
		сіре	2	
		червоне	3	
		коричневе	4	
		темно-коричневе	5	
26. (+) QN	Насінина: розмір карункули MS 4	відсутня або дуже малий	1	Донецька 172/1
		малий	3	
		середній	5	ВНИИМК 165
		великий	7	
		дуже великий	9	Донська 7
27. (*) (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
28. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній	3	Донська
		середній	5	
		пізній	7	
29. (*) QN	Рослина: тривалість періоду вегетації MG 5	мала	3	Донська
		середня	5	Донська
		велика	7	крупнокістєвая

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів рицини звичайної (декоративної)

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	формування молодих листків
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	стигле насіння
5	кінець вегетації

До 1. Рослина: за висотою, м.

Дуже низька – до 1,3; низька – 1,3–1,5; середня – 1,5–1,7; висока – 1,7–1,9; дуже висока – понад 1,9.

До 4. Стебло: діаметр, см.

Обстежують стебло на висоті 10 см від поверхні ґрунту.

Малий – до 5, середній – 5–10, великий – понад 10.

До 7. Листок: кількість лопатей, шт.

Мала – 5, середня– 5–7, велика – понад 7.

До 8. Листок: розсіченість за глибиною, частина.

Мілка – до 1/2, середня – 1/2–3/4, велика – понад 2/3.

До 13. Листок: співвідношення довжини черешка до довжини найдовшої частки листкової пластинки, разів.

Мале – до 1, середнє – 1–2, велике – понад 2.

До 14. Суцвіття (грono): за довжиною, см.

Обчислюють середнє значення довжини з усіх суцвіть на рослині.

До 15. Суцвіття: кількість на рослині, шт.

Мала – до 5, середня – 5–10, велика – понад 10.

До 23. Плід (коробочка): діаметр, см.

Малий – до 1,5; середній – 1,5–3,0; великий – понад 3,0.

До 26. Насінина: за розміром карункули.

Карункула – сосочкоподібний виступ на звуженому кінці насінини.

До 27. Насінина: маса 1000 шт., г.

Розраховують від маси 100 шт. насінин.

Мала – до 150, середня – 150–300, велика – понад 300.

До 28. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – червень, середній – липень, пізній – серпень.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого ґрунта / А.М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 319–320.

2. Ловкова М. Я. Почему растения лечат / М. Я. Ловкова, А. М. Рабинович, С. М. Пономарева и др. – М.: „Наука”, 1990. – С. 156–157.

3. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко – К., 2004. – С. 202.

4. Інформаційні ресурси інтернету.http: www. uaseed. com/ decorative/ 479. html

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Ricinus communis* L. f. décor.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Рицина звичайна (декоративна)**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)
4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька		1[ ]
		низька		3[ ]
		середня	Серенада	5[ ]
		висока		7[ ]
		дуже висока	Козачка	9[ ]
5.2 (2)	Стебло: забарвлення	зелене	Осіння рапсодія	1[ ]
		червоне	Серенада	2[ ]
		фіолетове	Офелія	3[ ]
		помірно коричневе		4[ ]
		темно-коричневе		5[ ]
5.3 (9)	Листок: забарвлення	зелене	Козачка	1[ ]
		червоне		2[ ]
		фіолетово-червоне		3[ ]
5.4 (18)	Квітка: статевість	одностатева	Козачка	1[ ]
		двостатева		2[ ]
5.5 (28)	Рослина: час початку цвітіння	ранній	Донська	3[ ]
		середній		5[ ]
		пізній		7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.963+635.966 Код UPOV: CHRYS

Методика
проведення експертизи сортів роду Хризантеми (*Chrysanthemum* L.) на відмінність, однорідність і стабільність групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду Хризантеми (*Chrysanthemum* L.).

2. Необхідний рослинний матеріал – живці

1)Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2)Мінімальна кількість рослинного матеріалу на один пункт дослідження закладу експертизи має становити 20 вкорінених живців.

3)Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості садивного матеріалу.

Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи. Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий цикл.

*2) Місцеекспертизи.*Експертизу проводять у двох пунктах дослідження закладу експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характернихознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінкикожної ознаки
вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 живців, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення живців 0,45 × 0,45 м.

*5) Метод дослідження.*Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG– разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

* Використано документиUPOVTG/26/5, 2006 +2008 + 2010; RTG/26/2, 2008.

б) Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Ознаки, що використовують для оцінки відмінності, однорідності й стабільності та ступені їх виявлення наведені в Таблиці ознак 7. Кожному ступеню виявлення ознаки присвоєно коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1 % за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти-кандидати групують із подібними загальновідомими сортами на групи для полегшення оцінки відмінності. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано наступні ознаки:

– рослина – тип (ознака 2);

– кошик – тип (ознака 30);

– за винятком повних і ромашкоподібних повних сортів. Диск – тип (ознака 31);

– язичкова квітка – кількість кольорів забарвлення внутрішнього боку (ознака 62);

– язичкова квітка – основне забарвлення внутрішнього боку (ознака 63) за наступними групами:

Гр. 1: біле;.

Гр.2: бруднувато-біле;

Гр.3: жовте;
Гр.4: бронзове;
Гр.5: оранжеве;
Гр.6: оранжево-рожеве;
Гр.7: рожеве;
Гр. 8: червоне;
Гр.9: червоно-пурпурове;
Гр.10: пурпурове;
Гр.11: зелене.

– язичкові квітки – вторинне забарвлення внутрішнього боку (ознака 64) за наступними групами:
Гр.1: біле;
Гр.2: бруднувато-біле;
Гр.3: жовте;
Гр.4: бронзове;
Гр.5: оранжеве;
Гр.6: оранжево-рожеве;
Гр.7: рожеве;
Гр.8: червоне;
Гр.9: червоно-пурпурове;
Гр.10: пурпурове;
Гр.11: зелене.

5.1. Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків коли виявлення попередньої ознаки або умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів роду Хризантеми

Назва ознаки		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG (a)	низька	3	Machismo Time
		середня	5	Dekyen
		висока	7	Figrand, Дарунок Осені
2. (*) (+) PQ	Рослина: тип VG (a)	некущовий	1	Anastasia, Boulou, Casmo, Reagan
		кущовий	2	Elda White, Golden Mariyo, Guitpolin, Tripoli
3. (*) (+) PQ	Лише для сортів кущового типу Рослина: форма VG (a)	вертикальна	1	Golden Mariyo
		напіввертикальна	2	Veria Dark
		напівсферична	3	Elda White
		розлога	4	
		поникла	5	Fancy That
4. QN	Лише для сортів кущового типу Рослина: щільність галуженняMG, (a)	нещільна	3	Golden Mariyo
		помірна	5	Veria Dark
		щільна	7	EldaWhite
5. PQ	Стебло: забарвлення VG (a), (b)	зелене	1	Yoko Ono
		зелене з пурпуровим / коричневим відтінком	2	Fancy That
		коричневе	3	Vymini
		пурпурове	4	
6. QN	Прилисток: розмір MG (a), (b)	відсутній або дуже малий	1	Zeemimosa
		малий	3	Vymini, Яблуневий Цвіт
		середній	5	Yoko Ono
		великий	7	Orinocco
7. (+) QN	Черешок: положення MG (a), (c)	вертикальне	1	Rex
		напіввертикальне	3	Dekyen
		горизонтальне	5	Boris Becker
		обвисле	7	Breeze
		поникле	9	Кокетка
8. QN	Черешок: довжина відносно довжини листка MG, (a), (c)	середня	3	Vymini
		коротка	5	Figrand
		довга	7	
9. (*) QN	Листок: за довжиною (разом з черешком) MS (a), (c)	короткий	3	Molfetta Pink
		середній	5	Figrand
		довгий	7	Yellow Wonder, Дарунок Осені

1	2	3	4	5
10. (*) QN	Листок: за шириною MS (a), (c)	вузький	3	Molfetta Pink
		середній	5	Figrand
		широкий	7	Buttermere Anne
11. (*) QN	Листок: співвідношення довжина/ширина MS(a), (c)	мале	3	Buttermere Anne
		середнє	5	Figrand
		велике	7	Dekyen
12. (*) (+) QN	Листок: довжина кінцевої частки відносно довжини листка MS (a), (c)	коротка	3	Le Mans
		середня	5	Figrand
		довга	7	Vymini
13. (*) (+) QN	Листок: глибина найнижчого бічного заглиблення MG (a), (c)	мілке	3	Bea
		середнє	5	Scott
		глибоке	7	Figrand
14. PQ	Листок: форма країв найнижчого бічного заглиблення VG(a), (c)	розходяться	1	Zeemimosa
		паралельні	2	Alma-Ata
		сходяться	3	Arusha Dark Pink
		доторкуються	4	Vymini
		перекриваються	5	Figrand
15. (*) (+) PQ	Листок: переважаюча форма основи VG (a), (c)	гостра	1	Zeemimosa
		тупа	2	Machismo Time
		округла	3	Repulse
		зрізана	4	Alma-Ata
		серцеподібна	5	Scott
		асиметрична	6	
16.QN	Листок: глянсуватість верхнього боку VG (a), (c)	відсутня або дуже слабка	1	VeriaDark
		слабка	2	Breeze
		сильна	3	Repulse
17. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VG (a), (c)	слабка	3	
		помірна	5	Ruby Red Reagan
		сильна	7	Dekyen, Осінній Блюз, Перстень Королеви
18. (*) (+) QN	За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium* Листок: вираженість світлого краю (верхній бік) VG, (a), (c)	відсутній або дуже слабка	1	Branjania Lotta
		слабка	3	MontBlanc
		помірна	5	Zeemimosa
		сильна	7	

1	2	3	4	5
19. (*) (+) QN	За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium* Листок: опушення нижнього боку VG, (a), (c)	слабке	3	
		помірне	5	Benny
		сильне	7	Zeemimosa
20. (*) (+) PQ	За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium* Листок: забарвлення нижнього боку VG, (a), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
21. (+) QN	Край листка: кількість надрізів MS (a), (c)	мала	3	Bea
		середня	5	Le Mans
		велика	7	Vymini
22. (+) QN	Край листка: надрізи за глибиною MG, (a), (c)	мілкі	3	Anastasia
		середні	5	Le Mans
		глибокі	7	Machismo Time
23. (+) PQ	Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: форма VG, (d)	конічна	1	Breeze
		куполоподібна	2	YokoOno
		циліндрична	3	PremiumTime
		щиток	4	MachismoTime
		плаский щиток	5	
24. QN	Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття (кошик): ширина найширшого місця MS(d)	вузька	3	PremiumTime
		середня	5	Figrand
		широка	7	
25. (*) (+) QN	Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: кут між первинним бічним пагоном і стеблом MG, (d)	малий	3	Delianne
		середній	5	Dekyen
		великий	7	Repulse
26. (+) QN	Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: положення бічних кошиків MG (d)	вертикальне	1	Scott
		напіввертикальне	3	Ruby Red Reagan
		горизонтальне	5	Premium Time
		поникле	7	

1	2	3	4	5
27. (+) QN	Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2) Кількість кошиків на стеблі MS (d)	мала	3	Delianne
		середня	5	Vymini
		велика	7	Breeze
28. (+) QN	Лише для сортів кущового типу див. оз. 2) Загальна кількість кошиків на рослині MS(d)	мала	3	Golden Mariyo
		середня	5	Balios
		велика	7	EldaWhite
29. PQ	Пуп'янок: забарвлення зовнішнього боку напередодні розкриття VG, (a), (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (*) (+) PQ	Кошик: тип VG (e)	без язичкових квіток	1	Zeemimosa
		простий	2	Repulse
		напівповний	3	Figrand, Осінній Блюз
		ромашкоподібний повний	4	Veria Dark
		повний	5	Delianne, Дарунок Осені
31. (*) (+) QL	За винятком повних і ромашкоподібних повних сортів Диск: тип VG, (e)	ромашкоподібний	1	Figrand
		анемоноподібний	2	Le Mans
32. (*) QN	Кошик: діаметр (дрібноквіткові рослини) MS(d), (e)	малий	3	Yoko Ono
		середній	5	Ruby Red Reagan
		великий	7	Delianne
33. (*) QN	Кошик: діаметр (великоквіткові рослини) MS (d), (e)	малий	3	Boris Becker
		середній	5	
		великий	7	Anastasia
34. QN	Кошик: за висотою (дрібноквіткові рослини) MG, (d), (e)	низький	3	Dekyen
		середній	5	Figrand
		високий	7	
35. QN	Кошик: за висотою (великоквіткові рослини) MG (d), (e)	низький	3	Anastasia
		середній	5	Anlymp
		високий	7	

1	2	3	4	5
36. QN	Квітконіжка: за довжиною MS (e)	коротка	3	Vymini
		середня	5	Delianne
		довга	7	Ruby Red Reagan, Осінній Блюз
37. QN	Лише для напівповних і ромашкоподібних повних сортів (див. оз. 30) Кошик: кількість рядків язичкових квіток (пелюсток) MS (e)	мала	3	Vymini, Перстень Королеви
		середня	5	Fancy That
		велика	7	Veria Dark, Осінній Блюз
38. (*) QN	Лише для простих і напівповних сортів (див. оз. 30) Кошик: кількість язичкових квіток (див. оз. 30) MS(e)	мала	3	Repulse
		середня	5	Figrand
		велика	7	Vymini
39. (*) QN	Лише для ромашкоподібних повних і повних сортів (див. оз. 30) Кошик: щільність язичкових квіток MG(e)	нещільна	3	Balios
		помірна	5	Delianne
		щільна	7	Anlymp
40. (*) (+) PQ	Кошик: кількість типів язичкових квіток MS(e)	один	1	Figrand
		два	2	Banjax
		більше двох	3	Arusha Dark Pink
41. (*) (+) PQ	Кошик: переважаючий тип язичкових квіток VG (e)	язичковий	1	Figrand
		увігнутий всередину	2	Anlymp, Boulou
		лопатоподібний	3	Banjax
		трубчастий	4	Anastasia
		лійкоподібний	5	Repulse
42. (*) (+) PQ	Кошик: вторинний тип язичкових квіток VG (e)	язичковий	1	
		увігнутий всередину	2	
		лопатоподібний	3	Arusha Dark Pink
		трубчастий	4	Banjax
		лійкоподібний	5	
43. (+) PQ	Кошик: додатковий тип язичкових квіток VG (e)	язичковий	1	
		увігнутий всередину	2	
		лопатоподібний	3	
		трубчастий	4	Arusha Dark Pink
		лійкоподібний	5	

1	2	3	4	5
44. (*) (+) QN	Лише для простих і напівповних сортів (див. оз. 30) Язичкова квітка: положення базальної частини MG, (e), (f)	висхідне	3	Dekyen
		горизонтальне	5	Vymini
		низхідне	7	Tango
45. (+) PQ	Язичкова квітка: характер зовнішньої поверхні VG, (e), (f)	гладенька, рівна	1	EldaWhite
		ребриста	2	Ruby Red Reagan
		кілеподібна	3	Vymini
46. (+) PQ	Язичкова квітка: кількість кілів MS(e), (f)	один	1	
		два	2	Vymini
		більше двох	3	
47. (*) QN	Язичкова квітка: за довжиною трубки віночка MG, (e), (f)	коротка	3	Yoko Ono
		середня	5	
		довга	7	Repulse
48. (*) (+) QN	Язичкова квітка: профіль у поперечному перерізі в найширшому місці (не трубчасті квітки) MG, (e), (f)	сильно увігнутий з краями, що перекриваються	1	
		сильно увігнутий з краями, що доторкуються	2	
		сильно увігнутий	3	Anlymp
		увігнутий	4	Yoko Ono, Віденський Бал
		слабко увігнутий	5	Golden Mariyo
		плаский	6	
		слабко вигнутий	7	LeMans
		вигнутий	8	Machismo Time
		сильно вигнутий	9	
		сильно вигнутий з краями, що доторкуються	10	
		сильно вигнутий з краями, що перекриваються	11	
49. (+) QN	Язичкова квітка: загортання країв (не трубчасті квітки) MG (e), (f)	сильно скручені доверху	1	
		скручені доверху	2	Boris Becker
		слабко скручені доверху	3	
		пласкі	4	Figrand
		слабко закручені донизу	5	Tango
		закручені донизу	6	Machismo Time
		сильно закручені донизу	7	

1	2	3	4	5
50. PQ	Язичкова квітка: розміщення загорнутих країв	базальна четвертина	1	
		базальна половина	2	Boris Becker
		базальні три четвертини	3	
	(не трубчасті квітки) MG, (e), (f)	середня половина	4	
		дистальні три четвертини	5	
		дистальна половина	6	Machismo Time
		дистальна четвертина	7	
		на всій пелюстці	8	
51. PQ	Язичкова квітка: профіль трубки (лійкоподібний, лопатоподібний, трубчастий типи квіток) VG(e), (f)	округлий	1	Repulse
		широкоокруглий	2	
		сплющений	3	Anastasia
		трикутний	4	Chatora
52. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: характер поздовжньої осі VG (e), (f)	загнута всередину	1	Anlymp
		пряма	2	Alma-Ata
		вигнута	3	Ruby Red Reagan
		синусоїдальна	4	
		скручена	5	Lunar Time, Перстень Королеви
		ламана	6	Edokihachijo
53. QN	Язичкова квітка Поздовжня вісь: непряма частина MG (e), (f)	дистальна четвертина	3	Ruby Red Reagan
		дистальна половина	5	Anlymp
		дистальні три четвертини	7	
54. (+) QN	Язичкова квіткаПоздовжня вісь: ступінь вигину MG(e), (f)	слабкий	3	Ruby Red Reagan
		помірний	5	Anlymp
		сильний	7	
55. (+) PQ	Лише для напівповних, ромашкоподібних повних і повних сортів. Язичкова квітка: поздовжня вісь внутрішнього (іх) рядка (ів) (якщо відрізняються від зовнішнього рядка) VG, (e), (f)	загнута всередину	1	
		пряма	2	
		вигнута	3	
		синусоїдальна	4	
		скручена	5	
		ламана	6	

1	2	3	4	5
56. QN	Лише для напівповних,ромашкоподібних повних і повних сортів Язичкова квітка: поздовжня вісь внутрішнього (іх) рядка(ів) (якщо відрізняється від зовнішнього рядка): непряма частина (непряма поздовжня вісь) MG, (e), (f)	дистальна четвертина	3	
		дистальна половина	5	
		дистальні три четвертини	7	
57. (+) QN	Лише для напівповних, ромашкоподібних повних і повних сортів. Язичковаквітка: поздовжня вісь внутрішнього(іх)рядка(ів) (якщовідрізняється від зовнішнього рядка): непряма частина (непряма поздовжня вісь) MG, (e), (f)	слабка	3	
		середня	5	
		сильна	7	
58. (*) QN	Язичкова квітка: за довжиною MS (e), (f)	коротка	3	Dekyen
		середня	5	Figrand, Віденський Бал
		довга	7	Delianne, Дарунок Осені, Осінній Блюз
59. (*)	Язичкова квітка: за шириною	вузька	3	Dekyen, Осінній Блюз
QN	MS (e), (f)	середня	5	Figrand, Віденський Бал
		широка	7	Boulou
60. (*) QN	Язичкова квітка: відношення довжина/ширина MS (e), (f)	мале	3	Vymini
		середнє	5	Figrand, Дикий Мед
		велике	7	Delianne, Осінній Блюз, Перстень Королеви

1	2	3	4	5
61. (+) PQ	Язичкова квітка: форма кінчика VG (e), (f)	гостра	1	Figrand
		округла	2	Machismo Time
		зрізана	3	
		виїмчаста	4	
		зубчаста	5	Dekyen, Перстень Королеви
		сосочкоподібна	6	North Bay
		бахромчаста	7	Molfetta
		розсічена	8	
62. (*) PQ	Язичкова квітка: кількість кольорів забарвлення внутрішнього боку MS, (e), (f)	один	1	Figrand
		два	2	Machismo Time
		більше двох	3	
63. (*)	Язичкова квітка: основне	RHS шкала кольорів (вказати номер		
PQ	забарвлення внутрішнього боку VG(e), (f), (g)	посилання)		
64. (*) PQ	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку VG, (e), (f), (g)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
65. (+) PQ	Язичкова квітка: розподіл вторинного забарвлення внутрішнього боку VG (e), (f), (g)	на кінчику	1	
		дистальна четвертина	2	
		дистальна половина	3	
		дистальні три четвертини	4	Breeze
		базальні три четвертини	5	Machismo Time
		базальна половина	6	Culata
		базальна четвертина	7	Lunar Time
		біля основи	8	
		по краю	9	
		біля крайової зони	10	
		смуга по центру	11	North Bay
		поперечна смуга	12	
		по всій поверхні	13	Ceartist Pink
66. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: рисунок вторинного забарвлення внутрішнього боку VG (e), (f), (g)	суцільне або майже суцільне	1	Machismo Time
		рум'янець	2	Culata
		дифузні смуги	3	
		чіткі смуги	4	
		плями	5	
		плями і смуги	6	
		крапки	7	Ceartist Pink

1	2	3	4	5
67. PQ	Язичкова квітка: третинне забарвлення внутрішнього боку VG, (e), (f), (g)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
68. (*) (+) PQ	Язичкова квітка: розподіл третинного забарвлення внутрішнього боку MG, (e), (f), (g)	на кінчику	1	
		дистальна четвертина	2	
		дистальна половина	3	
		дистальні три четвертини	4	
		базальні три четвертини	5	
		базальна половина	6	
		базальна четвертина	7	
		біля основи	8	
		по краю	9	
		біля крайової зони	10	
		смуга по центру	11	
		поперечна смуга	12	
		по всій поверхні	13	
69. (+) PQ	Язичкова квітка: рисунок третинногозабарвлення внутрішнього боку VG (e), (f), (g)	суцільне або майже суцільне	1	
		рум’янець	2	
		дифузні смуги	3	
		чіткі смуги	4	
		плями	5	
		плями і смуги	6	
		крапки	7	
70. (*) QL	Язичкова квітка: забарвлення зовнішнього боку в порівнянні з внутрішнім VG (e), (f)	однакове	1	Figrand
		чітко відрізняється	2	Repulse
71. (*) PQ	Язичкова квітка: забарвлення зовнішнього боку, якщо воно чітко відрізняється від внутрішнього VG(e), (f)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
72. PQ	Лише для напівповних, ромашкоподібних повних і повних сортів (див. оз. 30)Язичкова квітка: забарвлення внутрішнього боку внутрішнього(іх) рядка(ів) (якщо відрізняється від зовнішнього рядка) VG(e), (f)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
73. PQ	Лише для напівповних, ромашкоподібних повних і повних сортів (див. оз. 30). Язичкова квітка: забарвлення зовнішнього боку внутрішнього(іх) рядка(ів) VG, (e), (f)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
74. QN	Лише для неповнихі і напівповних сортів(див. оз. 30) ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: діаметр MS (e)	малий	3	Breeze
		середній	5	Machismo Time
		великий	7	Figrand
75. QN	Лише для неповних і напівповних сортів (див. оз. 30) анемоноподібного типу (див. оз. 31) Диск: діаметр MS, (e)	малий	3	Billion Pink
		середній	5	Le Mans
		великий	7	Banjax
76. (*) (+) QN	Лише для неповних і напівповних сортів (див. оз. 30) Диск: діаметр відносно діаметра кошика MS, (e)	малий	3	Scott
		середній	5	Figrand
		великий	7	Vymini
77. (+) PQ	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: профіль поперечного перерізу VG, (e)	занурений	1	
		рівний	2	Dekyen
		злегка куполоподібний	3	Vymini
		злегка конічний	4	
		куполоподібний	5	Tango
		конічний	6	Figrand

1	2	3	4	5
78. (*) PQ	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: група забарвлення до розкриття пиляків VG (e), (h)	білувата	1	
		зелена	2	Figrand
		жовто-зелена	3	Machismo Time
		світло-жовта	4	
		жовта	5	
		жовто-оранжева	6	
		оранжева	7	
		червонувато-коричнева	8	
		коричнева	9	Vymini
		коричнювато-чорна	10	Acapulco
		пурпурово-чорна	11	
79. (*) QL	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: темна пляма в центрі до розкриття пиляків VG, (e), (h)	відсутня	1	Reagan
		наявна	9	High Way
80. QN	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: розмір темної плями в центрі до розкриття пиляків MG, (e), (h)	мала	3	Retaco
		середня	5	High Way
		велика	7	Vyking Orange
81. PQ	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: забарвлення темної плями в центрі до розкриття пиляків VG, (e), (h)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
82. (*) PQ	Лише для сортів анемоноподібного типу (див. оз. 31) Диск: забарвлення до розкриття пиляків VG, (e), (h)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
83. PQ	Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31) Диск: групазабарвлення під час розкриття пиляків VG (e)	білувата	1	
		зелена	2	
		жовто-зелена	3	Figrand
		світло-жовта	4	
		жовта	5	
		жовто-оранжева	6	Machismo Time
		оранжева	7	
		червонувато-коричнева	8	Vymini
		коричнева	9	
		коричнювато-чорна	10	
		пурпурово-чорна	11	

1	2	3	4	5
84. (*) PQ	Лише для сортів анемоноподібного типу (див. оз. 31) Диск: забарвлення під час розкриття пиляків VG (e)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
85. (+) PQ	Лише для сортів анемоноподібного типу (див. оз. 31) Дискова квітка: тип VG (e)	голчастий	1	Billion Pink
		трубчастий	2	Banjax
		лійкоподібний	3	
		розширений трубчастий	4	Yovisalia
		пелюсткоподібний	5	Yograceland
86. QN	Лише для сортів анемоноподібного типу (див. оз. 31) Дискова квітка: за довжиною MS, (e)	коротка	3	Yovisalia
		середня	5	
		довга	7	Banjax
87. PQ	Лише для сортів анемоно подібноготипу (див. оз. 31) Дискова квітка: забарвлення VG	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
88. (+) PQ	Група реакції (вирощування за контрольованої тривалості дня) MS	до 6 тижнів	1	
		6 тижнів	2	Dekyen
		6,5 тижнів	3	
		7 тижнів	4	Figrand
		7,5 тижнів	5	
		8 тижнів	6	Scott
		8,5 тижнів	7	
		9 тижнів	8	Zeemimosa
		10 тижнів	9	
		11 тижнів	10	
		12 тижнів	11	
		понад 12 тижнів	12	
89. (+) QN	Лише для вирощування без контролю тривалості дня: природний час цвітіння MS	ранній	3	Віденський Бал
		середній	5	Яблуневий Цвіт
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів роду Хризантеми

1) Пояснення до деяких ознак

Якщо не вказано інше, усі ознаки спостерігають під час повного цвітіння. У неповних і напівповних сортів, коли зовнішні два-три рядки дискових квіток верхівкового кошика розкрились; у повних сортів – коли верхівковий кошик повністю розкритий, але до початку в’янення.

Ознаки, які містять позначення (a)-(b)-(c)-(d)-(f)-(g)-(h) в другій колонці Таблиці ознак, слід обстежувати наступним чином:

(a) на рослині, стеблі, прилистку, черешку, листку і бутоні, коли верхівкові бутони цілком забарвленні, безпосередньо перед їхнім розкриттям;

(b) на стеблі і прилистку – у середній третині стебла;

(c) на листку – на типових листках, узятих із середньої третини стебла;

(d) на сортах дрібноквіткових хризантем бічні кошики або бічні пагони не видаляють. На сортах великоквіткових хризантем бічні кошики або бічні пагони (за наявності) видаляють на ранній стадії, залишаючи лише верхівковий кошик. Деякі сорти придатні для обох типів культивування;

ознаки 23–27, 32 і 34 призначені для дрібноквіткових сортів, у разі сортів обох типів культивування ці ознаки оцінюють на дрібноквітковій частині ділянки;

ознаки 33 і 35 призначені тільки для великоквіткових сортів, у разі сортів обох типів культивування ці ознаки оцінюють на великоквітковій частині ділянки;

(e) ознаки кошика оцінюють на верхівковому кошику;

(f) ознаки язичкової квітки оцінюють на найвіддаленіших від центру рядках квітів, якщо не вказано інше. За відсутності язичкових квіток, ознаки не розглядають;

(g) основне забарвлення – це забарвлення з найбільшою загальною площею, вторинне забарвлення (якщо наявне) – це друге забарвлення за загальною площею, додаткове забарвлення – третє забарвлення;

(h) ці ознаки спостерігають після розкриття бутона, але до початку розкриття дискових квіток.

2) Пояснення до окремих ознак

До 1. Рослина: за висотою

Некущовий: сорт із чітко верхівковим домінуванням, утворює лише одне стебло з бічними кошиками або бічними пагонами. Без останніх, якщо не проведено прищипування.

До 2. Рослина: тип

Кущовий: сорт зі слабким верхівковим домінуванням, який має кущовий тип росту без головного стебла.

До 3. Лише для сортів кущового типу. Рослина: форма

1
вертикальна

2
напіввертикальна

3
напівсферична

4
розлога

5
поникла

До 7. Черешок: положення

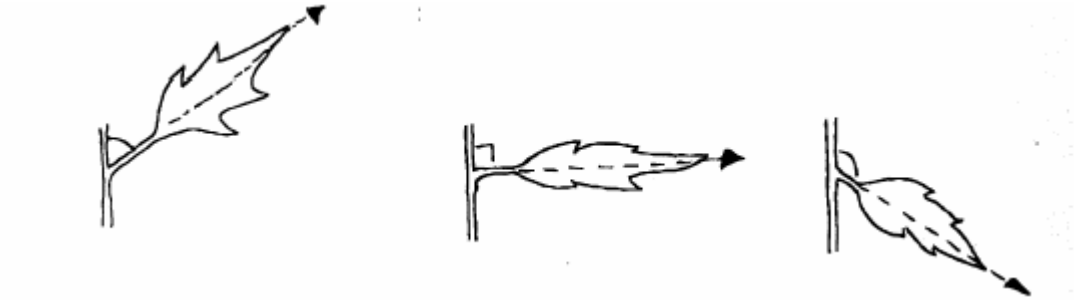

3	5	7
напіввертикальне	горизонтальне	обвисле

До 12. Листок: довжина кінцевої частки відносно довжини листка

3	5	7
коротка	середня	довга

До 13. Листок: глибина найнижчого бічного розрізу

3	5	7
мілкий	середній	глибокий

До 15. Листок: переважаюча форма основи

1
гостра

2
тупа

3
округла

4
зрізана

5
серцеподібна

6
асиметрична

Усі сорти з асиметричною основою мають код 6 цієї ознаки, хоча асиметричні форми можуть відрізнятися одна від одної.

До 18. За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium.*Листок: вираженість світлого краю (верхній бік)

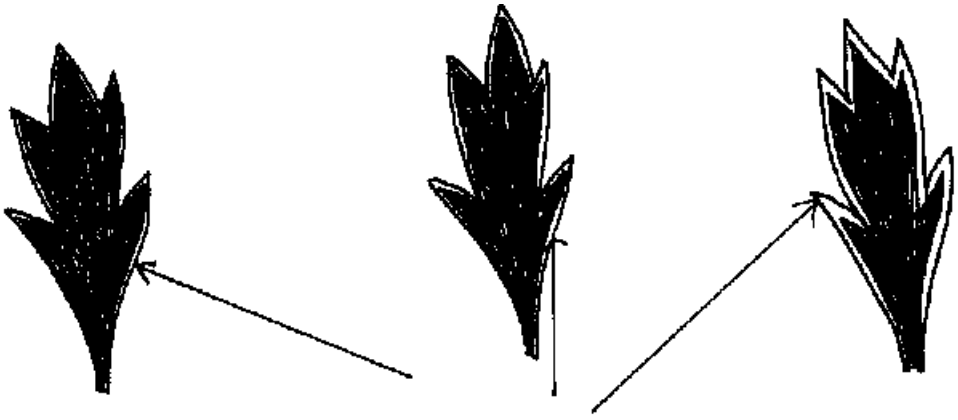

світлий край

3
слабка

5
помірна

7
сильна

До 19. За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium.*Листок: опушення нижнього боку

До 20. За винятком сортів *Chrysanthemum* × *morifolium*: Листок: забарвлення нижнього боку

Обстежують усі сорти *Chrysanthemumpacificum* (*Ajaniapacifica)* і всі гібриди*Chrysanthemumpacificum* і *Chrysanthemum*×*morifolium*Ramat. (*Chrysanthemum* ×*grandiflorum*Ramat.)

До 21. Край листка: кількість надрізів

3
мала

5
середня

7
велика

До 22. Край листка: надрізи за глибиною

3
мілка

5
середня

7
глибока

До 23. Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: форма

1
конічна

2
куполоподібна

3
циліндрична

4
щиток

5
плаский щиток

До 25. Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: кут між первинним бічним пагоном і стеблом

3
малий

5
середній

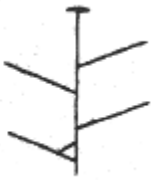

7
великий

До 26. Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Суцвіття: положення бічних кошиків

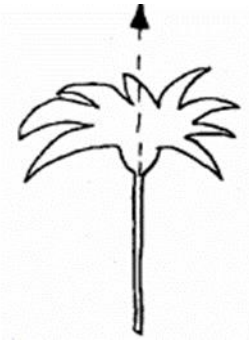

1
вертикальне

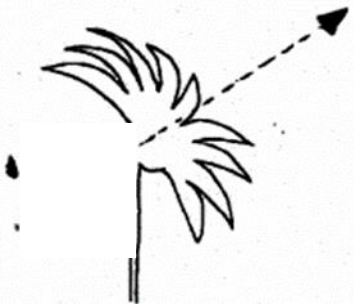

3
напіввертикальне

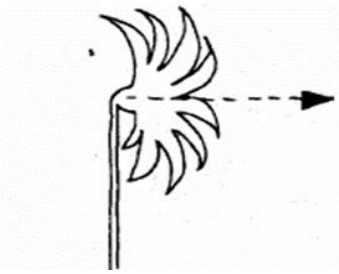

5
горизонтальне

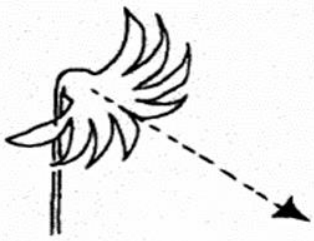

7
похиле

До 27. Лише для сортів некущового типу (див. оз. 2). Кількість кошиків на стеблі

До 28. Лише для сортів кущовго типу (див. оз. 2). Кількість кошиків на рослині

Оцінюють кількість суцвіть на одну рослину сорту.

До 30. Кошик: тип

1. Без язичкових квіток: кошики складаються тільки з дискових квіток;

2. Простий: кошики з одним рядком язичкових квіток і чітко визначеним центральним диском, який завжди видно;

3. Напівповний: кошик має більше одного рядка язичкових квіток з чітко визначеним центральним диском, який завжди видно;

4. Ромашкоподібний повний: повний кошик, диск не видно на ранній стадії цвітіння, але може бути видним, коли кошик повністю розкритий. Диск не завжди чітко визначений;

5. Повний: махровий кошик, диск не видно на будь-якій стадії цвітіння.

До 31. За винятком повнихі ромашкоподібних повних сортів. Диск: тип

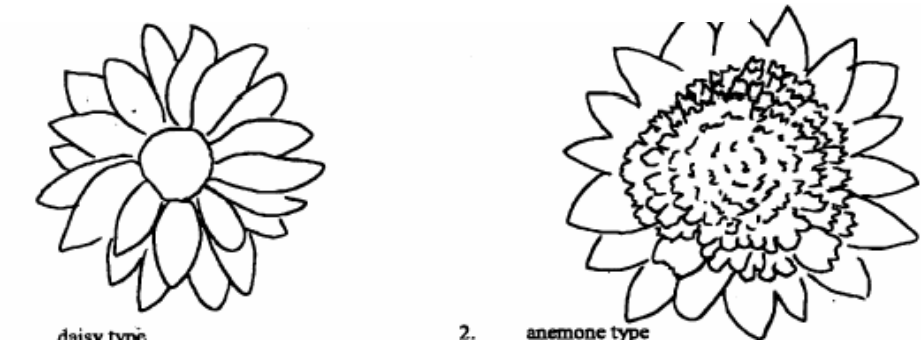

1 ромашкоподібний

2 анемоноподібний

До 40. Кошик: кількість типів язичкових квіток

В ознаці 40 визначають кількість типів язичкових квіток кошика. Окремі типи потім описують в ознаках 41–43.

До 41, 42 и 43. Кошик: переважаючий тип язичкових пелюсток (41), вторинний тип язичкових квіток (42) і додатковий тип язичкових квіток (43)

1 язичковий

2 увігнутий всередину

3 лопатоподібний

4 трубчастий

5 лійкоподібний

До 44. Лише для простих і напівповних сортів (див. оз. 30). Язичкова квітка: положення базальної частини

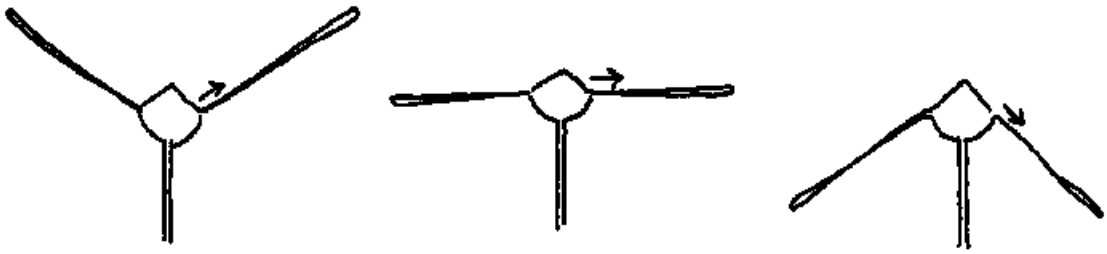

3
висхідне

5
горизонтальне

7
низхідне

До 45. Язичкова квітка: характер зовнішньої поверхні
Як бачимо зверху (верхній рядок) і в профіль (нижній рядок)

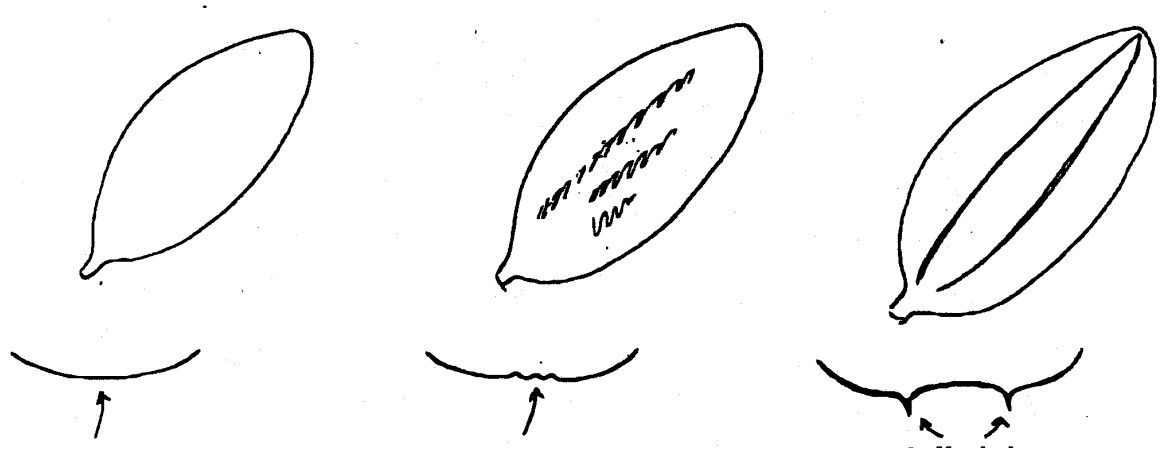

1
гладенька, рівна

2
ребриста

3
кілеподібна

До 46. Язичкова квітка: кількість кілів

1
один

2
два

3
більше двох

До 48. Язичкова квітка: профіль у поперечному перерізі в найширшому місці (не трубчасті квіти)

1
сильно увігнутий з краями, що перекриваються

2
сильно увігнутий з краями, що доторкуються

3
сильно увігнутий

4
увігнутий

5
слабко увігнутий

6
плаский

7
слабко вигнутий

8
вигнутий

9
дуже вигнутий

10

дуже вигнутий з краями, що доторкуються

11

дуже вигнутий з краями, що перекриваються

До 49. Язичкова квітка: завертання країв (не трубчасті квіти)

1
дуже скручені доверху

2
скручені доверху

3
слабко скручені доверху

4
пласкі

5

слабко закручені донизу

6

закручені донизу

7

сильно закручені донизу

До 52. Язичкова квітка: характер поздовжньої осі

До 55. Лише для напівповних, ромашкоподібних повних і повних сортів. Язичкова квітка: поздовжня вісь внутрішнього(іх) рядка(ів) (якщо відрізняються від зовнішнього рядка)

1
загнута всередину

2
пряма

3
вигнута

4
синусоїдальна

5
скручена

6
ламана

До 54. Язичкова квітка: поздовжня вісь: ступінь вигину

До 57. Лише для напівповних, ромашко подібних повниих і повних сортів. Язичкова квітка: поздовжня вісь внутрішнього(іх) рядка(ів) (якщо відрізняється від зовнішнього рядка: ступінь вигину (непряма поздовжня вісь)

3
слабка

5
помірна

7
сильна

До 61. Язичкова квітка: форма кінчика

1
гостра

2
округла

3
зрізана

4
виїмчаста

5
зубчаста

6
сосочкоподібна

7
бахромчаста

8
розсічена

До 65. Язичкова квітка: розподіл вторинного забарвлення внутрішнього боку

До 68. Язичкова квітка: розподіл третинного забарвлення внутрішнього боку

1
на кінчику

2
дистальна четвертина

3
дистальна половина

4
дистальні три четвертини

5
базальні три четвертини

6
базальна половина

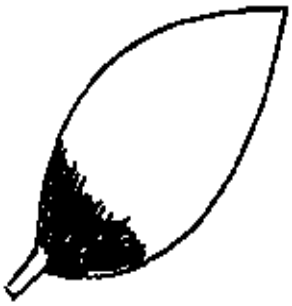

7
базальна четвертина

8
біля основі

9
по краю

10
біля крайової зони

11
смуга по центру

12
поперечна смуга

13
по всій поверхні

До 66. Язичкова квітка: рисунок вторинного забарвлення внутрішнього боку
До 69. Язичкова квітка: рисунок третинного забарвлення внутрішнього боку

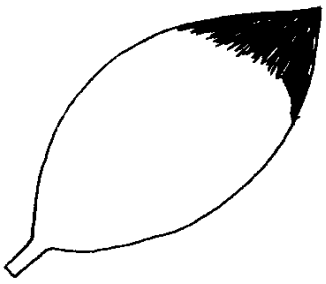

1
суцільна

2
рум’янець

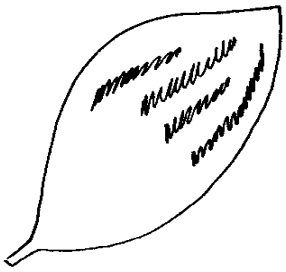

3
дифузні смуги

4
чіткі смуги

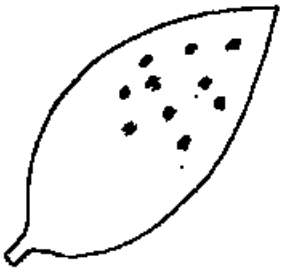

5
плями

6
крапки і смуги

7
плями

До 76. Лише для простих і напівповних сортів анемоноподібного типу (див. оз. 30). Диск:діаметр відносно діаметра кошика

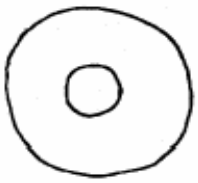

3
малий

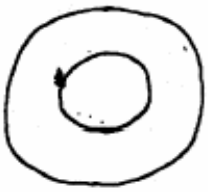

5
середній

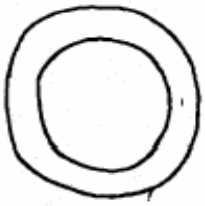

7
великий

До 77. Лише для сортів ромашкоподібного типу (див. оз. 31). Диск: профіль поперечного перерізу

1
занурений

2
рівний

3
злегка куполоподібний

4
злегка конічний

5
куполоподібний

6
конічний

До 85. Лише для сортів анемоноподібного типу (див. оз. 31). Дискова квітка: тип

1 голчастий | 2 трубчастий | 3 лійкоподібний

4 розширений трубчастий | 5 пелюсткоподібний

До 88. Група реакції (вирощування за контрольованої тривалості дня)

До 89. Лише для вирощування без контролю тривалості дня: природний час цвітіння

Хризантеми можна вирощувати в дуже широкому діапазоні клімату і регіону. Сорти можуть бути адаптовані до однієї з форм культивування чи іншої, або можуть бути багатоцільового призначення і це потрібно брати до уваги, коли планують схеми дослідів і вибирають сорти для порівняння.

Коли сорти вирощують за методом точного контролю штучного денного освітлення системою типу AllYearRound (AYR), Група реакції (ознака 88) може бути визначена.

Група реакції визначається часом від початку короткоденного оброблення до утворення суцвіть щонайменше з чотирма повністю розвиненими кошиками у 50 % рослин.

Для сортів, вирощених у природних умовах реєструють природний час цвітіння (ознака 89).

Ретельні порівняння між сортами за цією ознакою піддають інтерпретації лише тоді, коли сорти вирощують в однакових умовах у тому ж самому місці.

9. Література

1. TG/26/5 Corr. 2 UPOV Unternational union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Chrysanthemum (*Chrysanthemum* ×*morifolium* Ramat.,*Chrysanthemum pacificum*Nakai and hybrids between them) / Geneva. 2006-04-05+2008-08-15+2010-03-16. 67 P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg026.pdf.

10. Технічна анкета

Номер заявки

(не заповнюється заявником)
Annex to Application
(not to be filled in by the applicant)

ТЕХНІЧНААНКЕТА СОРТУ
TECHNICAL QUESTIONNAIREVARIETY

Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикоюпроведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.
Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.
In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.

1.Предмет Технічної анкети
1. Subject of the TechnicalQuestionnaire

1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою)
1.1 Botanical name species (in LatinLanguage)
Chrysanthemum L.
_____
(вказати вид) (indicate species)

1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою)
1.2 Botanical name species (in UkrainianLanguage)
Хризантема
_____
(вказати вид) (indicate species)

2. Заявник(и)
2. Applicant(s)

Прізвище, ім'я, по батькові (найменування)
Name (denomination)
_____

Автор(и)
Autor(s)
_____

3. Назва сорту
3. Varietydenomination
_____

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4. Information on the breedingscheme and propagation of the variety

4.1. Схема селекції
4.1. Breedingscheme

Сорт, одержаний в результаті:
Variety resulting from:

4.1.1. схрещування
crossing

а) контрольованесхрещування ☐
a) controlled cross
(точно вказати батьківські сорти)
(pleasestateparent varieties)
_____

б) частково відоме схрещування ☐
b) partiallyknowncross
(вказати відомий батьківський сорт(и))
(please state known parent variety(ies))
_____

в) невідоме схрещування ☐
v) unknowncross

4.1.2. мутація ☐
mutation
(визначити батьківський сорт) (pleasestateparentvariety) _____

4.1.3.виявленнятаполіпшення ☐
discovery and development
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(pleasestatewhere and whendiscovered and howdeveloped) _____

4.1.4. інше ☐
other
(надати деталі)
(pleaseprovidedetails) _____

4.2. Метод розмноженнясорту:
method of propagating the variety

4.2.1.сорти, щорозмножуютьсянасінням
seed-propagated varieties

а) самозапилення ☐
a) self-pollination

б) перехресне запилення
b) cross-pollination

популяція ☐
population

синтетичний сорт ☐
synthetic variety

в) гібрид ☐
c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:
In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separatesheet. This shouldprovide details of all the parentlinesrequired for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid Three-Way Hybrid and shouldidentify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
a) anymalesterilelines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
b) maintenancesystem of malesterilelines.

г) інші ☐
d) other
(надати детальну інформацію)
(please provide details) _____

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
vegetativepropagation

а) живці ☐
a) cuttings

б) розмноження*in vitro* ☐
b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) ☐
c) other (statemethod) _____

4.2.3. інші ☐
other
(надатидетальнуінформацію)
(please provide details) _____

5. Ознакисорту Variety characteristis				
Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Рослина: тип Plant: type	некущовий nonbushy	Anastasia, Boulou, Casmo, Reagan	1☐
		кущовий bushy	Elda White, Golden Mariyo, Guitpolin, Tripoli	2☐
5.2 (30)	Кошик: тип Flower head: type	Без язичкових квіток without ray florets	Zeemimosa	1☐
		простий single	Repulse	2 ☐
		напівповний semi double	Figrand	3 ☐
		Ромашко подібний повний daisy-eyed double	Veria Dark	4 ☐
		повний double	Delianne	5 ☐
5.3 (31)	За винятком повних і ромашкоподібних повних сортів. Диск: тип Excluding double and daisy-eyed double varieties: Disc: type	ромашкоподібний daisy	Figrand	1☐
		анемоноподібний anemone	LeMans	2☐
5.4 (62)	Язичкова квітка: кількість кольорів забарвлення внутрішнього боку Ray floret: number of colors of inner side	один one	Figrand	1☐
		два two	Machismo Time	2 ☐
		більшедвох more than two		3 ☐
5.5 (63)	Язичкова квітка: основне забарвлення внутрішнього боку Ray floret: main color of inner side	біле white	**Anastasia**	1☐
		брудно-біле off-white	Delianne	2 ☐
		жовте yellow	VeriaDark	3 ☐
		бронзове bronze	Machismo Time	4 ☐
		оранжеве orange	Balios	5 ☐
		оранжево-рожеве orange pink	ReaganElite Salmon	6 ☐
		рожеве pink	Reagan	7 ☐
		червоне red	Ruby Red Reagan	8 ☐
		червоно-пурпурове red purple	Scott	9 ☐
		пурпурове purple		10☐

		зелене green	YokoOno	11☐
		інше (вказати) ____ other color (indicate)		12☐
5.6 (64)	Язичкова квітка: вторинне забарвлення внутрішнього боку Ray floret: second color of inner side	біле white		1☐
		брудно-біле off-white		2 ☐
		жовте yellow		3 ☐
		бронзове bronze		4 ☐
		оранжеве orange		5 ☐
		оранжево-рожеве orange pink		6 ☐
		рожеве pink	NorthBay	7 ☐
		червоне red	Machismo Time	8 ☐
		червоно-пурпурове red purple	Orinocco	9 ☐
		пурпурове purple		10☐
		зелене green		11☐
		інше (вказати) ____ other color (indicate)		12☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними

6. Similar varieties and differences from these varietiecs

Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом

Please use the following table and box for comments to provide information on howyourcandidatevarietydiffers from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information mayhelp the examination authority to conduct its examination of distinctness in a moreefficientway

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Проявознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
____	____	____	____
____	____	____	____
____	____	____	____

Коментарі
Comments ____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?
In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details) _____

7.2.Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так☐Ні☐
Yes No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details) _____

7.3.Інша інформація (широке використання)
Other information Main use

_____ _____

(надатидетальнуінформацію)
(please provide details)

_____

8. Дозвілнавикористання
Autorizationforrelease

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?
a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи було одержано такий дозвіл?
b) Has such authorization been obtained?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту
Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?
a) Has the genetic material been altered by artificial means of transfeering genes that do not occur in natural conditions?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?
b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

_____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу
Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або

пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.
The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв
The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:
The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так ☐ Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так ☐ Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No

в) культури тканини Так ☐ Ні ☐
c) Tissue culture Yes No

г) інших факторів Так ☐ Ні ☐
g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"
Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреним на наявність вірусу або інших патогенів?
Hastheplantmaterialtobeexaminedbeentestedforthepresenceofvirusorotherpathogens?

Так ☐
Yes

(просимо надати деталі) _____
(pleaseprovidedetailsasspecifiedby theAuthority)

Ні ☐
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною
I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Ініціали та прізвище уповноваженої особи _____
Applicant's name

Підпис
Signature

Дата _____-_____-_____
Date

УДК 635.976 Код UPOV: RHODD

Методика

проведення експертизи сортів рододендрону (*Rhododendron* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Rhododendron* L. (*Ericaceae*), що розмножуються вегетативно, за винятком сортів горщечкової азалії Сімса *Rhododendron Simsii* Planch.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 6 рослин з трьома бутонами на рослині (рослини щеплені на підщепу, що використовується в торгівлі або власнокореневі), переважно не створені методом мікророзмноження. Для щеплених рослин необхідно вказати підщепу.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, з високою силою росту, не ураженим хворобами,не пошкодженм шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 1,0 м.

Використано документ UPOV TG/42/6, 1995.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 6 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6 рослин або 10 частин 6 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 рослин або 10 частин 6 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 рослин або 10 частин 6 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 6 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або у комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за опаданням листків (ознака 1);
- Частка віночка: забарвлення середини верхнього боку (ознака 26);
- Час початку цвітіння (ознака 34).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів рододендрону

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: за опаданням листків VS	листопадна	1	Annabella
		вічнозелена	2	Feuerschein
2. (*) QN	Рослина: за шириною куща MS	дуже вузька	1	Rosa Regen
		вузька	3	Dr. H.C. Dreesselhys
		середня	5	
		широка	7	Brigitte
		дуже широка	9	Bohlji's Samling
3. (*) PQ	Верхівкова квіткова брунька: форма VS	вузькоеліптична	3	Kokardia
		еліптична	5	Feuerschcin
		широкоеліптична	7	Goldkrone
4. QN	Молодий листок: опушення на верхньому боці VS	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	August Lamken
		середнє	5	Brigitte
		сильне	7	Sneezy
		дуже сильне	9	
5. (*) QN	Молодий листок: антоціанове забарвлення верхнього боку VS	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	Berlin
		помірне	5	Willbrite
		сильне	7	Annabella
		дуже сильне	9	
6. (*) PQ	Сформований листок: забарвлення верхнього боку VS	жовто-зелене	1	Caractus
		світло-зелене	2	Ludwig Leopold Liebig
		зелене	3	
		темно-зелене	4	Nova Zembla
		блакитно-зелене	5	
		червонувато-зелене	6	
7. (*) PQ	Сформований листок: забарвлення нижнього боку VS	білувато-зелене	1	King's Ride
		світло-зелене	2	Mrs. William Agnew
		зелене	3	Mrs. William Watson
		темно-зелене	4	
		синьо-зелене	5	Schlaraffia
		світло-коричневе	6	Katinka
		червонувато-коричневе	7	Rosvalon
		темно-коричневе	8	Grumpy
8. (*) QN	Сформований листок: за довжиною (черешок включно) MS	короткий	3	Bambi
		середній	5	Annica Bricogne
		довгий	7	White Cloud
9. (*) QN	Сформований листок: за шириною MS	вузький	3	Rosa Perle
		середній	5	Lugano
		широкий	7	White Campanula

1	2	3	4	5
10. (*) PQ	Сформований листок: форма пластинки VS	слабкояйцеподібна	1	August Lamken
		сильнояйцеподіба	3	
		еліптична	5	Kokardia
		слабкообернено-яйцеподвбна	7	
		сильнообернено-яйцеподібна	9	
11. (*) PQ	Сформований листок: форма поперечного перерізу пластинки VS	сильно увігнута	1	
		від сильно увігнутої до увігнутої	2	
		увігнута	3	Kokardia
		від увігнутої до плескатої	4	
		плеската	5	Goldkrone
		від плескатої до опуклої	6	Grat Zeppelin
		опукла	7	
		від опуклої до сильно опуклої	8	
		сильно опукла	9	
12. QN	Сформований листок: глянсуватістьверхнього боку VS	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	Brigitte
		сильна	7	Party Glanz
		дуже сильна	9	
13. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MG	мала	3	Rodhatte
		середня	5	Maruschka
		велика	7	Pierre Moser
14. (*) PQ	Лише сорти з кількістю квіток у суцвітті більше шести. Суцвіття: форма VS	плеската	1	
		слабко опукла	2	
		сильно опукла	3	
		конічна	4	
15. QN	Квітконіжка: за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Kokardia
		довга	7	Goldkrone
16. PQ	Квітконіжка: забарвлення з-під сонячного боку VS	жовто-зелене	1	
		світло-зелене	2	
		темно-зелене	3	
		червоно-зелене	4	
		бронзове	5	
		червоне	6	
		пурпурове	7	
17. (*) QL	Квітка: чашечка VS	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
18. QN	Частки чашечки: за довжиною найдовшої MS	коротка	3	
		середня	5	Tarantella
		довга	7	Game Waterer
19. (*) (+) PQ	Квітка: форма VS	широколійкоподібдна	1	Germania, Helga
		відкритолійкоподібдна	2	Kokardia, Viscey
		лійкоподібна	3	Dr. H.C. Dreesselhuys
		опукло-лійкоподібна	4	Gartendirektor Glocker
		трубчасто-лійкоподібна	5	
		відкритолійкоподібно-дзвоникова	6	
		широколійкоподібно-дзвоникова	7	Abendsonne
		дзвоникова	8	
		трубчастодзвоникова	9	
20. (*) QN	Квітка: діаметр MS	дуже малий	1	
		малий	3	Lavender Queen
		середній	5	Tarantella
		великий	7	Mother of Pearl
		дуже великий	9	Lodery Venus
21. QN	Квітка: аромат VS	відсутній або дуже слабкий	1	Belle fontaine
		слабкий	3	Duchess of York
		середній	5	Saba
		сильний	7	Calfort
		дуже сильний	9	Sir Charles Butler
22. (*) QL	Квітка: за типом VS	проста	1	Erato
		повна	2	Madam J. Moser
23. QN	Лише сорти з повним віночком. Квітка: кількість пелюсток MS	мала	3	Double Date
		середня	5	Fastuosum FlorePleno
		велика	7	Madam J. Moser
24. (*) QN	Частка віночка: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	Allotria
		слабка	3	Dr. A. Blok
		помірна	5	Lavender Queen
		сильна	7	Passion
		дуже сильна	9	
25. (*) PQ	Частка віночка: забарвлення краю верхнього боку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) PQ	Частка віночка: забарвлення середини верхнього боку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
27. (*) PQ	Частка віночка: забарвлення середини нижнього боку VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. (*) QN	Частка віночка: відмітини на зіві VS	відсутні або дуже слабкі	1	Helen Schiffer
		слабкі	3	Tarantella
		середні	5	Humbolt
		інтенсивні	7	Kokardia
		дуже інтенсивні	9	James Nasmyth
29. QL	Частка віночка: тип відмітин VS	крапки, що не торкаються одна одної	1	Anilin, Feuerschein
		крапки, що торкаються одна одної	2	Belkanto
		плями, оточені крапками	3	Kokardia
		лише одна пляма	4	Madame Linden
30. PQ	Частка віночка: забарвлення відмітин VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. PQ	Пиляки: забарвлення VS	біле	1	Cunningham”s White
		жовте	2	Madame Fr J. Chauvin
		зелене	3	
		червоне	4	
		коричневе	5	Goldbukett
		пурпурове	6	Mademoiselle Marie van Houtte
		фіолетове	7	Madame Linden
		чорне	8	Taunus
32. (*) QN	Маточка: за довжиною відносно довжини тичинок MS	коротша	1	Nikoletta
		однакова	2	Haaga
		довша	3	Game Waterer
33. PQ	Маточка: забарвлення приймочки VS	біле	1	
		жовте	2	Madame Fr J. Chauvin Gartendirektor
		зелене	3	Glocker
		червоне	4	
		пурпурове	5	Roseum Elegans
		коричневе	6	Belkanto
34. (*) QN	Час початку цвітіння VS	дуже ранній	1	
		ранній	3	Cunningham’s White
		середній	5	
		пізній	7	Belkanto
		дуже пізній	9	Erato

-
-
-

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів рододендрону

До 19. Квітка: форма.

1
Широколійкоподібна

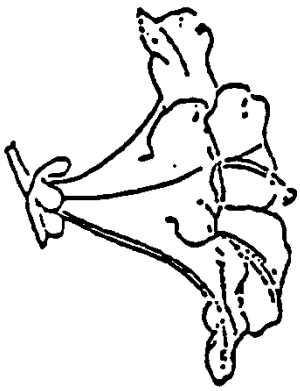

2
відкритолійкоподібна

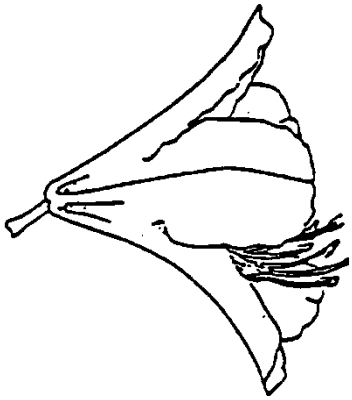

3
лійкоподібна

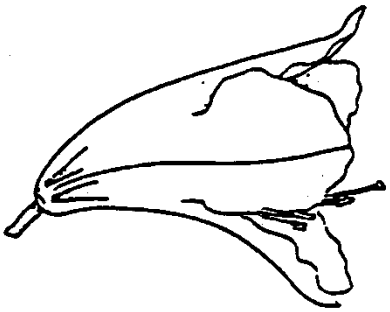

4
опукло-лійкоподібна

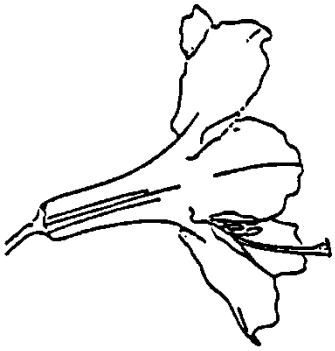

5
трубчасто-лійкоподібна

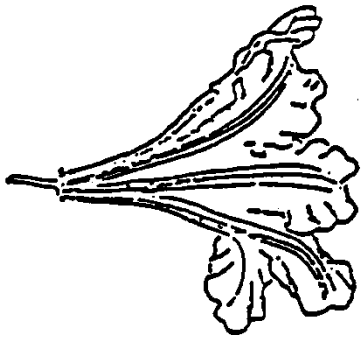

6
відкритолійкоподібно-дзвоникова

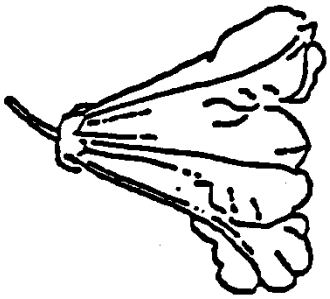

7
широколійкоподібно-дзвоникова

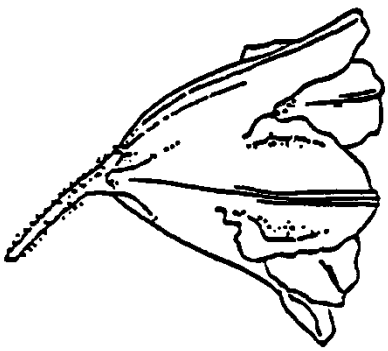

8
дзвоникова

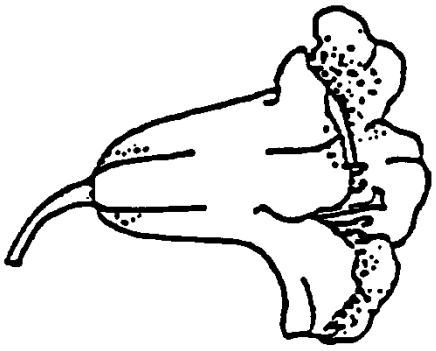

9
трубчастодзвоникова

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Rhododendron (*Rhododendron* L.) (TG/42/6, UPOV) // Geneva. 1995-10-20. – 22P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg042.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Rhododendron* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Рододендрон**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b) щеплення [ ]

(c) розмноження *invitro* [ ]

(d)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за обпаданням листків	листопадна	Annabella	1 [ ]
		вічнозелена	Feuerschein	2 [ ]
5.2 (19)	Квітка: форма	широколійкоподібна	Germania, Helga	1 [ ]
		відкритолійкоподібна	Kokardia, Viscey	2 [ ]
		лійкоподібна	Dr. H.C. Dreesselhuys	3 [ ]
		опукло-лійкоподібна	Gartendirektor Glocker	4 [ ]
		трубчасто-лійкоподібна		5 [ ]
		відкрито лійкоподібно-дзвоникова		6 [ ]
		широколійкоподібно-дзвоникова	Abendsonne	7 [ ]
		дзвоникова		8 [ ]
		трубчастодзвоникова		9 [ ]
5.3 (20)	Квітка: діаметр	дуже малий		1 [ ]
		малий	Lavender Queen	3 [ ]
		середній	Tarantella	5 [ ]
		великий	Mother of Pearl	7 [ ]
		дуже великий	Lodery Venus	9 [ ]
5.4 (26)	Частка віночка: забарвлення середини верхньогобоку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5 (34)	Час початку цвітіння	дуже ранній		1 [ ]
		ранній	Cunningham's White	3 [ ]
		середній		5 [ ]
		пізній	Belkanto	7 [ ]
		дуже пізній	Erato	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}		
Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева (рослини) тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.962+635.963+635.965.23 Код UPOV:ANTIR_MAJ

Методика
проведення експертизи сортів ротиків садових (*Antirrhinum majus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Antirrhinum majus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння / живці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
- дя сортів, що розмножуються насінням – 5 г (600 шт.);
- для сортів, що розмножуються вегетативно – 30 укорінених живців.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, ідостатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються насінням, і 20 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються вегетативно. Рекомендована схема розміщення рослин 0,35 × 0,35 м.

Використано документ UPOV TG/221/1, 2005.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин за умови розмноження насінням або 20 рослин за умови вегетативного розмноження.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 (вегетативне розмноження) або 40 (розмноження насінням) рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених 10 (вегетативне розмноження) або 20 (розмноження насінням) рослин або частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 або 40 рослин, залежно від типу розмноження;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 (вегетативне розмноження) або 20 (розмноження насінням) рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з40 рослин допускаються дві нетипові.У вибірці з20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу. Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним. Сорти, що розмножуються вегетативно, практично, достатньо однорідні, якщо немає мутацій і домішок, тому їх можна вважати стабільними.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: тип (ознака 1);
- Лише для багатостеблових сортів.Рослина: положення пагонів (ознака 2);
- Квітка: форма (ознака 15);
- *Верхня губа*: переважаюче забарвленняверхнього боку (ознака 22) за наступними групами:

група 1: біле;
група 2: жовте;
група 3: оранжеве;
група 4: червоне;
група 5: рожеве;
група 6: пурпурове.

- *Нижня губа*: переважаюче забарвленняверхнього боку гострого виступу (ознака 26) за наступними групами:

група 1: біле;
група 2: жовте;
група 3: оранжеве;
група 4: червоне;
група 5: рожеве;
група 6: пурпурове.

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути задіяні групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів ротиків садових

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QL	Рослина: тип VG	одностеблова	1	
		багатостеблова	2	
2. (*) (+) QN	<u>Лише для багато стеблових сортів:</u> Рослина: положення пагонів VG	пряме	1	
		напявпряме	3	
		горизонтальне	5	
		напівпоникле	7	
		поникле	9	
3. (*) QN	Стебло: за довжиною MS (a)	коротке	3	Lared
		середнє	5	Bridel Pink
		довге	7	Napoleon Red
4. QN	Стебло: антоціанове забарвлення VG (a)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	
5. QL	<u>Лише для кущових сортів.</u> Стебло: місце галуження VG	лише у верхній половині	1	
		вздовж стебла	2	
		лише у нижній половині	3	
6. QN	Стебло: кількість первинних гілочок MS	мала	3	Chihaya Yellow Igo
		середня	5	Yapear
		велика	7	Sankisupink
7. (*) QN	Листок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Lared
		середній	5	Bridel Pink
		довгий	7	Iyonokurenai
8. (*) QN	Листок: за шириною MS (b)	вузький	3	Lared
		середній	5	Bridel Pink
		широкий	7	Iyonokurenai
9. (*) QL	Листок: строкатість VG (b)	відсутня	1	
		наявна	9	Dancing Flame
10. (*) QN	<u>Лише для сортів з нестрокатими листками.</u>Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхньогобоку VG (b)	слабка	3	
		помірна	5	Lared
		сильна	7	Yapear

1	2	3	4	5
11. QL	Листок: антоціановезабарвленнянижньогобоку VG (b)	відсутнє	1	
		наявне	9	
12. QN	Листок: опушенння VG (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Yacam
		слабке	3	Balumwhite
		помірне	5	Apple blossom
		сильне	7	
13. QN	Лише для некущових сортів. Суцвіття: за довжиною MS	коротке	3	Sankisupink
		середнє	5	Iyonokurenai
		довге	7	Napoleon Red
14. (+) QN	Лише для некущових сортів. Суцвіття: за щільністю MS	нещільне	3	
		помірної щільності	5	Bridel Pink
		щільне	7	Bridel White
15. (*) (+) QL	Квітка: форма VG (c)	зигоморфна	1	
		актиноморфна	2	
16. (*) QL	Квітка: за типом VG (c)	проста	1	
		повна	2	
17. (*) (+) QN	Квітка: за довжиною MS (c)	коротка	3	Lared
		середня	5	Bridel Pink
		довга	7	Napoleon Red
18. (*) (+) QN	Квітка: за шириною MS (c)	вузька	3	Lared
		середня	5	Bridel Pink
		широка	7	
19. (+) QN	Трубка віночка: за довжиною MS (c)	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
20. (+) QN	Верхня губа: за шириною MS (c)	вузька	3	Lared
		середня	5	Bridel Pink
		широка	7	
21. QN	Верхня губа: жилкування VG (c)	відсутнє або дуже слабке	1	
		слабке	3	
		середнє	5	
		сильне	7	
		дуже сильне	9	

1	2	3	4	5
22. (*) PQ	Верхня губа: основне забарвлення верхнього боку VG, (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
23. PQ	Верхня губа: основне забарвлення нижнього боку VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (+) QN	Нижня губа: положення середнього гострого виступу пелюстки (відносно трубки віночка) VG (c)	пряме	1	Diana Pink
		напівпряме	3	
		горизонтальне	5	Sult Redyel
		напівпоникле	7	
		поникле	9	Diana Dark Red
25. (+) QN	Нижня губа: за шириною середнього гострого виступу пелюстки MS (c)	вузька	3	Lared
		середня	5	Chihaya Yellow Igo
		широка	7	Bridel Pink
26. (*) (+) PQ	Нижня губа: основне забарвлення верхнього боку гострого виступу VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. PQ	Нижня губа: основне забарвлення нижнього боку гострого виступу VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. (*) (+) PQ	Нижня губа: основне забарвлення верхнього боку основи VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (*) (+) QL	Нижня губа: пляма VG (c)	відсутня	1	
		наявна	9	
30. QN	Нижня губа: розмір плями MS (c)	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
31. PQ	Нижня губа: забарвлення плями VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
32. PQ	Трубка віночка: забарвлення зовнішнього боку VG (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
33. (+) QN	Лише для сортів, що розмножуються насінням. Час початку цвітіння MG (c)	дуже ранній	1	
		ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
		дуже пізній	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів ротиків садових

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Обстеження стебла проводять на середній частині головного стебла.

(b) Обстеження листка проводять на листках з середньої частини стебла.

(c) Обстеження квітки проводять на другій відкритій квітки.

8.1 ***Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина: тип.

1 Одностеблова

2 багатостеблова

До 2. Лише для багатостеблових сортів. Рослина: положення пагонів.

1 Пряме

3 напівпряме

5 горизонтальне

7 напівпоникле

5 поникле

До 14. Лише для некущових сортів. Суцвіття: за щільністю.

3 Нещільне | 5 помірної щільності | 7 щільне

До 15. Квітка: форма.

1 Зигоморфна | 2 актиноморфна

До 17. Квітка: за довжиною.
До 18. Квітка: за шириною.

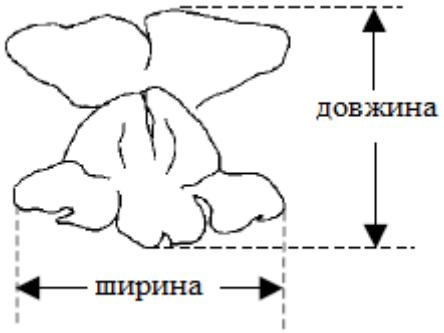

До 19. Трубка віночка: за довжиною.

До 20. Верхня губа: за шириною.
До 25. Нижня губа: за шириною середнього гострого виступу пелюстки.
До 26. Нижня губа: основне забарвлення верхньогобокугострого виступу.
До 28. Нижня губа: основне забарвлення верхньогобоку основи.

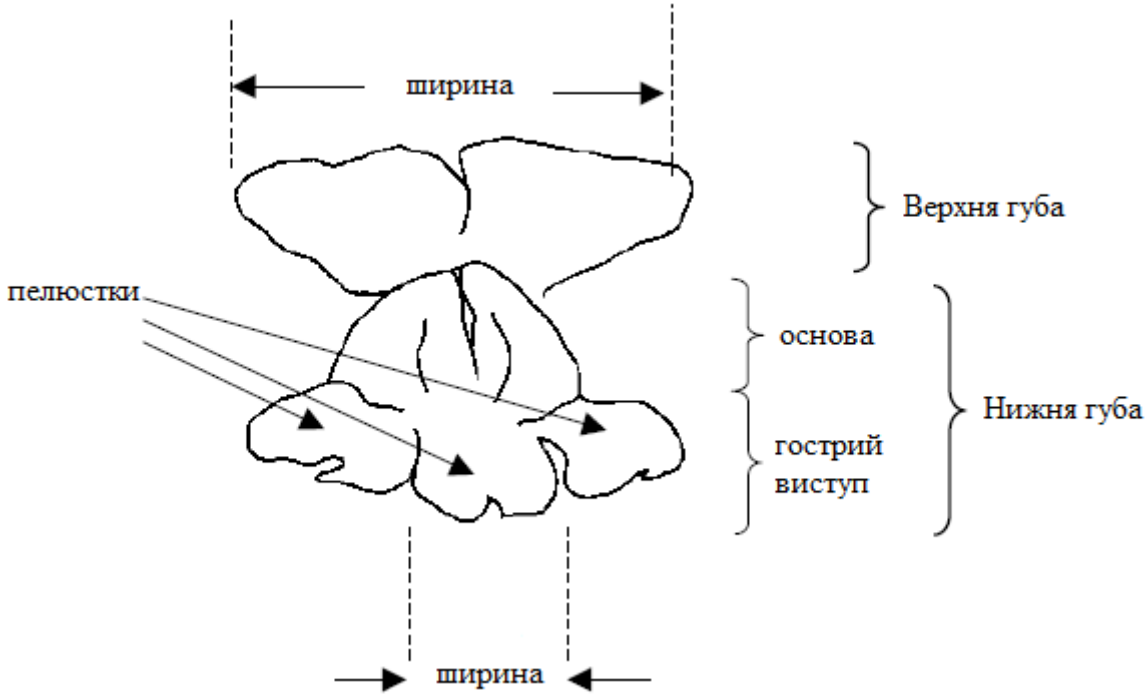

До 24. Нижня губа: положення середнього гострого виступу пелюстки (відносно трубки віночка).

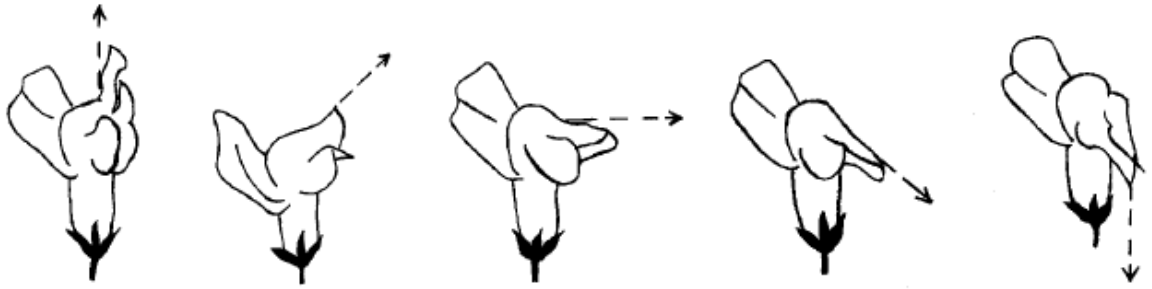

1	3	5	7	9
Пряме	напівпряме	горизонтальне	напівпоникле	поникле

До 29. Нижня губа: пляма.

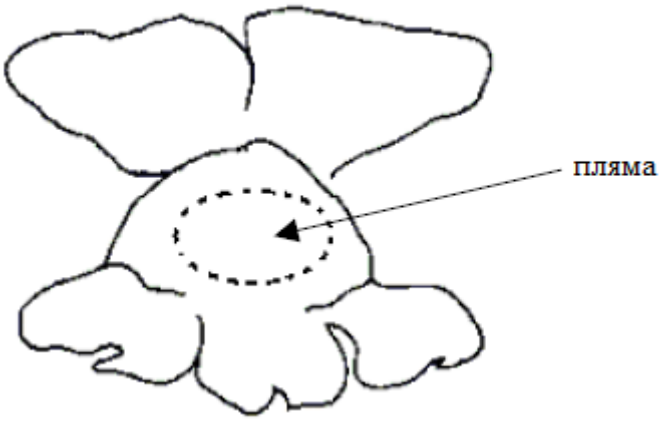

До 33. Лише для сортів, що розмножуються насінням. Час початку цвітіння.

Часом початку цвітіння вважають час, коли повністю розкрито 50% квіток.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Antirrhinum (*Antirrhinummajus*L.) (TG/221/1, UPOV) // Geneva. 2005-04-06. – 26 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg221.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Antirrhinu mmajus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Ротики садові**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування [ ]
(a) контрольоване схрещування
(вкажіть батьківські сорти)
[ ]

(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и))
[ ]

(c) невідоме схрещування
[ ]

4.1.2 Мутація
(зазначте батьківський сорт)
[ ]

4.1.3 Виявлено та поліпшено
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)
[ ]

4.1.4 Інше
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмножування *invitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються насінням
(a) самозапилення [ ]

(b)гібрид [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки вМетодиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: тип	одностеблова		1[ ]
		багатостеблова		2[ ]
5.2 (2)	Лише для багатостеблових сортів: Рослина: положення пагонів	пряме		1 [ ]
		напівпряме		3 [ ]
		горизонтальне		5 [ ]
		напівпоникле		7 [ ]
		поникле		9 [ ]
5.3 (15)	Квітка: форма	зигоморфна		1[ ]
		актиноморфна		2[ ]
5.4i (22)	Верхня губа: основне забарвлення верхнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4ii (22)	Верхня губа: основне забарвлення верхнього боку	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		червоне		4 [ ]
		рожеве		5 [ ]
		пурпурове		6 [ ]
		інше (вказати)		7 [ ]
5.5i (26)	Нижня губа: основне забарвлення верхнього боку гострого виступу	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.5ii (26)	Нижня губа: основне забарвлення верхнього боку гострого виступу	біле		1 [ ]
		жовте		2 [ ]
		оранжеве		3 [ ]
		червоне		4 [ ]
		рожеве		5 [ ]
		пурпурове		6 [ ]
		інше (вказати)		7 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація (використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослин тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3 Код UPOV: PHILA_COR

Методика
проведення експертизи сортів садового жасмину звичайного
(*Philadelphus coronaries* L.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Philadelphus coronaries* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – трирічні рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 10 трирічних рослин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення 1,5 × 2,0 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к. б. н., УІЕСР, 2009.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5 рослин або частин 5 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, відзначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або у комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Рослина: за висотою (ознака 1);

–Рослина: габітус (ознака 2);

– Рослина: цвітіння (ознака 3);

– Листок: опушення (ознака 10);

–Рослина: час початку цвітіння (ознака 20).

*5.1*Якщо ступінь виявлення ознаки в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів садового жасмину звичайного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 1, 3	низька середня висока	3 5 7	
2. (*) PQ	Рослина: габітус VG 3	прямий напіврозлогий розлогий	3 5 7	
3. (*) QL	Рослина: цвітіння VS 3	відсутнє наявне	1 9	
4. PQ	Пагін однорічний: забарвлення MS 3	жовто-червоне буре	1 2	
5. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	
6. PQ	Листок: форма MS 3	яйцеподібна еліптична видовженояйцеподібна ланцетна	1 2 3 4	
7. (+) PQ	Листок: форма краю пластинки MS 3	цілісна зубчаста	1 2	
8. PQ	Листок: форма основи MS 3	заокруглена ширококлиноподібна	1 2	
9. PQ	Листок: забарвлення VG 3	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
10. (*) QL	Листок: опушення VG 3	відсутнє наявне	1 9	
11. (+) PQ	Листок: форма верхівки VG 3	гостра загострена	1 2	
12. (+) QN	Квітка: діаметр VS 3	малий середній великий	3 5 7	

1	2	3	4	5
13. PQ	Квітка: забарвлення VS 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
14. PQ	Квітка: затипом VS 3	проста напівповна Повна	1 2 3	
15. QL	Квітка: аромат VS 3	відсутній наявний	1 9	
16. QN	Лише для сортів, квітки яких мають аромат.Квітка: інтенсивність аромату VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
17. QN	Квітка: тривалість цвітіння VS 3	мала середня велика	3 5 7	
18. QL	Чашолисток: опушення VS 3	відсутнє наявне	1 9	
19. (+) QN	Суцвіття (китиця): за довжиною VS 3	коротке середнє довге	3 5 7	
20. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів садового жасмину звичайного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які проводять спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	пагоноутворення
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння

До 1. Рослина: за висотою, м.

Низька – 1,0; середня – 1,0–1,5; висока – 1,5–2,0.

До 5. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 4, середній – 4–7, великий – понад 7.

До 7. Листок: форма краю пластинки.

1 Цілісна

2 зубчаста

До 11. Листок: форма верхівки.

1 Гостра

2 загострена

До 12. Квітка: діаметр, см.

Малий – до 3, середній – 3–5, великий – понад 5.

До 19. Суцвіття (китиця): за довжиною, см.

Коротке – до 6, середнє – 6–10, довге – понад 10.

До 20. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – травень;середній – I–II декади червня;пізній – після II декади червня.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 245.

2. Определитель высших растений Украины – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 245.

3. Собко В. Г. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 166.

4. Федоров А. А. и др. Атлас по описательной морфологии высших растений (лист) / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко. – М.-Л.: Изд-во Академии Наук СССР, 1956. – С. 27.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Philadelphus coronarius* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Садовий жасмин звичайний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (2)	Рослина: габітус	прямий напіврозлогий розлогий		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.3 (3)	Рослина: цвітіння	відсутнє наявне		1[ ] 9[ ]
5.4 (10)	Листок: опушення	відсутнє наявне		1[ ] 9[ ]
5.5 (20)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними.

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.4 Код UPOV: BUXUS_SEM
BUXUS_SEM_AUR

Методика

проведення експертизи сортів самшиту вічнозеленого (*Buxus sempervirens* L.) і золотистого (*Buxus sempervirens* L. var. *aurea* Loud.) на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів видів *Buxus sempervirens* L. і *B. sempervirens* L. var. *Aurea* Loud.

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці трирічного віку

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити 10 саджанців трирічного віку.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше один незалежний задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин. Рекомендована схема розміщення: длядерев4,0 × 4,0 м; для кущів: 1,0 × 1,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Методику розроблено: А. В. Андрющенко, К. М. Кривицький, к-ти б. н., В. В. Мамайсур, м. н. с., УІЕСР, 2011.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше 10 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 10 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або у комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: життєва форма (ознака 1);
- Лише для деревних сортів.Дерево: форма крони (ознака 2);
- Лише для кущових сортів.Кущ: габітус (ознака 3);
- Листок: орнаментація (ознака 18);
- Квітка: забарвлення пелюсток (ознака 19).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовановисаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів самшиту вічнозеленого і золотистого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) PQ	Рослина: життєва форма VS 4	дерево кущ	1 2	
2. (*) PQ	Лише для деревних сортів. Дерево: форма крони VS 4	овальна яйцеподібна куляста	1 2 3	
3. (*) PQ	Лише для кущових сортів. Кущ: габітус VS 3	прямий напівпрямий розлогий кулястий	1 2 3 4	
4. (*) (+) QN	Лише для деревних сортів. Дерево: за висотою MS 4	дуже низьке низьке середнє високе дуже високе	1 3 5 7 9	
5. (*) (+) QN	Лише для кущових сортів. Кущ: за висотою MS 4	дуже низький низький середній високий дуже високий	1 3 5 7 9	
6. (*) PQ	Пагін молодий: забарвлення VS 1	оливково-зелене зелене	1 2	
7. QL	Пагін молодий: опушення VS 1	відсутнє наявне	1 9	
8. (+) QN	Пагін: річний приріст MS 3	малий середній великий	3 5 7	
9. PQ	Листок: переважаюча форма VS 3	яйцеподібна кулясто-яйцеподібна видовжено - еліптична еліптична	1 2 3 4	
10. (*) PQ	Листок: переважаюча форма верхівки VS 3	тупа виїмчаста злегка загострена	1 2 3	
11. (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий середній довгий	3 5 7	

1	2	3	4	5
12. (+) QN	Листок: за шириною MS 3	вузький середній широкий	3 5 7	
13. (*) (+) QN	Листок: співвідношення довжина/ширина листкової пластинки MS 3	мале середнє велике	3 5 7	
14. (*) QL	Листок: шкірястість VS 3	відсутня наявна	1 9	
15. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS 3	слабка помірна сильна	3 5 7	
16. QL	Листок: глянсуватість верхнього боку VS 3	відсутній наявний	1 9	
17. PQ	Листок: переважаюче забарвлення нижнього боку VS 3	світло-зелене жовтувате жовте	1 2 3	
18. (*) QL	Листок: орнаментація VS 3	відсутня наявна	1 9	
19. (*) PQ	Квітка: забарвлення пелюсток VS, 3	білувато-жовте зеленувато-жовте жовте	1 2 3	
20. (+) QN	Плід (коробочка): за довжиною MS, 4	короткий середній довгий	3 5 7	
21. (+) QN	Рослина: початок цвітіння VS, 2	ранній середній пізній	3 5 7	
22. (+) QN	Плід: час достигання VS 4	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів самшиту вічнозеленого і золотистого

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту йрозвитку
1	формування молодих пагонів
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння
4	стиглі плоди

До 4. Лише для деревних сортів. Дерево: за висотою, м.

Дуже низьке – до 3, низьке – 3–6, середнє – 7–10, високе – 11–14, дуже високе – понад 14.

До 5. Лише для кущових сортів. Кущ: за висотою, см.

Дуже низький – до 20, низький – 20–30, середній – 31–40, високий – 41–50, дуже високий – понад 50.

До 8. Пагін: річний приріст, см.

Малий – до 3, середній – 3–8, великий – понад 8.

До 11. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 2,5; середній – 2,5–4,0; довгий – понад 4,0.

До 12. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 1,0; середній – 1,0–2,5; широкий – понад 2,5.

До 13. Листок: співвідношення довжина/ ширина листкової пластинки, разів.

Мале – до 1:1, середнє – 1:1–1:2, велике – понад 1:2.

До 20. Плід: за довжиною, мм.

Короткий – до 7, середній – 7–8, довгий – понад 8.

До 21. Рослина: початок цвітіння, декада, місяць.

Ранній – I декада квітня; середній – II декада квітня; пізній – III декада квітня.

До 22. Плід: час достигання, декада, місяць.

Ранній – III декада серпня; середній – I–II декади вересня; пізній – після I декади вересня.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта - А. М. Гродзинский. – К.: Наукова думка, 985. – С. 381.

2. Лебеда, А. Ф. и др. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия / А. Ф. Лебеда, А. П. Исайкина, Н. И. Джуренко, В. Г. Собко. – М.: АСТ – ПРЕСС Книга, 2006. –С. 686.

3. Определитель высших растений Украины – К.: Фітосоціоцентр, 1999. – С. 143.

4. Собко В. Г. та ін. Визначник рослин Київської області / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К.: 2004. – С. 205.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1.1Ботанічна назва	*Buxus sempervirens* L.	[ ]
1.1.2 Загальноприйнята назва	**Самшит вічнозелений**	
1.2.1 Ботанічна назва	*Buxus sempervirens* L.var. *aurea* Loud.	[ ]
1.2.2 Загальноприйнята назва	**Самшит золотистий**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: життєва форма	дерево кущ		1[ ] 2[ ]
5.2 (2)	Лише для деревних сортів. Дерево: форма крони	овальна яйцеподібна куляста		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.3 (3)	Лише для кущових сортів. Кущ: габітус	прямий напівпрямий розлогий кулястий		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ]
5.4 (18)	Листок: орнаментація	відсутня наявна		1[ ] 9[ ]
5.5 (19)	Квітка: забарвлення пелюсток	білувато-жовте зеленувато-жовте жовте		1[ ] 2[ ] 3[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини (дерева) тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV: HLNTS_ANN_ORN

Методика
проведення експертизи сортів соняшнику декоративного
(*Helianthus annuus ssp. ornamentalis*)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів і гібридів виду *Helianthus annuus* ssp.*ornamentalis*.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 5 г (щонайменше 150 сім'янок) і по 50 сім'янок батьківських форм.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками тавідповідати вимогам щодо посівних і сортових характеристик.

*2.4*Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Польові дослідження для всіх категорій сортів (гібридів F1, ліній, вільнозапилених сортів), на які набуваються права, мають тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли. За необхідності експертизу продовжують на третій.

З метою оцінки однорідності та стабільності гібридів першого покоління F1 разом з гібридом, заявленим для набуття прав, мають бути надані батьківські компоненти: для простого гібриду – дві вихідні лінії, трилінійного гібриду – простий гібрид та три лінії, подвійного гібриду – два простих гібриди та чотири лінії, які є складовими простих гібридів.

Якщо гібрид, який подається для набуття прав, містить у своєму складі зареєстровану лінію (успішно пройшла експертизу на відмінність, однорідність та стабільність і має офіційний морфологічний опис) – польові дослідження вищезазначеної лінії тривають один незалежний цикл.

У випадку,коли лінія входить як батьківський компонент до складу декількох гібридів одного заявника, її польові дослідження з визначення ознак, наведених у пункті 7 даної методики, здійснюють один раз.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, ідостатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Методику підготували: Яценко В. В, к. с.- г. н. (Запорізький державний аграрний університет);
Андрющенко А. В., к. б. н. (Український інститут експертизи сортів рослин), 2006.

3.4 ***План експертизи***. Розмір ділянок планують такий, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,70 × 0,70 м.

3.5 ***Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу прояву ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказується в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота рослин);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин,на яких протягом вегетації виконуютьусі вимірювання кількісних ознак (наприклад, розміри листка);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин та їхніх частин.

Усі вимірювання вартоздійснювати на такій кількості рослин :

MG: разове вимірювання60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 25 рослин або частин 25 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 60 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 25 рослин або частин 25 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніхОписів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 3% за рівняймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються чотири нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано такі ознаки :

- Рослина: за висотою (ознака 3);
- Суцвіття:кількість кошиків на рослині (ознака 19);
- Кошик: за типом (ознака 23);
- Язичкові квітки: забарвлення (ознака 31).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів соняшнику декоративного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QL	Гіпокотиль: антоціанове забарвлення VG 2	відсутнє	1	Сонячний промінь
		наявне	9	Чарівник
2. QN	Гіпокотиль: інтенсивність антоціанового забарвлення VG 2	слабка	3	Чарівник
		помірна	5	Кармен
		сильна	7	
3. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 7	дуже низька	1	Малиш, HYL-111
		низька	3	Чарівник
		середня	5	Сонячний промінь
		висока	7	Сірєнєвий туман
		дуже висока	9	Titan
4. QL	Рослина: галуження VS 7	відсутнє	1	Нєжность
		наявне	9	Чарівник
5. (+) QL	Рослина: місце галуження (після цвітіння) VS 8	у нижній частині	1	HYL-19
		у верхній частині	2	HYL-11
		по всій висоті з центральним кошиком	3	Чарівник
		по всій висоті без центрального кошика	4	HYL-112
6. (+) QL	Рослина: розташування найближчих бічних кошиків відносно центрального кошика VS 8	нижнє	1	Малиш
		верхнє	2	Чарівник
7. (*) QN	Листок: розмір VS 3	малий	3	Чарівник, RHA-274
		середній	5	Сонячний промінь
		великий	7	Надєжда
8. (*) QN	Листок:зелене забарвлення MS 3	світле	1	HA-89
		помірне	2	Лунний
		темне	3	Кармен
		плямисте	4	HYL-90
9. (+) PQ	Листок: форма листкової пластинки VS 3	ланцетна	1	
		трикутна	2	Чарівник
		серцеподібна	3	Кармен
		овальна	4	

1	2	3	4	5
10. (*) (+) QN	Листок: розмір зубчиків VS 3	малий	3	
		середній	5	Валентин
		великий	7	Кармен
11. (*) (+) QL	Листок: регулярність зубчиків VS 3	нерегулярні	1	
		регулярні	2	
12. QL	Листок: антоціанова облямівка VS 3	відсутня	1	Сонячний промінь, Чарівник
		наявна	9	Кармен
13. PQ	Листок: форма верхівки VS 3	ланцетна	1	
		вузькотрикутна	2	
		широкотрикутна	3	Чарівник
		округла	4	
14. (+) QL	Листкова пластинка: крила VS 3	відсутні	1	Чарівник
		наявні	9	Кармен
15. (*) (+) QN	Листок: кут між найнижчими бічними жилками MS 3	гострий	3	НА 290
		прямий	5	Чарівник
		тупий	7	
16. (+) QL	Листок: положення (прямовисне) між верхівкою листка і основою черешка (на2/3 висоти стебла від землі) VS 3	дуже низьке	1	HYL-148
		низьке	3	Лунний
		на рівні	5	Чарівник
		вище	7	Сірєнєвий туман
		дуже високе	9	HYL-149
17. (+) QN	Листок: кут відхилення черешка від стебла MS 3	дуже малий	1	
		малий	3	Лунний
		середній	5	Сірєнєвий туман
		великий	7	
		дуже великий	9	
18. (+) PQ	Суцвіття: форма кошика VS 7	плеската	1	Нєжность
		блюдцеподібна	2	Чарівник
		перевернуто-блюдцеподібна	3	
		куляста	4	HYL-109
19. (*) (+) QN	Суцвіття: кількість кошиків на рослині MG 7	мала	3	Нєжность
		середня	5	Кармен
		велика	7	Чарівник
20. (+) PQ	Зовнішні листки обгортки: форма VS 7	ланцетна	1	Чарівник
		округла	2	Нєжность

1	2	3	4	5
21. QL	Кошик: антоціанове забарвлення зовнішніх листків обгортки VS, 7	відсутнє	1	Малиш
		наявне	9	Сірєнєвий туман
22. (*) QN	Кошик: діаметр MG 7	малий	3	Чарівник, Кармен
		середній	5	
		великий	7	Малиш
23. (*) PQ	Кошик: за типом VS 7	простий	1	Чарівник
		напівповний	2	Юліана
		повний	3	HYL-109
		дуже повний	4	
24. QL	Кошик: трубчасті квітки VS, 7	відсутні	1	
		наявні	9	
25. QN	Кошик: кількість язичкових квіток MS 7	дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
26. QL	Кошик: положення язичкових квіток відносно кошика VS, 7	піднесені	1	
		на рівні	2	
		пониклі	3	
27. QL	Язичкові квітки: плями біля основи пелюстки VS, 7	відсутні	1	
		наявні	9	
28. PQ	Язичкові квітки: забарвлення плями VS, 7	темно-червоне	1	
		бордове	2	
		коричневе	3	
29. (+) PQ	Язичкові квітки: форма VS 7	лінійна	1	
		видовжена	2	
		овальна	3	
		лійкоподібна	4	HYL-81
		трубчаста	5	Сонячний промінь, HYL-85
30. (+) QL	Язичкові квітки: гофрованість VS 7	відсутня	1	Чарівник, Нєжность
		наявна	9	HYL-121
31. (*) PQ	Язичкові квітки: забарвлення VS 7	біле	1	HYL-80
		слонової кості	2	HYL-82
		світло-жовте	3	Лунний
		жовте	4	
		оранжеве	5	
		фіолетове	6	HYL-98
		бузкове	7	Сірєнєвий туман
		червоно-коричневе	8	HYL-135
		різнобарвне	9	HYL-99

1	2	3	4	5
32. QN	Язичкові квітки: за щільністю MS 7	дуже нещільні	1	
		нещільні	3	
		середньої щільності	5	
		щільні	7	
		дуже щільні	9	
33. QN	Язичкові квітки: за довжиною MS 7	короткі	3	
		середні	5	
		довгі	7	
34. PQ	Трубчасті квітки: забарвлення VS 7	жовте	1	Нєжность
		червоне	2	
		пурпурове	3	
		з облямівкою	4	Чарівник
35. QL	Трубчасті квітки: антоціанове забарвлення пиляка VS 7	відсутнє	1	Малиш
		наявне	9	Чарівник
36. (+) QN	Трубчасті квітки: антоціанове забарвлення приймочки VS 7	відсутнє	1	Нєжность
		слабке	3	Надєжда
		помірне	5	Prado Red
		сильне	7	Чарівник, Кармен
		смугасте	9	
37. (*) PQ	Сім’янка: форма VS 9	видовжена	1	
		яйцеподібна	2	Чарівник
		округла	3	
38. (+) PQ	Сім’янка: основне забарвлення VS 9	біле	1	HYL-115
		біло-сіре	2	HYL-117
		сіре	3	HYL-121
		світло-коричневе	4	HYL-122
		помірно коричневе	5	HYL-125
		темно-коричневе	6	HYL-118
		пурпурове	7	HYL-119
		чорне	8	HYL-130
39. QL	Сім’янка: смугастість VS, 9	відсутня	1	Малиш
		наявна	9	Нєжность
40. QN	Сім’янка: розмір VS 9	малий	3	Чарівник
		середній	5	Малиш
		великий	7	Нєжность
41. (*) (+) QN	Час початку цвітіння VS 6	ранній	3	Нєжность
		середній	5	Чарівник
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів соняшнику декоративного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку рослин
1	**сходи**
2	**поява сім'ядолей**
3	**поява другої пари справжніх листків**
4	**формування стебла**
5	**бутонізація**
6	**початок цвітіння**
7	**повне цвітіння**
8	**кінець цвітіння**
9	**достигання кошика**

<u>До 3. Рослина: за висотою (повне цвітіння),см.</u>

Дуже низька – до 60, низька – 60–100, середня – 101–140, висока – 141–180, дуже висока – понад 180.

<u>До 5. Рослина: місце галуження (після цвітіння).</u>

1	2	3	4
У нижній частині центрального кошика	**у верхній частині центральним кошиком**	**по всій висоті з центральним кошиком**	**по всій висоті без центрального кошика**

<u>До 6. Рослина: розташування найближчихбічних кошиків відповідно центральногокошика (в кінці цвітіння).</u>

1	2
Нижнє	**верхнє**

<u>До 9. Листок: форма.</u>

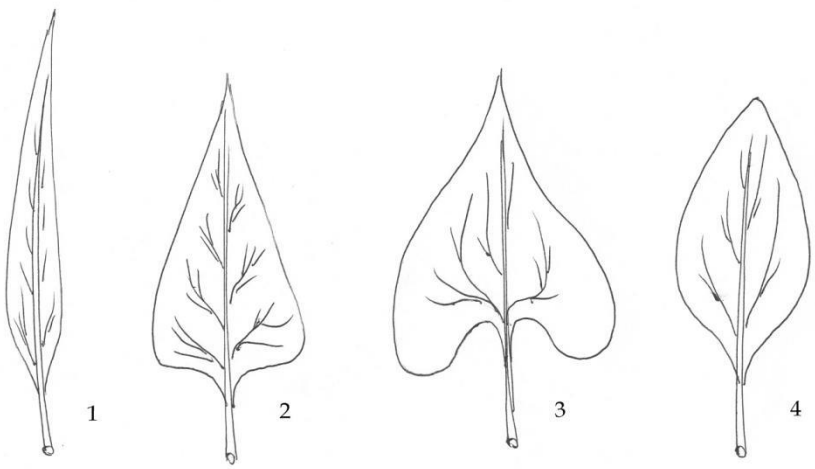

Ланцетна трикутна серцеподібна овальна

До 10. Листок: розмір зубчиків.

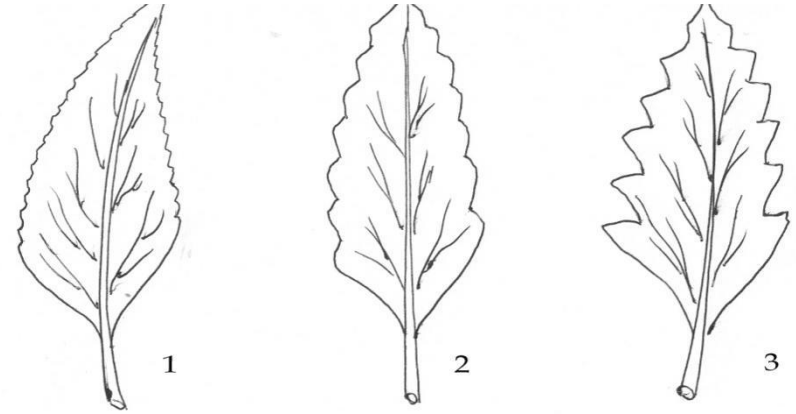

3 5 7
Малий середній великий

До 11. Листок: регулярність зубчиків.

Регулярні нерегулярні

До 14. Листкова пластинка: крила.

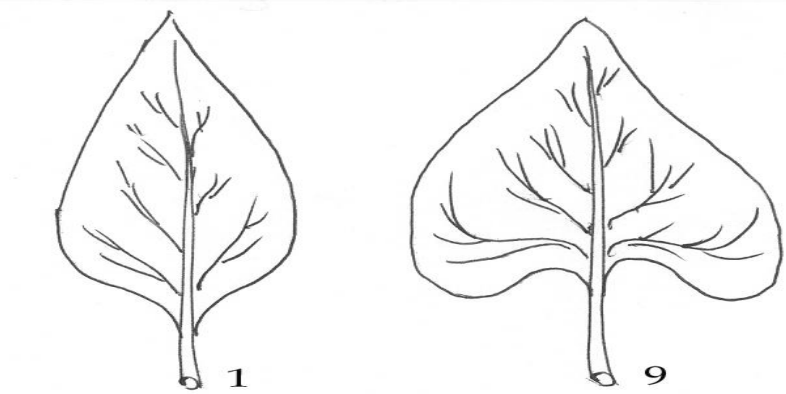

Відсутні **наявні**

До 15. Листок: кут між найнижчими бічними жилками.

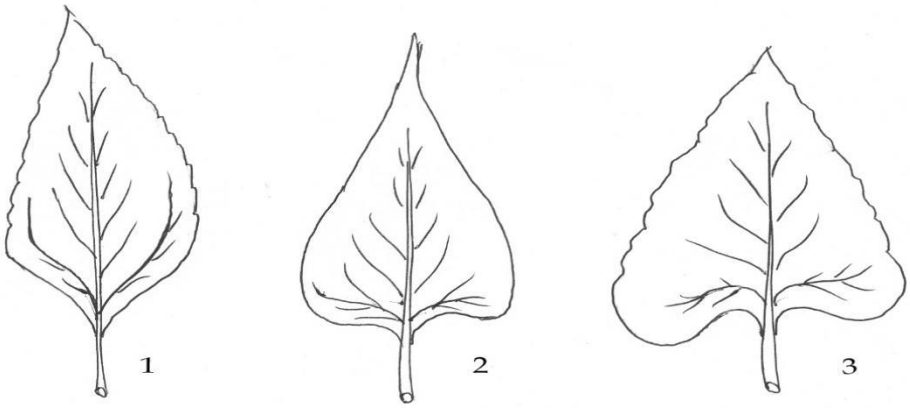

3	**5**	**7**
Гострий	**прямий**	**близький до прямого (тупий)**

До 16. Листок: положення (прямовисне)між верхівкою листка і основою черешка(на2/3 висоти стебла від землі).

1	**2**	**3**	**4**	**5**
Дуже високе	**високе**	**на рівні**	**низьке**	**дуже низьке**

До 17. Листок: кутвідхилення черешка від стебла, град.

1	2	3	4	5
Дуже малий (до 45º)	малий (45–80º)	середній (80–90º)	великий (90–110º)	дуже великий (понад 110º)

До 18. Суцвіття: форма кошика.

1	2	3	4
Плеската	блюдцеподібна	перевернутоблюдцеподібна	куляста

До 19. Суцвіття: кількість кошиків на рослині, шт.

Мала – до 5, середня – 5–10, велика – понад 10.

До 20. Зовнішні листки обгортки:форма.

1	2
Ланцетна	округла

До 29. Язичкові квітки: форма.

1	2	3	4	5
Лінійна	видовжена	овальна	лійкоподібна	трубчаста

До 30. Язичкові квітки: гофрованість.

1	9
Відсутня	наявна

До 36. Трубчасті квітки: антоціанове забарвлення приймочки.

Антоціанове забарвлення спостерігають на приймочках у центральній третині кошика як тільки на верхівці пиляків з'являється пилок.

До 38. Сім'янка: основне забарвлення.

Основне забарвлення сім'янки – це забарвлення, що займає більшу її поверхню. У випадку сумніву, найтемніше забарвлення вважається основним.

<u>До 41. Час цвітіння.</u>

Час цвітіння обліковують, коли 50% рослин мають розкриту квітку. Рослина вважається такою, що цвіте, коли вона має хоча б одну розкриту і забарвлену квітку.

9. Література

1. SkoricD. Progress report on collection, evaluation and conservation of wild species and their use in sunflower breeding programmes (1984-1986) // Helia. –1986, No. 9, p.81-83.
2. SeilerG.J. Utilization of wild sunflower species for the improvement of cultivated sunflower // FieldCropsResearch. –1992, vol. 30: N3–4, sept./oct. pp.195–230; 165 ref.
3. Heiser C.B. The sunflower among the North American Indians. // Proc Am.Phil.Soc. – 1951. - 95:432-448
4. Heiser C.B. Notes on western North American sunflowers. // Contributions from the Dudley Herbarium (StanfordUniversity). – 1955. – 8:315–317
5. Heiser C.B. A revision of the South American of Helianthus. // Brittonia. – 1957. – 8:283-295
6. Heiser, C.B., Smith, D. M., Clevenger, S. B. and Martin. W. C. The North American Sunflower (Helianthus) // Mem. Torrey. Bot, Club 22, 1969, V.22, N 3. 218 p.
7. SchillingE.E, Heiser c.B. Infrageneric classification of Helianthus (Compositae) // Taxon. 1981. N30. p.393–403.
8. RogersE., ThompsonT.E., SeilerG.J. Sunflower Species of the United States. Fargo, –1982. 75 p.
9. Christov M., Nikolova L., Djambasova T.Evaluation and use of wild Helianthus species, growth in the collection ofIWS "Dobroudja"// Report of the FAO working group 1997-1998. Bulgaria, 1999.P.27–32.
10. Анащенко А. В. К систематике рода HelianthusL. // Бот. журнал. – 1974. – Т. 59, № 10. - С. 1472–1481.
11. Георгиева-Тодорова Й. О межвидовой гибридизации в роде Helianthus L. // С.-х. Биология, 1992, № 1, С. 142–145.
12. Гаврилова В. А., Анисимова И. Н. Подсолнечник. С-Пб, 2003. – 204 с.
13. Поддубная-Арнольди В. А. Общая эмбриология покрытосеменных растений. - М., 1964, – 360 с.
14. Ростова Н. С. Изменчивость корреляций у культурного подсолнечника Helianthusannuusssp. annuusL. 1. Декоративная форма // Вестн. ЛГУ. – 1986. – Серия 3, вып. 2. – С.44–57.
15. Hockett E.A. and Knowles P.F. Intheritance of branching in sunflowers Helianthus annuus L. // Crop Sci. 1970. V.10. p.432-436. 1970.
16. Kovacik A., Skaloud V. Results of inheritanse evaluation of agronomically important traits in sunflower. Helia 13(13), – 1990, p.41–46.
17. Skaloud V., Kovacik A. Survey on inheritance of sunflower characters which are conditioned by a small number of genes // Proceedings of the 8-th International sunflower conference, 1978. –P. 490–496.

18. SkaloudV., KovacikA. Interitance of some heteromorphic characters in sunflower (Helianthusannuus) //Proceedingsofthe 6-th International sunflower conference. Bucharest. Romania, 1974. – P.291–295.

19. KovacikA., SkaloudV. Collection of sunflower marcer genes available for genetic studies // Helia.-1980. –N. 3. – P.296299

20. Luczkiewicz T. Inheritance of some characters and properties in sunflower (Helianthus annuus) // Genetica polonica. 1975. V.16. №2. P.167–184.

21. Skaloud V., Kovacik A. Inheritance of some weakly known phenotypic manifestations of morphologycal traits in sunflower (*Helianthus annuus L.*). Scientia Agriculturae Bohemoslovaca. 7(XXIV), – 1975, pp. 11–17.

22. Clement Y., Dieht E. Conribution to the study of some characteristies of sunflower. C.R. Acad. Agric. Fr. 54 : 853-859. 1968.

23. Sunflower Descriptor (forc ultivated and wild sunflower). /Document International Board for Plant Genetic Resources: IBPGR/85/54, Rome, 1985. – 32p.

24. Методические указания по узучению мировой коллекции масличных культур. Вып 2. Подсолнечник./ Составитель Анащенко А. В. – Л.: ВИР, 1976, – 40с.

25. Методические рекомендации по проведению полевых опытов с подсолнечником. / Составители Никитчин Д. И., Минковский А. Е. - Запорожье. ИМК, 1993. - 32 с.

26. Классификатор рода HelianthusL. / сост. А.В.Анащенко - Л.: ВИР, 1976, 20 с.

27. Широкий унифицированный классификатор СЭВ рода HelianthusL./ Составители А.Анащенко, В.Корнейчук, А.Врынчану, П.Варга, Л.Ковачик, В.Шкалоуп, И.Бареш. – Л.: ВИР, 1987. – 25 с

28. Крохин Е. Я. Наследование некоторых признаков у подсолнечника // Тез. докладов 7 Межд. конф. по подсолнечнику, Краснодар, 27 июня-3 июля 1976. – С.68–69.

29. Господарсько-біологічна характеристика національної колекції соняшнику. (Каталог, вип.1). / укладачі В.П.Петренкова, О.В.Кривошеєва, В.К.Рябчун, В. К. Кириченко та інші. – Харків, ІР, 2003. – 124с.

30. Rice G. Rays of sunshine. Garden-London. 1996, 121: 8, 490–49

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Helianthus annuus ssp. ornamentalis*	
1.2 Загальноприйнята назва	**Соняшник декоративний**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d)Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповіднішій код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (3)	Рослина: за висотою	дуже низька	Малиш, HYL-111	1 [ ]
		низька	Чарівник	3 [ ]
		середня	Сонячний промінь	5 [ ]
		висока	Сірєнєвий туман	7 [ ]
		дуже висока	Titan	9 [ ]
5.2 (19)	Суцвіття: кількість кошиків на рослині	мала	Нєжность	3 [ ]
		середня	Кармен	5 [ ]
		велика	Чарівник	7 [ ]
5.3 (23)	Кошик: за типом	простий	Чарівник	1 [ ]
		напівповний	Юліана	2 [ ]
		повний	HYL-109	3 [ ]
		дуже повний		4 [ ]
5.4 (31)	Язичкові квітки: забарвлення	біле	HYL-80	1 [ ]
		слонової кості	HYL-82	2 [ ]
		світло-жовте	Лунний	3 [ ]
		жовте	HYL-	4 [ ]
		помаранчеве	HYL-	5 [ ]
		фіолетове	HYL-98	6 [ ]
		бузкове	Сірєнєвий туман	7 [ ]
		червоно-коричневе	HYL-135	8 [ ]
		різнобарвне	HYL-99	9 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Коментарі:

#7Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3 Код UPOV:SPIRA

Методика
проведення експертизи сортів таволги (*Spiraea* L.)
на відмітність,однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду*Spiraea* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Кількість рослинного матеріалу, необхідна для проведення досліджень, має становити 15 рослин (бажано 3–4-річного віку).

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має триватиє щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи***.Експертизу здійснюють у польових умовах, які забезпечують нормальний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Розмір ділянок планують таким, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків, не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 15 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 1,2 × 2,0 м.

*3.5****Методдослідження.***Опис морфологічнихідентифікаційнихознаксортуздійснюютьметодомвізуальноїоцінкитазадопомогоювимірюваньчипідрахунківзалежновідтипувиявленняознак (якісні–QL, кількісні–QN, псевдоякісні–PQ).ТипвиявленняознакипроставленовпершійколонціТаблиціознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина листка);

Методику розроблено: Ткаченко В. М., к. с.-г. н., УІЕСР, 2007.

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

Усі обстеження на листку варто робити після початку цвітіння.

Усі обстеження на квітці, варто робити під час повного першого цвітіння.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше15 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 15 рослин або частин 15 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 15 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки ступеня виявлення ознак за визначення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірці з 15 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3**Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:
- Листок: забарвлення під час розгортання (ознака 9);
- Листок: забарвлення восени (ознака 11);
- Квітка: забарвлення (ознака 13).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів таволги

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QL	Рослина: за щільністю VG 8	нещільна щільна	1 2	
2. QN	Рослина: за висотою MG 5	низька середня висока	3 5 7	
3. QN	Рослина: за шириною MG 5	вузька середня широка	3 5 7	
4. PQ	Рослина: форма куща VS 5	вертикальна куполоподібна	1 2	
5. QN	Рослина: швидкість росту MS 6	мала середня велика	3 5 7	
6. PQ	Стебло: забарвлення VS 4	жовте коричневе	1 2	
7. QN	Листок: розмір MS 4	малий середній великий	3 5 7	
8. PQ	Листок: форма VS 4	ланцетна еліптична	1 2	
9. (*) PQ	Листок: забарвлення під час розгортання VS 3	бронзове червонувате	1 2	
10. PQ	Листок: основне забарвлення VS 5	лимонно-жовте зелене	1 2	
11. (*) PQ	Листок: забарвлення восени VS 6	бронзове оранжеве оранжево-червоне	1 2 3	
12. (+) PQ	Суцвіття: тип VS 5	китиця щиток зонтик	1 2 3	
13. (*) PQ	Квітка: забарвлення VS 5	біле рожеве кармінне	1 2 3	

1	2	3	4	5
14. QN	Квітка: розмір MS 5	малий середній великий	3 5 7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів таволги

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	укорінення рослин
2	пагоноутворення
3	початок розгортання листків
4	повністю розвинені листки
5	повне перше цвітіння
6	осіннє забарвлення листя
7	обпадання листя
8	зимовий спокій

До 12. Суцвіття: тип.

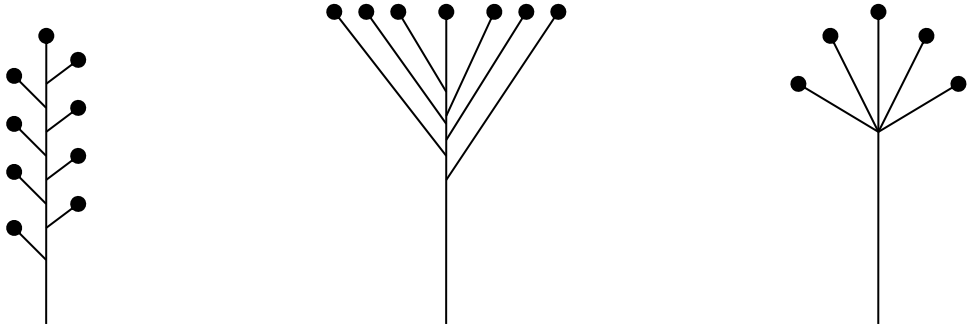

1 Китиця

2 щиток

3 зонтик

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого ґрунта / А. М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 377–378.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1 } з { 3 }	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Spirea* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Таволга**	
2. Заявник		
Ім'я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (9)	Листок: забарвлення під час розгортання	бронзове червонувате		1[ ] 2[ ]
5.2 (11)	Листок: забарвлення восени	бронзове оранжеве оранжево-червоне		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ]
5.3 (13)	Квітка: забарвлення	біле рожеве кармінне		1 [ ] 2 [ ] 3 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація
(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3 } з { 3 }	:

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.966 Код UPOV: ROSAA

Методика
проведення експертизи сортів троянди (*Rosa* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Rosa* L. родини *Rosaceae*.

2. Необхідний рослинний матеріал

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

*2.1.1****Експертиза сортів на зрізання*****:** рослиннийматеріал постачається у вигляді молодих стандартних кореневласних або щеплених саджанців чи стиглих живців сорту із сформованими бруньками.

*2.1.2****Експертизасортів садових або горщечкових рослин:***матеріал постачається у вигляді молодих стандартних кореневласних або щеплених саджанців.

У випадках, колипостачається щеплений рослинний матеріал, Заявник повинен вказати використану кореневу підщепу.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
для сортів на зрізання – ***дев'ять*** рослин;
для садових або горщечкових сортів ***– шість*** рослин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3 Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи*** Експертиза має тривати щонайменше один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують достатній розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950, (частина I). Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

Використано документ UPOV TG/11/8, 2010. У Таблиці ознак курсивом вказано національні сорти-еталони, рекомендовані Васьківською С. В., УІЕСР, 2012.

*3.4**План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше:

- на зріз –9 рослин, рекомендована схема розміщення рослин 1,0 × 0,25 м;
- для садових або горщечкових сортів – 6 рослин, рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 1,0 м.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше:

- *для сортів на зрізання –дев'ять* рослин.
- *для садових або горщикових сортів – шість* рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин залежно від типу сортів:

MG: разове вимірювання 9(6) рослин або частин 9(6) рослин(наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених9(6) рослин або частин 9(6)рослин;

VG: візуальна разова оцінка 9 (6) рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 9(6) рослин або частин 9(6) частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9 (16)), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат від загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 9 (6) рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або у комбінаціях з іншими.

Для групування сортів рекомендовано наступні ознаки:

- Рослина: тип росту (ознака 1) тільки [G] і [P];
- Квітка: за типом (ознака 21);
- Квітка: група кольору (ознака 23);
- Квітка: діаметр (ознака 26);
- Пелюстка: кількість кольорів на внутрішньому боці (крім базальної плями) (ознака 40);
- Пелюстка: основе забарвлення на зовнішньому боці (лише у разі, якщо чітко відрізняється від забарвлення внутрішнього боку) (ознака 50) за такими групами:

Гр. 1: зелене;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: помірно жовте;
Гр. 4: оранжеве;
Гр. 5: рожеве;
Гр. 6: червоне;
Гр. 7: пурпурово-червоне;
Гр. 8: коричнево-червоне;
Гр. 9: біле;
Гр. 10: фіолетове.

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

(C) – квіти на зрізування;

(G) – садові;

(P) – горщечкові троянди.

(a) – обстеження на листках і листкових пластинках виконують на середній третині стебла;

(b) – обстеження на квітках, які щойно розкрились (під час розтріскування пиляків);

(c) – обстеження на пелюстках виконують на:

- повних квітках: з третього зовнішнього ряду;
- напівповних квітках: на середньому ряду.

7. Таблиця ознак сортів троянди

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) (*) PQ	Рослина: тип росту VS 5	мініатюрний	1	*Rouletii (G)*
		карликовий	2	Korverlandus (G)
		клумбовий	3	Taneidol, *Місхор, Еммі (G)*
		кущовий	4	Kolmag, *Хортиця, Херсонес, Dornrochen (G)*
		плетистий	5	Noasafa, *Полька бабочка, Alchemist (G)*
		грунтопокривний	6	Meifafio, *Fair Play,Ахтіар (G)*
2. (+) PQ	Рослина: габітус (за винятком плетистих сортів) VG 5	прямий	1	Poulhi 008(P), *Black Magic(G)*
		напівпрямий	3	Tantasch, *Kronenbourg (G)*
		проміжний	5	Poulkrid, *Robusta (G)*
		помірно розлогий	7	Meibonrib, *Frűhlingsduft* (G)
		сильно розлогий	9	Korkilgwen, *Fleurette, Ахтіар* (G)
3. QN	Рослина: за висотою (під час другої хвилі цвітіння) MG 7	дуже низька	1	Lenwiga, *Elektron*, *Tornado* (G)
		низька	3	Noason, *Diamond Jubilee*
		середня	5	*Piccadilly*, *Friesia, Херсонес, Джим,Грацiйний танок*
		висока	7	Seliron, Macrexy, *DolceVita*, *Благовіст, Місхор, Еммі, Folklore*, *Frűhlingsduft* (G)
		дуже висока	9	Macyefre, *Полька бабочка, Хортиця, Paris 2000*, *EiffelTower*(G)
4. QL	Молодий пагін: антоціанове забарвлення VS, 2	відсутнє	1	Poulans, *Agnes* (G)
		наявне	9	Ruiy 1549 (P), *Еммі, Благовіст* (G)
5. (+) QL	Молодий пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення VS 2	дуже слабка	1	Presur (C), *Хортиця*(G)
		слабка	3	Ruirovight(C), *Mildred Schell* (G)
		середня	5	*Red Queen* (G)
		сильна	7	*Bob Hope* (G), Schetroje (C)
		дуже сильна	9	Selaurum (C), Tan 96051, *Uncle Walter* (G)
6. QN	Стебло: кількістьшипів (за виняткомдужемалих і тоненьких, як волосина) VG, 5	відсутні	1	*Еммі,* Ruiorg (G), Meibegil (P)
		мала	3	Schremna (C), Kortionza, *Хортиця* (G), Poulcolop (P)
		середня	5	Selaurum (C), Bokramar, *Paris 2000*(G), Kormisso (P)
		велика	7	Meineble, *Bob Hope* (G), Evera105 (P)

1	2	3	4	5
		дужевелика	9	Deljam, *Robusta* (G)
7. PQ	Шипи: домінуюче забарвлення (a), VG 5	зеленувате	1	Presur (C), Kolmag (G), Poulcar (P)
		жовтувате	2	Ruiy 0775 (P),*Mabella* (G)
		червонувате	3	Bokrarug, *Kronenbourg* (G)
		пурпурове	4	Delpajor (P), *Казахстанская юбілєйная*,Kornairol (G), Evera102 (P)
8. QN	Листок: розмір MG 3, (a)	малий	3	Predesplen (C), Kordenzen (G), Ruibrei (P)
		середній	5	Pekcoujenny (C),Tantasch, *Rouletti*, *Arthur Bell*, *Piccadilli*, *Полькабабочка*, *Rote Max Graf* (G), Korrecalam (P)
		великий	7	Poultime (G), Poulhi 018 (P)
9. QL	Листок: інтенсивність зеленого кольору VG 3, (a)	слабка	3	Interlis (C),Tanyuwe, *Херсонес*(G)
		помірна	5	Ewergreen (P),Korplapei (C), Poulrus, *CharlotteWheatcroft* (G)
		сильна	7	Korrecalam (P), Korparesni, *Gloria Dei* (G), Poulflag (P)
10. QL	Листок: антоціанове забарвлення VG 3, (a)	відсутнє	1	Poulac005, *Ritausma* (G),Meikilaylo (P)
		наявне	9	Kornairol, *Erfurt* (G), Evera102 (P)
11. (*) QL	Листок: глянсуватість верхнього боку VG 3,(a)	відсутня або дуже слабка	1	Somnip, *Samourai* (G)
		слабка	3	Evera105 (P), Korcilmo (C) Meilauron, *Кораловий Сюрприз* (G), Korscherki (P)
		помірна	5	Interlis (C) Dicmoust, *Dolce Vita* (G),
		сильна	7	Ruiy 0775 (P) Pekcoujenny (C), *Хортиця* (G)
		дуже сильна	9	Wekpaltlez, *Crepe de Chine*, *Ахтіар* (G), Poulhi008 (P)
12. (*) QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VG 3, (a)	відсутня або дуже слабка	1	Poulaksel, *Gloria Dei* (G),
		слабка	3	Poulyn (P), *Piccadilly* (G)
		помірна	5	Korcilmo (C), Meihecluz,
		сильна	7	*Kordes Brilliant* (G), Delpajor (P)
		дуже сильна	9	Ruirovingt(C), Korkilgwen, *Frűhlingsduft* (G), Korbigman (P), Predepass (C), Noatraum, Ruiz0123 (P)

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Верхівковий листочок: форма пластинки VG 3, (a)	вузькоеліптична	1	*Velchenblau*, Korverlandus (G), Ruiz 29924 (P)
		еліптична	2	Korflapei (C), Meihuterb, *Samourai* (G), Ruiz14914 (P)
		яйцеподібна	3	Interlis (C), Noahan, *Landora* (G), Evera102 (P)
		округла	4	Poulna, *Dolce Vita* (G)
14. (+) PQ	Верхівковий листочок: форма основипластинки VG 3, (a)	гостра	1	Tanotika (C), *Frűhlingsduft* (G)
		тупа	2	Schetroje (C), *Pink Grootendorst* (G)
		заокруглена	3	Korcilmo (C), *Prominent* (G)
		серцеподібна	4	*Crepe de Chine*
15. (+) PQ	Верхівковий листочок: форма верхівки пластинки VG 3, (a)	загострена	1	Meihuterb, *Samourai* (G), Poulberty (P)
		гостра	2	Interlis (C), Heleva, Kormutric (P), *Garden Party* (G)
		тупа	3	Agnes (G), Pekcourofondu, Ruirovingt (C)
		округла	4	Tantumleh, *Robusta* (G)
16. (+) QL	Квітконосний пагін: квітучі бічні пагони VG 4	відсутні	1	*Uncle Walter* (G)
		наявні	9	*Bob Hope* (G)
17. QN	Квітконосний пагін: кількість квітучих бічнихпагонів MG 4	один або дуже мала	1	*Lovely Red*, *Titanik*
		мала	3	*Barkarole*
		середня	5	Tanidrak, *Джим* (G), Poulra 022 (P), *Мисхор, La Marseillaise* (G)
		велика	7	*Swany*(G)
		дуже велика	9	Dicentice, (G), Poulhi019 (P), Korgazell, *Fair Play* (G), Ruiy0775 (P), Korglolev (P)
18. QN	Лише для сортів з неквітучими бічними пагонами. Квітконосний пагін: кількість квіток VG 5	дуже мала	1	*Frűhlingsduft* (G)
		мала	3	*Uncle Walter* (G)
		середня	5	*Alchemist* (G)
		велика	7	*Дівичі грьози* (G)
		дуже велика	9	

1	2	3	4	5
19. (+) QN	Лише для сортів з квітучими бічними пагонами. Квітконосний пагін: кількість квіток на пагоні MG 5	дуже мала	1	Somnip, *GloriaDei*(G)
		мала	3	*Місхор, Paris 2000* (G), Ruiklinko (P), Noaley (G), Korselug (P)
		середня	5	*Silvia*
		велика	7	*La Marseillaise*
		дуже велика	9	*Europeana,Charlotte Wheatcroft*, *FairPlay*, Poulanlis, (G),Poulbao (P), Noamet (G),Poulra017 (P), TAN97274 (G),Ruitween (P)
20. (+) QL	Бутон: форма в поздовжньому розрізі VG 4	еліптична	1	*Paris 2000*, Ruivierneg (G)
		яйцеподібна	2	*La Marseilaise*(G)
		широкояйцеподібна	3	Poulra021 (P), Meisardan (G),Korstrunek (P),
21. (*) (+) QL	Квітка: за типом VG 5, (b)	неповна	1	*Robusta*, Neostraus (G)
		напівповна	2	*Грацiйний Танок*(G), Poulfiry (G), Poulnil (P)
		повна	3	*Еммі, Місхор, Полька бабочка*, *Хортиця*, Tan 97103(G), Korlobea (P)
22. (*) QN	Квітка: кількість пелюсток MG 5, (b)	дуже мала	1	*Robusta*, Noala(G), Delmitaf (P)
		мала	3	*Paris 2000, Грацiйний танок,*Predesplen(C)
		середня	5	*Полька Бабочка, Благовіст,* Tananilov (G), Korbersoma (P)
		велика	7	*Місхор, Марина Стевен,*Ruiy 5451(C)
		дуже велика	9	Poulscots (G),Ruiklinko (P), Lexamni (C), Ruiharl (G),Meiraktas (P), *Samantha*, *ImperatriceFarach*, Meiroupis (G),Poulwen (P)
23. (*) (+) PQ	Квітка: група кольору VG 5, (b)	біла або близька до білої	1	*Evening Star, Swany,* Weisse Immensee (G),Korcilmo(C)
		біла суміш	2	Meilontig (G),*Gaden Party*(G), Poulra022 (P)
		зелена	3	Speclown (C),TAN 98505 (C)
		жовта	4	TAN97123 (G),Rush (G), *Landora, Persian Yellow*
		жовта суміш	5	*Friesia* (G), Nirpgreenl (C), *Arthur Bell*(G), Korewala (P), *Gloria Dei*(G), Korflapei (C), Poulyc004 (G), Delmitaf (P), TAN00125 (C), Rumba (G), Rui abri (P)

1	2	3	4	5
		оранжева	6	*Christopche Colomb* (G)
		оранжева суміш	7	*Полька бабочка*, *Royal Dane*, Alsever (P),Tanoranbon (G) Presur (C), Meishulo (P)
		рожева	8	*Silvia*, *Климентина* (G)
		рожева суміш	9	Schremeen3001 (C),*Centenaire de Lourdes*,Noasia (G),Korfonsova (P), Schremna (C), Korfeining (G)
		червона	10	Poulmeno (P), *La Marseillaise*(G)
		червона суміш	11	*Barcarole*, *Le Rouge et le Noir* (G), Predepass (C), Noafeuer (G)
		червоно-пурпурова	12	*Kronenbourg*, *Traviata*, *Rose a Parfum de L'Hay*(G)
		пурпурова	13	Ruikenre (P), Meilambra (C), *Saint Exuperi*, *Lady X*, *Mainzer Fastnact*, Interuspa (G), Delmigre (P)
		фіолетова суміш	14	*Veilchenblau (G)*Olyung (C), Stebigpu (G)
		коричнева суміш	15	
		різнокольорові	16	*Imperatrice Farach*, *Місхор*, Пьострая *фантазія*, *Oranges'n'Lemons, Double Delight*, (G), Nirpillpro (C),Poulac 016 (P), Delmitaf (P), Scholtec (C), Korflieder (P), Simcho (G)
24. (+) PQ	Лише для сортів з повними квітками.Квітка: забарвлення середини VG 5, (b)	зелене	1	
		жовте	2	
		оранжеве	3	*Royal Dane* (G)
		рожеве	4	*Alchemist* (G)
		червоне	5	
		пурпурове	6	*Paradiese* (G)
25. QL	Лише для сортів з повними квітками. Квітка: щільність пелюсток (b), VG 5	дуже нещільна	1	*Rouletii*, Noala (G), Delmitaf (P)
		нещільна	3	*Silvia, Граційний танок,*Interladru (G), Ruiovat (P)
		помірна	5	*Благовіст, Полька бабочка* (G)
		щільна	7	*Джим, Місхор, Samantha*, Meitrainaz (G), Delpajor (P) Ausencart (G), Poulhi017 (P)

1	2	3	4	5
26. (*) QN	Квітка: діаметр MG 5, (b)	дуже малий	1	*Pop Corn, Pink Grootendorst, Weisse Immensee, Дівичі грьози, Wartburg, Veilchenblau,* Noastrauss (G)
		малий	3	*Silvia, Baccara, Джим*(G)
		середній	5	Poulset (P), *Robusta, Fair Play, Місхор, Граційний танок, Хортиця, (G)*
		великий	7	Interlis (C), Clb.canibo 82 (G), *Samourai, Херсонес, La Marseillaise*
		дуже великий	9	*Garden Party (G),GloriaDei, Bob Hope, Duftwolke, Samantha, Пёстрая фантазія, Полька бабочка* (G), Meiraktas (P), Koranderer (G), Evera116 (P), Schremna (C), Poulberg (G),Ruiz1491 (P), Selaurum (C),Adesmanod (G),Korewala (P)
27. (*) (+) PQ	Квітка: форма VG 5, (b)	округла	1	*Благовіст, Місхор, Херсонес* (G), Ruirovingt (C),
		неправильно-округла	2	*Karl Förster*, Meiouscki (G), Evera101 (P)
		зіркоподібна	3	*Dolce Vita, Imperatrice Farach,* Kormarec (G), Ruyi 5451 (C), Korkallet (P), Predesplen (C), Anakissi (G), Poulra023 (P)
28. (+) PQ	Квітка: профіль верхньої частини VG 5, (b)	плескатий	1	*Snowfire*, Ausmol (G), Interlis (C)
		плескато-випуклий	2	*Die Welt*, Pekcoujenny (G), Ruyi5451 (C)
		випуклий	3	*Хортиця,*Jacakor (G)
29. (*) (+) PQ	Квітка: профіль нижньої частини VG 5, (b)	увігнутий	1	*La Marseillaise*, Aushunter (G), Selaurum (C)
		плескатий	2	*Silvia*, Meitonje (G)
		плескато-випуклий	3	*Robusta* (G), Predesplen (C)
		випуклий	4	*Джим*(G), Korflapei (C), Meironsse (G), Jacare (G)
30. QL	Квітка: аромат VG 5, (b)	відсутній або дуже слабкий	1	*Landora, Folklore, Baccara* (G), Predesplen (C),
		помірний	2	*Damede Couer, GardenParty, Royal Dane,* Ruimats (G), Evera107 (P)

1	2	3	4	5
		сильний	3	*Duftwolke, Samantha, Eiffel Tower, MisterLincoln,* Poulsolo (G),Korduftoro (P) Tananilov (G)
31. (*) (+) QL	Чашолисток: розчленування VG 5	відсутнє або дуже слабке	1	*Хортиця,* Pouldron (G), Ruirowho (P), Interlis (C), Ruiharl (G)
		слабке	3	*Херсонес(G),*Everos (P), Predesplen (C),Tankissi (G)
		помірне	5	*Duftwolke(G),*Ruiklinko (P)
		сильне	7	*Alexander(G),* Spekes(C)
		дуже сильне	9	*Imperatrice Farach, Bob Hope,* Meipeluj (G),Pekcoujenny (C), Koranalafi (P)
32. (+) QL	Пелюстка: послідовне розгортання VG 5, (b), (c)	відсутнє	1	*Джим,*Meidonets (G)
		наявне	9	*GardenParty,* Poulberty (P), Baipeace (G), Korpidanz (P)
33. (*) PQ	Пелюстка: форма VG 5	еліптична	1	*La Marseillaise*(G)
		оберненоеліптична	2	*Crepe de Chine*(G)
		яйцеподібна	3	*Isabella de France*(G), Selaurum (C)
		обернено-серцеподібна	4	*Fair Play* (G), Korcilmo (C)
		округла	5	*Tornado* (G), Schremna(C),Meihecluz (G), Poulac 002 (P)
34. QL	Пелюстка: зубчатість VG 5, (b), (c),	відсутня або дуже слабка	1	*Folklore,*Tan 98130(G)
		слабка	3	*Wartburg* (G),Selaurum(C),Poulac008 (G),Poulneto (P)
		помірна	5	*Charlotte Wheatcroft* (G)
		сильна	7	*Maya Mauzer*(G), Ruirovingt (C)
		дуже сильна	9	*Pink Grootendorst,* Reubis (G), Interladru(G)
35. QL	Пелюстка: завертання країв VG 5, (b), (c),	відсутнє або дуже слабке	1	*Frűhlingsduft (G),* Ausjame (C),Noaheim (G),
		слабке	3	*Gloria Dei* (G),Asia (P) Koretyal (C), Kortwente (G),
		помірне	5	*Persian Yellow* (G), Delpajor (P)
		сильне	7	*Еммі*(G), Schremna (C),

1	2	3	4	5
				Poulduce (G),Ruiklinko (P)
		дуже сильне	9	*Dolce Vita* (G), Predesplen (C),Uivierneg (G),Poulra023 (P), Selaurum (C), Tanziewsim (G), Korduftoro (P)
36. QL	Пелюстка: хвилястість VG 5, (b), (c)	відсутня або дуже слабка	1	*Paris 2000 (G),*Ausjame (C),Ruisjkol (G),Poulbao (P)
		слабка	3	*GloriaDei*(G), Ruiy5451 (C),Meilauron (G),Ruirowho (P)
		помірна	5	*Samourai* (G),Schremna (C),Poulgelb (G), Evera101 (P)
		сильна	7	*MayaMauzer* (G), Koretyal (C),Delpabra (G),Poulra023 (P)
		дуже сильна	9	Korbraufo (G)
37. (*) QN	Пелюстка: розмір VG 5, (b), (c)	дуже малий	1	*PopCorn*, *WeisseImmensee*,Poulembe(G)
		малий	3	*Tornado, Micxop,*Ruibleu (G),
		середній	5	*NewDawn*, *Sylvia*(G),Meishulo (P)
		великий	7	*Bel Ange*, *Полька бабочка*, Tanweisa (G),Korbigman (P)
		дуже великий	9	*Garden Party*, *Bob Hope* (G), Meimucas (G),Evera116 (P), Pekcoufeudor(G)
38. (*) QN	Пелюстка: за довжиною MG 5, (b), (c)	дуже коротка	1	*Micxop* (G)
		коротка	3	*Paris 2000*(G), Interlis(C)
		середня	5	*Iceberg*(G), Predesplen(C)
		довга	7	*Garden Party* (G), Selaurum(C)
		дуже довга	9	*Bob Hope* (G)
39. (*) QN	Пелюстка: за шириною MG 5, (b), (c)	дуже вузька	1	*Rouletii*(G)
		вузька	3	*Pink Grootendorst* (G), Interlis(C)
		середня	5	*Paris 2000*(G), Predesplen(C)
		широка	7	*Duftwolke* (G), Selaurum(C)
		дуже широка	9	*Crepe de Chine*(G)
40. (*) QN	Пелюстка: кількість кольорів на внутрішньому боці (за виключенням плями на основі) MG 5, (b), (c)	один	1	*Arthur Bell*(G), Selaurum(C), TAN98130 (G), Ruibrei (P)
		два	2	*Snowfire* (G), Baipeace (G)
		більше двох	3	*Пьостраяфантазія*(G), Delki (P), Delstrisang(G)

1	2	3	4	5
41. (*) QN	Лише для сортів з одним забарвленням на внутрішньому боці пелюстки. Пелюстка: розміщення забарвлення (за винятком плями на основі) VG, 5, (b), (c)	світліше біля основи	1	*Paris 2000*(G), Interlis (C), Poulen012 (G), Ruiz 29924 (P)
		рівномірне	2	*Duftwolke* (G), Selaurum (C),Tan98130 (G), Poulra017 (P)
		світліше біля верхівки	3	*Christophe Colomb* (G), Predesplen (C), Orasoglo (G), Poulhi002 (P)
42. (*) PQ	Пелюстка основне забарвлення на внутрішньому боці (основне забарвлення з найбільшою площею зайнятої поверхні) VG, 5, (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
43. (*) PQ	Лише для сортів з двома або більше кольорами з внутрішнього бокупелюстки: Пелюстка: вторинне забарвлення (за виключенням плями на основі) VG, 5, (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
44. PQ	Лише для сортів з двома або більше кольорами з внутрішнього боку. Пелюстка: третинне забарвлення (за виключенням плями на основі) VG 5, (b), (c)	біле	1	*Camille Pissarro*
		зелене	2	
		світло-жовте	3	*Пьострая фантазія* (G)
		жовте	4	Delstrisang (G)
		оранжеве	5	*Grimaldi*
		рожеве	6	*Red Intuition*
		червоне	7	
		пурпурово-червоне	8	
		коричнево-червоне	9	
		пурпурове	10	
45. (*) (+) QL	Тільки для різнокольорових сортів. Пелюстка: розташування вторинного забарвлення на внутрішньому боці VG 5, (b), (c)	на основі	1	
		на верхівці	2	
		по краю	3	*Imperatrice Farach*, *Місхор,* Panhurem (G), Korbuntea (P)
		суцільно	4	*Полька бабочка*, Wekquaneze (G)
		сегментами або рисками	5	*Oranges'n'Lemons, Red Intuition*, *Пьострая фантазія*, Delstrisang (G), Delmigre (P)

1	2	3	4	5
		плямами	6	
46. (+) QL	Тільки для різнокольорових сортів. Пелюстка: розташування третинного забарвлення на внутрішньому боці VG 5, (b), (c)	на основі	1	*Пёстрая фантазия* (G)
		на верхівці	2	
		по краю	3	
		суцільно	4	
		сегментами або рисками	5	Delstrisang (G)
		плямами	6	
47. (*) QL	Пелюстка: пляма на основі з внутрішнього боку VG 5, (b), (c)	відсутня	1	*Arthur Bell*(G), Korflapei (C),Pouldom (G), Korewala (P)
		наявна	9	Die Welt(G),Ruirovingt (C),Meipeluj (G),Poulper029 (P)
48. (*) (+) QN	Пелюстка: розмір плям на основі з внутрішнього боку VG 5, (b), (c)	дуже малий	1	*Duftwolke*(G),Seliron (C)
		малий	3	*Ilona* (G),Evera104 (P), Ruiy5451 (C), Noawel (G)
		середній	5	*Херсонес*, *Die Welt* (G),Korrovino (P)
		великий	7	*Decor Arlequin*(G), Presur (C), Kordenzen (G),Poulhi008 (P)
		дуже великий	9	Poulmanti (G),Koranalafii (P), Tanispil(G)
49. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення плям на основі з внутрішнього боку VG 5, (b), (c)	біле	1	*Montana*(G),Seliron (C), Speruge (G)
		зеленувате	2	Ruiz0206 (P), Interlis (C), Korkopap (G)
		світло-жовте	3	*Херсонес* (G),*И*Poulra002 (P), Schremna (C), Poulerry (G)
		жовте	4	Korpidanz , Ruiy5451 (C), Stebigpu (G)
		оранжево-жовте	5	Korbever (P)
		оранжеве	6	Selaurum (C), Korsetag (G), Poulnil (P), Tanziewsim (G), Poulfio (P)
50. (*) PQ	Пелюстка: основне забарвлення зовнішнього боку (тільки якщо чітко відрізняється від забарвлення внутрішнього боку) VG 5 (b), (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
51. PQ	Зовнішня тичинка : домінуюче забарвлення тичинкової нитки VG 5	біле	1	*Iceberg*, Helklewi (G), Koralbavan (P), Interlis (C), Kornemuta (G)
		зелене	2	Kornemut (P)
		світло-жовте	3	*Efurt*, Pouljill (G), Korplapei (C), Meikrotal (G)
		жовте	4	*Veilchenblau* (G), Meirosfon (P)
		оранжеве	5	Ruiy5451 (C), Ruiskopoul (G)
		рожеве	6	*Robusta* (G), Everrom (P)
		червоне	7	*Frűhlingsduft*, Korfasso (G), Ruiowko (P)
		коричнево-червоне	8	*Kronenbourg* (G), Predesplen (C)
		пурпурове	9	*Le Rouge et le Noir*(G), Pekoucan (G), Espever (P), Schweizer Woche (G), Heltscher (G), Ruiovat (P)
52. QN	Плід: розмір (пелюстки обпали) VG 5	дуже малий	1	
		малий	3	*Dolce Vita*, Poulemb(G)
		середній	5	*Electron*, Kolmag(G)
		великий	7	*Paris 2000*, Super Dagmar (G)
		дуже великий	9	*Bel Ange* (G)
53. (+) PQ	Плід (гіпантій): форма поздовжнього розрізу VG 5	лійкоподібна	1	*Полькабабочка*, Meidrason (G)
		ліроподібна	2	*Le Rouge et le Noir*, Korparesni (G)
		грушоподібна	3	*Bel Ange* (G),Tanzahde (G)
54. (+) PQ	Плід (гіпантій): забарвлення під час достигання VG 5	жовте	1	
		оранжеве	2	*Royal Dane*(G)
		червоне	3	*Frűhlingsduft* (G)
		коричневе	4	
		чорне	5	*R. Pinosissima*

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів троянди

Коди фаз розвитку сортів троянд у відкритому ґрунті, в які рекомендовано проводти спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	набрякання бруньок
2	розпускання бруньок
3	розпускання листочків
4	бутонізація
5	весняне цвітіння (початок, повне, кінець)
6	бутонізація

7	літнє цвітіння (початок, повне, кінець)
8	бутонізація
9	осіннє цвітіння (початок, повне, кінець)

Фази розвитку сортів троянд у закритому ґрунті, в які рекомендовано проводти спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	набрякання бруньок
2	розпускання бруньок
3	розпускання листочків
4	бутонізація
5	зимово-весняне цвітіння (початок, повне, кінець)
6	бутонізація
7	весняне цвітіння (початок, повне, кінець)
8	бутонізація
9	літнє цвітіння (початок, повне, кінець)
10	бутонізація
11	літньо-осіннє цвітіння (початок, повне, кінець)
12	бутонізація
13	пізньоосіннє цвітіння (початок, повне, кінець)

До 1. Рослина: тип росту.

Мініатюрний	Rosa miniature
Карликовий	R. Flora mini.
Клумбовий	Троянди флорібунда, чайно-гібридні, поліантові
Кущовий	R. Srub (напівплетисті, паркові)
Плетистий	R. Rambler (R. Multiflora, роза Віхура, Роза Бенкса R. Large-floweredClimber, в цю групу включають плетисті форми(climbing) чайно-гібридних троянд, флорибунда, грандіфлора
Ґрунтопокривний	Groundcover roses

До 2. Рослина: габітус (за винятком плетистих сортів).

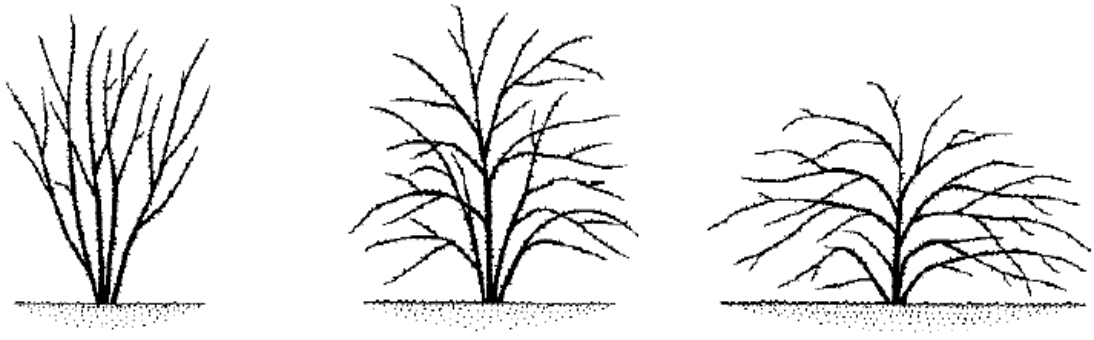

1 Прямий

3 напівпрямий

5 проміжний

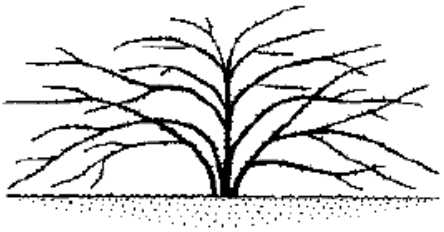

7
помірно розлогий

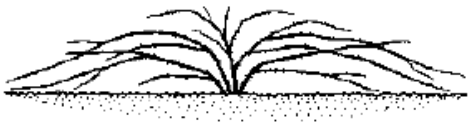

9
сильно розлогий

До 5. Молодий пагін: інтенсивність антоціанового забарвлення.

Спостереження за антоціановим забарвленням потрібно робити на периферійній частині пагона завдовжки приблизно 20 см.

До 14. Верхівковий листочок: форма основи пластинки.

1
Гостра

2
тупа

3
заокруглена

4
серцеподібна

До 15. Верхівковий листочок: форма верхівки пластинки.

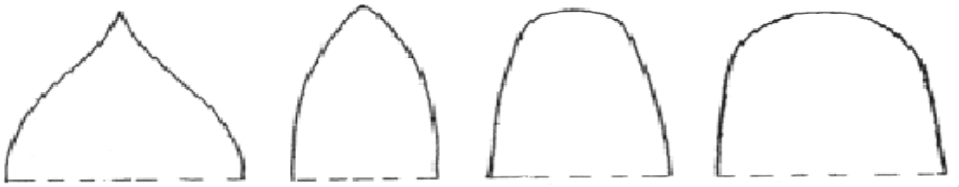

1
Загострена

2
гостра

3
тупа

4
округла

До 16. Квітконосний пагін: квітучі бічніі пагони.

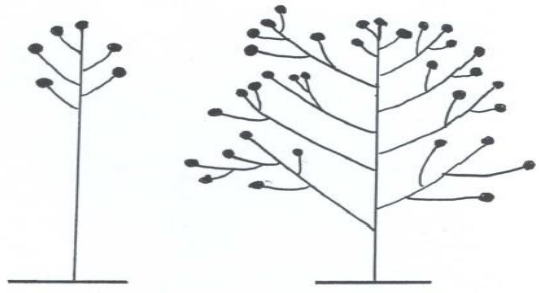

1
Відсутні

2
наявні

До19. Лише для сортів з квітучими бічними пагонами. Квітконосний пагін: кількість квіток на пагоні, шт.

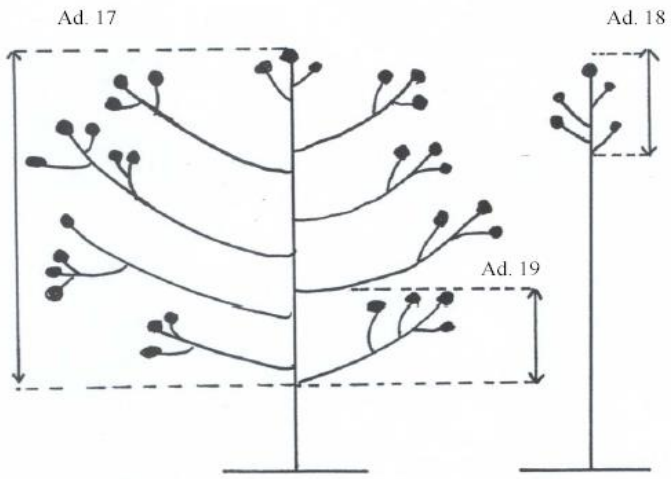

До 20. Бутон: форма в повздовжному розрізі.

Спостереження мають проводитися саме перед роз'єднанням чашолистків

До 21. Квітка: за типом.

Неповна – максимум 7 пелюсток; напівповна – 8–20 пелюсток;повна – понад 20 пелюсток.

До 23: Квітка: група кольору.

Blend означає плавний перехід між кольорами. Для багатобарвних сортів існують різко визначені контрастні зони.

2: змішаний білий: включає сорти, у першу чергу, білі, але з деякими іншими відтінками (рожевий, червоний, червоно-рожевий, пурпуровий).

5: змішаний жовтий: включає сорти, у першу чергу, жовті, але з деякими іншими відтінками (рожевий, червоний, червоно-рожевий).

7: змішаний оранжевий: включає сорти, у першу чергу, оранжеві, але з деякими іншими відтінками (як жовтий, пурпуровий).

9: змішаний червоний: включає сорти, у першу чергу, червоні, але з деякими іншими відтінками (оранжевий, жовтий, пурпуровий).

11: змішаний оранжевий: включає сорти, у першу чергу, оранжеві, але з деякими іншими відтінками (як жовтий, оранжевий).

14: змішаний фіолетовий: включає сорти, у першу чергу, фіолетові, але з деякими іншими відтінками (як рожево-бузковий і/або лавандовий).

15: змішаний коричневий: включає сорти, у першу чергу, коричневі, але з деякими іншими відтінками (як червоний).

16: багатобарвний: сорти з більше, ніж одним кольором, у різко визначених контрастних зонах (не змішані кольори).

До 24: Квітка: забарвлення середини.

Лише сорти з чітко визначеною різницею у кольорах між центром квітки та її зовнішньою частиною (вигляд зверху).

До 27. Квітка: форма.

1 2 3

Округланеправильно округлазіркоподібна

До 28. Квітка: профіль верхньої частини.

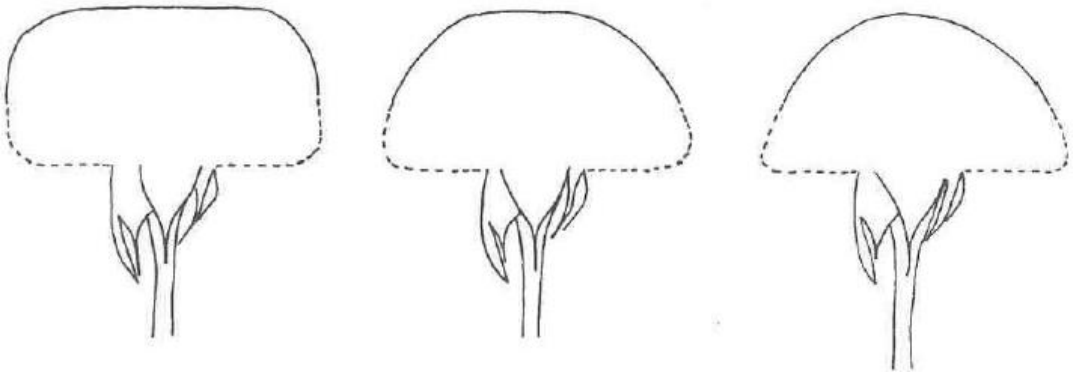

1 2 3

Плескатий плескато-випуклий випуклий

До 29. Квітка: профіль нижньої частини.

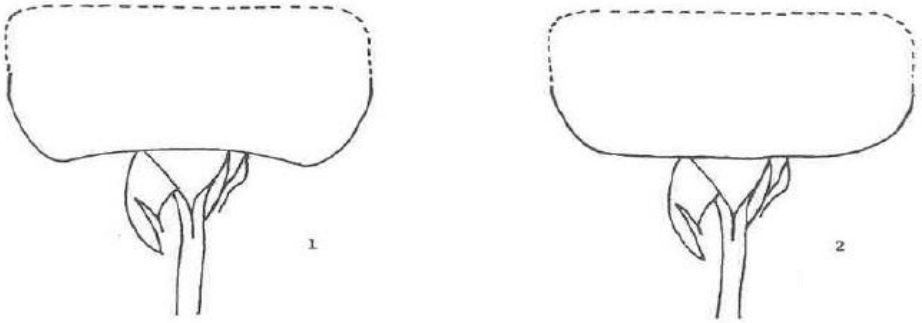

1 2

Увігнутий плескатий

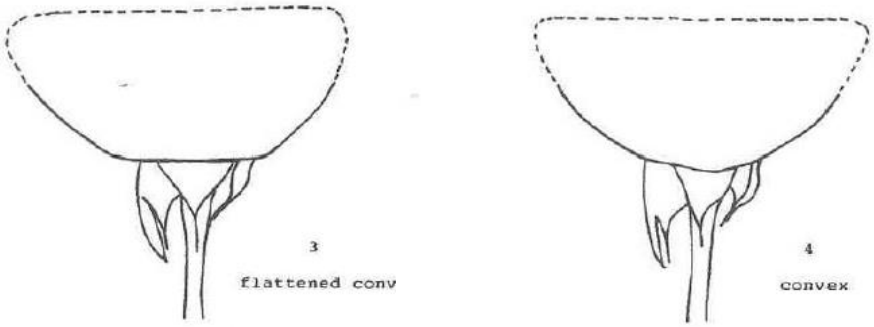

3 4

плескато-опуклий опуклий

До 31.Чашолисток: розчленування.

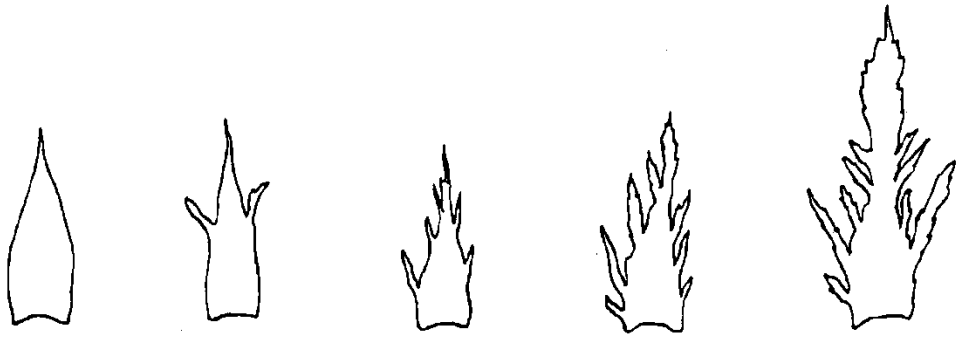

1
Відсутнє або дуже слабке

3
слабке

5
помірне

7
сильне

9
дуже сильне

До 32. Пелюстка: послідовне розгортання.

1
Відсутнє

9
наявне

До 46. Лише для різнокольорових сортів: Пелюстка: розташування третинного забарвлення на зовнішньому боці.

1
На основі

2
на верхівці

3
по краю

4
суцільно

5
сегментами або рисками

6
плямами

До 48. Пелюстка: розмір плям на основі внутрішнього боку.

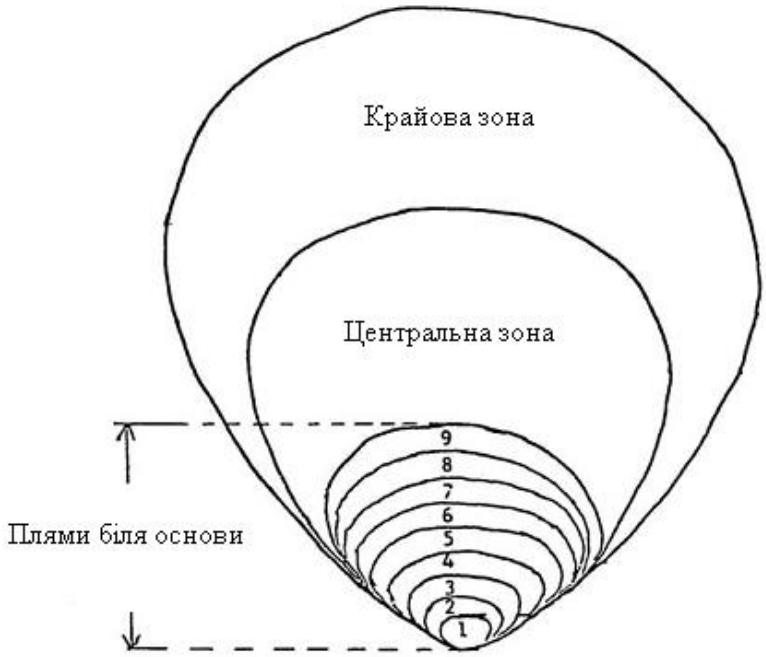

До 53. Плід: форма поздовжнього розрізу.

1 Лійкоподібна | 2 ліроподібна | 3 грушоподібна

До 54. Плід (гіпантій): забарвлення під час достигання.

Лише сорти, вирощені для отримання насіння, та які мають декоративні плоди.

Типи вирощування

Типи квіток на зрізування

Селекція здійснюється з обмеженим генофондом. Взагалі, такі типи сортів відносяться до гібридів чайних троянд і мають такі властивості:

- не дуже здатні витримувати низькі температури:
- у помірних поясах для нормального розвитку культури потрібні теплиці з опаленням;
- у теплому кліматі потребують захисту від сонця або дощу;
- обрізування зайвих молодих пагонів, щоб одержати одну велику квітку на стебло, завжди необхідно робити видалення бічних пагонів у суцвітті, а для розлогих сортів – верхівкової квітки;
- зазвичай, мають менше шипів і вони коротші, ніж у садових та горщикових типів троянд;
- більшість типів квіток на зрізання мають повні квітки, але іноді і напівповні.

Садові типи

Селекція здійснюється з доволі великим генофондом, у більшості випадків значно відрізняються від інших типів. Взагалі, такі типи сортів мають наступні властивості:

- здатні витримувати низькі температури;
- тип та розмір шипів менший, але не суттєво, ніж у типів квіток на зрізання і горщикових (селекція, іноді, концентрується на великих шипах, які часто бувають контрастного кольору);
- усі типи квітки (прості, напівповні та повні) можливо побачити у типах садових;
- габітус варіює від вузько кущистого до повзучого;
- включає контейнерні та бордюрні троянди.

Горщечкові типи

Селекція головним чином здійснюється з генофондом, який відрізняється від типів квіток на зрізання і садових. Взагалі, такі типи сортів мають наступні властивості:

- стосується лише типів, що використовуються як хатні рослини і вирощуються у теплицях або інших захищених умовах;
- рослини з обмеженою висотою й діаметром;
- майже завжди мають напівповні або повні квітки.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofRose (*Rosa*L.) (TG/11/8 Rev, UPOV) // Geneva. 2010-03-24. – 45 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg011.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {5}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Rosa* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Троянда**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

(a) щеплення [ ]
(зазначте підщепу)

(b) живцювання [ ]

(c) розмноження *in vitro* [ ]

(d) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: тип росту	мініатюрний	*Rouletii(G)*	1 [ ]
		карликовий	Korverlandus (G)	2 [ ]
		клумбовий	Taneidol, *Місхор, Еммі (G)*	3 [ ]
		кущовий	Kolmag, *Хортиця, Херсонес, Dornrochen (G)*	4 [ ]
		плетистий	Noasafa, *Полька бабочка, Alchemist (G)*	5 [ ]
		ґрунтопокривний	Meifafio, *Fair Play*, *Ахтіар (G)*	6 [ ]
5.2 (21)	Квітка: за типом	неповна	*Robusta*, Neostraus (G)	1 [ ]
		напівповна	*Грацiйний Танок*(G), Poulfiry (G), Poulnil (P)	2 [ ]
		повна	*Еммі, Місхор, Полька бабочка*, *Хортиця*, Tan 97103(G),Korlobea (P)	3 [ ]
5.3 (23)	Квітка: група кольору	біла	*Evening Star*, *Swany*, Weisse Immensee (G),Korcilmo(C)	1 [ ]
		біла суміш	Meilontig (G),*Gaden Party*(G), Poulra022 (P)	2 [ ]
		зелена	Speclown (C),TAN 98505 (C)	3 [ ]
		жовта	TAN97123 (G),Rush (G), *Landora*, *Persian Yellow*	4 [ ]
		жовта суміш	*Friesia* (G), Nirpgreenl (C),*Arthur Bell*(G), Korewala (P), *Gloria Dei*(G), Korflapei (C),Poulyc004 (G), Delmitaf (P), TAN00125 (C),Rumba (G), Ruiabri (P)	5 [ ]
		оранжева	*Christopche Colomb* (G)	6 [ ]
		оранжева суміш	*Полька бабочка*, *Royal Dane*, Alsever (P),Tanoranbon (G) Presur (C), Meishulo (P)	7 [ ]
		рожева	*Silvia*, *Климентина*(G)	8 [ ]
		рожева суміш	Schremeen3001 (C),*Centenaire de Lourdes*,Noasia (G), Korfonsova (P), Schremna (C), Korfeining (G)	9 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {5}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
		червона	Poulmeno (P), *La Marseillaise* (G)	10 [ ]
		червона суміш	*Barcarole*, *Le Rouge et le Noir* (G), Predepass (C), Noafeuer (G),	11 [ ]
		червоно-пурпурова	*Kronenbourg, Traviata, Rose a Parfum de L'Hay* (G)	12 [ ]
		пурпурова	Ruikenre (P), Meilambra (C), *Saint Exuperi*, *Lady X*,*Mainzer Fastnact*, Interuspa (G), Delmigre (P)	13 [ ]
		фіолетова суміш	*Veilchenblau (G)*Olyung (C), Stebigpu (G)	14 [ ]
		коричнева суміш		15 [ ]
		різнокольорові	*Imperatrice Farach*, *Micxop*, Пьостая*фантазія*, *Oranges'n'Lemons*, *Double Delight*, (G), Nirpillpro (C),Poulac016 (P), Delmitaf (P), Scholtec (C), Korflieder (P), Simcho (G)	16[ ]
5.4 (26)	Квітка: діаметр	дуже малий	*PopCorn*, *PinkGrootendorst*, *WeisseImmensee, Дівичі грьози, Wartburg*, *Veilchenblau*, Noastrauss (G)	1 [ ]
		малий	*Silvia*, *Baccara*, *Джим*(G)	3 [ ]
		середній	Poulset (P), *Robusta*, *Fair Play*, *Micxop, Грацiйний танок, Хортиця, (G)*	5 [ ]
		великий	Interlis (C), Clb.canibo 82 (G), *Samourai, Херсонес, La Marseillaise*	7 [ ]
		дуже великий	*Garden Party (G)*, *GloriaDei*, *BobHope*, *Duftwolke*, *Samantha, Пёстрая фантазія, Полька бабочка* (G), Meiraktas (P), Koranderer (G),Evera116 (P), Schremna (C),Poulberg (G),Ruiz1491 (P), Selaurum (C), Adesmanod (G), Korewala (P)	9 [ ]
5.5 (40)	Пелюстка: кількість кольорів на внутріш-ньому боці (за винятком плями на основі)	один	*Arthur Bell*(G), Selaurum(C), TAN98130 (G), Ruibrei (P)	1 [ ]
		два	*Snowfire* (G), Baipeace (G)	2 [ ]
		більше двох	*Пьостраяфантазія* (G), Delki (P), Delstrisang (G)	3 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{4} з {5}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.6i (50)	Пелюстка: основне забарвлення зовнішнього боку (тільки якщо чітко відрізняється від забарвлення внутрішнього боку)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6ii (50)	Пелюстка: основнезабарвлення зовнішнього боку (тільки якщо чітко відрізняється від забарвлення внутрішнього боку)	зелене		1 [ ]
		світло-жовте		2 [ ]
		помірно жовте		3 [ ]
		оранжеве		4 [ ]
		рожеве		5 [ ]
		червоне		6 [ ]
		пурпурово-червоне		7 [ ]
		коричнево-червоне		8 [ ]
		біле		9[ ]
		фіолетове		10[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8.Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{5} з {5}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК: 635.965.281.1 Код UPOV: TULIP

Методика
проведення експертизи сортів тюльпану (*Tulipa* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Tulipa* L.

2. Необхідний рослинний матеріал –цибулини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 30 цибулин.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідникамита відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати одиннезалежний вегетаційнийцикл, за необхідності експертизу проджуовжують на другий.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи***.Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.Умови вирощування:

Через непостійність денного світла визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським Стандартом 950, Частина I.

Для визначення кольору частини рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Розмір ділянок планують таким, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 25 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,10 × 0,20 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Використано документ UPOVTG/115/4, 2006.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказується в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина листка);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

Довжину і форму квітки (ознаки 11–12) спостерігають на закритих квітках.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 25рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 25 рослин або частин 25 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 25 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність.***Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням його ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей йогорозмноженн,рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірці з 25 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту.

Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

5.1 Для групування рекомендовано такі ознаки:

Спочатку колекція поділяється на групи за класами видів:

Клас I:

1. *Tulipa kaufmanniana* Regel — Early Harvest, Love Song, Showwinner
2. *Tulipa fosteriana* W. Irving — Copenhagen, Easter Moon, Madame Lefeber, Toulon, Yellow Purissima
3. *Tulipa greigii Regel* — Ali Baba, Calypso, First Love, Grand Prestige
4. Інші види

Клас II: Нові гібриди.

5.2 За груповими ознаками:

- Квітка: за типом (ознака 10);
- Квітка: за основним забарвленням (ознака 13) за 16-ма групами:

Гр. 1:	біле	Snowparrot
Гр. 2:	близьке до білого	
Гр. 3:	світло-жовте	Yellow Purissima
Гр. 4:	помірно-жовте	YellowFlight
Гр. 5:	темно-жовте	Lady Margot
Гр. 6:	оранжеве	OrangeMonarch
Гр. 7:	оранжево-червоне	Temple of Beauty
Гр. 8:	помірно-червоне	Lefeber’s Memory
Гр. 9:	темно-червоне	Prominence
Гр.10:	пурпурово-червоне	Blenda
Гр.11:	світло-рожеве	BrightPinkLady
Гр.12:	помірно-рожеве	Angélique
Гр.13:	темно-рожеве	PinkImpression
Гр.14:	помірно-пурпурове	Attila
Гр.15:	темно-пурпурове	QueenofNight
Гр.16:	коричневе	Cairo

5.3 У випадку нових гібридів (див.ч. 5.1) рекомендовано використовувати таке групування:

- Квітка: торочкуватість(бахромчастість) (ознака 17);
- Квітка: зовнішній вигляд пелюсток (див. також ознаку 20) за групами:

Гр.1:	опуклі або плоскі	(Standard)
Гр.2:	загострені і загорнуті	(Lily flowered)
Гр.3:	часточкові, закручені і звивисті	(Parrot)

- Квітка: частково зеленуваті пелюстки (ознаки 21 і 22) за групами:

Гр.1:	відсутні
Гр.2:	наявні (Viridiflora)

- Рослина: початок цвітіння (природні умови) (ознака 31).

5.4 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.5 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів тюльпану

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 2	дуже низька	1	Lilliput, Red Hunter
		низька	3	Canasta, Peach Blossom
		середня	5	Upstar
		висока	7	Apeldoorn
		дуже висока	9	Temple of Beauty
2. (*) QN	Стебло: кількість квіток VG 3	одна	1	Apeldoorn
		більше однієї	2	Georgette
3. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення VS 1	відсутнє	1	Upstar
		наявне	9	Dow Jones
4. (*) QL	Стебло: положення антоціанового забарвлення VS, 1	лише на дистальній частині	1	Dow Jones
		на стеблі вцілому	2	Halloween
5. (*) PQ	Листок: форма VS 1	лінійна	1	Lilliput
		вузькоеліптична	2	
		помірно еліптична	3	Blushing Beauty
		широкоеліптична	4	Apeldoorn
		вузькоовальна	5	
		помірно овальна	6	Havran
		широкоовальна	7	Grand Prestige
6. (*) QL	Листок: різнобарвність VS 1	відсутня	1	Apeldoorn
		наявна	9	Unicum
7. (*) PQ	Листок: поширення і характер різнобарвності VS 1	по краю	1	Happy Generation, Madame Lefeber
		облямівкою	2	Diplomate, Flash
		плямами	3	Point
		штрихами	4	Grand Prestige
		плямами і штрихами	5	Ali Baba, Calypso Toulon
8. (*) PQ	Листок: кольори різнобарвності VS 1	білий	1	Madame Lefeber, Unicum
		жовто-зелений	2	Darwidesign
		жовтий	3	Ton Augustinus
		рожевий	4	
		червоний	5	
		пурпуровий	6	First Love, Copenhagen
9. (*) QL	Листок: хвилястість краю VS 1	відсутня	1	Apeldoorn
		наявне	9	Christmas Marvel

1	2	3	4	5
10. (*) (+) QL	Квітка: за типом VS 2	проста	1	Apeldoorn
		повна	2	Monte Carlo
11. (*) QN	Квітка: за довжиною VS 2	дуже коротка	1	Lilliput
		коротка	3	Monte Carlo
		середня	5	Pink Impression
		довга	7	Gander
		дуже довга	9	Tender Beauty
12. (*) (+) PQ	Лише для сортів з простою квіткою. Квітка: форма VS 2	еліптична	1	Prinses Irene
		яйцеподібна	2	Apeldoorn,Purple States
		лілієподібна	3	Aladdin
13. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення VS 2	RHSшкала кольорів(вказати номер посилання)		
14. (*) QL	Квітка: кількість кольорів зовнішнього боку VS 2	один	1	Apeldoorn
		два	2	Early Surprise
		три або більше	3	Tricolette
15. (*) PQ	Лише для сортів з наявністю більше одного кольору Квітка: поширення і характер вторинного забарвлення зовнішнього боку VS, 2	з країв	1	Yellow Pompenette
		з боків	2	Lustige Witwe
		полум’яне	3	Prinses Irene
		рум`янцем	4	Peach Blossom
		біля основи	5	Gudoshnik
16. PQ	Лише для сортів з наявністю більше одного кольору з зовнішнього боку Квітка: вторинне забарвлення зовнішнього боку VS, 2	RHSшкала кольорів(вказати номер посилання)		
17. (*) QL	Квітка: торочкуватість (бахромчастість) VS 2	відсутня	1	Apeldoorn
		наявна	9	Barbados, Fancy Frills
18. (*) QN	Квітка: вираженість торочкуватості VS 2	слабка	1	Arma
		помірна	2	Crystal Beauty
		сильна	3	Barbados, Valery Gergiev
19. (*) QL	Квітка: розміщення оторочки на пелюстках VS, 2	лише зверху	1	Calibra
		по краях	2	Capri, Hamilton
		нерегулярне	3	

1	2	3	4	5
20. (*) PQ	Квітка: форма верхівки зовнішньої пелюстки VS 2	гостра	1	Aladdin
		загострена	2	Temple of Beauty
		заокруглена	3	Caravelle
		виїмчаста	4	Jan van Nes
21. (*) PQ	Квітка: основне забарвлення центральної частини зовнішнього боку внутрішньої пелюстки VS 2	RHSшкала кольорів(вказати номер посилання)		
22. (*) PQ	Квітка: основне забарвленнябічної частини зовнішнього боку внутрішньої пелюстки VS 2	RHS шкала кольорів(вказати номер посилання)		
23. (*) PQ	Квітка: основне забарвленняцентральної частини внутрішнього боку внутрішньої пелюстки VS 2	RHS шкала кольорів(вказати номер посилання)		
24. (*) PQ	Квітка: основне забарвленнябічної частини внутрішнього боку зовнішньої пелюстки VS 2	RHS шкала кольорів(вказати номер посилання)		
25. (+) PQ	Квітка: основне забарвлення плями на внутрішньому боці VS 2	RHS шкала кольорів(вказати номер посилання)		
26. (*) QL	Квітка: різне забарвлення облямівки плями VS 2	відсутнє	1	Blushing Apeldoorn
		наявне	9	Apeldoorn
27. (*) QN	Тичинка: кількість кольорів нитки VS 3	один	1	
		два	2	
28. PQ	Тичинка: забарвлення базальної половини нитки VS 3	біле	1	
		світло-жовте	2	
		помірно-жовте	3	
		темно-жовте	4	
		пурпурове	5	
		синє	6	
		чорне	7	

1	2	3	4	5
29. PQ	Тичинка: забарвлення дистальної половини нитки VS 3	біле	1	
		світло-жовте	2	
		помірно-жовте	3	
		темно-жовте	4	
		пурпурове	5	
		синє	6	
		чорне	7	
30. (*) PQ	Тичинка: забарвлення пилку VS 3	зеленувате	1	Easter Moon
		жовте	2	Gander Special
		жовте і пурпурове або чорне	3	
		пурпурове або чорне	4	Christmas Orange
31. (*) QN	Рослина: початок цвітіння (природний стан) VS 2	дуже ранній	1	Love Song, Showwinner, Early Harvest
		ранній	3	Bestseller, Apricot Beauty, Flair
		середній	5	Apeldoorn, Prinses Irene
		пізній	7	Temple of Beauty, Renown, Queen of Night
		дуже пізній	9	Dillenburg, Princess Margaret Rose

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів тюльпану

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	вегетативний ріст
2	початок цвітіння
3	кінець цвітіння
4	стиглі бульбоцибулини

До 10. Квітка: за типом.

Повні сорти – ті, що мають 12 і більше пелюсток.

До 12.Лише для сортів з простою квіткою. Квітка: форма.

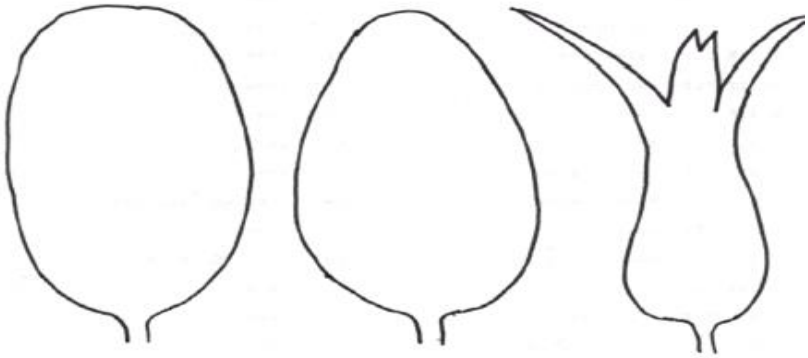

1 Еліптична | 2 яйцеподібна | 3 лілієподібна

До 25: Квітка:основне забарвлення плями на внутрішньому боці.

Пляму слід обстежувати на пелюстках без попереднього їхнього вирівнювання, тобто у природному стані пелюсток.

8.1 ***Пояснення стосовно групування ознак***

Квітка: форма пелюсток.

Група 1: опуклі або плескаті (стандарт) | група 2: загострені та завернуті (лілієподібні) | група 3: часточкові, торочкові та закручені (папуги)

Квітка: пелюстки частково зеленуваті.

Відсутні наявні **(**Viridiflora)

8.2 ***Види сортів-еталонів***

Species	Varieties
Tulipa batalinii Regel	Red Hunter
Tulipa fosteriana W. Irving	Copenhagen, Easter Moon, Madame Lefeber, Toulon, Yellow Purissima
Tulipa greigii Regel	Ali Baba, Calypso, First Love, Grand Prestige
Tulipa humilis Herb.	Lilliput
Tulipa kaufmanniana Regel	Early Harvest, Love Song, Showwinner
Tulipa praestans Hoog	Unicum

Усі інші сорти-еталони, внесені до Таблиці ознак, є новими гібридами.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofTulip (*Tulipa*L.) (TG/115/4, UPOV) // Geneva. 2006-04-05. – 27 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg115.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1 } з { 4 }	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА Заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Tulipa* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Тюльпан**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) цибулинами [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c)інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1	Рослина: класифікація	I. Ботанічний вид		1[ ]
		II. Новий гібрид		2[ ]
5.2	Лише ботанічні види	*Tulipa kaufmanniana* Regel		1[ ]
		Tulipa fosteriana W. Irving		2[ ]
		*Tulipagreigii*Regel		3[ ]
		Інші види (вкажіть особливості)		4[ ]
5.3(10)	Квітка: за типом	проста	Apeldoorn	1[ ]
		повна	MonteCarlo	2[ ]
5.4i (13)	Квітка: основне забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.4ii (13)	Квітка: основна група кольорів	білий	Snowparrot	1[ ]
		близький до білого		2 [ ]
		світло-жовтий	YellowPurissima	3 [ ]
		помірно-жовтий	YellowFlight	4 [ ]
		темно-жовтий	LadyMargot	5 [ ]
		оранжевий	OrangeMonarch	6 [ ]
		оранжево-червоний	Temple of Beauty	7 [ ]
		помірно червоний	Lefeber’s Memory	8 [ ]
		темно-червоний	Prominence	9 [ ]
		пурпурово-червоний	Blenda	10 [ ]
		світло-рожевий	Bright Pink Lady	11[ ]
		помірно-рожевий	Angélique	12 [ ]
		темно-рожевий	Pink Impression	13 [ ]
		помірно пурпуровий	Attila	14 [ ]
		темно-пурпуровий	QueenofNight	15 [ ]
		коричневий	Cairo	16 [ ]
5.5 (18)	Квітка: торочкуватість	відсутня	Apeldoorn	1[ ]
		наявна	Barbados, FancyFrills	9 [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3 } з { 4 }		
Ознакита ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
5.6	Квітка: форма пелюсток	опуклі або плескаті (стандарт)	Apeldoorn	1 [ ]
		загострені і завернуті (лілієподібні)	Aladdin	2 [ ]
		часточкові, кучеряві та закручені (папуги)	Snowparrot	3 [ ]
5.7	Квітка:часткове позеленіння пелюсток	відсутнє	Apeldoorn	1[ ]
		наявне (Viridiflora)	Virigold	2[]
5.8 (31)	Рослина: початок цвітіння (природні умови)	дуже ранній	Love Song, Showwinner, Early Harvest	1[ ]
		ранній	Bestseller, Apricot Beauty, Flair	3[ ]
		середній	Apeldoorn, Prinses Irene	5[]
		пізній	Temple of Beauty, Renown,Queen of Night	7[ ]
		дуже пізній	Dillenburg, Princess Margaret Rose	9[ ]

6.Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, з вашої точки зору, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо«так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4 } з { 4 }	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебуцвати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.964+635.965.23 Код UPOV: NICOT_ALA

Методика

проведення експертизи сортів тютюну крилатого (*Nicotiana alata* Link & Otto)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Nicotiana alata* Link & Otto.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 25 г.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну фазу розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,45 м.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG:разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи, попередньо визначених рослин або частин рослин, на

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к. б. н., УІЕСР, 2009.

яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання й обстеження варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 50 рослин або частин 50 рослин.

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 50 рослин або частин 50 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці зі 100 рослин допускаються три нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:
- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: опушення (ознака 2);
- Стебло: бічні пагони (ознака 4);
- Квітка: забарвлення віночка (ознака 13);
- Квітка: час розкривання віночка (ознака 15);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 17).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатамирекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів тютюну крилатого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	низька середня висока	3 5 7	
2. (*) QL	Рослина: опушення VG 2	відсутнє наявне	1 9	
3. PQ	Рослина: габітус VS 2	прямий напівпохилий	1 2	
4. (*) QL	Стебло: бічні пагони VS 2	відсутні наявні	1 9	
5. QL	Лише для сортів, що формують бічні пагони. Стебло: розміщення бічних пагонів VS 2	на верхній половині на нижній половині на всьому стеблі	1 2 3	
6 QL	Стебло: інтенсивність зеленого забарвлення VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
7. QL	Листок прикореневий: форма VS 2	овальна еліптична	1 2	
8. QL	Листок стебловий: форма VS 2	лопатева видовжена	1 2	
9. QL	Листок стебловий: черешок VS 2	відсутній наявний	1 9	
10. QL	Листок стебловий: характер країв VS 2	рівні хвилясті	1 2	
11. (+) QN	Листок стебловий: відношення довжина / ширина MS, 2	мале середнє велике	3 5 7	
12 (+) QN	Квітка: за висотою віночка MS, 2	низька середня висока	3 5 7	

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VS 2	біле кремово-білие рожеве фіолетове червоне	1 2 3 4 5	
14. (+) QN	Квітка: діаметр віночка VG 2	малий середній великий	3 5 7	
15. (*) QN	Квітка: час розкривання віночка VG 2	вдень за хмарної погоди надвечір'я	1 2 3	
16. QL	Плід: форма VS 3	куляста видовжена	1 2	
17. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VS 1	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів тютюну крилатого

Коди фаз розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	стигле насіння

Загальний вигляд рослини тютюну крилатого

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 60, середня – 60–75, висока – понад 75.

До 11. Листок стебловий: відношення довжина / ширина.

Мале – до 1,5; середнє – 1,5–2,5; велике – понад 2,5.

До 12. Квітка: за висотою віночка, см.

Низька– до 3, середня – 3–5, висока – понад 5.

До 14. Квітка: діаметр віночка.

Малий – до 3, середній – 3–5, великий – понад 5.

До 17. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – травень, середній – червень, пізній – липень

9. Література

1.Декоративные растения открытого и закрытого грунта. /Под общей редакцией акад. А. М. Гродзинского .К.: Наукова думка, 1985. – С. 338.

2. Собко В. Г., Мордатенко, Л. П. Визначник рослин Київської області. / В. Г. Собко, Л. П. Мордатенко. – К., 2004. – С. 267.

3. Українська сільськогогсподарська енциклопедія. – К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії, 1972. Т. 3. – С. 361.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Nicotiana alata* Link & Otto	
1.2 Загальноприйнята назва	**Тютюн крилатий**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням
(a) Самозапильний [ ]

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька середня висока		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (2)	Рослина: опушення	відсутнє наявне		1[ ] 9[ ]
5.3 (4)	Стебло: бічні пагони	відсутні наявні		1[ ] 9[ ]
5.4 (13)	Квітка: забарвлення віночка	біле кремово-біле рожеве фіолетове червоне		1[ ] 2[ ] 3[ ] 4[ ] 5[ ]
5.5 (15)	Квітка: час розкривання віночка	вдень за хмарної погоди надвечір'я		1[ ] 2[ ] 3[ ]
5.6 (17)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якими Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.23 Код UPOV:SAINT

Методика

проведення експертизи сортів фіалки африканської (*Saintpaulia* H.Wendl.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів *Saintpaulia* H.Wendl. родини *Gesneriaceae*, що вегетативно розмножуються.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини з квітковими брунька ми

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 рослин з квітковими брунька ми, що використовуються, як батьківські рослини.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодило б обстеженням, які проводять до кінця циклу вирощування.

Використано документ UPOVTG/17/5, 1994 + 1996.

Час постачання рослинного матеріалу:	середина серпня
Час розмноження (зрізування листків)	крупноквіткових сортів: початок вересня дрібноквіткових сортів: початок жовтня
Час висаджування у горщики:	середина січня
Умови для розмноження	
Ґрунт:	Добре аерований і дренований субстрат наприклад, торф з pH від 6 до 6,5
Полив	Температура води (22 °C)
Температура:	Повітря 22 °C, ґрунту 24 °C
Освітлення:	Для листопада 3000 люксів

Умови росту для батьківських рослин і рослин для розмноження

Розмір горщечків:	5,5 або 9 см у діаметрі
Ґрунт:	Добре аерований і дренований субстрат. наприклад, торф з pH від 6 до 6,5
Добрива:	Відповідно до аналізу ґрунту
Полив:	Температура води (22 °C), починаючи з горщиків від розвитку бруньок
Температура:	20°C, рослини вкривають до розвитку бруньок
Освітлення:	3000 люксів по 10 годин на добу, затінення (близько 70 - 80%), 10000 люксів і більше

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки таза допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо зважених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо зважених10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за проявом ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: тип (ознака 1);
- Квітка: форма (ознака 30);
- Пелюстка: кількість кольорів (ознака 33);
- Лише для сортів з однокольоровими квітками.Пелюстка: забарвлення посередині верхнього боку (ознака 35);
- Лише для сортів з двокольоровими квітками.Пелюстка: основне забарвлення (ознака 37)

за такими групами кольорів:

Гр. 1: біле
Гр. 2: рожеве
Гр. 3: світло-червоне
Гр. 4: темно-червоне
Гр. 5: фіолетове
Гр. 6: блідо-блакитне
Гр. 7: темно-блакитне

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатаминеобхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів фіалки африканської

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QL	Рослина: тип VG	немініатюрний	1	Heidrun
		мініатюрний	2	Rapunzel
2. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Рослина: діаметр VS	малий	3	
		середній	5	Ramofi
		великий	7	Rumiko
3. (*) QN	Лише для мініатюрних сортів. Рослина: діаметр VS	малий	3	
		середній	5	Rapunzel
		великий	7	Pinoblau
4. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Рослина: кількість суцвіть (включаючи гілочки з бруньками) MS	мала	3	Lemara
		середня	5	Ramofi
		велика	7	Rumiko
5. (*) QL	Молодий листок: антоціанове забарвлення нижнього боку VS	відсутнє	1	Tamara
		наявне	9	Heidrun
6. (*) QN	Молодий листок: інтенсивність антоціанового забарвлення нижнього боку VS	слабка	3	Annegret
		помірна	5	Tomi
		сильна	7	Heidrun
7. (*) QL	Молодий листок: атоціанове забарвлення жилок нижнього боку VS	відсутнє	1	Tamara
		наявне	9	Vivian
8. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Сформований листок: за довжиною листкової пластинки MS	короткий	3	
		середній	5	Sabrina
		довгий	7	Tomi
9. (*) (+) QN	Лише для мініатюрних сортів: Сформований листок: за довжиною листкової пластинки MS	короткий	3	
		середній	5	Rapunzel
		довгий	7	Pinoblau
10. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів.Сформований листок: за шириною листкової пластинки MS	вузький	3	Lemara
		середній	5	Rumiko
		широкий	7	Vivian

1	2	3	4	5
11. (*) QN	Лише для мініатюрних сортів.Сформований листок: за шириною листкової пластинки MS	вузький	3	
		середній	5	Rapunzel
		широкий	7	Debby
12. (*) (+) QL	Сформований листок: тип VS	тип 1	1	Rumiko
		тип 2	2	Anna Rokoko
13. (*) QL	Сформований листок: зелене забарвлення верхнього боку VS	світле	3	
		помірне	5	Queen
		темне	7	Emi
14. (*) QL	Сформований листок: антоціанова пігментація між жилками на нижньому боці VS	відсутня	1	Tamara
		наявна	9	Emi
15. (*) QL	Сформований листок: інтенсивність пігментації між жилками на нижньому боці VS	слабка	3	Saku
		помірна	5	Heidrun
		сильна	7	Emi
16. (*) QL	Сформований листок: антоціанове забарвлення жилок з нижнього боку VS	відсутнє	1	Emi
		наявне	9	Dulsita
17. (*) PQ	Сформований листок: форма верхівки VS	загострена	1	Rapunzel
		тупа	2	Kristel
		округла	3	Rumiko
18. QL	Сформований листок: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	Heidrun
		слабка	3	Miki
		помірна	5	Gerda
		сильна	7	
		дуже сильна	9	
19. QL	Сформований листок: пухирчастість VS	слабка	3	Richarda
		помірна	5	Bertina, Silberdollar
		сильна	7	Evelyn
20. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Черешок: за довжиною MS	короткий	3	Claudia
		середній	5	Heidi
		довгий	7	Kewena
21. QL	Черешок: антоціанове забарвлення верхнього боку VS	відсутнє	1	Tamara
		наявне	9	Heidrun

1	2	3	4	5
22. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Суцвіття: кількість квіток (пуп'янки включно) MS	мала	3	Violetta
		середня	5	Tamara
		велика	7	Tomi
23. (*) QN	Лише для мініатюрних сортів. Суцвіття: кількість квіток (пуп'янки включно) MS	мала	3	Debby
		середня	5	Traumblau
		велика	7	
24. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Суцвіття: квітконіжка за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Lord
		довга	7	Lexana
25. (*) QN	Лише для мініатюрних сортів: Суцвіття: квітконіжка за довжиною MS	коротка	3	
		середня	5	Debby
		довга	7	Pinoblau
26. QL	Суцвіття: антоціановезабарвленняквітконіжки VS	відсутнє	1	Tamara
		наявне	9	Heidrun
27. QN	Суцвіття: інтенсивність антоціанового забарвлення квітконіжки VS	слабка	3	
		помірна	5	Vivian
		сильна	7	Heidrun
28. (*) QN	Лише для не мініатюрних сортів. Квітка: діаметр MS	дуже малий	1	
		малий	3	Minnie
		середній	5	Lexana
		великий	7	Tamiko
		дуже великий	9	Vivian
29. (*) QN	Лише для мініатюрних сортів. Квітка: діаметр MS	малий	3	
		середній	5	Pünktchen
		великий	7	Rapunzel
30. (*) PQ	Квітка: форма VS	зигоморфна (фіалкова)	1	Queen
		актиноморфна (зірчаста)	2	Saturn
31. (*) QL	Квітка: за типом VS	проста	1	Queen, Rapunzel
		повна	2	Dulsita, Pünktchen
32. (*) QN	Лише для повних сортів. Квітка: кількість пелюсток MS	мала	3	Belafi
		середня	5	Dulsita
		велика	7	Pünktchen
33. (*) QN	Пелюстка: кількість кольорів MS	один	1	
		два	2	

1	2	3	4	5
34. (*) PQ	Лише для сортів з однокольоровими квітками. Пелюстка: забарвленнякраю верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
35. (*) PQ	Лише для сортів з однокольоровими квітками. Пелюстка: забарвленняпосередині верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
36. (*) PQ	Лише для сортів з однокольоровими квітками. Пелюстка: забарвлення біля основи верхнього боку VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
37. (*) PQ	Лише для сортів з двокольоровими квітками.Пелюстка: основне забарвлення VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
38. (*) PQ	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Пелюстка: вторинне забарвлення (менша частина) VS	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
39. (*) (+) QL	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Квітка: поширення вторинного забарвлення (менша частина) VS	на двох верхніх пелюстках	1	
		на верхніх і нижніх пелюстках	2	Emi
40. (*) (+) QL	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Квітка: розміщення вторинного забарвлення (менша частина) VS	лише по краях	1	
		на периферійній частині та основі	2	
		лише на основі	3	
		лише по краях	4	
		штрихами	5	
		на всій поверхні верхніх пелюсток	6	
41. (*) QN	Пелюстка: хвилястість краю VS	відсутня або дуже слабка	1	Violette
		слабка	3	Emi
		помірна	5	Belafi
		сильна	7	Miyako
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
42. QN	Лише для не мініатюрних сортів.Час початку цвітіння VS	ранній	3	Vivian
		середній	5	Queen
		пізній	7	Kristel
43. QN	Лише для мініатюрних сортів. Час початку цвітіння VS	ранній	3	Heidi
		середній	5	Rica
		пізній	7	Kewena

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів фіалки африканської

До 12. Сформований листок: тип.

Тип 1

тип 2

До 39. Лише для сортів з двокольоровими квітками: Квітка: поширення вторинного забарвлення (менша частина).

1
Лише по краях

2
на периферії і біля основи

3
лише біля основи

4
по краях і біля основи

5
лише по краях

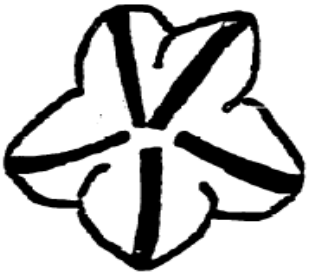

6
штрихи

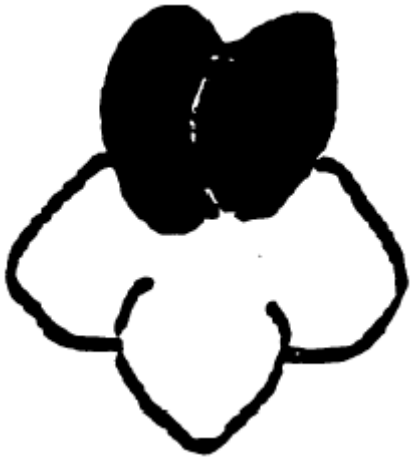

7

на всій поверхні верхньої пелюстки

9.Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofAfrican Violet (*Saintpaulia* H. Wendl.) (TG/17/5, UPOV) // Geneva. 1994-11-04 + 1996-10-18. – 29 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg017.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Saintpaulia* H.Wendl.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Фіалка африканська**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) листкові живці [ ]

(b)розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: тип	немініатюрний	Heidrun	1[ ]
		мініатюрний	Rapunzel	2[ ]
5.2 (12)	Сформований листок: тип	тип 1	Rumiko	1[ ]
		тип 2	Anna Rokoko	2[ ]
5.3 (13)	Сформований листок: зелене забарвлення верхнього боку	світле		3[ ]
		помірне	Queen	5[ ]
		темне	Emi	7[ ]
5.4 (14)	Сформований листок: антоціанова пігментація між жилками на нижньому боці	відсутня	Tamara	1[ ]
		наявна	Emi	9[ ]
5.5 (30)	Квітка: форма	зигоморфна (фіалкова)	Queen	1[ ]
		актиноморфна (зірчаста)	Saturn	2[ ]
5.6 (31)	Квітка: за типом	проста	Queen, Rapunzel	1[ ]
		повна	Dulsita, Pünktchen	2[ ]
5.7 (33)	Пелюстка: кількість кольорів	один		1[ ]
		два		2[ ]
5.8i (35)	Лише для сортів з однокольоровими квітками. Пелюстка: забарвлення посередині верхнього боку	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.8 ii (35)	Лише для сортів з однокольоровими квітками. Пелюстка: забарвлення посередині верхнього боку	біле		1[ ]
		рожеве		2[ ]
		світло-червоне		3[ ]
		темно-червоне		4[ ]
		фіолетове		5[ ]
		блідо-блакитне		6[ ]
		темно-блакитне		7[ ]
5.8 (37)	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Пелюстка: основне забарвлення	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення		Сорти-еталони	Коди
5.9 (38)	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Пелюстка: вторинне забарвлення (менша частина)	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.10 (40)	Лише для сортів з двокольоровими квітками. Квітка: розміщення вторинного забарвлення VS	лише по краях		1[ ]
		на периферійній частині та основі		2[ ]
		лише на основі		3[ ]
		по краях і біля основи		4[ ]
		лише по краях		5[ ]
		штрихами		6[ ]
		на всій поверхні верхніх пелюсток		7[ ]
5.11 (41)	Пелюстка: хвилястість краю	відсутня або дуже слабка	Violette	1[ ]
		слабка	Emi	3[ ]
		помірна	Belafi	5[ ]
		сильна	Miyako	7[ ]
		дуже сильна		9[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім’я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 335.965.23 Код UPOV:VIOLA_TRI

Методика

проведення експертизи сортів виду фіалки триколірної (*Viola tricolor* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Viola tricolor* L.та їхніх гібридів.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння/ живці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 3 г насіння або 50 шт. живців/розсади.

*2.3*Рослинний матеріал мають бути здоровими на вигляд, не ураженими хворобами, не пошкодженими шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості, посівних та сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 50 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,30 × 0,45 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин,

---

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к-ти б. н., УІЕСР, 2012.

на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 50 рослини.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 50 рослин або частин 50 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 25 рослин або частин 25 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 50 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 25 рослин або частин 25 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту, яку використовують для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 50 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюютьу межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Стебло: ступінь галуження (ознака 4);
- Лише для сортів з багатотонним забарвленням квітки.Квітка: забарвлення 2-х верхніх пелюсток (ознака 13);
- Квітконос: за довжиною (ознака 16).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати/висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів фіалки триколірної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 2	низька середня висока	3 5 7	
2. (*) QL	Рослина:за типом розвитку	однорічна дворічна	1 2	
3. PQ	Рослина: габітус VS 2	прямий напівпрямий розлогий	1 2 3	
4. (*) QL	Стебло: ступнь галуження VS 2	слабкий помірний сильний	3 5 7	
5. QN	Рослина: щільність опушення VS, 2	нещільна помірна щільна	3 5 7	
6. L	Листок: форма VS 2	широкояйцеподібний широкоовальний	1 2	
7. L	Листок: опушення верхівки VS 2	відсутнє наявне	1 9	
8. +) QN	Листок: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
9. (+) QN	Листок: за шириною MS 2	вузький середній широкий	3 5 7	
10. +) QN	Листки верхівкові: без-черешкові (сидячі) VS 2	відсутні наявні	1 9	
11(*) QN	Квітка: кількість відтінків віночка VS 2	один багато	1 2	
12. PQ	<u>Лише для сортів з однотонним забарвленнямквітки</u> Квітка: забарвлення віночка VS 2	блідо-жовте жовте блідо-голубе синє блідо-фіолетове фіолетове темно-фіолетове майже чорне	1 2 3 4 5 6 7 8	

1	2	3	4	5
13. (*) PQ	Лише для сортів з багатотонним забарвленням квітки. Квітка: забарвлення 2-х верхніх пелюсток VS 2	блідо-жовте темно-фіолетове	1 2	
14.(*) PQ	Лише для сортів з багатотонним забарвленням квітки. Квітка: забарвлення краю бічних і нижньої пелюсток VS 2	жовте синюватe синьо-фіолетове	1 2 3	
15.(+) QN	Квітка: найбільший діаметр віночка MS 2	малий середній великий	3 5 7	
16 (*) (+) QN	Квітконос: за довжиною MS 2	короткий середній довгий	3 5 7	
17. QN	Насіння: інтенсивність бурого забарвлення VS 4	слабка помірна сильна	1 2 3	
18. (+) QN	Рослина: початок цвітіння VS 1	ранній середній пізній	3 5 7	
19. (+) QN	Рослина: початок достигання плоду (коробочки) VS 3	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів фіалки триколірної

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	початок цвітіння
2	повне цвітіння
3	початок достигання плодів
4	стигле насіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – до 15; середня – 15–30; висока – понад 30.

До 8. Листок: за довжиною, см.

Короткий – до 4; середній – 4–6; довгий – понад 6.

До 9. Листок: за шириною, см.

Вузький – до 1,0; середній – 1,0–1,5; широкий – понад 1,5.

До 15. Квітка: найбільший діаметр віночка, см.

Малий – до 2,0; середній – 2,0–2,5; великий – понад 2,5.

До 16. Квітконос: за довжиною, см.

Малий – до 5, середня – 5–10, велика – понад 10.

До 18. Рослина: початок цвітіння: декада, місяць.

Ранній – I декада травня; середній – II декада травня; пізній –III декада травня.

До 19. Рослина: початок достигання плоду: декада, місяць:

Ранній – I декада червня; середній – II декада червня; пізній –III декада червня.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины. К., Фітосоціоцентр, 1999. С.- 102.

2. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медичній і ветеринарній практиці. В. Г.Біленко, В.І. Лушпа./ К. Арістей, 2007. –С. 480.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Viola tricolor*L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Фіалка триколірна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування [ ]
(a) контрольоване схрещування
(вкажіть батьківські сорти)

[ ]

(b)частково відоме схрещування
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

[ ]

(c) невідоме схрещування

[ ]

4.1.2 Мутація
(зазначте батьківський сорт)

[ ]

4.1.3 Виявлено та поліпшено
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

[ ]

4.1.4 Інше
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням [ ]
(a) Самозапильний

(b) Перехреснозапильний
(i) популяційні [ ]
(ii) синтетичні сорти [ ]
(c) Гібрид [ ]
(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) листковими живцями [ ]
(b) розмноження *in vitro* [ ]
(c) інше [ ]

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (4)	Стебло: ступнь галуження	слабкий помірний сильний		3[ ] 5[ ] 7[ ]
5.2 (13)	Лише для сортів з багатотонним забарвленням квітки.Квітка: забарвлення 2-х верхніх пелюсток	блідо-жовте темно-фіолетове		1[ ] 2[ ]
5.3 (16)	Квітконос: за довжиною	короткий середній довгий		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, окрім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту)	(фотографія)	
ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.963+635.966 Код UPOV: PHLOX_PAN

Методика
проведення експертизи сортів флоксу волотистого (*Phlox paniculata* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Phlox paniculata* L. (родина *Polemoniaceae* Juss.).

2. Необхідний рослинний матеріал – молоді рослини

2.1 Компетентний органвизначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту. Рослинний матеріал постачається у вигляді молодих рослин, на яких протягом одного вегетаційного сезону можна обстежити всі необхідні ідентифікаційні ознаки сорту.

*2.2*Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 20 молодих рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не пошкодженим шкідниками і не ураженим хворобами та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

*3.1****Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежнийвегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

3.2 ***Місце експертизи.*** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи.***Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення відповідних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (ч. I).Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHSшкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи.*** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,5 × 0,5 м.

Методику розроблено: використано документ UPOVTG/257/1, 2009; Горобець В. Ф., к. б. н., НБС ім. М. М. Гришка НАН України.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічнихідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частини рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

Описують кожну з ідентифікаційних ознак сорту у визначені для неї фази розвитку рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин.*** Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних щодо кількісних ознак. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо, з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками, використовуючи ознаки, котрі, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Листок: забарвлення (ознака 11);
- Віночок: основне забарвлення верхнього боку (за виключенням вічка) (ознака 27) за наступними групами:

Гр. 1: біле;
Гр. 2: рожеве;
Гр. 3: червоне;
Гр. 4: фіолетове;
Гр. 5: пурпурово-червоне;
Гр. 6: пурпурове;
Гр. 7: блакитне;

- Віночок: вічко (ознака 29);
- Суцвіття: форма (ознака 43);
- Квітка: розташування пелюсток у нормально сформованому віночку (ознака 47).

5.1. Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів флоксу волотистого

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG (a)	низька	3	Barfourteen
		середня	5	Barnine, Новінка, Дєтство
		висока	7	Landhochzeit, Набат
2. QN	Стебло: за товщиною у середній третині VG (a)	тонке	1	Becky Towe
		середнє	2	Elisabeth
		товсте	3	Bareleven
3. (*) QN	Стебло: антоціанове забарвлення VS (a)	відсутнє або дуже слабке	1	Becky Towe
		слабке	3	Red Feelings
		помірне	5	Bartwentyeight
		сильне	7	Lizzy
4. QN	Стебло: міжвузля в середній третині за довжиною MS (a)	коротке	3	
		середнє	5	
		довге	7	
5. QN	Листок: за довжиною MS (b)	короткий	3	Elisabeth
		середній	5	Bareleven
		довгий	7	Barthirtyfive
6. QN	Листок: за шириною MS (b)	вузький	1	Junior Surprise
		середній	2	Becky Towe
		широкий	3	Barthirtyfour
7. (*) QN	Листок: за відношенням довжина/ширина MS (b)	помірно видовжений	3	Barfive, Rubymine
		середній	5	Barfourteen, Goldmine
		помірно стиснутий	7	Barthirtyfour
8. (+) QN	Листок: позиція найширшої частини VS (b)	у напрямку верхівки	1	Esm Zeus
		посередині	2	Bartwentyeight
		у напрямку основи	3	Becky Towe
9. QN	Листок: форма поперечного перерізу VS (b)	увігнута	1	
		пласка	2	
		опукла	3	
10. (+) PQ	Листок: форма верхівки VS (b)	загострена	1	Bartwentyeight
		від загостреної до гострої	2	
		гостра	3	Becky Towe
11. (*) QL	Листок: строкатість VS (b)	відсутня	1	Bartwentyeight, Lizzy
		наявна	9	Becky Towe, Elisabeth

1	2	3	4	5
12. (*) QN	Листок: антоціанове забарвлення верхнього боку VS (b)	відсутнє або дуже слабке	1	Becky Towe,Владімір
		помірне	2	
		сильне	3	Empty feelings, Rubymine
13. QN	Листок: хвилястість краю VS (b)	відсутня або слабка	1	Barfourteen, Lizzy
		помірна	2	
		сильна	3	Elisabeth, Rubymine
14. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS (c)	мала	3	Barfive, Junior Surprise
		середня	5	Barforty, Delilah
		велика	7	Bareleven, Barnine
15. QN	Квітконіжка: за довжиною MS (c)	коротка	3	Barfourteen
		середня	5	Becky Towe, Red Feelings
		довга	7	Barnine, Goldmine
16. QN	Квітконіжка: антоціанове забарвлення VS (c)	відсутнє або слабке	1	Elisabeth, Esm Indigo
		помірне	2	Esm Zeus
		сильне	3	Barthirtyfive, Esm Egeo
17. QN	Чашечка: за довжиною MS (c)	короткий	1	Elisabeth
		середній	2	Junior Surprise
		довгий	3	Barthirtyfive
18. (*) QN	Чашечка: антоціанове забарвлення VS (c)	відсутнє або слабке	1	Barthirtysix, Elisabeth
		помірне	2	VBL26
		сильне	3	Esm Indigo
19. (*) QN	Квітка: діаметр MS (c)	малий	3	Red Feelings, Гесперіс
		середній	5	Elisabeth, Vebablu, Наташа
		великий	7	Goldmine, Lizzy,Полярний
20. (*) (+) QL	Квітка: приквіток VS (c)	наявний	1	Empty Feelings
		відсутній	9	Elisabeth
21. (+) PQ	Лійка віночка: за довжиною MS (c)	коротка	1	Junior Surprise
		середня	2	Esm Indigo
		довга	3	Elisabeth
22. (+) QN	Лійка віночка: діаметр безпосередньо під пелюсткою MS (c)	малий	1	Esm Egeo, Rubymine
		середній	2	Delilah, Vebablu
		великий	3	Esm Indigo

1	2	3	4	5
23. (+) PQ	Лійка віночка: переважаюче забарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (+) QN	Пелюстка: за довжиною MS (d)	коротка	3	Bartwentynine
		середня	5	Becky Towe, Rubymine
		довга	7	Bartwentyeight, Lizzy
25. (+) QN	Пелюстка: за шириною MS (d)	вузька	3	Barthirtytwo
		середня	5	Junior Dream
		широка	7	Esm Indigo
26. (*) (+) PQ	Пелюстка: форма VS (d)	еліптична	1	
		увігнута	2	Lizzy
		оберненояйцеподібна	3	Bartwentynine
		обернено дельтоподібна	4	Bartwentyeight
27. (*) (+) PQ	Віночок: основне забарвлення верхнього боку (за виключенням вічка) VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. PQ	Віночок: вторинне забарвлення верхнього боку (за виключенням вічка) VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (*) (+) QL	Віночок: вічко VS (c)	відсутнє	1	Barthirtynine, Elisabeth
		наявне	9	Becky Towe, Rubymine
30. (*) PQ	Віночок: забарвлення VS (c)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. PQ	Пиляк: забарвлення VS (c)	біле	1	Barthirtysix, Elisabeth
		світло-жовте	2	Esm Egeo
		світло-зелене	3	
32. PQ	Маточка: забарвлення VS (c)	біле	1	
		світло-жовте	2	Becky Towe
		світло-зелене	3	Ruby Mine
		пурпурово-червоне	4	Goldmine, Lizzy
33. PQ	Рослина: габітус VG(a)	компактний	1	Дєтство
		напіврозлогий	2	Туман
		розлогий	3	Тарас Шевченко
34. QL	Стебло: опушення VS(a)	відсутня	1	Рум’яний
		наявна	9	Голубая Отрада

1	2	3	4	5
35. PQ	Стебло: забарвлення під час повного цвітіння VS	жовто-зелене	1	Бєлий Мєдвєдь
		світло-зелене	2	Лавандне-Вольке
		зелене	3	Олімпіада
		темно-зелене	4	Дебют
		вишневе	5	
		вишнево-фіолетове	6	
36. (*) PQ	Листок: основне забарвлення під час цвітіння VS(a)	сірувато-зелене	1	Сірєнь Сірєнєвая
		зелене	2	Надєжда Павлова
		темно-зелене	3	Зільберлакс
		зелене з червонувато-бурим відтінком	4	Пугачов
37. (*) PQ	Листок: додаткове забарвлення у строкатолисткових сортів VS(a)	біле	1	Frosted Elegance
		жовте	2	Goldmine
		інше	3	
38. (*) QL	Листок: характер виявленнядодаткового забарвлення VS(a)	смужка по центру	1	
		облямівка по краю	2	Goldmine
		інше	3	
39. (*) QL	Листок: опушеннянижнього боку VS(a)	відсутнє	1	Міраж
		наявне	9	Сірєнь Сірєнєвая
40. (*) QL	Листок: положення стосовно стебла (у середній третині) VS(a)	спрямований доверху	1	Зільберлакс
		горизонтальне	2	Ігор Тальков
		спрямований донизу	3	Надєжда Павлова
41. (*) QL	Листок: вигляд у профіль VS(a)	увігнутий	1	Ігор Тальков
		плаский	2	Лаванден-Вольке
		випуклий	3	Надєжда Павлова
42. (*) QL	Листок: характер розміщення жилок VS(a)	незаглиблені	1	Вікінг
		заглиблені	2	Ріхард Зорге
43. (*) (+) QL	Суцвіття: форма VS(b)	овальна	1	Зільберлакс
		округла	2	Зефір, Амадей
		циліндрична	3	Шнеєпіраміде
		конічна	4	Набат
		конічна з виступом	5	Фестивальний
		плоска	6	Цвєт яблоні
44. (*) (+) QN	Суцвіття: діаметр VS(b)	малий	3	Машенька
		середній	5	Амадей
		великий	7	Успєх, Мішенька
45. (*) PQ	Квітка: забарвлення пуп'янка VS(c)	біле	1	Бєлий мєдвєдь
		рожеве	2	Дєтство
		малиново-червоне	3	RedFeelings
		синє	4	Облако
		фіолетове	5	Міраж

1	2	3	4	5
46. (*) QL	Квітка: тип розвитку віночка VS(c), (d)	недорозвинений	1	Empty Feelings
		деформований	2	Natural Feelings
		нормальний	3	Н.Щорс
47. QL (*) (+)	Квітка: розташування пелюсток у нормально сформованому віночку VS(d)	не перекриваються	1	Турмалін, Блюз
		слабко перекриваються	2	Дєтство
		дуже перекриваються	3	Успєх, Амадей
48. (*) (+) PQ	Квітка: профіль віночка VS(c)	увігнутий	1	
		плаский	2	Амадей
		вигнутий	3	
49. (*) PQ	Квітка: тип забарвлення верхнього боку VS(c)	одноколірний	1	Блюз
		двоколірний	2	Успех, Детство
		триколірний	3	
50. (*) PQ	Пелюстка: розподілзабарвлення у одноколірних сортів VS(d)	без посвітління	1	
		світліше біля кінчика	2	Владімір
		світліше в середині	3	Олєнька
		світліше біля основи	4	Вальс
51. (*) (+) PQ	Квітка: тип додаткового забарвлення у дво-триколірних сортів VS(c), (d)	кільце	1	Місс Ольга
		центр	2	Успєх
		штрихи	3	Стернимел
		цятки	4	Лєбьодушка
		тіні	5	Новінка
		мазки	6	Районант
52. QL	Квітка: стійкість забарвлення до вигорання VS(c), (d)	вигорає	1	Жарптіца
		слабко вигорає	2	Н.Щорс
		не вигорає	3	Набат
53. (*) (+) QL	Пелюстка: форма краю VS(d)	округла	1	Лаванден-вольке
		прямокутна	2	Фойєршпігель
		з виступом	3	
		з виїмкою	4	Районант
		хвиляста	5	Вальс
		гофрована	6	
54. QN	Рослина: час початку цвітіння MG(b)	дуже ранній	1	Амадей
		ранній	3	Зефір
		середній	5	Рум'яний
		пізній	7	Вінтермерхен
		дуже пізній	9	Фламенкуппель
55. QL	Квітка: характер оцвітини за відцвітання VG(c)	відпадає	1	Н.Щорс
		частково відпадає	2	Снєжний Шар
		повисає	3	Славянка
56. (*) QL	Рослина: плодоношення VG	відсутнє	1	Марія Шаронова
		наявне	9	Дєтство, Н.Щорс

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів флоксу волотистого

8.1 ***Пояснення до деяких ознак***

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a)Обстежують рослину і стебло, коли 50% квіток розкрились на першій волоті;

(b) Обстеження на листках за повного їхнього розвитку на середній частині квітучого стебла;

(c)Обстеження на квітках проводять на повністю розкритих 50% квіток;

(d) Обстеження пелюстки.

8.2 ***Пояснення до окремих ознак***

До 1. Рослина за висотою, см.

Висоту рослин вимірюють від поверхні ґрунту до верхівки суцвіття.

Низька– до 60, середня– 60–85, висока – понад 85.

До8. Листок: позиція найширшої частини.

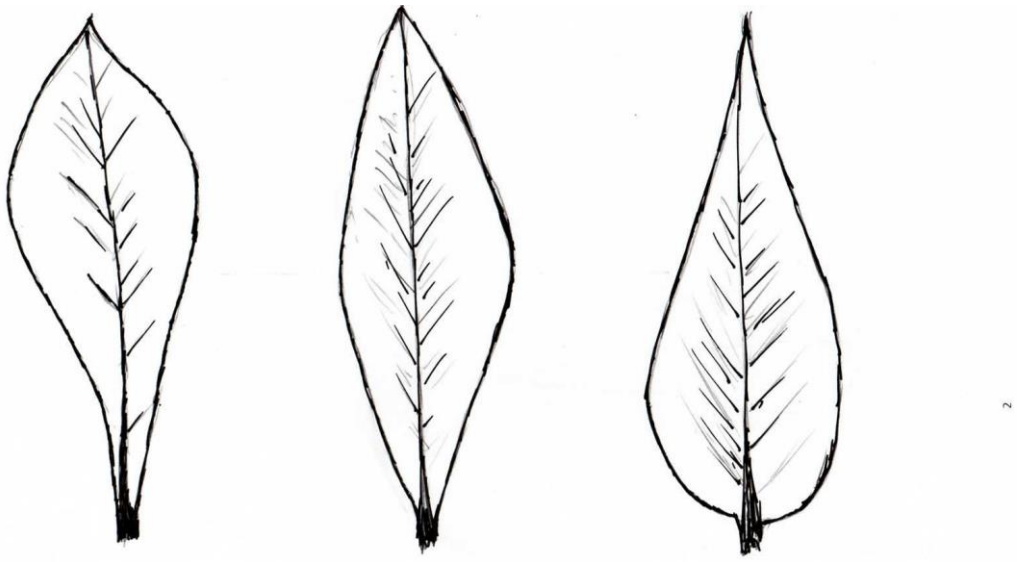

1 — У напрямку верхівки

2 — посередині

3 — у напрямку основи

До 10. Листок: форма верхівки.

1 — Загострена

2 — від загостреної до гострої

3 — гостра

До 20. Квітка: приквіток.

1 9

Відсутній наявний

До 21. Лійка віночка: за довжиною.
До 22. Лійка віночка: діаметр під пелюсткою.
До 23. Лійка віночка: переважаюче забарвлення.
До 24. Пелюстка: за довжиною.
До 25. Пелюстка: за шириною.
До 26. Пелюстка: форма.
До 27. Віночок: основне забарвлення верхнього боку (за виключенням вічка).

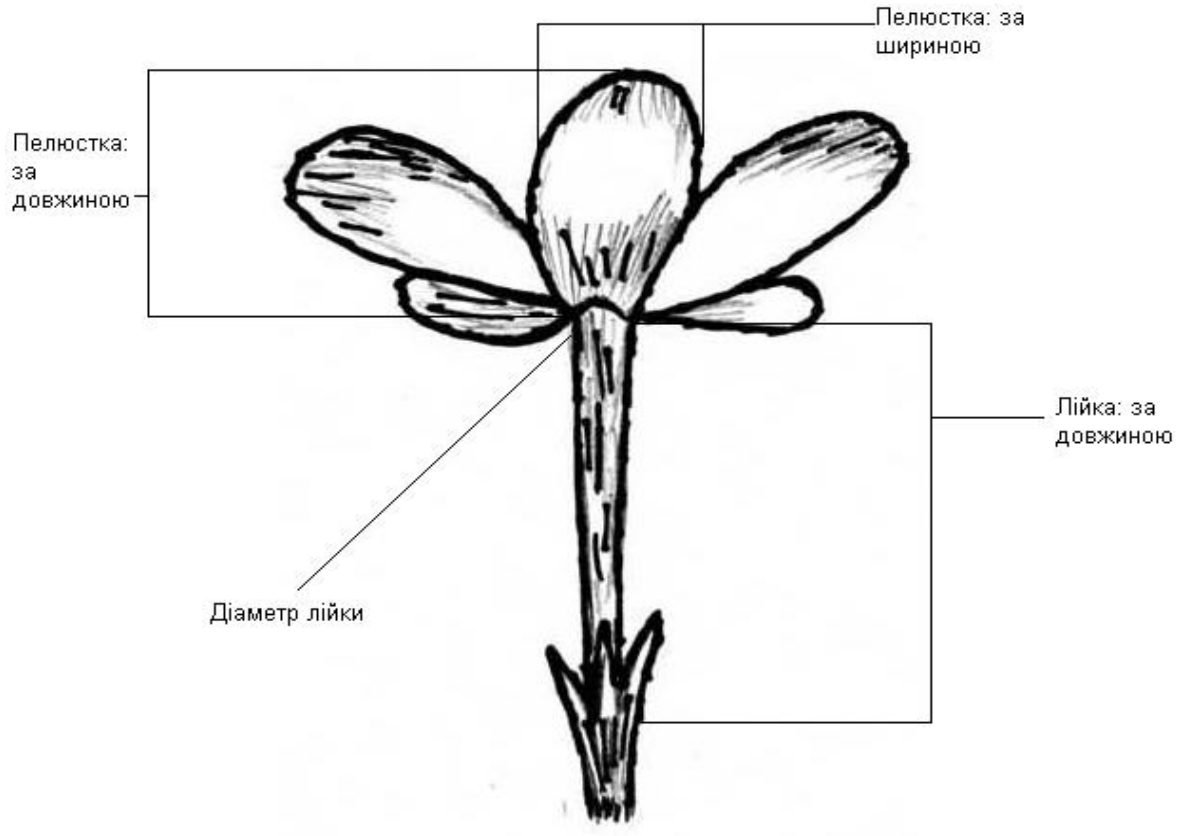

До 26. Пелюстка: форма.

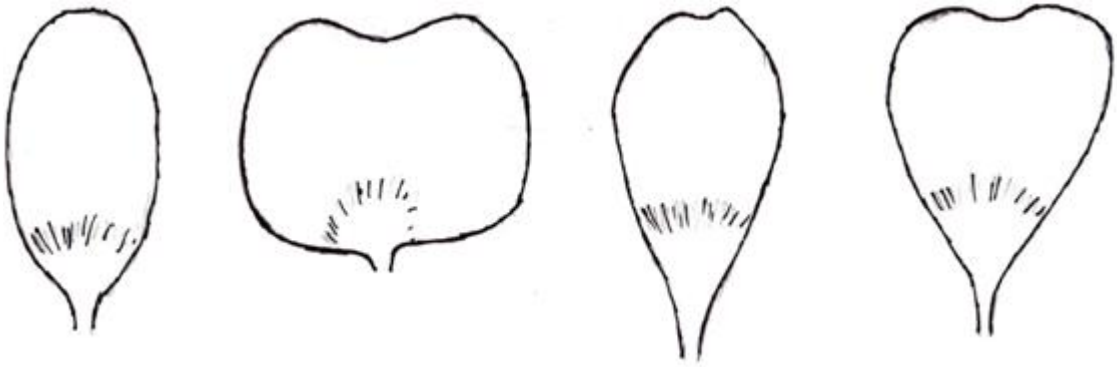

1	2	3	4
Еліптична	увігнута	оберненояйцеподібна	оберненодельтоподібна

До 29. Віночок: вічко.

Вічко

До 43. Суцвіття: форма.

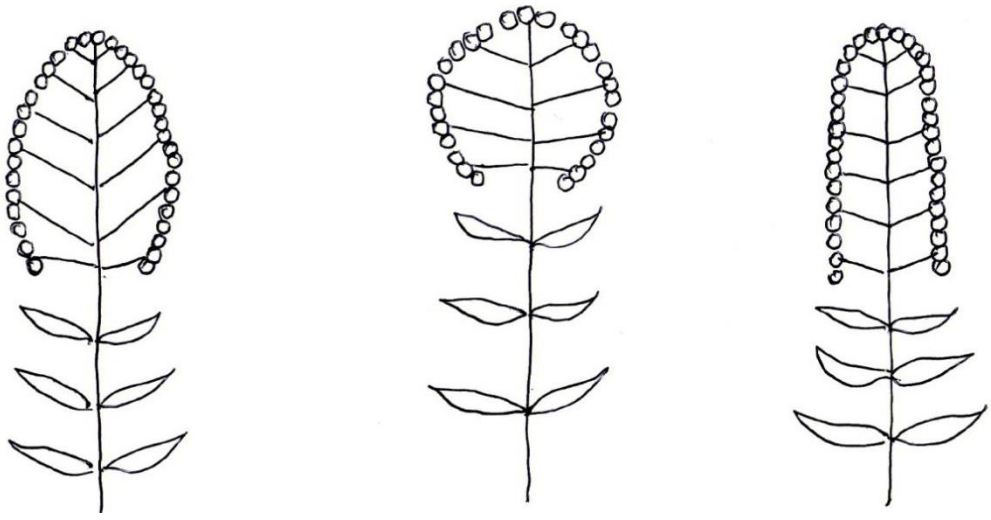

1	2	3
Овальна	округла	циліндрична

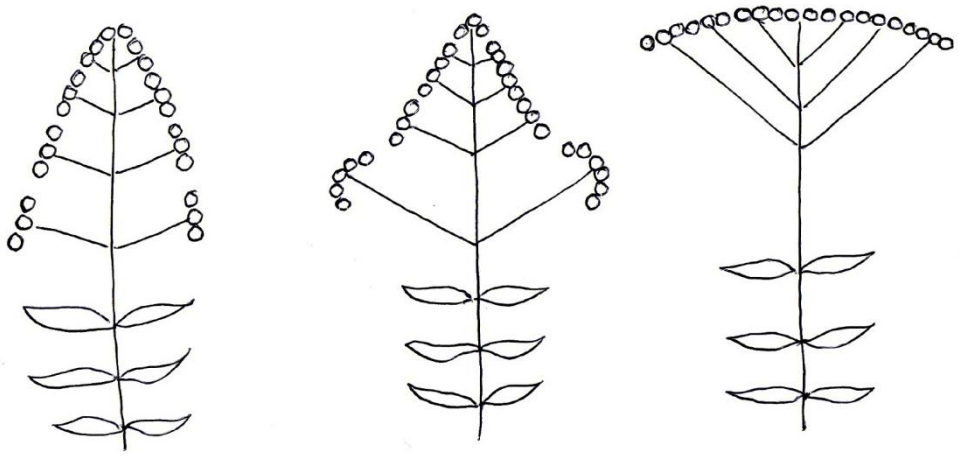

4 конічна

5 конічна з виступом

6 пласка

До 44. Суцвіття: діаметр, см.

Малий – до 15, середній – 15–20, великий – понад 20.

До 47. Квітка: розташування пелюсток у нормально сформованому віночку.

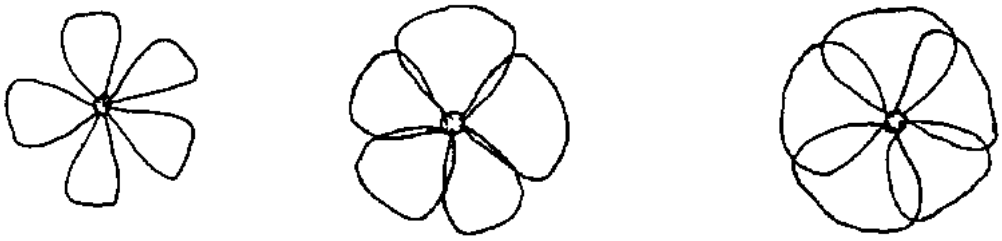

1 Не перекриваються

2 слабко перекриваються

3 дуже перекриваються

До 48. Квітка: профіль віночка.

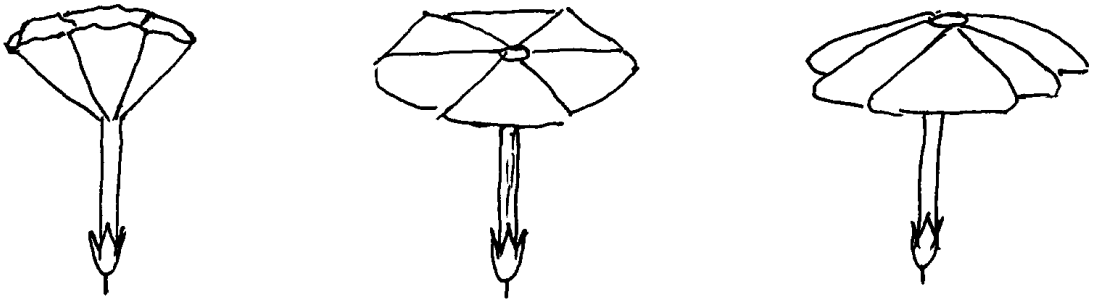

1 Увігнутий

2 плаский

3 вигнутий

До 51. Квітка: тип додаткового забарвлення у дво-триколірних сортів.

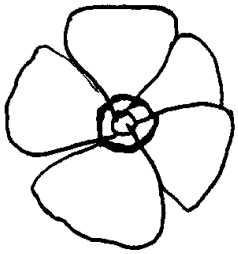

1
Кільце

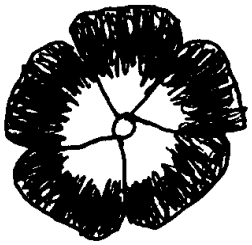

2
центр

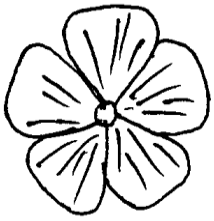

3
штрихи

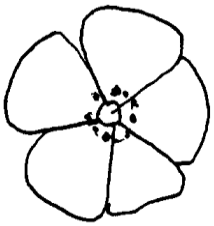

3
цятки

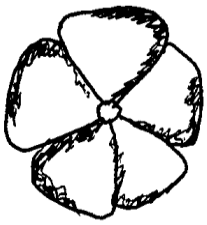

3
тіні

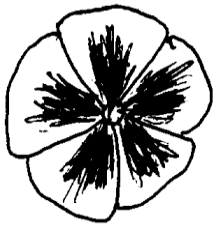

6
мазки

До 53. Пелюстка: форма краю.

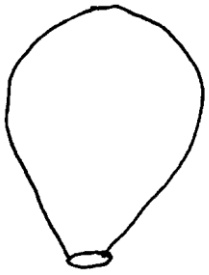

1
Округла

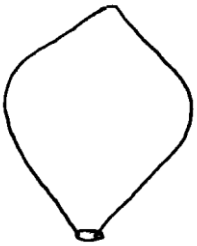

2
прямокутна

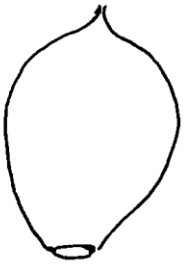

3
з виступом

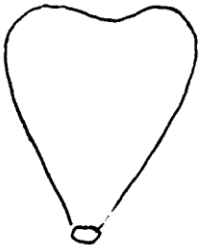

4
з виїмкою

5
хвиляста

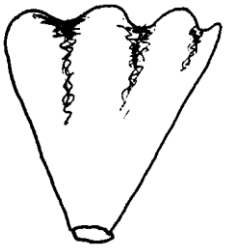

6
гофрована

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability ofPhlox (*Phlox paniculata*L.) (TG/257/1, UPOV) // Geneva. 2009-04-01. – 23 P. // URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg257.pdf

2. Былов В. Н. Основы сравнительной сортооценки декоративных растений // Интродукция и селекция цветочно-декоративных растений. – В. Н Былов. /М.: Наука, 1978 – С. 7-32.

3. Верещагина И. В. и др. Флоксы в Сибири / И. В. Верещагина, В. В. Рубцова, А. Ф. Чигаева, Ю. И. Хуторная /Новосибирск: Наука, 1969. 98 с.

4. Гаганов П. Г. Флоксы многолетние / П. Г. Гаганов /М.:ОГИЗ – Сельхозгиз, 1963.- 192 с.

5. Гайшун В. В. Флоксы / В. В. Гайшун /М.:Издательский Дом МСП, 2004.- 30 с.

6. Карписонова Р. А. Методика фенологических наблюдений за травянистыми многолетниками в Отделе флоры ГБС АН СССР // Методика фенологических наблюдений в ботанических садах СССР. Сб. статей. Отв.ред. П. И. Лапин, Р. А. Карписонова /М. 1972.- С.- 47-52.

7. Константинова Е. А. Флоксы. / Е. А. Константинова /М.: ЗАО «Фитон+», 2002. – 192 с.

8. Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Цветок / А. А. Федоров, З. Т. Артюшенко /Л.: Наука, 1975. – 349 с.

9. Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Соцветие / А. А. Федоров, З. Т. Артюшенко /Л.: Наука, 1979. – 295 с.

10. Марченко К. Д. Флокси. – К. Д. Харченко /Київ: «Наукова думка», 1975.- 158 с.

11. A-Z Encyclopedia of Garden Plants. Mananging Editor Jonathan Metcalf. – London: Dorling Kindersley, 1996. – 1080 p.

12. Horticultural Color Chart. - London: Royal Horticultural Society, 2001. – 202 p.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (1) з (3)	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Phlox paniculata* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Флокс волотистий**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5.Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	низька	Barfourteen	3 [ ]
		середня	Barnine, Новінка, Дєтство	5 [ ]
		висока	Landhochzeit, Набат	7 [ ]
5.2 (11)	Листок: строкатість	відсутня	Bartwentyeight, Lizzy	1 [ ]
		наявна	Becky Towe, Elisabeth	9 [ ]
5.3 (27)	Віночок: основне забарвлення верхнього боку (за виключенням вічка)	біле		1 [ ]
		рожеве		2 [ ]
		червоне		3 [ ]
		фіолетове		4 [ ]
		пурпурово-червоне		5 [ ]
		пурпурове		6 [ ]
		блакитне		7 [ ]
5.4 (29)	Віночок:вічко	відсутнє	Barthirtynine, Elisabeth	1 [ ]
		наявне	Becky Towe, Rubymine	9 [ ]
5.5 (43)	Суцвіття: форма	овальна	Зільберлакс	1 [ ]
		округла	Зефір, Амадей	2 [ ]
		циліндрична	Шнеєпіраміде	3 [ ]
		конічна	Набат	4 [ ]
		конічна з виступом	Фестивальний	5 [ ]
		плоска	Цвєт яблоні	6 [ ]
5.6 (47)	Квітка: розташування пелюсток у нормально сформованому віночку	не перекриваються	Турмалін, Блюз	1 [ ]
		слабко перекриваються	Дєтство	2 [ ]
		дуже перекриваються	Успєх, Амадей	3 [ ]

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка (3) з (3)	

Назва (и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака (и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак (и) **подібного** сорту (ів)	Опишіть виявлення ознак (и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»

(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976 Код UPOV:FORSY

Методика
проведення експертизи сортів форзиції (*Forsythia* Vahl)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Forsythia* Vahl.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалумає становити 12 рослин (2–3 річного віку).

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місце експертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 12 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 3,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

Методику розроблено: Кондратюк В. В., УІЕСР, 2005.

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин*** Експертизі підлягає щонайменше 12 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 12 рослин або частин 12 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених6 рослин або частин 6 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 12 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 рослин або частин 6 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 12 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Квітка: забарвлення (ознака 10);
- Квітка: розмір (ознака 11).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів форзиції

Ознаки		Ступенівиявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Кущ:за висотою MG	низький	3	Begatelle
		середній	5	
		високий	7	
2. QN	Кущ: за шириною MS	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
3. QN	Кущ: положення гілок у просторі VS	вертикальне	3	
		горизонтальне	5	
		обвисле	7	
4. QN	Кущ: швидкість росту VS	повільна	3	
		помірна	5	
		швидка	7	
5. QN	Стебло: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
6. QN	Листок: розмір MS	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
7. PQ	Листок: форма VS	ланцетна	1	
		яйцеподібно-ланцетна	2	
		яйцеподібна	3	
8. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
9. PQ	Листок: забарвлення восени VS	жовто-зелене	1	
		бронзово-червоне	2	
10. (*) PQ	Квітка: забарвлення VS	світло-жовте	1	Beatrix Farand
		жовте	2	Minigold
		золотисте	3	Spring Glory
11. (*) QN	Квітка: розмір MS	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	Minigold

8. Поснення до Таблиці ознак форзиції

Спеціальні пояснення відсутні.

9. Література

1. Определитель высших растений Украины / Доброчаева Д.Н., Котов М.И., Прокудин Ю.Н. и др. – 2 изд. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 244.

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Forsythia* Vahl	
1.2 Загальноприйнята назва	**Форзиція**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено тп поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.2 Сорти, що розмножують вегетативно

(a) живцювання [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (10)	Квітка: забарвлення	світло-жовте	Beatrix Farand	1[ ]
		жовте	Minigold	2[ ]
		золотисте	Spring Glory	3[ ]
5.2 (11)	Квітка: розмір	малий		3[ ]
		середній		5[ ]
		великий	Minigold	7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою (ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється відподібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8.Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку рослинитощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965.288 Код UPOV:FREES

Методика
проведення експертизи сортів фрезії (*Freesia* Eckl. ex Klatt.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Freesia* Eckl. ex Klatt., що розмножуються вегетативно.

2. Необхідний рослинний матеріал – бульбоцибулини

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, колий куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 40 бульбоцибулин з окружністю 5 см.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

*2.4*Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950(частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які проводять до кінця циклу вирощування.Кожне дослідження має включати щонайменше 40 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,25 × 0,25 м.

Використано документ UPOV TG/27/6, 1984.

*3.5**Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежновід типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Типвиявленняознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 40 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 40 рослин або частин 40 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 40 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомихза морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз 40 рослин допускаються дві нетипові.

*4.2.1*Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Квітка: за типом (ознака 17);
- Класифікація кольорових груп.

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку включено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів фрезії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Плоїдність	диплоїд	1	Romany
		тетраплоїд	2	Vacrona
		анеуплоїд	3	Miranda
2. (*) QN	Рослина: за довжиною MG	коротка	3	Blue Heaven
		середня	5	Himalaya
		довга	7	Midas
3. (*) QL	Листок: положення VS	пряме	1	Himalaya
		обвисле	2	Blue Heaven
4. (*) QN	Стебло: за довжиною (від верхньої бічної гілки до верхівки) MS	коротке	3	Clazina
		середнє	5	Midas
		довге	7	Pico, Vaduro
5. (*) QN	Стебло: за шириною (у тій же частині, що і для оз. 4) MS	вузьке	3	Pico, Yellow River
		середнє	5	Midas
		широке	7	Vabolo
6. (*) PQ	Стебло: характер поверхні VS	гладенька	1	Midas, Vacrona
		шерехата	2	Chloé
7. (*) QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	Clazina, Magdalena
		середній	5	Blue Heaven
		широкий	7	Midas
8. (*) QN	Суцвіття: за довжиною MS	коротке	3	Golden Promise
		середнє	5	Midas
		довге	7	Vabladi
9. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MG	мала	3	Varubi
		середня	5	Midas
		велика	7	Vabladi
10. (*) QN	Суцвіття: відстань між першою і другою квіткою MS	мала	3	Clazina, Magdalena
		середня	5	
		велика	7	Vacrona, Varandu
11. (*) QN	Суцвіття: відстань між другою і третьою квіткою MS	мала	3	Himalaya, Vayello
		середня	5	Midas
		велика	7	Elan, Vabella
12. (*) QL	Суцвіття: ступінь зигзагоподібності верхівки VS	низький	3	Blue Heaven, Fortune
		середній	5	Midas
		високий	7	Côte d'Azur, Varandu
13. (*) QL	Суцвіття: вигнутість верхівки VS	відсутня	1	Vabladi
		наявна	9	Fortune, Golden Promise, Himalaya

1	2	3	4	5
14. (*) QN	Суцвіття: кут між рядами квіток MS	відсутній або дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
		дуже великий	9	
15. (*) (+) QN	Суцвіття: кут відхилення на відстані ¾ від квітконоса MS	малий	3	Vabladi
		середній	5	Côte d'Azur
		великий	7	Varedo, Vesuvius
16. (*) (+) QN	Квіткова брунька: відношення довжина/ширина MS	мале	3	Rosamunde
		середнє	5	Golden Promise, Moya
		велике	7	Fortune, Varubi
17. (*) QL	Квітка: за типом VS	проста	1	Aurora
		напівповна	2	Aïda, Chloé
		повна	3	Himalaya
18. (+) QL	Приквіток: положення внутрішніх сегментів VS	напівпряме	3	
		майже горизонтальне	5	
		горизонтальне	7	
19. (*) (+) PQ	Приквіток: форма зовнішніх сегментів VS	еліптична	1	Red Fox
		округла	2	
		широкоеліптична	3	Vawilo
		оберненояйцеподібна	4	Blue Heaven
20. (*) (+) PQ	Приквіток: форма внутрішніх сегментів VS	еліптична	1	
		округла	2	President
		широкоеліптична	3	Zwethlana
		яйцеподібна	4	
		широкояйцеподібна	5	Red Fox
21. (*) (+) QL	Приквіток: внутрішні сегменти у розрізі VS	прямі	1	Vacrona
		вигнуті	2	Beethoven, Mont-martre
22. (*) (+) QL	Приквіток: вигини на внутрішніх сегментах VS	відсутні	1	Vacrona
		наявні	9	Morra
23. (*) (+) PQ	Приквіток: основне забарвлення внутрішнього боку бічних зовнішніх сегментів, VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
24. (*) (+) PQ	Приквіток: основне забарвлення внутрішнього боку посередині зовнішніх сегментів VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

1	2	3	4	5
25. (*) (+) PQ	Приквіток: забарвлення внутрішнього боку бічних внутрішніх сегментів VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) (+) PQ	Приквіток: забарвлення внутрішнього боку посередині внутрішніх сегментів, VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
27. (*) (+) QN	Приквіток: розмір плями (внутрішній бік) MS	відсутня або дуже малий	1	Demeter
		малий	3	Morra
		середній	5	Christina
		великий	7	Varandu
		дуже великий	9	
28. (*) (+) PQ	Приквіток: забарвлення плями (внутрішній бік) VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (*) (+) QL	Приквіток: відкритість горловини VS	мала	3	Christina
		помірна	5	Midas
		велика	7	Vavecrem
30. (*) (+) PQ	Приквіток: основне забарвлення зовнішнього боку горловини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. (*) (+) PQ	Приквіток: основне забарвлення внутрішнього боку горловини VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
32. (*) (+) QL	Приквіток: штрихуватість на вентральній частині всередені горловини VS	відсутня або дуже слабка	1	Demeter
		слабка	3	Blue Heaven, Pico
		середня	5	Varubi
		сильна	7	Venus
		дуже сильна	9	
33. (*) (+) QN	Приквіток: трубка за довжиною MS	коротка	3	Vesuvius
		середня	5	Vacrona
		довга	7	Pico
34. (*) PQ	Тичинка: основне забарвлення тичинкової нитки, VS	біле	1	Iceberg, Pico Vacrona
		жовте	2	Côte d'Azur
		блакитне	3	Fortune, Midas
35. (*) PQ	Пиляк: основне забарвлення продиху (зразу після розкриття), VS	біле	1	Pico
		фіолетове	2	Côte d'Azur
36. (*) PQ	Стовпчик: основне забарвлення VS	біле	1	Iceberg
		жовте	2	Côte d'Azur
		блакитне	3	Midas

1	2	3	4	5
37. (*) QL	Приймочка: положення відносно тичинок (час: як для 35) VS	на одному рівні	1	Fortune
		вище	2	Côte d'Azur Blue Heaven
38. (*) QN	Приймочка: частки за довжиною MS	короткі	3	Midas
		середні	5	Varubi
		довгі	7	Victoria
39. (*) QL	Приймочка: зовнішній прояв часток VS	витончений	1	Victoria
		помірний	2	Midas
		грубий	3	Red Star
40. (*) PQ	Приймочка: забарвлення порівняно з верхньою частиною стовпчика (час: як для 35) VS	світліше	1	Demeter
		однакове	2	Pico
		темніше	3	Red Fox
41. (*) QN	Бульбоцибулина: відношення довжина/діаметр MS	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів фрезії

До 15. Суцвіття: кут відхилення на відстані ¾ від квітконоса.

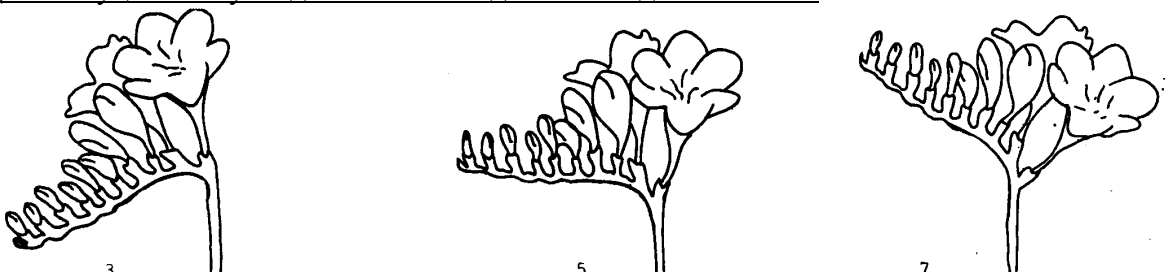

3 Малий

5 середній

7 великий

До 18–33. Приквіток: поздовжній розріз квітки (верхньої).

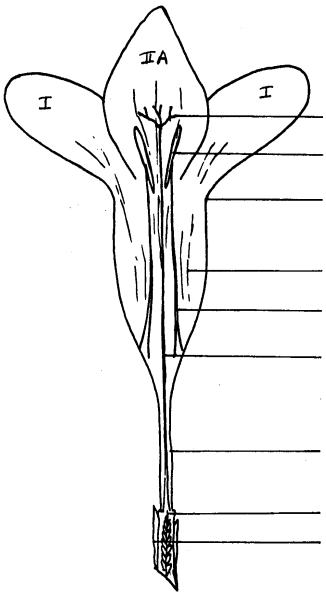

Приймочка
Пиляк
Відкритість горловини
Горловина
Тичинкова нитка
Стовпчик
Трубка
Зав’язь
Чашечка

Вид квітки зверху

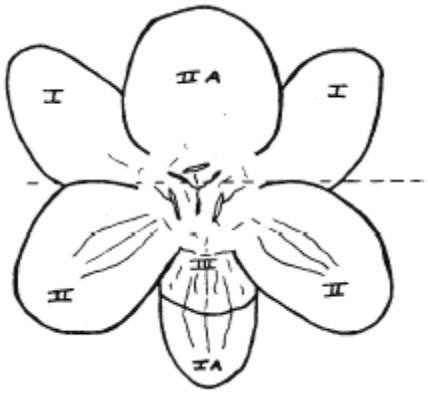

Дорсальна частина віночка

Вентральна частина віночка

I– бічні зовнішні сегменти
IA – центральний зовнішній сегмент
II – бічні внутрішні сегменти
IIA – центральний внутрішній сегмент
III – пляма.

Класифікація за групами кольорів квітки фрезії

Групи кольорів	**Сорти-еталони**	**Коди**
Білі	Iceberg, Pico	1
кремові	Vacrona	2
світло-жовті	Demeter	3
жовті	Himalaya	4
темно-жовті	Prince of Orange	5
оранжеві	Varubi	6
рожеві	Venus	7
червоні	Vadura	8
фіолетово-червоні	Elan	9
фіолетові	Vaparos	10
блакитно-фіолетові	Shocking Blue	11
блакитні	Côte d'Azur	12

9. Література

1. TG/27/6 UPOV International union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Freesie (*Freesia* Eckl. exKlatt) / Geneva. 1984-11-07. – 22 P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg027.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разоміз заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Freesia* Eckl. ex Klatt.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Фрезія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) бульбоцибулинами [ ]

(b) розмноження *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках відноситься до відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (17)	Квітка: за типом	проста	Aurora	1[ ]
		напівповна	Aïda, Chloé	2[ ]
		повна	Himalaya	3[ ]
5.2	Класифікація кольорових груп	білі	Iceberg, Pico	1 [ ]
		кремові	Vacrona	2 [ ]
		світло-жовті	Demeter	3 [ ]
		жовті	Himalaya	4 [ ]
		темно-жовті	Prince of Orange	5 [ ]
		оранжеві	Varubi	6 [ ]
		рожеві	Venus	7 [ ]
		червоні	Vadura	8 [ ]
		фіолетово-червоні	Elan	9 [ ]
		фіолетові	Vaparos	10 [ ]
		блакитно-фіолетові	Shocking Blue	11 [ ]
		блакитні	Côte d'Azur	12 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими)Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослинитощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.976.3 Код UPOV: CHANM

МЕТОДИКА
проведення експертизи сортів роду Хеномелесу (*Chaenomeles* Lindl.) на відмінність, однорідність і стабільність групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду Хеномелесу (*Chaenomeles* Lindl.).

2. Необхідний рослинний матеріал – саджанці дворічного віку

1)Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість рослинного матеріалу на один пункт дослідження закладу експертизи має становити 10 однорічних щеплених або дворічних кореневласних саджанців.

3)Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) Тривалість експертизи. Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій цикл.

*2) Місце експертизи.*Експертизу проводять у двох пунктах дослідження закладу експертизи (основному та додатковому).

3) Умови для проведення експертизи. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

4) План експертизи. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 10 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 3,0 × 1,0 м

5) Метод дослідження. Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ).

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*6) Кількість рослин / частин рослин.*Експертизі підлягає щонайменше 10 рослини.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 10 рослин або частин 10 рослин;

---

*Методику розробили: Меженський В.М., д-р с.-г. наук, Костенко Н. П., канд. с.-г. наук УІЕСР, 2019.

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 10 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для оцінки відмінності і формування групи подібних сортів.

1) Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1 % за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з 10 рослин допускаєтьсяодна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– рослина: за висотою (ознака 2);

– квітка: основне забарвлення внутрішнього боку пелюсток (ознака 17);

– рослина: час достигання плодів (ознака 42).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів роду Хеномелесу

Назва ознаки		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. (*) (+) PQ	Рослина: габітус VG 1	прямий	1	Вітамінний, Ґолд Каліф, Каліф
		напівпрямий	3	Тамара, Цитриновий
		розлогий	5	Ніколай, Ніна
		сланкий	7	
2. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MS 1	дуже низька	1	
		низька	3	Вітамінний, Ніколай, Ніна
		середня	5	Максим, Помаранчевий
		висока	7	Ґолд Каліф, Тамара, Караваєвський
		дуже висока	9	
3. (*) PQ	Пагін:епідерміс на однорічному пагоні VG4	голий	1	Ґолд Каліф, Тамара
		опушений	2	
		шорстко повстистий	3	Ніколай, Ніна,
4. PQ	Пагін: епідерміс на дворічному пагоні VG4	голий	1	Ґолд Каліф, Тамара
		бородавчастий	2	Ніколай, Ніна
5. (*) (+) QN	Пагін: кількість колючок на однорічному пагоні VG, 4	відсутні	1	Ніколай, Ніна, Тамара
		мала	3	Вітамінний, Помаранчевий
		середня	5	
		велика	7	Караваєвський
6. (+) QL	Колючки: спурові VG 4	відсутні	1	Максим
		наявні	9	Ґолд Каліф, Каліф
7. (*) (+) PQ	Листок: за формою VG 3	вузькоеліптичний	1	
		еліптичний	2	Ґолд Каліф, Каліф, Помаранчевий
		широкоеліптичний	3	
		оберненояйцепо-дібний	4	Ніколай, Ніна, Помаранчевий
8. (*) (+) QN	Листок: за довжиною MS 3	короткий	3	Амфора, Караваєвський, Ніна
		середній	5	Помаранчевий, Тамара
		довгий	7	Вітамінний, Ґолд Каліф, Цитриновий
9. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS 3	вузький	3	
		середній	5	Ґолд Каліф, Максим, Тамара
		широкий	7	Вітамінний, Помаранчевий, Цитриновий

1	2	3	4	5
10. (+) QN	Листок: форма верхівки MS 3	загострена	1	Помаранчевий
		гостра	2	Амфора, Ґолд Каліф, Тамара
		тупа	3	Караваєвський, Ніколай, Ніна
11. (+) PQ	Листок: край листкової пластинки MS 3	городчастий	1	Амфора, Караваєвський, Ніколай
		городчасто-пилчастий	2	Тамара, Цитриновий
		пильчастий	3	Витамінний Помаранчевий, Тамара
		подвійнопилчастий	4	Максим
		війчастий	5	
		майже цілокраїй	6	
12. (*) (+) QN	Квітка: за типом (кількість пелюсток) MS 2	проста	3	Вітамінний, Караваєвський, Тамара
		напівповна	5	Помаранчевий
		повна	7	Rubra Plena
13. (+) QN	Квітка: діаметр MS 2	малий	3	
		середній	5	Вітамінний, Караваєвський
		великий	7	
14. (+) QN	Квітка: пелюстки за шириною MS 2	вузькі	3	
		середні	5	
		широкі	7	Ґолд Каліф, Максим, Тамара
15. (+) PQ	Квітка: форма пелюсток VS 2	яйцеподібна	1	Ніколай, Ніна
		округла	2	Тамара
		широколопатева	3	
		інша	4	
16. (*) (+) PQ	Квітка: розташування пелюсток віночка в просторі VS 2	вільне	1	
		торкаються	2	Максим, Ніколай, Ніна
		перекриваються	3	Ґолд Каліф, Каліф, Тамара
17. (*) (+) PQ	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку пелюсток VG 2	біле	1	Ґолд Каліф, Каліф
		кремувате	2	
		світло-рожеве	3	Помаранчевий, Цитриновий
		темно-рожеве	4	Вітамінний
		помаранчево-червоне	5	Караваєвський, Ніколай, Ніна
		червоне	6	Тамара
		темно-червоне	7	Rubra Plena
		різнобарвне	8	
		інше	9	

1	2	3	4	5
18. (+) QL	Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюсток VG 2	біле	1	Nivalis, Святковий
		кремувате	2	
		світло-рожеве	3	Помаранчевий, Цитриновий
		темно-рожеве	4	Вітамінний
		помаранчево-червоне	5	Караваєвський, Ніколай, Ніна
		червоне	6	Тамара
		темно-червоне	7	Rubra Plena
		різнобарвне	8	Ґолд Каліф, Каліф, Максим
		інше	9	
19. (+) QL	Квітка: хвилястість краю пелюсток MS, 2	відсутня	1	Ґолд Каліф, Максим, Тамара
		наявна	9	
20. (*) (+) QL	Квітка: наявність квіток певного функціонального призначення MS 2	відсутні	1	Ґолд Каліф, Максим, Тамара
		наявніфункціонально чоловічі квітки	2	
		наявніфункціонально жіночі квітки	3	
21. (*) (+) QN	Квітка: кількість недосконалих квіток MS, 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
		дуже велика	9	
22. (*) (+) PQ	Плід: форма VS 4	плескато-куляста	1	Вітамінний
		куляста	2	Ніна, Ніколай
		еліпсоподібна	3	Ґолд Каліф, Цитриновий
		циліндрична	4	Караваєвський
		яйцеподібна	5	Помаранчевий
		оберненояйцепо-дібна	6	
		грушоподібна	7	
		оберненогрушопо-дібна	8	
		неправильна	9	
23. (*) (+) QN	Плід: маса MS 4	дуже мала	1	
		від дуже малої до малої	2	
		мала	3	
		від малої до середньої	4	
		середня	5	Караваєвський, Ніна, Помаранчевий
		від середньої до великої	6	Вітамінний, Ґолд Каліф, Тамара
		велика	7	

1	2	3	4	5
		від великої до дуже великої	8	
		дуже велика	9	
24. (*) (+) QL	Плід: будова верхівки VS 4	чашечка висихає не сформувавши обідка	1	Ґолд Каліф, Тамара
		чашечка розрослася в помітний обідок	2	
		наявний пупок	3	Umbilicata
25. QN	Плід: верхівка пупка MS, 4	гостра	1	Помаранчевий
		тупа	2	Вітамінний
26. (+) QN	Плід: блюдце за шириною MS, 4	мале	3	Тамара
		середнє	5	Вітамінний
		велике	7	Караваєвський
27. (+) PQ	Плід: характер поверхні VS, 4	гладенький	1	Ґолд Каліф, Тамара
		бугруватий	2	Ніна
		бугристий	3	
28. (*) (+) PQ	Плід: основне забарвлення VS 4	зелене	1	Караваєвський
		жовте	2	Вітамінний, Ніна, Тамара
		помаранчеве	3	Помаранчевий
29. (*) QL	Плід: наявність покривного забарвлення VS, 4	відсутнє	1	Вітамінний, Ґолд Каліф, Тамара
		наявне	9	
30. (*) PQ	Плід: покривне забарвлення VS, 4	червоне	1	
		брунатне	2	
		інше	3	
31. (+) QN	Плід: площа покривного забарвлення VS, 4	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
32. (+) PQ	Плід: липкість шкірочки VS 4	відсутня	1	Вітамінний
		слабка	2	Караваєвський, Ніна
		сильна	3	Ґолд Каліф, Тамара
33. (*) (+) QN	Плід: легкість відриву від гілочки VS 4	дуже легка	1	Максим
		легка	3	Ґолд Каліф, Тамара
		середня	5	Ніколай, Ніна
		важка	7	
		дуже важка	9	
34. (*) (+) QN	Плід: товщина м'якуша MS 4	дуже тонка	1	
		тонка	3	
		середня	5	Ніна, Ніколай
		товста	7	Ґолд Каліф, Тамара
		дуже товста	9	

1	2	3	4	5
35. (+) QN	Плід: індекс культурності MS 4	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	Ґолд Каліф, Ніна, Ніколай
		високий	7	Тамара
		дуже високий	9	
36. (+) QN	Плід: уміст м'якуша MS 4	дуже малий	1	
		малий	3	
		середній	5	Вітамінний, Ніна, Ґолд Каліф
		високий	7	Ніколай, Тамара
		дуже високий	9	
37. (*) (+) PQ	Плід: забарвлення м’якуша VS 4	біле	1	Караваєвський
		жовтувате	2	Цитриновий
		зеленувате	3	Тамара
		помаранчеве	4	Помаранчевий
38. (*) (+) QN	Насінини: кількість MS 4	дуже мала	1	
		мала	3	
		середня	5	Вітамінний, Помаранчевий, Тамара
		велика	7	Ґолд Каліф, Максим,
		дуже велика	9	
39. (+) PQ	Насінина: форма VG 4	яйцеподібна	1	Вітамінний, Ніна, Тамара
		кеглеподібна	2	
		клиноподібна	3	
40. (*) (+) QN	Насіння: маса 1000 шт. MS 3	дуже мала		
		мала	3	
		середня	5	Ніколай, Ніна
		велика	7	Ґолд Каліф, Каліф
		дуже велика	9	
41. (*) QN	Рослина: час початку цвітіння MG 2	ранній	3	Ніколай, Ніна
		середній	5	Максім
		пізній	7	Каліф
42. (*) QN	Рослина: час достигання плодів MG 4	дуже ранній	1	
		ранній	3	Ніна, Тамара
		середній	5	Ґолд Каліф
		пізній	7	Каліф
		дуже пізній	9	Караваєвський

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів роду Хеномелесу

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано робити обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	зимовий спокій
2	повне цвітіння
3	повністю розвинені листки
4	технічна стиглість плодів

Загальний вигляд куща

До 1. Рослина: габітус

1– прямий 2 – напівпрямий 3 – розлогий 4 – сланкий

До 2. Рослина: за висотою, м

Дуже низька < 0,5; низька –0,5–1,0; середня – 1,1–1,5; висока –1,6–2,0, дуже висока ≥ 2,1.

До 5. Пагін: кількість колючок на однорічному пагоні, шт

Обраховують у другій половині вегетації рослини на верхній частині пагона завдовжки 10 см, виключаючи верхівкову частину завдовжки 5 см.

Відсутні; мала кількість – 1; середня – 2–3; велика – ≥4.

3 – мала

7 –велика

До 6. Колючки: спурові

Колючки на верхівках вкорочених бокових пагонів.

9 – наявні

До 7. Листок: за формою

Визначають на чергових листках у середній частині довгих пагонів (на коротких пагонах листки зібрані в пучки).

1 вузько-еліптичний

2 еліптичний

3 широко-еліптичний

4 обернено-яйцеподібний

До 8. Листок: за довжиною, см.

Вимірюють у середній частині довгого пагона. Довжина листка складається з довжини листкової пластинки і довжини черешка.

Короткий < 5, середній – 5–8, довгий – > 8.

До 9. Листок: за шириною, см.

Вимірюють у середній частині довгого погона. Ширину вимірюють у найширшій частині листка.

Вузький – < 1,5; середній – 1,5–2,5; широкий – > 2,5.

До 10. Листок: форма верхівки

1 – загострена

2 – гостра

3 – тупа

До 11. Листок: край листкової пластинки

1 – городчастий

2 – городчасто-пильчастий

3 – пилчастий

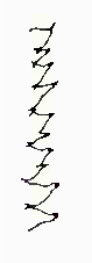

4 – подвійно-пилчастий

5 – війчастий

До 12. Квітка: за типом (кількість пелюсток), шт.

Вимірюється на квітці, що повністю розкрилася і пелюстки якої наблизилися до горизонтального розташування в просторі, а частина пиляків взагалі ще не розтріскалася. У махрових квітках недорозвинені пелюстки не рахують.

Проста – 5, напівповна – 6–10, повна >10.

1 – проста

2 – напівповна

3 – повна

До 13 Квітка: діаметр, см

Виміри проводять, як у ознаці 12.

Мала < 3,5, середня – 3,5–4,5, велика > 4,5.

До 14. Квітка: пелюстки за шириною, см

Виміри проводять, як у ознаці 12.
вузькі < 1; середні – 1–2; широкі >2.

3 –вузькі

5 – середні

7 – широкі

До 15. Квітка: форма пелюсток
Виміри проводять, як у ознаці 12.

1 – яйцеподібна

2 – округла

3 – широколопатева

До 16. Квітка: розташування пелюсток віночка в просторі
Виміри проводять, як у ознаці 12.

1 – вільне

2 – торкаються

3 – перекриваються

До 17. Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку пелюсток
Виміри проводять, як у ознаці 12.

1 – біле

2 – кремувате

3 – світло-рожеве

4 – темно-рожеве

5 – помаранчево-червоне

6 – червоне

7 – темно-червоне

8 – різнобарвне

До 18. Квітка: забарвлення зовнішнього боку пелюсток

Виміри проводять, як у ознаці 12.

1 – біле

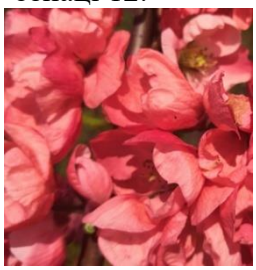

5 – помаранчево-червоне

6 – червоне

8 – різнобарвне

До 19. Квітка: хвилястість краю пелюсток

1 – відсутня

9 – наявна

До 20. Квітка: наявність квіток певного функціонального призначення
Функціонально чоловічі квітки (з недорозвиненими маточками та насінними камерами) можна вирізнити, як правило, за чашоподібною формою чашечки, тоді як двостатеві квітки мають видовжену чашечку. У функціонально жіночих квіток пиляки відсутні чи недорозвинені та містять нежиттєздатний пилок.

1 – відсутні

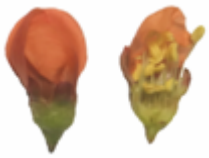

2 – наявні функціонально чоловічі квітки

3 – наявні функціональні жіночі квітки

До 21. Квітка: кількість недосконалих квіток, %
Обраховують не менше 10 квіток з кожної рослини.
Мала ≤ 25 %, середня – 26–50 %; велика – 51–75 %; дуже велика >75 %.
До 22. Плід: форма

1 – плескато-куляста

2 –куляста

3 –еліпсоподібна

4 –циліндрична

5 – яйцеподібна

6 –обернено–яйцеподібна

7 –грушоподібна

8 –обернено–грушоподібна

9 – неправильна

До 23. Плід: маса, г

Дуже мала < 16; від дуже малої до малої – 16–25; мала – 26–40; від малої до середньої – 41–60; середня – 61–90; від середньої до великої – 91–130; велика – 131–190; від великої до дуже великої – 191–270; дуже велика >270.

До 24. Плід: будова верхівки

Формування плода хеномелесу може відбуватися у троякий спосіб:

– чашечка засихає і відпадає;

– основа стовпчиків разом з іншими частинами квітки розростаються в помітний обідок;

– основа стовпчиків формує виразний пупок різних розмірів і форми.

1 – чашечка висихає не сформувавши обідка

2 – чашечка розрослася в помітний обідок

3 – наявний пупок

До 26. Плід: блюдце за шириною, мм

Мале < 6; середнє – 6–10; велике > 10.

До 27. Плід: характер поверхні

1 – гладенький

2 – бугруватий

3 – бугристий

До 28. Плід: основне забарвлення

1 – зелене

2 –жовте

3 – помаранчеве

До 31. Плід: площа покривного забарвлення

Мала < 25 %; середня – 25–50 %; велика >50 %.

3 – мала

5 – середня

7 – велика

До 32. Плід: липкість шкірочки

За відсутності кутикули (воскового шару) шкірочка стиглого плоду суха; ступень розвитку кутикули впливає на липкість шкірочки, що коливається від слабкої до сильної.

До 33. Плід: легкість відриву від гілочки

Дуже легка – настільки, що стиглі плоди самі обпадають; легка – легко обриваються; середня – обриваються з середнім зусиллям; важка – важко обриваються; дуже важка – практично не можна відірвати не пошкодивши гілку.

До 34. Плід: товщина м'якуша, мм

Товщину м'якуша вимірюють на поперечних перерізах 50 плодів (по 5 типових з кожної рослини), як зменшену вдвічі різницю між діаметром плода і діаметром сердечка (насінних камер) за результатами двох вимірювань у взаємоперпендикуляпних напрямках по кожному плоду.

Дуже тонка < 8; тонка – 8–10; середня – 11–13; товста – 14 –16; дуже товста > 16.

До 35. Плід: індекс культурності

Визначають як відношення середнього діаметра плода до середнього діаметра сердечка (насінних камер) за результатами двох вимірювань у взаємоперпендикуляпних напрямках 50 плодів (по 5 типових з кожної рослини).

Дуже малий < 1,6; 3 – малий 1,6–1,8, 5 – середній –1,9–2,1; 7 – великий 2,2–2,4; 9 – дуже великий > 2,4.

1 – дуже малий 3 – малий 5 –середній 7 – великий 9 – дуже великий

До 36. Плід: уміст м'якуша, %
Дуже малий < 83; малий – 83–87; середній – 88–92; високий – 93–97; дуже високий > 97.
До 37. Плід: забарвлення м’якуша

1 – біле 2 – жовтувате 3 – зеленувате 4 – помаранчеве

До 38. Насінини: кількість, шт
Дуже мала < 21; мала – 21–50; середня – 51–80, велика 81–110, дуже велика > 110.
До 39. Насінина: форма

1 – яйцеподібна 2 – кеглеподібна 3 – клиноподібна
До 40. Насіння: маса 1000 шт., г
Зважують сухе насіння.
Дуже мала < 20, мала – 21–30, середня – 31–40, велика – 41-50, дуже велика >50.

9. Література

1. Долматов Е. А. Хеномелес. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Е. Н Седов, Т. П. Огольцова. Орел : ВНИИСПК, 1999. С. 473–480.

2. Клименко С. В., Меженський В. М. Походження сортів хеномелеса (*Chaenomeles*Lindl.) української селекції. Інтродукція рослин. 2013. № 4. С. 25–30.

3. Меженский В. Н. Шкалы для оценки качества плодов хеномелеса. Состояние и перспективы развития редких садовых культур в СССР : сб. науч. тр. / ВНИИ садоводства. Мичуринск, 1989. Вып. 53. С. 117–119.

4. Меженський В. М. Еволюційні зміни при селекційному покращенні хеномелесу як плодової культури. Автохтонні та інтродуковані рослини : зб. наук. праць / Нац. дендрол. парк "Софіївка". 2009. Вип. 5. С. 126–132.
5. Методика проведення експертизи сортів хеномелесу японської (*Chaenomeles japonica* (Thunb.) Lindl.)на відмінність, однорідність і стабільність / Андрющенко А. В., Кривицький К. М., Клименко С. В. Методика проведення експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність та стабільність (ВОС-тест). Декоративні / С. О. Ткачик (наук. ред.). Вінниця : Нілан-ЛТД, 2016. С. 995–1005.
6. Сорокопудов В. Н., Куклина А. Г. Хеномелес (*Chaenomeles*Lindl.): методика проведения испытаний на отличимость, однородность и стабильность. Селекция, семеноводство и генетика. 2015. № 4. С. 33–37.
7. Mezhenskij V. N. Variability of fruit quality characters in collections and selection of genotypes for breeding *Chaenomeles* as a fruit crop. Problems of fruit plant breeding / Latv. Univ. Agricult. Jelgava, 1996. P. 176–181.
8. Rumpunen K., Kviklys D., Kauppinen S., Ruisa S., Tigerstedt P.M.A. Breeding strategies for the fruit crop Japanese Quince (*Chaenomeles japonica*). Japanese Quince: Potential Fruit Crop for Northern Europe. Final Report FAIR-CT97-3894 / K. Rumpunnen (ed.). Alnarp : Swedish Univ. Agr. Sc., 2003. P. 59–80.
9. Weber C.The genus *Chaenomeles* (Rosaceae). J. Arnold. Arbor. 1964. Vol. 45, No. 2. P. 161–205; No. 3. P. 302–345.
10. Zang D., Ma Y., Du S., Sun J. Development of guideline for ethe conduct of test for distinctness, uniformity and stability of *Chaenomeles* new varieties. Scientia Silvae Sinica. 2011. Vol. 47. No. 6. P. 64–69.

10. Технічна анкета

Номер заявки

(не заповнюється заявником)
Annex to Application
(not to be filled in by the applicant)

ТЕХНІЧНААНКЕТА СОРТУ
TECHNICAL QUESTIONNAIREVARIETY

Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикоюпроведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.
Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.
In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.

1.Предмет Технічної анкети
1. Subject of the Technical Questionnaire

1.1. Ботанічний таксон (вид)
(латинською мовою)
1.1 Botanical name species
(in Latin Language)

Chaenomeles Lindl.

(вказати вид) (indicate species)

1.2. Ботанічний таксон (вид)
(українською мовою)
1.2 Botanical name species
(in Ukrainian Language)

Хеномелес

(вказати вид) (indicate species)

2. Заявник(и)
2. Applicant(s)

Прізвище, ім'я, по батькові (найменування)
Name (denomination)

Автор(и)
Autor(s)

3. Назва сорту
3. Varietydenomination

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту
4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety

4.1. Схема селекції
4.1. Breeding scheme

Сорт, одержаний в результаті:
Variety resulting from:

4.1.1. схрещування
crossing

а)контрольованесхрещування ☐
a) controlled cross

(точно вказати батьківські сорти)
(pleasestateparent varieties)

б) частково відоме схрещування ☐
b) partiallyknowncross

(вказати відомий батьківський сорт(и))
(please state known parent variety(ies))

в) невідоме схрещування ☐
v) unknowncross

4.1.2. мутація ☐
mutation
(визначити батьківський сорт) (please state parent variety) _____

4.1.3.виявленнятаполіпшення ☐
discovery and development
(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(please state where and when discovered and how developed) _____

4.1.4. інше ☐
other
(надати деталі)
(pleaseprovidedetails) _____

4.2. Методрозмноженнясорту:
method of propagating the variety

4.2.1.сорти, щорозмножуютьсянасінням
seed-propagated varieties

а) самозапилення ☐
a) self-pollination

б) перехреснезапилення
b) cross-pollination

популяція ☐
population

синтетичний сорт ☐
synthetic variety

в) гібрид ☐
c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:
In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші ☐
d) other
(надатидетальнуінформацію)
(please provide details) _____

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
vegetativepropagation

а) живці ☐
a) cuttings

б) розмноження*in vitro* ☐
b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) ☐
c) other (statemethod) _____

4.2.3. інші ☐
other
(надатидетальнуінформацію)
(pleaseprovidedetails) _____

5. Ознакисорту
Variety characteristis

Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (2)	Рослина: за висотою Plant: height	дуже низька very low		1 ☐
		низька low	Вітамінний, Ніколай, Ніна	3 ☐
		середня medium	Максим, Помаранчевий	5 ☐
		висока high	Ґолд Каліф, Тамара, Караваєвський	7 ☐
		дуже висока very high		9 ☐
5.2 (17)	Квітка: основне забарвлення внутрішнього боку пелюсток Flower: main color of inner side of petals	біле white	Ґолд Каліф, Каліф	1 ☐
		кремувате cream		2 ☐
		світло-рожеве light pink	Помаранчевий, Цитриновий	3 ☐
		темно-рожеве dark pink	Вітамінний	4 ☐
		помаранчево-червоне orange red	Караваєвський, Ніколай, Ніна	5 ☐
		червоне red	Тамара	6 ☐
		темно-червоне dark red	Rubra Plena	7 ☐
		різнобарвне varicoloured		8 ☐
		інше other		9 ☐
5.3 (42)	Рослина: час достигання плодів Plant: time of ripening fruits	дуже ранній very early		1 ☐
		ранній early	Ніна, Тамара	3 ☐
		середній medium	Ґолд Каліф	5 ☐
		пізній late	Каліф	7 ☐
		дуже пізній very late	Караваєвський	9 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varietiecs
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Проявознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety

_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Коментарі
Comments

____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
Additional information which may help in the examination of the variety

7.1.Чиєбудь-якідодатковіознаки, якіможутьдопомогтивідрізнитисорт, крімінформації, щонаданавrозділах 5 та 6?
In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details)

____

7.2.Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details)

____

7.3.Іншаінформація(широкевикористання)
Other information Main use

____	____

(надатидетальнуінформацію)
(please provide details)

____

8. Дозвілнавикористання
Autorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?
a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи було одержано такий дозвіл?
b) Has such authorization been obtained?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту
Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?
a) Has the genetic material been altered by artificial means of transfeering genes that do not occur in natural conditions?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?
b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу

Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так ☐ Ні ☐

Yes No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв

The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:

The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так ☐ Ні ☐

a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так ☐ Ні ☐

b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No

в) культури тканини Так ☐ Ні ☐

c) Tissue culture Yes No

г) інших факторів Так ☐ Ні ☐

g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"

Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреним на наявність вірусу або інших патогенів?

Hastheplantmaterialtobeexaminedbeentestedforthepresenceofvirusorotherpathogens?

Так ☐

Yes

(просимо надати деталі) _____

(pleaseprovidedetailsasspecifiedby theAuthority)

Ні ☐

No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною

I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Ініціали та прізвище уповноваженої особи _____

Applicant's name

Підпис _____ Дата _____-_____-_____

Signature Date

УДК 635.963+635.964 Код UPOV:CELOS

Методика
проведення експертизи сортів целозії (*Celosia* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Celosia*L. родини Амарантові (*Amaranthaceae*Juss.).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння, вкорінені живці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту: насіння або вкорінені живці сортів, що розмножуються вегетативно.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити 2 г, вкорінених живців – 50 шт.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 ***Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у теплиці в двох закладах експертизи (основному і додатковому) за таких умов:

Для сортів, які розмножуються насінням, перевагу надають прямій сівбі (для проростання насіння ділянку потрібно злегка вкрити шаром вермикуліту). Температурний режим після сівби: температура 22...24ºС; температура вентиляції: вдень 27ºС, вночі 32ºС.

За тиждень потому температуру знижують: вдень до 20ºС, вночі до 17ºС; температура вентиляції: вдень 23...32ºС, вночі 18ºС. Вологість – 90–95%.

За 2–3 тижні температуру знижують: вдень до 19ºС, вночі до 17ºС. Температура: вдень 20ºС, вночі 18ºС.Вологість: 80–85%.

Для сортів, висаджених живцями:

За тиждень після садіння температуру постUPOVo знижують від 20...25ºС до 16ºС. Вологість: 80–85%.

Загальні вимоги:

Зрошення дощуванням до появи квіток, потім дощування припиняють, щоб уникнути інфекції *Botrytis*. Добрива не вносять. Ґрунт має бути середньої родючості, слабко кислий, але добре дренований.

Целозія дуже вибаглива до освітлення.

Більшість сортів потребують механічної підтримки з 2–3 рівнів дротяної сітки.

Використано документи UPOV TG/188/1, 2002; RTG/188/1, 2007.

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов (див. п. 3.2), що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I). Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 50 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин 0,20 × 0,20 м.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин / частин рослин***.Експертизі підлягає щонайменше 50 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 50 рослин або частин 50 рослин;

MS: вимірювання окремих, попередньовизначених 20рослинабо частин 20 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 50 рослин або частин 50 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20 рослин або частин 20 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняєтьсявід будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли

неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 50 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях зіншими.

Для групування рекомендовано такіознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Суцвіття: основна форма (ознака 21);
- Суцвіття: забарвлення (ознака 24).

5.1 Якщо стан виявлення в Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознаку залучено до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

*5.2*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висівати/висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів целозії

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталон
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) QN	Рослина: за висотою MG 3	дуже низька	1	Super Dwarf Kimono Orange
		низька	3	Century Rose
		середня	5	Martine
		висока	7	Bombay
		дуже висока	9	
2. (*) QN	Стебло: за товщиною MS 3	тонке	3	Yellow Flame
		середнє	5	Bombay Gold
		товсте	7	Boscorsun
3. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення біля основи VS 3	відсутнє	1	Yellow Flame
		наявне	9	Bombay, Purple Martine
4. (*) QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення біля основи VS 3	дуже слабка	1	Bombay Yellow, Yellow Flame
		слабка	3	Bombay Gold
		помірна	5	Boscorcass
		сильна	7	Bombay, Bombay Purple
		дуже сильна	9	Enterprise Wine-red
5. (*) PQ	Стебло: забарвлення біля основи VS 3	світло-зелене	1	Enterprise White
		зелене	2	
		темно-зелене	3	
		жовте	4	Celrayel, Martine Salmon
		оранжеве	5	Bombay Salmon, Super Dwarf Kimono Orange
		рожево-червоне	6	Super Dwarf Kimono Cherry-red
		фіолетово-червоне	7	Celkopured, Enterprise Wine-red
6. (*) PQ	Стебло: забарвлення верхньої частини VS 3	світло-зелене	1	Bombay Rose, Celrayel
		зелене	2	Martine Salmon
		темно-зелене	3	
		жовте	4	
		оранжеве	5	
		рожево-червоне	6	Celkopured
		фіолетово-червоне	7	Super Dwarf Kimono Red
7. (*) PQ	Стебло: форма поперечного перерізу VS 3	округла	1	Enterprise White
		сплющена	2	Boscorcass
8. (*) QL	Стебло: жилкування VS 3	відсутнє	1	Martine Pink, Startrek lilac
		наявне	9	

1	2	3	4	5
9. (*) QL	Стебло: квітучі бічні пагони VS 3	відсутні	1	Bombay Pink, Boscorsun
		наявні	9	Enterprise White, Startrek Lilac
10. (*) QN	Черешок: за довжиною MS 2	короткий	3	Celkopured
		середній	5	Bombay
		довгий	7	Enterprise White
11. (*) QL	Черешок:антоціанове забарвлення VS 2	відсутнє	1	Bombay Rose, Celrayel
		наявне	9	Caripe, Celkopured
12. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною VS 2	коротка	3	Bombay Fire
		середня	5	Martine
		довга	7	Bombay Rose, Caripe
13. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною VS 2	вузька	3	Bombay Fire
		середня	5	Bombay, Caripe, Martine, Salmon
		широка	7	Bombay Rose, Enterprise White
14. (*) PQ	Листкова пластинка: форма VS 2	вузькоеліптична	1	Sharon
		еліптична	2	Bombay Rose
		яйцеподібна	3	Bombay Purple
		широкояйцеподібна	4	
15. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: форма верхівки VS 2	гостра	1	Caripe, Sharon
		короткозагострена	2	Bombay Salmon
		видовженозагострена	3	Celkopured
16. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення VS 2	світло-зелене	1	Bombay Salmon, Enterprise
		зелене	2	White
		темно-зелене	3	
		зеленувато-червоне	4	Celkopured
		червоно-фіолетове	5	Flamingo Feather
17. (*) QL	Листкова пластинка: антоціанове забарвлення VS 2	відсутнє	1	Enterprise White
		наявне	9	Celkopured
18. (*) QN	Листкова пластинка: пухирчатість VS 2	відсутня або дуже слабка	1	Bombay Pink
		слабка	3	Celrayel, EnterpriseWine-red, Startrek Lilac
		середня	5	Bombay Rose, Celkopured
		сильна	7	Enterprise White
		дуже сильна	9	

1	2	3	4	5
19. (*) QL	Листкова пластинка: хвилястість краю VS 2	відсутня	1	Bombay Rose, Enterprise
		наявна	9	White
20. (*) QL	Листкова пластинка: вигин повздовжньої осі VS 2	догори	1	
		вісь пряма	2	
		донизу	3	
21. (*) (+) PQ	Суцвіття: основна форма VS 3	колосоподібна	1	Enterprise Wine-red, Flamingo Feather
		пірчаста	2	Hiryu no.2, Kimono Cherry-red
		волотева	3	Gerana Orange
		гребінчаста	4	Bombay Rose, Martine
22. (*) QN	Суцвіття: довжина головного суцвіття VS 3	коротке	3	Enterprise Salmon, Martine Pink
		середнє	5	Bombay Salmon
		довге	7	Caripe
23. (*) QN	Суцвіття: ширина головного суцвіття VS 3	вузьке	3	Caripe, Enterprise Wine-red
		середнє	5	Bombay Fire, Martine Pink
		широке	7	Bombay Salmon, Boscorcur
24. (*) PQ	Суцвіття: забарвлення VS 3	біле	1	Enterprise White
		зелене	2	
		жовте	3	Martine Yellow
		оранжеве	4	Super Dwarf Kimono Orange
		оранжево-рожеве	5	
		рожеве	6	Bombay Rose
		червоне	7	Red Chief
		фіолетове	8	
25. (*) (+) PQ	Лише для сортів з гребінчастим суцвіттям. Суцвіття: забарвлення приквітків на верхівці VS 3	біле	1	
		зелене	2	
		жовте	3	Bombay Gold, Bombay
		оранжеве	4	Yellow
		оранжево-рожеве	5	Bombay Orange
		рожеве	6	Boscorora
		червоне	7	Bombay Rose
		фіолетове	8	Bombay Fire
26. (*) (+) PQ	Лише для сортів з гребінчастим суцвіттям. Суцвіття: забарвлення приквітків дистальної частини (за винятком краю верхівки) VS 3	біле	1	Bombay Gold, Bombay
		зелене	2	Yellow
		жовте	3	
		оранжеве	4	
		оранжево-рожеве	5	
		рожеве	6	
		червоне	7	Bombay Orange, Bombay Pink
		фіолетове	8	Bombay Fire

1	2	3	4	5
27. (*) QN	Лише для сортів з гребінчастим суцвіттям. Суцвіття: ступінь хвилястості (вигляд згори) VS 3	слабка	3	Bombay Rose
		помірна	5	Bombay Fire, Celrayel
		сильна	7	Bombay Dark-red, Boscorsun
28. (*) PQ	Листочок приквітка: форма VS 3	еліптична	1	Enterprise White, Enterprise Winered
		яйцеподібна	2	Martine, Martine Scarlet
29. (*) PQ	Листочок приквітка: забарвлення середини VS 3	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. (*) PQ	Тичинка: забарвлення ниточок VS 3	біле	1	Enterprise White, Martine
		зелене	2	Scarlet
		жовте	3	
		оранжеве	4	
		оранжево-рожеве	5	
		рожеве	6	Boscorkir
		червоне	7	Bombay Orange,Canaima
		фіолетове	8	Bombay Purple, Boscorcass
31. (*) PQ	Маточка: забарвлення стовпчика VS 3	біле	1	
		зелене	2	
		жовте	3	Martine Yellow, Yellow Flame
		оранжеве	4	
		оранжево-рожеве	5	Bombay Salmon, Bombay Velvet
		рожеве	6	Martine Salmon, Martine Scarlet
		червоне	7	
		фіолетове	8	Bombay Purple
32. (*) PQ	Маточка: забарвлення приймочки VS 3	біле	1	
		зелене	2	
		жовте	3	
		оранжеве	4	
		оранжево-рожеве	5	
		рожеве	6	
		червоне	7	
		фіолетове	8	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів целозії

Коди фаз росту й розвитку рослин, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	сходи
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння

До 15. Листкова пластинка: форма верхівки.

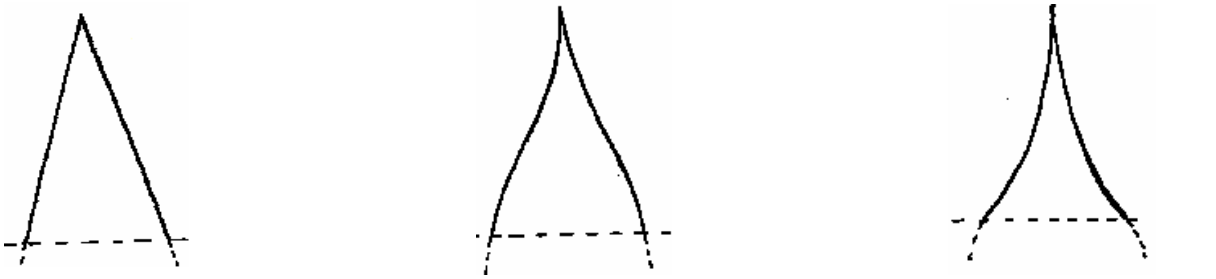

1 Гостра

2 короткозагострена

3 видовженозагострена

До 21.Суцвіття: основна форма.

1 Колосоподібна

2 пірчаста

3 волотева

4 гребінчаста

До 25. Лише для сортів з гребінчастим суцвіттям. Суцвіття: забарвлення приквітників на верхівці.

До 26. Лише для сортів з гребінчастим суцвіттям. Суцвіття: забарвлення приквітків дистальної частини (за винятком краю верхівки).

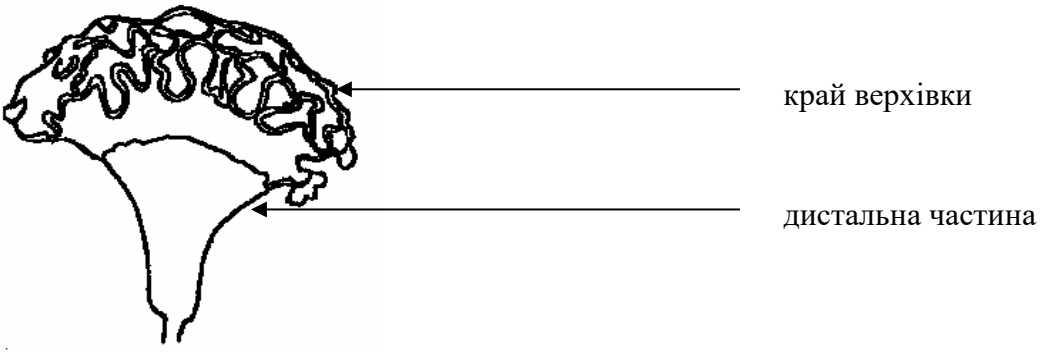

9. Література

1. TG/188/1 UPOV Unternational union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Celosia (*Celosia* L.) / Geneva. 2002-04-17. – 23 P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg188.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА
заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини

1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Celosia* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Целозія**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

(a) живцювання [ ]

(b) насіння [ ]

(d) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька	Super Dwarf Kimono Orange	1 [ ]
		низька	Century Rose	3 [ ]
		середня	Martine	5 [ ]
		висока	Bombay	7 [ ]
		дуже висока		9 [ ]
5.2 (21)	Суцвіття: основна форма	колосоподібна	Enterprise Wine-red, Flamingo Feather	1 [ ]
		пірчаста	Hiryu no.2, Kimono Cherry-red	2 [ ]
		волотева	Gerana Orange	3 [ ]
		гребінчаста	Bombay Rose, Martine	4 [ ]
5.3 (24)	Суцвіття: забарвлення	біле	Enterprise White	1 [ ]
		зелене		2 [ ]
		жовте	Martine Yellow	3 [ ]
		оранжеве	Super Dwarf Kimono	4 [ ]
		оранжево-рожеве	Orange	5 [ ]
		рожеве		6 [ ]
		червоне	Bombay Rose	7 [ ]
		фіолетове	Red Chief	8 [ ]

6. Подібні сорти та відмінності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.965. 23 Код UPOV:CINER_ HYB

Методика

проведення експертизи сортів цинерарії гібридної (*Cineraria× hybrid* hort)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Cineraria ×hybrida.*

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 25 рослин першого року розвитку в горщиках діаметром 13 см.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному тадодатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***. Планують таку кількість горщиків з рослинами, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування.

*3.5****Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

Методику розроблено: Андрющенко А. В., Кривицький К. М., к-ти б. н., Мамайсур В. В., м. н. с.,УІЕСР, 2011.

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин / частин рослин***.Експертизі підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомоз практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: група (ознака 2);

- Кошик: за типом (ознака 13);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 19).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознак поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів цинерарії гібридної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 3	дуже низька низька середня висока дуже висока	1 3 5 7 9	
2. (*) (+) PQ	Рослина: група VG 3	грандифлора мультифлора	1 2	
3. QL	Стебло: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
4. QN	Стебло: за товщиною VS 1	тонке середнє товсте	3 5 7	
5. PQ	Листок: переважаюча форма верхівки VS 2	усічена загострена гостра	1 2 3	
6. (+) QN	Листкова пластинка: відношення довжина/ширина MS 2	мале середнє велике	3 5 7	
7. (+) QN	Листок: співвідношення довжини листкової пластинки до довжини черешка MS 2	мале середнє велике	3 5 7	
8. QL	Листок: опушення VS 2	відсутнє наявне	1 9	
9. QL	Листок: гофрованість VS 2	слабка помірна сильна	3 5 7	
10. (+) QN	Суцвіття з групи грандифлора (великоквіткові): діаметр MS 3	малий середній великий	3 5 7	
11. (+) QN	Суцвіття з групи мультифлора (дрібноквіткові): діаметр MS 3	малий середній великий	3 5 7	

1	2	3	4	5
12. (+) QN	Суцвіття з групи грандифлора: діаметр кошика MS 3	малий середній великий	3 5 7	
13. (*) (+) QL	Кошик: за типом VS 3	простий напівповний	1 2	
14. QL	Квітконіжка: опушення VS 3	відсутнє наявне	1 9	
15. PQ	Кошик: аромат VS 3	слабкий помірний сильний	3 5 7	
16. QN	Кошик: кількість кольорів забарвлення язичкових квіток VS 3	один-два більше двох	1 2	
17. PQ	Язичкові квітки: переважаюче забарвлення VS 3	біле жовте блакитне червоне фіолетове	1 2 3 4 5	
18. PQ	Язичкова квітка: переважаюча форма верхівки VS 3	пряма овальна роздвоєна	3 5 7	
19. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній середній пізній	3 5 7	

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів цинерарії гібридної

Коди фаз розвитку рослин сорту, в які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку рослин
1	бутонізація
2	початок цвітіння
3	повне цвітіння

До 1. Рослина: за висотою, см.

Дуже низька – до 20, низька – 20–30, середня – 31–45, висока – 46–60, дуже висока – понад 60.

До 2. Рослина: група.

Грандифлора має діаметр суцвіття 18–25 см і діаметр кошика 5–7 см.

Мультифлора має діаметр суцвіття 12–15 см і діаметр кошика 2–3 см.

До 6. Листкова пластинка: відношення довжина/ширин, разів.

Мале – менше 1, середнє – 1,0–1,5; велике – понад 1,5.

До 7. Листок: співвідношення довжини листкової пластинки до довжини черешка, разів.

Мале – менше 1, середнє – 1,0–1,5; велике – понад 1,5.

До 10. Суцвіття з групи грандифлора: діаметр, см.

Малий – до 18, середній – 18–25, великий – понад 25.

До 11. Суцвіття з групи мультифлора: діаметр, см.

Малий – до 12, середній – 12–16, великий – понад 16.

До 12. Суцвіття з групи грандифлора: діаметр кошика, см.

Малий – до 5, середній – 5–7, великий – понад 7.

До 13. Кошик: за типом.

1 2

Простий напівповний

До 19. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Визначають за кількістю діб від посіву до цвітіння за оптимальних умов вирощування.

9. Література

1. Гродзинский А. М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А. М. Гродзинский. – К.: Наукова думка, 1985. – С. 451 – 452.

2. Федоров А. А. Атлас по описательной морфологии высших растений. Лист / А. А. Федоров, М. Э. Кирпичников, З. Т. Артюшенко / под общ. Редакцией П. А. Баранова. – М.-Л.: Издательство Академии наук СССР, 1956. – С. 41.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)
ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Cineraria*×*hybrid* hort	
1.2 Загальноприйнята назва	**Цинерарія гібридна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцями [ ]

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{2} з {3}	

(b)розмножения *invitro* [ ]

(c) інше [ ]

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька низька середня висока дуже висока		1[ ] 3[ ] 5[ ] 7[ ] 9[ ]
5.2 (2)	Рослина: група	грандифлора мультифлора		1[ ] 2[ ]
5.3 (13)	Кошик: за типом	проста напівповна		1[ ] 2[ ]
5.4 (19)	Рослина: час початку цвітіння	ранній середній пізній		3[ ] 5[ ] 7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.977.6 Код UPOV: PRUNU_PAD

Методика
проведення експертизи сортів черемхи звичайної (*Prunuspadus* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Prunuspadus* L. родини *Rosaceae*. Ця Методика також може бути корисною для експертизи гібридів між *Prunuspadus* L. та іншими видами *Prunus* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – трирічні саджанці

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити вісім трирічних саджанців.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 6 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,5 × 3,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Морфологічний опис ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

Використано документ UPOVTG/253/1, 2009.

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6**Кількість рослин/частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 6 дерев.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 6-ти рослин або частин 6-ти рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6-ти рослин або частин 6-ти рослин;

VG: візуальна разова оцінка 6-ти рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених6-ти рослин або частин 6-ти рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідностіта стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірціз шести рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

*4.3 **Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Дерево: габітус (ознака 2);
- Дерево: форма крони (ознака 3);
- Молодий листок: забарвлення пластинки (ознака 8);
- Листкова пластинка: строкатість верхнього боку (ознака 10);
- Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку (строкатість не брати до уваги) (ознака 11);
- Пелюстка: забарвлення (ознака 24).

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів черемхи звичайної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (+) QN	Дерево: сила росту VG (a)	слабка	3	Nana
		помірна	5	Colorata
		сильна	7	Albertii, Watereri
2. (*) (+) QN	Дерево: габітус VG (a)	прямий	1	Albertii
		напівпрямий	2	
		розлогий	3	Colorata
		пониклий	4	Pendula
3. (*) (+) PQ	Дерево: форма крони VG (a)	гостра	1	Albertii
		тупа	2	
		округла	3	Nana
4. PQ	Вегетативна брунька: забарвлення VG (a)	зеленувато-коричневе	1	Watereri
		пурпурово-коричневе	2	Colorata
5. (*) PQ	Молодий пагін: забарвлення VG (b)	зелене	1	Nana
		пурпурово-коричневе	2	Colorata, Rózsaszín Május
		коричневе	3	
6. QN	Однорічний пагін: за товщиною VG (a)	тонкий	3	
		середній	5	Colorata
		товстий	7	Nana
7. QN	Однорічний пагін: за довжиною VG (a)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
8. (*) PQ	Молодий листок: забарвлення пластинки VG (b)	жовте	1	Aurea
		зелене	2	Albertii
		бронзово-зелене	3	Watereri
		коричнево-червоне	4	Colorata
9. (+) PQ	Листкова пластинка: форма VG (c)	овальна	1	Albertii
		еліптична	2	Colorata
		оберненояйцеподібна	3	
10. (*) QL	Листкова пластинка: строкатість верхнього боку VG (c)	відсутня	1	Watereri
		наявна	9	Aucubifolia

1	2	3	4	5
11. (*) (+) PQ	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку (строкатість не брати до уваги) VG (c)	зелене	1	Albertii
		червоно-пурпурове	2	
		пурпурове	3	
		коричнюватe	4	Rózsaszín Május
12. PQ	Листкова пластинка: забарвлення строкатості верхнього боку VG (c)	біле	1	
		жовте	2	Aucubifolia
		пурпурове	3	
13. (+) QL	Листкова пластинка: поширення строкатості верхнього боку VG (c)	по краю	1	
		в крапочку	2	Aucubifolia
		центральна зона	3	
14. QN	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VG (c)	відсутня або слабка	1	
		помірна	2	
		сильна	3	
15. (*) PQ	Листкова пластинка: забарвлення нижнього боку VG (c)	зелене	1	Albertii
		пурпурово-червоне	2	Rózsaszín Május
		сріблясто-червоне	3	Colorata
16. QL	Пелюстка: прилистки VG (c)	відсутні	1	
		наявні	9	Albertii
17. (+) QN	Суцвіття: положення у просторі VG (d)	пряме	1	Stricta
		похиле	2	
		спрямоване донизу	3	Watereri
18. (+) QN	Суцвіття: за довжиною (без ніжки) VG (d)	коротке	3	
		середнє	5	Colorata
		довге	7	Watereri
19. QN	Суцвіття: за щільністю VG (d)	нещільне	3	
		помірне	5	
		щільне	7	Nana
20. (+) PQ	Квітковий бутон (пуп’янок): забарвлення	біле	1	
		зелено-жовте	2	Albertii
		рожеве	3	Colorata

	VG			
1	**2**	**3**	**4**	**5**
21. (*) (+) PQ	Квітка: тип VG (d)	проста	1	Albertii
		напівповна	2	Plena
		повна	3	
22. QN	Квітка: діаметр VG (d)	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	Watereri
23. QN	Квітка: аромат VG (d)	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	2	
		сильний	3	Rózsaszín Május
24. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення VG (d)	біле	1	Albertii, Watereri
		світло-рожеве	2	
		рожеве	3	Rózsaszín Május
		темно-рожеве	4	Colorata
25. (*) (+) QN	Час цвітіння MG	ранній	3	Rózsaszín Május
		середній	5	
		пізній	7	Nana

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів черемхи звичайної

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Дерево/однорічний пагін: обстежують дерево й однорічні пагони (на середній третині пагона) протягом періоду спокою.

(b) Пагін і молодий листок: обстежують на молодому пагоні.

(c) Листок: обстежують листки влітку на повністю розвинених листках з середньої третини пагона поточного року.

(d) Суцвіття і квітка: обстежують на квітках за повного цвітіння.

До 1. Дерево: сила росту.

Силою росту дерева вважають сукупний вегетативнийприріст пагонів.

До 2. Дерево: габітус.

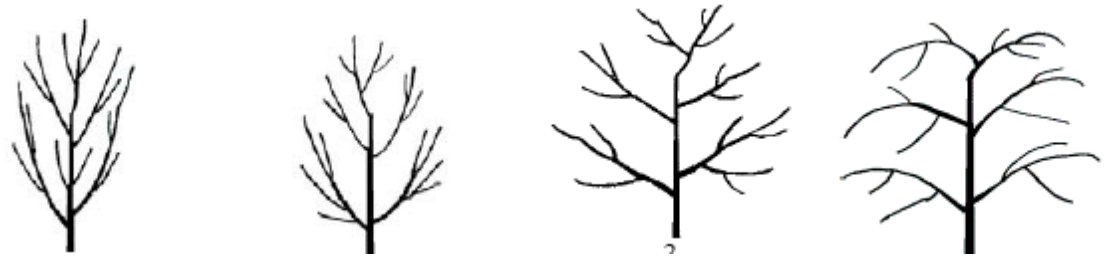

1 Прямий | 2 напівпрямий | 3 розлогий | 4 пониклий

До 3. Дерево: форма крони.

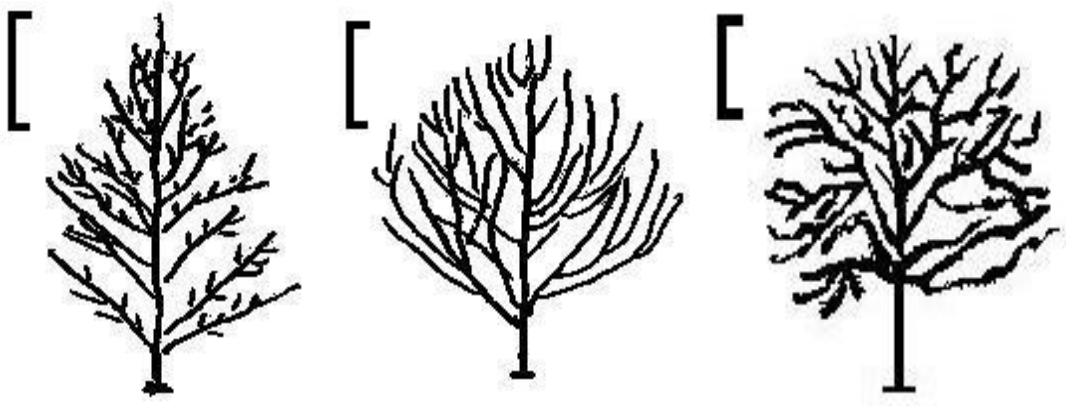

1	2	3
Гостра	тупа	округла

До 9. Листкова пластинка: форма.

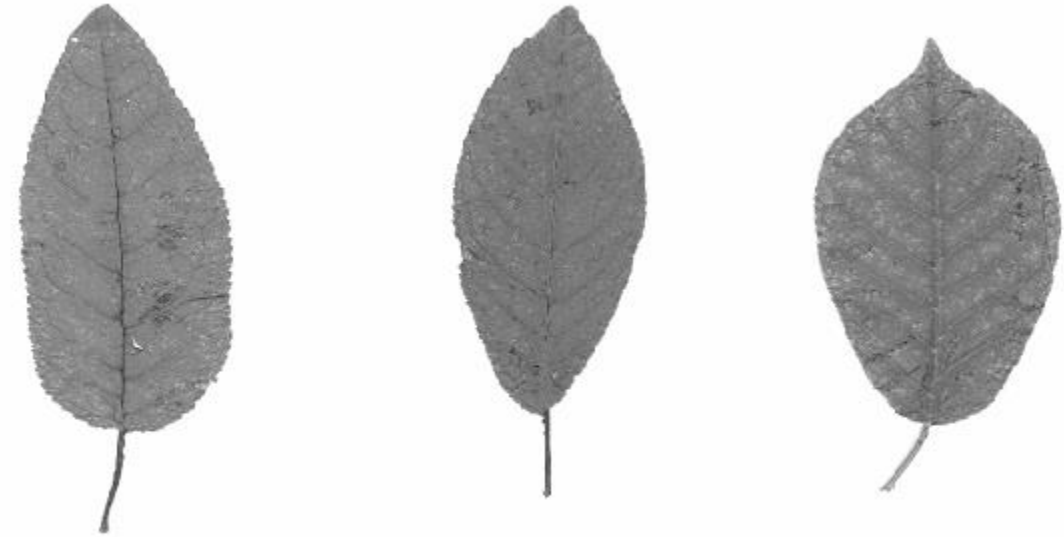

1	2	3
Овальна	еліптична	яйцеподібна

До 11. Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку (строкатість не брати до уваги).

Строкатість – це чітко визначені ділянки різного забарвлення, з меншою кількістю чи відсутністю хлорофілу, особливо неправильної форми плями або смуги.

До 13. Листкова пластинка: поширення строкатості верхнього боку.

1
По краю

2
цяточками

3
центральна зона

До 17. Суцвіття: положення.

Фіксують загальне положення суцвіття у просторі.

До 18. Суцвіття: за довжиною (без ніжки).

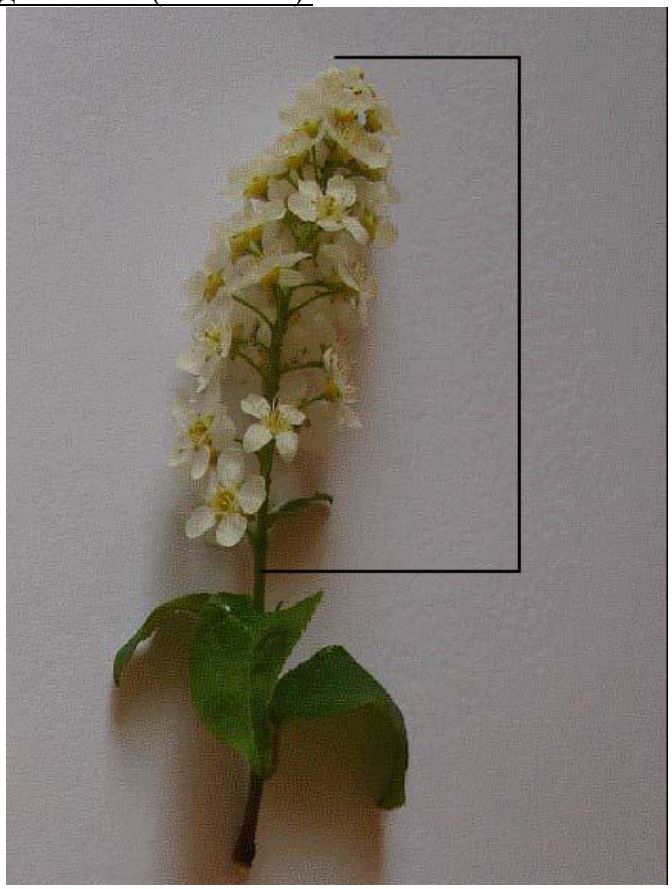

Обстежують довжину суцвіття.

До 20. Квітковий бутон (пуп'янок): забарвлення.

бстеження проводять на пуп'янках (бутонах) перед розкриттям.

До 21. Квітка: тип.

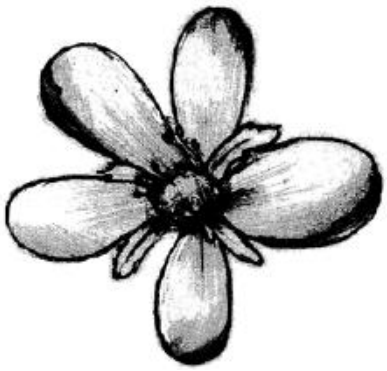

1
Проста
(5 пелюсток)

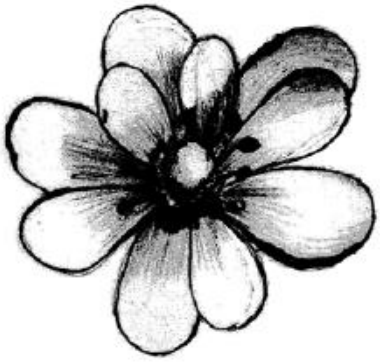

2
напівповна
(2 або 3 кола пелюсток, щонайбільше 15 пелюсток)

3
повна
(понад 3 кола пелюсток)

До 25. Час цвітіння.

Часом цвітіння вважають період, коли 50% квіток повністю розкриті.

9. Література

1. TG/253/1 UPOV Unternational union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Bird Cherry (*Prunus padus* L.) / Geneva. 2009-04-01. – 23 P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg253.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Prunus padus* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Черемха звичайна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (2)	Дерево: габітус	прямий	Albertii	1[ ]
		напівпрямий		2[ ]
		розлогий	Colorata	3[ ]
		пониклий	Pendula	4[ ]
5.2 (3)	Дерево: форма крони	гостра	Albertii	1[ ]
		тупа		2[ ]
		округла	Nana	3[ ]
5.3 (8)	Молодий листок: забарвлення пластинки	жовте	Aurea	1[ ]
		зелене	Albertii	2[ ]
		бронзово-зелене	Watereri	3[ ]
		коричнево-червоне	Colorata	4[ ]
5.4 (10)	Листкова пластинка: строкатість верхнього боку	відсутня	Watereri	1[ ]
		наявна	Aucubifolia	9[ ]
5.5 (11)	Листкова пластинка: забарвлення верхнього боку (строкатість не брати до уваги)	зелене	Albertii	1[ ]
		червоно-пурпурове		2[ ]
		пурпурове		3[ ]
		коричнувате	Rózsaszín Május	4[ ]
5.6 (21)	Квітка: тип	проста	Albertii	1[ ]
		напівповна	Plena	2[ ]
		повна		3[ ]
5.7 (24)	Пелюстка: забарвлення	біле	Albertii, Watereri	1[ ]
		світло-рожеве		2[ ]
		рожеве	Rózsaszín Május	3[ ]
		темно-рожеве	Colorata	4[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.963+635.964+635.965.23 Код UPOV:TAGET

Методика
проведення експертизи сортів роду чорнобривці (*Tagetes* L.)
на відмінність, однорідність і стабільність
Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду*Tagetes*L. родини *Asteraceae* (*Compositae*).

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння / укорінені живці

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити:
- для сортів, що розмножуються насінням – 3 г;
- для сортів, що розмножуються вегетативно – 25 укорінених живців.

*2.3*Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості, посівних і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.*** Експертиза має тривати один незалежний вегетаційний цикл, за необхідності експертизу продовжують на другий.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи(основному та додатковому).

3.3 ***Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів

*3.4****План експертизи***. Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 60 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються насінням і 20 рослин, розділених на два повторення, для сортів, що розмножуються вегетативно. Рекомендована схема розміщення рослин 0,45 × 0,45 м.

Використано документ UPOVTG/246/1, 2007.

*3.5**Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, наяких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

*3.6 **Кількість рослин / частин рослин***. Експертизі підлягає щонайменше 60 рослин для сортів, що розмножуються насінням, та 20 рослин для сортів, що розмножуються вегетативно.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60/20 рослин або частин 60/20 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10 рослин;

G: візуальна разова оцінка 60/20 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 20/10 рослин або частин 20/10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

*4.1 **Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

*4.2 **Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються насінням, приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються три нетипові.

Для оцінки однорідності сортів, що розмножуються вегетативно, приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 3);
- Листок: за типом (ознака 8);
- Листок: інтенсивність зеленого забарвлення (ознака 11);
- Суцвіття: тип квіток (ознака 15);
- Лише для сортів з однокольоровим кошиком. Кошик: забарвлення (ознака 25) за наступними групами:

Гр. 1: білувате;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: темно-жовте;
Гр. 4: світло-оранжеве;
Гр. 5: оранжеве;
Гр. 6: червоне;
Гр. 7: коричневе.

- Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: основне забарвлення (ознака 27) за наступними групами:

Гр. 1: білувате;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: темно-жовте;
Гр. 4: світло-оранжеве;
Гр. 5: оранжеве;
Гр. 6: червоне;
Гр. 7: коричневе.

- Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: основне забарвлення (ознака 30) за наступними групами:

Гр. 1: білувате;
Гр. 2: світло-жовте;
Гр. 3: темно-жовте;
Гр. 4: світло-оранжеве;
Гр. 5: оранжеве;
Гр. 6: червоне;
Гр. 7: коричневе.

*5.1*Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатаминеобхідно висівати/висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів роду чорнобривці

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QL	Гіпокотиль: антоціанове забарвлення VG	відсутнє	1	
		наявне	9	
2. QL	Рослина: аромат VG	відсутній	1	Hawaii
		наявний	9	Cupidon Double
3. (*) QN	Рослина: за висотою MG	дуже низька	1	Cupidon, Golden Boy
		низька	3	Mistral, Spry
		середня	5	Golden Jubilee, Monsieur Majestic
		висока	7	Jaune Supreme, Sourire
		дуже висока	9	Lemon Queen, Orange Prince
4. (*) (+) QN	Рослина: габітус VG	прямий	1	Puebla
		напіврозлогий	3	Nueva
		розлогий	5	Tepeaca
5. (*) QN	Рослина: гілкування VG	відсутнє або слабке	1	Morelos
		помірне	2	Chapingo
		сильне	3	Oriental
6. (*) QL	Стебло: антоціанове забарвлення VG	відсутнє	1	Hidalgo
		наявне	9	Tlalámac
7. QN	Стебло: інтенсивність антоціанового забарвлення MS	слабка	3	Tepoztlán
		помірна	5	Chapingo
		сильна	7	Itarichen
8. (*) (+) QL	Листок: за типом VG	цілісний	1	Morelos
		перисторозсічений	2	Tepoztlán
9. (*) (+) QN	Листок: за довжиною MS	короткий	3	Tajín
		середній	5	Teziutlán
		довгий	7	Carmen
10. (*) (+) QN	Листок: за шириною MS	вузький	3	Ninín
		середній	5	Zongolica
		широкий	7	Cuernavaca
11. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS	слабка	3	Fework Jaune
		помірна	5	Sendero
		сильна	7	Bonanza Gelb

1	2	3	4	5
12. QN	Лише для сортів з перисторозсіченими листками. Верхівкова частка: за шириною MS	вузька	3	Yei
		середня	5	Macuilli
		широка	7	Chicome
13. (+) QN	Розсіченість краю листка: за глибиною MS	мілка	3	Tezontla
		середня	5	Tepetlaoxtoc
		глибока	7	Tláloc
14. QN	Квітконіжка верхівкового кошика: за довжиною MS	коротка	3	Tzapinco
		середня	5	Xochimilco
		довга	7	Toluca
15. (*) (+) QL	Суцвіття: тип квіток VG	всі трубчасті	1	Mexicana I
		трубчасті і язичкові	2	Bonanza, Little Hero Spry, Tecuanulco
		трубчасто-язичкові і язичкові	3	Ecatzingo, Spry 3
		всі трубчасто-язичкові	4	Lemon Queen, Orange Prim
		всі язичкові	5	Tzapinco
16. (*) QN	Суцвіття: діаметр MS	дуже малий	1	Ornament, Tangerine Gem
		малий	3	Disco Orange
		середній	5	Aurora Orange, Bonanza Orange
		великий	7	Queen Bee
		дуже великий	9	Red Seven Star
17. (*) QN	Лише для сортів з язичковими квітками. Суцвіття: кількість кіл язичкових квіток MS	дуже мала	1	Disco Orange, Monsieur Majestic
		мала	3	Guerrero
		середня	5	Tlaxcala
		велика	7	Celaya
18. (+) PQ	Язичкова квітка: форма VS	плоска	1	Teo
		проміжна	2	Ah-Kin
		лійчаста	3	Tlalocan
19. (*) (+) QL	Язичкова квітка: розсіченість краю VS	відсутня	1	Teotihuacan
		наявна	9	Acuexcomac
20. (*) QN	Розсіченість краю язичкової квітки: за глибиною MS	дуже мілка	1	Cardenal
		мілка	3	Carmen
		середня	5	Conzuelo
		глибока	7	Conde
		дуже глибока	9	Clara

1	2	3	4	5
21. QL	Лише для сортів з відсутньою розсіченістю краю. Язичкова квітка: форма верхівки VS	округла	1	Comitan
		усічена	2	Huejutla
22. (*) QN	Зовнішня язичкова квітка: за довжиною MS	коротка	3	Mixe
		середня	5	Huave
		довга	7	Seri
23. (*) QN	Зовнішня язичкова квітка: за шириною MS	вузька	3	N'yu
		середня	5	Kut'a
		широка	7	Yohtó
24. QL	Суцвіття: кількість кольорів MS	один	1	Tangerine Orange, Vanilla
		два	2	Bee, Monsieur Majestic
25. (*) PQ	Лише для сортів з однокольоровим кошиком. Кошик: забарвлення VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
26. (*) (+) QL	Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: кількість кольорів MS	один	1	
		два	2	
27. (*) (+) PQ	Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: основне забарвлення VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. (*) PQ	Лише для сортів з двокольоровими трубчастими і/або трубчасто-язичковими квітками. Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: вторинне забарвлення VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. (*) (+) QL	Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: кількість кольорів MS	один	1	Tangerine Orange, Vanilla
		два	2	Bonanza Harmony, Granada

1	2	3	4	5
30. (*) (+) PQ	Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: основне забарвлення VS	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. (*) PQ	Лише для сортів з двокольоровими язичковими квітками. Язичкова квітка: вторинне забарвлення VS	білувате світло-жовте	1 2	
		темно-жовте	3	San Pablo
		світло-оранжеве	4	
		оранжеве	5	
		червоне	6	Santa María
		коричневе	7	
32. (+) PQ	Лише для сортів з двокольоровими язичковими квітками. Язичкова квітка: поширення забарвлення VS	тип 1	1	España Red, Marietta
		тип 2	2	Monsieur Majestic
		тип 3	3	Sevilla Bicolour Rot Gelb
33. (+) QN	Лише для сортів з типом 1 поширення забарвлення язичкових квіток. Язичкова квітка: розмір центральної зони кольору VS	дуже малий	1	Scarlet Sophia
		малий	3	Disco Flamme, Red Marietta
		середній	5	Pascal
		великий	7	Granada, SophiaYellow
		дуже великий	9	Aurora Jaune
34. (*) QN	Час початку цвітіння VG	раній	3	Double Mistral, Hero Flamme
		середній	5	Aurora Fold, Cupidon Double
		пізній	7	Discovery Orange, Inca Yellow

8.Пояснення до Таблиці ознак сортів рослин роду чорнобривці

До 4. Рослина: габітус.

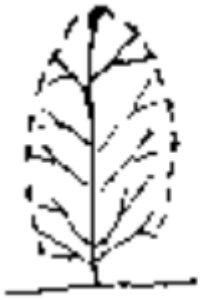

1
Прямий

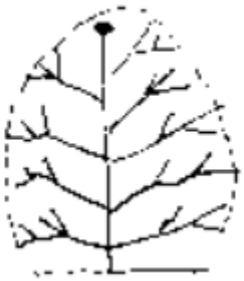

3
напіврозлогий

5
розлогий

До 8. Листок: за типом.

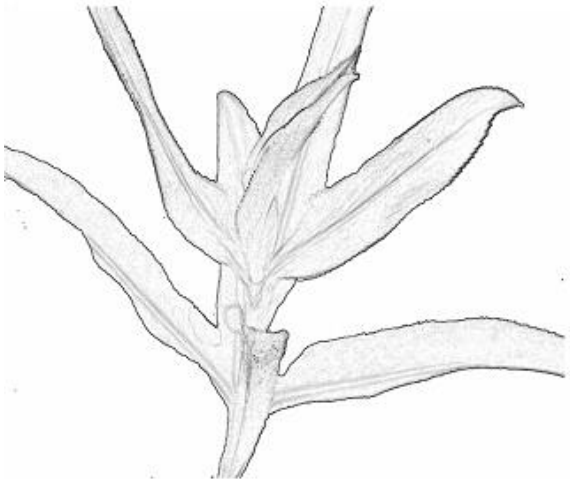

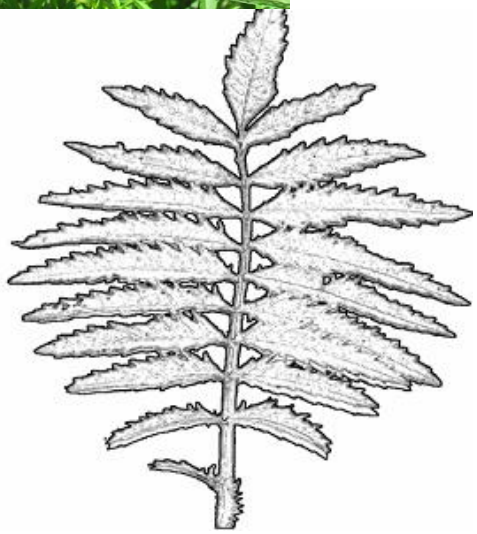

1
Цілісний

2
перисторозсічений

До 9. Листок: за довжиною.
До 10. Листок: за шириною.

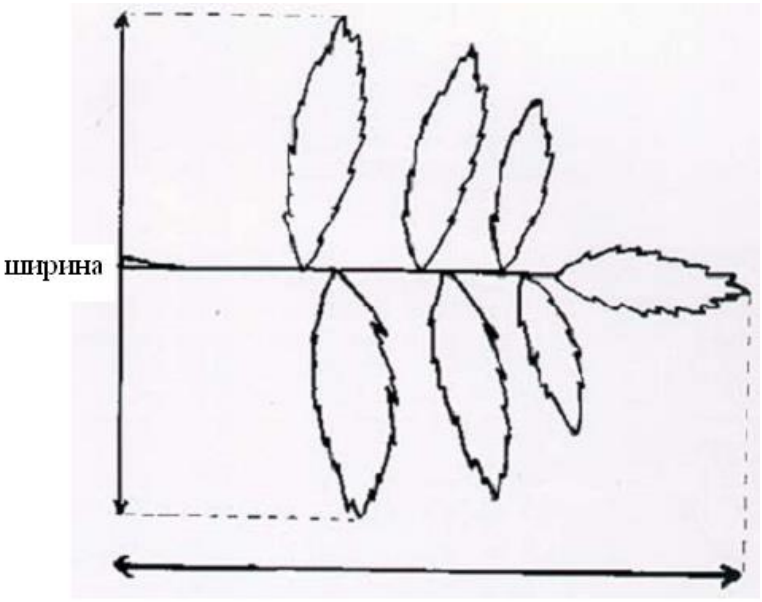

Обстеження проводять на листку з середньої частини головного стебла під час повного цвітіння.

До 13. Розсіченість краю листка: за глибиною.

У випадку пірчастих листків, обстеження проводять на верхівковому листочку.

До 15. Суцвіття: тип квіток.

Квітка може бути язичковою, трубчасто-язичковою і трубчастою та може бути вставленою в диск (центральна зона) або по контуру (радіальна зона) кошика.

1
Всі трубчасті

2
трубчасті і язичкові

3
трубчасто-язичкові і язичкові

4
всі трубчасто-язичкові

5
всі язичкові

До 18. Язичкова квітка: форма.

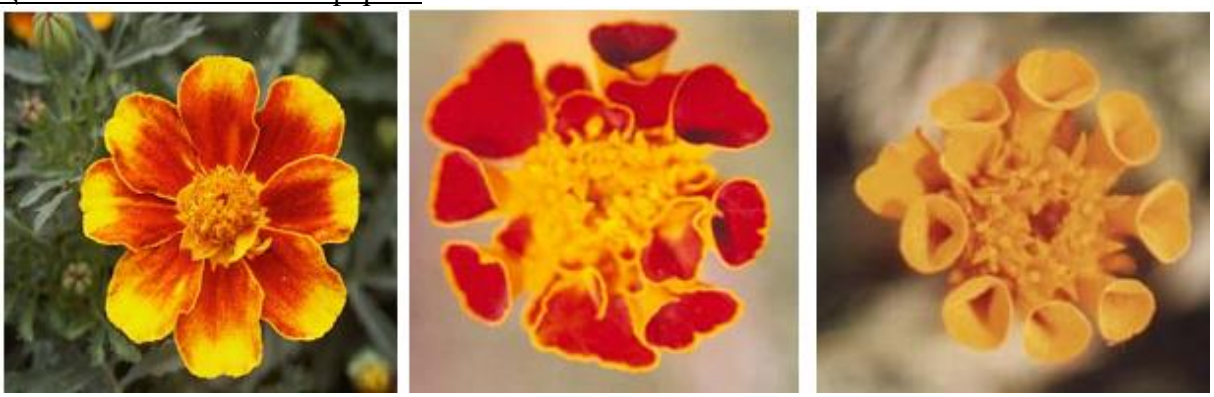

1
Плоска

2
проміжна

3
лійчаста

До 19. Язичкова квітка: розсіченість краю.

1
Відсутня

9
наявна

<u>До 26. Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: кількість кольорів.</u>

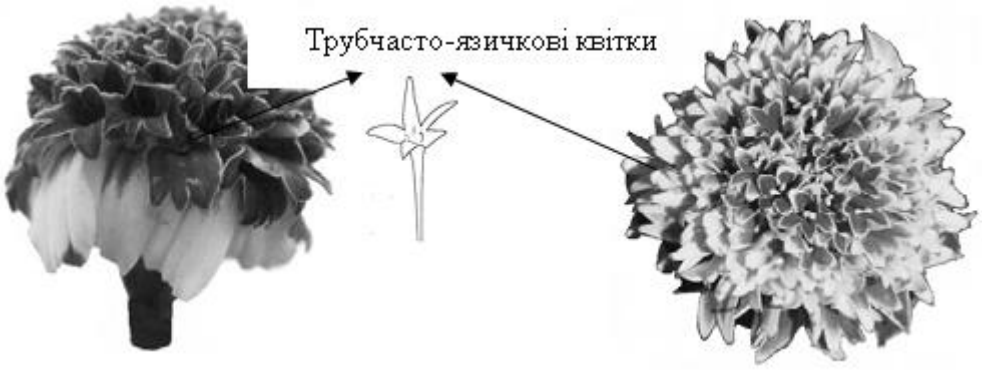

1
Один

2
два

<u>До 27. Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: основне забарвлення.</u>

Основним може бути лише одне забарвлення. Для сортів з двокольоровими трубчастими і/або трубчасто-язичковими квітками, основним вважають забарвлення, що займає найбільшу площу.

<u>До 29. Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: кількість кольорів.</u>

1
Один

2
два

<u>До 30. Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: основне забарвлення.</u>

Основним може бути лише одне забарвлення. Для сортів з двокольоровими язичковими квітками, основним вважають забарвлення, що займає найбільшу площу.

До 32. Лише для сортів з двокольоровими язичковими квітками. Язичкова квітка: поширення забарвлення.

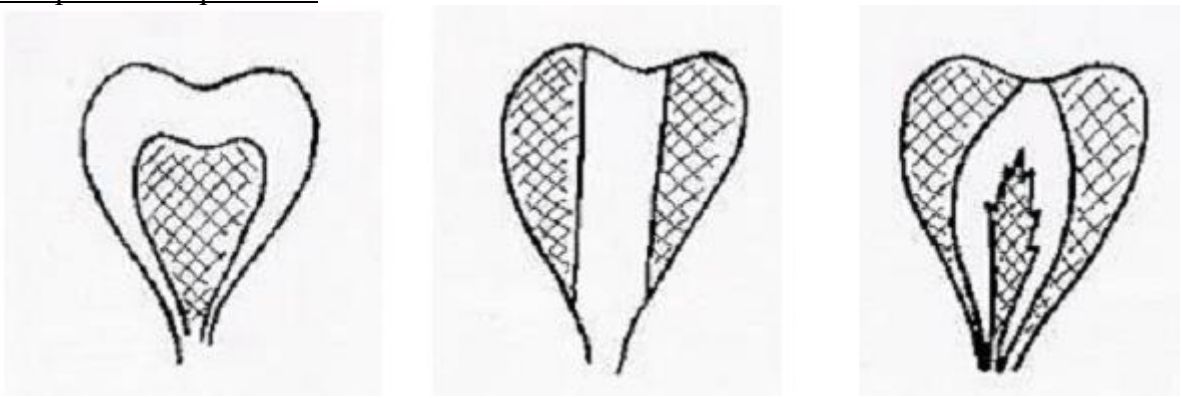

1 Тип 1 | 2 тип 2 | 3 тип 3

До 33. Лише для сортів з типом 1 поширення забарвлення язичкових квіток. Язичкова квітка: розмір центральної зони кольору.

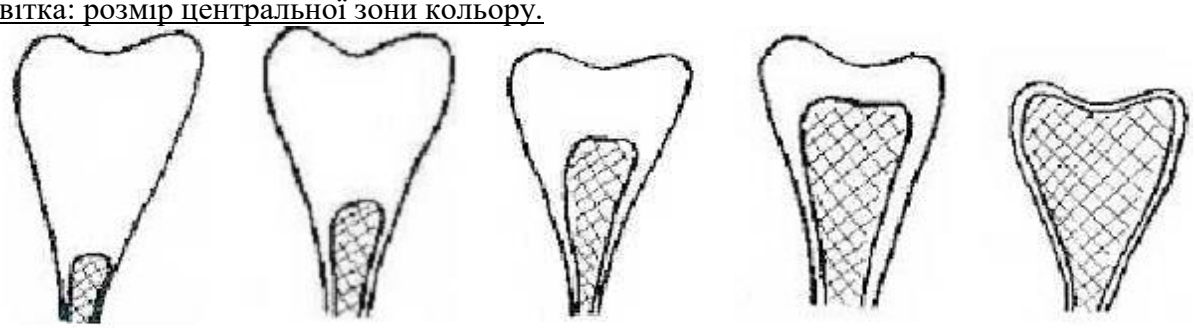

1 Дуже малий | 3 малий | 5 середній | 7 великий | 9 дуже великий

9. Література

1. TG/246/1 UPOV Unternational union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Marigold (*Tagetes* L.) / Geneva. 2007-03-28. – 31P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg246.pdf

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {4}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Tagetes* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Чорнобривці**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

[#]4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються насінням

[ ]

(a) Самозапильний

(b) Перехреснозапильний [ ]

(c) Гібрид [ ]

(d) Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a)живцювання [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]

(c) інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.3 Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (3)	Рослина: за висотою	дуже низька	Cupidon, Golden Boy	1[ ]
		низька	Mistral, Spry	3[ ]
		середня	Golden Jubilee, Monsieur Majestic	5[ ]
		висока	Jaune Supreme, Sourire	7[ ]
		дуже висока	Lemon Queen, Orange Prince	9[ ]
5.2 (8)	Листок: за типом	цілісний	Morelos	1[ ]
		перисторозсічений	Tepoztlán	2[ ]
5.3 (11)	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення	слабка	Fework Jaune	3[ ]
		помірна	Sendero	5[ ]
		сильна	Bonanza Gelb	7[ ]
5.4 (15)	Суцвіття: тип квіток	всі трубчасті	Mexicana I	1[ ]
		трубчасті і язичкові	Bonanza, Little Hero Spry, Tecuanulco	2[ ]
		трубчасто-язичкові і язичкові	Ecatzingo, Spry 3	3[ ]
		всі трубчасто-язичкові	Lemon Queen, Orange Prim	4[ ]
		всі язичкові	Tzapinco	5[ ]
5.5i (25)	Лише для сортів з однокольоровим кошиком. Кошик: забарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		

ТЕХНІЧНА АНКЕТА		Сторінка{3} з {4}		
Ознаки та ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.5ii (25)	Лише для сортів з однокольоровим кошиком. Кошик: забарвлення	білувате		1[ ]
		світло-жовте		2[ ]
		темно-жовте		3[ ]
		світло-оранжеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		коричневе		7[ ]
5.6i (27)	Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: основнезабарвлення	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.6ii (27)	Трубчаста і/або трубчасто-язичкова квітка: основнезабарвлення	білувате		1[ ]
		світло-жовте		2[ ]
		темно-жовте		3[ ]
		світло-оранжеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		коричневе		7[ ]
5.7i (30)	Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: основне забарвлення			
5.7ii (30)	Лише для сортів з двокольоровим кошиком. Язичкова квітка: основне забарвлення	білувате		1[ ]
		світло-жовте		2[ ]
		темно-жовте		3[ ]
		світло-оранжеве		4[ ]
		оранжеве		5[ ]
		червоне		6[ ]
		коричневе		7[ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{4} з {4}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Використатння

(a) квіти на зріз [ ]

(b) горщечкова рослина [ ]

(c) клумбова рослина [ ]

(d) промислове (зазначте деталі) [ ]

…….

(e) інше (зазнате деталі) [ ]

…….

7.4 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні фази розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК: 635.977.6 Код UPOV: MALUS_

Методика
проведення експертизисортів яблуні декоративної (*Malus* Mill.)
на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів роду *Malus* Mill.

2. Необхідний рослинний матеріал – трирічні підщепи

*2.1*Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріалдля експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 5 трирічних щеп.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості і сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи.***Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли задовільного плодоношення, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місцеекспертизи***. Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови для проведення експертизи***. Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, ідостатнє виявленняхарактерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано літерамив другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні у кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950(частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

*3.4****План експертизи***.Планують такийрозмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірів і підрахунків не шкодилоб обстеженням, які проводять до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 5 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 2,0 × 2,0 м.

*3.5****Метод дослідження.***Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків

Використано документ UPOVTG/192/1, 2003.

залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказанов другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 ***Кількість рослин/частин рослин***.Усі обстеження варто робити на 5 деревах або на частинах, узятих з 5-ти дерев. З кожного дерева варто брати по дві частини рослин.

MG: разове вимірювання 5-ти дерев (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 5-ти дерев або частин 5-ти дерев;

VG: візуальна разова оцінка 5-тидерев;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 5-ти дерев або частин 5-ти дерев.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення ознак користуються Таблицею ознак, і кодами (1–9), які потрібні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівняймовірності 95%. У вибірці з п’яти рослин нетипові не допускаються.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групуваннясортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко

варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

- Квітка: за типом (ознака 6);
- Пелюстка: забарвлення крайової зони внутрішнього боку (ознака 12);
- Розгорнутий листок: забарвлення пластинки (ознака 16);
- Плід: розмір (ознака 29);
- Плід: переважаюче забарвлення (ознака 35).

5.1 Якщо стан виявленняв Таблиці ознак позначено номером RHS шкали кольорів, то мають бути створені групи кольорів для використання цих ознак. Якщо ознака включена до Технічної анкети, то групи кольорів мають бути однаковими.

5.2 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджуватисорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*)– ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+)– вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів яблуні декоративної

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. QN	Дерево: сила росту VG	слабка	3	Dorothea
		помірна	5	Dolgo
		сильна	7	Jackii
2. (*) (+) PQ	Дерево: габітус VG	колоноподібний	1	Maypole
		конусоподібний	2	Laura
		прямий	3	Van Eseltine
		розлогий	4	Red Glow
		пониклий	5	Elise Rathke
		плакучий	6	Oekonomierat Echtermeyer
3. PQ	Пагін: забарвлення VS	сіро-зелене	1	Red Sentinel
		коричнево-зелене	2	Wintergold
		коричневе	3	Van Eseltine
		червоно-коричневе	4	Henry F. Dupont
		темно-коричневе	5	Evereste
4. PQ	Суцвіття: тип VS	зонтик	1	Golden Hornet
		щиток	2	Charlottae
5. (*) (+) PQ	Бутон: забарвлення VS	біле	1	*Malus toringoides*
		світло-рожеве	2	Charlottae
		помірно-рожеве	3	Cowichan
		темно-рожеве	4	Malus floribunda
		червоне	5	Red Glow
		пурпурове	6	
6. (*) PQ	Квітка: за типом VS (a)	проста	1	Profusion
		напівповна	2	*Malus* × *scheideckeri*
		повна	3	Nieuwlandiana
7. (*) QN	Квітка: діаметр пелюсток у горизонтальному положенні VS (a)	малий	3	Wintergold
		середній	5	Profusion
		великий	7	Montreal Beauty
8. (*) PQ	Квітка: форма VS (a)	плоска	1	
		блюдцеподібна	2	Courtarou
		чашоподібна	3	Van Eseltine
9. (*) PQ	Пелюстка: форма (за винятком нігтика) VS (a)	видовжена	1	Charlottae
		вузькоеліптична	2	
		еліптична	3	Makamik
		широкоеліптична	4	Wynema
		округла	5	Veitchii
		вузькояйцеподібна	6	Katherine
		яйцеподібна	7	Profusion

1	2	3	4	5
10. (*) QL	Пелюстки: розташування VS (a)	вільні	1	Makamik
		дотичні	2	John Downie
		перекриваються	3	Butterball
11. QL	Пелюстка: жилкування VS (a)	не помітне	1	John Downie
		помітне	2	Almey
12. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення крайової зони внутрішнього боку VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
13. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення середньої зони внутрішнього боку (якщо відрізняється) VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
14. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення базальної зони внутрішнього боку (якщо відрізняється) VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
15. (*) PQ	Пелюстка: забарвлення зовнішнього боку VS (a)	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
16. (*) PQ	Розгорнутий листок: забарвлення пластинки VS (b)	зелене	1	John Downie
		рожево-зелене	2	Winter Gold
		червоне	3	
		рожево-коричневе	4	Laura
		бронзове	5	Indian Magic
		пурпурове	6	Royalty
17. QN	Листкова пластинка: відношення довжина/ширина (4–6 повністю розгорнутих листків) MS (b)	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
18. (*) QN	Черешок: за довжиною MS (b)	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
19. (*) QL	Листкова пластинка: часточковість VS (b)	відсутня	1	Dolgo
		іноді наявна	2	Wynema
		завжди наявна	3	Nieuwlandiana

1	2	3	4	5
20. (*) PQ	Листкова пластинка: зубчатість краю VS (b)	городчаста	1	Courtabri
		пилчаста	2	Scarlett
21. (*) QL	Листкова пластинка: глянсуватість верхнього боку VS, (b)	слабка	3	Laura
		помірна	5	
		сильна	7	Scarlett
22. (*) QL	Листкова пластинка: інтенсивність зеленого забарвлення верхнього боку VS, (b)	слабка	3	Red Jade
		помірна	5	
		сильна	7	Red Jewel
23. (*) QL	Листкова пластинка: антоціанове забарвлення верхнього боку VS, (b)	відсутнє	1	Courtabri
		наявне	9	Royalty
24. (*) QN	Листкова пластинка: інтенсивність антоціанового забарвлення верхнього боку VS, (b)	слабка	3	Cowichan
		помірна	5	Baskatong
		сильна	7	Royalty
25. PQ	Листкова пластинка: основне забарвлення перед листопадом VS (b)	жовте	1	*Malus sargentii*
		помаранчеве	2	Scarlett
		червоне	3	Rosseau
		коричневе	4	Royalty
		бронзове	5	
		пурпурове	6	
26. (*) QN	Листкова пластинка: за довжиною (4–6 повністю розгорнутих листків) MS, (b)	коротка	3	*Malus floribunda*
		середня	5	Lemoinei
		довга	7	Simcoe
27. (*) QN	Листкова пластинка: за шириною (як для 26) MS	вузька	3	Hopa
		середня	5	John Downie
		широка	7	Montreal Beauty
28. QN	Дерево: зав’язування плодів VS	відсутнє або дуже слабке	1	*Malus* ×*atrosanguinea*
		слабке	3	*Malus* × *magdeburgensis*
		середнє	5	Makamik
		сильне	7	John Downie
		дуже сильне	9	Golden Hornet

1	2	3	4	5
29. (*) QN	Плід: розмір MS (c)	дуже малий	1	*Malus sargentii*
		малий	3	Profusion
		середній	5	John Downie
		великий	7	Wynema
		дуже великий	9	Niedzwetzkyana
30. (*) (+) PQ	Плід: форма VS (c)	кулясто	1	Winter Gold
		кулясто-конічна	2	Scarlett
		ширококулясто-конічна	3	
		плескато-овальна	4	*Malus*×*schiedeckeri*
		видовженоовальна	5	Profusion
		конічна	6	Eleyi
		вузькоконічна	7	John Downie
		пірамідально-конічна	8	*Malus* × *arnoldiana*
		еліпсоїдна	9	*Malus baccata var. mandshurica*
		еліпсоїдно-конічна (яйцеподібна)	10	Dolgo
		видовжена	11	Veitchii
		видовженоконічна	12	
		грушоподібна	13	*Malus toringoides*
31. (*) QL	Плід: чашечка VS (c)	відсутня	1	Scarlett
		іноді наявна	2	Golden Hornet
		завжди наявна	3	John Downie
32. QN	Плодоніжка: за довжиною MS (c)	дуже коротка	1	Redflesh
		коротка	3	Strathmore
		середня	5	John Downie
		довга	7	Evereste
		дуже довга	9	Aldenhamensis
33. QN	Плід: наліт на шкірці VS (c)	відсутній	1	Courtabri
		слабкий	2	
		сильний	3	Dartmouth
34. QL	Плід: глянсуватість шкірки VS (c)	відсутня	1	
		слабка	2	
		сильна	3	Selkirk
35. (*) PQ	Плід: переважаюче забарвлення VS (c)	білувато-жовте	1	
		жовте	2	Golden Hornet
		білувато-зелене	3	
		зелено-жовте	4	White Cascade
		помірно-зелене	5	Malus trilobata
		оранжеве	6	Evereste
		світло-червоне	7	
		помірно-червоне	8	Red Jade
		темно-червоне	9	Profusion
		пурпурове	10	Purple Prince
		коричнюватe	11	

1	2	3	4	5
36. PQ	Плід: забарвлення м'якоті VS (c)	біле	1	
		жовтувато-біле	2	Elise Rathke
		жовтувате	3	Dolgo
		зеленувате	4	Charlottae
		рожеве	5	
		червоне	6	Laura
37. (*) QN	Плід: термін зберігання MG (c)	дуже малий	1	John Downie
		малий	3	Dolgo
		середній	5	Dorothea
		великий	7	Makamik
		дуже великий	9	Evereste
38. QN	Час початку цвітіння (10% відкритих квіток) MG	ранній	3	Hopa
		середній	5	Lemoinei
		пізній	7	Wynema

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів яблуні декоративної

Ознаки обстежують за таким ключем у другій колонці Таблиці ознак, як зазначено нижче:

(a) Усі спостереження на квітці потрібно виконувати на других або третіх квітках з непошкодженою квітконіжкою на початку диференціації квітки.

(b)Якщо не вказано інше, усі спостереження на листках потрібно проводити на сформованих листках, узятих з середньої третини міцного стебла поточного сезону.

(c) Якщо не вказано інше, для спостережень за плодами вибирають 10 типових плодів. Пошкоджені плоди не беруть.

До 2. Дерево: габітус.

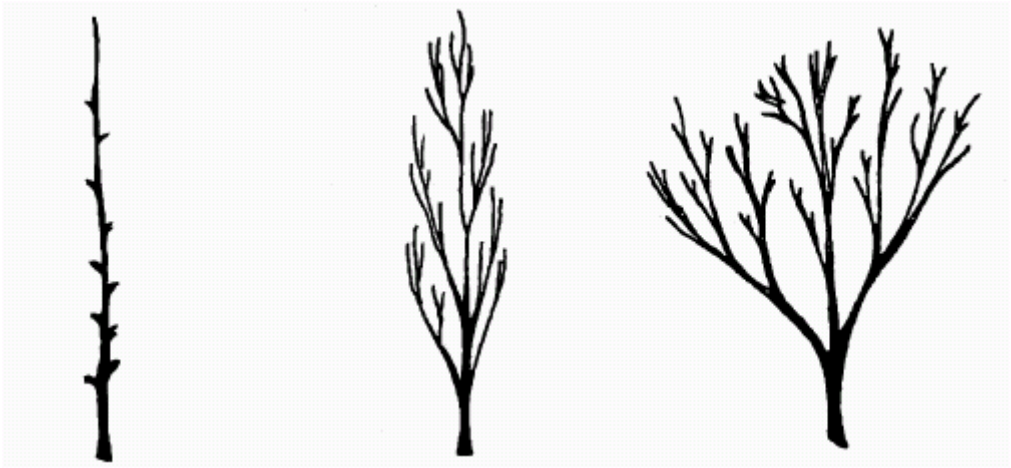

1 Колоноподібний

2 конусоподібний

3 прямий

4 розлогий | 5 пониклий | 6 плакучий

До 5. Бутон: забарвлення.

Усі спостереження на невідкритій квітці потрібно зробити на другій або третій квітці, коли верхня квітка відкривається.

До 30: Плід: форма.

1 Куляста | 2 кулясто-конічна | 3 ширококулясто-конічна

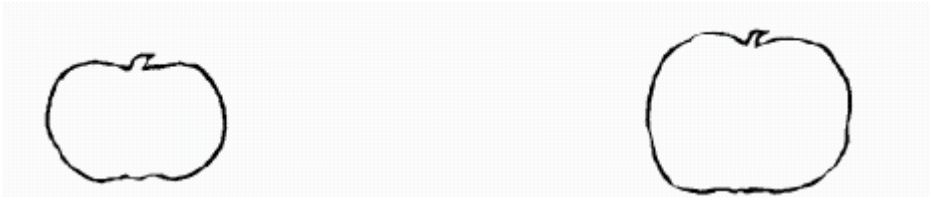

4 плескато-овальна | 5 овальна

6 конічна | 7 вузькоконічна | 8 пірамідально-конічна

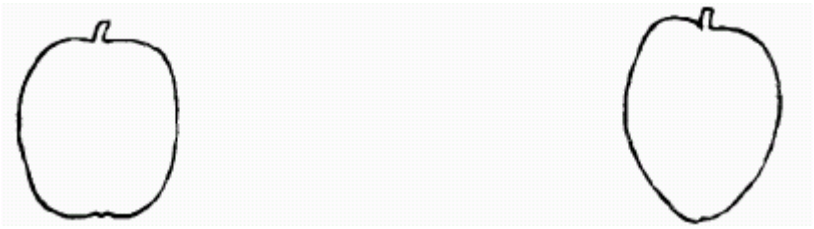

9 еліпсоїдна

10 еліпсоїдно-конічна (яйцеподібна)

11 видовжена

12 видовжено-конічна

13 грушоподібна

9.Література

1. TG/192/1 UPOV Unternational union for the protection of new varienties of plants. Guidelines for the conduct of tests for distinctntss, unsformity and stability Ornamental Apple (*Malus* Mill.) / Geneva. 2003-04-09. – 28P.www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg192.pdf

10.Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Malus* Mill.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Яблуня декоративна**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)
Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування
(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b)частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно
(a) живцювання [ ]

(b)розмноження *in vitro* [ ]

(c)інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2.2Інше [ ]
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; просимо виділити найвідповідніший код).

Ознакита ступені їхнього виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (6)	Квітка: за типом	проста	Profusion	1 [ ]
		напівповна	Malus x scheideckeri	2 [ ]
		повна	Nieuwlandiana	3 [ ]
5.2i (12)	Пелюстка: забарвлення крайової зони внутрішнього боку	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
5.2 ii (12)	Пелюстка: забарвлення крайової зони внутрішнього боку	біле		1 [ ]
		світло-рожеве		2 [ ]
		темно-рожеве		3 [ ]
		червоне		4 [ ]
		пурпурове		5 [ ]
5.3 (16)	Розгорнутий листок: забарвлення пластинки	зелене	John Downie	1 [ ]
		рожево-зелене	Winter Gold	2 [ ]
		червоне		3 [ ]
		рожево-коричневе	Laura	4 [ ]
		бронзове	Indian Magic	5 [ ]
		пурпурове	Royalty	6 [ ]
5.4 (29)	Плід: розмір	дуже малий	Malus sargentii	1 [ ]
		малий	Profusion	3 [ ]
		середній	John Downie	5 [ ]
		великий	Wynema	7 [ ]
		дуже великий	Niedzwetzkyana	9 [ ]
5.5 (35)	Плід: переважаюче забарвлення	білувато-жовте		1 [ ]
		жовте	Golden Hornet	2 [ ]
		білувато-зелене		3 [ ]
		зелено-жовте	White Cascade	4 [ ]
		помірно-зелене	Malus trilobata	5 [ ]
		оранжеве	Evereste	6 [ ]
		світло-червоне		7 [ ]
		помірно-червоне	Red Jade	8 [ ]
		темно-червоне	Profusion	9 [ ]
		пурпурове	Purple Prince	10 [ ]
		коричнюватe		11 [ ]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Просимо використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективнішим методом.

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка{3} з {3}	

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

#7.Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники чи хвороби, хімічне оброблення (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева (рослини) тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентний орган не дозволить або не запропонує зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такого оброблення, про нього має бути надано повну інформацію. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]
(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]
(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]
(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так»
(випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 635.92:582.675.5 Код UPOV: PAPAV_ORI

Методика

проведення експертизи сортів маку східного (*Papaver orientale* L.)
навідмінність,однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Papaver orientale* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – рослини

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається рослинний матеріал для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість рослинного матеріалу має становити 12 рослин.

2.3 Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

2.4 Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 ***Тривалість експертизи***. Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

*3.2****Місце експертизи.*** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

*3.3****Умови проведення експертизи.*** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнєвиявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами (літерами) в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Через непостійність денного світла, визначення кольору проводять за штучного освітлення або опівдні в кімнаті без прямих сонячних променів. Спектральний склад штучного світла освітлювального приладу має відповідати стандарту денного освітлення CIE D6500 з допустимим відхиленням, встановленим Британським стандартом 950 (частина I).

Для визначення кольору частину рослини розміщують на білому фоні, порівнюючи із RHS шкалою кольорів.

3.4 ***План експертизи.*** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 12 рослин. Рекомендована схема розміщення рослин 0,50 × 0,70 м.

3.5 ***Метод дослідження.*** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Методику розроблено: Горай Г. О., к. б. н., НБС ім. М. М. Гришка НАН України, 2016.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частини рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин/частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 12 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 12 рослин або 12 частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 6 рослин або 6 частин рослин;

VG: візуальна разова оцінка 12 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 6 рослин або 6 частин рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності.

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 ***Експертиза на відмінність***

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 ***Експертиза на однорідність***

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95 %. У вибірці з дванадцяти рослин допускається одна нетипова.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 ***Експертиза на стабільність***

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– Рослина: за висотою (ознака 1);

– Квітконос: діаметр(ознака 11);

– Квітка: основне забарвлення віночка(ознака 20);

– Пелюстка: характеррозсіченості краю (ознака 24);

– Пелюстка: гофрованість (ознака 25);

– Рослина: час початку цвітіння (ознака 34).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак;

(a) – обстеження на найбільш розвинених листках нижньої частини листкової розеткиквітуючої рослини;

(b) – обстеження на квітках другого дня цвітіння.

7. Таблиця ознак сортів маку східного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 2	дуже низька	1	Little Candyfloss, Carmen
		низька	3	Matador, Sunset
		середня	5	Inferno, Flamenco Dancer
		висока	7	Ruffled Princessof Orange
		дуже висока	9	Hearbeat, Ruffled Patty
2. (+) QN	Рослина: діаметр розетки MG 2	дуже малий	1	
		малий	3	Castanette, Scarlet O'Hara, Firefly
		середній	5	White Ruffles, Matador, Sunset, Inferno
		великий	7	Mandarin, Fancy Feathers
		дуже великий	9	Hearbeat, Casino, Ruffled Patty
3. QN	Листок розетковий: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 2 (a)	слабка	3	Sunset
		помірна	5	White Ruffles
		сильна	7	Matador
4. QL	Листок розетковий: глянсуватість верхнього боку VS, 2 (a)	відсутня	1	
		наявна	9	
5. (+) QN	Листок розетковий: опушення верхнього боку VS, 2 (a)	слабке	3	
		помірне	5	
		сильне	7	
6. (+) QN	Листок розетковий: за довжиною MS 2 (a)	дуже короткий	1	
		короткий	3	Little Candyfloss
		середній	5	Matador, Carmen
		довгий	7	Ruffled Princess of Orange
		дуже довгий	9	Hearbeat, Flamenco Dancer
7. (+) QN	Листок розетковий: за шириною MS 2 (a)	дуже вузький	1	
		вузький	3	Little Candyfloss, White Ruffles, Matador
		середній	5	Matador, Inferno, Sunset
		широкий	7	ScarletO'Hara
		дуже широкий	9	Ruffled Princessof Orange, Hearbeat

1	2	3	4	5
8. QN	Листок розетковий: за ступенем розсіченості листкової пластинки VS2 (a)	лопатевий	1	
		роздільний	2	
		розсічений	3	
9. (+) QN	Листок розетковий:глибинарозсіченості листкової пластинки VS2 (a)	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
10. (+) PQ	Листок розетковий: край листкової пластинки VS2 (a)	виїмчастий	1	
		пилчастий	2	
		двоякопилчастий	3	
11. (*) (+) QN	Квітконос: діаметр MS 2	малий	3	Sunset
		середній	5	Flamenco Dancer, Inferno, Matador
		великий	7	Ruffled Princess of Orange
12. (+) QL	Бутон: приквітки VS 1	відсутні	1	
		наявні	9	
13. (+) QN	Бутон:за довжиноюперед початком цвітіння MS 1	короткий	3	Flamenco Dancer, Matador
		середній	5	Ruffled Princess of Orange, Little Candyfloss, Inferno
		довгий	7	Hearbeat
14. (+) PQ	Бутон: формаперед початком цвітіння VS 1	куляста	1	Ruffled Princess of Orange
		яйцеподібна	2	Flamenco Dancer, Matador**,** Hearbeat
		видовжена	3	Little Candyfloss, Inferno
15. PQ	Чашолистки: забарвлення волосків VS 1	біле	1	
		червоне	2	
		коричневе	3	
16. QL	Чашолистки: положення волосків до бутону VS1	притиснуті	1	
		відхилені	2	

1	2	3	4	5
17. (*) (+) Q N	Квітка: діаметр MS 2(b)	малий	3	White Ruffles, Sunset
		середній	5	Mandarin, Inferno, Casino
		великий	7	Flamenco Dancer, Ruffled Princess of Orange, Hearbeat
18. (+) Q N	Квітка: довжина MS 2(b)	коротка	3	WhiteRuffles
		середня	5	Flamenco Dancer, Matador, Sunset, Inferno
		довга	7	Ruffled Princess of Orange, Hearbeat
19. (+) PQ	Квітка: форма VG 2(b)	плеската	1	
		чашоподібна	2	
		бокалоподібна	3	
20. (*) PQ	Квітка: основне забарвленнявіночка VG 2	біле	1	Black and White
		рожеве	2	Mrs Perry
		червоне	3	Curlilocks
		бузкове	4	Lilac Girl
21. Q N	Квітка: кількість пелюсток VS 2	чотири	1	Sunset, Inferno
		п'ять	2	White Ruffles
		шість	3	Ruffled Princess of Orange, Matador
		понад шість	4	Carmen, Doublebloon, Khedive
22. (+) Q N	Пелюстка: за довжиною MS 2	коротка	3	Little Candyfloss
		середня	5	Flamenco Dancer, Matador Sunset, White Ruffles
		довга	7	Ruffled Princess of Orange, Hearbeat
23. (+) Q N	Пелюстка: за шириною MS 2	вузька	3	Sunset, White Ruffles
		середня	5	Flamenco Dancer, Ruffled Princess of Orange, Matador
		широка	7	Hearbeat
24. (*) (+) QL	Пелюстка: за характером розсіченості краю VS 2	цілокрая	1	
		хвиляста	2	
		дрібнолопатева	3	Garden Glory
		дрібнороздільна	4	Curlilocks
25. (*) Q N	Пелюстка: гофрованість VS, 2	слабка	3	Sunset, Aglaja
		помірна	5	
		сильна	7	Garden Glory
26. Q N	Пелюстка: кількість кольорів VS, 2	один	1	
		два	2	Pecotee, Pinnacle

1	2	3	4	5
27. (*) PQ	Лише для однокольорових сортів. Пелюстка: забарвлення внутрішнього боку VS 2	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
28. PQ	Лише для однокольорових сортів. Пелюстка: забарвлення зовнішнього боку VS 2	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
29. PQ	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка:забарвлення облямівки внутрішнього боку VS, 2	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
30. PQ	Лише для двокольорових сортів. Пелюстка: забарвлення облямівки зовнішнього боку VS, 2	RHSшкала кольорів (вказати номер посилання)		
31. (+) Q L	Пелюстка: базальна пляма VS 2	відсутня	1	
		наявна	9	

1	2	3	4	5
32. (+) PQ	Лише для сортів з наявною базальною плямою. Пелюстка: форма базальної плями VS 2	нечітка, радіальними рисками	1	
		велика, видовженою смугою	2	
		середня або мала; округла або широкою смугою; розташована в нижній частині пелюстки і не доходить до основи пелюсток	3	
		середня або мала; округла або широкою смугою; проходить від основи пелюстки до третини	4	
		велика, заокруглена або овальна; проходить від основи пелюстки до її середини	5	
33. PQ	Лише для сортів з наявною базальною плямою.Пелюстка: забарвлення базальної плями VS 2	RHS шкала кольорів (вказати номер посилання)		
34. (*) (+) Q N	Рослина: час початку цвітіння VG 2	ранній	3	
		середній	5	Tiffany, Picotee, Queen Alexandra,Rosenpokal, Turkenlouis, Garden Glory, Royal Wedding
		пізній	7	Beauty of Livermere
35. (+) Q N	Коробочка: за довжиною MS 3	коротка	3	Sunset Little Candyfloss
		середня	5	Ruffled Patty
		довга	7	Casino

1	2	3	4	5
36. (+) QN	Коробочка: за шириною MS 3	вузька	3	Sunset, Little Candyfloss
		середня	5	Flamenco Dancer
		широка	7	Ruffled Princessof Orange
37. (+)P Q	Коробочка: форма VS 3	овальна	1	
		широкоовальна	2	Flamenco Dancer, Inferno
		куляста	3	Ruffled Princess of Orange, Sunset, Little Candyfloss
38. (+) PQ	Коробочка: форма диска VS 2	плеската	1	
		розпластана	2	
		конічна	3	
39. (+) PQ	Коробочка: форма верхівки частки диска VS 2	заокруглена	1	
		загострена	2	
40. QL	Рослина: повноцінне плодоношення VG	відсутнє	1	
		наявне	9	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів маку східного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які проводять обстеження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Бутонізація
2	Цвітіння
3	Плодоношення

Усі спостереження проводять на двох-трьохрічних рослинах. Спостереження на квітці та листках проводять під час повного цвітіння. Спостереження діаметра та форми квітки проводять на другий день цвітіння.

До 1. Рослина: за висотою, см.

Дуже низька – до 45, низька – 45–59, середня – 60–74, висока – 75–90, дуже висока – понад 90.

До 2. Рослина: діаметр розетки, см.

Дуже малий– до 30, малий – 30–39, середній – 40–49, великий – 50–60, дуже великий–понад 60.

До 5. Листокрозетковий: опушення верхнього боку.

3 Слабке | 5 помірне | 7 сильне

До 6. Листокрозетковий: за довжиною, см.

Дуже короткий– до 22, короткий – до 22–26, середній – 26–30, довгий – 31–35, дуже довгий – понад 35.

До 7. Листокрозетковий: за шириною, см.

Дуже вузький– до 6, вузький – 6–8, середній – 9–11, широкий – 12–14, дуже широкий – понад 15.

До 9. Листокрозетковий: глибина розсіченості листкової пластинки.

3 Мала | 5 середня | 7 велика

До 10. Листок розетковий: край листкової пластинки.

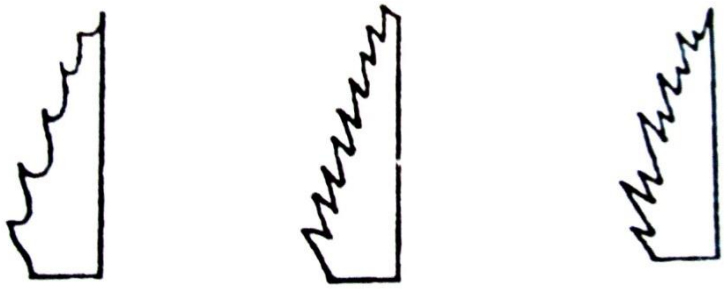

1 | 2 | 3

Виїмчастий пилчастий двоякопилчастий

До 11. Квітконос: діаметр, мм.

Малий – до 6, середній – 6–8, великий– понад 8.

До 12. Бутон: приквітки.

1
Відсутні

9
наявні

До 13. Бутон: за довжиною перед початком цвітіння, см.

Короткий – до 4, середній – 4–5, довгий – понад 5.

До 14. Бутон: форма перед початком цвітіння.

1
Куляста

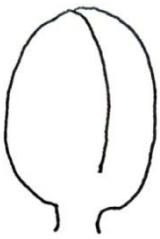

2
яйцеподібна

3
видовжена

До 17. Квітка: діаметр, см.

Малий – до 10, середній – 10–15, великий – понад 15.

До 18. Квітка: довжина, см.

Коротка – 5, середня – 5–8, довга –8.

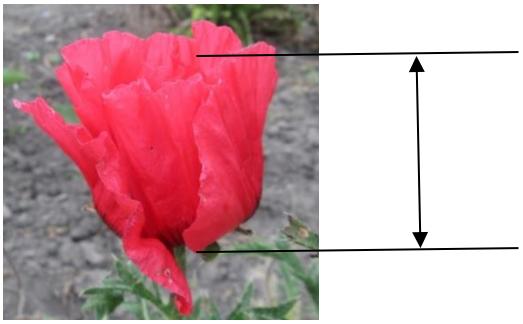

довжина квітки

До 19. Квітка: форма.

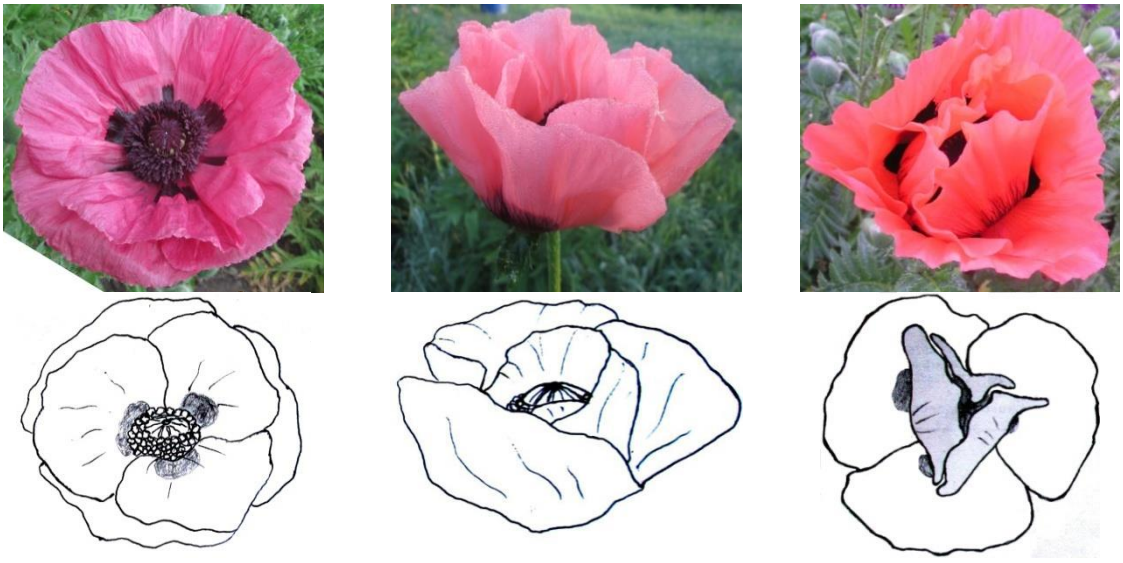

1
Плеската

2
чашоподібна

3
бокалоподібна

До 22. Пелюстка: за довжиною, см.

Коротка – до 6, середня – 6–9, довга –понад 9.

До 23. Пелюстка: за шириною, см.

Вузька – до 7, середня – 7–12, широка – понад 12.

До 24. Пелюстка: за характером розсіченості краю.

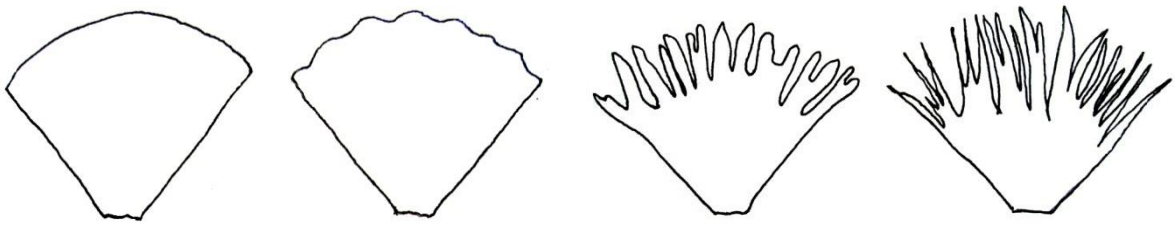

1
Цілокрая

2
хвиляста

3
дрібнолопатева

4
дрібнороздільна

До 31. Пелюстка: базальна пляма.

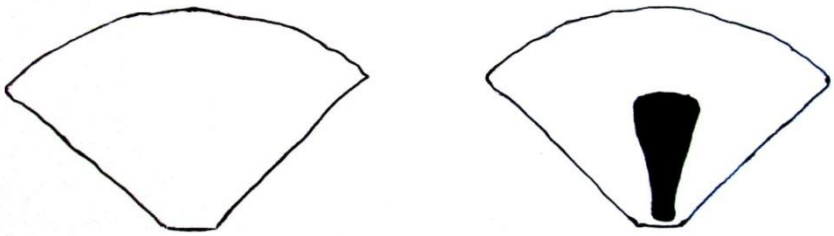

1
Відсутня

9
наявна

До 32. Лише для сортів з наявною базальною плямою. Пелюстка: форма базальної плями.

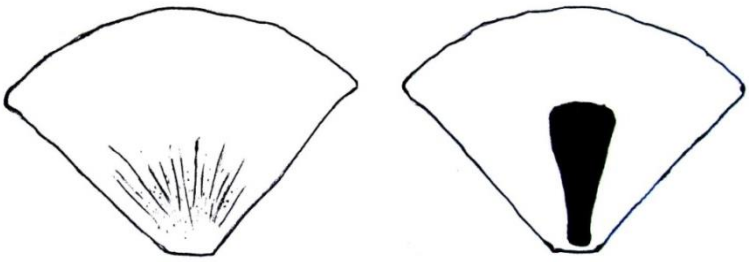

1 Нечітка, радіальними рисками

2 велика, видовженою смугою

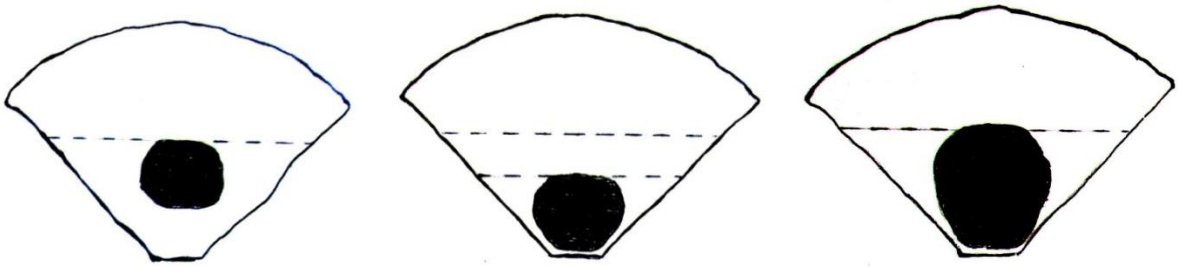

3 середня або мала; округла або широкою смугою; розташована в нижній частині пелюстки і не доходить до основи пелюсток

4 середня або мала; округла або широкою смугою; проходить від основи пелюстки до третини

5 велика, заокруглена або овальна; проходить від основи пелюстки до її середини

До 34. Рослина:час початку цвітіння.

Орієнтовані календарні строки для Лісостепу.

Ранній – 8.05 – 19.05, середній – 20.05 – 31.05, пізній – 1.06 – 12.06.

До 35. Коробочка: за довжиною, см.

Коротка –до 2, середня – 2–3,5, довга – понад 3,5.

До 36. Коробочка: за шириною, см.

Вузька –до 2, середня – 2–3, широка – понад 3.

До 37. Коробочка: форма.

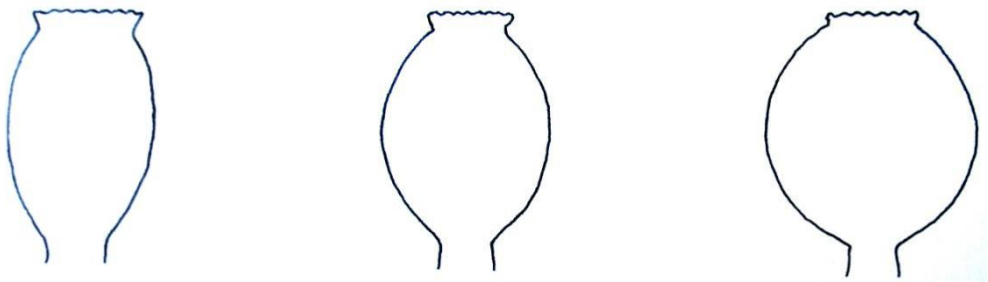

1 Овальна

2 широкоовальна

3 куляста

До 38. Коробочка: форма диска.

1 Плеската | 2 розпластана | 3 конічна

До 39. Коробочка: форма верхівки частки диска.

1 Заокруглена | 2 загострена

9. Література

1. Горай А.А. Особенности семенного и вегетативного размножения *Papaverorientale* L. в условиях культуры Лесостепи Украины /А.А. Горай// Цветоводство: история, теорія, практика. Материалы VIIмеждународной научной конференции (24-26 мая 2016г., Минск, Беларусь) – 2016. – С.357-359.

2. Горай Г.О. Особливості репродуктивної біології маку східного (*Papaverorientale*L.)./Г.О.Горай//Молодь у вирішенні екологічних та соціально-економічних проблем сьогодення: матеріали міжнародної конференції 15-20 жовтня 2012р. (Кам'янець - Подільський-2012): Кам'янець-Подільський: Інститут агроекології і природокористування НААН, Подільський державний аграрно-технічний університет, 2012. – С.135-136

3. Гайдаш В. Д., Рупинович С. Й., Мазур В. О. Мак.– Луцьк: Івано-Франківськ. Інститут агропромислового виробництва, 2002. – 146 с.

4. Ілюстрований довідник з морфології квіткових рослин. Навчально-методичний посібник /Зиман С. М., Мосякин С. Л., Булах О. В., Царенко О. М., Фельдбаба – Клушина. – Ужгород : Медіум, 2004. – С.73.

5. Grey-Wilson C. Poppies – London: B.T. Batsford LTD, 2000.-256 p.

6. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Opium/Seed poppy (*Papaver somniferum* L.) (TG /166/3, UPOV) //Geneva. 1999-03-24. – 30 P. //URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg166.pdf.

10. Технічна анкета

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {1} з {3}	Номер посилання:
		Дата подання заявки: (не заповнюється заявником)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА заповнюється разом із заявкою на права селекціонера на сорт рослини		
1. Предмет Технічної анкети		
1.1 Ботанічна назва	*Papaver orientale* L.	
1.2 Загальноприйнята назва	**Мак східний**	
2. Заявник		
Ім’я		
Адреса		
Телефон №		
Факс №		
E-mail адреса		
Селекціонер (якщо він не заявник)		
3. Назва сорту		

#4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4.1 Схема селекції
(інформація стосовно схеми селекції)

Сорти отримані в результаті:

4.1.1 Схрещування

(a) контрольоване схрещування [ ]
(вкажіть батьківські сорти)

(b) частково відоме схрещування [ ]
(вкажіть відомий(і) сорт(и))

(c) невідоме схрещування [ ]

4.1.2 Мутація [ ]
(зазначте батьківський сорт)

4.1.3 Виявлено та поліпшено [ ]
(зазначте, де й коли відкрито та як розвинуто)

4.1.4 Інше [ ]
(зазначте деталі)

4.2 Метод розмноження сорту
(інформація стосовно методу розмноження сорту)

4.2.1 Сорти, що розмножуються вегетативно

(a) живцями [ ]

(b) розмноження *in vitro* [ ]

4.2.2 Інше []
(зазначте деталі)

5. Ознаки сорту мають бути позначені (номер у дужках стосується відповідної ознаки в Методиках; прохання виділити найвідповідніший код).

Ознаки та ступені їх виявлення			Сорти-еталони	Коди
5.1 (1)	Рослина: за висотою	дуже низька	Little Candyfloss	1[]
		низька	Matador, Sunset, Carmen	3[]
		середня	Inferno, Flamenco Dancer	5[]
		висока	Ruffled PrincessofOrange	7[]
		дуже висока	Hearbeat	9[]
5.2 (11)	Квітконос: діаметр	малий	Sunset	3[]
		середній	Flamenco Dancer, Inferno, Matador	5[]
		великий	Ruffled Princess of Orange	7[]
5.3 (20)	Квітка: основне забарвлення віночка	біле	Black and White	1[]
		рожеве	Mrs Perry	2[]
		червоне	Curlilocks	3[]
		бузкове	Lilac Girl	4[]
5.4 (24)	Пелюстка: за характером розсіченості краю	цілокрая		1[]
		хвиляста		2[]
		дрібнолопатева	Garden Glory	3[]
		дрібнороздільна	Curlilocks	4[]
5.5 (25)	Пелюстка: гофрованість	слабка	Sunset, Aglaja	3[]
		помірна		5[]
		сильна	Garden Glory	7[]
5.6 (34)	Рослина: час початку цвітіння	ранній		3[]
		середній	Tiffany, Picotee, Rosenpokal, Turkenlouis, Garden Glory, Queen Alexandra, Royal Wedding	5[]
		пізній	Beauty of Livermere	7[]

6. Подібні сорти та відмітності між ними

Прохання використовувати цю таблицю та рядок коментарів для надання інформації щодо того, як Ваш сорт-кандидат відрізняється від сорту (чи сортів), які, на Ваш погляд, є найподібнішими. Ця інформація може допомогти установі провести свою експертизу на відмінність ефективніше.

Назва(и) сорту(ів), подібного(их) до Вашого сорту-кандидата	Ознака(и), за якою(ими) Ваш сорт-кандидат відрізняється від подібного(их) сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **подібного(их)** сорту(ів)	Опишіть виявлення ознак(и) **Вашого** сорту-кандидата

Коментарі:

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту

7.1 Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти вирізнити сорт, крім інформації, що представлена в розділах 5 та 6?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА	Сторінка {3} з {3}	

7.2 Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?

Так [ ] Ні [ ]

(Якщо «так», просимо надати деталі)

7.3 Інша інформація

(використання сорту) (фотографія)

8. Дозвіл на використання

(a) Чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?

Так [ ] Ні [ ]

(b) Чи було одержано такий дозвіл?

Так [ ] Ні [ ]

Якщо відповідь на пункт (b) є позитивною, просимо надати копію дозволу.

9. Інформація щодо рослинного матеріалу, що має проходити експертизу чи представлений для експертизи.

9.1 Виявлення ознаки або кількох ознак сорту може перебувати під впливом таких чинників, як шкідники, хвороби, хімічна обробка (наприклад, ростовими речовинами або пестицидами), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз росту й розвитку рослини тощо.

9.2 Рослинний матеріал не обробляють нічим, що може вплинути на виявлення ознак сорту, поки компетентні органи не дозволять або не запропонують зробити це. Якщо рослинний матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Просимо вказати нижче, чи Вам відомо, що рослинний матеріал, який підлягає експертизі, зазнав впливу:

(a) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так [ ] Ні [ ]

(b) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так [ ] Ні [ ]

(c) культури тканини Так [ ] Ні [ ]

(d) інших чинників Так [ ] Ні [ ]

Просимо надати детальну інформацію щодо пунктів, де Ви вказали «так» (випробування на наявність вірусу чи інших патогенів)

10. При цьому я заявляю, що, наскільки мені відомо, інформація, наведена в цій формі, є достовірною:

Ім'я заявника			
Підпис		Дата	

Повноважні органи можуть дозволити залучити певну інформацію до конфіденційного розділу Технічної анкети.

УДК 633.88 Код UPOV: SOLAN_GLA

Методика
проведення експертизи сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.) на відмінність, однорідність і стабільність групи декоративних на відмінність, однорідність і стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів пасльону сизолистого (*Solanum glaucophyllum* Desf.)

2. Необхідний садивний матеріал – рослини.

1) Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається садивний матеріал для експертизи сорту.

2) Мінімальна кількість рослинного матеріалу для експертизи сортів горщечкових рослин постачається на один пункт дослідження експертого закладу має становити 20 рослин, що мають адвентивні бруньки на кореневищах.

3) Рослинний матеріал має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо якості та сортових характеристик.

4) Рослинний матеріал нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

1) *Тривалість експертизи*

Експертиза має тривати два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

2) *Місце експертизи*

Експертизу проводять в одному пункті дослідження експертного закладу.

3) *Умови для проведення експертизи*

Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту.

Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

Використано документ UPOV TG/326/1, 2018. Методику розроблено: Костенко Н. П., канд. с.-г. наук, Гринів С. М., канд. с.-г. наук, старш. наук. співроб., Ткачик С. О., канд с.-г. наук, Український інститут експертизи сортів рослин, 2021.

4) *План експертизи*

Планують таку кількість рослин, висаджених у окремих горщиках, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 20 рослин.

Під час експертизи можуть бути проведені додаткові дослідження.

5) *Метод дослідження*

Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG – разове вимірювання групи рослин або частин рослин ;

MS – вимірювання групи окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак;

VG – візуальна разова оцінка групи рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

6) *Кількість рослин / частин рослин*

Експертизі сортів горщечкових рослин підлягає щонайменше 20 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG – разове вимірювання 20 рослин або частин 20 рослин;

MS – вимірювання окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин;

VG – візуальна разова оцінка 20 рослин;

VS – візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 10 рослин або частин 10 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Ознаки, що використовують для оцінки відмінності, однорідності й стабільності та ступені їх виявлення наведені в Таблиці ознак 7. Кожному ступеню виявлення ознаки присвоєно коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

1) *Експертиза на відмінність*

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

2) *Експертиза на однорідність*

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 20 рослин допускається одна нетипова.

Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

3) *Експертиза на стабільність*

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, в кінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він вважається стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти-кандидати групують із подібними загальновідомими сортами на групи для полегшення оцінки відмінності. Для групування використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабко варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Для групування рекомендовано такі ознаки:

– суцвіття – кількість квіток (ознака 11);

– плід (ягода) – за діаметром (ознака 18);

– рослина – початок цвітіння (ознака 26);

– рослина – збиральна стиглість плодів (ознака 27).

Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами необхідно висаджувати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів пасльону сизолистого

Ознака		Ступінь виявлення ознаки	Код	Сорт-еталон
1	2	3	4	5
1. (*) QN	Рослина: за висотою MS/VG 4	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
2. (*) QN	Рослина: габітус VG 2	прямий	3	
		напівпрямий	5	
		розлогий	7	
3. (*) QN	Листок: листкова пластинка за довжиною VG/VS 1	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
4. (*) QN	Листок: листкова пластинка за шириною VG/VS 1	вузька	3	
		середня	5	
		широка	7	
5. PQ	Листок: забарвлення листкової пластинки VG 1	зелене	1	
		сизе	2	
6. (*) QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення листкової пластинки VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
7. (*) PQ	Листок: листкова пластинка за формою VG/VS 1	вузьколанцетна	1	
		ланцетна	2	
		широколанцетна	3	
		вузькоеліптична	3	
		еліптична	4	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
8. (*) QN	Листок: хвилястість краю листкової пластинки VG/VS 1	відсутня або дуже слабка	1	
		слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
9. (*) QN	Листок: восковий наліт VG 1	відсутній або дуже слабкий	1	
		слабкий	3	
		помірний	5	
		сильний	7	
10. (*) QN	Листок: глянсуватість VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
11. (*) QN	Суцвіття: кількість квіток MS/VG 2	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
12. QN	Квітконіжка: за довжиною VG/VS 2	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
13. QL	Квітконіжка: наявність антоціанового забарвлення VG 2	відсутнє	1	
		наявне	9	
14. (*) QN	Квітка: за розміром MS/VG 1	мала	3	
		середня	5	
		велика	7	
15. (*)	Квітка: інтенсивність фіолетового забарвлення	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
PQ	верхнього боку пелюстки VG 1			
16. QL	Чашолистки: наявність антоціанового забарвлення VG 1	відсутнє	1	
		наявне	9	
17. QN	Чашолистки: інтенсивність антоціанового забарвлення VG 1	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
18. (+) QN	Плід (ягода): за діаметром MS/VG 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
19. QN	Плід: інтенсивність зеленого забарвлення недостиглого плоду VG 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
20. QN	Плід: інтенсивність фіолетового забарвлення недостиглого плоду VG 3	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
21. (*)	Плід: інтенсивність фіолетового забарвлення за збиральної стиглості	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	

Продовження таблиці

1	2	3	4	5
QN	VG 4			
22. PQ	Плід: за формою VG 4	округлый	1	
		овальний	2	
		еліптичний	3	
23. (+) QN	Плід: розмір чашолистків MS/VG 4	малий	3	
		середній	5	
		великий	7	
24. PQ	Плід: забарвлення м’якуша VG 4	біле	1	
		жовте	2	
		зелене	3	
		фіолетове	4	
25. (+) QN	Плід: м’якуш за твердістю VG/VS 4	м’який	1	
		помірно твердий	2	
		твердий	3	
26. (*) QN	Рослина: початок цвітіння MS/VG 1	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
27. (*) QN	Рослина: збиральна стиглість плодів MS 4	рання	3	
		середня	5	
		пізня	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів пасльону сизолистого

Для сортів горщечкових рослин спостереження в умовах України проводять у закритому ґрунті одного пункту дослідження експертного закладу.

Загальний вигляд рослин

суцвіття

квітка

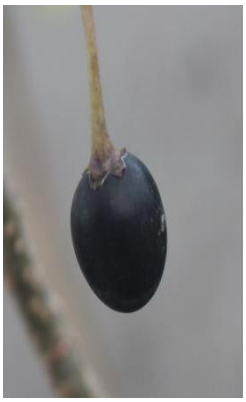

плід

1) *Пояснення до деяких ознак*

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, у які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту і розвитку рослин
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Сформований плід
4	Стиглі плоди

До 18. Плід (ягода): за діаметром

Діаметр плоду слід спостерігати в найширшій частині.

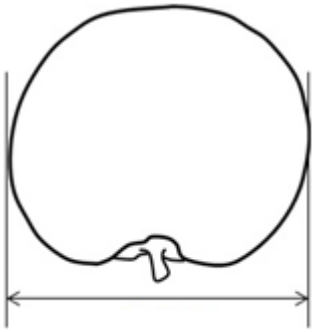

До 23. Плід: розмір чашолистків

Розмір чашолистків слід оцінювати за співвідношенням ширини чашолистків до максимального діаметра плоду.

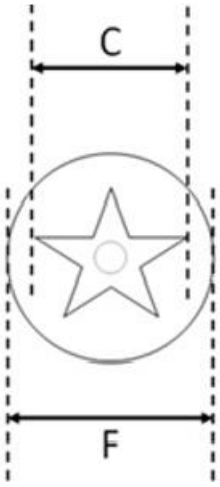

розмір чашолистків порівняно з діаметром плоду = C/F

До 25. Плід: м’якуш за твердістю

Твердість слід оцінювати вручну, натискаючи на центр м’якоті плоду, який розривається навпіл горизонтально.

9. Література

1. Test Guidelines for the conduct of tests for distinctness, uniformity and stability of Melon-pear, Pepino (*Solanum muricatum* Aiton) (TG/326/1, UPOV) // Geneva. 2018-09-20. P 1–28. URL: www.upov.int/edocs/tgdocs/en/tg326.pdf.

2. Plants of the World Online. Board of Trustees of the Royal Botanic Gardens, Kew. 2017. http://powo.science.kew.org

3. Natural Resources Conservation Service PLANTS Database. USDA. https://plants.sc.egov.usda.gov/home

4. Milanesi, L.; Boland, R. Presence of vitamin D3 receptor (VDR)-like proteins in Solanum glaucophyllum. Physiol. Plant 2006, 128, 341–350

5. Пасленовые. https://rastenia.info/podborki/paslenovye.html

6. Пасленовые растения (семейство пасленовых). Флора растений. https://ecoportal.info/paslenovye-rasteniya-semejstvo-paslenovyx/

7. Семейство пасленовые. Паслены обыкновенные – семейство пасленовых, паслены на Ваш Сад. https://www.vashsad.ua/plants/interesting_plants/show/5728/.

Номер заявки

(не заповнюється заявником)

Annex to Application

(not to be filled in by the applicant)

ТЕХНІЧНА АНКЕТА СОРТУ

TECHNICAL QUESTIONNAIRE VARIETY

Щодо гібридних сортів, які є об'єктом заявки, батьківські компоненти надаються для експертизи згідно з методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на відмінність, однорідність і стабільність, крім Технічної анкети, що заповнюється на гібридний сорт.

Технічна анкета заповнюється на кожен батьківський компонент.

In the case of hybrid varieties which are the subject of an application for plant breeders' rights, and where the parent lines are to be submitted as a part of the examination of the hybrid variety, this Technical Questionnaire should be completed for each of the parent lines, in addition to being completed for the hybrid variety.

1.Предмет Технічної анкети

1. Subject of the Technical Questionnaire

1.1. Ботанічний таксон (вид) (латинською мовою)
1.1 Botanical name species (in Latin Language)

Solanum glaucophyllum Desf.

1.2. Ботанічний таксон (вид) (українською мовою)
1.2 Botanical name species (in Ukrainian Language)

Паслін сизолистий

2. Заявник(и)

2. Applicant(s)

Прізвище, ім'я, по батькові (найменування)
Name (denomination)

Автор(и)

Autor(s)

3. Назва сорту

3. Variety denomination

4. Інформація щодо схеми селекції та розмноження сорту

4. Information on the breeding scheme and propagation of the variety

4.1. Схема селекції

4.1. Breeding scheme

Сорт, одержаний в результаті:
Variety resulting from:

4.1.1. схрещування
crossing

а) контрольоване схрещування ☐
a) controlled cross

(точно вказати батьківські сорти)
(please state parent varieties)

б) частково відоме схрещування ☐
b) partially known cross

(вказати відомий батьківський сорт(и))
(please state known parent variety(ies))

в) невідоме схрещування ☐
v) unknown cross

4.1.2. мутація ☐
mutation

(визначити батьківський сорт) (please state parent variety) _____

4.1.3. виявлення та поліпшення ☐
discovery and development

(точно визначити, де і коли виявлено та як поліпшено)
(please state where and when discovered and how developed) _____

4.1.4. інше ☐
other

(надати деталі)
(please provide details) _____

4.2. Метод розмноження сорту:
method of propagating the variety

4.2.1. сорти, що розмножуються насінням
seed-propagated varieties

а) самозапилення ☐
a) self-pollination

б) перехресне запилення
b) cross-pollination

популяція ☐
population

синтетичний сорт ☐
synthetic variety

в) гібрид ☐
c) hybrid

Щодо гібридних сортів схема розмноження гібрида має бути представлена на окремому аркуші і містити детальну інформацію про всі батьківські компоненти, що потрібні для розмноження гібрида:
In the case of hybrid varieties the production scheme for the hybrid should be provided on a separate sheet. This should provide details of all the parent lines required for propagating the hybrid e.g.

Простий гібрид ♀ × ♂ Трьохлінійний гібрид ♀ × ♂ → (♀ × ♂) × ♂ і має визначати, зокрема:
Single Hybrid Three-Way Hybrid and should identify in particular:

а) будь-які чоловічі стерильні лінії
a) any male sterile lines

б) систему підтримки чоловічих стерильних ліній
b) maintenance system of male sterile lines.

г) інші ☐
d) other

(надати детальну інформацію)
(please provide details) _____

4.2.2 сорти, що розмножуються вегетативно:
vegetative propagation

а) живці ☐
a) cuttings

б) розмноження *in vitro* ☐
b) *in vitro* propagation

в) інші (установлений метод) ☐
c) other (state method) _____

4.2.3. інші ☐
other

(надати детальну інформацію)
(please provide details) _____

5. Ознаки сорту
Variety characteristis

Назва ознаки Variety denomination		Ступінь проявлення Manifestation	Сорт-еталон Example variety	Код Code
5.1 (11)	Суцвіття: кількість квіток Inflorescence: number of flowers	мала few		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		велика large		7 ☐
5.2 (18)	Плід (ягода): за діаметром Fruit: diameter	малий small		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		великий large		7 ☐
5.3 (26)	Рослина: початок цвітіння Plant: beginning of flowering	ранній early		3 ☐
		середній medium		5 ☐
		пізній late		7 ☐
5.4 (27)	Рослина: збиральна стиглість плодів Plant: harvest maturity	рання early		3 ☐
		середня medium		5 ☐
		пізня late		7 ☐

6. Подібні сорти та відмінності між ними
6. Similar varieties and differences from these varietiecs
Цю таблицю та рядок коментарів використовувати для надання інформації про те, як об'єкт заявки відрізняється від сорту (сортів), який (які) з вашої точки зору є найбільш подібними. Ця інформація може допомогти установі, що здійснює експертизу, провести експертизу на відмінність більш ефективним методом
Please use the following table and box for comments to provide information on how your candidate variety differs from the variety (or varieties) which, to the best of your knowledge, is (or are) most similar. This information may help the examination authority to conduct its examination of distinctness in a more efficient way

Назва(и) сорту(ів) подібного(их) до сорту-кандидата Denomination(s) of variety(ies) similar to your candidate variety	Ознака(и), за якою (якими) сорт-кандидат відрізняється від подібних сортів Characteristic(s) in which your candidate variety differs from the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) подібних(ого) сортів(у) Describe the expression of the characteristic(s) for the similar variety(ies)	Прояв ознак(и) сорту-кандидата Describe the expression of the characteristic(s) for your candidate variety
____	____	____	____
____	____	____	____
____	____	____	____

Коментарі
Comments ____

7. Додаткова інформація, що може допомогти під час експертизи сорту
Additional information which may help in the examination of the variety

7.1. Чи є будь-які додаткові ознаки, які можуть допомогти відрізнити сорт, крім інформації, що надана в розділах 5 та 6?
In addition to the information provided in sections 5 and 6, are there any additional characteristics which may help to distinguish the variety?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

(якщо так, описати ці ознаки)
(if yes, please provide details) ____

7.2. Чи є будь-які особливі умови для вирощування сорту або проведення експертизи?
Are there any special conditions for growing the variety or conducting the examination?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

(якщо так, описати ці умови)
(if yes, please provide details) ____

7.3. Інша інформація (широке використання)
Other information Main use

____ ____

(надати детальну інформацію)
(please provide details)

____

8. Дозвіл на використання
Autorization for release

а) чи потребує сорт попереднього дозволу на використання за законодавством стосовно охорони довкілля, здоров'я людей та тварин?
a) Does the variety require prior authorization for release under legislation concerning the protection of the environment, human and animal health?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи було одержано такий дозвіл?
b) Has such authorization been obtained?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на підпункт «б» є позитивною, просимо надати копію дозволу
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

9. Інформація щодо використання ГМО при створенні сорту
Information on use of GMOs for creating a variety

а) чи був генетичний матеріал змінений за допомогою штучних прийомів перенесення генів, які не відбуваються у природних умовах?
a) Has the genetic material been altered by artificial means of transfeering genes that do not occur in natural conditions?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

б) чи потребує сорт державної реєстрації ГМО згідно із законодавством?
b) Does a variety need to have GMO state registration in accordance with the law?

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Якщо відповідь на пункт «б» є позитивною, просимо надати науково обґрунтовану оцінку ризику.
If the answer to «b» is yes, please attach a copy of the authorization

____

10. Інформація щодо посадкового матеріалу, що має проходити експертизу чи поданий на експертизу
Information on plant material to be examined or submitted for examination

10.1. Прояв ознаки або декількох ознак сорту може перебувати під впливом таких факторів, як шкідники чи хвороба, хімічна обробка (наприклад, ростові речовини або пестициди), стан культури тканини, різні кореневі підщепи, молоді паростки різних фаз розвитку дерева тощо.
The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc

Так ☐ Ні ☐
Yes No

Зазначити такі ознаки, фактор впливу та прояв
The expression of a characteristic or several characteristics of a variety may be affected by factors, such as pests and disease, chemical treatment (e.g. growth retardants or pesticides), effects of tissue culture, different rootstocks, scions taken from different growth phases of a tree, etc.

_____

10.2. Посадковий матеріал об'єкта заявки не має зазнавати будь-якої обробки, що може вплинути на прояв ознак сорту, поки Компетентний орган дозволить або запропонує зробити це. Якщо посадковий матеріал зазнав такої обробки, про неї має бути надана повна інформація. Вказати, наскільки вам відомо, що посадковий матеріал, який має проходити експертизу, зазнав впливу:
The plant material should not have undergone any treatment which would affect the expression of the characteristics of the variety, unless the competent authorities allow or request such treatment. If the plant material has undergone such treatment, full details of the treatment must be given. In this respect, please indicate below, to the best of your knowledge, if the plant material to be examined has been subjected to:

а) мікроорганізмів (наприклад, вірус, бактерія, фітоплазма) Так ☐ Ні ☐
a) Microorganisms (e.g. virus, bacteria, phytoplasma) Yes No

б) хімічної обробки (наприклад, ростові речовини, пестициди) Так ☐ Ні ☐
b) Chemical treatment (e.g. growth retardant, pesticide) Yes No

в) культури тканини Так ☐ Ні ☐
c) Tissue culture Yes No

г) інших факторів Так ☐ Ні ☐
g) Other factors Yes No

Надати детальну інформацію щодо пунктів, де вказано "так"
Please provide details for where you have indicated "yes"

_____

10.3. Чи був посадковий матеріал об'єкта заявки, призначений для експертизи, перевіреним на наявність вірусу або інших патогенів?
Has the plant material to be examined been tested for the presence of virus or other pathogens?

Так ☐
Yes

(просимо надати деталі)
(please provide details as specified by the Authority)
_____

Ні ☐
No

Інформація, наведена в цій анкеті, є достовірною
I hereby declare that, to the best of my knowledge, the information provided in this form is correct

Ініціали та прізвище уповноваженої особи
Applicant's name
_____

Підпис
Signature

Дата
Date
_____-_____-_____

Додаток А
Перелік групових кодів шкали RHS
(згідно документу UPOVTGP/14.2.32 від 11 травня 2006 року)

№ з/п	№ шкали RHS	Груповий код	№ з/п	№ шкали RHS	Груповий код	№ з/п	№ шкали RHS	Груповий код
1.	001A	11	46.	012B	11	91.	023C	12
2.	001B	5	47.	012C	10	92.	023D	12
3.	001C	5	48.	012D	10	93.	024A	14
4.	001D	5	49.	013A	13	94.	024B	14
5.	002A	11	50.	013B	13	95.	024C	14
6.	002B	11	51.	013C	13	96.	024D	14
7.	002C	5	52.	013D	10	97.	025A	14
8.	002D	5	53.	014A	13	98.	025B	14
9.	003A	11	54.	014B	13	99.	025C	14
10.	003B	11	55.	014C	13	100.	025D	14
11.	003C	11	56.	014D	10	101.	N 025A	20
12.	003D	5	57.	015A	13	102.	N 025B	14
13.	004A	11	58.	015B	13	103.	N 025C	14
14.	004B	11	59.	015C	13	104.	N 025D	13
15.	004C	5	60.	015D	10	105.	026A	14
16.	004D	10	61.	016A	13	106.	026B	14
17.	005A	11	62.	016B	13	107.	026C	14
18.	005B	11	63.	016C	13	108.	026D	14
19.	005C	11	64.	016D	10	109.	027A	15
20.	005D	10	65.	017A	13	110.	027B	15
21.	006A	11	66.	017B	13	111.	027C	15
22.	006B	11	67.	017C	13	112.	027D	15
23.	006C	11	68.	017D	13	113.	028A	20
24.	006D	10	69.	018A	13	114.	028B	14
25.	007A	11	70.	018B	12	115.	028C	14
26.	007B	11	71.	018C	12	116.	028D	14
27.	007C	11	72.	018D	12	117.	029A	14
28.	007D	11	73.	019A	13	118.	029B	14
29.	008A	11	74.	019B	12	119.	029C	15
30.	008B	10	75.	019C	12	120.	029D	15
31.	008C	10	76.	019D	12	121.	030A	20
32.	008D	10	77.	020A	13	122.	030B	20
33.	009A	11	78.	020B	13	123.	030C	20
34.	009B	11	79.	020C	12	124.	030D	14
35.	009C	10	80.	020D	12	125.	N 030A	21
36.	009D	10	81.	021A	13	126.	N 030B	20
37.	010A	10	82.	021B	13	127.	N 030C	20
38.	010B	10	83.	021C	13	128.	N 030D	14
39.	010C	10	84.	021D	12	129.	031A	20
40.	010D	10	85.	022A	13	130.	031B	45
41.	011A	13	86.	022B	12	131.	031C	45
42.	011B	10	87.	022C	12	132.	031D	15
43.	011C	10	88.	022D	12	133.	032A	20
44.	011D	12	89.	023A	13	134.	032B	20

45.	012A	11	90.	023B	13	135.	032C	45
136.	032D	15	185.	044A	21	234.	056B	18
137.	033A	21	186.	044B	21	235.	056C	18
138.	033B	20	187.	044C	21	236.	056D	18
139.	033C	45	188.	044D	20	237.	057A	23
140.	033D	15	189.	045A	21	238.	057B	23
141.	034A	21	190.	045B	21	239.	057C	23
142.	034B	45	191.	045C	21	240.	057D	23
143.	034C	45	192.	045D	22	241.	N 057A	23
144.	034D	45	193.	046A	24	242.	N 057B	23
145.	N 034A	24	194.	046B	21	243.	N 057C	23
146.	N 034B	21	195.	046C	21	244.	N 057D	23
147.	N 034C	22	196.	046D	22	245.	058A	27
148.	N 034D	45	197.	047A	21	246.	058B	23
149.	035A	45	198.	047B	21	247.	058C	23
150.	035B	20	199.	047C	22	248.	058D	23
151.	035C	15	200.	047D	17	249.	059A	24
152.	035D	16	201.	048A	22	250.	059B	24
153.	036A	16	202.	048B	17	251.	059C	27
154.	036B	16	203.	048C	17	252.	059D	23
155.	036C	16	204.	048D	17	253.	060A	24
156.	036D	16	205.	049A	17	254.	060B	24
157.	037A	15	206.	049B	16	255.	060C	27
158.	037B	15	207.	049C	16	256.	060D	23
159.	037C	16	208.	049D	16	257.	061A	27
160.	037D	16	209.	050A	21	258.	0601B	27
161.	038A	16	210.	050B	22	259.	061C	23
162.	038B	16	211.	050C	17	260.	061D	23
163.	038C	16	212.	050D	16	261.	062A	19
164.	038D	16	213.	051A	22	262.	062B	18
165.	039A	20	214.	051B	22	263.	062C	18
166.	039B	20	215.	051C	17	264.	062D	18
167.	039C	16	216.	051D	17	265.	063A	23
168.	039D	16	217.	052A	22	266.	063B	19
169.	040A	21	218.	052B	17	267.	063C	19
170.	040B	21	219.	052C	17	268.	063D	18
171.	040C	20	220.	052D	17	269.	064A	27
172.	040D	20	221.	053A	24	270.	064B	27
173.	041A	21	222.	053B	24	271.	064C	19
174.	041B	20	223.	053C	22	272.	064D	19
175.	041C	20	224.	053D	22	273.	065A	19
176.	041D	16	225.	054A	23	274.	065B	18
177.	042A	21	226.	054B	23	275.	065C	18
178.	042B	21	227.	054C	23	276.	065D	18
179.	042C	21	228.	054D	18	277.	066A	23
180.	042D	20	229.	055A	23	278.	066B	23
181.	043A	21	230.	055B	23	279.	066C	19
182.	043B	21	231.	055C	18	280.	066D	19
183.	043C	17	232.	055D	18	281.	N 066A	23

184.	043D	17	233.	056A	18	282.	N 066B	23
283.	N 066C	19	332.	077D	28	381.	084A	28
284.	N 066D	19	333.	N 077A	26	382.	084B	28
285.	067A	27	334.	N 077B	28	383.	084C	30
286.	067B	19	335.	N 077C	29	384.	084D	30
287.	067C	19	336.	N 077D	28	385.	085A	30
288.	067D	19	337.	078A	28	386.	085B	30
289.	068A	19	338.	078B	28	387.	085C	30
290.	068B	19	339.	078C	28	388.	085D	30
291.	068C	19	340.	078D	28	389.	086A	29
292.	068D	18	341.	N 078A	28	390.	086B	31
293.	069A	18	342.	N 078B	28	391.	086C	31
294.	069B	18	343.	N 078C	28	392.	086D	31
295.	069C	30	344.	N 078D	28	393.	087A	28
296.	069D	30	345.	079A	29	394.	087B	28
297.	070A	27	346.	079B	29	395.	087C	28
298.	070B	27	347.	079C	29	396.	087D	28
299.	070C	19	348.	079D	29	397.	N 087A	28
300.	070D	18	349.	N 079A	29	398.	N 087B	28
301.	071A	27	350.	N 079B	29	399.	N 087C	28
302.	071B	27	351.	N 079C	27	400.	N 087D	28
303.	071C	27	352.	N 079D	28	401.	088A	31
304.	071D	19	353.	080A	28	402.	088B	31
305.	072A	27	354.	080B	28	403.	088C	31
306.	072B	27	355.	080C	28	404.	088D	28
307.	072C	19	356.	080D	28	405.	N 088A	31
308.	072D	19	357.	N 080A	28	406.	N 088B	31
309.	073A	19	358.	N 080B	28	407.	N 088C	31
310.	073B	19	359.	N 080C	28	408.	N 088D	31
311.	073C	18	360.	N 080D	28	409.	089A	33
312.	073D	18	361.	081A	28	410.	089B	33
313.	074A	27	362.	081B	28	411.	089C	31
314.	074B	27	363.	081C	28	412.	089D	31
315.	074C	27	364.	081D	28	413.	N 089A	33
316.	074D	19	365.	N 081A	28	414.	N 089B	33
317.	N 074A	27	366.	N 081B	28	415.	N 089C	31
318.	N 074B	27	367.	N 081C	28	416.	N 089D	31
319.	N 074C	19	368.	N 081D	28	417.	090A	31
320.	N 074D	19	369.	082A	28	418.	090B	31
321.	075A	28	370.	082B	28	419.	090C	31
322.	075B	28	371.	082C	28	420.	090D	31
323.	075C	28	372.	082D	28	421.	091A	33
324.	075D	28	373.	N 082A	28	422.	091B	32
325.	076A	30	374.	N 082B	28	423.	091C	32
326.	076B	30	375.	N 082C	28	424.	091D	32
327.	076C	30	376.	N 082D	28	425.	092A	33
328.	076D	30	377.	083A	29	426.	092B	32
329.	077A	28	378.	083B	29	427.	092C	32
330.	077B	28	379.	083C	31	428.	092D	32

331.	077C	28	380.	082D	31	429.	N 092A	29
430.	N 092B	33	479.	104C	35	528.	115D	39
431.	N 092C	33	480.	104D	34	529.	116A	38
432.	N 092D	31	481.	105A	35	530.	116B	38
433.	093A	33	482.	105B	35	531.	116C	38
434.	093B	33	483.	105C	35	532.	116D	38
435.	093C	33	484.	105D	35	533.	117A	37
436.	093D	32	485.	106A	35	534.	117B	37
437.	094A	33	486.	106B	34	535.	117C	37
438.	094B	33	487.	106C	34	536.	117D	37
439.	094C	33	488.	106D	34	537.	118A	38
440.	094D	32	489.	107A	35	538.	118B	38
441.	095A	33	490.	107B	35	539.	118C	37
442.	095B	33	491.	107C	34	540.	118D	37
443.	095C	33	492.	107D	34	541.	119A	38
444.	095D	32	493.	108A	34	542.	119B	39
445.	096A	33	494.	108B	34	543.	119C	39
446.	096B	33	495.	108C	34	544.	119D	37
447.	096C	33	496.	108D	34	545.	120A	7
448.	096D	33	497.	109A	35	546.	120B	7
449.	097A	33	498.	109B	35	547.	120C	7
450.	097B	32	499.	109C	35	548.	120D	37
451.	097C	32	500.	109D	34	549.	121A	38
452.	097D	32	501.	N 109A	35	550.	121B	7
453.	098A	35	502.	N 109B	35	551.	121C	37
454.	098B	35	503.	N 109C	35	552.	121D	37
455.	098C	35	504.	N 109D	34	553.	122A	39
456.	098D	35	505.	110A	35	554.	122B	39
457.	099A	36	506.	110B	35	555.	122C	39
458.	099B	36	507.	110C	37	556.	122D	37
459.	099C	35	508.	110D	37	557.	123A	7
460.	099D	35	509.	111A	38	558.	123B	7
461.	100A	35	510.	111B	38	559.	123C	7
462.	100B	35	511.	111C	37	560.	123D	7
463.	100C	35	512.	111D	37	561.	124A	3
464.	100D	32	513.	112A	34	562.	124B	8
465.	101A	35	514.	112B	34	563.	124C	7
466.	101B	35	515.	112C	37	564.	124D	7
467.	101C	35	516.	112D	37	565.	125A	3
468.	101D	34	517.	113A	38	566.	125B	3
469.	102A	36	518.	113B	38	567.	125C	8
470.	102B	35	519.	113C	37	568.	125D	8
471.	102C	35	520.	113D	37	569.	126A	6
472.	102D	35	521.	114A	38	570.	126B	6
473.	103A	36	522.	114B	38	571.	126C	6
474.	103B	36	523.	114C	38	572.	126D	8
475.	103C	36	524.	114D	38	573.	127A	6
476.	103D	35	525.	115A	38	574.	127B	3
477.	104A	35	526.	115B	38	575.	127C	3

478.	104B	35	527.	115C	39	576.	127D	8
577.	128A	3	626.	N 138B	9	675.	149C	2
578.	128B	8	627.	N 138C	9	676.	149D	2
579.	128C	8	628.	N 138D	9	677.	150A	5
580.	128D	8	629.	139A	4	678.	150B	5
581.	129A	3	630.	139B	9	679.	150C	5
582.	129B	8	631.	139C	9	680.	150D	5
583.	129C	8	632.	139D	2	681.	151A	47
584.	129D	8	633.	140A	3	682.	151B	47
585.	130A	3	634.	140B	3	683.	151C	47
586.	130B	3	635.	140C	2	684.	151D	47
587.	130C	8	636.	140D	2	685.	152A	47
588.	130D	8	637.	141A	4	686.	152B	47
589.	131A	4	638.	141B	4	687.	152C	47
590.	131B	4	639.	141C	4	688.	152D	47
591.	131C	4	640.	141D	2	689.	153A	47
592.	131D	3	641.	142A	3	690.	153B	47
593.	132A	4	642.	142B	2	691.	153C	47
594.	132B	4	643.	142C	2	692.	153D	47
595.	132C	3	644.	142D	2	693.	154A	5
596.	132D	3	645.	143A	4	694.	154B	5
597.	133A	4	646.	143B	4	695.	154C	5
598.	133B	6	647.	143C	4	696.	154D	5
599.	133C	6	648.	143D	2	697.	155A	1
600.	133D	6	649.	144A	4	698.	155B	1
601.	134A	3	650.	144B	2	699.	155C	1
602.	134B	3	651.	144C	2	700.	155D	1
603.	134C	3	652.	144D	2	701.	N 155A	1
604.	134D	2	653.	N 144A	2	702.	N 155B	1
605.	N 134A	4	654.	N 144B	2	703.	N 155C	1
606.	N 134B	4	655.	N 144C	2	704.	N 155D	1
607.	N 134C	3	656.	N 144D	2	705.	156A	48
608.	N 134D	3	657.	145A	2	706.	156B	48
609.	135A	4	658.	145B	2	707.	156C	48
610.	135B	4	659.	145C	2	708.	156D	48
611.	135C	3	660.	145D	2	709.	157A	48
612.	135D	2	661.	146A	9	710.	157B	48
613.	136A	4	662.	146B	9	711.	157C	48
614.	136B	4	663.	146C	9	712.	157D	1
615.	136C	9	664.	146D	9	713.	158A	43
616.	136D	2	665.	147A	4	714.	158B	43
617.	137A	4	666.	147B	9	715.	158C	43
618.	137B	9	667.	147C	9	716.	158D	43
619.	137C	9	668.	147D	9	717.	159A	43
620.	137D	9	669.	148A	9	718.	159B	43
621.	138A	9	670.	148B	9	719.	159C	43
622.	138B	9	671.	148C	9	720.	159D	43
623.	138C	2	672.	148D	9	721.	160A	43
624.	138D	2	673.	149A	5	722.	160B	43

625.	N 138A	4	674.	149B	2	723.	160C	43
724.	160D	43	775.	N 170A	40	824.	181B	25
725.	161A	43	776.	N 170B	40	825.	181C	25
726.	161B	43	777.	N 170C	40	826.	181D	25
727.	161C	43	778.	N 170D	45	827.	182A	25
728.	161D	43	779.	171A	41	828.	182B	25
729.	162A	43	780.	171B	45	829.	182C	25
730.	162B	43	781.	171C	45	830.	182D	25
731.	162C	43	782.	171D	45	831.	183A	26
732.	162D	43	783.	172A	41	832.	183B	26
733.	163A	44	784.	172B	41	833.	183C	26
734.	163B	43	785.	172C	45	834.	183D	26
735.	163C	43	786.	172D	45	835.	184A	26
736.	163D	43	787.	N 172A	45	836.	184B	26
737.	N 163A	45	788.	N 172B	45	837.	184C	26
738.	N 163B	45	789.	N 172C	45	838.	184D	26
739.	N 163C	44	790.	N 172D	44	839.	185A	24
740.	N 163D	44	791.	173A	41	840.	185B	26
741.	164A	44	792.	173B	45	841.	185C	26
742.	164B	44	793.	173C	40	842.	185D	26
743.	164C	44	794.	173D	40	843.	186A	26
744.	164D	43	795.	174A	41	844.	186B	26
745.	165A	41	796.	174B	40	845.	186C	19
746.	165B	44	797.	174C	40	846.	186D	19
747.	165C	44	798.	174D	40	847.	N 186A	50
748.	165D	43	799.	175A	41	848.	N 186B	50
749.	166A	41	800.	175B	41	849.	N 186C	42
750.	166B	41	801.	175C	41	850.	N 186D	24
751.	166C	40	802.	175D	41	851.	187A	26
752.	166D	40	803.	176A	41	852.	187B	24
753.	167A	44	804.	176B	41	853.	187C	24
754.	167B	44	805.	176C	41	854.	187D	24
755.	167C	44	806.	176D	40	855.	N 187A	50
756.	167D	44	807.	177A	41	856.	N 187B	48
757.	N 167A	44	808.	177B	41	857.	N 187C	48
758.	N 167B	44	809.	177C	40	858.	N 187D	48
759.	N 167C	44	810.	177D	40	859.	188A	49
760.	N 167D	44	811.	178A	26	860.	188B	49
761.	168A	45	812.	178B	26	861.	188C	49
762.	168B	45	813.	178C	25	862.	188D	49
763.	168C	44	814.	178D	25	863.	189A	9
764.	168D	44	815.	179A	25	864.	189B	49
765.	169A	45	816.	179B	25	865.	189C	49
766.	169B	45	817.	179C	45	866.	189D	49
767.	169C	45	818.	179D	15	867.	N 189A	49
768.	169D	45	819.	180A	25	868.	N 189B	49
769.	170A	45	820.	180B	25	869.	N 189C	49
770.	170B	45	821.	180C	25	870.	N 189D	49
771.	170C	45	822.	180D	25	871.	190A	49

772.	170D	45	823.	181A	25	872.	190B	49
873.	190C	49	893.	195C	48	912.	N 199B	42
874.	190D	49	894.	195D	48	913.	N 199C	46
875.	191A	9	895.	196A	48	914.	N 199D	46
876.	191B	9	896.	196B	48	915.	200A	42
877.	191C	49	897.	196C	48	916.	200B	42
878.	191D	49	898.	196D	48	917.	200C	42
879.	192A	49	899.	197A	48	918.	200D	41
880.	192B	49	900.	197B	48	919.	N 200A	42
881.	192C	49	901.	197C	48	920.	N 200B	48
882.	192D	49	902.	197D	48	921.	N 200C	48
883.	193A	9	903.	198A	48	922.	N 200D	48
884.	193B	9	904.	198B	48	923.	201A	48
885.	193C	49	905.	198C	48	924.	201B	48
886.	193D	49	906.	198D	48	925.	201C	48
887.	194A	9	907.	199A	46	926.	201D	48
888.	194B	9	908.	199B	46	927.	202A	50
889.	194C	9	909.	199C	46	928.	202B	48
890.	194D	48	910.	199D	46	929.	202C	48
891.	195A	48	911.	N 199A	46	930.	202D	48
892.	195B	48						